

PROLETÁŘI
VŠECH ZEMÍ,
SPOJTE SE!

LENIN
SEBRANÉ
SPISY

39

VYDÁVÁ SE NA ZÁKLADĚ
USNESENÍ ÚSTŘEDNÍHO VÝBORU
KOMUNISTICKÉ STRANY
ČESKOSLOVENSKA

VLADIMÍR
ILJIČ
LENIN
SEBRANÉ
SPISY

svazek

39

červen – prosinec 1919

NAKLADATELSTVÍ SVOBODA

PRAHA 1988

Podle 5. ruského vydání
V. I. Lenin, Polnoje sobranije sočiněnij,
tom 39, Politizdat, Moskva 1977,
připraveného
Institutem marxismu-leninismu při ÚV KSSS,
přeložil kolektiv překladatelů

© Politizdat, Moskva 1977
Translation © Nakladatelství Svoboda, Praha 1988

PŘEDMLUVA

Třicátý devátý svazek Sebraných spisů V. I. Lenina obsahuje práce napsané mezi 28. červnem a 15. prosincem 1919. Pro sovětský stát to bylo jedno z nejtěžších období, v němž se neobyčejně zostřil boj proti vnitřním i zahraničním nepřítelům.

V létě roku 1919 zahájily vládnoucí kruhy USA, Anglie, Francie a jiných států Dohody nové válečné tažení proti Sovětskému Rusku. Imperialisté tentokrát spoléhali především na Děnikinovu armádu. Zároveň s ní mělo zasáhnout ještě Kolčakovo vojsko, Müllerova armáda, vojenské jednotky buržoazně statkářského Polska a Juděničovy jednotky. Imperialistické vlády se pokusily zatáhnout do boje proti Sovětskému Rusku také malé buržoazní státy sousedící s Ruskem. Avšak tyto země, jak konstatoval Lenin, »zachovaly vůči nám přátelskou neutralitu a postavily se proti všemocné Dohodě, protože Dohoda byla dravec, který je chtěl rdousit« (viz tento svazek, s. 408).

S pomocí USA, Anglie a Francie Děnikin v krátké době shromáždil a vyzbrojil početnou armádu a zahájil na celé jižní frontě ofenzívu. Bělogvardějce a interventy podporovaly bohaté vrstvy donských a kubáňských kozáků a kulaci. Děnikin se opíral také o kadety, menševiky, esery a buržoazní nacionalisty — o každého, kdo se stavěl proti sovětské moci. Děnikinova armáda rychle pronikala do nitra země. V první polovině října se zmocnila značné části Ukrajiny, obsadila města Kursk a Orel a bezprostředně ohrozila Tulu a hlavní město sovětského

státu, Moskvu. Současně začala Juděničova armáda ohrožovat Petrohrad. Pro Sovětské Rusko vznikla obzvlášť nebezpečná situace.

Sovětský lid musel odrážet nápor nepřítele za obrovských hospodářských obtíží. Od centrálního Ruska byly odříznuty hlavní surovinové a potravinové základny, byla rozvrácena doprava, v zemi nastala palivová krize, nebylo dost potravin a šířily se epidemie.

Práce zařazené do třicátého devátého svazku odrážejí Leninovu mnohostrannou činnost při organizování obrany země a řízení strany a sovětského státu. Jsou dalším rozvinutím marxismu v nových historických podmínkách.

Do svazku je zařazen Leninův dopis ÚV KSR(b) Všichni do boje proti Děnikinovi!, který je programem mobilizace sil a prostředků k potlačení nového tažení imperialistů. Ústřední výbor žádal od všech pracujících, aby věnovali maximální úsilí a péči bezprostředním potřebám války, zdůrazňoval nutnost redukovat stavy zaměstnanců, dočasně uzavřít instituce, které nepracovaly pro obranu, a poslat nejlepší a nejzkušenější pracovníky strany a sovětů do Rudé armády. ÚV strany považoval za nutné provádět politickoosvětovou činnost mezi masami, vysvětlovat pravdu o Kolčakovi a Děnikinovi. Velký význam se v dopise přikládal úkolu vytvářet pevné zázemí a revolučnímu přístupu k organizaci práce jako jedné z nejdůležitějších podmínek vítězství nad nepřítelem.

Významné místo ve svazku zauímají Leninovy referáty a projevy, jeho výzvy a dopisy adresované pracujícím. Lenin v nich vyzýval dělníky a rolníky k vytrvalosti, obětavosti a hrdinství. Byl přesvědčen, že sovětský lid nakonec zvítězí, a prohlašoval: »Když revoluční válka skutečně získá a strhne utlačované pracující masy a umožní jim pochopit, že bojují proti vykořisťovatelům, probudí v nich elán a schopnost dělat zázraky« (s. 337). Poukazo-

val na to, že sovětské zřízení přineslo nevídané možnosti pro mobilizaci všech ekonomických a morálních zdrojů. Zdůrazňoval, že ve válce vítězí ten, kdo má víc rezerv, víc zdrojů síly a víc sebekázně v lidových masách.

Leninovy projevy pomáhaly masám chápat úkoly, před nimiž Sovětské Rusko stálo, chápat politiku komunistické strany a sovětské vlády. »Našich vítězství dosahujeme proto, že naše strana a sovětská moc otevřeně upozorňují pracující masy na každou novou obtíž a nový úkol, které je čekají, že dokáží masám vysvětlit, proč je třeba v určité chvíli vynaložit veškeré síly na určitou oblast činnosti státu, že dokáží vyvolat aktivitu, hrdinství a nadšení mas a soustředit revoluční úsilí na nejdůležitější aktuální úkol« (s. 323). V Dopise dělníkům a rolníkům k vítězství nad Kolčakem formuluje Lenin hlavní úkoly při upevňování obranyschopnosti sovětské republiky, jež vyplývají ze zkušenosti z vítězného boje proti Kolčakovi. Lenin zdůrazňoval, že mají-li se dělníci a rolníci uchránit před opakovaním útrap kolčakovštiny, musí si z ní vzít poučení a upevňovat Rudou armádu, organizovat její zásobování obilím, zbraněmi a výstrojí, zachovávat co nejpřísnější revoluční pořádek, naučit se hodnotit politické strany podle jejich činů, a ne podle jejich slov, a upevňovat svazek dělnické třídy s pracujícím rolnictvem.

V těchto hrozných dnech se pracující masy ještě pevněji semkly kolem komunistické strany. Výrazným projevem jejich důvěry ke straně byl masový vstup dělníků a rolníků do strany. Vzhledem k zájmu pracujících o vstup do strany přijalo plenární zasedání ÚV KSR(b) 26. září 1919 usnesení uspořádat stranický týden. Ve výzvě ke vstupu do strany se otevřeně říkalo, že strana vyzývá k těžké práci při výstavbě státu, k boji s nepřítelem a k obětavosti. Ve stranickém týdnu bylo do strany přijato přes 200 000 lidí. Značně se zvětšila vrstva proletariátu ve straně, zvýšila se bojeschopnost strany a rozšířilo se a upevnilo její spojení s masami. Lenin charakterizoval

výsledky stranického týdne jako neobyčejný úspěch komunistické strany a sovětské moci.

V boji proti Děnikinovi měl velký význam příliv nových proletářských sil do Rudé armády. Komunistická strana poslala na fronty občanské války početné dělnické oddíly, složené do značné míry z komunistů a komsomolců. To byla jedna z hlavních příčin upevnění Rudé armády a jejích vítězství. Lenin zdůrazňoval, že vyspělí dělníci v jednotkách Rudé armády, složených převážně z rolníků, vytvoří pevné stranické a proletářské jádro a pomohou rozvinout rozsáhlou politickoosvětovou činnost.

V boji za udržení vymožeností socialistické revoluce projeví pracující základy statečnosti a obětavosti jak na frontě, tak v zázemí. V zemi vzrůstal pracovní elán mas, který se výrazně projevil v komunistických subotnicích. Lenin upozorňoval, že pracovní hrdinství zasluhuje stejnou pozornost jako hrdinství na frontě.

Svazek obsahuje Leninovu vynikající práci Velká iniciativa, v níž je všestranně analyzován význam komunistických subotníků a zobecněny obrovské zkušenosti získané při zahájení výstavby socialismu. Při hodnocení mimořádného významu subotníků Lenin zdůrazňoval, že znamenaly počátek zásadního obratu ve vědomí lidí, a to obratu obtížnějšího, podstatnějšího a rozhodnějšího, než bylo svržení buržoazie, »neboť je to vítězství nad vlastní netečností, neukázněností a maloměšťáckým sobectvím, nad návyky, které dělníci a rolníci zdělili po zlořečeném kapitalismu« (s. 27).

Historický význam subotníků viděl Lenin v komunistickém vztahu dělníků k práci a v jejich nové kázni. Lenin poukazoval na to, že feudální organizace společenské práce spočívala na kázni karabáče, kapitalistická na kázni hladu, ale komunistická spočívá a bude čím dál tím víc spočívat na svobodné a uvědomělé kázni pracujících samých, kteří se zbavili útlaku jak statkářů, tak kapitalistů.

Velká říjnová socialistická revoluce vytvořila hospo-

dářské a politické předpoklady pro uvědomělý vztah k práci a pro rozvíjení pracovní aktivity mas. Komunistické subotniky byly výrazem pracovního nadšení, velké tvůrčí iniciativy mas osvobozených z okovů kapitalismu. Lenin charakterizoval subotniky jako skutečný počátek komunismu. »Komunismus vzniká tam, kde *proští dělníci*, zdolávající těžkou práci, začínají obětavě pečovat o zvyšování produktivity práce a o zabezpečení *každého pudu obilí, uhlí, železa* a jiných výrobků, které nedostávají pracující osobně, ani lidé, kteří jsou jim „blízcí“, nýbrž úplně jiní lidé, kteří jsou jim „cizí“, tj. společnost jako celek« (s. 43).

Mimořádný význam subotníků viděl Lenin v tom, že účastí na nich dělníci značně zvyšovali produktivitu práce. V práci Velká iniciativa Lenin ukazuje, že růst produktivity práce má obrovský přetvářející význam pro vítězství nového společenského zřízení a je tím nejdůležitějším faktorem. Každá společenskoekonomická formace vytváří vyšší úroveň produktivních sil a produktivity práce než předcházející. Lenin napsal: »Kapitalismus vytvořil produktivitu práce, jaká byla za feudalismu nevídaná. Kapitalismus může být definitivně poražen a bude definitivně poražen tím, že socialismus vytvoří novou, mnohem vyšší produktivitu práce« (s. 43).

Lenin upozorňoval na obrovský význam subotníků pro boj proti hladu a hospodářskému rozvratu, pro pomoc frontě, pro posílení svazku dělnické třídy s rolnictvem, pro upevnění jednoty strany a její očistu. Napsal, že nic nepomohlo zvýšit autoritu komunistické strany a pozvednout k ní úctu jak politicky neorganizovaných dělníků, tak i komunistů jako subotniky, když přestaly být ojedinělým jevem a když se politicky neorganizovaní dělníci v praxi přesvědčili, že členové komunistické strany plní větší úkoly než nestraníci a že noví členové nejsou do strany přijímáni proto, aby získali nějaké výhody plynoucí z členství ve vládnoucí straně.

Lenin přikládal velký význam organizování a rozšiřování subotníků a předvídal, že se tato velká iniciativa bude dále rozvíjet a že se objeví další nové formy pracovní aktivity mas. Psal, že těmto prvním výhonkům komunismu je třeba věnovat velkou pozornost a pečovat o ně.

V tomto období, tak těžkém pro sovětský stát, se Lenin stejně jako jindy zabýval teoretickými otázkami a rozvíjel marxistické učení o třídním boji, o státu a o diktatuře proletariátu. Dokazoval, že po uchopení politické moci dělnickou třídou a po nastolení diktatury proletariátu třídní boj nezaniká, ale nabývá jiných forem. Změna úkolů, forem a charakteru třídního boje vyplývá především z toho, že se proletariát po vítězství socialistické revoluce stává vládnoucí třídou. Za kapitalismu bojuje dělnická třída za své hospodářské a politické osvobození, po vítězství socialistické revoluce za to, aby si udržela vybojovanou moc, zlomila odpor buržoazie a zajistila vítězství socialismu. To jsou zvláštní úkoly třídního boje, které dříve proletariát neměl a mít nemohl.

V práci O diktatuře proletariátu Lenin upozorňuje na pět nových hlavních forem třídního boje proletariátu; jde za 1. o potlačení odporu vykořisťovatelů, za 2. o občanskou válku, za 3. o »neutralizaci« maloburžoazie, zvláště rolnictva, a vytvoření svazku dělnické třídy a rolnictva při zajištění vedoucí úlohy proletariátu, za 4. o »využití« buržoazie a zapojení buržoazních odborníků do budování nové společnosti a za 5. o výchovu k nové kázi.

Po nastolení diktatury proletariátu musí dělnická třída překonávat odpor svržených tříd. Buržoazie se snaží obnovit kapitalismus spiknutími, sabotážemi, působením na maloburžoazii a rozpoutáváním občanské války. Prostředky a formy odporu vykořisťovatelů nejsou vždy a všude stejné. Závisí na konstelaci třídních sil v zemi i ve světě. V Rusku, které jako první razilo cestu k socialismu v době, kdy buržoazie byla v mezinárodním měřítku silnější než proletariát, byl odpor vykořisťovatelů

zvláště zuřivý. »Rusko je první zemí, které dějiny svěřily úkol zahájit socialistickou revoluci, a právě proto musíme podstoupit tolik bojů a utrpení,« napsal Lenin (s. 156). Imperialisté si uvědomovali, že v Rusku se útočí nejen na ruskou buržoazii, ale i na celý světový kapitalismus. Proto zaměřili všechny své síly na podporu ruské buržoazie, která se snažila krvavou občanskou válkou svrhnout vládu sovětů. Proletariát byl nucen odpovédět na ozbrojený odpor buržoazie příslušnými protiopatřeními.

Lenin poukazoval na to, že sovětská vláda po 7. listopadu 1917 nezastavila ani buržoazní noviny, že propustila na svobodu nejen mnoho ministrů Kerenského vlády, ale i Krasnova, který válčil proti Sovětskému Rusku, a že teprve když »kapitalisté začali vyvíjet odpor, počali jsme ho soustavně potlačovat, přičemž jsme sáhli i k teroru« (s. 134). Ostrý třídní boj v Rusku nepramenil ze snahy dělnické třídy používat násilí, ale ze zuřivého odporu buržoazie.

Nepřátelé dělnické třídy, obhájci kapitalismu a nejrůznější revizionisté marxistického učení překrucují podstatu diktatury proletariátu a redukují ji na pouhé násilí. Lenin nejednou upozorňoval, že podstata proletářské diktatury nespočívá pouze v násilí. Základem diktatury dělnické třídy jsou její budovatelské úkoly a funkce, neboť »proletariát prosazuje a realizuje vyšší typ společenské organizace práce než za kapitalismu. V tom je podstata. V tom je zdroj síly a záruka nevyhnutelného naprostého vítězství komunismu« (s. 35). Lenin zdůrazňoval, že má-li proletariát zvítězit, musí vyřešit dvojí úkol: za prvé musí strhnout svým hrdinstvím všechny pracující a vykořisťované ke svržení buržoazie a k potlačení jakéhokoli jejího odporu a za druhé musí vést pracující k nové hospodářské výstavbě, k budování socialistické ekonomiky a vytváření nových společenských vztahů. »Tento druhý úkol je obtížnější, protože nemůže být v žádném případě vyřešen jednorázovým hrdinstvím, ale vyžaduje velmi

dlouhodobé, vytrvalé a nesnadné hrdinství mas v *každodenní práci*. Tento úkol je však také důležitější než první, protože v konečných důsledcích nejhlubším zdrojem síly k vítězství nad buržoazií a jedinou zárukou, že toto vítězství bude trvalé a pevné, může být jen nový, vyšší způsob společenské výroby, nahrazení kapitalistické a maloburžoazní výroby socialistickou velkovýrobou« (s. 39).

V této době věnoval Lenin velkou pozornost problémům revolučního přechodu od kapitalismu k socialismu, analýze jeho hlavních zákonitostí. Do svazku je zařazena jeho práce *Ekonomika a politika za diktatury proletariátu*, kterou napsal k druhému výročí vlády sovětů. Její hlavní myšlenky mají velký význam pro teorii i praxi budování socialismu. Lenin v ní zobecňuje zkušenosti prvního sovětského státu na světě, ukazuje historický význam vítězství diktatury proletariátu, stanoví a konkretizuje politiku dělnické třídy při budování socialismu.

Lenin rozebírá ekonomiku a třídní strukturu společnosti v přechodném období a ukazuje, že v přechodném období jsou hlavními formami společenského hospodářství socialismus, zbožní malovýroba a kapitalismus. Hlavním ekonomickým sektorům odpovídají určité třídní síly: proletariát, maloburžoazie a buržoazie. Existenci těchto tří hlavních sektorů a tříd považoval Lenin v přechodném období za nezbytnou ve všech zemích s více či méně rozvinutou kapitalistickou výrobou. Zdůrazňoval, že přínosem každé země přecházející k socialismu bude specifický přístup k řešení úkolů socialistické přestavby, tyto zvláštnosti se však nemohou týkat toho nejdůležitějšího. Podle něho se v Rusku nutně musela diktatura proletariátu lišit od rozvinutých zemí některými zvláštnostmi v důsledku velké zaostalosti a maloburžoazního charakteru Ruska. Avšak hlavní síly a hlavní formy společenského hospodářství byly v Rusku stejné jako v kterékoli kapitalistické zemi. Tyto Leninovy závěry, k nimž dospěl na základě

rozboru ekonomiky Sovětského Ruska v přechodném období, byly plně potvrzeny historickými zkušenostmi zemí socialistického společenství. V ekonomice sovětského státu v přechodném období byly prvky jak kapitalismu, tak socialismu. Ve všech oblastech hospodářského života se rozpoutal boj mezi vznikajícím, avšak zpočátku slabým socialismem a mezi poraženým, avšak dosud nepřekonaným kapitalismem. Hlavním úkolem diktatury proletariátu bylo přeměnit mnohosektorovou ekonomiku v ekonomiku socialistickou.

Vyřešení tohoto úkolu bylo spojeno s bojem za socialistickou přestavbu zemědělství. Rolnické hospodářství, které nadále existovalo jako zbožní malovýroba, bylo základem, z níž ustavičně vznikal kapitalismus. Rolnictvo jako třída drobných vlastníků tvořilo kolísající mezivrstvu mezi proletariátem a buržoazií. Bylo nutné úplně a definitivně odtrhnout pracující rolnictvo od buržoazie a získat je pro socialistickou výstavbu. Lenin psal, že dělnická třída musí odlišovat pracujícího rolníka od rolníka vlastníka, od rolníka kšeftaře, od rolníka spekulanta. Úkolem proletariátu je vést rolníky, bojovat o vliv na ně. Dělnická třída musí usměrňovat kolísavé a nerozhodné. Lenin upozorňoval, že to je také »boj, ale specifického druhu, překonání určitého, pravda, zcela jiného odporu a překonání zcela jiného druhu odporu« (s. 465). Hlavním prostředkem boje tehdy bylo vychovávat, přesvědčovat a dávat příklad.

Lenin zdůrazňoval, že dělnická třída musí získat rolníky pro socialistickou výstavbu, pro budování kolektivní velkovýroby. Přitom upozorňoval, že jenom praktická ukázka předností velkovýroby před malovýrobou může zajistit úspěch. Napsal, že je třeba usilovat o to, aby se každý tehdejší artěl, každá komuna staly »skutečnými šířiteli komunistických idejí a názorů mezi rolníky a praktickým příkladem, který jim bude ukazovat, že i když je komuna dosud slabý, malý výhonek, není to výhonek

umělý, skleníkový, ale skutečný výhonek nového, socialistického zřízení« (s. 393).

V řadě prací zařazených do tohoto svazku se Lenin zabývá otázkami marxistického učení o státu, ukazuje třídní podstatu státu a odhaluje protikladnost mezi sovětskou a buržoazní demokracií. V přednášce O státu zdůraznil, že se stěží najde jiná otázka, kterou by ideologové vykořisťovatelských tříd, buržoazní filozofové, sociologové a právníci tak zamotali jako otázku státu. Je to proto, že se tato otázka bezprostředně dotýká stěžejních zájmů vykořisťovatelských tříd. Ve snaze uchovat navěky svou nadvládu zastírá buržoazie třídní podstatu státu a vydává ho za nadtřídní instituci stojící nad společností. Lenin upozorňoval na historicky přechodný charakter kapitalistického státu a na nutnost nahradit ho státem proletářským. Na konfrontaci otrokářského, feudálního a buržoazního státu ukazuje zákonitosti přechodu od jednoho typu státu k druhému a zdůrazňuje, že příčinu tohoto přechodu je třeba hledat ve změně výrobního způsobu a třídní struktury společnosti.

Lenin odhaluje podstatu kapitalistického státu a ukazuje, že je to diktatura buržoazie. Podává usvědčující charakteristiku buržoazní demokracie a konstatuje, že kapitalismus v porovnání s feudalismem pouze změnil formu vykořisťování a snažil se ho zvláště dokonale zastřít, ale jeho podstatu nezměnil a změnit nemohl. Buržoazní ideologové a pravíci socialisté líčili a líčí buržoazní demokracii jako »čistou«, »nadtřídní«. Lenin poukázal na formální charakter buržoazních svobod. Všeobecné volební právo a parlament, říkal, jsou jenom formou, která naprosto nemění podstatu věci. Ale podstatné je, že moc zůstává v rukou kapitalistů. V souvislosti s tím napsal, že »nikde se neprojevuje moc kapitálu, moc hrstky multimilionářů nad celou společností tak brutálně a s tak zjevnou korupcí jako v Americe« (s. 101).

Lenin zdůrazňoval, že dokud ve společnosti existuje

soukromé vlastnictví a vykořisťování člověka člověkem, nemůže být o nějaké rovnosti ani řeč. Z hlediska proletariátu je možné ptát se pouze takto: »Osvobodit se od utlačování kterou třídou? Rovnost které třídy s kterou? Demokracie na základě soukromého vlastnictví, nebo na základě boje za zrušení soukromého vlastnictví?« (s. 300). Lenin podrobil ostré kritice vůdce II. internacionály, kteří hlásali přechod k socialismu prostřednictvím »všeobecné demokracie«, bez diktatury proletariátu. Lenin konstatoval, že řešit konkrétní úkoly diktatury proletariátu všeobecnými frázemi o svobodě, rovnosti a demokracii znamená přecházet na teoretickou pozici buržoazie.

Rozšíření demokracie na úroveň všelidové socialistické demokracie je uskutečnitelné pouze na základě diktatury proletariátu, který pokračuje v třídním boji a dovádí ho až k likvidaci tříd. Diktatura proletariátu má od svého vzniku, od prvních okamžiků své existence rysy všelidové socialistické demokracie a dává možnost přeměny státu ve všelidový stát.

Práce zařazené do tohoto svazku svědčí o tom, jak obrovský význam přikládal Lenin zapojení mas do výstavby socialismu a do řízení státu a národního hospodářství.

Velká říjnová socialistická revoluce dala nový obsah činnosti širokých lidových mas. Po vítězství revoluce se pracující v Sovětském Rusku stali silou uvědoměle budující komunistickou společnost. Rozsáhlá aktivita pracujících při budování nového života vytváří nevídané možnosti pro urychlení tempa rozvoje společnosti, pro rychlý postup ke komunismu. Jestliže kapitalismus potlačoval iniciativu lidu, každý odvážný podnět mas a snažil se přeměnit pracující v pasivní vykonavatele vůle buržoazie, pak Říjnová revoluce vytvořila osvobozením lidské osobnosti neomezené možnosti pro rozvoj schopností a talentů pracujících, otevřela širokou cestu nevyčerpatelným tvůrčím silám lidu. Lenin věřil ve velký tvůrčí potenciál

lidu, v jeho revoluční síly. Napsal, že mezi pracujícími je velmi mnoho lidí s organizačními a řídicími schopnostmi, které kapitalismus nevyužil a které je třeba všemožně prosazovat na vedoucí místa, aby mohli začít budovat socialismus. Zdůrazňoval, že komunistická strana musí najít tyto nové, skryté talenty a zapojit do státní správy řadové dělníky a rolníky, které statkáři a kapitalisté po staletí potlačovali a zastrášovali.

Napsal: »Tuto nesnadnou práci musíme, bezpodmínečně musíme dělat, abychom načerpali víc nových sil z řad příslušníků dělnické třídy a pracujícího rolnictva . . . Práci spojenou s budováním socialismu mohou a musí ve stále hojnějším počtu řídit řadoví dělníci a pracující rolníci« (s. 242 a 243). Když mluvil o složení CÚVV, který měl být zvolen na VII. celoruském sjezdu sovětů, navrhoval, aby v něm byli převážně dělníci a pracující rolníci. Poukazoval na to, že je nutné zdokonalit a zjednodušit státní aparát a přizpůsobit ho potřebám mas. Žádal, aby byly zlikvidovány různé byrokratické nešvary, které brzdily tvůrčí iniciativu pracujících, plodily zmatek a papírování. Napsal: »Sebemenší průtahy se musí nemilosrdně stíhat« (s. 326). V třicátém devátém svazku je do Leninových Sebraných spisů poprvé zařazen Příkaz sekretariátu rady lidových komisařů z 19. července 1919 v souvislosti s průtahy při schvalování směrnice o zásilkách potravin, v němž Lenin zdůrazňoval nutnost najít viníky a zjistit příčiny průtahů za prvé proto, aby se stanovila odpovědnost, a za druhé, aby se vypracovala praktická opatření zamezující jejich opakování.

Zároveň s obhajobou hlavního principu řízení — kolektivnosti — bojoval Lenin proti jeho překrucování, které vedlo k neodpovědnosti. Napsal, že přeměňovat kolektivní instituce ve žvanírny je obrovský zlořád, s nímž je třeba stůj co stůj co nejrychleji skoncovat. Trval na tom, aby zároveň s kolektivností byla stanovena odpovědnost každé osoby za přísně a přesně vymezenou práci.

Některé práce zařazené do tohoto svazku jsou věnovány otázkám národnostní politiky komunistické strany a sovětské vlády. Práce jako Soudruhům komunistům v Turkestánu, Rezoluce ÚV KSR(b) o sovětské moci na Ukrajině a další sehrály významnou úlohu v boji proti velmocenskému šovinismu a buržoaznímu nacionalismu a poskytly praktickou pomoc při upevňování vlády sovětů v národních republikách a národnostních oblastech. Lenin napsal: »Vztah sovětské dělnicko-rolnické republiky k slabým, dosud utlačovaným národům bude mít praktický význam pro celou Asii a všechny kolonie na světě, pro tisíce a milióny lidí« (s. 321). V Rezoluci ÚV KSR(b) o sovětské moci na Ukrajině, schválené na VIII. celoruské konferenci strany, se potvrzovalo uznání samostatnosti USSR a pravilo se v ní, že o formách svazku USSR a RSFSR musí rozhodnout sami ukrajinští dělníci a pracující rolníci. V agrární politice se doporučovalo věnovat zvláštní pozornost zájmům chudých a středních rolníků. ÚV KSR(b) žádal, aby byly do výstavby státu ve větší míře zapojovány chudé a střední vrstvy vesnického obyvatelstva a aby byly odstraněny všechny překážky ke svobodnému rozvoji ukrajinského jazyka a kultury.

Lenin přikládal velký význam probuzení národů Východu. Předvídal, že se tehdy ještě všemocná imperialistická koloniální soustava rozpadne pod náporem národně osvobozenického hnutí, a proto napsal, že z hlediska historické perspektivy je osvobození národů Východu v praxi zcela uskutečnitelné. Byl pevně přesvědčen, že lidové masy Východu se projeví jako samostatný faktor historického procesu, jako tvůrci nového života.

V pracích zařazených do tohoto svazku a věnovaných národně osvobozenickému hnutí národů Východu Lenin rozhořčeně pranýřuje kolonialismus a vyjadřuje přesvědčení o jeho nevyhnutelném zániku. Obrovský význam má Referát na II. celoruském sjezdu komunistických organizací národů Východu, v němž Lenin zdůrazňoval obrov-

ský revolucionizující význam Říjnové revoluce pro koloniální a závislé země. Vyzýval komunisty Východu, aby vycházeli z teorie a praxe všech komunistů, »přihlíželi ke specifickým podmínkám, jaké v evropských zemích nejsou, a dokázali tuto teorii a praxi aplikovat na podmínky, v nichž převážnou část obyvatelstva tvoří rolnictvo a kdy je nutné bojovat ne proti kapitálu, ale proti pozůstatkům středověku« (s. 345). V tomto boji, říkal, jsou věrným spojencem všech pracujících a vykořisťovaných národů Východu dělníci všech zemí. Řešení otázek národně osvobozenického hnutí bylo třeba hledat ve společném boji, který tehdy zahájilo Sovětské Rusko.

Řada prací — Americkým dělníkům, Odpověď na otázky dopisovatele amerického listu *The Chicago Daily News* aj. — je věnována rozboru mezinárodní situace a vypracování základů zahraniční politiky sovětského státu. Lenin napsal, že hlavními zásadami sovětské zahraniční politiky po celé historické období, »kdy budou vedle sebe existovat socialistické a kapitalistické státy« (s. 215), je mírové soužití států s různým společenským zřízením, uznávání národní a státní suverenity jiných národů a podporování boje národů za svobodu a nezávislost. Neúnavně hájil mírovou politiku a konstatoval, že mírumilovná politika sovětského státu vyplývá ze základů jeho státního a společenského zřízení. Zdůrazňoval, že sovětská vláda je ochotna zaručit nevměšování do vnitřních záležitostí jiných států a že sovětský stát usiluje o přátelství a spolupráci s jinými zeměmi.

Sovětská vláda se nejednou obrátila na vlády kapitalistických zemí s návrhem, aby byla zahájena jednání o zastavení války. Do tohoto svazku je zařazen Návrh rezoluce k otázkám mezinárodní politiky, v němž sovětská vláda znovu potvrdila svou vytrvalou snahu o mír a opětovně navrhovala Anglii, Francii, USA, Itálii a Japonsku zahájit mírová jednání. V návrhu se pravilo: »Ruská socialistická federativní sovětská republika si přeje žít se vše-

mi národy v míru a zaměřit všechny své síly na vnitřní výstavbu, aby mohla být zorganizována výroba, doprava a veřejná správa na zásadách sovětského zřízení» (s. 378). Lenin obhajoval zásadu mírového soužití dvou společenských systémů a spolupráce mezi státy. Napsal: »Jsme rozhodně pro hospodářskou dohodu s Amerikou — se všemi zeměmi, ale *zvláště* s Amerikou« (s. 226).

Třicátý devátý svazek obsahuje také práce, v nichž jsou objasňovány otázky mezinárodního dělnického a komunistického hnutí. Jsou to práce O úkolech III. internacionály (Ramsay MacDonald o III. internacionále), Jak buržoazie využívá renegáty, Dopis Sylvii Pankhurstové, Pozdrav italským, francouzským a německým komunistům, Dopis ústřednímu výboru Komunistické strany Německa k rozštěpení ve straně, Soudruhům komunistům, bývalým členům společné Komunistické strany Německa, kteří nyní vytvořili novou stranu, Soudruhu Serratimu a všem italským komunistům a další. V těchto pracích Lenin demaskoval vůdce II. internacionály, pranýřoval je jako zrádce socialismu a zdůrazňoval, že bez boje proti nim a bez rozchodu s nimi nemůže být o skutečném socialismu ani řeč. Současně kritizoval dogmatické a sektářské tendence, které se projevily v komunistickém hnutí v jednotlivých zemích. Napsal: »Boj proti zrádcům socialismu, proti scheidemannovcům a kautskistům musí být nelítostný, ale nesmí se řídit tím, zda je někdo pro účast nebo proti účasti v buržoazních parlamentech, v reakčních odborech apod. To by byla rozhodně chyba, ale ještě větší chybou by bylo odchýlit se od idejí marxismu a od jeho praktické linie (silná, centralizovaná politická strana) a přiklonit se k idejím a praxi syndikalismu. Je třeba usilovat o to, aby se strana účastnila práce v buržoazních parlamentech, v reakčních odborových organizacích i v scheidemannovsky přistřižených a vykleštěných „závodních radách“, aby pracovala všude, kde jsou dělníci« (s. 239). Tyto myšlenky Lenin později dále rozvinul a zdůvodnil v práci o »levičáctví« v komunismu.

V tomto svazku je otištěno třicet dokumentů, které jsou do Leninových Sebraných spisů zařazeny poprvé. Z toho dvacet devět dokumentů bylo již dříve uveřejněno v publikacích Leninskij sbornik a rovněž v sovětském a stranickém periodickém tisku. Poznámky k návrhu usnesení o byru frakce KSR(b) v CÚRO jsou zde uveřejněny poprvé.

Převážnou část dokumentů zařazených poprvé do Sebraných spisů tvoří návrhy usnesení a směrnic ústředního výboru strany a sovětské vlády. Patří k nim Návrhy usnesení politického byra ÚV o opatřeních k boji proti Mamontovovi, návrh usnesení rady lidových komisařů O nahrazení kolektivního řízení Centrotextilu řízením jednou osobou, Požadavky týkající se družstevnictví, Návrh usnesení plenárního zasedání ÚV KSR(b), K návrhu usnesení plenárního zasedání ÚV KSR(b) o kádrovém složení CÚVV, návrh usnesení rady lidových komisařů O zlepšení řízení železniční dopravy a návrh rezoluce O činnosti aparátu zásobovacích orgánů.

Z nových dokumentů jsou velmi zajímavé Příkaz sekretariátu rady lidových komisařů, Rozhovor s afghánským mimořádným vyslancem Muhammadem Valím chánem, Projev k ivanovsko-vozněsenským dělníkům komunistům odjíždějícím na frontu, Projev k posluchačům kursů mimoškolního vzdělávání odjíždějícím na frontu a jiné.

V oddíle Přípravné materiály jsou otištěny osnovy článků, projevů a diskusních příspěvků, například Koncepty a osnova brožury o diktatuře proletariátu, Pokyny lidovému komisariátu zemědělství ke změně směrnice, Poznámky na poradě delegátů II. celoruského sjezdu komunistických organizací národů Východu a Poznámky k návrhu usnesení o byru frakce KSR(b) v CÚRO.

VELKÁ INICIATIVA

(O HRDINSTVÍ DĚLNÍKŮ V ZÁZEMÍ.
O »KOMUNISTICKÝCH SUBOTNICÍCH«)

*Vyšlo v červenci 1919
jako samostatná brožura,
vydalo Gosudarstvennoje izdatělstvo
v Moskvě
Podepsán N. Lenin*

Podle rukopisu

Великий почин.

(О героиче работи в Украйне)
(по поводу "Коммунистических
судейников").

Наша социалка имела пример героиче
красноармейцев. Работи в крадвота в области
Колчаковщины, денникити. Им с другим выкамен
маневром и кампанией, предвлекой каровка. Уже
са крадвота в Виновополь, фетавалю работавий
социализацки работавий. Нефакно "продви-
коти управитие керуванцею, крадвотие убо-
логи и ретирфактиде, на они адеа вужу кесид
мид на ка др. Сергеев продвектикс макс, сфиде
на управитие фидеде длу коиде социализма,
во чим аблекер основ коиде, фидефактеско-
дисциплина в Краин-Армии, са возроекид,
укривленид, роудр.

Не идентичан временид фидефакте героиче
работи в Украйне. Мриво-Жак инвардско фиде
ки в ораи дриматики киде удривитие работ-
зани, на их содобриваню погону, коммунистиче-
ских судейников. Видим, зо рлско аде
карало, ко др карало. каовокаванни солвни
важнодр. Зо-карало каовокаванни, солв
дриматики, солвте керуванцею, солвте
Колчаковщине, солв абарфакте фидефакти,

Tisk přináší řadu zpráv o hrdinství rudoarmějců. Dělníci a rolníci bránící výsledky socialistické revoluce proti kolčakovcům, děnikinovcům a dalším vojskům statkářů a kapitalistů nezřídká projevují mimořádnou statečnost a houževnatost. Odstraňování přežívající partyzánštiny a překonávání únavy a neukázněnosti pokračuje pomalu a obtížně, ale přece jen pokračuje. Hrdinství pracujících, kteří vědomě přinášejí oběti pro vítězství socialismu — to je základ nové, soudružské kázně v Rudé armádě, základ její obrody, upevňování a růstu.

Neméně pozornosti zasluhuje hrdinství dělníků v zázemí. V souvislosti s ním mají skutečně obrovský význam *komunistické subotniky*, které organizují dělníci z vlastní iniciativy. Zřejmě je to teprve začátek, ale tento začátek má neobyčejně velký význam. Je to začátek převratu, převratu nesnadnějšího, podstatnějšího, zásadnějšího a rozhodnějšího než svržení buržoazie, neboť je to vítězství nad vlastní netečností, neukázněností a maloměšťáckým sobectvím, nad návyky, které dělníci a rolníci zdělili po zlořečeném kapitalismu. Až bude *toto* vítězství zajištěno, teprve pak se vytvoří nová společenská kázeň, socialistická kázeň, a teprve pak nebude návrat zpět, ke kapitalismu, možný a komunismus bude skutečně nepřemohitelný.

Pravda uveřejnila 17. května článek soudruha A. Ž. Revoluční přístup k práci (Komunistická sobota). Je to článek tak závažný, že ho ocitujeme celý:

REVOLUČNÍ PŘÍSTUP K PRÁCI

(KOMUNISTICKÁ SOBOTA)

Dopis ÚV KSR o *revolučním přístupu* k práci byl pro komunistické organizace a komunisty velmi podnětný. Pod vlivem všeobecné atmosféry odešlo mnoho komunistů z železniční dopravy na frontu, ale většina z nich nemohla opustit svá odpovědná místa a hledat nové způsoby revolučního přístupu k práci. Zprávy zdola o zdlouhavém provádění mobilizace a byrokratické průtahy přiměly okrsek Moskevsko-kazaňské dráhy, aby věnoval pozornost mechanismu železniční dopravy. Ukázalo se, že se pro nedostatek pracovních sil a malou intenzitu práce zpožďují termínované objednávky a naléhavé opravy lokomotiv. 7. května se na plenární schůzi komunistů a sympatizujících z okrsku Moskevsko-kazaňské dráhy jednalo o tom, že je třeba přestat mluvit o přispívání k porážce Kolčaka a přejít k činům. Byl předložen tento návrh:

»Vzhledem k těžké vnitřní i zahraniční situaci a snaze získat nad třídním nepřítelem převahu, musí si komunisté a sympatizující znovu vyhrnout rukávy a utrhnout si ze svého volna další hodinu k práci, tj. prodloužit si pracovní den o jednu hodinu, tyto hodiny sčítat a v sobotu věnovat najednou šest hodin fyzické práci, aby okamžitě vytvořili reálnou hodnotu. Protože si myslíme, že jde-li o výsledky revoluce, nesmějí se komunisté ohlížet na své zdraví a život, musí konat práci bezplatně. Navrhujeme zavést *komunistickou sobotu* v celém okrsku až do úplného vítězství nad Kolčakem.«

Po jistém váhání byl tento návrh jednomyslně schválen.

V sobotu 10. května v 6 hodin večer jako vojáci nastoupili komunisté a sympatizující do práce, seřadili se a mistři je beze zmatku odvedli na určená místa.

Výsledky *revolučního přístupu* k práci jsou zřejmé. Připojený přehled ukazuje pracoviště a druh práce. (Tabulka na s. 29).

Celková hodnota práce činí podle normální odměny 5 miliónů rublů, podle odměny za přesčasovou práci jedenapůlkrát víc.

Intenzita práce při nakládání je o 270 % vyšší než u řadových dělníků. Intenzita ostatních prací je přibližně stejná.

Objednávky (termínované), které se zpožďovaly o sedm dní až tři měsíce pro nedostatek pracovních sil a byrokratismus, byly vyřizovány včas.

Práce probíhala při (snadno odstranitelných) vadách na zařízení, což některé skupiny zdrželo o 30 až 40 minut.

Administrativní zaměstnanci pověřeni řízením práce stěželi stačili připravovat další práci a snad není příliš přehnaný výrok jednoho sta-

Pracoviště	Název prací	Počet dělníků	Vykonaná práce		
			Časových jednotek	Celkem	
Moskva. Hlavní dílny pro opravy lokomotiv	Nakládka materiálu, zařízení na opravy lokomotiv a vozových dílů pro trať Perovo—Murom—Alatyr a Syzraň	48	5	240	Naloženo 7500 pudů*, vyloženo 1800 pudů
		12	3	63	
		5	4	20	
Moskva. Depo osobních vozů	Složité pravidelné opravy lokomotiv	26	5	130	Celkem provedena oprava 1,5 lokomotivy
Moskva. Seřadovací nádraží	Pravidelné opravy lokomotiv	24	6	144	Vystaveny 2 lokomotivy a u 4 odmontovány díly určené k opravě
Moskva. Vozové oddělení	Pravidelné opravy osobních vozů	12	6	72	2 vozy III. třídy
Perovo. Hlavní dílny pro opravy vozů	Opravy vozů a drobné opravy v sobotu, v neděli	46	5	230	12 uzavřených nákladních a 2 plošinové vozy
		23	5	115	
	<i>Celkem .....</i>	205	—	1014	Celkem vystaveny 4 lokomotivy a 16 vozů a vyloženo a naloženo 9300 pudů

rého mistra, že za *komunistickou sobotu* se udělalo tolik práce, co se jindy udělá s neuvědomělými a nedbalými dělníky za týden.

Vzhledem k tomu, že se práce zúčastnili také upřímní stoupenci sovětské moci a o příštích sobotách se jich očekává velké množství, a rovněž proto, že i jiné obvody chtějí následovat příkladu komunistů

* Pud — 16,38 kg. Čes. red.

z Moskevsko-kazaňské dráhy, vyložím na základě hlášení z jednotlivých pracovišť podrobněji organizační stránku věci.

Asi 10 % těch, kdo se zúčastnili práce, byli komunisté, kteří jsou na příslušných pracovištích trvale zaměstnáni. Ostatní byli odpovědní pracovníci a volení funkcionáři, od komisařů dráhy až po komisaře jednotlivých podniků, funkcionáři odborových organizací a zaměstnanci ředitelství a komisariátu dopravy.

Při práci vládlo nevídané nadšení a družná nálada. Když dělníci a zaměstnanci z kanceláří a ředitelství uchopili čtyřicetipudovou obruč kola k osobní lokomotivě a jako pracovití mravenci ji bez nadávání a hádek valili na místo, vyvolávalo to pocit nesmírné radosti z kolektivní práce a posilovalo víru v nezvratné vítězství dělnické třídy. Světovým dravcům se nepodaří potlačit vítězné dělníky, domácí saboteři se nedočkají Kolčaka.

Po skončení práce byli přítomní svědky nevídané podívané: stovka komunistů, unavených, avšak s radostně zářícíma očima, oslavila zdar díla slavnostně znějící Internacionálou — a tu se zdálo, že se vítězné vlny vítězné hymny rozlijí dál po dělnické Moskvě a jako vlny od vrženého kamene se rozšíří po dělnickém Rusku a vyburcují lidi unavené a nedbalé.

A.Ž.[¹]

Tento skvělý »příklad hodný následování« zhodnotila Pravda 20. května ve stejnojmenném článku soudruha N. R., v němž se psalo:

»Případy takové práce komunistů nejsou vzácností. Vím o podobných případech v jedné elektrárně a na různých drahách. Na Nikolajevské dráze pracovali komunisté několik nocí přesčas, aby zvedli lokomotivu, která se zřítila do točny; na Severní dráze pracovali v zimě všichni komunisté a sympatizující několikrát i v neděli na odklizení sněhu z trati; členové buněk na řadě nákladových nádraží konají noční obchůzky stanic, aby zabránili rozkrádání nákladů — avšak tato práce byla nárazová a nesoustavná. Soudruzi z Kazaňské dráhy do ní vnesli to nové, co jí dává soustavnost a trvalost. „Až do úplného vítězství nad Kolčakem,“ usnesli se soudruzi z Kazaňské dráhy a v tom je celý význam jejich práce. Prodlužují pracovní den komunistů a sympatizujících o jednu hodinu na celou dobu válečného stavu; zároveň ukazují příklad produktivní práce.

Tento příklad už podnítil a musí podnítit k dalšímu následování. Plenární schůze komunistů a sympatizujících z Alexandrovské dráhy projednala vojenskou situaci i usnesení soudruhů z Kazaňské dráhy

a usnesla se: 1. zavést pro komunisty a sympatizující na Alexandrovské dráze „subotniky“; první subotnik se bude konat 17. května; 2. organizovat z komunistů a sympatizujících příkladné, vzorné brigády, které musí dělníkům ukázat, jak se má pracovat a co se dá za současného stavu materiálu, náradí a výživy skutečně udělat.

Jak říkají soudruzi z Kazaňské dráhy, jejich příklad silně zapůsobil, a očekávají, že příští sobotu přijde do práce velký počet *bezpartijních* dělníků. Zatímco píšeme tyto řádky, komunisté v dílnách Alexandrovské dráhy s prací přesčas ještě nezačali, jenom se o tom něco proslýchlo, ale velká část nestraníků se už rozhoupala a promluvila. Ze všech stran se ozývá: „Včera jsme o tom nevěděli, jinak bychom se na to přichystali a taky šli dělat,“ „příští sobotu určitě přijdu“. Dojem, který tento způsob práce vyvolal, je nebývalý.

Příkladem soudruhů z Kazaňské dráhy by se měly řídit všechny komunistické buňky v zázemí. Tento příklad by měly následovat nejen komunistické buňky Moskevského uzlu, ale všechny organizace strany v Rusku. A na venkově by se měly komunistické buňky postarat především o to, aby se pomohlo rodinám rudoarmějců při obdělávání jejich polí.

Soudruzi z Kazaňské dráhy ukončili o první komunistické sobotě práci zpěvem *Internacionály*. Budou-li komunistické organizace v celém Rusku tento příklad následovat a budou-li podle něho důsledně jednat, prožije Ruská sovětská republika příští těžké měsíce za strhujících zvuků *Internacionály* z úst všech pracujících republiky . . .

Do práce, soudruzi komunisté!«^[75]

23. května 1919 Pravda oznámila, že

»17. května se konal první komunistický „subotnik“ na Alexandrovské dráze. Podle usnesení plenární schůze odpracovalo 98 komunistů a sympatizujících 5 hodin přesčas a bezplatně — měli pouze právo koupit si další oběd, přičemž kromě tohoto oběda dostali jako fyzicky pracující, rovněž za peníze, půl funtu* chleba.«^[74]

Přestože byla práce špatně připravena a špatně zorganizována, *byla produktivita práce dvakrát až třikrát vyšší než obvykle.*

Několik příkladů:

* Funt — 409,5 g. Čes. red.

Za 4 hodiny opracovalo 5 soustružníků 80 hřidelů. Produktivita činila ve srovnání s obvyklou 213 %.

Za 4 hodiny sebralo 20 nekvalifikovaných dělníků 600 pudů starého materiálu a 70 vagónových pružnic, z nichž každá vážila 3,5 pudu, celkem 850 pudů. Produktivita činila v porovnání s obvyklou 300 %.

»Soudruzi to vysvětlují tím, že jim práce v normální pracovní době zevšedněla, omrzela je, kdežto tady pracují s chutí a nadšením. Jenže teď se budou stydět dělat v normální pracovní době méně než o komunistickém subotniku.«

»Mnoho bezpartijních dělníků teď říká, že se chtějí zúčastnit subotníků. Lokomotivní čtyři se nabízejí, že o subotniku vytáhnou ze „hřbitova“ lokomotivu, opraví ji a dají do provozu.

Dostali jsme zprávy, že na trati do Vjazmy se organizují také takové subotniky.«

O tom, jak se o těchto komunistických subotnicích pracuje, píše v Pravdě ze 7. června soudruh A. Djačenko. Citujeme hlavní část jeho článku nazvaného Poznámky ze subotniku:

»S velkou radostí jsem se vypravil s kamarádem odpracovat podle usnesení železničního okruhu strany sobotní „službu“ a na chvíli, na několik hodin, dopřát hlavě odpočinek a nechat pracovat svaly . . . Čeká nás práce v železniční truhlárně. Přišli jsme tam, uviděli své známé, pozdravili se s nimi, zavtipkovali a spočítali se — je nás jen třicet . . . A před námi leží „obluda“ — parní kotel pořádně těžký, takových 600—700 pudů, a právě tenhle kotel máme „přestěhovat“, tj. přetáhnout skoro čtvrtinu nebo třetinu versty* k rampě. Zmocňují se nás pochybnosti . . . Ale už se pouštíme do práce: soudruzi jednoduše podložili pod kotel dřevěné válce, přivázali dva provazy a dali jsme se do toho . . . Kotel nechtěl povolit, ale pak se přece jen hnul. Máme radost, vždyť je nás tak málo . . . Vždyť s tímhle kotlem se lopotil skoro dva týdny třikrát větší počet dělníků nekomunistů a kotel se vzpouzel, dokud jsme nepřišli my . . . Pracujeme hodinu, usilovně a svorně, za rytmických povelů našeho soudruha parťáka: „Raz, dva, tři“ — a kotel se šine dál a dál. Ale co se to najednou stalo? Celá řada soudruhů se znenadání komicky svalila — provaz v našich rukou totiž

* Versta — 1,06 km. *Čes. red.*

„zradil“ . . . Ale zdrželo nás to jen chvíličku: místo provazu přivazujeme lano . . . Je večer, už se znatelně stmívá, ale musíme ještě zdolat malý kopeček, a pak bude práce brzy hotová. Ruce máme odřené, dlaně pálí, jsme uřícení, táhneme ze všech sil — a práce se daří. „Administrativa“ kouká a v rozpacích nad naším úspěchem se bezděčně taky chápe lana. Jen pomáhejte! Už bylo načase! Nějaký rudoarmějce nás pozoruje, jak pracujeme. Drží harmoniku. Co si asi myslí? Co je tohle za lidi? Co tady pohledávají v sobotu, když každý sedí doma? Čtu mu myšlenky a říkám: „Soudruhu, zahraj nám něco veselého, vždyť my nejsme žádní brídilové, jsme opravdoví komunisté — vidíš, jak nám jde práce od ruky, nezahálíme, ale tužíme se.“ Rudoarmějce opatrně odkládá harmoniku a pospíchá k lanu . . .

„Angličan je chytrák!“ notuje pěkným tenorem soudruh U. Přizvukujeme mu, a pak se do dálky rozléhají slova Dubinušky: „Jen rázně, jen rázně, teď táhnem . . .“

Svaly nezvyklé na práci máme unavené, ramena i záda bolí . . . ale zítra je volno, odpočineme si, ještě se vyspíme. Cíl je blízko a po malém zakymácení je naše „obluda“ už skoro u rampy: podložte prkna, postavte kotel na rampu — a ať dělá to, co měl dělat už dávno. Pak jdeme v houfu dovnitř, do „klubu“ místní buňky, ověšeného plakáty, obloženého puškami a jasně osvětleného, a po pěkně zazpívané Internacionále si pochutnáváme na čaji s „rumem“, a dokonce máme i chleba. Po těžké práci nám tohle pohoštění přichystané místními soudruhy přišlo velmi vhod. Bratrsky se loučíme se soudruhy a řadíme se. Nočním tichem spící ulice se rozléhají revoluční písně, zpěv doprovází rytmus kroků. „Vpřed směle, soudruzi, spějme“, „Již vzhůru, psanci této země“, zní naše píseň internacionály a práce.

Uplynul týden. Naše ruce a ramena si už odpočinuly a jedeme na „subotnik“ už 9 verst daleko, opravovat vagóny. Jedeme do stanice Perovo. Soudruzi si vylezli na střechu „amerikána“ a zvučně a pěkně zpívají Internacionálu. Cestující ve vlaku poslouchají a zřejmě jsou překvapeni. Kola rytmicky rachotí a my, kteří jsme se nedostali nahoru, visíme na stupátkách kolem „amerikána“ jako „odvážní“ pasažéři. A už je tu stanice, jsme u cíle; procházíme dlouhým dvorem a setkáváme se s potěšeným soudruhem komisařem G.

„Práce je dost, ale lidí málo! Jen třicet, a musíme za šest hodin udělat střední opravu třinácti vagónů! Tamhle jsou označená soukolí, jsou tu nejen prázdné vagóny, ale taky plná cisterna . . . Ale to nic, soudruzi, to se „zařídí!“

Práce je v plném proudu. Společně s pěti soudruhy používáme zvedáky, tj. páky. Pod náporem našich paží a pomocí dvou zvedáků, které diriguje soudruh „parťák“, tato šedesáti- a sedmdesátipudová dvoukolí rychle a hbitě přeskakují z koleje na kolej. Jedno dvoukolí je odstra-

něno a další už je na jeho místě. A už jsou všechna na svém místě, a my to opotřebované haraburdí rychle „expedujeme“ po kolejích do kůlny . . . Raz, dva, tři — dvoukolí jsou zvednuta otočným železným zvedákem do vzduchu a už nejsou na kolejích. Kdesi ve tmě se ozývá bušení kladiv — soudruzi pracují pilně jako včelky na svých „pochroumaných“ vagónech. Truhláři, natírají, pokrývají střechu — a práce jim jde od ruky k naší radosti i k radosti soudruha komisaře. A tamhle zase potřebují naše ruce kováři. V přenosné výhni leží rozžhavené „táhlo“, tj. vagónová spojovací tyč s hákem, které se prudkým nárazem ohnulo. Doběla rozžhavené a sršící jiskrami se ocitá na litinové desce a pod našimi obratnými údery a dohledem zkušeného soudruha dostává svůj normální tvar. Ještě je bělorudé, ale už je na svých ramenou rychle odnášíme na místo a sršící jiskrami zasazujeme do železného otvoru — několik ran a sedí. Lezeme pod vagón. Tam není konstrukce těchto spojek a tyčí zdaleka tak jednoduchá, jak by se zdálo, je tam celý systém s nýty a spirálovou pružinou . . .

Pracujeme na plné obrátky, tma houstne, pochodně planou jasněji. Brzy budeme končit. Někteří soudruzi „se uvelebili“ u hromady obručí a srkají horký čaj. Je chladná májová noc, na nebi se skví srpek dořustajícího měsíce. Ozývají se žerty, smích, zdravý humor.

— Soudruhu G., nech už toho, třináct vagónů by ti mohlo stačit!

Ale soudruhovi G. to nestačí.

Dopili jsme čaj a s písní o vítězství jdeme k východu . . .« [16]

Hnutí za organizování »komunistických subotníků« se neomezuje na Moskvu. Pravda 6. června oznámila:

»31. května se konal první komunistický subotník v Tveru. Na železnici pracovalo 128 komunistů. Za 3,5 hodiny naložili a vyložili 14 vagónů, opravili 3 lokomotivy, rozřezali 10 sáhů dřeva a vykonali další práce. Intenzita práce kvalifikovaných dělníků komunistů byla třináctkrát vyšší než obvyklá produktivita.«[32]

A v Pravdě z 8. června čteme:

KOMUNISTICKÉ SUBOTNIKY

»Saratov 5. června. Jako odpověď na výzvu moskevských soudruhů se železničáři komunisté na plenární schůzi strany usnesli, že budou pracovat každou sobotu bezplatně pět hodin přesčas, aby pomohli národnímu hospodářství.«[30]

Uvedl jsem zprávy o komunistických subotnicích co nejpodrobněji a nejuplněji, protože je to bezpochyby jedna z nejdůležitějších stránek komunistické výstavby, a náš tisk jí věnuje nedostatečnou pozornost a my všichni jsme ji ještě dost nedocenili.

Méně politického hmbuku a více pozornosti těm nejprostším, avšak živým, ze života vzatým a životem prověřeným faktům komunistické výstavby — to je heslo, které musíme ustavičně opakovat my všichni, naši publicisté, agitátoři, propagandisté, organizátoři atd.

Je přirozené a nevyhnutelné, že bezprostředně po proletářské revoluci nás nejvíc zaměstnává hlavní a nejdůležitější úkol — překonat odpor buržoazie, zvítězit nad vykořisťovateli a potlačit jejich spiknutí (jako bylo »spiknutí otrokářů« k vydání Pitěru, jehož se zúčastnili všichni, od černosotňovců a kadetů až po menševiky a esery)¹. Ale vedle tohoto úkolu se stejně nevyhnutelně — a čím dál tím víc — dostává do popředí významnější úkol, úkol tvořivé komunistické výstavby, vytváření nových ekonomických vztahů, nové společnosti.

Diktatura proletariátu — jak jsem již nejednou upozorňoval, mimo jiné i v projevu na schůzi petrohradského sovětu 12. března [^{51,60}] — není jenom násilí na vykořisťovateli, ani to není převážně násilí. Ekonomickým základem tohoto revolučního násilí a zárukou jeho životaschopnosti a úspěchu je to, že proletariát prosazuje a realizuje vyšší typ společenské organizace práce než za kapitalismu. V tom je podstata. V tom je zdroj síly a záruka nevyhnutelného naprostého vítězství komunismu.

Feudální organizace společenské práce spočívala na kázni karabáče za naprosté nevědomosti a otupělosti pracujících, které okrádala a ponižovala hrstka statkářů. Kapitalistická organizace společenské práce spočívala na kázni vyvolané hladem, přičemž obrovské množství pracujících zůstávalo v těch nejvyspělejších, nejcivilizovanějších a nejdemokratičtějších republikách přes všechen po-

krok buržoazní kultury a buržoazní demokracie nevědomou a otupělou masou námezdních otroků nebo zdeptaných rolníků, které okrádala a ponižovala hrstka kapitalistů. Komunistická organizace společenské práce, k níž je socialismus prvním krokem, spočívá a bude čím dál tím víc spočívat na svobodné a uvědomělé kázni samých pracujících, kteří svrhli útlak jak statkářů, tak kapitalistů.

Tato nová kázeň nepadá z nebe ani se nerodí ze zbožných přání, nýbrž vyrůstá z materiálních podmínek kapitalistické velkovýroby, jen z nich. Bez nich je nerealizovatelná. A nositelkou těchto materiálních podmínek nebo jejich realizátorkou je určitá historická třída, vytvořená, zorganizovaná, stmelená, vyškolená, vychovaná a zocelená kapitalistickou velkovýrobou. Touto třídou je proletariát.

Diktatura proletariátu, přeložíme-li tento latinský, vědecký, historicko-filozofický výraz do srozumitelnějšího jazyka, znamená:

Jen určitá třída, a to městští a vůbec tovární, průmysloví dělníci, je schopna vést veškeré pracující a vykořisťované masy v boji za svržení útlatku kapitálu, během samého svrhávání, v boji za udržení a upevnění vítězství, při budování nového, socialistického společenského zřízení i v celém boji za úplné odstranění tříd. (Mimochodem: vědecký rozdíl mezi socialismem a komunismem je pouze v tom, že první slovo znamená první stupeň nové společnosti vyrůstající z kapitalismu a druhé slovo její další, vyšší stupeň.)

Chyba »bernské«, žluté, internacionály spočívá v tom, že její vůdcové uznávají třídní boj a vedoucí úlohu proletariátu jen slovy, neboť se to bojí domyslet do konce, bojí se právě toho nevyhnutelného závěru, který zvláště děsí buržoazii a který je pro ni absolutně nepřijatelný. Bojí se přiznat, že diktatura proletariátu je *také* obdobím třídního boje, který je nevyhnutelný, dokud nejsou odstraněny

třídy, a který mění své formy — bezprostředně po svržení kapitálu je zvlášť urputný a zvlášť osobitý. Když proletariát dobude politickou moc, nepřestává vést třídní boj, ale pokračuje v něm — až do odstranění tříd —, ale přirozeně za jiných podmínek, v jiné formě a jinými prostředky.

A co znamená »odstranění tříd«? Všichni, kdo si říkají socialisté, uznávají tento konečný cíl socialismu, ale zdaleka ne všichni se zamýšlejí nad jeho významem. Třídy jsou velké skupiny lidí, které se od sebe liší svým místem v historicky pevně stanoveném systému společenské výroby, svým vztahem (většinou zakotveným a právně upraveným v zákonech) k výrobním prostředkům, svou úlohou ve společenské organizaci práce, a tedy formou získávání a rozsahem té části společenského bohatství, kterou disponují. Třídy jsou takové skupiny lidí, z nichž jedna si může přivlastňovat práci druhé díky rozdílnému postavení v určité soustavě společenského hospodářství.

Je jasné, že mají-li být třídy úplně odstraněny, je třeba nejen svrhnout vykořisťovatele, statkáře a kapitalisty a zrušit *jejich* vlastnictví, ale je také třeba zrušit *jakékoli* soukromé vlastnictví výrobních prostředků a odstranit jak rozdíl mezi městem a vesnicí, tak rozdíl mezi fyzicky a duševně pracujícími lidmi. Je to velmi dlouhodobá záležitost. A k tomu, aby se uskutečnila, je nutný obrovský krok vpřed v rozvoji produktivních sil, je třeba překonat odpor (často pasivní, který je zvlášť houževnatý a zvlášť těžko ho lze překonat) nesčetných pozůstatků malovýroby, je třeba překonat obrovskou sílu zvyku a konzervatismu, která je s těmito pozůstatky spojena.

Předpokládat, že všichni »pracující« jsou stejně schopni vykonávat tuto práci, by byla ta nejpustší fráze nebo iluze předpotopního, předmarxovského socialisty. Tato schopnost totiž není dána shůry, ale vyrůstá historicky a vyrůstá *pouze* z materiálních podmínek kapitalistické velkovýroby. Na počátku cesty od kapitalismu k socialis-

mu má tuto schopnost *pouze* proletariát. Proletariát je schopen splnit obrovský úkol, který mu připadá, za prvé proto, že je nejsilnější a nejpokrokovější třídou civilizovaných společností; za druhé proto, že v nejrozvinutějších zemích tvoří většinu obyvatelstva, a za třetí proto, že v zaostalých kapitalistických zemích, jako je Rusko, tvoří většinu obyvatelstva poloproletáři, tj. lidé, kteří trvale žijí část roku jako proletáři, trvale si určitou část živobytí opatřují námezdní prací v kapitalistických podnicích.

☛ Ti, kdo se pokoušejí řešit úkoly přechodu od kapitalismu k socialismu na základě všeobecných frází o svobodě, rovnosti a demokracii vůbec, o rovnosti demokracie práce apod. (jako to dělá Kautsky, Martov a další hrdinové bernské, žluté, internacionály), odhalují tím jen svou povahu maloměšťáků, filistrů, šosáků, kteří ve svých názorech otrocky napodobují buržoazii. Správné řešení tohoto úkolu může vzejít jen z konkrétního zkoumání zvláštních vztahů mezi zvláštní třídou, která dobyla politickou moc, totiž proletariátem, a mezi veškerým neproletářským i poloproletářským pracujícím obyvatelstvem, přičemž tyto vztahy se neutvářejí ve fantasticky harmonické, »ideální« situaci, ale v reálné situaci zuřivého a mnohostranného odporu buržoazie.

Obrovská většina obyvatelstva — a tím spíše pracujícího obyvatelstva — v kterékoli kapitalistické zemi, tedy i v Rusku, nescísněkrát pocítila sama na sobě i na svých blízkých útlak kapitálu, jeho loupění a nejrůznější pokorování. Imperialistická válka — tj. vyvraždění deseti miliónů lidí proto, aby se rozhodlo, zda v olupování celého světa bude na prvním místě kapitál anglický nebo německý — tyto útrapy neobyčejně zostřila, zvětšila a prohloubila a přiměla lidi, aby si je uvědomili. Odtud pramení nevyhnutelné sympatie obrovské většiny obyvatelstva a zvláště pracujících mas k proletariátu, který s hrdinskou odvahou a revoluční neúprosností svrhne útlak kapitálu, svrhne vykořisťovatele, potlačuje jejich odpor

a s nasazením vlastního života razí cestu k vytvoření nové společnosti, v níž nebude místo pro vykořisťovatele.

I když neproletářské a poloproletářské masy pracujícího obyvatelstva podléhají značně a nutně maloburžoaznímu kolísání a tíhnutí zpátky, k buržoaznímu »pořádku«, »pod křídla« buržoazie, přece jen musí uznávat morálně politickou autoritu proletariátu, který nejenže svrhne vykořisťovatele a potlačuje jejich odpor, ale také buduje nový, vyšší společenský vztah, společenskou kázeň: kázeň uvědomělých a sjednocených pracovníků, kteří nepociťují žádný útlak a neznají žádnou jinou moc než moc svého vlastního sjednocení, své vlastní, uvědomělejší, odvážné, semknuté, revoluční a důsledné avantgardy.

Má-li proletariát zvítězit, má-li vybudovat a zabezpečit socialismus, musí vyřešit dvojí či dvojjediný úkol: za prvé musí svým bezmezným hrdinstvím v revolučním boji proti kapitálu získat masy pracujících a vykořisťovaných, získat je, zorganizovat a vést ke svržení buržoazie a k úplnému potlačení jakéhokoli jejího odporu; za druhé musí za sebou strhnout masy pracujících a vykořisťovaných i všechny maloburžoazní vrstvy na cestu nové hospodářské výstavby, na cestu vytváření nového společenského vztahu, nové pracovní kázně a nové organizace práce, spojující nejnovější vymoženosti vědy a kapitalistické techniky s masovým sjednocením uvědomělých pracovníků budujících socialistickou velkovýrobu.

Druhý úkol je obtížnější, protože nemůže být v žádném případě vyřešen jednorázovým hrdinstvím, ale vyžaduje velmi dlouhodobé, vytrvalé a nesnadné hrdinství mas v *každodenní* práci. Tento úkol je však také důležitější než první, protože v konečných důsledcích nejhlubším zdrojem síly k vítězství nad buržoazií a jedinou zárukou, že toto vítězství bude trvalé a pevné, může být jen nový, vyšší způsob společenské výroby, nahrazení kapitalistické a maloburžoazní výroby socialistickou velkovýrobou.

»Komunistické subotniky« mají obrovský historický význam proto, že nám ukazují uvědomělou a dobrovolnou iniciativu dělníků při rozvíjení produktivity práce, při přechodu k nové pracovní kázní a při vytváření socialistických hospodářských a životních podmínek.

J. Jacoby^[168], jeden z mála, lépe řečeno jeden z výjimečně vzácných německých buržoazních demokratů, kteří po poučení z let 1870—1871 nepřešli k šovinismu ani k nacionálnímu liberalismu, nýbrž k socialismu, řekl, že založení jednoho dělnického spolku má větší historický význam než bitva u Sadové². To je pravda. V bitvě u Sadové se rozhodovalo o tom, která ze dvou buržoazních monarchií, zda rakouská nebo pruská, bude mít primát ve vytváření německého kapitalistického národního státu. Založení jednoho dělnického spolku bylo maličkým krůčkem ke světovému vítězství proletariátu nad buržoazií. A stejně můžeme i my říci, že první komunistický subotnik, který uspořádali 10. května 1919 železniční dělníci z Moskevsko-kazaňské dráhy v Moskvě, má větší historický význam než kterékoli vítězství Hindenburga nebo Foché a Angličanů v imperialistické válce z let 1914—1918. Vítězství imperialistů znamenají vyvraždění miliónů dělníků pro zisky anglických, amerických a francouzských multimilionářů, je to bestialita umírajícího, přežraného a zaživa hnijícího kapitalismu. Komunistický subotnik železničních dělníků z Moskevsko-kazaňské dráhy je jednou z buněk nové, socialistické společnosti, která přináší všem národům na zeměkouli vysvobození z útlatu kapitálu a válek.

Páni buržoové a jejich nohsledi, včetně menševíků a eserů, kteří si zvykli pokládat se za představitele »veřejného mínění«, se samozřejmě vysmívají nadějším komunistů, nazývají je »baobabem v květináči od rezedy« a posmívají se nepatrnému počtu subotníků v porovnání s hromadnými případy rozkrádání, zahálky, poklesu produktivity, ničení surovin, hotových výrobků apod. Těmto

pánům odpovíme: Kdyby buržoazní inteligence pomáhal svými vědomostmi pracujícím, a ne ruským a zahraničním kapitalistům v zájmu obnovení jejich moci, probíhal by převrat rychleji a pokojněji. Ale to je utopie, protože o věci se rozhoduje třídním bojem, a většina inteligence se přiklání k buržoazii. Proletariát nezvítězí s pomocí inteligence, ale přes její odpor (alespoň ve většině případů) tak, že odstraní nenapravitelné buržoazní intelektuály, že předělá, převychová a podřídí si kolísavé a postupně jich bude stále větší část získávat na svou stranu. Škodolibá radost z obtíží a neúspěchů převratu, šíření paniky, hlásání návratu ke starému — to všechno jsou zbraně a metody třídního boje buržoazní inteligence. Tím se proletariát nedá oklamat.

Ale podívejme se na to věcně: Cožpak se někdy v dějinách stalo, aby se nový výrobní způsob ujal naráz, bez dlouhé řady nezdarů, chyb a recidiv? Ještě půl století po pádu nevolnictví zůstávalo v ruské vesnici mnoho přežitků nevolnictví. Ještě půl století po zrušení otroctví černochů v Americe tam bylo postavení černochů vesměs polootrocké. Buržoazní inteligence, včetně menševiků a eserů, zůstává sama sobě věrna, neboť slouží kapitálu a dál používá argumentaci veskrze založenou na lži: Před proletářskou revolucí nám vytýkali utopismus a po ní od nás chtějí fantasticky rychlé odstraňování stop minulosti!

My však nejsme utopisté, známe pravou cenu buržoazních »argumentů« a také víme, že stopy starého ve zvycích budou určitou dobu po převratu nutně převládat nad výhonky nového. Když se zrodí nové, staré vždycky zůstává určitou dobu silnější než nové, tak to vždycky bývá jak v přírodě, tak v životě společnosti. Posměch ze slabosti výhonků nového, laciný intelektuálský skepticismus a podobně — to všechno jsou v podstatě metody třídního boje buržoazie proti proletariátu, obrana kapitalismu před socialismem. Musíme výhonky nového pečlivě zkoumat, věnovat jim co největší pozornost, všemožně

podporovat jejich růst a »ošetřovat« tyto slabé výhonky. Některé z nich nutně zahynou. Nelze zaručit, že právě »komunistické subotniky« sehrají zvlášť významnou úlohu. Ale o to nejde. Jde o to, že je třeba podporovat bez výjimky všechny výhonky nového, a život si z nich vybere ty nejživotaschopnější. Jestliže měl japonský vědec, který chtěl lidstvu pomoci vymýtit syfilis, trpělivost vyzkoušet 605 preparátů, než našel 606. preparát, vyhovující určitým požadavkům, pak ti, kdo chtějí vyřešit mnohem těžší úkol — zvítězit nad kapitalismem, musí mít dost vytrvalosti k vyzkoušení stovek a tisíců nových metod, způsobů a prostředků boje, aby mohli nalézt ty nejvhodnější.

»Komunistické subotniky« jsou proto tak důležité, že s nimi přišli dělníci, kteří rozhodně nežijí v mimořádně dobrých podmínkách, dělníci různých odborností i dělníci bez kvalifikace, pomocní dělníci, kteří žijí v *normálních*, tj. v *těch nejtěžších* podmínkách. Všichni dobře známe hlavní příčinu poklesu produktivity práce, který můžeme pozorovat nejen v Rusku, ale na celém světě; je to zbídačení a ožebračení, rozhořčení a vyčerpanost z imperialistické války, nemoci a podvýživa. Podvýživa je svou závažností na prvním místě. Hlad je tou příčinou. A má-li být odstraněn hlad, je třeba zvýšit produktivitu práce jak v zemědělství, tak v dopravě a průmyslu. Je to tedy jakýsi začarovaný kruh: Máme-li zvýšit produktivitu práce, musíme se zachránit před hladem, a máme-li se zachránit před hladem, musíme zvýšit produktivitu práce.

Jak známo, takové rozpory se v praxi řeší prolomením tohoto začarovaného kruhu, obratem ve smýšlení mas, hrdinskou iniciativou jednotlivých skupin, která mívá v tomto obratu často rozhodující úlohu. Moskevští pomocní dělníci a moskevští železničáři (máme-li samozřejmě na zřeteli většinu, a ne hrstku spekulantů, úředníků a podobné bělogvardějské živly) jsou pracující lidé, kteří

žijí v zoufale těžkých podmínkách. Stále trpí podvýživou a teď, před novou sklizní a za celkově zhoršené situace v zásobování potravinami, vysloveně hladovějí. A tihle hladoví dělníci, zaplavení zuřivou kontrarevoluční agitací buržoazie, menševiků a eserů, organizují »komunistické subotniky«, pracují přesčas *úplně bezplatně* a dosahují *obrovského zvýšení produktivity práce*, přestože jsou unavení, vyčerpaní a vysílení podvýživou. Není to snad nesmírné hrdinství? Není to počátek obratu, který má světodějný význam?

Produktivita práce je koneckonců pro vítězství nového společenského zřízení to hlavní, to nejdůležitější. Kapitalismus vytvořil produktivitu práce, jaká byla za feudalismu nevídaná. Kapitalismus může být definitivně poražen a bude definitivně poražen tím, že socialismus vytvoří novou, mnohem vyšší produktivitu práce. Je to věc velmi obtížná a velmi zdlouhavá, ale už *se s ní začalo*, a to je nejdůležitější. Jestliže hladovějící dělníci, kteří prožili čtyři těžké roky imperialistické války a pak půldruhého roku ještě těžší občanské války, dokázali v hladovějící Moskvě v létě 1919 toto veliké dílo zahájit, jak bude pokračovat další vývoj, až zvítězíme v občanské válce a vybojujeme mír?

V porovnání s kapitalismem znamená komunismus vyšší produktivitu práce dobrovolných, uvědomělých a sjednocených pracovníků, kteří využívají vyspělou techniku. Komunistické subotniky jsou neobyčejně významné jako *skutečný počátek komunismu*, a to je obrovská vzácnost, protože jsme na takovém stupni, kdy »se dělají teprve *první kroky* k přechodu od kapitalismu ke komunismu« (jak se zcela správně říká v programu naší strany^d).

Komunismus vzniká tam, kde *proští dělníci*, zdolávající těžkou práci, začínají obětavě pečovat o zvyšování produktivity práce a o zabezpečení *každého pudu obilí, uhlí, železa* a jiných výrobků, které nedostávají pracující osobně, ani lidé, kteří jsou jim »blízcí«, nýbrž úplně jiní lidé, kteří jsou jim »cizí«, tj. společnost jako celek, desítky

a stovky miliónů lidí, sdružených zprvu v jednom socialistickém státě a později ve Svazu sovětských republik.

Karel Marx se v Kapitálu^[67] vysmívá nabubřelosti a mnohomluvnosti buržoazně demokratické velké charty svobod a práv člověka, všem těm frázím o svobodě, rovnosti a bratrství *vůbec*, které oslňují maloburžoazii a maloměšťáky všech zemí, včetně dnešních ničemných hrdinů ničemné bernské internacionály. Proti tomuto nabubřelému deklarování práv staví Marx prosté, skromné, věčné a všední proletářské pojetí otázky: státem stanovené zkrácení pracovního dne — to je jeden z typických příkladů tohoto pojetí.⁴ Celá výstižnost a celá hloubka Marxova pozorování se projevuje tím jasněji, tím zřetelněji, čím víc se rozvíjí náplň proletářské revoluce. »Formule« skutečného komunismu se od nabubřelých, vychytralých, slavnostních frází Kautských, menševiků a eserů i jejich milých »bratříčků« z Bernu liší tím, že všechno redukuje na *pracovní podmínky*. Méně žvanění o »demokracii práce«, o »svobodě, rovnosti, bratrství«, o »lidovládě« a podobných věcech: dnešní uvědomělý dělník a rolník rozpozná v těchto bombastických frázích šejdířství buržoazního intelektuála stejně snadno jako života znalý člověk, který při pohledu na dokonale »uhlazený« zjev a zevnějšek »milostpána« hned neomylně soudí: »To bude podvodník.«

Méně bombastických frází a více prosté, *každodenní* práce a péče o každý pud obilí a každý pud uhlí! Více péče o to, abychom každý pud obilí a pud uhlí, které hladovějící dělník a otrhaný, polonahý rolník nutně potřebuje, *nezískávali čachrářskými* transakcemi, kapitalisticky, nýbrž uvědomělou, dobrovolnou, obětavou a hrdinskou prací obyčejných pracujících lidí, takových, jako jsou pomocní dělníci a železničáři z Moskevsko-kazaňské dráhy.

Všichni musíme uznat, že všude, na každém kroku, i v našich vlastních řadách se projevují stopy buržoazně intelektuálního, fražérského chápání otázek revoluce.

Náš tisk například málo bojuje proti těmto prohnilým pozůstatkům prohnilé, buržoazně demokratické minulosti a málo podporuje prosté, skromné, všední, avšak živé výhonky skutečného komunismu.

Podívejme se na postavení ženy. Ani jedna demokratická strana na světě ani v jedné z nejvyspělejších buržoazních republik neudělala v tomto směru za desítky let ani setinu toho, co jsme udělali hned za první rok naší moci my. Nenechali jsme doslova kámen na kameni z oněch hanebných zákonů o nerovnoprávnosti ženy, o omezeních rozvodu, o odporných formalitách, které ho provázejí, o neuznávání nemanželských dětí, o vyhledávání jejich otců atd. — zákonů, jejichž pozůstatky jsou ve všech civilizovaných zemích k hanbě buržoazie a kapitalismu tak hojné. Máme nepopiratelné právo být hrdi na to, co jsme v této oblasti udělali. Ale čím *důsledněji* jsme očistili půdu od balastu starých, buržoazních zákonů a institucí, tím jasněji si uvědomujeme, že je to teprve příprava staveniště, ale ještě ne stavba sama.

Přes všechny osvobozovací zákony zůstává žena nadále *domácí otrokyní*, protože ji utlačuje, deptá, otupuje a poníží hospodaření v *malé domácnosti*, připoutává ji ke kuchyni a dětskému pokoji a mrhá jejími silami na barbarsky neproduktivní, malichernou, vyčerpávající, otupující a ubíjející práci. Skutečné *osvobození ženy*, skutečný komunismus začne teprve tehdy, až se začne masově bojovat (pod vedením proletariátu majícího státní moc) proti tomuto hospodaření v malé domácnosti, nebo přesněji, až se toto hospodaření začne *masově přebudovávat* na socialistickou velkovýrobu.

Věnujeme této otázce, která je každému komunistovi teoreticky samozřejmá, dost pozornosti v praxi? Ne, ovšemže ne! Staráme se dost o *výhonky* komunismu, které dnes už v této oblasti existují? To víte, že ne! Veřejné jídelny, jesle a mateřské školy, to jsou ukázky těchto výhonků, jsou to jednoduché a všední prostředky, které ne-

připouštějí nic bombastického, nabubřelého a okázalého, ale mohou *ženu skutečně osvobodit*, skutečně mohou zmenšit i odstranit její nerovnoprávné postavení vůči muži, pokud jde o její úlohu ve společenské výrobě a ve veřejném životě. Tyto prostředky nejsou nové, vytvořila je (stejně jako všechny materiální předpoklady socialismu) kapitalistická velkovýroba, avšak za kapitalistické velkovýroby byly za prvé vzácným jevem, a za druhé — a to je zvláště důležité — buď *kšeftařskými* podniky se všemi nejhoršími rysy spekulace, obohacování, šizení a falšování, nebo »eskamotérstvím buržoazní dobročinnosti«^[12], kterou uvědomělí dělníci právem nenáviděli a opovrhovali jí.

Je nepochybné, že dnes máme těchto zařízení mnohem víc a že se jejich charakter *začíná* měnit. Je nepochybné, že mezi dělnickými a rolnickými ženami je mnohem víc *organizátorských talentů*, než si myslíme, lidí, kteří dovedou zorganizovat praktickou činnost za účasti velkého počtu pracovníků a ještě většího počtu spotřebitelů bez oné záplavy frází, zmatků, sporů, žvanění o plánech, systémech atd., na něž chronicky »stůně« »intelligence«, která si o sobě stále příliš mnoho myslí, stejně jako novopečení »komunisté«. Jenže my tyto výhonky nového náležitě *neošetřujeme*.

Podívejte se na buržoazii. Jak skvěle dovede dělat reklamu tomu, co potřebuje *ona!* Jak vychvaluje v milionech výtisků *svých* listů »vzorné« — z hlediska kapitalistů — podniky a jak dělá ze »vzorných« buržoazních zařízení věc národní hrdosti! Náš tisk se nestará nebo téměř vůbec nestará o to, aby popularizoval nejlepší jídelny nebo jesle, nepožaduje dnes a denně, aby se některé z nich staly vzorem, nedělá jim reklamu a nelíčí podrobně, jaké úspory lidské práce, jakého pohodlí pro spotřebitele, jaké hospodárnosti v zpracování potravin, jakého osvobození ženy z domácího otroctví a jakého zlepšení hygienických podmínek se při *vzorné komunistické práci* dosahuje a jak

toho všeho lze docílit a poskytnout to celé společnosti, všem pracujícím.

Vzorná výroba, vzorné komunistické subotniky, vzorná péče a svědomitost při získávání a rozdělování každého pudu obilí, vzorné jídelny a vzorná čistota v tom a tom dělnickém domě, v té a té čtvrti — tomu všemu musí jak náš tisk, tak *každá* dělnická a rolnická organizace věnovat mnohem víc pozornosti a péče než dosud. To všechno jsou výhonky komunismu a naší společnou a prvořadou povinností je o tyto výhonky pečovat. I když je naše situace v zásobování potravinami a ve výrobě velmi obtížná, přece jen jsme za jedenapůl roku bolševické moci nepochybně pokročili *na celé frontě* vpřed: výkup obilí se zvýšil z 30 miliónů pudů (v období od 1. 8. 1917 do 1. 8. 1918) na 100 miliónů pudů (v období od 1. 8. 1918 do 1. 5. 1919); rozšířilo se zelinářství, ubylo neosetých obilních polí, železniční doprava se začala přes obrovské potíže s palivem zlepšovat atd. Na tomto celkovém základě a s podporou proletářské státní moci výhonky komunismu neodumřou, ale rozrostou se a rozvinou v úplný komunismus.

Význam »komunistických subotníků« si musíme dobře promyslet, abychom mohli z této velké iniciativy vyvodit všechna nesmírně důležitá praktická poučení, která z ní vyplývají.

Prvním a nejdůležitějším poučením je, že musíme tuto iniciativu všestranně podporovat. Slovo »komuna« se u nás začalo užívat příliš lehkovážně. Za »komunu« se obyčejně hned prohlašuje každý podnik, který organizují komunisté nebo na němž se podílejí — a přitom se často zapomíná, že *tak čestný název* je třeba získat dlouhodobou a usilovnou prací, dosáhnout ho *v praxi* prokázaným úspěchem ve skutečně komunistické výstavbě.

Proto je podle mého názoru naprosto správné, že větší-

na ÚVV dospěla k rozhodnutí *zrušit* tu část dekretu rady lidových komisařů^[15], která se týká *názvu* »spotřební komuna«⁵. Ať je raději název prostší, a potom se nebudou nedostatky a závady *prvních* kroků nové organizátorské činnosti svádět na »komuny«, ale (jak to také správně má být) na *špatné* komunisty. Bylo by velmi užitečné vymýtit slovo »komuna« z *běžného* užívání, zakázat, aby se toto slovo používalo při každé příležitosti, neboli *přiznávat toto označení pouze* skutečným komunám, které skutečně v praxi dokázaly (a všechno okolní obyvatelstvo to jednomyslně potvrdilo), že jsou schopné, že dovedou organizovat práci komunisticky. Nejdříve dokaž, že jsi schopen bezplatně pracovat pro společnost, pro všechny pracující, že jsi schopen »přístupovat k práci revolučně«, že jsi schopen zvyšovat produktivitu práce, mít vzorný vztah k práci, a teprve potom se dožaduj čestného titulu »komuna«!

»Komunistické subotniky« jsou v tomto směru vzácnou výjimkou. Vždyť zde nekvalifikovaní dělníci a železničáři z Moskevsko-kazaňské dráhy *nejprve v praxi* dokázali, že jsou schopni pracovat jako *komunisté*, a teprve potom nazvali svou iniciativu »komunistickými subotniky«. Musíme usilovat o to a dosáhnout toho, aby to tak bylo i v budoucnu, aby bez výjimky každý, kdo nazývá svůj podnik, svou instituci nebo činnost komunou, a přitom *nevykazuje* obtížnou práci ani praktické *úspěchy v dlouhodobé práci* a vzornou a skutečně komunistickou organizaci práce, byl nelítostně zesměšňován a pranýřován jako šarlatán nebo žvanil.

Velkou iniciativu »komunistických subotníků« musíme využít i v jiném směru, a to k *čistce* ve straně. Naprosto nevyhnutelně se stalo, že hned po převratu, kdy spousta »pocivých« a maloměšťácky smýšlejících lidí byla velmi ustrašená a kdy buržoazní inteligence, menševiky a esery samozřejmě nevyjímaje, jeden jak druhý sabotážemi přisluhovali buržoazii, naprosto nevyhnutelně se stalo, že se

lo vládnoucí strany vetřeli dobrodruzi a různé velmi škodlivé živly. Bez toho se neobešla a nemůže obejít žádná revoluce. Jde jenom o to, aby vládnoucí strana, opírající se o zdravou a silnou pokrokovou třídu, dokázala provádět ve svých řadách čistku.

To jsme začali dělat dávno. Musíme v ní dále neúnavně pokračovat. Mobilizace komunistů do války nám pomohla: zbabělci a darebáci ze strany utekli. Nikdo je nedrží! *Takové* snížení počtu členů strany znamená *obrovské zvýšení* její síly a vlivu. Musíme v čistce pokračovat a využívat přitom iniciativu »komunistických subotníků«, to znamená přijímat do strany teprve po dejme tomu půlroční »zkušební době« nebo »čekací lhůtě«, v níž by záleželo na »revolučním přístupu k práci«. Stejným způsobem je třeba prověřovat *všechny* členy strany, kteří do ní vstoupili po 25. říjnu 1917 a neprokázali mimořádnou práci nebo zásluhami, že jsou naprosto spolehliví, věrní a způsobili být komunisty.

Čistkou strany, spojenou s neustálým *zvyšováním požadavků strany* na skutečně komunistickou práci, se bude zlepšovat *aparát* státní moci a obrovsky se urychlí *definitivní přechod* rolníků na stranu revolučního proletariátu.

»Komunistické subotníky« mimo jiné vrhly neobyčejně pronikavé světlo na třídní charakter aparátu státní moci za diktatury proletariátu. Ústřední výbor strany píše dopis o »revolučním přístupu k práci«*. Tuto myšlenku adresuje ústřední výbor straně se 100 000 až 200 000 členů (předpokládám, že asi tolik jich zbude po důkladné čistce, protože teď jich je víc).

Této myšlenky se chopili odborově organizovaní dělníci. U nás, v Rusku a na Ukrajině, je jich na 4 milióny. Obrovská většina z nich je pro proletářskou státní moc, pro diktaturu proletariátu. 200 000 a 4 000 000 — takový je poměr »ozubených kol«, lze-li to tak vyjádřit. A dá-

* Viz Sebrané spisy 38, Praha 1988, s. 292—297. *Red.*

le následují *desítky miliónů* rolníků, kteří se dělí na tři hlavní skupiny: poloproletáře neboli chudinu, nejpočetnější a nejbližší proletariátu, potom střední rolníky a konečně zcela nepatrnou skupinu — kulaky neboli vesnicou buržoazii.

Dokud bude možné obchodovat s obilím a spekulovat s hladem, zůstane rolník (a to je za diktatury proletariátu po určitou dobu nevyhnutelné) napůl pracujícím člověkem a napůl spekulantem. Jako spekulant je naším nepřítelem, nepřítelem proletářského státu, je ochoten paktovat se s buržoazií a jejími věrnými přísluhovači včetně menševika Šera nebo esera B. Černěnkova, kteří jsou pro volný obchod s obilím. *Jako pracující člověk* však rolník sympatizuje s proletářským státem a je nejvěrnějším spojencem dělníka v boji proti statkáři a proti kapitalistovi. Jako pracující lidé podporují rolníci ve své obrovské, mnohamiliónové většině onen »mechanismus« státu, který řídí stotisícový či dvousettisícový proletářský předvoj komunistů a který se skládá z miliónů organizovaných proletářů.

Stát, který by byl v pravém smyslu demokratičtější, který by byl těsněji spjat s pracujícími a vykořisťovanými masami, *dosud na světě neexistoval*.

Právě taková práce proletářů označovaná jako »komunistické subotniky«, kterou proletáři vykonávají, vyvolává trvalou úctu a sympatie rolníků k proletářskému státu. Taková práce — a pouze taková — rolníky definitivně přesvědčuje, že pravdu máme my, že pravdu má komunismus, a dělá z rolníků naše oddané stoupence; to znamená, že vede k úplnému překonání potíží se zásobováním potravinami, k úplnému vítězství komunismu nad kapitalismem v produkci a rozdělování obilí, že vede k absolutnímu upevnění komunismu.

28. června 1919

O SOUČASNÉ SITUACI A NEJBLIŽŠÍCH ÚKOLECH SOVĚTSKÉ VLÁDY

REFERÁT NA SPOLEČNÉM ZASEDÁNÍ
CÚVV, MOSKEVSKÉHO SOVĚTU
DĚLNICKÝCH A RUDOARMĚJSKÝCH
ZÁSTUPCŮ, CELORUSKÉ RADY ODBORŮ
A ZÁSTUPCŮ MOSKEVSKÝCH ZÁVODNÍCH
VÝBORŮ

4. ČERVENCE 1919⁶

Soudružky a soudruzi, máme-li dnes zhodnotit naši celkovou situaci, člověka mimovolně napadá, aby především porovnal červenec 1919 s červencem 1918. Myslím, že na základě tohoto srovnání, které se přirozeně nabízí, si nejspíše uděláme jednak správnou představu o nových a do jisté míry zase i starých obtížích, které teď u nás vzrostly, ztížily situaci a vyžadují od nás nové vypětí, jednak nám toto srovnání ukáže, jaký udělala světová revoluce za uplynulý rok obrovský krok vpřed a proč můžeme být i při velmi střízlivém, velmi skeptickém postoji k věci pevně přesvědčeni, že spějeme k naprostému a konečnému vítězství.

Soudružky a soudruzi, vzpomeňte si, jaká byla situace před rokem. Právě v červenci 1918 se na Sovětskou republiku přivalily zdánlivě strašlivé mraky a zdánlivě zcela neodstranitelné pohromy. Tenkrát se stejně jako dnes, právě před novou sklizní, právě na konci starého zásobovacího roku, kdy zásoby potravin docházejí, zhoršila situace v zásobování. Loňská situace byla nesrovnatelně těžší. Stejně jako dnes přibýlo loni v létě k zásobovacím potížím ještě mnoho obtíží politických a vojenských, vnitřních i zahraničních. Když se loni v létě sešel sjezd

sovětů⁷, vypuklo právě v té době povstání levých eserů v Moskvě⁸ a zradil nás tehdejší velitel armády, levý eser Muravjov⁹, který bezmála obnažil naši frontu. Právě v létě roku 1918 došlo k rozsáhlému spiknutí v Jaroslavli¹⁰, jež inspiroval, jak je teď dokázáno a jak doznali účastníci spiknutí, francouzský velvyslanec Noulens, který přiměl Savinkova, aby toto spiknutí zosnoval, a zaručil se mu, že Jaroslavli přijdou na pomoc francouzská vojska vylodující se v Archangelsku a že bude-li nejhůř, spojí se Jaroslav s Archangelskem, se spojenci, a že tedy co nevidět padne i Moskva. Z východu se v té době nepříteli podařilo obsadit Samaru, Kazaň, Simbirsk, Syzraň a Saratov. Z jihu dostávala kozácká vojska, podporovaná německým imperialismem — bylo naprosto přesně zjištěno, že je podporoval německý imperialismus —, peníze a zbraně. Nepřátelé na nás útočili, obklíčili nás ze dvou stran a vysmívali se nám. V německých imperialistických kruzích se říkalo: »Když se nedokážete vypořádat s Českoslováky, tak se vypořádejte s námi.« Takovýhle drzý tón si němečtí imperialisté dovolovali.

Takhle tedy byla Sovětská republika zdánlivě zcela beznadějně obklíčena v době, kdy jsme měli neuvěřitelné potíže se zásobováním potravinami a kdy se naše armáda teprve začínala formovat. Nebyla zorganizovaná, neměla zkušenosti, museli jsme narychlo, spěšně dávat dohromady oddíl za oddílem — na nějakou koncepční systematickou práci nebylo ani pomyšlení. A jestliže jsme ten rok přežili, jestliže se podíváme na dnešní situaci z hlediska zkušeností, na něž rozhodně nesmíme zapomínat, pak můžeme plným právem říci: Ano, situace je těžká, ale porovnáme-li, co jsme prožili loni, s tím, jaká je situace dnes — a to je zřejmé každému, kdo to chce pečlivě zkoumat a sledovat, a nepodléhat vlastním náladám — porovnáme-li to, uvidíme, že dokonce i pokud jde o pouhý vnitřní poměr sil, dokonce i pokud jde o porovnávaná fakta týkající se dočasných obtíží, je naše nynější

situace daleko stabilnější, a proto by bylo neskonale trestuhodné, kdybychom propadali panice. Jestliže před rokem byla situace daleko těžší, a přesto jsme obtíže překonali, pak můžeme s naprostou jistotou a bez jakéhokoli přeceňování sil a podceňování obtíží říct, že je překonáme i dnes. Musím uvést nejdůležitější údaje pro porovnání, protože další řečníci se budou touto otázkou zabývat podrobněji.

Loni, když se začátkem léta zásobovací situace zostřila, došlo to u nás tak daleko, že v červenci a v srpnu neměl orgán řídicí naše zásobování — komisariát zásobování — ve skladech vůbec nic, co by se mohlo dát nesmírně unavenému, nesmírně vyčerpanému a vyhladovělému obyvatelstvu měst a nezemědělských oblastí. Za ten rok udělal náš aparát obrovský krok vpřed. Za rok od 1. srpna 1917 do 1. srpna 1918 jsme dokázali vykoupit jen 30 miliónů pudů, kdežto od 1. srpna 1918 do 1. května 1919 bylo vykoupeno již 100 miliónů pudů. Ve srovnání s tím, co potřebujeme, je to velmi málo, ale dokazujeme to, že při opatrování potravin musíme zdolávat nesčetné organizační potíže, jež nám působí každý rolník, který má přebytky obilí a je zvyklý postaru obchodovat s obilím na volném trhu a považuje za své svaté právo prodávat obilí za volnou cenu — rolník, který ještě nedovede pochopit, že v takové době, kdy země bojuje proti ruskému i světovému kapitálu, že v takové době je obchodování s obilím obrovský zločin proti státu. Je to hrubý výsměch chudým a hladovějícím, je to ta nejlepší služba kapitalistům a spekulantům. Víme, že každý rolník, který si získával obživu prací, v potu tváře, vlastníma rukama, ví, co je to kapitalismus. Sympatizuje s proletářem, i když mlhavě a instinktivně, protože vidí, že proletariát dává celý svůj život a věnuje všechny své síly tomu, aby byl svržen kapitalismus. Jenomže od toho vede ještě dlouhá a daleká cesta k tomu, aby rolník dokázal hájit zájmy socialistického státu, aby dokázal klást tyto zájmy nad zá-

jmy kšeftaře, který chce teď, kdy může prodat hladovějícímu obilí za neslýchanou a nevidanou cenu, rychle zbohatnout. Nyní začínáme tuto vzdálenost měřit. Část této cesty jsme už ušli, a proto bezpečně víme, že ať je tato cesta jakkoli těžká a jakkoli obtížná, jsme schopni potíže překonat. Od té doby jsme udělali ve srovnání s loňským rokem obrovský krok vpřed, ale ještě jsme zdaleka nevyřešili všechny obtíže. Nemůžeme slibovat okamžité zlepšení, ale víme, že situace je přece jen mnohem nadějnější, víme, že dnes přece jen nejsme tak odříznuti od svých zdrojů jako loni, kdy jsme byli odříznuti bandami kozáků od jihovýchodu, německým imperialismem od jihozápadu a Čechoslováky od obilnářského východu. Situace vypadá mnohem lépe, a proto příští týdny, které nepochybně přinesou nové oběti a těžkosti, přežijeme a překonáme, neboť víme, že jsme je už jednou překonali loni, víme, že dnes je naše situace lepší, víme, že obilní problém je největší z velkých potíží každého socialistického převratu, a my jsme ho už poznali v praxi. S přesvědčením tedy říkáme a tvrdíme, ne na základě předpokladů a nadějí, ale na základě vlastní praxe, že jsme se ho naučili překonávat a že se ho naučíme překonávat do všech důsledků.

Když se podíváme na vojenskou situaci dnes, kdy dohodové státy nejprve obsadily Ukrajinu po Němcích, kteří měli v rukou Oděsu a Sevastopol, a potom zkrachovali — vidíme, že nebezpečí, které se zdálo většině maloburžoazie a vystrašenému maloburžoovi nepřekonatelné, bylo iluzivní — vidíme, že toto nebezpečí, tenhle kolos stál na hliněných nohou. Dohoda udělala všechno možné, aby pomohla bělogvardějcům, statkářům a kapitalistům zbraněmi a výstrojí. Anglický tisk se veřejně holedbal — a angličtí ministři také —, že svou podporou pomohli Děnikinovi. Byli jsme informováni, že poslali výstroj pro 250 000 mužů a úplně je vyzbrojili. Měli jsme zprávy, které se potvrdily, že poslali desítky tanků. To přispělo

k tomu, že v době, kdy na nás tlačili z východu, nám Děnikin zasadil velmi těžké údery. Víme, jak těžkou dobu jsme loni v červenci prožívali. Vůbec nepodceňujeme nebezpečí a ani trochu nezavíráme oči před tím, že musíme otevřeně předstoupit před široké masy, vyložit jim situaci, vysvětlit jim celou pravdu a otevřít jim oči, protože čím lépe budou dělníci a zejména rolníci — rolníky je velmi těžké utvrdit v pravdě — čím lépe budou tuto pravdu znát, s tím větší rozhodností, pevností a uvědomělostí přejdou na naši stranu. (Potlesk.)

Soudružky a soudruzí, včera jsme se v ústředním výboru usnesli, že o vojenské situaci tu bude mít referát soudruh Trockij. Dnes mu bohužel lékaři přísně zakázali referovat. Proto vás budu několika slovy informovat o situaci, i když nejsem vůbec kompetentní o této věci referovat, ale mohu vám, soudruzí, velmi stručně zopakovat to, co jsme včera slyšeli od soudruha Trockého, který objel jižní frontu.

Situace je tam skutečně těžká, zasadili nám neobyčejně těžké údery a naše ztráty jsou obrovské. Všechny naše nezdarý mají dvojí příčinu. Jsou to tyto dvě příčiny: za prvé to, že jsme museli odvolat značnou část vojska a přesunout je jako posilu na východ ve stejné době, kdy nám zasazoval údery Kolčak. A právě tehdy přešel Děnikin k všeobecné mobilizaci. Ovšem jeden člen revoluční rady Jižního frontu, který tam pracuje už dlouho, nám sdělil, že tahle všeobecná mobilizace Děnikina zničí, tak jako zničila Kolčaka. Dokud byla jeho armáda třídní, dokud se skládala z dobrovolníků plných nenávisti k socialismu, byla silná a pevná. Ale jakmile začal s všeobecnými odvody, mohl sice armádu rychle doplnit, jenže čím bude tato armáda větší, tím bude méně třídní a tím bude slabší. Rolníci naverbovaní do Děnikinovy armády udělají v téhle armádě totéž, co udělali v Kolčakově armádě sibiřští rolníci — vnesli do ní úplný rozklad.

Druhou příčinou, vedle obrovského posílení Děnikino-

vy armády, je rozšíření partyzánštiny na jižní frontě. To nám včera soudruh Trockij také podrobně vylíčil. Všichni víte, co naše armády zakusily kvůli Grigorjevovu dobrodružství, které bylo důsledkem machnovštiny, a co zakusili ukrajínští rolníci a všechen ukrajinský proletariát za hetmanštiny. Velmi nedostatečné proletářské uvědomění na Ukrajině, slabost a neorganizovanost, petljurovská dezorganizace a tlak německého imperialismu — to byla půda, z níž živelně vyrůstalo nepřítelství a partyzánština. V každém oddílu se rolníci chápali zbraně, volili si svého atamana neboli svého »baťku«, aby zřídili, aby ustavili místní moc. Ústřední moc vůbec neuznávali a každý baťko si myslel, že je místním atamanem, představoval si, že může sám řešit všechny ukrajinské problémy a neohlížet se na nic, co se dělá v centru. Teď je nám naprosto jasné, že za současné situace není možné získat rolníky pouhým nadšením, pouhým zanícením — takový způsob je nejistý. Nesčetněkrát jsme ukrajinské soudruhy upozorňovali, že když jde o hnutí miliónových mas, nestačí slova, ale je nutná jejich vlastní životní zkušenost, aby si sami ověřili směrnice, aby uvěřili svým vlastním zkušenostem. Tyto zkušenosti získali ukrajínští rolníci neobyčejně draho. Za německé okupace prožili neslýchané útrapy a přinesli neslýchané oběti, mnohem větší než my, ale přesto dosud nevědí, jak mají dosáhnout organizovanosti, nezávislosti a státní samostatnosti. Zpočátku, když se po osvobození od německého imperialismu začaly Děnikinovy bandy rozrůstat, nekladly jim naše jednotky vždycky náležitý odpor, a když byl po náhlých jarních záplavách postup našich jednotek dočasně zastaven, protože se nedalo jít dál a odsud posily nepřicházely, nastal onen katastrofální okamžik, který zasadil všem ukrajinským rolníkům a rolníkům v pásmu přilehlém k Ukrajině a Donu první ránu, okamžik, který je našťěstí vyléčí z partyzánštiny a chaosu. Velmi dobře víme, že síla ukrajinských rolníků smete Děnikinovy síly, víme, že rány,

které Děnikin zasadil, jsou neobyčejně těžké, ale v rolnících probudí nové uvědomění a nové síly. I soudruh Trockij, který tam sám viděl nesmírné ztráty, ujišťuje, že tato zkušenost musí na Ukrajině zanechat stopy, že se to neobejde bez změny celé mentality ukrajinských rolníků — my jsme to přece už prožili. Víme, že loni nebyla naše situace lepší. Víme, že se na nás, na mladou Ruskou republiku dívala celá řada zemí přezíravě, a teď začíná v četných zemích totéž, vyskytují se tam tytéž jevy.

Ukrajina se uzdravuje hůř než my, ale uzdravuje se. Ukrajina si vzala z rozkladu a partyzánštiny ponaučení. Bude to období obratu v celé ukrajinské revoluci, odrazí se to na celém vývoji Ukrajiny. Je to obrat, který jsme zažili i my, obrat od partyzánštiny a revolučních frází — My dokážeme všechno! — k pochopení nutnosti dlouhodobé, vytrvalé, usilovné a těžké organizační práce. Je to cesta, na kterou jsme vstoupili mnoho měsíců po Říjnu a na níž jsme dosáhli značného úspěchu. Hledíme do budoucnosti s pevnou jistotou, že překonáme všechny obtíže.

Jednou z okolností, které soudruh Trockij zdůrazňoval a která názorně ukazuje na tento obrat, je to, co pozoroval v souvislosti s dezertéry. Projel mnoho gubernií, do nichž jsme posílali soudruhy bojovat proti dezertérství a neměli jsme úspěch. Sám mluvil na veřejných shromážděních a viděl, že desítky tisíc našich dezertérů jsou lidé, kteří buď podléhají panice, nebo se příliš snadno dostávají do vleku buržoazie. A my máme tendenci dělat přímo zoufalé závěry. Trockij, který sám projel Kurskem a Rjazaní, se o tom v několika městech přesvědčil a mluvil o obratu, který v tomto směru nastal a který se nedá popsat. Někteří komisaři říkali, že teď jsme zaplaveni přílivem dezertérů do Rudé armády. Přicházejí do Rudé armády v takovém počtu, že můžeme mobilizaci dočasně zastavit, protože budeme dostatečně zásobeni starými, vracejícími se dezertéry.

Rolníci viděli, co znamenají tažení kozáků a Děnikina, a rolnické masy, které se začaly stavět k věci dvojnásob uvědoměle, které chtěly okamžitý mír, tyto masy nedovedou pochopit, že nám byla občanská válka vnučena. Rolníci dělali všechno možné, aby se zachránili před odvody, aby se schovali v lese a dostali se k zeleným kádrům — a tam ať už se děje, co chce. Tahle situace vedla na Ukrajině k rozkladu, tahle situace u nás způsobila, že počet dezertérů dosahoval mnoha tisíců. Trockij mluví o obratu, který nastal, když jsme začali řešit tuto otázku odvážněji, tj. dali jsme dezertérům lhůtu, dokdy se musí hlásit. V Rjazaňské gubernii se přihlásily stovky soudruhů do práce — a nastal obrat. Zúčastnili se veřejného shromáždění — a dezertéři se hrnuli do Rudé armády. Tamější komisaři říkají, že je nestačili zařazovat do rudých oddílů. Tahle okolnost způsobila, že se začaly upevňovat pozice směrem na Kursk a Voroněž v souvislosti se znovudobytím stanice Liski. Tato okolnost umožnila Trockému prohlásit, že situace na jihu je těžká a že musíme napnout všechny síly. Já však tvrdím, že *tato situace není katastrofální*. To je závěr, ke kterému jsme dospěli včera. (Potlesk.)

O tomto závěru nelze vůbec pochybovat a my uděláme všechno pro to, abychom napjali všechny síly, a jsme přesvědčeni, že zvítězí uvědomělost pracujících, protože zkušenosti na Ukrajině potvrdily, že čím víc se Děnikin přibližuje, čím je jasnější, co Děnikin, kapitalisté a statkáři přinášejí, tím je pro nás boj proti dezertérství snazší a tím směleji můžeme dát dezertérům další týdenní odklad. Především jsme v Radě obrany¹¹ prodloužili tento termín o další týden, protože jsme dospěli k přesvědčení, že uvědomělost, kterou Děnikin vyvolává, není marná a že Rudá armáda bude růst, budeme-li mít na paměti, že v příštích měsících musíme věnovat vojenské práci všechny síly. A musíme říci, že tak jako jsme pomohli na východě, tak i teď se do toho pustíme, abychom pomohli na

jihu a zvítězili i tam. Soudruzí, člověk, který podléhá náladám, těm nejpanikářtějším náladám, se teď může zpatat: Když se do toho pustíme na jihu — řekne — ztratíme to, čeho jsme dosáhli na východě. Na to můžeme říci, že úspěchy, kterých dosáhla naše vojska na východě, dávají podle všech zpráv naději, že se spojí se sibiřskou revolucí. (Potlesk.)

Včera měl v Moskvě přednášku jistý menševik. V listu Izvěstija jste mohli číst o této přednášce občana Golosova¹², který mluvil o tom, jak menševici jeli na Sibiř, protože si mysleli, že je tam Ústavodárné shromáždění a vládne tam lid, že tam panuje všeobecné volební právo a vůle lidu, a ne nějaká diktatura jedné třídy, uzurpace a násilnictví, jak oni titulují sovětskou moc. Zkušenosti těchto lidí, kteří se osm měsíců zaplétali s Kerenským a dali všechno Kornilovovi, kteří se z ničeho nepoučili a odešli ke Kolčakovi — jejich zkušenosti teď ukázaly, že ne nějakí bolševici, nýbrž nepřátelé bolševiků, lidé, kteří celou svou činnost věnovali nepřátelskému boji proti bolševismu, prošli pěšky stovky verst a dospěli k závěrům, o nichž jsme slyšeli a o kterých se veřejnost dověděla ze zpráv menševiků — k závěrům, které zněly tak, že odpuzovaly nejen dělníky, ale i rolníky, a nejen rolníky, ale i kulaky. Proti Kolčakovi povstávají dokonce i kulaci! (Potlesk.) Všechno, co se vykládalo o povstáních proti kolčakovštině, nebylo ani trochu přehnané. A Kolčak odpudil nejenom dělníky a rolníky, ale i vlastenecky naladěnou inteligenci, která svého času vesměs sabotovala, touž inteligenci, která byla ve spojení s Dohodou. Teď nám říkají, že na Uralu došlo k povstání, a my jsme svědky vlny skutečného dělnického povstání a znovu říkáme, že existují všechny předpoklady a všechny důvody očekávat v nejbližších měsících, že vítězství na Uralu bude obratem k naprostému vítězství veškerého sibiřského obyvatelstva nad kolčakovštinou.

Soudružky a soudruzí! Včera jste četli v novinách o do-

byť Motovilichy — tam začíná uralská průmyslová oblast. Článek Podrobnosti o dobytí Permu^[94] — v Permu přešlo na naši stranu několik pluků — to potvrzuje, a každý den dostáváme telegram za telegramem, z nichž je vidět, že na Uralu nastal rozhodný obrat. Dnes jsem dostal telegram z Ufy z 2. července, který to dosvědčuje. Máme dost podrobné informace, které nás plně opravňují k tvrzení, že nastal rozhodný obrat a že na Uralu zvítězíme. Dobytím Permu a pak Motovilichy — těchto center s největšími závody, kde se dělníci organizují, po stovkách přecházejí na naši stranu a přerušují v nepřátelském zázemí železnice — jsme dosáhli mnoho. Patrně málokdo z vás měl možnost vidět kolčakovce — dělníky a rolníky, kteří se vrátili odtamtud, ale my bychom si přáli vidět v Moskvě víc lidí, kteří přišli odtamtud. Vždyť před rokem byli uralští a sibiřští rolníci odhodláni se od bolševiků odvrátit. Byli pobouřeni a protestovali, když bolševici žádali o pomoc v těžké válce, když bolševici říkali: »Vítězství nad statkáři a kapitalisty není zadarmo, a když kapitalisté a statkáři vedou válku, musíte podstoupit všechny oběti, abyste uhájili vymoženosti revoluce. Revoluce není zadarmo, a jestliže tyto oběti neunesete, jestliže nemáte dost vůle tyto oběti podstoupit, přivedete revoluci do záhuby.« Rolníci to nechtěli poslouchat, považovali to jen za revoluční výzvu. A když jim tam slibovali mír a pomoc Dohody, přecházeli na jejich stranu. Vždyť víte, že rolníci na Sibiři, ti neznali nevolnictví. Jsou to nejzámožnější rolníci, kteří si zvykli vykořisťovat vyhnance z Ruska, jsou to rolníci, kteří neviděli v revoluci zlepšení, a těmto rolníkům posílala vůdce veškerá ruská buržoazie, všichni menševici a eseři — byly jich tam stovky, ba tisíce. Například v Omsku je teď podle jedněch 900 000 příslušníků buržoazie, podle jiných 500 000. Sešla se tam všechna buržoazie, všechno, co si dělalo nárok na vedení lidu — z hlediska znalostí, vzdělání a zvyku vládnout, sešly se tam všechny strany od

menševiků až po esery. Měli zámožné, silné rolníky, kteří netíhli k socialismu, měli pomoc všech států Dohody, všemocných států, které mají v rukou moc na celém světě. Měli železnice s volným přístupem k moři, a to znamená úplnou nadvládu, protože loďstvo Dohody nemá ve světě soupeře a vládne celé zeměkouli. Co jim tedy ještě chybělo? Proč tito lidé, kteří sehnali všechno, co se proti bolševikům sehnat dalo — jak kraj osídlený odolnými, bohatými rolníky, tak pomoc Dohody — proč po dvouletých zkušenostech zkrachovali tak, že z »lidovlády« zbyla jen brutální moc synků statkářů a kapitalistů a došlo k úplnému rozpadu Kolčakovy říše, který vidíme na vlastní oči, když se naši rudoarmějci blíží jako osvoboditelé k Uralu. Před rokem rolníci říkali: »Pryč s bolševiky, protože svalují břemeno na rolníky,« a přecházeli na stranu statkářů a kapitalistů. Tenkrát nevěřili tomu, co jsme říkali; teď to sami zakusili, když poznali, že bolševici jim brali po jednom koni, kdežto kolčakovci brali všechno — jak koně, tak všechno ostatní, a zaváděli carskou disciplínu. A dnes, po zkušenostech z minulosti, rolníci vítají Rudou armádu jako osvoboditelku a říkají, že společně s bolševiky zavládne na Sibiři trvalá a úplná svoboda. (Potlesk.)

Tyto zkušenosti s Kolčakovou říší jsou pro nás velice cenné, ukazují nám v malém měřítku to, co se děje na celém světě, ukazují nám skutečné zdroje — a to zdroje nepřemožitelné, nevyčerpatelné — zdroje toho, čím jsou bolševici silní. Když měli Sibiř v rukou naši nepřátelé, zdálo se, že jsme bezmocní. Teď se celá ta obrovská síla rozpadla. Proč? Protože jsme měli pravdu v tom, jak jsme hodnotili imperialistickou válku a její následky, měli jsme pravdu, když jsme říkali, že z téhle války nevyjde lidstvo stejné jako dřív — lidé tolik vytrpěli, jsou tak vyčerpaní a rozezlení na kapitalismus, že nastoupí vláda dělnické třídy a nastane socialismus. Mluvílo se tu o »střední cestě« a já velmi dobře vím, že o této střední

cestě sní praví eseri a menševici, že nejlepší lidé z těchto centristických stran sní zcela upřímně o této střední cestě, my však ze zkušeností celých zemí, ze zkušeností národů víme, že to jsou naprosto marné sny, protože v této říši Ústavodárného shromáždění, kde znovu začínali s ministerskou kariérou Černovové a Majští a kde došlo k úplnému krachu, střední cesta neexistuje. Co je to, náhoda nebo bolševická pomluva? Tomu přece nikdo neuvěří! A jestliže začínali s takovou vírou v Ústavodárné shromáždění a skončili takovým krachem, pak to jen znovu dokazuje, že mají pravdu bolševici, když říkají: Buď diktatura dělnické třídy, diktatura všech pracujících a vítězství nad kapitalismem, nebo ta nejspínavější a nejkrvavější nadvláda buržoazie až po takovou monarchii, jakou nastolil Kolčak na Sibiři. A teď mohu přejít od poučení a závěrů ze sibiřských událostí ke stručné zmínce o mezinárodní situaci a tím skončit.

Soudružky a soudruzi, ve vnitřní situaci jsme teď udělali takový obrovský krok vpřed proto, že milióny ruských rolníků, kteří se ještě před rokem dívali na ten boží svět úplně neuvědoměle, věřili na slovo každému, kdo hezky mluvil o Ústavodárném shromáždění, lekali se obtíží plynoucích z bolševismu a při první výzvě k boji se dávali na útěk — tito rolníci od té doby získali neslychaně těžké, krvavé zkušenosti s vládou Němců na jihu, a z těchto zkušeností se hodně poučili. Jsme teď nesmírně silní, protože se milióny naučily chápat, co je Kolčak; milióny sibiřských rolníků dospěly k bolševismu — vesměs všichni tam na bolševiky čekají — ne pro to, co hlásáme a učíme, ale proto, že se poučili z vlastních zkušeností, z toho, že tam povolali a dosadili socialisty-revolucionáře, ale z tohoto dosazení eserů a menševiků k moci se vyklubala stará ruská monarchie, stará tyranie, která za času »demokracie« přinesla zemi neslychané násilí. Ale tohle vyléčení lidu má velikou cenu. (Potlesk.)

Podívejte se na mezinárodní situaci. Neudělali jsme

snad v tomto směru za uplynulý rok ve srovnání s tím, co bylo před rokem, nevídaný krok vpřed? Neodvrátili se tehdy od nás i lidé oddaní revoluci, kteří říkali, že bolševici vydali Rusko německým lupičům a že brestlitevský mír¹³ dokázal, že došlo k nenapravitelné chybě, a nedomnívali se snad, že Rusko zachrání pouze spojenectví demokratické Francie a Anglie? A co se stalo? Za několik měsíců po loňské krizi se brestlitevský mír rozpadl. Uplynulo půl roku od 9. listopadu 1918, kdy bylo Německo rozdrčeno, a francouzští a angličtí imperialisté uzavřeli po půlročním úsilí mír¹⁴. A co tento mír přinesl? Přinesl to, že všichni dělníci, kteří byli do té doby na straně přívrženců francouzských a anglických imperialistů, hlásajících válku až do konce — ti všichni teď bleskurychle přecházejí k nám a říkají si: »Čtyři roky nás podváděli a hnali do války. Ve jménu svobody nám slibovali porážku Německa, vítězství svobody a rovnosti a vítězství demokracie, a místo toho nám dali versailleský mír — nedůstojný násilnický mír v zájmu loupežení a obohacování.« Naše postavení v tom roce bylo takové, že jsme těžce bojovali za vítězství světové revoluce. A naše postavení, srovnáme-li je s postavením nepřátel, bylo takové, že jsme si každým krokem získávali stále více spojenců na celém světě. A dnes vidíme, že to, co Němci považují ze svého imperialistického hlediska za porážku, i to, co Francouzi a Angličané považují za naprosté vítězství — že to je pro anglické a francouzské imperialisty začátek konce. Dělnické hnutí se teď závratnou rychlostí rozrůstá. Dělníci žádají, aby byla zahraniční vojska z Ruska stažena a aby byl versailleský mír anulován. Před brestlitevským mírem jsme byli osamoceni, ten se pak rozpadl a na jeho místo přišel versailleský mír, který Německo rdouší.

Když tento uplynulý rok hodnotíme a otevřeně přiznáváme všechny potíže, můžeme vám s klidem a pevnou jistotou říct: Soudružky a soudruzi, přišli jsme vám znovu

vysvětlit celkovou situaci a vyložit nejpokrokovějším moskevským dělníkům potíže, na které jsme zase narazili, a vyzvat vás, abyste se zamysleli nad tím, jaké ponaučení pro nás z tohoto těžkého roku vyplynulo, a abyste na základě tohoto přemýšlení a hodnocení a na základě těchto zkušeností spolu s námi dospěli k nezvratnému a pevnému přesvědčení, že vítězství bude naše, a to nejen v ruském, ale i v mezinárodním měřítku. Znovu a znovu napneme síly, abychom zvrátili porážky, které jsme utrpěli na jihu. Použijeme vyzkoušené prostředky organizovanosti, kázně a oddanosti, a jsme přesvědčeni, že pak bude Děnikin stejně tak potřen a rozdrčen a stejně tak se zhrouť, jako se zhrouť Kolčak a jako se teď hrouť francouzští a angličtí imperialisté. (Bouřlivý potlesk.)

Novinové zprávy otištěny

5. července 1919 v listech

Pravda, č. 145 a

Izvěstija VCIK, č. 145

V plném znění otištěno poprvé roku 1932

Sočiněnija V. I. Lenina,

sv. XXIV, 2. a 3. vydání

Podle stenografického

zápisu porovnaného

s textem listů

VŠICHNI DO BOJE PROTI DĚNIKINOVÍ!

[DOPIS ÚV KSR (BOLŠEVIKŮ)
ORGANIZACÍM STRANY]¹⁵

Soudružky a soudruzi! Nastal jeden z velmi kritických a pravděpodobně vůbec nejkritičtější okamžik socialistické revoluce. Ruští i zahraniční ochránci vykořisťovatelů, statkářů a kapitalistů (především angličtí a francouzští) se zoufale pokoušejí obnovit v Rusku moc těch, kdo kořistili z práce lidu, moc statkářů a vykořisťovatelů, aby tak upevnili svou moc, hroučící se na celém světě. Plán anglických a francouzských kapitalistů dobýt Ukrajinu vlastními vojsky zkrachoval; zkrachovalo i jejich podporování Kolčaka na Sibiři; Rudá armáda s pomocí uralských dělníků, kteří se masově bouří, na Uralu hrdinsky postupuje a blíží se k Sibiři, aby ji vysvobodila z neslýchaného útlaku a brutality tamějších vládců, kapitalistů. Angličtí a francouzští kapitalisté zkrachovali konečně i se svým plánem zmocnit se Petrohradu pomocí kontrarevolučního spiknutí, kterého se zúčastnili ruští monarchisté, kadeti, menševici a eseri, levé esery nevyjímaje.

Ted' se zahraniční kapitalisté zoufale pokoušejí obnovit útlak kapitálu pomocí útoku Děnikina, jemuž pomohli tak jako před časem Kolčakovi tím, že mu dali důstojníky, vybavení, střelivo, tanky atd. atd.

Všichni dělníci a rolníci, celá Sovětská republika musí napnout všechny síly, aby Děnikinův útok odrazila a aby ho porazila, ale zároveň se nesmí zastavit vítězná ofenzíva Rudé armády na Uralu a na Sibiři. V tom spočívá —

HLAVNÍ ÚKOL DNE

Všichni komunisté, a komunisté především, i všichni, kdo s nimi sympatizují, všichni poctiví dělníci a rolníci a všichni pracovníci státních orgánů se musí *soustředit na potřeby války*, musí *maximálně zaměřit svou práci*, své úsilí a péči *na bezprostřední úkoly války*, na to, aby byl Děnikinův útok rychle odražen, a veškerou svou ostatní činnost omezit a podřídit ji tomuto úkolu.

Sovětská republika je obklíčena nepřítelem. Musí se stát *jediným vojenským táborem* ne slovy, ale skutky.

Veškerou práci všech institucí musíme přizpůsobit válce a zreorganizovat ji podle potřeb války!

K rozhodování o záležitostech státu dělníků a rolníků je nutná kolektivnost. Avšak každé přehánění kolektivnosti, každé její překrucování, které vede k byrokratickým průtahům a k neodpovědnosti, každé přeměňování kolektivních institucí ve žvanírny je tím největším zlem, a s tímto zlem je třeba skoncovat stůj co stůj, co nejdříve a před ničím se přitom nezastavovat.

Kolektivnost nesmí překročit absolutně nezbytné minimum, ani pokud jde o počet členů kolektivních orgánů, ani pokud jde o praktické řízení práce, pokud jde o to, aby se zabránilo »řečnění« a aby se dosáhlo co nejrychlejší výměny názorů, která se musí omezit na informování a na přesné praktické návrhy.

Kolektivní řízení se musí vždycky, když je to aspoň trochu možné, omezit na co nejstručnější projednání jen těch nejdůležitějších otázek v co nejužším kolektivu, kdežto *praktické rozhodování* o instituci, podniku, záležitosti či úkolu musí být svěřeno *jednomu soudruhovi*, o němž se ví, že je neústupný, rozhodný a odvážný, že dovede řídit praktickou činnost a má největší důvěru. Kolektivnost musí být v každém případě a za naprosto všech okolností spojena s co nejpřesněji vymezenou osobní odpovědností *každé* osoby za *přesně* stanovený

úkol. Neodpovědnost, zastíraná poukazováním na kolektivnost, je velmi nebezpečné zlo, které ohrožuje každého, kdo nemá příliš velkou zkušenost s praktickou kolektivní prací, a ve vojenství vede vždycky nevyhnutelně ke katastrofě, chaosu, panice, mnohováždě a porážce.

Neméně nebezpečným zlem je organizační ukvapenost nebo organizační plánomanie. Reorganizace práce, která je pro válku nezbytná, nesmí v žádném případě vést k reorganizaci institucí, natož k překotnému vytváření nových institucí. To je naprosto nepřípustné, vede to jen k chaosu. Reorganizace práce musí spočívat v tom, že se dočasně zastaví činnost těch institucí, které nejsou absolutně nutné, nebo že se do určité míry omezí. Veškerá činnost na pomoc válce však musí být zajišťována *jedině a výhradně prostřednictvím již existujících vojenských institucí*, zkvalitňováním jejich činnosti, jejich upevňováním, rozšiřováním a podporováním. Vytváření zvláštních »výborů pro obranu« nebo »revkomů« (revolučních nebo vojenských revolučních výborů) je přípustné za prvé jen výjimečně, za druhé jen se schválením příslušného vojenského orgánu nebo nejvyššího orgánu sovětské moci a za třetí za předpokladu, že bude uvedena podmínka skutečně splněna.

ŘÍKAT LIDEM PRAVDU O KOLČAKOVI A DĚNIKINOVÍ

Kolčak a Děnikin jsou úhlavní a v podstatě jediní nebezpeční nepřátelé Sovětské republiky. Kdyby jim nepomáhala Dohoda (Anglie, Francie a Amerika), už dávno by zkrachovali. Jsou silní jen díky pomoci Dohody. Přesto však jsou nuceni klamat lid a občas se tvářit jako »přivrženci demokracie«, »Ústavodárného shromáždění«, »lidovlády« atd. A menševici a eseři se ochotně dávají klamat.

Teď vyšla pravda o Kolčakovi (a Děnikin je jeho dvoj-

ník) úplně najevo. Byly postříleny *desetitisíce* dělníků. Byli postříleni dokonce i menševici a eseri. Jsou týráni rolníci v celých újezdech. Jsou veřejně týrány ženy. Důstojníci, synkové statkářů, nevázaně řadí. Loupeže neberou konce. Taková je pravda o Kolčakovi a Děnikinovi. Dokonce i mezi menševiky a esery, kteří sami zradili dělníky a stáli na straně Kolčaka a Děnikina, stále přibývá lidí, kteří jsou nuceni tuto pravdu přiznat.

Informování lidu o této pravdě se musí stát základem veškeré agitace a propagandy. Musíme lidu vysvětlit, že má na vybranou: buď Kolčak s Děnikinem, nebo sovětská moc, moc (diktatura) dělníků; střední cesta není, střední cesta být nemůže. Je třeba využít zejména svědectví nebolševiků: menševiků, eserů a bezpartijních, *kteří byli* u Kolčaka nebo u Děnikina. Ať každý dělník a rolník ví, za co se bojuje a co ho čeká, jestliže Kolčak nebo Děnikin zvítězí.

PRÁCE MEZI MOBILIZOVANÝMI

Jednou z hlavních starostí teď musí být práce mezi mobilizovanými, podporování mobilizace a práce mezi zmobilizovanými. Všude, kde jsou zmobilizovaní soustředění nebo kde jsou posádky a zejména záložní prapory atd., musí být naprosto všichni komunisté a sympatizující v pohotovosti. Ti všichni bez výjimky se musí spojit a pomáhat, někteří každý den, jiní dejme tomu 4 nebo 8 hodin týdně, při mobilizaci a mezi zmobilizovanými, mezi vojáky místní posádky, samozřejmě přísně organizovaně, tak, že místní organizace strany a vojenské orgány uloží každému konkrétní úkol.

Nestraníci nebo obyvatelé organizovaní v některé nekomunistické straně nemohou přirozeně ideologicky pracovat proti Děnikinovi nebo Kolčakovi. Ale zprošťovat je proto veškeré práce je nepřijatelné. Musíme vyhledávat

nejrůznější způsoby, jak přimět naprosto všechno obyvatelstvo (a především to *zámožnější* jak ve městě, tak na vesnici), aby přispělo svou hřivnou a tou či onou formou pomohlo mobilizaci nebo zmobilizovaným.

Zvláštním druhem pomoci musí být spolupráce při co nejrychlejším a nejlepším výcviku zmobilizovaných. Sovětská vláda povolává všechny bývalé důstojníky, poddůstojníky atd. Komunistická strana a s ní všichni sympatizující i všichni dělníci musí dělnicko-rolnickému státu pomoci za prvé tím, že budou všemožně pomáhat při vyhledávání bývalých důstojníků, poddůstojníků atd., kteří se vyhýbají nástupu, a za druhé tím, že budou organizovat pod kontrolou stranické organizace, nebo při této organizaci skupiny lidí, kteří mají teoretickou či praktickou vojenskou průpravu (např. účastníky imperialistické války) a mohou být nějak užiteční.

PRÁCE MEZI DEZERTÉRY

V boji proti dezertérství nastal v poslední době zřejmý obrat. V řadě gubernií se dezertéři začali houfně vracet do armády; lze bez nadsázky říci, že se dezertéři hrnou do Rudé armády. Je to za prvé tím, že členové strany pracují obratněji a soustavněji, a za druhé tím, že si rolníci stále víc uvědomují, že Kolčak a Děnikin zavádějí horší režim, než byl carský, že obnovují *otroctví* dělníků a rolníků, týrání, loupění a zvlí důstojníků a šlechtických synků.

Proto je nutné pustit se všude *ze všech sil* do práce mezi dezertéry a agitovat, aby se vrátili do armády. To je jeden z prvořadých a nejnaléhavějších úkolů.

Mimochodem z toho, že je možné působit na dezertéry přesvědčováním a že má toto působení *úspěch*, je vidět, že dělnický stát má zcela *jiný* vztah k rolníkům než stát statkářský a kapitalistický. Pro tyto dva typy státu je jedi-

ným zdrojem kázně karabáč nebo hlad. Dělnický stát neboli diktatura proletariátu může mít i *jiný* zdroj kázně: přesvědčování rolníků dělníky, jejich soudružský svazek. Když člověk vyslechne vyprávění očitých svědků, jak se v některé gubernii (například v Rjazaňské) tisíce a tisíce dezertérů dobrovolně vracejí a jaký nepopsatelný úspěch má mnohdy na shromážděních výzva k »soudruhům dezertérům«, začíná si uvědomovat, kolik je v tomto soudružském svazku dělníků a rolníků *síly*, jíž jsme dosud nevyužili. Rolník je v zajetí *předsudku*, který ho vede za kapitalistou nebo za eserem, za »svobodou obchodu«, ale má také *úsudek*, který ho stále víc přivádí ke svazku s dělníkem.

PŘÍMÁ POMOC ARMÁDĚ

Naše armáda potřebuje především *zásobovat* oblečením, obuví, zbraněmi a střelivem. Ve zpustošené zemi je třeba vynakládat obrovské úsilí, aby byla tato potřeba armády uspokojována, a Kolčaka a Děnikina zachraňuje před nevyhnutelným krachem pro nedostatečné zásobování jenom pomoc, kterou jim štědře poskytují kapitalističtí lupiči z Anglie, Francie a Ameriky.

Přestože je Rusko tak zpustošené, má stále ještě velmi mnoho zdrojů, které jsme dosud nevyužili, a často využít *nedovedli*. Dosud existuje mnoho nevypátraných nebo neprověřených skladů vojenského materiálu i mnoho výrobních možností, které nám unikají jednak následkem úmyslné sabotáže úředníků, jednak následkem průtahů, byrokratismu, nepořádku a nešikovnosti — všech těchto »hříchů minulosti«, které tak nevyhnutelně a tvrdě doléhají na každou revoluci, jež dělá »skok« k novému společenskému zřízení.

V tomto směru je zvlášť důležitá přímá pomoc armádě. Instrukce, které se tím zabývají, nutně potřebují »novou

krev«, pomoc zvenčí, dobrovolnou, energickou, hrdinskou *iniciativu* dělníků a rolníků *zdola*.

K této iniciativě je třeba vyzvat v co nejširším měřítku všechny uvědomělé dělníky a rolníky, všechny pracovníky státních orgánů, a v různých krajích a různých pracovních sférách je třeba v tomto směru vyzkoušet *nejrůznější* formy pomoci armádě. Zde se »revoluční přístup k práci« projevuje mnohem méně než jinde, přestože potřeba »revolučního přístupu k práci« je tu *mnohem větší*.

Jednou součástí této práce je sbírání zbraní mezi obyvatelstvem. Je přirozené, že v zemi, která prožila čtyři roky imperialistické války a potom dvě lidové revoluce, mají rolníci a buržoazie poschováváno velmi mnoho zbraní; k tomu nutně muselo dojít. Ale teď, když Děnikin tak hrozivě útočí, musíme proti tomu bojovat *ze všech sil*. Kdo schovává zbraně nebo je pomáhá schovávat, dopouští se těžkého zločinu proti dělníkům a rolníkům a zasluhuje, aby byl zastřelen, protože nese vinu za smrt tisíců nejlepších rudoarmějců, kteří často umírali jen proto, že na frontách není dost zbraní.

Když pitěrství soudruzi provedli — přísně organizovaně — hromadné prohlídky, dokázali najít tisíce a tisíce pušek. Ostatní Rusko nesmí zůstat za Pitěrem pozadu, musí ho stůj co stůj dohnat a předejít.

Na druhé straně je nepochybné, že nejvíc pušek schovávají rolníci, velmi často bez jakéhokoli zlého úmyslu, ale jenom ze zakořeněné nedůvěry ke každému »státnímu zřízení« apod. Jestliže jsme dokázali *přesvědčováním*, promyšlenou agitací a účelným přístupem k věci udělat tolik, dokonce (v nejlepších guberniích) velmi mnoho pro to, aby se dezertéři dobrovolně vraceli do Rudé armády, pak není pochyb, že stejně tolik, ne-li víc, můžeme a musíme udělat pro dobrovolné odevzdávání zbraní.

Dělníci a rolníci! Pátrejte po uschovaných puškách a odevzdávejte je armádě! Zachráníte se tím před masa-

kry, popravami, masovým týráním a loupáním, kterého se dopouštějí Kolčak a Děnikin!

OMEZENÍ NEVOJENSKÉ PRÁCE

Máme-li splnit alespoň část úkolů, které jsme už stručně nastínili, potřebujeme mnoho dalších pracovníků, a to z řad těch nejspolehlivějších, nejoddanějších a nejenergičtějších komunistů. Kde je však vzít, když odevšad slyšíme stížnosti, že je těchto pracovníků málo a že jsou přepracovaní?

Je jisté, že tyto stížnosti jsou mnohdy oprávněné. Kdyby někdo přesně spočítal, jak nepatrný byl počet vyspělých dělníků a komunistů, kteří za podpory a sympatií dělnických a rolnických mas spravovali v posledních dvaceti měsících Rusko, zdálo by se to přímo neuvěřitelné. A spravovali jsme je s velkým úspěchem: budovali jsme socialismus, překonávali nevídané potíže a poráželi nepřátele, kteří byli přímo nebo nepřímo spojeni s buržoazií a ze všech stran na nás útočili. Už jsme porazili všechny, až na jednoho: až na Dohodu, až na všemocnou imperialistickou buržoazii Anglie, Francie a Ameriky, přičemž i tomuto nepříteli jsme už urazili jednu ruku — Kolčaka; teď nás ohrožuje jen jeho druhá ruka — Děnikin.

V dělnické a rolnické mládeži, která se velmi poctivě, horlivě a obětavě učí, vstřebává nové dojmy z nového zřízení, zbavuje se nánosu starých, kapitalistických a buržoazně demokratických předsudků a zoceluje se v ještě pevnější komunisty, než je stará generace komunistů, vyrůstají rychle nové pracovní síly pro spravování státu a plnění úkolů diktatury proletariátu.

Ale i když tato nová vrstva velmi rychle vyrůstá, i když se v ohni občanské války a zběsilého odporu buržoazie velmi rychle učí a dospívá, přece jen nám v příštích měsí-

cích nemůže dát pracovníky *připravené* pro správu státu. Jedná se totiž právě o příští měsíce, o léto a podzim 1919, protože boj proti Děnikinovi se musí *rozhodnout*, a to *okamžitě*.

Máme-li k posílení vojenské práce získat velký počet připravených pracovníků, musíme *omezit* celou řadu úseků a institucí nevojenské, nebo přesněji řečeno bezprostředně nevojenské práce, práce orgánů sovětské moci, musíme z tohoto hlediska (tj. z hlediska omezení) *zreorganizovat* všechny instituce a podniky, které *nejsou bezpodmínečně nutné*.

Vezměme si například vědeckotechnické oddělení Nejvyšší národohospodářské rady. Je to velmi užitečná instituce, nezbytná pro komplexní výstavbu socialismu, pro správnou evidenci a rozmisťování všech vědeckých a technických sil. Ale je tato instituce bezpodmínečně nutná? Jistěže ne. V této chvíli by to byl přímo trestuhodný čin, kdyby se jí přidělovali lidé, kteří mohou a musí být okamžitě použiti k neodkladné a absolutně nezbytné komunistické práci *v armádě* a *bezprostředně* pro armádu.

Takových institucí a jejich oddělení máme v ústředí i mimo ně dost a dost. Protože jsme se snažili plně uskutečnit socialismus, museli jsme hned začít se zřizováním takových institucí. Ale byla by od nás hloupost nebo trestuhodný čin, kdybychom teď, kdy Děnikin zuřivě útočí, nedokázali *zreorganizovat své řady* tak, že *všechno*, co není bezpodmínečně nutné, *dočasně zavřeme* a *omezíme*.

Nepodlehne-li panice a neupadne-li do organizačního zmatku, nemusíme žádné instituce ani reorganizovat, ani úplně zavírat, ani — což je při kvapné práci zvláště škodlivé — začínat zřizovat nové instituce. Musíme *všechny* instituce a jejich oddělení, které nejsou bezpodmínečně nutné, v ústředí i mimo ně na tři, čtyři či pět měsíců *uzavřít*, a pokud je není možné dočasně uzavřít, alespoň je (přibližně) na tuto dobu *omezit*, omezit je co

nejvíc, tj. nechat jim jen minimum práce, která je bezpodmínečně nutná.

Protože naším hlavním cílem je získat pro vojenskou práci okamžitě velký počet připravených, zkušených, oddaných a osvědčených komunistů nebo lidí sympatizujících se socialismem, můžeme se odvážit takového rizika, že četné silně omezené instituce (nebo jejich oddělení) necháme dočasně *bez jediného komunisty* a svěříme je výhradně buržoazním pracovníkům. Není to velké riziko, protože se jedná pouze o ty instituce, které nejsou bezpodmínečně nutné, a oslabení jejich činnosti (zpoloviny zastavené) způsobí sice škodu, ale nebude velká, rozhodně nás nezničí. Nebudeme-li však mít dost energie k zintenzívnění vojenské práce, k zintenzívnění okamžitému a značnému, může nás to zničit. To si musíme jasně uvědomit a vyvodit z toho všechny závěry.

Jestliže si každý vedoucí úřadu nebo jeho oddělení v gubernii, újezdě atd., každá komunistická buňka neprodleně položí otázku: Je ta či ona instituce, to či ono oddělení bezpodmínečně nutné? Zničí nás, jestliže jeho činnost dočasně zastavíme nebo ji z devíti desetin omezíme a necháme je úplně bez komunistů? — a bude-li po této stránce následovat rychlé a rázné omezení práce a odvolání komunistů (a jejich naprosto spolehlivých pomocníků z řad sympatizujících nebo bezpartijních), pak dokážeme získat v co nejkratší době stovky lidí pro práci v politických odděleních armády, do funkcí komisařů a podobně. A pak budeme mít skutečně naději, že Děnikina porazíme, tak jako jsme porazili silnějšího Kolčaka.

PRÁCE VE FRONTOVÉM PÁSMU

Frontové pásmo v Ruské socialistické federativní sovětské republice se za poslední týdny hrozně rozšířilo a neobyčejně rychle změnilo. Je to předzvěst nebo průvodní jev

rozhodujícího okamžiku ve válce, blížícího se rozuzlení.

Jednak se naším frontovým pásmem stalo — díky vítězství Rudé armády a díky rozkladu Kolčakových vojsk a růstu revoluce v Kolčakově říši — rozsáhlé frontové pásmo v Pauralí a na Uralu. Jednak vzniklo *ještě větší* frontové pásmo u Petrohradu a na jihu v důsledku našich ztrát, v důsledku rozsáhlého postupu nepřítele k Petrohradu a útoku z jihu na Ukrajinu a do středního Ruska.

Práce ve frontovém pásmu nabývá zvlášť velkého významu.

V Pauralí, kde Rudá armáda rychle postupuje, se u pracovníků v armádě, u komisařů, členů politických oddělení atd. i u místních dělníků a rolníků projevuje přirozené přání usadit se ve znovudobytém kraji a začít znovu s tvůrčím, sovětským přístupem k práci, přání, které je tím přirozenější, čím větší je únava z války a čím chmurnější je obraz zkázy způsobené Kolčakem. Nebylo by však nic nebezpečnějšího, než kdyby se toto přání splnilo. Hrozilo by zeslabení ofenzívy, její zdržení, a vzrostla by možnost, že se Kolčak ještě vzpamatuje. To by od nás byl přímo zločin na revoluci.

Z východní armády se v žádném případě nesmí vzít pro místní práci ani jeden další pracovník.* Ofenzíva se nesmí v žádném případě zeslabovat! Jedinou nadějí na úplné vítězství je součinnost veškerého pouralského a uralského obyvatelstva, které zažilo hrůzy kolčakovské »demokracie«, a pokračování v ofenzívě na Sibiř až do *úplného vítězství* revoluce na Sibiři.

Výstavba v Pauralí a na Uralu se může zdržet, může postupovat pomaleji, jen s místními, mladými, nezkušenými a slabými silami. Proto ještě nebudeme ztraceni. Ale *budeme ztraceni*, jestliže *zeslábne* ofenzíva na Ural a na Sibiř; tuto ofenzívu musíme *zesílit* s pomocí dělníků,

* Nebude-li to krajně nutné, nebrat je vůbec, ale povolávat je ze středoruských gubernií!

kterí na Uralu povstávají, a s pomocí pouralských rolníků, kteří teď na vlastní kůži poznali, co znamenají »ústa-
vodárné« sliby menševika Majského a esera Černova a jaký je skutečný obsah těchto slibů, *to jest Kolčak*.

Zeslabovat ofenzívu na Ural a na Sibiř by znamenalo zrazovat revoluci, zrazovat boj za osvobození dělníků a rolníků z Kolčakova útlaku.

Při práci v právě osvobozeném frontovém pásmu je třeba mít na paměti, že tam je hlavním úkolem získat důvěru k sovětské moci nejen u dělníků, ale i u rolníků, vysvětlit jim v praxi podstatu sovětské moci jakožto moci dělníků a rolníků a hned začít uplatňovat správnou linii, ke které strana dospěla na základě zkušeností z dvaceti-
měsíční práce. Na Uralu nesmíme opakovat chyby, k nimž někdy docházelo ve Velkorusku a kterých se rychle zbavujeme.

Ve frontovém pásmu u Petrohradu a v rozsáhlém frontovém pásmu, které se tak rychle a tak hrozivě rozšířilo na Ukrajině a na jihu, je třeba přizpůsobit naprosto všechno válečnému stavu a veškerou práci, všechno snažení a všechny záměry úplně podřídit válce a jen a jen válce. Jinak Děnikinův útok neodrazíme. To je jasné. A to si musíme jasně uvědomit a důsledně uskutečnit.

Mimochodem, zvláštností Děnikinovy armády je, že má velké množství důstojníků a kozáků. Je to živel, který nemá širokou základnu, a je tedy mimořádně schopný podnikat rychlé přepady a dobrodružné a riskantní akce, aby šířil paniku a ničil pro ničení samo.

V boji proti takovému nepříteli je nezbytné udržovat maximální vojenskou kázeň a vojenskou bdělost. Opomítnout něco nebo ztratit rozvahu znamená ztratit všechno. To musí mít každý odpovědný pracovník strany nebo státních orgánů na zřeteli.

Vojenskou kázeň v armádě i všude jinde!

Vojenskou bdělost a přísnost, důslednost při provádění všech bezpečnostních opatření!

VZTAH K VOJENSKÝM ODBORNÍKŮM

V souvislosti s rozsáhlým spiknutím, které propuklo v pevnosti Krasnaja Gorka a jehož cílem bylo vydat Petrohrad, se znovu stala velmi aktuální otázka vojenských odborníků a boje proti kontrarevoluci v zázemí. Je nepochybné, že zostřená situace v zásobování a válečná situace nutně vyvolává a v nejbližší době bude vyvolávat další pokusy kontrarevolucionářů (pitěrského spiknutí se zúčastnil Svaz obrození¹⁶, kadeti, menševici a praví eseri; leví eseri se ho zúčastnili sice jednotlivě, ale přece jen zúčastnili). Stejně nepochybné je, že se bude v nejbližší době z řad vojenských odborníků rekrutovat zvýšené procento zrádců, podobně jako z řad kulaků, buržoazní inteligence, menševiků a eserů.

Dopustili bychom se však nenapravitelné chyby a neodpustitelné bezcharakternosti, kdybychom kvůli tomu začali uvažovat o změně základů naší vojenské politiky. Stovky vojenských odborníků nás zrazují a budou zrazovat, a my je budeme chytat a střílet, avšak už dlouho u nás soustavně pracují tisíce a desítky tisíc vojenských odborníků, bez nichž by nemohla vzniknout taková Rudá armáda, jaká vyrostla z neblahé partyzánštiny a která dokázala na východě tak skvěle vítězit. Zkušené lidi v čele naší vojenské správy správně poukazují na to, že tam, kde se stranická politika, pokud jde o vojenské odborníky a vymycování partyzánštiny, provádí nejpřísněji, tam, kde je nejpevnější kázeň a politická práce mezi vojáky a práce komisařů se provádí nejpečlivěji, tam je mezi vojenskými odborníky vcelku nejméně potenciálních zrádců, tam mají takoví lidé nejmenší možnost uskutečňovat své úmysly, tam neexistuje v armádě lajdáctví, tam je lepší pořádek a lepší duch, tam se víc vítězí. Partyzánština a její stopy, její pozůstatky a její přežitky způsobily naší i ukrajinské armádě mnohem větší škody, rozklad, porážky, katastrofy, ztráty na lidech a na vojenském mate-

riálu než všechny případy zrady vojenských odborníků.

Program naší strany^[109] stanovil naprosto přesně politiku komunistické strany jak v otázce buržoazních odborníků vůbec, tak v dílčí otázce jejich jedné skupiny — vojenských odborníků. Naše strana potírá a bude »nemilosrdně potírat zdánlivě radikální, ale ve skutečnosti ignorantskou domýšlivost, že prý pracující jsou schopni překonat kapitalismus a buržoazní zřízení, aniž se budou učit od buržoazních odborníků, aniž budou využívat jejich zkušenosti, aniž projdou *dlouhou školou* práce po jejich boku«. ¹⁷

Zároveň s tím strana samozřejmě nedělá »této buržoazní vrstvě sebemenší politické ústupky«, potlačuje a bude »nemilosrdně potlačovat všechny její kontrarevoluční choutky«. Přirozeně když se takové »choutky« objeví nebo se ve větší či menší míře začnou projevovat, pak jsou k jejich »nemilosrdnému potlačení« zapotřebí jiné vlastnosti, než je pomalost a rozvážnost těch, kdo se učí, jiné vlastnosti, než které vyžaduje a pěstuje v lidech »dlouhá škola«. Rozpor mezi mentalitou lidí, kteří procházejí »dlouhou školou ve společné práci« s vojenskými odborníky, a mentalitou lidí zaujatých bezprostředním úkolem »nemilosrdně potlačit kontrarevoluční choutky« vojenských odborníků, snadno může vést a vede k třenicím a konfliktům. Totéž platí i o nezbytném přeřazování jednotlivců a někdy i přemísťování velkého počtu vojenských odborníků, vyvolaném tím či oním případem kontrarevolučních »choutek«, tím spíš pak velkým spiknutím.

Tyto třenice a konflikty řešíme a budeme řešit stranicou cestou; totéž žádáme od všech organizací strany a trváme na tom, aby netrpěly sebemenší polevování v praktické činnosti, sebemenší průtahy, pokud je třeba učinit nezbytná opatření, sebemenší kolísání v realizaci stanovených základů naší vojenské politiky.

Jestliže některé stranické orgány zaujímají k vojenským odborníkům nesprávný postoj (jako se to stalo ne-

lávno v Petrohradu) nebo jestliže se »kritizování« vojenských odborníků v jednotlivých případech zvrhává a přímo brání jejich soustavnému a intenzivnímu využívání, strana tyto chyby okamžitě napravuje a bude je napravit.

Hlavním a základním prostředkem k jejich nápravě je zintenzívnění politické práce v armádě a mezi mobilizovanými, zlepšení práce komisařů v armádě, zlepšení výběru komisařů, zvýšení jejich úrovně a zajištění toho, že budou *v praxi* provádět to, co žádá program strany a co se dost často plní naprosto nedostatečně, totiž »soustředěné všestranné kontroly nad velitelským sborem (armády) v rukou dělnické třídy«. Kritizovat vojenské odborníky po straně a pokoušet se o nápravu »hurá stylem« je příliš snadné, a proto marné a škodlivé. Každý, kdo si uvědomuje svou politickou odpovědnost a koho trápí nedostatky v naší armádě, ať jde do jejích řad jako rudoarmějce nebo velitel, jako politický pracovník nebo komisař a každý ať pracuje ve vojenské organizaci pro její zlepšení — každý člen strany nalezne uplatnění podle svých schopností.

Sovětská vláda věnovala již dříve velkou pozornost tomu, aby se dělníci a potom i rolníci, zejména komunisté, mohli důkladně vycvičit. Provádí se to v řadě učilišť, institucí a kursů, ale zatím velmi nedostatečně. Mnoho tu ještě bude záležet na osobní iniciativě a osobní energii. Komunisté se musí zvlášť pilně učit zacházet s kulomety, děly, obrněnými vozy atd., protože v tom je naše zaostalost zvlášť patrná, v tom má nepřítel, který má mnoho důstojníků, značně větší převahu, v tom může nespolehlivý vojenský odborník způsobit mnoho škody, na tomto úseku je úloha komunisty mimořádně závažná.

BOJ PROTI KONTRAREVOLUCI V ZÁZEMÍ

Kontrarevoluce se v našem zázemí, mezi námi, stejně jako v červenci loňského roku aktivizuje.

Kontrarevoluce je poražena, ale zdaleka není zničena a pochopitelně využívá Děnikinových vítězství a rostoucí nouze o potraviny. A za skutečnou a zjevnou kontrarevolucí, za černosotňovci a kadety, kteří jsou silní, protože mají kapitál a přímé spojení s dohodovým imperialismem a protože si uvědomují, že musí provádět diktaturu a dovedou ji (kolčakovsky) provádět — za nimi se jako vždy táhnou kolísaví a bezpátevní menševici a praví i leví eserí příkrášlující slovy své činy.

V tomto ohledu si nedělejme žádné iluze! Známe »živnou půdu«, z níž vyrůstají kontrarevoluční akce, výbuchy, spiknutí apod., velmi dobře ji známe. Je to prostředí buržoazie, buržoazní inteligence, vesnických kulaků — vesměs lidí bez politické příslušnosti, a dále eserů a menševiků. Nad těmito kruhy je třeba ztrojnásobit, ba zesateronásobit dohled. Je třeba zesateronásobit bdělost, protože právě v této chvíli i v nejbližší době se zcela nutně projeví jejich kontrarevoluční choutky. Na této půdě vznikají přirozeně i opakované pokusy vyhazovat mosty, organizovat stávky a různé špionážní pikle apod. Bez výjimky ve všech centrech, v nichž je sebemenší možnost vzniku »živné půdy« pro kontrarevolucionáře, je třeba dělat veškerá bezpečnostní opatření, a to velmi spolehlivá, systematická, opakovaná, všestranná a neočekávaná.

Pokud jde o menševiky a o pravé i levé esery, je třeba přihlédnout ke zkušenostem z poslední doby. V jejich »periférii«, mezi lidmi, kteří se k nim přiklánějí, dochází bezesporu k přesunu od Kolčaka a Děnikina směrem ke sblížení se sovětskou mocí. Vzali jsme ho na vědomí, a pokaždé, když se nějak reálně projevil, udělali jsme určitý krok vstříc. Tuto svou politiku v žádném případě

nezměníme a je nepochybné, že počet »přeběhnutí« z tábora menševiků a eserů tíhnoucích ke Kolčakovi a Děnikinovi do tábora menševiků a eserů tíhnoucích k sovětské moci bude celkově vzrůstat.

V této chvíli se však bezpáteřná a kolísavá maloburžoazní demokracie v čele s esery a menševiky točí jako vždy po větru a přiklání se k vítězícímu Děnikinovi. Zvláště to platí o »politických vůdcích« levých eserů, menševiků (jako je Martov a spol.), pravých eserů (jako je Černov a spol.) a vůbec jejich »publicistických skupin«, jejichž členové kromě jiného velmi těžce nesou svůj naprostý politický krach, a proto projevují stěží potlačitelnou »touhu« po dobrodružných akcích *proti* sovětské moci.

Nesmíme se dát oklamat slovy a ideologií jejich vůdců, jejich osobní poctivostí nebo pokrytectvím. To je důležité pro životopis každého z nich. Z hlediska politiky, tj. z hlediska vztahu mezi třídami, vztahu mezi milióny lidí, to důležité není. Martov a spol. »jménem ÚV« slavnostně odsuzují své »aktivisty« a vyhrožují (věčně vyhrožují!), že je vyloučí ze strany. Tím se však nic nemění na tom, že »aktivisté« jsou mezi menševiky nejsilnější, že se za ně schovávají a provozují svou prokolčakovsko-děnikinovskou činnost. Volskij a spol. odsuzují Avksentjeva, Černova a spol., ale těm to vůbec nebrání, aby byli silnější než Volskij, a Černovovi to nebrání, aby prohlašoval: »Když nesvrhneme bolševiky my a když je nesvrhneme teď, kdo a kdy je tedy svrhne?« Leví eseři mohou »pracovat« »samostatně«, bez jakékoli úmluvy s reakcí a s Černovy, ale ve skutečnosti jsou stejnými spojenci Děnikina a šachovými figurkami v *jeho* hře jako nebožtík levý eser Muravjov, bývalý vrchní velitel, který z »ideových« pohnutí otevřel frontu Čechoslovákům¹⁸ a Kolčakovi.

Martov, Volskij a spol. si o sobě myslí, že jsou »něco víc« než obě bojující strany, myslí si, že jsou schopni vytvořit »třetí stranu«.

Toto přání, i kdyby bylo upřímné, zůstává jen iluzí

maloburžoazních demokratů, kteří ani dnes, sedmdesát let po roce 1848, nepochopili základní věc, že totiž v kapitalistickém světě je možná buď diktatura buržoazie, nebo diktatura proletariátu a že žádná třetí možnost neexistuje. Martovové a spol. si zřejmě vezmou tuto iluzi s sebou do hrobu. To je jejich věc. My však musíme mít na paměti, že kolísání těchto lidí, dnes k Děnikinovi, zítra k bolševikům, je v praxi nevyhnutelné. A dnes je třeba dělat to, co žádá *dnešek*.

My musíme klást otázku přímo: Co je lepší? Pochytat stovky zrádců z řad kadetů, bezpartijních, menševiků a eserů, kteří »se stavějí« (tu se zbraní v ruce, tu spiknuto, tu agitací proti mobilizaci, jako např. menševičtí tiskaři a železničáři apod.) *proti* sovětské moci, *tj. za Děnikina*, a vsadit je do vězení a někdy i postřílet? Nebo to nechat dojít tak daleko, aby Kolčak a Děnikin mohli povraždit, postřílet a k smrti utýrat desítky tisíc dělníků a rolníků? Není těžké si vybrat.

Tak a jediné tak je nutné klást otázku.

Kdo to dosud nepochopil, kdo je schopen fňukat nad »nespravedlností« takového řešení, nad tím musíme mávnout rukou, toho musíme vystavit veřejnému posměchu a zostuzení.

VŠEOBECNÁ MOBILIZACE OBYVATELSTVA PRO POTŘEBY VÁLKY

Sovětská republika je pevnost obléhaná světovým kapitálem. Právo užívat ji jako útočiště před Kolčakem a vůbec právo žít v ní můžeme přiznat jen tomu, kdo se aktivně účastní války a všemožně nám pomáhá. Z toho vyplývá naše právo a naše povinnost všeobecné mobilizace obyvatelstva pro potřeby války, některých přímo k práci v armádě, některých pro různou činnost na pomoc válce.

Důsledné plnění tohoto úkolu vyžaduje ideální organizaci. Protože však naše státní organizace má k dokonalosti velmi daleko (na tom není vůbec nic divného, když uvážíme, jak je mladá, nová a s jak mimořádnými obtížemi se vyvíjí), dopustili bychom se velmi škodlivé organizační plánování, kdybychom začali v této oblasti hned ve velkém rozsahu provádět něco komplexního nebo dokonce něco velmi dalekosáhlého.

Ale můžeme v tomto směru splnit mnoho dílčích úkolů, abychom se přiblížili k ideálu; ovšem »iniciativa« pracovníků našich stranických a státních orgánů je v tomto směru velmi nedostatečná.

Zde postačí tuto otázku vytyčit a zaměřit na ni pozornost soudruhů. Není zapotřebí dávat nějaké konkrétní směrnice nebo návrhy.

Poznamenáváme jenom, že ti maloburžoazní demokraté, kteří mají k sovětské moci nejbliž a obvykle si říkají socialisté, například někteří »leví« menševici apod., se velmi rádi rozhořčují nad »barbarskou« — podle jejich názoru — metodou zadržování rukojmí.

Ať se rozhořčují, ale válka se jinak vést nedá, a za vzrůstajícího nebezpečí je nutné používat tohoto prostředku v každém směru ve větší míře a častěji. Mnohdy se například stává, že menševičtí nebo žluťáčtí tiskaři a železničáři z řad »správních zaměstnanců« a skrytých spekulantů, kulaci, zámožná vrstva městského (i vesnického) obyvatelstva a podobné živly se stavějí k obraně před Kolčakem a Děnikinem s trestuhodnou a neslýchaně opovržlivou lhostejností hraničící se sabotáží. Je třeba dělat seznamy takových skupin (nebo je donucovat, aby sami vytvářeli skupiny se vzájemným ručením) a neposílat je jenom na kopání zákopů, jak se to někdy praktikuje, ale vyžadovat od nich i nejrůznější všestrannou materiální pomoc Rudé armádě.

Budeme-li tuto metodu uplatňovat ve větším rozsahu, všestranněji a obratněji, budou pole rudoarmějců lépe

obdělána, zlepši se zásobování rudoarmějců potravinami, machorkou a dalšími nezbytnostmi a značně se zmenší nebezpečí, že kvůli nějakému spiknutí apod. zahynou tisíce dělníků a rolníků.

»REVOLUČNÍ PŘÍSTUP K PRÁCI«

Shrneme-li to, co jsme řekli, dospějeme k jednoduchému závěru: všichni komunisté, všichni uvědomělí dělníci a rolníci a každý, kdo nechce připustit, aby Kolčak a Děnikin zvítězili, musí hned i v příštích měsících neobyčejně zvýšit úsilí, musí ukázat »revoluční přístup k práci«.

Jestliže se mohli hladoví, unavení a vyčerpaní moskevští železničáři, kvalifikovaní dělníci i pomocní dělníci zavázat, že budou pro vítězství nad Kolčakem až do jeho úplné porážky pořádat »komunistické subotniky«, že budou pracovat několik hodin týdně bezplatně a dosahovat přitom nevídané, mnohem vyšší produktivity práce než obvykle, dokazuje to, že se dá ještě velmi mnohé udělat.

A my právě to mnohé musíme udělat.

Pak zvítězíme.

ÚV KSR (bolševiků)

*Izvěstija CK RKP(b), č. 4
9. července 1919*

*Podle textu listu Izvěstija
CK RKP(b) porovnaného se stro-
jopisnou kopií, kterou opravil
V. I. Lenin*

O STÁTU

PŘEDNÁŠKA

NA SVERDLOVOVĚ UNIVERZITĚ

11. ČERVENCE 1919¹⁹

Soudružky a soudruzí, podle plánu, na němž jste se usnesli a o němž jsem byl informován, je předmětem naší dnešní přednášky otázka státu. Nevím, jak dalece jste se s ní už seznámili. Pokud se nemýlím, váš kurs byl právě zahájen a touto otázkou se máte systematicky zabývat poprvé. Je-li tomu tak, pak je docela možné, že se mi v první přednášce o této obtížné otázce nepodaří dosáhnout toho, aby byl můj výklad všem posluchačům dost jasný a srozumitelný. Kdyby tomu tak bylo, tak se tím, prosím vás, neznepokojujte, protože otázka státu je jedna z nejsložitějších a nejtěžších a buržoazní vědci, publicisté a filozofové ji snad ze všeho nejvíce zamotali. Proto není možné v žádném případě očekávat, že by se tato otázka dala úplně vysvětlit v krátké přednášce hned napoprvé. Je třeba, abyste si po první přednášce poznamenali, co jste nepochopili nebo co vám není jasné, abyste se k tomu mohli vracet podruhé, potřetí i počtvrté, abyste si to, co jste nepochopili, mohli doplnit a dostatečně ujasnit jednak četbou, jednak při jednotlivých přednáškách a v seminářích. Doufám, že se nám podaří sejít se ještě jednou, a pak budeme moci prodiskutovat všechny další problémy a zjistíme, co je vám nejméně jasné. Doufám také, že budete věnovat trochu času studiu alespoň některých základních Marxových a Engelsových děl, abyste si tyto semináře a přednášky doplnili. Určitě tato hlavní díla najdete v seznamu literatury a v příručkách, které mají posluchači škol pro pracovníky stranických a státních orgánů k dispozici ve zdejší knihovně, a i když možná ně-

koho zase odradí obtížný výklad, znovu upozorňuji, že se tím nesmíte znepokojovat; to, co nepochopíte při prvním čtení, pochopíte při dalším, nebo později, až se budete touto otázkou zabývat z poněkud jiné stránky, protože — znovu opakují — je to otázka tak složitá a buržoazní vědci a publicisté ji tak zamotali, že každý, kdo ji chce důkladně promyslet a samostatně zvládnout, musí se jí zabývat několikrát, znovu a znovu se k ní vracet a promýšlet ji z různých stran, než ji beze zbytku pochopí. A vracet se k ní budete tím snáze, že je to základní, stěžejní otázka veškeré politiky a že nejen v tak bouřlivé, revoluční době, jakou teď prožíváme, ale i v těch nejkolidnějších dobách narazíte každý den v kterýchkoli novinách v souvislosti s kterýmkoli hospodářským či politickým problémem vždycky na otázku, co je to stát, v čem je jeho podstata, v čem je jeho význam a jaký vztah má naše strana, strana bojující za svržení kapitalismu, strana komunistická, jaký vztah má ke státu — každý den se budete k této otázce z toho či onoho důvodu vracet. A nejdůležitější je, abyste se na základě studia, seminářů a přednášek, které o státu uslyšíte, naučili zaujímat k této otázce samostatné stanovisko, protože se s ní budete setkávat při nejrůznějších příležitostech, při každém drobném problému, v těch nejneočekávanějších souvislostech, při diskusích a sporech s odpůrci. Teprve tehdy, až se budete umět v této otázce samostatně orientovat, teprve pak budete moci předpokládat, že vaše názory jsou dostatečně pevné, a dokážete je před kýmkoli a kdykoli dostatečně úspěšně hájit.

Po těchto několika poznámkách přejdu k vlastní otázce, co je to stát, jak vznikl a jaký má mít strana dělnické třídy bojující za úplné svržení kapitalismu — strana komunistů — v zásadě ke státu postoj.

Už jsem říkal, že se stěží najde jiná otázka, kterou by představitelé buržoazní vědy, filozofové, právníci, političtí ekonomové a publicisté úmyslně či neúmyslně tak za-

motali jako otázku státu. Dodnes se tato otázka velmi často zaměňuje s otázkami náboženskými; nejen představitelé náboženských učení (od těch se to dá zcela přirozeně očekávat), ale i lidé, kteří si o sobě myslí, že nemají náboženské předsudky, velmi často zaměňují speciální otázku státu s otázkami náboženství a pokoušejí se vytvořit učení — velmi často složité, zdůvodněné a pojaté ideově filozoficky, učení o tom, že stát je cosi božského, cosi nadpřirozeného, že je to jakási síla, kterou lidstvo žilo a která lidem cosi dává nebo má dávat, která obsahuje něco, co nepochází od člověka, ale co je mu dáno zvenčí, že je to síla božského původu. A je třeba říci, že toto učení je tak úzce spjata se zájmy vykořisťovatelských tříd — statkářů a kapitalistů — a že natolik slouží jejich zájmům, tak hluboce proniklo do všech zvyků, do všech názorů a do celé vědy pánů představitelů buržoazie, že se s jeho pozůstatky setkáte na každém kroku, dokonce i v názorech menševiků a eserů na stát, i když rozhořčeně popírají myšlenku, že jsou závislí na náboženských předsudcích, a jsou přesvědčeni, že se dokáží dívat na stát střízlivě. Tato otázka je tak zamotaná a zkomplikovaná proto, že se (v tomto směru ji předčí jen základy ekonomie) víc než kterákoli jiná otázka dotýká zájmů vládnoucích tříd. Učení o státu má ospravedlnit společenské výsady, má ospravedlnit existenci vykořisťování, má ospravedlnit existenci kapitalismu — a proto by byla obrovská chyba, kdybyste v této otázce očekávali nestrannost a domnívali se, že by vám lidé, kteří si činí nárok na vědeckost, mohli zde poskytnout čistě vědecké hledisko. V otázce státu, v učení o státu, v teorii státu vždycky uvidíte, až se s touto otázkou seznámíte a dostatečně do ní proniknete, vždycky uvidíte vzájemný boj různých tříd, boj, který se odráží nebo projevuje v boji názorů na stát, v hodnocení úlohy a významu státu.

Máme-li k této otázce zaujmout stanovisko, které by bylo v maximální míře vědecké, musíme se podívat ales-

poň zběžně do dějin na to, jak stát vznikl a jak se vyvíjel. Jde-li o společenskou vědu, je nejspolehlivější a nejnütnější k tomu, abychom si skutečně navykli správně k ní přistupovat a neutopili se ve spoustě drobností nebo v obrovské různorodosti protichůdných názorů — nejdůležitější k tomu, abychom k ní přistupovali z vědeckého hlediska, je nezapomínat na základní historickou souvislost a dívat se na každý problém z hlediska toho, jak určitý jev v dějinách vznikl a jakými hlavními etapami ve svém vývoji prošel, a z hlediska tohoto jeho vývoje zkoumat, čím se daný jev stal dnes.

Doufám, že se v souvislosti s otázkou státu seznámíte s Engelsovým dílem *Původ rodiny, soukromého vlastnictví a státu*^[145]. Je to jedno ze základních děl dnešního socialismu, v němž je možné věřit každé větě, věřit, že žádná věta nebyla řečena bez rozmyslu, ale že byla napsána na podkladě rozsáhlého historického a politického materiálu. V tomto díle ovšem nejsou všechny části vloženy stejně přístupně a stejně srozumitelně; u některých částí se předpokládá, že čtenář má už jisté znalosti z historie a ekonomie. Ale opakují: Nesmí vás znepokojovat, jestliže toto dílo hned po přečtení nepochopíte. To se stává skoro každému. Ale až se k němu později vrátíte, až ve vás vzbudí zájem, dosáhnete toho, že budete rozumět téměř všemu, ne-li úplně všemu. Připomínám tuto knihu proto, že umožňuje přistupovat k dané problematice správně. Začíná historickým nástinem toho, jak vznikl stát.

Máme-li k této otázce, stejně jako ke každé jiné, přistupovat správně, například k otázce vzniku kapitalismu, vykořisťování mezi lidmi či k socialismu, k tomu, jak vznikl socialismus a z jakých podmínek se zrodil — ke každému takovému problému můžeme zaujmout solidní, pevný postoj jen tehdy, když se podíváme do historie na celý jeho dosavadní vývoj. V našem případě si musíme všimnout především toho, že stát neexistoval vždycky. Byly

doby, kdy stát neexistoval. Stát vzniká teprve tehdy, když vzniká rozdělení společnosti na třídy, když vznikají vykořisťovatelé a vykořisťování.

Až do doby, než vznikla první forma vykořisťování člověka člověkem, první forma rozdělení na třídy — na otrokáře a otroky, až do té doby existovala patriarchální nebo, jak se někdy říká, *klanová* rodina (klan je kmen nebo rodový svaz v dobách, kdy lidé žili v rodech, kmenech) a ve způsobu života mnoha primitivních národů zůstaly dost jasné stopy této prehistorie; a vezmete-li si kterýkoli spis o prvotní kultuře, vždycky v něm narazíte na více nebo méně jasné líčení, zmínky a připomínky toho, že byly doby, které se víceméně podobaly prvotnímu komunismu, kdy společnost nebyla rozdělena na otrokáře a otroky. Tehdy neexistoval stát, neexistoval zvláštní aparát k systematickému používání násilí a k násilnému podrobování lidí. Právě tento aparát se nazývá stát.

V prvobytné společnosti, kdy lidé žili v malých rodech a byli ještě na nejnižších stupních vývoje, ve stavu blízkém divošství, v době, od níž dělí dnešní civilizované lidstvo několik tisíciletí — v té době ještě nejsou patrné znaky existence státu. Vládly tu zvyky, autorita, úcta a moc, kterou měli stařešinové rodu; někdy se tato moc přiznávala ženám — postavení ženy bylo tehdy jiné než její dnešní postavení bezprávně utlačované bytosti — ale nikde nevidíme zvláštní *kategorii* lidí, kteří se vyčleňují, aby vládli jiným a aby v zájmu, za účelem vládnutí používali soustavně a trvale určitý donucovací aparát, aparát násilí, jakým jsou dnes, jak všichni víte, ozbrojené oddíly, vězení a další prostředky k násilnému podrobování cizí vůle — to, co tvoří podstatu státu.

Ponecháme-li stranou takzvaná náboženská učení, spekulace, filozofické teorie a nejrůznější názory, které konstruují buržoazní vědci, a budeme-li hledat pravou podstatu věci, zjistíme, že právě stát je takovým aparátem k vládnutí, vyčleněným z lidské společnosti. Jakmile vzniká

zvláštní skupina lidí, která se zabývá jenom tím, že vládne, a která k vládnutí potřebuje zvláštní donucovací aparát, jímž by si násilím podrobovala cizí vůli — vězení, zvláštní oddíly lidí, vojsko atd., tehdy vzniká stát.

Byly však doby, kdy stát neexistoval, kdy se vzájemné spojení, sama společnost, kázeň a rozvržení práce udržovaly silou zvyku, tradic, autoritou nebo úctou k stařeším rodu nebo k ženám, které měly v té době nejen rovnoprávné postavení s muži, ale často i postavení vyšší, a kdy neexistovala zvláštní kategorie lidí — odborníků na vládnutí. Dějiny ukazují, že stát jako zvláštní aparát na donucování lidí vznikal jen tam a tehdy, kde a když začalo docházet k rozdělování společnosti na třídy, to znamená na takové skupiny lidí, z nichž si jedni mohou neustále přivlastňovat práci druhých, kde jeden vykořisťuje druhého.

A toto dělení společnosti na třídy musíme mít v dějinách stále na zřeteli jako základní skutečnost. Vývoj všech lidských společností v průběhu tisíciletí ve všech zemích bez výjimky svědčí o obecné zákonitosti, pravidelnosti a posloupnosti tohoto vývoje, a to tak, že nejprve existovala společnost bez tříd — prvotní patriarchální, prvobytná společnost, v níž nebyla šlechta; pak společnost založená na otroctví, otrokářská společnost. Tím prošla celá nynější civilizovaná Evropa — před dvěma tisíci lety otrokářství absolutně převládalo. Prošla jím obrovská většina národů v ostatních světadílech. U nejméně rozvinutých národů zůstaly stopy otroctví dodnes a například v Africe najdete instituci otroctví ještě dnes. Otrokáři a otroci, to je první velké rozdělení na třídy. První skupina vlastnila nejen všechny výrobní prostředky — půdu a nástroje, i když byly tehdy značně nedokonalé a primitivní, ale vlastnila i lidi. Tato skupina se nazývala otrokáři, kdežto ti, kteří pracovali a odevzdávali svou práci jiným, se nazývali otroci.

Po této formě následovala v dějinách jiná forma — ne-

volnictví. Otroctví se ve velké většině zemí vyvinulo v nevolnictví. Společnost se v podstatě dělila na feudály a nevolníky. Změnila se forma vztahů mezi lidmi. Otrokáři pokládali otroky za své vlastnictví a zákon tento názor potvrzoval a považoval otroky za věc, která byla plně ve vlastnictví otrokáře. Nevolník byl rovněž třídně utlačovaný a závislý, avšak feudál nebyl považován za majitele rolníka jako věci, měl pouze právo na jeho práci a právo donucovat ho k plnění určité povinnosti. V praxi, jak všichni víte, se nevolnictví od otroctví ničím nelišilo, zejména v Rusku, kde se udrželo nejdéle a kde mělo nejbrutálnější formy.

Dále — ve feudální společnosti postupně s rozvojem obchodu, se vznikem světového trhu a s rozvojem oběhu peněz vznikala nová třída — třída kapitalistů. Ze zboží, ze směny zboží a ze vzniku moci peněz vznikala moc kapitálu. V 18. století, přesněji od konce 18. století a v 19. století došlo na celém světě k revolucím. Nevolnictví bylo ze všech západoevropských zemí vytlačeno. V Rusku se to stalo nejpozději. V Rusku došlo také v roce 1861 k převratu, který měl za následek vystřídání jedné formace společnosti jinou — vystřídání feudalismu kapitalismem, za něhož se udrželo rozdělení na třídy, udržely se různé stopy a přežitky nevolnictví, avšak v podstatě dostalo rozdělení na třídy jinou formu.

Vlastníci kapitálu, vlastníci půdy a vlastníci továren tvořili a tvoří ve všech kapitalistických státech nepatrnou menšinu obyvatelstva, která zcela disponuje veškerou prací lidu, a tedy ovládá, utlačuje a vykořisťuje všechny pracující, z nichž většinu tvoří proletáři, námezdní dělníci, kteří získávají existenční prostředky ve výrobním procesu pouze prodejem své práce, své pracovní síly. Rolnictvo, které bylo už za feudalismu nesourodé a utiskované, se s přechodem ke kapitalismu měnilo jednak v proletáře (většina), jednak (menšina) v bohaté rolníky, kteří si sami najímali dělníky a tvořili vesnickou buržoazii.

Tuto základní skutečnost — přechod společnosti od prvotních forem otroctví k nevolnictví a konečně ke kapitalismu — musíte mít neustále na zřeteli, neboť jen tehdy, když budete mít na paměti tuto základní skutečnost, když budete dosazovat všechna politická učení do tohoto základního rámce, dokážete tato učení správně zhodnotit a pochopit, k čemu se vztahují, neboť každé z těchto velkých období dějin lidstva — otrokářské, feudální a kapitalistické — trvalo stovky a tisíce let a představuje takové množství politických forem a nejrůznějších politických učení, názorů i revolucí, že se v celé té neobyčejné pestrosti a nesmírné rozmanitosti — zvláště pokud jde o politické, filozofické a další učení buržoazních vědců a politiků — můžeme vyznat jen tehdy, když se budeme jako hlavního vodítka pevně držet toho, že společnost se dělila na třídy a že se formy třídní nadvlády měnily, a z tohoto hlediska posuzovat všechny společenské otázky — hospodářské, politické, církevní, náboženské atd.

Podíváte-li se z hlediska tohoto základního dělení na stát, vidíte, že až do doby, kdy se společnost rozdělila na třídy, stát — jak už jsem řekl — neexistoval. Avšak postupně, jak vzniká a jak se upevňuje rozdělení společnosti na třídy, jak vzniká třídní společnost, vzniká a upevňuje se stát. V dějinách lidstva existují desítky a stovky zemí, které prožily a dosud prožívají otrokářství, feudalismus a kapitalismus. V každé z nich, přes velké historické změny, k nimž docházelo, přes všechny politické peripetie a všechny revoluce, které souvisely s tímto vývojem lidstva, s přechodem od otrokářství přes feudalismus ke kapitalismu a k dnešnímu světovému boji proti kapitalismu, vždycky vidíte, jak vzniká stát. Stát byl vždycky určitým aparátem, který se odděloval od společnosti a skládal se ze skupiny lidí, kteří se zabývali výhradně tím nebo téměř jenom tím nebo především tím, že vládli. Lidé se dělí na ty, kterým se vládne, a na odborníky na vládnutí, na ty, kteří se vyvyšují nad společnost a říká se jim vládci,

představitelé státu. Tento aparát, tato skupina lidí, kteří vládou jiným, se vždycky zmocňuje určitého donucovacího aparátu, aparátu fyzického násilí — a je úplně jedno, zda je výrazem tohoto násilí vůči lidem primitivní kyj, nebo dokonalejší typ zbraně za otrokářství, nebo střelná zbraň, která vznikla ve středověku, anebo konečně moderní zbraň, která dosáhla ve 20. století technického zázraku a zcela se opírá o nejnovější vymoženosti moderní techniky. Formy násilí se měnily, ale vždycky, když existoval stát, existovala v každé společnosti skupina osob, které vládly, které rozkazovaly a panovaly a které k tomu, aby si udržely moc, měly v rukou aparát fyzického donucování, aparát na násilí, vyzbrojený tak, jak to odpovídalo technické úrovni každého období. A jen tehdy, když se nad těmito obecnými jevy zamyslíme, když si položíme otázku, proč stát neexistoval, dokud neexistovaly třídy, dokud neexistovali vykořisťovatelé a vykořisťování, a proč vznikl, když vznikly třídy — jen tehdy najdeme jasnou odpověď na otázku podstaty státu a jeho významu.

Stát je mechanismus k udržování nadvlády jedné třídy nad druhou. Dokud neexistovaly ve společnosti třídy, dokud lidé před obdobím otrokářství pracovali v prvotních podmínkách větší rovnosti, za ještě té nejnižší produktivity práce, dokud si prvobytný člověk těžce dobýval prostředky nutné k velmi primitivní, prvotní existenci, tehdy nevznikala a ani nemohla vznikat zvláštní skupina lidí, kteří by se oddělili výhradně proto, aby celé ostatní společnosti vládli a panovali. Teprve když se objevila první forma rozdělení společnosti na třídy, když se objevilo otroctví, když mohla určitá třída lidí, která se zaměřila na nejprimitivnější formy zemědělských prací, vyrábět určitý přebytek, a když tento přebytek nebyl absolutně nutný k nejnuznější existenci otroka a připadl otrokáři, když se takto upevnila existence této třídy otrokářů, a aby se upevnila, bylo nutné, aby vznikl stát.

A stát vznikl; byl to stát otrokářský, byl to aparát, který dával otrokářům moc, možnost vládnout všem otrokům. A společnost i stát byly tehdy mnohem menší než dnes a měly mnohem horší spojovací aparát — dnešní dopravní prostředky tehdy neexistovaly. Hory, řeky a moře znamenaly nesrovnatelně větší překážky než dnes a vytváření státu probíhalo v rámci mnohem užších zeměpisných hranic. Technicky nedokonalý státní aparát sloužil státu, který se rozprostíral na poměrně malém území a měl úzký okruh působnosti. Ale přesto to byl aparát, který nutil otroky zůstat v otroctví, takže jedna část společnosti omezovala a utlačovala druhou část. Donucovat převažující část společnosti k soustavné práci pro druhou část není možné bez stálého donucovacího aparátu. Dokud neexistovaly třídy, neexistoval ani tento aparát. Když se třídy objevily, objevovala se vždycky všude zároveň s růstem a upevňováním třídního rozdělení i zvláštní instituce — stát. Formy státu byly neobyčejně rozmanité. Za otrokářství v zemích tehdy nejvyspělejších, nejkulturnějších a nejcivilizovanějších, například ve starověkém Řecku a Římě, které se zcela zakládaly na otroctví, pozorujeme už rozmanité formy státu. Už tehdy vzniká rozdíl mezi monarchií a republikou, mezi aristokracií a demokracií. Monarchie jako moc jedné osoby, republika jako moc výhradně volená, aristokracie jako moc poměrně malé menšiny, demokracie jako moc lidu (doslovný překlad řeckého slova demokracie znamená moc lidu). Všechny tyto rozdíly vznikly v epoše otrokářství. Přes tyto rozdíly byl stát v epoše otrokářství státem otrokářským, ať už to byla monarchie nebo aristokratická či demokratická republika.

V každém cyklu přednášek o dějinách starověku uslyšíte při výkladu tohoto tématu o boji, který probíhal mezi monarchickými a republikánskými státy; podstatné však bylo to, že otroci nebyli považováni za lidi; nejenže nebyli považováni za občany, ale ani za lidi. Římský zákon na

ně hleděl jako na věc. Zákon o vraždě, nemluvě o dalších zákonech na ochranu člověka, se na otroky nevztahoval. Chránil pouze otrokáře jako jediné plnoprávné občany. A když se zřizovala monarchie, byla to monarchie otrokářská, a když republika, byla to republika otrokářská. Všechna práva v nich měli otrokáři, kdežto otroci byli podle zákona věcmi a nejenže vůči nim bylo možné použít jakékoli násilí, ale ani zabití otroka nebylo považováno za zločin. Otrokářské republiky se lišily svou vnitřní organizací: existovaly republiky aristokratické a republiky demokratické. V aristokratické republice se účastnil voleb malý počet privilegovaných osob, v demokratické republice se účastnili voleb všichni, ale zase jen všichni otrokáři, všichni kromě otroků. Tuto základní okolnost musíme mít na zřeteli, protože nejlépe osvětluje otázku státu a jasně ukazuje podstatu státu.

Stát je mechanismus k potlačování jedné třídy druhou, mechanismus k tomu, aby jedna třída mohla udržovat ostatní podřízené třídy v poslušnosti. Tento mechanismus mívá různou formu. V otrokářském státě je to monarchie, aristokratická republika nebo dokonce demokratická republika. Formy vlády byly ve skutečnosti nesmírně rozmanité, ale podstata zůstávala stejná: otroci neměli žádná práva, byli utlačovanou třídou a nebyli považováni za lidi. A totéž platilo i o feudálním státě.

Se změnou formy vykořisťování se změnil otrokářský stát ve stát feudální. To mělo obrovský význam. V otrokářské společnosti byl otrok úplně bezprávný, nebyl považován za člověka; ve feudální společnosti byl rolník připoután k půdě. Hlavním znakem nevolnictví je to, že rolnictvo (a rolníci tehdy tvořili většinu, městské obyvatelstvo bylo málo početné) bylo považováno za připoutané k půdě — za nevolné, a z toho také vznikl výraz nevolnictví. Rolník směl pracovat určitý počet dní pro sebe na půdě, kterou mu dával feudál, ostatní dny pracoval nevolník pro pána. Podstata třídní společnosti zůstávala

stejná, společnost spočívala na třídním vykořisťování. Plnoprávní byli jen feudálové, rolníci byli považováni za bezprávné. V praxi se jejich postavení velmi málo lišilo od postavení otroků v otrokářském státě. Přesto se však rolníkům otevírala širší cesta k osvobození, protože nevolník nebyl považován za bezprostřední vlastnictví pána. Směl pracovat určitou dobu na svém pozemku, směl do jisté míry, abych tak řekl, patřit sám sobě, a protože byly větší možnosti pro rozvíjení směny a obchodních styků, nevolnictví se stále více rozkládalo a stále víc se zvětšoval prostor pro osvobození rolnictva. Feudální společnost byla vždycky složitější než společnost otrokářská. Byl v ní velký prvek rozvoje obchodu a průmyslu a to vedlo už v té době ke kapitalismu. Ve středověku nevolnictví převládalo. Formy státu byly i zde rozmanité, i zde byla jak monarchie, tak republika, i když mnohem méně vyhraněná, ale za vládců byli vždycky uznáváni jedině feudálové. Nevolníkům byla absolutně upřena jakákoli politická práva.

Ani za otroctví, ani za nevolnictví se nadvláda malé menšiny lidí nad obrovskou většinou nemůže obejít bez donucování. Celé dějiny jsou plné neustálých pokusů utlačovaných tříd svrhnout útlak. Z dějin otrokářství známe války za osvobození z otroctví, které trvaly celá desetiletí. Mimochodem název »spartakovci«, který si teď dali němečtí komunisté — jediná německá strana, která skutečně bojuje proti útlaku kapitalismu — tento název si dali proto, že Spartakus byl jeden z nejvýznamnějších hrdinů jednoho z největších povstání otroků asi před dvěma tisíci lety. Zdánlivě všemocná římská říše, zcela založená na otroctví, se po mnoho let otrásala pod údery mohutného povstání otroků, kteří se ozbrojili a pod Spartakovým vedením vytvořili obrovskou armádu. Nakonec byli pobiti, otrokáři je pochytali a umučili. Tyto občanské války se táhnou celými dějinami třídní společnosti. Tohle byl příklad té největší občanské války v epoše otrokářství.

A stejně je i celá epocha feudalismu naplněna neustálými povstáními rolníků. Například v Německu dosáhl ve středověku boj mezi oběma třídami, mezi feudály a nevolníky, velkého rozsahu a změnil se v občanskou válku rolníků proti feudálům. Všichni znáte příklady četných podobných povstání rolníků proti feudálním statkářům i v Rusku.

K udržení své nadvlády a k zachování své moci museli mít feudálové aparát, který by udržoval obrovské množství lidí v jejich područí a podřizoval je určitým zákonům a předpisům; a všechny tyto zákony se v podstatě zaměřovaly na jediné — udržet moc feudála nad nevolníkem. A právě tím aparátem byl feudální stát, který se například v Rusku nebo v úplně zaostalých asijských zemích, kde dosud vládne nevolnictví, lišil formou — byl buď republikánský, nebo monarchický. Pokud to byl stát monarchický, uznávala se moc jedné osoby, pokud byl republikánský, uznávala se ve větší či menší míře účast volených zástupců z řad feudálů; tak to bylo ve feudální společnosti. Feudální společnost byla rozdělena na třídy tak, že obrovská většina — nevolníci — byla úplně závislá na nepatrné menšině — na pánech, kteří vlastnili půdu.

Rozvoj obchodu, rozvoj směny zboží vedl ke zrodu nové třídy — třídy kapitalistů. Kapitál vznikl koncem středověku, kdy se po objevení Ameriky ve velkém měřítku rozvinul světový obchod, kdy vzrostlo množství drahých kovů, kdy se stříbro a zlato staly prostředkem směny a kdy peněžní obrat umožnil soustředit v jedněch rukou obrovské bohatství. Stříbro a zlato byly uznávány jako bohatství na celém světě. Ekonomická síla třídy feudálů slábla a vzrůstala síla nové třídy — třídy představitelů kapitálu. Přestavba společnosti probíhala tak, že se všichni občané stali zdánlivě rovnými, dřívější rozdělení na otrokáře a otroky bylo odstraněno, před zákonem byli všichni považováni za rovnoprávné bez ohledu na to, jaký kdo měl kapitál — zda měl půdu v soukromém vlast-

nictví, nebo to byl nuzák, který měl jen ruce k práci, takže si před zákonem všichni byli rovni. Zákon chránil všechny stejně, chránil vlastnictví toho, kdo je měl, chránil je před útoky těch, kteří vlastnictví neměli, kteří neměli nic než své ruce a byli proto postupně zbídačováni a ožebračováni a stávali se proletáři. To je kapitalistická společnost.

Nemohu se tím podrobně zabývat. K této otázce se ještě vrátíte, až budete probírat program strany^[109] — tam najdete charakteristiku kapitalistické společnosti. Tato společnost vystoupila proti feudalismu, proti starému nevolnictví pod heslem svobody. Jenže to byla svoboda pro toho, kdo měl majetek. A když bylo nevolnictví odstraněno, což se stalo koncem 18. a začátkem 19. století (v Rusku k tomu došlo později než v jiných zemích, v roce 1861), feudální stát byl vystřídán státem kapitalistickým, který proklamuje svobodu všeho lidu, prohlašuje, že vyjadřuje vůli všeho lidu, a popírá, že je státem třídním; a tehdy se mezi socialisty, kteří bojují za svobodu všeho lidu, a mezi kapitalistickým státem rozvíjí boj — boj, který teď vedl k vytvoření Sovětské socialistické republiky a který zachvacuje celý svět.

Chceme-li pochopit boj, který začal proti světovému kapitálu, chceme-li pochopit podstatu kapitalistického státu, nesmíme zapomínat, že kapitalistický stát táhl do boje proti feudálnímu státu pod heslem svobody. Zrušení nevolnictví znamenalo pro představitele kapitalistického státu svobodu a prokazovalo jim službu potud, pokud bylo odbouráváno nevolnictví a rolníci mohli získat půdu, kterou si koupili za výkupné, do úplného vlastnictví, nebo za obrok do částečného vlastnictví — tomu už stát nevěnoval pozornost: chránil vlastnictví, ať vzniklo jakkoli, protože byl založen na soukromém vlastnictví. Ve všech moderních civilizovaných státech se rolníci stávali soukromými vlastníky. Stát chránil soukromé vlastnictví a tam, kde feudál přenechával část půdy rolníkovi, od-

škodňoval ho výkupným, prodejem za peníze. Stát jako by prohlašoval, že zachová nedotknutelnost soukromého vlastnictví — a všemožně je podporoval a hájil. Stát toto vlastnictví přiznával každému obchodníkovi, živnostníkovi a továrníkovi. A tato společnost, založená na soukromém vlastnictví, na moci kapitálu, na úplném podrobení všech nemajetných dělníků a pracujících rolníků, tato společnost prohlašovala, že vládne na základě svobody. V boji proti nevolnictví vyhlásila svobodu vlastnictví a zvlášť hrdá byla na to, že stát prý už není třídní.

Ve skutečnosti byl stát i nadále mechanismem, který pomáhal kapitalistům udržovat chudé rolnictvo a dělnickou třídu v područí, ale navenek byl svobodný. Vyhlásil všeobecné volební právo a ústy svých obhájců, kazatelů, vědců a filozofů prohlásil, že tento stát není třídní. Dokonce i teď, kdy proti němu začaly Sovětské socialistické republiky bojovat, obviňují nás, že prý my porušujeme svobodu, že budujeme stát založený na donucování, na potlačování jedněch druhými, kdežto oni že představují stát všelidový, demokratický. A právě proto otázka státu dnes, kdy byla zahájena socialistická revoluce na celém světě a zejména kdy revoluce v některých zemích zvítězila a kdy se boj proti světovému kapitálu zvlášť zostril, má otázka státu obrovský význam a stala se, lze říci, nejožehavější otázkou, východiskem všech politických otázek a všech politických sporů dneška.

Vezmeme-li kteroukoli stranu v Rusku nebo v kterékoli civilizovanější zemi, vidíme, že téměř všechny politické spory, neshody a názory se dnes točí kolem pojmu stát. Je stát v kapitalistické zemi, v demokratické republice — zvlášť v takové, jako je Švýcarsko nebo Amerika, je stát i v těch nejsvobodnějších demokratických republikách projevem vůle lidu, ztělesněním rozhodnutí všeho lidu, projevem celonárodní vůle atd., nebo je stát mechanismem k tomu, aby tamější kapitalisté mohli udržovat svou moc nad dělnickou třídou a rolnictvem? To je zá-

kladní otázka, kolem níž se dnes točí politické spory na celém světě. Co se říká o bolševismu? Buržoazní tisk bolševikům nadává. Nenajdete ani jedny noviny, které by neopakovaly běžná obviňování bolševiků z toho, že porušují demokracii. Jestliže se naši menševici a socialisté revolucionáři ve své naivitě (a možná, že to ani není naivita, anebo je to možná taková naivita, o níž se říká, že je horší než krádež) domnívají, že objevili a vykonstruovali obvinění bolševiků z porušování svobody a demokracie, pak se náramně mylí. Mezi nejbohatšími listy v nejbohatších zemích, které vydávají na jejich rozšiřování desetimilióny a v desetimiliónech výtisků šíří buržoazní lež a imperia- listickou politiku, dnes neexistuje ani jeden list, který by neopakoval tyto hlavní argumenty a obvinění bolševismu: že Amerika, Anglie a Švýcarsko jsou vyspělé státy založené na demokracii, kdežto bolševická republika je stát banditů, který nemá se svobodou nic společného, a že bolševici porušují myšlenky demokracie a dokonce zašli tak daleko, že rozehnali Ústavodárné shromáždění. Tato strašná obvinění bolševiků jsou opakována po celém světě. A všechna tato obvinění nás přivádějí k otázce, co je to stát. Máme-li tato obvinění pochopit, máme-li se v nich vyznat a zaujmout k nim naprosto uvědomělé stanovisko, nemáme-li se orientovat jen podle toho, co se říká, ale máme-li si utvořit pevný názor, musíme jasně pochopit, co je to stát. Známe všelijaké kapitalistické státy a všechny ty teorie na jejich obranu, které vznikly před válkou. Chceme-li otázku správně řešit, musíme se kriticky podívat na všechny tyto teorie a názory.

Už jsem vám doporučoval Engelsovo dílo Původ rodiny, soukromého vlastnictví a státu. V něm se říká, že každý stát, ve kterém existuje soukromé vlastnictví půdy a výrobních prostředků a v němž vládne kapitál, je stát kapitalistický, ať je sebevíc demokratický; je to mechanismus v rukou kapitalistů, který má udržovat dělnickou třídu a chudé rolnictvo v útlaku. A všeobecné volební prá-

vo, ústavodárné shromáždění, parlament — to je jen forma, jakási směnka, která na podstatě věci nic nemění.

Forma vlády ve státě může být různá: kapitál projevuje svou sílu tím či oním způsobem podle toho, jaká je forma vlády, ale v podstatě moc zůstává na straně kapitálu; je totiž vedlejší, zda ve volbách platí cenzus nebo ne nebo zda je to republika demokratická; dokonce čím je demokratičtější, tím je tato vláda kapitalismu surovější a cyničtější. Jednou z nejdemokratičtějších republik na světě jsou Spojené státy americké — a nikde se tak jako v této zemi (kdo tam byl po roce 1905, má o tom jistě představu), nikde se neprojevuje moc kapitálu, moc hrstky multimilionářů nad celou společností tak brutálně a s tak zjevnou korupcí jako v Americe. Jakmile je tu kapitál, ovládá celou společnost, a žádná demokratická republika, žádné volební právo nemění nic na podstatě věci.

Demokratická republika a všeobecné volební právo znamenaly ve srovnání s feudálním zřízením obrovský pokrok: umožnily proletariátu, aby dospěl k dnešní sjednocenosti a semknutosti a vytvořil akceschopné, ukázněné řady, které soustavně bojují proti kapitálu. Nevolník neměl nic ani přibližně podobného, o otrocích nemluvě. Otroci, jak víme, povstávali, organizovali vzpoury, pouštěli se do občanských válek, ale nikdy nemohli vytvořit uvědomělou většinu, nemohli vytvořit strany, které by je vedly v boji, nemohli si jasně uvědomit, za jakým cílem jdou, a i v těch nejrevolučnějších dějinných okamžicích byli koneckonců figurkami v rukou vládnoucích tříd. Buržoazní republika, parlament, všeobecné volební právo — to všechno znamená z hlediska světového vývoje společnosti obrovský pokrok. Lidstvo šlo ke kapitalismu a teprve kapitalismus v důsledku vyspělosti měst umožnil utlačované třídě proletářů, aby si uvědomila svou sílu a vytvořila mezinárodní dělnické hnutí, aby zorganizovala milióny dělníků na celém světě v politických stranách, v socialistických stranách, které uvědoměle řídí boj mas.

Bez parlamentarismu, bez systému voleb by nebyl tento vývoj dělnické třídy možný. Proto se to všechno zdálo nejširším vrstvám lidu tak nesmírně významné. A proto se přelom zdá tak těžký. Buržoazní lež, že stát je svobodný a že by měl hájit zájmy všech, podporují a obhajují nejen pokrytci, vzdělanci a kněží, ale i spousta lidí, kteří upřímně opakují staré předsudky a nedokáží pochopit přechod od staré kapitalistické společnosti k socialistické. Nejen lidé, kteří jsou přímo závislí na buržoazii, nejen ti, kdo žijí pod útlakem kapitálu, nebo jsou tímto kapitálem podplaceni (ve službách kapitálu je spousta všelijakých vzdělců, umělců, kněží atd.), ale i lidé, kteří jsou pouze ovlivněni předsudky o buržoazní svobodě, ti všichni vyhlásili na celém světě boj proti bolševismu proto, že Sovětská republika při svém založení tuto buržoazní lež odvrhla a otevřeně prohlásila: Říkáte, že váš stát je svobodný, ale ve skutečnosti, dokud existuje soukromé vlastnictví, není váš stát, i kdyby byl demokratickou republikou, nic jiného než mechanismus v rukou kapitalistů k potlačování dělníků, a čím je stát svobodnější, tím jasněji se to projevuje. Příkladem toho je v Evropě Švýcarsko a v Americe to jsou Spojené státy americké. Nikde nevládne kapitál tak cynicky a tak bezohledně a nikde to není vidět tak jasně jako právě v těchto zemích, přestože to jsou demokratické republiky, přestože se o nich tak krásně píše, přes všechny řeči o demokracii v rozdělování práce a rovnosti všech občanů. Ve skutečnosti vládne ve Švýcarsku a v Americe kapitál a každý pokus dělníků dosáhnout poněkud významnějšího zlepšení svého postavení vyvolává okamžitě občanskou válku. V těchto zemích je méně vojáků, menší pravidelná armáda — ve Švýcarsku existuje domobrana a každý Švýcar má doma zbraň, v Americe donedávna pravidelná armáda neexistovala, a proto když dojde ke stávce, buržoazie se ozbrojuje, nájímá si vojáky a stávku potlačuje; a nikde není dělnické hnutí potlačováno s tak neúprosnou brutalitou jako ve

Švýcarsku a v Americe a nikde se neprojevuje vliv kapitálu v parlamentě tak silně jako právě tam. Kapitál je všemocný, burza je všemocná, kdežto parlament a volby jsou jen figurky, loutky . . . Dělníkům se však stále víc otvírají oči a stále víc se šíří myšlenka sovětské moci, zvláště po onom krveprolévání, které jsme právě prožili. Dělnické třídy je stále jasnější, že je nutné nemilosrdně bojovat proti kapitalistům.

Ať se republika maskuje jakoukoli formou, i kdyby to byla ta nejdemokratičtější republika, jestliže je buržoazní, jestliže v ní zůstalo soukromé vlastnictví půdy a továren a jestliže soukromý kapitál udržuje celou společnost v námezdním otroctví, tj. jestliže se v ní neplní to, o čem se mluví v programu naší strany^[109] a v sovětské ústavě, pak je tento stát mechanismem k utlačování jedněch druhými. A tento mechanismus dáme do rukou té třídy, která musí svrhnout moc kapitálu. Odhodíme všechny staré předsudky, že stát znamená rovnost všech — je to lež: dokud existuje vykořisťování, nemůže existovat rovnost. Statkář nemůže být postaven naroveň dělníkovi a hladový sytému. Mechanismus, kterému se říká stát a na který se lidé dívají se zbožnou úctou a přitom věří starým báchorkám, že to je všelidová moc, tento mechanismus proletariát odvrhne a říká: je to buržoazní lež z úst buržoazie. My jsme tento mechanismus kapitalistům vzali a zmocnili jsme se ho pro sebe. Tímto mechanismem neboli tímto kyjem odstraníme každé vykořisťování, a až na světě nebude možné vykořisťovat, až nebudou majitelé půdy a majitelé továren, až se nebudou jedni přejídat a druhí hladovět, teprve pak, až to nebude možné, hodíme tento mechanismus do starého železa. Pak nebude existovat stát a nebude existovat vykořisťování. Takové je stanovisko naší komunistické strany. Doufám, že se k této otázce v příštích přednáškách vrátíme — a nejednou.

*Poprvé otištěno 18. ledna 1929
v Pravdě, č. 15*

*Podle stenografického
zápisu*

REFERÁT O VNITŘNÍ SITUACI
A ZAHRANIČNÍM POSTAVENÍ
REPUBLIKY PŘEDNESENÝ
NA MOSKEVSKÉ KONFERENCI
K S R (b)

12. ČERVENCE 1919²⁰

NOVINOVÁ ZPRÁVA

Předchozí řečník už mluvil o tom, jak velice neradi porušujeme náš systém zásobování potravinami²¹. Není to samozřejmě nic jiného než chabé látání děravých šatů, místo abychom si pořídili nové. Jednáme však správně, jednáme-li takto. Vzpomeňte si na loňský rok, kdy byla zásobovací situace mnohem horší: neměli jsme vůbec žádné zásoby potravin. A tehdy vyvolávala u našich soudruhů velké znepokojení okolnost, že jsme museli porušit zásady naší zásobovací politiky. Mysleli si, že za malými ústupky budou následovat velké a že to znemožní návrat k socialistické politice. Ukázalo se však, že to není pravda. I když byla situace nesmírně svízelná, přežili jsme ji. Naděje našich nepřátel se nesplnily.

Dnes je situace mnohem lepší než loni: dnes máme takové zásoby potravin, o jakých se nám loni ani nesnilo. Loni bylo území obsazené nepřitelem mnohem větší. Teď jsme dosáhli velkých vítězství na východě, kde se očekává obrovská úroda. Kromě toho máme už zkušenosti. A to je nejdůležitější. Vzhledem k těmto zkušenostem říkáme s pevným přesvědčením, že překonáme potíže, které nám stojí v cestě. Červenec je nejhorší měsíc, nejen pokud jde o zásobování potravinami, ale i z toho důvodu, že kontrarevoluce zvedá hlavu.

Loni však byla i kontrarevoluční vlna u nás silnější než

nyní. Činnost levých eserů tehdy dosáhla vrcholu. Překvapilo nás, když znenadání zahájili proti nám ozbrojený boj, ačkoli nás předtím slovy podporovali. Měli jsme obrovské potíže. Eseři si zvolili velmi vhodný okamžik. Chtěli využít náladu maloměšťáků, kteří z hladu propadli zoufalství. V téže době nás na frontě zradil Muravjov. Povstání levých eserů bylo velmi rychle zlikvidováno, ale venkov byl přesto několik dní silně rozkolísaný.

Dnes máme po ročních zkušenostech správnější názor na maloburžoazní strany. Zkušenosti s machnovštinou, grigorjevštinou a s kolísáním menševiků a eserů nám ukázaly, že jejich vliv na dělnické a rolnické masy je zdánlivý. Jejich síla je ve skutečnosti bluf. Proto když se dovídáme o nedávné poradě strany pravých eserů²² a když Černov prohlašuje: »Když nesvrhneme bolševiky my a když je nesvrhneme teď, kdo jiný je tedy svrhne?«, odpovídáme; »Člověk míní, pámbu mění.« Dnes se jenom divíme, proč je neomrzí opakovat své chyby. Za poslední dva roky všechny jejich sny o »demokracii vůbec« úplně zkrachovaly, a přesto každá jejich skupina považuje za svou povinnost projít znovu po svém těmito zkušenostmi. Vývoj revoluce ukazuje, že se jejich chyby opakují, a nám to působí nesčetné útrapy. Na východě podporovali rolníci jak esery, tak menševiky, protože rolníci nechtěli válku a zároveň cítili, že bolševici představují pevnou moc, která od nich bude žádat, aby se účastnili války. A tak tedy přišel Kolčak, který jim způsobil nesmírné útrapy. Teď, když ustupuje, všechno cestou ničí; celý kraj je úplně zpustošený a utrpení je tam obrovské, mnohem větší než u nás. Aby mohl někdo tváří v tvář těmto faktům ještě mluvit o zvěrstvech bolševiků, musel by být takový pokrytec jako buržoazní pisálkové.

V případě s Kolčakem prošli eseři a menševici tak jako v případě s Kerenským znovu stejnou krvavou politickou cestou, která je dovedla tam, odkud vyšli, a ukázala, že myšlenka koalice úplně zkrachovala.

Masy se teď od nich odvrátily a na Sibiři vypuklo povstání, jehož se účastní nejen dělníci a rolníci, ale dokonce i kulaci a inteligence. Vidíme, že se kolčakovština úplně zhroutila. Každá jejich chyba se zřejmě musí opakovat, aby se neuvědomělým masám otevřely oči. Masy, které se z vlastní zkušenosti přesvědčily, že koalice vede k reakci, přecházejí na naši stranu, sice zbědované a vyčerpané, ale současně zocelené a poučené zkušenostmi. O imperialistech lze říci úhrnem totéž. Protahují válku a zvyšují vyčerpání, ale tím jenom posilují v masách vědomí nutnosti revoluce. I když je tento rok velmi těžký, je užitečný tím, že nejen horní vrstvy, ale i široké masy, včetně rolníků, v těch nejzapadlejších újezdech a na okrajových územích získaly zkušenosti, na jejichž základě nutně dospěly ke stejným závěrům jako my. To nám dává sílu a jistotu, že zvítězíme. Nebýt Kolčaka, nedospěli by sibiřští rolníci během jednoho roku k přesvědčení, že potřebují naši, dělnickou moc. O tom je přesvědčily jen kruté zkušenosti tohoto roku.

Je docela možné, že skupiny menševických a eserských publicistů do smrti z naší revoluce nic nepochopí a budou ještě dlouho papouškovat tvrzení, že jejich moc by byla ta nejlepší na světě, bez občanské války, skutečně socialistická a skutečně demokratická — nebýt Kolčaka a nebýt bolševiků, ale to není důležité; taková tvrdohlaví podivíni se vyskytovali v každé revoluci. Důležité je, že masy, které šly za nimi, je opouštějí. Rolnické masy přešly na stranu bolševiků — to je skutečnost. Nejlépe to dokázala Sibiř. Rolníci nezapomenou na to, co prožili za Kolčakovy vlády. Čím většími útrapami projdou, tím lépe si zapamatují ponaučení bolševiků.

Na východní frontě teď dosahujeme velkých vítězství, která nám dávají naději, že tam během několika týdnů Kolčaka zlikvidujeme. Na jižní frontě došlo k obratu, a co je ještě důležitější, došlo k obratu ve smýšlení rolníků ve frontovém pásmu. A přitom jsou to bohatí rolníci; střední

rolníci tam jsou téměř na úrovni kulaků. Přesto došlo v jejich smýšlení k obratu v náš prospěch — to je skutečnost; dokazuje to jak návrat dezertérů, tak náš vojenský odpor. Dělníci ve městech, v centru všeho dění, přejímají naše myšlenky spíš ze schůzí, z projevů a z novin. Rolníci tu možnost nemají, přesvědčují je jenom životní zkušenosti. Rolníci na jihu byli ochotni proklínat bolševiky, ale když se přiblížil Děnikin horlící pro demokracii (protože o demokracii nehorlí jen menševici a eseři — s tímto slovem se setkáváme v každém řádku Děnikinových novin), začali proti němu rolníci bojovat, neboť se v praxi velmi brzy přesvědčili, že se za hezkými slovy skrývá týrání a loupění. Útrapy a pustošení v jižním frontovém pásmu mají stejné výsledky jako na východě — přinášejí nám trvalejší úspěchy. Ani na chvíli jsme nezapomínali na potíže, které máme, a na to, že musíme do krajnosti napnout a zmobilizovat všechny své síly, ale tvrdíme, že výsledkem bude trvalejší vítězství. Zkušenosti tohoto roku nás ukázaly, že dnes je možná a potřebná jen jediná moc: dělnicko-rolnická moc bolševiků. A proto můžeme s jistotou říci, že tento těžký červenec je poslední těžký červenec.

Když se podíváme na mezinárodní situaci, jen nás to utvrzuje v našem přesvědčení o vítězství.

Ve všech nám nepřátelských státech rostou síly, jež k nám cítí přátelství. Všimněme si malých států — Finska, Lotyšska, Polska a Rumunska. Veškeré pokusy vytvořit tam koalici velkoburžoazie a maloburžoazie k boji proti nám skončily krachem a nebude tam možná žádná jiná moc než naše.

Ve velkých státech je to stejné. Dejme tomu Německo. Hned po podepsání versailleského míru se tam rozvinulo obrovské revoluční hnutí. Strašák Dohody byl odstraněn a dělníci přes všechny oběti, které proletariát přinesl, povstávají. Za ten rok získalo Německo v poněkud jiné formě stejnou zkušenost jako my a jako Sibiř, zkušenost,

která vede ke komunistické revoluci. A Dohoda? Vítězové? Říkají, že si vítězstvím zajistili vlastní bezpečnost, ale ještě ani nestačili mír podepsat a už bylo jasné, že podepsat mír znamená podepsat si vlastní rozsudek. Hnutí mas proti nim sílí. Proto když přihlédneme ke všemu, co jsme prožili, ke všem zkušenostem z tohoto roku, můžeme s jistotou říci, že obtíže překonáme, že letošní červenec je poslední těžký červenec a že příští červenec uvítáme vítězstvím světové sovětské republiky — a toto vítězství bude úplné a nezvratné.

*Pravda, č. 154
16. července 1919*

Podle textu Pravdy

O ÚKOLECH

III. INTERNACIONÁLY

(RAMSAY MACDONALD
O III. INTERNACIONÁLE)

Francouzský sociálšovinistický list l'Humanité²³ otiskl 14. dubna 1919 v 5475. čísle úvodník Ramsaye MacDonalda, známého vůdce britské takzvané Nezávislé labouristické strany²⁴ — ve skutečnosti to je oportunistická strana, která byla vždycky závislá na buržoazii. Tento článek je tak typický pro stanovisko *směru*, kterému se obvykle říká »centrismus« a který byl takto nazván I. kongresem Komunistické internacionály v Moskvě²⁵, že ho uvedeme *v plném znění* i s úvodními řádky redakce listu l'Humanité:

TŘETÍ INTERNACIONÁLA

Náš přítel Ramsay MacDonald byl před válkou populárním vůdcem labouristické strany v Dolní sněmovně. Jako přesvědčený socialista a zásadový člověk pokládal za svou povinnost odsoudit tuto válku jako imperialistickou na rozdíl od těch, kteří ji vítali jako správnou věc. Proto se po 4. srpnu vzdal úlohy vůdce »dělnické strany« (Labour Party) a spolu se svými přáteli z Independent (Nezávislé labouristické strany), spolu s Keir Hardiem, kterého jsme všichni obdivovali, se nebál vyhlásit válku válce. K tomu bylo zapotřebí hodně každodenního hrdinství.

MacDonald ukázal vlastním příkladem, že statečnost, použije-li se Jaurèsových slov, »spočívá v tom, že se člověk nepodřizuje zákonu triumfující lži a nedělá ozvěnu potlesku hlupáků a pískání fanatiků«.

Ve volbách »na rozkaz*« koncem listopadu byl MacDonald poražen Lloydem Georgem. Můžeme být klidní — MacDonald mu to oplatí, a to velice brzy.

* Doslova »v khaki«; tak je nazvali vojáci, kteří dostali rozkaz hlasovat pro vládní kandidáty. (Poznámka redakce časopisu Kommunističeskij Internacional.) *Red.*

Vznik separatistických tendencí v národní i mezinárodní politice socialismu byl pro celé socialistické hnutí neštěstím.

Není samozřejmě žádné neštěstí, když v socialismu existují názorové odstíny a rozdíly v metodách. Vždyť náš socialismus je teprve ve stadiu experimentů.

Jeho hlavní zásady byly stanoveny, ale způsob, jak je nejlépe uplatnit, kombinace, které přinesou revoluci vítězství, a organizace socialistického státu — to všechno jsou otázky, které je třeba prodiskutovat a k nimž ještě nebylo řečeno poslední slovo. Jen důkladné zkoumání všech těchto otázek nám umožní více se přiblížit k pravdě.

Krajnosti se mohou navzájem střetávat a tento boj může přispívat k upevnování socialistických názorů, avšak zlo začíná tehdy, když se každý dívá na svého odpůrce jako na zrádce, jako na věřícího, který se připravil o požehnání a před nímž je třeba přibouchnout bránu do stranického ráje.

Když socialisty ovládá duch dogmatismu podobný tomu, který kdysi rozněcoval mezi křesťany občanskou válku pro boží slávu a za přemožení ďábla, může buržoazie klidně spát, protože období její vlády ještě neskončilo, ať jsou místní i mezinárodní úspěchy socialismu sebevětší.

V této chvíli naše hnutí naneštěstí naráží na své cestě na novou překážku. V Moskvě byla založena nová internacionála.

Mne osobně tato skutečnost hluboce roztrpčuje — vždyť socialistická internacionála je dnes dostatečně přístupná všem proudům socialistického myšlení, a přes všechny teoretické i praktické neshody, které v ní vyvolal bolševismus, nevidím důvod, proč by se její levé křídlo mělo oddělit od středu a vytvořit samostatnou skupinu.

Především je třeba mít na paměti, že prožíváme teprve období zrodu revoluce. Formy vlády, které vyrostly z politického a sociálního zpusošení způsobeného válkou, nebyly ještě vyzkoušeny a nemohou být považovány za definitivní.

Nové košče mete zpočátku obdivuhodně dobře, ale jak bude mést konci, to se nedá předem s jistotou posoudit.

Rusko není Maďarsko, Maďarsko není Francie a Francie není Anglie, a proto ten, kdo na základě zkušenosti některého jednotlivého národa vnáší do internacionály rozkol, projevuje trestuhodnou omezenost.

Jakou cenu má ve skutečnosti zkušenost Ruska? Kdo na to odpoví? Dohodové vlády se nám bojí umožnit, abychom byli dokonale informováni. Existují však dvě věci, které víme.

Především víme, že nynější ruská vláda provedla revoluci bez předem vypracovaného plánu. Tato revoluce se rozvinula v průběhu událostí. Když Lenin zahájil boj proti Kerenskému, žádal svolání Ústavo-

dárného shromáždění. Události dovedly Lenina k tomu, že toto shromáždění rozehnal. Když v Rusku propukla socialistická revoluce, nikdo netušil, že sověty zaujmou ve vládě to místo, které zaujaly.

Později Lenin naprosto správně přesvědčoval Maďary, aby nenapodobovali otrocky Rusko, ale aby nechali maďarskou revoluci rozvíjet se svobodně, v jejím vlastním duchu.

Vývoj a kolísání v pokusech, kterých jsme svědky, neměly v žádném případě vyvolávat v internacionále rozkol.

Všechny socialistické vlády potřebují pomoc a rady internacionály. Internacionále přísluší sledovat jejich pokusy pozorným a kritickým okem.

Právě jsem slyšel od jednoho přítele, který se nedávno viděl s Leninem, že nikdo nekritizuje vládu sovětů svobodněji než sám Lenin.

Nedá-li se rozkol zdůvodnit poválečnými nepořádky a revolucemi, není snad důsledkem stanoviska, které zaujaly některé socialistické frakce za války? Upřímně se přiznám, že zde by bylo možné najít rozumnější důvod. Ale i kdyby k rozkolu v internacionále skutečně existoval nějaký důvod, rozhodně byla tato otázka na moskevské konferenci formulována velmi nepodařeně.

Patřím k zastáncům názoru, že diskuse na bernské konferenci o tom, kdo je odpovědný za válku, *byla pouze ústupkem veřejnému mínění nesocialistických kruhů.*

Na bernské konferenci nejenže nebylo možné přijmout k této otázce usnesení, které by mělo nějakou historickou hodnotu (i když mohlo mít nějakou hodnotu politickou), ale ani sama otázka nebyla patřičně formulována.

Odsouzení německé většiny (odsouzení, které si německá většina plně zasloužila a k němuž jsem se rád připojil) nemohlo být výkladem příčin války.

Debaty v Bernu nebyly provázeny otevřeným projednáním stanoviska, které zaujali k válce ostatní socialisté.

Nepřinesly žádnou směrnicí, jak se mají socialisté chovat za války. Všechno, co internacionála do té doby řekla, spočívalo v tom, že má-li válka charakter obrany národa, musí se socialisté sjednotit s jinými stranami.

Koho bychom měli za těchto podmínek odsuzovat?

Někteří z nás věděli, že tato usnesení internacionály neměla význam a že jako praktický návod k jednání nestála za nic.

Věděli jsme, že tato válka musí skončit vítězstvím imperialismu, a protože jsme nebyli v běžném slova smyslu ani pacifisté, ani antipacifisté, přiklonili jsme se k politice, která byla podle našeho názoru je-

dině slučitelná s internacionalismem. *Ale internacionála* nám nikdy takovou linii nestanovila.

Proto v okamžiku, kdy válka vypukla, internacionála zkrachovala. Ztratila autoritu a nevydala jediné usnesení, na jehož základě bychom teď měli právo odsuzovat ty, kdo poctivě plnili rezoluce mezinárodních sjezdů.

Proto je dnes třeba hájit toto hledisko: místo toho, abychom se kvůli neshodám o minulých událostech rozcházel, budeme vytvářet internacionálu, která bude skutečně aktivní a bude v tomto období revoluce a výstavby, do něhož jsme vstoupili, pomáhat socialistickému hnutí.

Musíme obnovit naše socialistické zásady. Musíme vytvořit pevné základy pro internacionální socialistický postoj.

Ukáže-li se, že se v těchto zásadách podstatně rozcházejme, jestliže se nedohodneme v otázce svobody a demokracie, jestliže se definitivně rozejdou naše názory na podmínky, za nichž může proletariát uchopit moc, a jestliže se nakonec zjistí, že válka otrávil některé sekce internacionály jedem imperialismu, pak je rozkol možný.

Já si však nemyslím, že k takovému neštěstí dojde.

A proto mne moskevský manifest roztrpčil, neboť je přinejmenším předčasný a samozřejmě zbytečný; doufám, že moji francouzští přátelé, kteří byli za poslední čtyři neblahé roky zahrnuti tolika pomluvami a útoky, nepodlehnu záchvatu netrpělivosti a nebudou podporovat rozbití internacionální solidarity.

Jinak by jejich děti musely tuto solidaritu znovu obnovovat, je-li proletariátu souzeno, aby někdy řídil svět.

J. Ramsay MacDonald^[175]

Jak čtenář vidí, snaží se autor tohoto článku dokázat, že rozkol není nutný. Z toho, *jak* uvažuje Ramsay MacDonald, tento typický představitel II. internacionály, důstojný spolubojovník Scheidemanna a Kautského, Vandervelda a Brantinga atd. atd., naopak vyplývá, že rozkol je nevyhnutelný.

Článek Ramsaye MacDonalda je nejlepší ukázkou uhlazených, libozvučných, ořelých, zdánlivě socialistických frází, které odedávna slouží ve všech vyspělých kapitalistických zemích k zastírání buržoazní politiky v dělnickém hnutí.

Začněme tím, co je nejméně důležité, ale zvlášť charakteristické. Autor — tak jako Kautsky (v brožuře Diktatura proletariátu [170]) — opakuje buržoazní lež, že prý v Rusku předtím nikdo nepředvídal úlohu sovětů, že prý jsme, já a bolševici, zahájili boj proti Kerenskému pouze ve jménu Ústavodárného shromáždění.

To je buržoazní lež. Ve skutečnosti jsem už 4. dubna 1917, hned v den svého příjezdu do Petrohradu, přednesl »teze«^[41, 46] s požadavkem republiky *sovětů*, a nikoli republiky *buržoazně parlamentní*.* Za Kerenského jsem to mnohokrát opakoval v tisku a na schůzích. Bolševická strana to slavnostně a oficiálně vyhlásila v usneseních^[114] své konference 29. dubna 1917.²⁶ Kdo to neví, ten *nechce* znát pravdu o socialistické revoluci v Rusku. Kdo nechce pochopit, že buržoazně parlamentní republika s Ústavodárným shromážděním je ve srovnání se stejnou republikou *bez* Ústavodárného shromáždění krokem vpřed a že republika *sovětů* je ve srovnání s ní dvěma kroky vpřed, ten zavírá oči před rozdílem mezi buržoazií a proletariátem.

Kdo si říká socialista a dva roky po tom, co se tato otázka začala v Rusku řešit, a půldruhého roku po vítězství sovětské revoluce v Rusku tento rozdíl nevidí, ten je stále v úplném zajetí »veřejného mínění nesocialistických kruhů«, *to znamená* v zajetí idejí a politiky buržoazie.

S takovými lidmi je nutné a nevyhnutelné se rozejít, protože socialistickou revoluci nemůžeme uskutečňovat ruku v ruce s těmi, kdo se přiklánějí k buržoazii.

Jestliže se lidem, jako je Ramsay MacDonald nebo Kautsky a jiní, nechťelo překonat ani tak maličkou »potíž«, jakou by pro tyto »vůdce« znamenalo seznámit se s *dokumenty* o vztahu bolševiků k sovětské moci a o for-

* Viz Sebrané spisy 31, Praha 1987, s. 133, 140. *Red.*

mulování této otázky před 25. říjnem (7. listopadem) 1917 a po něm, nebylo by snad směšné čekat od těchto lidí, že budou ochotni a schopni překonat mnohem větší potíže skutečného boje za socialistickou revoluci?

Kdo nechce slyšet, je horší než hluchý.

II

Přejděme k druhé nepravdě (z nesčetných nepravd, kterými se celý článek Ramsaye MacDonalda hemží, neboť v tomto článku je snad víc nepravd než slov). Tato nepravda je zřejmě nejdůležitější.

J. R. MacDonald tvrdí, že internacionála prý před válkou 1914—1918 řekla pouze to, že »má-li válka charakter obrany národa, musí se socialisté sjednotit s jinými stranami«.

To je nehorázné, do nebe volající popření pravdy.

Každý ví, že všichni socialisté jednomyslně schválili basilejský manifest z roku 1912²⁷ a že jen on se ze všech dokumentů internacionály týká právě války mezi anglickou a německou skupinou imperialistických dravců, jejíž příprava byla v roce 1912 všem zřejmá a která v roce 1914 vypukla. Právě o této válce byly v basilejském manifestu vysloveny tři myšlenky, a když je teď MacDonald zamlčuje, dopouští se obrovského zločinu proti socialismu a dokazuje, že s lidmi typu MacDonalda je nutné se rozejít, protože ve skutečnosti slouží buržoazii, a nikoli proletariátu.

Jsou to tyto tři myšlenky:

Válku, která hrozí, nelze nikterak ospravedlnit zájmy národní svobody;

dělníci by se dopustili zločinu, kdyby v této válce do sebe navzájem stříleli;

válka povede k proletářské revoluci.

To jsou tři základní a nejdůležitější pravdy; tím, že na

ně MacDonaldu »zapomíná« (ačkoli je před válkou podepsal), přechází *fakticky* k buržoazii a staví se proti proletariátu, čímž dokazuje, že rozkol je nevyhnutelný.

Komunistická internacionála nepřistoupí na jednotu se stranami, které nechtějí tuto pravdu uznat a nejsou s to dokázat *skutky* své odhodlání, připravenost a schopnost vštěpovat tyto pravdy do vědomí mas.

Versailleský mír dokázal i hlupákům a zaslepencům, ba i spoustě krátkozrakých lidí, že Dohoda byla a je stejně krvelačný a hnusný imperialistický dravec jako Německo. Nevidět to mohli buď pokrytci a lháři, vědomě provádějící v dělnickém hnutí buržoazní politiku, přímí agenti a přísluhovači buržoazie (labour lieutenants of the capitalist class, dělničtí lajtnanti ve službách třídy kapitalistů, jak říkají američtí socialisté), nebo lidé, kteří natolik podlehli buržoazním idejím a buržoaznímu vlivu, že jsou socialisty jen slovy, ale ve skutečnosti to jsou maloměšťáci, maloburžoové a nohsledi kapitalistů. Rozdíl mezi první a druhou kategorií je důležitý z hlediska jednotlivců, tj. pro zhodnocení Petra nebo Pavla v řadách sociálšovinistů všech zemí. Pro politiku, tj. z hlediska vztahů mezi milióny lidí, mezi třídami, není tento rozdíl podstatný.

Socialisté, kteří za války 1914—1918 nepochopili, že je to z obou stran válka zločinná, reakční, loupežná, imperialistická, jsou sociálšovinisté, tj. socialisté slovy a šovinisté skutky; slovy jsou přátelé dělnické třídy, ale skutky lokajové »vlastní« národní buržoazie, pomáhají jí klamat lid tím, že líčí válku mezi anglickou a německou skupinou imperialistických dravců, kteří jsou *všichni stejně* ničemní, ziskuchtiví, krvelační, zločinečtí a reakční, jako válku »národní«, »osvobozovací«, »obrannou«, »spravedlivou« apod.

Jednota se sociálšovinisty znamená zradit revoluci, zradit proletariát, zradit socialismus a přeběhnout k buržoazii, protože je to »jednota« s *národní buržoazií* »vlastní«

země *proti* jednotě internacionálního revolučního proletariátu, jednota *s* buržoazií *proti* proletariátu.

Válka 1914—1918 to definitivně dokázala. Kdo to nepochopil, ať si zůstane v žluté bernské internacionále sociálzrádců.

III

Ramsay MacDonald prohlašuje s komickou naivitou »salónního« socialisty, který pouští slova do větru a přitom vůbec nechápe jejich opravdový význam a vůbec nemyslí na to, že *slova zavazují k činům*: v Bernu se udělal »ústupek veřejnému mínění nesocialistických kruhů«.

To je ono! Považujeme celou bernskou internacionálu za žlutou, zrádcovskou, věrolomnou, protože *celá* její politika je »*ústupkem*« buržoazii.

Ramsay MacDonald velmi dobře ví, že jsme založili III. internacionálu a s II. internacionálou jsme se bezvýhradně rozešli, protože jsme se přesvědčili, že je nespolehlivá a nenapravitelná, že přisluhuje imperialismu a šíří v dělnickém hnutí buržoazní vliv, buržoazní lež a buržoazní demoralizaci. Jestliže chce Ramsay MacDonald posuzovat III. internacionálu a přitom obchází podstatu věci, vykrucuje se, říká plané fráze a nemluví o tom, o čem je třeba mluvit, je to jeho vina a jeho trestuhodný čin. Vždyť proletariát potřebuje pravdu a není pro jeho věc nic škodlivějšího než příjemná, uhlazená, měšťácká lež.

Otázka imperialismu a *jeho spojitosti* s oportunismem v dělnickém hnutí a se zradou dělnických vůdců na dělnické věci vyvstala už dávno, velmi dávno.

Marx a Engels *čtyřicet* let, od roku 1852 do roku 1892, neustále upozorňovali, že horní vrstvy dělnické třídy v Anglii následkem jejích hospodářských zvláštností (kolonie, monopol na světovém trhu atd.) *změšťáčtělý*.²⁸

Marx si v sedmdesátých letech minulého století vysloužil nenávisť — a to je mu ke cti — podlých hrdinů tehdejšího »bernského« směru internacionály, oportunistů a reformistů, protože pranýřoval četné vůdce anglických tradeunionů za to, že se zaprodali buržoazii nebo od ní byli placeni za služby, které prokazovali její třídě *uvnitř* dělnického hnutí.

Za anglo-búrské války označoval anglosaský tisk už zcela jasně imperialismus za nejnovější (*a poslední*) stadium kapitalismu. Pokud mě neklame paměť, tak právě Ramsay MacDonald tehdy vystoupil z Fabiánské společnosti²⁹, z tohoto předobrazu »bernské« internacionály, z tohoto semeníště a pravzoru oportunismu, který s geniální silou, přesností a pravdivostí charakterizoval Engels v korespondenci se Sorgem³⁰. »Fabiánský imperialismus« — to byl tehdy v anglické socialistické literatuře běžný výraz.

Jestliže na to Ramsay MacDonald zapomněl, tím hůř pro něho.

»Fabiánský imperialismus« a »sociálimperialismus« je jedno a totéž: socialismus slovy a imperialismus skutky, *přerůstání oportunismu v imperialismus*. Tento jev se nyní, za války 1914—1918 a po ní, stal *celosvětovou* skutečností. Nesmírná zaslepenost »bernské«, žluté, internacionály a její nesmírný zločin spočívá v tom, že tuto skutečnost nechápe. Oportunismus neboli reformismus musel nutně přerůst v *socialistický imperialismus* neboli sociálšovinismus světodějného významu, neboť imperialismus vyčlenil hrstku nejbohatších a nejrozvinutějších národů olupujících celý svět, čímž umožnil buržoazii těchto zemí, aby ze svých monopolních mimořádných zisků (imperialismus je monopolní kapitalismus) *podplácela horní vrstvy dělnické třídy* v těchto zemích.

Kdo nevidí ekonomickou nevyhnutelnost tohoto faktu za imperialismu, je buď úplný ignorant, nebo pokrytec, který klame dělníky tím, že opakuje *otřelé fráze* o kapita-

lismu a zastírá tak trpkou pravdu, že k imperialistické buržoazii přešel *celý směr v socialismu*.

A z tohoto faktu vyplývají dva nesporné závěry:

První závěr: »bernská« internacionála je fakticky, svou skutečnou dějinnou a politickou úlohou nezávisle na dobré vůli a zbožných přáních jejích jednotlivých členů, *organizací agentů mezinárodního imperialismu*, kteří působí *uvnitř* dělnického hnutí a šíří *v něm* buržoazní vliv, buržoazní ideje, buržoazní lež a buržoazní demoralizaci.

V zemích se starou demokratickou parlamentní kulturou se buržoazie skvěle naučila používat nejen násilí, ale i podvod, korupci a lest až po nejrafinovanější formy těchto metod. »Obědy« anglických »dělnických vůdců« (tj. přísluhovačů buržoazie při podvádění dělníků) neprosluly bezdůvodně a mluvil o nich už Engels³¹. Faktem stejného druhu je »okouzlující« audience sociálzrádce Merrheima u pana Clemenceaua, srdečné audience vůdců bernské internacionály u ministrů Dohody a tak dále. »Vy je vyškolíte, a my je koupíme,« řekla jistá chytrá anglická kapitalistka panu sociálimperialistovi Hyndmanovi^[164], který ve svých pamětech popsal, jak tato paní — důvtipnější než všichni vůdcové »bernské« internacionály dohromady — hodnotila »úsilí« socialistických intelektuálů vyškolit z dělníků socialistické vůdce.

Za války, když Vanderveldové, Brantingové a celá ta smečka zrádců pořádala »mezinárodní« konference, francouzské buržoazní listy se velmi jedovatě a zcela právem vysmívaly: »Tito Vanderveldové jako by trpěli nějakým tikem. Stejně jako lidé postižení tikem nedokáží říci ani dvě věty bez divného šubání v obličeji, nedokáží Vanderveldové pronést politický projev, aniž by papouškovali slova internacionalismus, socialismus, mezinárodní solidarita dělníků, revoluce proletariátu apod. Ať si omílají jakékoli posvátné formulky, jen když nám budou pomáhat vodit dělníky za nos a když nám kapitalistům budou

prokazovat služby při vedení imperialistické války a zotročování dělníků.«

Angličtí a francouzští buržoové dovedou být někdy velmi chytrí a skvěle ocenit lokajskou úlohu »bernské« internacionály.

Martov kdesi napsal: vy bolševici hanobíte bernskou internacionálu, ale »váš« přítel Lorient je přece jejím členem.^[34]

Tak argumentuje podvodník. Vždyť každý ví, že Lorient bojuje otevřeně, čestně a hrdinsky za III. internacionálu. Když v roce 1902 pořádal Zubatov v Moskvě schůze dělníků, aby je obalamutil »policejním socialismem«, dělník Babuškin, kterého jsem znal od roku 1894, kdy byl v mém dělnickém kroužku v Petrohradu, jeden z nejlepších a nejoddanějších dělníků »jiskrovců«, vůdců revolučního proletariátu, zastřelený roku 1906 Rennenkampffem na Sibiři, *chodil na zubatovovské schůze*, aby bojoval proti zubatovovštině a vymaňoval dělníky z jejích spárů. Babuškin byl právě tak málo »zubatovovcem«, jako je Lorient »bernovcem«.

IV

Druhý závěr: III., Komunistická internacionála byla založena právě proto, aby »socialistům« znemožňovala odbývat revoluci jen *slowy*, jak to předvádí ve svém článku Ramsay MacDonald. Slovní uznávání revoluce, zastírající ve skutečnosti skrznaskrz oportunistickou, reformistickou, nacionalistickou, maloburžoazní politiku, bylo hlavním hříchem II. internacionály a proti tomuto zlu vedeme válku na život a na smrt.

Když se říká, že II. internacionála zahynula na následky hanebného bankrotu, je třeba umět to chápat. Znamená to, že zbankrotoval a zahynul oportunismus, reformismus, maloburžoazní socialismus. II. internacionála má

přece historickou zásluhu, dosáhla εἰς ἄεῖ (navždycky) vy-
možeností, kterých se uvědomělý dělník nikdy nevzdá:
vytvořila masové dělnické organizace, družstevní, odbor-
rové a politické, využívala buržoazní parlamentarismus
i všechny instituce buržoazní demokracie atd.

Má-li být skutečně poražen oportunistus, který způ-
sobil hanebný zánik II. internacionály, má-li se skutečně
pomáhat revoluci, jejíž blízkost je nucen uznávat *dokonce*
i Ramsay MacDonald, je třeba:

Za prvé provádět veškerou propagandu a agitaci z hle-
diska revoluce proti reformám, a to tak, že se bude ma-
sám soustavně teoreticky i prakticky tento rozdíl vysvě-
tlovat na každém kroku parlamentní, odborové, družstev-
ní atd. činnosti. V žádném případě se nezříkat (kromě
zvláštních případů, jen výjimečně) využívání parlamenta-
rismu a všech »svobod« buržoazní demokracie, nezříkat
se reforem, ale považovat je *jen za vedlejší výsledek* revo-
lučního třídního boje proletariátu. Ani jedna strana »bern-
ské« internacionály tento požadavek nesplňuje. Ani jed-
na neprojevuje dokonce ani náznak toho, že chápe, jak je
třeba provádět *veškerou* propagandu a agitaci a vysvětlo-
vat *rozdíl* mezi reformami a revolucí, jak je třeba *důsledně*
vychovávat stranu i masy *k revoluci*.

Za druhé je třeba spojovat legální a *ilegální* činnost.
Bolševici tomu vždycky učili a zvláště to zdůrazňovali za
války 1914—1918. Hrdinové hanebného oportunismu se
tomu vysmívali a samolibě vychvalovali »zákonnost«,
»demokracii« a »svobodu« západoevropských zemí, repu-
blik aj. Dnes už mohou jenom vyložení podvodníci, kla-
mající dělníky frázemi, popírat, že bolševici měli pravdu.
Neexistuje žádná země na světě, ani ta nejvyspělejší
a »nejsvobodnější« buržoazní republika, v níž by nevládl
teror buržoazie, v níž by se nezakazovala svobodná agita-
ce pro socialistickou revoluci a svobodná propaganda
a organizační činnost právě v tomto směru. Strana, která
to za vlády buržoazie dodnes neuznala a která neprovádí

bez ohledu na zákony buržoazie a buržoazních parlamentů soustavnou a všestrannou *ilegální* činnost, je strana zrádců a darebáků, kteří klamou lid tím, že uznávají revoluci jen slovy. Takové strany patří do žluté, »bernské« internacionály. V Komunistické internacionále nebudou.

Za třetí je třeba důsledně a nelítostně bojovat za to, aby byli z dělnického hnutí úplně vyhnáni oportunističtí vůdcové, kteří už před válkou a zvláště za války byli pověstní jak v politickém životě, tak zejména v odborových organizacích a družstvech. Teorie »neutrality« je lživý a podlý úskok, který pomohl buržoazii v letech 1914—1918 ovládnout masy. Strany, které jsou slovy pro revoluci a v praxi důsledně neusilují o to, aby ve všech masových dělnických organizacích získala vliv právě revoluční a ne jiná než revoluční strana, jsou strany zrádců.

Za čtvrté, není možné smiřovat se s tím, že slovy odsuzují imperialismus, ale v praxi nevedou revoluční boj za osvobození kolonií (a závislých národů) z područí *vlastní* imperialistické buržoazie. To je pokrytectví. Je to politika agentů buržoazie v dělnickém hnutí (labour lieutenants of the capitalist class). Ta anglická, francouzská, holandská, belgická strana aj., která slovy zaujímá nepřátelský postoj k imperialismu, ale ve skutečnosti nevede revoluční boj ve »vlastních« koloniích za *svržení* »vlastní« buržoazie, nepodporuje soustavně *revoluční* práci v koloniích, která v nich už všude byla zahájena, nedovází do nich zbraně a literaturu pro tamější revoluční strany, je strana darebáků a zrádců.

Za páté, největším pokrytectvím, typickým pro strany »bernské« internacionály, je tento jev: slovy se hlásí k revoluci, před dělníky se ohánějí nabubřelými frázemi o tom, že uznávají revoluci, ale ve skutečnosti zaujímají ryze reformistický postoj k oněm zárodkům, výhonkům a projevům růstu revoluce, jakými jsou všechny masové akce porušující buržoazní zákony a přesahující rámec ja-

kékoli legality, například masové stávky, pouliční demonstrace, protesty vojáků, veřejná shromáždění v armádě, rozšiřování letáků v kasárnách a táborech apod.

Zeptáte-li se kteréhokoli hrdiny »bernské« internacionály, zda jeho strana provádí soustavně tuto činnost, buď vám odpoví vyhýbavými frázemi, zastírajícími fakt, že tato činnost nevyvíjí: nemají pro ni organizace a aparát, jeho strana ji není schopna provádět, anebo začne horlit proti »pučismu« (proti vyvolávání převratu), »anarchismu« atd. Právě v tom spočívá zrada bernské internacionály na dělnické třídě, její faktický přechod do tábora buržoazie.

Všichni hanební vůdcové bernské internacionály se dušují, že »sympatizují« s revolucí, a tedy i s revolucí v Rusku. Ale jen pokrytci nebo hlupáci mohou nechápat, že překvapivě rychlé úspěchy revoluce v Rusku *souvisejí* s dlouholetou prací revoluční strany, kdy se celá léta vytvářel stálý ilegální aparát pro řízení demonstrací a stávek, pro práci v armádě, kdy se podrobně studovaly metody boje, vydávala se ilegální literatura shrnující zkušenosti a vštěpující celé straně přesvědčení o nutnosti revoluce, kdy se vychovávali vůdcové mas pro takové případy atd. atd.

V

Nejhlubší a nejzásadnější neshody, v nichž je shrnuto všechno, co bylo řečeno výše, neshody, které vysvětlují, proč musí revoluční proletariát vést proti »bernské« internacionále nesmiřitelný boj v teorii i v politice, se projevují v otázce přeměny imperialistické války ve válku občanskou a v otázce diktatury proletariátu.

Že je bernská internacionála v zajetí buržoazní ideologie, je nejlépe vidět z toho, že nepochopila (nebo nechtěla pochopit, anebo předstírá, že nechápe) imperialis-

tický charakter války 1914—1918, a tedy ani nevyhnutelnost její přeměny v občanskou válku proletariátu proti buržoazii všech vyspělých zemí.

Když bolševici už v listopadu 1914 upozorňovali na tuto nevyhnutelnost, odpovídali maloburžoové všech zemí hloupými posměšky a k těmto maloburžoům patřili všichni vůdcové bernské internacionály. Teď se přeměna imperialistické války ve válku občanskou stala skutečností v celé řadě zemí, nejen v Rusku, ale i ve Finsku, v Maďarsku, v Německu a dokonce i v neutrálním Švýcarsku, a ve všech vyspělých zemích bez výjimky lze pozorovat, vytušit, či vycítit narůstání občanské války.

Přecházet dnes tuto otázku mlčením (jako to dělá Ramsay MacDonald) nebo *vyhýbat se* nevyhnutelné občanské válce nasládlými smířliveckými frázemi (jako to dělají pánové Kautsky a spol.) znamená přímo zrazovat proletariát, znamená to fakticky přecházet na stranu buržoazie. Vždyť skuteční političtí vůdcové buržoazie už dávno pochopili nevyhnutelnost občanské války a znamenitě, promyšleně a soustavně ji připravují a upevňují pro ni své pozice.

Buržoazie celého světa se připravuje usilovně, velmi energicky, chytře a odhodlaně na potlačení proletariátu v blížící se občanské válce, a nezastavuje se před žádnými zločiny, odsuzuje k hladovění a k úplnému vyhlazení celé země. Ale hrdinové bernské internacionály jako hlupáci nebo pokrytečtí kazatelé či pedantičtí profesoři dál zpívají starou, otrěpanou a obehnanou reformistickou písničku! Neexistuje hnusnější a odpornější podívaná!

Kautští a MacDonaldivé dál *straší* kapitalisty revolucí a *zastrašují* buržoazii občanskou válkou, aby si na ní vymohli ústupky a souhlas s cestou reforem. Na to se soustředují všechny písemné výplody, veškerá filozofie a veškerá politika celé bernské internacionály. Tuto ubohou lokajskou metodu jsme pozorovali v Rusku v roce 1905 u liberálů (kadetů) a v letech 1917—1919 u menševiků

a »socialistů-revolucionářů«. Lokajským duším bernské internacionály ani na mysl nepřijde, že by měly masy *vy-chovávat* tak, aby si uvědomily nutnost a nevyhnutelnost *porážky* buržoazie v občanské válce, že by se měla veškerá politika na tento cíl zaměřovat a všechny otázky vy-světlovat, formulovat a řešit jen a jen z tohoto hlediska. Naším cílem proto musí být jedině to, abychom nenapravitelné reformisty, tj. devět desetin vůdců bernské inter-nacionály definitivně odhodili na smetiště mezi přísluho-vače buržoazie.

Buržoazie *potřebuje* takové přísluhovače, kterým by část dělnické třídy důvěřovala a kteří by buržoazii dělali lepší a hezčí báchorkami o tom, že cesta reforem je možná, kteří by těmito báchorkami házeli lidu písek do očí a malováním krás a možností reformistické cesty *odvraceli* lid od revoluce.

Všechny výplody Kautských i našich menševiků a ese-rů nejsou nic jiného než takové malování a fňukání zba-bělého maloměšťačka, který se bojí revoluce.

Nemáme zde možnost podrobně opakovat hlavní eko-nomické důvody, proč je nevyhnutelná právě revoluční cesta a nic než revoluční cesta a proč není možné řešit otázky, které daly dějiny na pořad dne, jinak než občan-skou válkou. O tom je třeba psát a budou se o tom psát celé svazky. Pokud to pánové Kautští a ostatní vůdcové bernské internacionály nepochopili, nezbyvá než říct: ne-vědomost je bližší pravdě než předsudek.

Vždyť pracující lidé a jejich přívrženci, bez vzdělání, ale upřímní, chápou dnes, po válce, chápou nevyhnutel-nost revoluce, občanské války a diktatury proletariátu lé-pe než pánové Kautští, MacDonaldové, Vanderveldové, Brantingové, Turatiové a tutti quanti*, přecpaní učenými reformistickými předsudky.

Za jeden ze zvlášť názorných důkazů všeobecného

* — všichni ostatní. *Red.*

růstu revolučního uvědomění mas můžeme považovat romány Henriho Barbusse *Le Feu*^[3] — [Oheň] a *Clarté*^[4] — [Jasno]. První už byl přeložen do všech jazyků a ve Francii byl rozšířen v 230 000 výtiscích. Neobyčejně působivě, talentovaně a pravdivě je v nich ukázáno, jak se naprosto nevzdělaný maloměšťák a průměrný občan, zcela udolaný maloburžoazními idejemi a předsudky, stává právě vlivem války revolucionářem.

Masy proletářů a poloproletářů jsou na naší straně a přecházejí k nám neobyčejně rychle. Bernská internacionála je štáb bez armády, a jestliže ji před masami úplně odhalíme, rozpadne se jako domeček z karet.

Celý buržoazní tisk Dohody za války využíval ke klamání mas jméno Karla Liebknechta, aby mohl předstírat, že lupiči a zloději z tábora francouzského a anglického imperialismu s tímto hrdinou, s tímto »jediným čestným Němcem«, jak oni říkali, sympatizují.

Dnes sedí hrdinové bernské internacionály v jedné organizaci se Scheidemanny, kteří chystali zavraždění Karla Liebknechta a Rosy Luxemburgové, se Scheidemanny, kteří plnili úlohu katanů z řad dělníků a prokazovali buržoazii katanské služby. Slovy se pokrytecky snaží Scheidemanny »odsoudit« (jako by se »odsouzením« něco na věci změnilo!). V praxi zůstávají s vrahy v jedné organizaci.

Zesnulý Harry Quelch byl v roce 1907 vypovězen německou vládou ze Stuttgartu za to, že nazval zasedání evropských diplomatů »shromážděním zlodějů«³². Vůdcové bernské internacionály jsou nejen shromážděním zlodějů, jsou shromážděním podlých vrahů.

Soudu revolučních dělníků neujdou.

Otázku diktatury proletariátu odbývá Ramsay MacDonald několika slovy jako něco, o čem je třeba diskutovat v rámci tématu o svobodě a demokracii.

Ne. Je načase jednat. Na diskuse je už pozdě.

Na bernské internacionále je nejnebezpečnější to, že slovy uznává diktaturu proletariátu. Tito lidé jsou schopni uznat všechno a podepsat všechno, jen aby zůstali v čele dělnického hnutí. Kautsky^[170] už dneska říká, že není proti diktatuře proletariátu! Francouzští sociálšovinisté a »centristé«[»] podepisují rezoluci vyslovující se pro diktaturu proletariátu!

Nezaslouží si ani za nehet důvěry.

Není třeba slovní uznávání, ale *v praxi* je nutné úplně se rozejít s politikou reformismu, s předsudky o buržoazní svobodě a buržoazní demokracii, v praxi provádět politiku revolučního třídního boje.

Snaží se uznat slovy diktaturu proletariátu, aby zároveň s ní potají propašovali »vůli většiny«, »všeobecné hlasování«[»] (přesně tak to dělá Kautsky), buržoazní parlamentarismus a upuštění od úplného zničení, rozbití a rozmetání celého buržoazního státního aparátu. Těchto nových manévřů a nových úskoků reformismu se musíme bát ze všeho nejvíc.

Diktatura proletariátu by nebyla možná, kdyby většinu obyvatelstva netvořili proletáři a poloproletáři. Kautsky a spol. se snaží tuto pravdu falšovat tak, že prý je nutné »hlasování většiny«, aby mohla být diktatura proletariátu uznána za »správnou«[»].

Směšní pedanti! Nepochopili, že v rámci buržoazního parlamentarismu, v jeho institucích a na základě jeho zvyklostí je hlasování *součástí* buržoazního státního aparátu, který je nutné zničit, odshora dolů rozmetat, *pokud* se má diktatura proletariátu uskutečnit, má-li se přejít od buržoazní demokracie k demokracii proletářské.

Nepochopili, že v době, kdy dějiny daly na pořad dne diktaturu proletariátu, se *všechny* důležité politické otázky neřeší hlasováním, nýbrž občanskou válkou.

Nepochopili, že diktatura proletariátu je moc *jedné* třídy, která bere do svých rukou *celý* aparát nového státu, *poráží* buržoazii a *neutralizuje* veškerou maloburžoazii, rolníky, maloměšťáky a inteligenci.

Kautští a MacDonalldové uznávají slovy třídní boj, avšak v nejrozhodnějším dějinném okamžiku boje za osvobození proletariátu na něj v praxi zapomínají, a to v okamžiku, kdy proletariát po uchopení státní moci a za podpory poloproletariátu *pokračuje* prostřednictvím této moci v třídním boji a dovádí ho až k *odstranění tříd*.

Vůdcové bernské internacionály opakují jako praví maloměšťáci buržoazně demokratické fráze o svobodě, rovnosti a demokracii a přitom nevidí, že opakují útržky idejí o svobodném a rovnoprávném *vlastníkovi zboží*, nechápou, že proletariát nepotřebuje stát ke »svobodě«, nýbrž *k potlačení* svého nepřítele, vykořisťovatele, kapitalisty.

Svoboda a rovnost *vlastníka zboží* zanikly, tak jako zanikl kapitalismus. Kautští a MacDonalldové ho nevzkřísí.

Proletariát potřebuje odstranění tříd — takový je *reálný* obsah proletářské demokracie, proletářské svobody (svobody, která znamená nezávislost *na* kapitalistovi, na směně zboží) a proletářské rovnosti (nikoli rovnosti *tříd* — k téhle nehoráznosti sklouzávají Kautští, Vandervelldové a MacDonalldové — nýbrž rovnosti pracujících, kteří *svrhují* kapitál a kapitalismus).

Dokud existují třídy, je svoboda a rovnost tříd buržoazní podvod. Proletariát přebírá moc, stává se *vládnoucí* třídou, rozbíjí buržoazní parlamentarismus a buržoazní demokracii, potlačuje buržoazii, potlačuje *všechny* pokusy *všech* ostatních tříd o návrat ke kapitalismu a dává pracujícím *skutečnou* svobodu a rovnost (což lze uskutečnit pouze *zrušením* soukromého vlastnictví výrobních pro-

středků), dává jim nejenom »práva«, ale i *reálnou* možnost užívat to, *co bylo odňato* buržoazii.

Kdo nepochopil *tento* obsah diktatury proletariátu (nebo, což je totéž, sovětské moci či proletářské demokracie), ten užívá toto slovo nadarmo.

Nemohu zde rozvíjet tyto myšlenky podrobněji, vyložil jsem je ve Státu a revoluci a v práci Proletářská revoluce a renegát Kautsky.* Mohu skončit tím, že věnuji tyto poznámky delegátům luzernského kongresu³³ bernské internacionály, který by se měl konat 10. srpna 1919.

14. července 1919

*Otištěno v srpnu 1919
v časopisu Kommunističeskij
internacional, č. 4
Podepsán N. Lenin*

Podle rukopisu

* Sebrané spisy 33, Praha 1987, s. 29—153, a Sebrané spisy 37, Praha 1987, s. 263—366. *Red.*

PROJEV
O ZAHRANIČNÍM POSTAVENÍ
A VNITŘNÍ SITUACI
PŘEDNESENÝ NA KONFERENCI
POLITICKY
NEORGANIZOVANÝCH
RUDOARMĚJCŮ
CHODYNSKÉ POSÁDKY
15. ČERVENCE 1919

STRUČNÁ NOVINOVÁ ZPRÁVA

(Soudruh Lenin vystoupil na tribunu za bouřlivého potlesku.) Soudruzi, právě prožíváme velmi významný okamžik ukončení imperialistické války. Po vítězství nad Německem, od listopadu 1918, se všichni spojenci pustili do vypracovávání mírových podmínek, přičemž říkali, že německý imperialismus zhynul a národy se osvobodily. Společnost národů mír ratifikovala — mír byl schválen, po válce, v níž pro loupežné cíle, pro kořist bylo 10 miliónů lidí zabito a 20 miliónů zmrzačeno.

Teď, když je versailleský mír podepsán, se ukazuje, že bolševici měli pravdu: tento mír je horší než brestlitevský mír, který jsme svého času uzavřeli s dodělávajícím německým imperialismem. Teď je stále jasnější, že den, kdy byl uzavřen versailleský mír, bude dnem porážky anglického, amerického a ostatního imperialismu. Hned po uzavření míru se imperialisté pustili do dělení kolonií: Anglie si zabrala Persii, dělí se Sýrie a Turecko — a dělníci v kapitalistických zemích teď prohlédli, že to byla válka dravců. A ať je to sebepodivnější, dostali jsme zprá-

vy, že kníže Lvov, který se dosud ucházel o úlohu šéfa »celoruské vlády« a nyní je v Paříži, žádal od Dohody pro Rusko Cařihrad a úžiny a zdůvodňoval to tím, že Rusko válčilo jen kvůli nim; ale na jeho naivní požadavek mu samozřejmě odpověděli, že by to dali jen silnému, starému Rusku.

Francouzští imperialisté, aby oklamali lid, prohlásili 14. červenec, den dobytí Bastily³⁴, za svátek vítězství nad Německem. Francouzští dělníci však na tuto vějičku nesedli a 14. července byla vyhlášena stávka zaměstnanců kaváren a restaurací — a tohoto dne, kdy se obvykle všichni lidé veselí a tančí na ulicích, byly kavárny a restaurace zavřené, což překazilo svátek. Na 21. července vyhlásili generální stávku³⁵ angličtí, francouzští a italsí dělníci — a dá se říci, že stejně tak jako brestlitevský mír pro Německo skončí i versailleský mír pro Francii a Anglii porážkou kapitalistů a vítězstvím proletariátu. O stejném hnutí proletariátu na Západě svědčí i nezdary první invaze Dohody do jižního Ruska a druhé invaze na Sibiř. Tyto nezdary ukázaly, že proletariát na Západě je na naší straně.

Dokonce i sami sibiřští a ukrajinští rolníci, kteří předtím bojovali za Kolčaka a Děnikina, se po vydírání, všeobecném drancování a násilnictví obrátili proti nim. Teď je jasné, že s Kolčakem je konec a vítězství nad Děnikinem není daleko; toto vítězství bude dovršeno také vítězstvím proletariátu na Západě, neboť na Západě dostává všude hnutí dělníků bolševický charakter, a jestliže bylo Rusko se svou sovětskou mocí zpočátku osamocené, později se k němu připojilo sovětské Maďarsko³⁶, v Německu spějí události k předání moci sovětům a není daleko den, kdy se celá Evropa spojí v jedinou sovětskou republiku, která odstraní vládu kapitalistů na celém světě. (Dlouhotrvající potlesk.)

Otištěno 17. července 1919
v listu Večerníje izvěstija
Moskovskogo sověta, č. 293

Podle textu listu
porovnaného se strojo-
písnou kopií protokolu

PŘÍKAZ SEKRETARIÁTU RADY LIDOVÝCH KOMISAŘŮ

19. 7. 1919

Přůtahy se schválením směrnice o zásilkách potravin z armády³⁷ jsou pobuřujícím a nepřípustným projevem byrokratismu.

Je třeba zjistit viníky, a vůbec celý tento případ důkladně vyšetřit, aby za prvé bylo možné stanovit odpovědnost a za druhé — což je nejdůležitější — vypracovat *praktická* opatření, aby se nic podobného nemohlo opakovat.

Proto ukládám níže uvedeným institucím, které se měly postarat o co nejrychlejší realizaci zákona o zásilkách potravin, tj. o jeho uplatnění v praxi,

aby okamžitě co nejpřísněji a nejdůkladněji, na základě *všech* dokumentů a vyslechnutí všech osob, které měly s touto věcí něco společného, prošetřily příčiny průtahů

a svou zprávu zároveň s návrhem *praktických* opatření k odstranění průtahů *předložily* v úterý *radě lidových komisařů*.

Týká se to následujících institucí:

sekretariátu rady lidových komisařů a Rady obrany

Ústřední komise pro zásobování armády

komisariátu zásobování

lidového komisariátu vojenství

lidového komisariátu pošt a telegrafů.

Předseda rady lidových komisařů

V. Uljanov (Lenin)

*Poprvé otištěno roku 1942
v publikaci Leninskij sbornik XXXIV*

Podle rukopisu

ODPOVĚĎ NA OTÁZKY AMERICKÉHO NOVINÁŘE³⁸

Odpovídám na pět otázek s podmínkou, že bude dodržen slib daný mi písemně a moje odpověď bude uveřejněna ve Spojených státech amerických ve více než stovce listů v plném znění.

1. Sovětská vláda neměla reformistický vládní program, nýbrž revoluční. Podstatou reforem jsou ústupky vládnoucí třídy při zachování její vlády. Revoluce je svržení vládnoucí třídy. Proto se reformistické programy obvykle skládají z mnoha dílčích bodů. Náš — revoluční — program se vlastně skládal z jednoho rámcového bodu: svrhnout jařmo statkářů a kapitalistů, svrhnout jejich moc a osvobodit od těchto vykořisťovatelů pracující masy. Tento program jsme nikdy neměnili. Jednotlivá dílčí opatření, zaměřená na realizaci tohoto programu, se měnila často; jejich výčet by obsáhl celý svazek. Zmíním se jen o tom, že existuje ještě jeden rámcový bod našeho vládního programu, který vyžadoval snad nejvíce změn v jednotlivých opatřeních. Je to bod o potlačení odporu vykořisťovatelů. Po revoluci 25. října (7. listopadu) 1917 jsme ani nezastavili buržoazní listy a o teroru nebylo ani řeči. Propustili jsme na svobodu nejen mnoho ministrů Kerenského vlády, ale i Krasnova, který proti nám bojoval. Teprve když vykořisťovatelé, tj. kapitalisté, začali vyvíjet odpor, počali jsme ho soustavně potlačovat, přičemž jsme sáhli i k teroru. Byla to odpověď proletariátu na takové akce buržoazie, jako bylo spiknutí s kapitalisty Německa, Anglie, Japonska, Ameriky a Francie k obnovení moci vykořisťovatelů v Rusku, podplacení Čechoslováků

anglickými a francouzskými penězi, podplacení Mannerheima, Děnikina aj. německými a francouzskými penězi atd. Jedno z posledních spiknutí, které vyvolalo »změnu«, totiž zesílení teroru proti buržoazii v Petrohradu, bylo spiknutí buržoazie s esery a menševiky, jehož cílem bylo vydání Petrohradu, obsazení pevnosti Krasnaja Gorka spikleneckými důstojníky, podplacení úředníků švýcarského vyslanectví i četných ruských úředníků anglickými a francouzskými kapitalisty aj.

2. Činnost naší Sovětské republiky v Afghánistánu, Indii a dalších muslimských zemích mimo území Ruska je stejná jako naše činnost mezi četnými muslimskými a jinými neruskými národy v Rusku. Například baškirskému lidu jsme umožnili, aby si v Rusku zřídil autonomní republiku, všemožně podporujeme samostatný, svobodný rozvoj každého národa a růst a rozšiřování literatury v jeho mateřském jazyce, překládáme a propagujeme naši sovětskou ústavu, která má tu smůlu, že se více než miliardě obyvatel zeměkoule, patřících ke koloniálním, závislým, utlačovaným a neplnoprávným národům, líbí víc než »západoevropská« a americká ústava buržoazních »demokratických« států, zajišťující soukromé vlastnictví půdy a kapitálu, tj. zajišťující malému počtu »civilizovaných« kapitalistů možnost utlačovat pracující vlastních zemí a stamilióny lidí v asijských, afrických a jiných koloniích.

3. Pokud jde o Spojené státy a Japonsko, sledujeme především tento politický cíl: odrazit jejich drzý, zločinný, loupežný vpád do Ruska, kterým se mají obohatit pouze jejich kapitalisté. Oběma těmto státům jsme mnohokrát slavnostně nabízeli mír, ale ani nám neodpověděly a dál proti nám vedou válku, pomáhají Děnikinovi a Kolčakovi, drancují Murman [Murmansk] a Archan-gelsk, plení a pustoší zejména východní Sibiř, kde ruští rolníci kladou kapitalistickým lupičům z Japonska a Spojených států amerických hrdinský odpor.

Naším dalším politickým a hospodářským cílem, pokud jde o všechny národy, tedy i o Spojené státy a Japonsko, je bratrský svazek s dělníky a pracujícími všech zemí bez výjimky.

4. Podmínky, za nichž jsme ochotni uzavřít mír s Kolčakem, Děnikinem a Mannerheimem, jsme mnohokrát naprosto přesně a jasně písemně vyložili, například Bullittovi, který s námi (a v Moskvě se mnou osobně) jednal^[101] jménem vlády Spojených států³⁹, v dopisu^[85] Nansenovi⁴⁰ atd. Není naše vina, že se vlády Spojených států a dalších zemí bojí uveřejnit tyto dokumenty v plném znění a zatajují lidu pravdu. Připomenu pouze naši hlavní podmínku: Jsme ochotni zaplatit Francii a ostatním státům všechny dluhy jen tehdy, bude-li mír mírem fakticky, a ne pouze slovy, tj. jestliže ho formálně podepíší a ratifikují vlády Anglie, Francie, Spojených států, Japonska a Itálie, protože Děnikin, Kolčak, Mannerheim a ostatní jsou pouhými figurkami v rukou těchto vlád.

5. Americké veřejnosti bych chtěl sdělit především toto:

Ve srovnání s feudalismem byl kapitalismus světodějným krokem vpřed na cestě ke »svobodě«, »rovnosti«, »demokracii« a »civilizaci«. Přesto však kapitalismus byl a je systémem *námezdního otroctví*, zotročení miliónů pracujících, dělníků a rolníků, nepatrnou menšinou soudobých (»moderne«) otrokářů — statkářů a kapitalistů. Buržoazní demokracie změnila ve srovnání s feudalismem formu tohoto hospodářského otroctví a vytvořila si pro ně zvlášť skvělý pláštík, ale nezměnila a nemohla změnit jeho podstatu. Kapitalismus a buržoazní demokracie jsou námezdní otroctví.

Obrovský pokrok techniky a zvláště komunikací a kolosální růst kapitálu a bank způsobily, že kapitalismus dozrál a přezrál. Přežil se. Stal se tou nejreakčnější brzdou vývoje lidstva. Vyústil v neomezenou moc hrstky multimilionářů a milionářů, ženoucích národy na jatky,

aby se rozhodlo, zda má imperialistická kořist, moc v koloniích, finanční »sféry vlivu« čili jinak »mandáty na správu« atd. připadnout německé skupině dravců, nebo anglo-francouzské.

Kvůli tomu a jen kvůli tomu byly za války v letech 1914—1918 zabity a zmrzačeny desítky miliónů lidí. Masy pracujících ve všech zemích si začínají velmi hluboce a nesmírně rychle tuto pravdu uvědomovat, a to tím spíš, že válka všude způsobila neslýchanou spoušť a že za válku musí platit úroky *všichni*, tedy i »vítězné« národy. A co jsou tyto úroky? Je to daň v miliardách pánům milionářům za to, že byli tak laskaví a dovolili desetimiliónům dělníků a rolníků navzájem se zabíjet a mrzačit kvůli rozdělení zisků mezi kapitalisty.

Krach kapitalismu je nevyhnutelný. Všude vzrůstá revoluční uvědomění mas. Svědčí o tom tisíce příznaků. Jedním z méně důležitých, avšak pro měšťáka velmi názorných příznaků jsou romány (Le Feu^[3] a Clarté^[4]) Henriho Barbusse, který šel do války jako velmi mírumilovný, skromný a zákona dbalý maloburžo, měšťák a průměrný občan.

Kapitalisté, buržoazie, mohou v »nejlepším« případě oddálit vítězství socialismu v té či oné jednotlivé zemi za cenu vyhlazení dalších statisíců dělníků a rolníků. Ale zachránit kapitalismus nemohou. Kapitalismus vystřídala *sovětská republika*, která dává moc pracujícím a pouze pracujícím, která pověřuje proletariát, aby je vedl k osvození, která ruší soukromé vlastnictví půdy, továren a ostatních výrobních prostředků, protože toto soukromé vlastnictví je zdrojem vykořisťování většiny menšinou, je zdrojem bídy mas, zdrojem loupežných válek mezi národy obohacujících pouze kapitalisty.

Vítězství mezinárodní sovětské republiky je zaručené.

Na závěr malou ilustraci: americká buržoazie klame lid tím, že se holoedbá svobodou, rovností a demokracií ve své zemi. Ale ani ona, ani žádná jiná buržoazie, ani jedna

vláda na světě nedokáže přistoupit, bojí se přistoupit na soutěž s naší vládou podle zásad skutečné svobody, rovnosti a demokracie: dejme tomu, že by smlouva zajišťovala naší vládě i kterékoli jiné volnou výměnu . . . brožur vydávaných vládou v kterémkoli jazyce a obsahujících text zákonů dané země a text ústavy s výkladem jejich předností před jinými ústavami.

Žádná buržoazní vláda na světě se neodvází přistoupit na takovouto mírovou, civilizovanou, svobodnou, rovnoprávnou a demokratickou smlouvu s námi.

Proč? Protože se všechny vlády kromě sovětských drží pomocí utlačování a podvádění mas. Avšak velká válka v letech 1914—1918 ten velký podvod zmařila.

20. července 1919

Lenin

*Pravda, č. 162
25. července 1919*

*Podle textu Pravdy
porovnaného se strojopisnou
kopií*

PROJEV O SITUACI
V ZÁSOBOVÁNÍ POTRAVINAMI
A O VOJENSKÉ SITUACI
PŘEDNESENÝ NA MOSKEVSKÉ
KONFERENCI
ZÁVODNÍCH VÝBORŮ,
ZÁSTUPCŮ VEDENÍ ODBORŮ,
ZMOCNĚNCŮ MOSKEVSKÉHO
ÚSTŘEDNÍHO DĚLNICKÉHO
DRUŽSTVA A RADY
SPOLKU DRUŽSTEVNICTVÍ⁴¹
30. ČERVENCE 1919

(Potlesk.) Soudruzi, pokud jde o naši situaci v zásobování a vojenskou situaci, dovoluji vám, abych vám podal krátké a stručné vysvětlení. Doufám, že všichni znáte základní fakta týkající se těchto otázek, a mým úkolem je snad jen to, abych vám trochu objasnil význam těchto fakt.

Právě v době, kdy řešíte problémy družstev, prožíváme kritický okamžik zejména v zásobování, stejně jako loni v létě. Víte, že za poslední rok jsme ve srovnání s předcházejícím rokem dosáhli na úseku zásobování velkého úspěchu. V jiných oblastech činnosti sovětů lze tento úspěch stěží změřit tak přesně jako na úseku zásobování. V prvním roce sovětské moci, zahrneme-li do toho částečně i konec režimu Kerenského, vykoupil stát celkem asi 30 miliónů pudů. V následujícím roce jsme vykoupili přes 107 miliónů pudů, přestože jsme měli v tomto druhém roce mnohem těžší podmínky po stránce vojenské i pokud jde o volný přístup k nejbohatším obilnár-

ským oblastem, neboť pro nás byla naprosto nepřístupná nejen Sibiř, ale i Ukrajina a velká část vzdáleného jihu. Přesto, jak vidíte, jsme výkup obilí ztrojnásobili. Pokud jde o práci aparátu zajišťujícího zásobování potravinami, je to velký úspěch, ale pokud jde o zajištění obilí pro nezemědělské kraje, je to velmi málo, protože když byl proveden přesný průzkum podmínek výživy nezemědělského obyvatelstva a zejména dělnického obyvatelstva ve městech, ukázalo se, že dělník ve městě dostává letos na jaře a v létě přibližně jen polovinu potravin od komisariátu zásobování a ostatní je nucen shánět na volném trhu, na Sucharevce a u spekulantů, přičemž za první polovinu vydává dělník desetinu ze všech svých výdajů, kdežto za druhou devět desetin. Páni spekulanti, jak se taky dalo čekat, okrádají dělníka, neboť od něho berou devítinásobek ceny, než za kterou prodává vykoupené obilí stát. Uvážíme-li tyto přesné údaje o naší zásobovací situaci, musíme říci, že stojíme napůl, jednou nohou ve starém kapitalismu, že jsme se jen napůl vyškrábali z tohoto močálu, z tohoto bahna spekulace a vykročili na cestu skutečně socialistického výkupu obilí, při němž obilí přestalo být zbožím, přestalo být předmětem spekulace a předmětem a příčinou rvačky, boje a zbídačování mnoha lidí. Jak vidíte, neudělali jsme mnoho pro to, co je nutné k uspokojení nezemědělského a dělnického obyvatelstva, ale když si představíme, v jak těžkých podmínkách jsme museli pracovat za občanské války, kdy jsme nedisponovali většinou nejbohatších obilnářských oblastí, pak rychlost, s jakou jsme vytvořili aparát zajišťující zásobování potravinami, byla mimořádně velká. Myslím, že mi všichni dávají za pravdu, že v tomto směru je organizační úkol, úkol získat od rolnických mas obilí nekapitalistickou cestou, úkolem neuvěřitelně těžkým, který nemůže vyřešit žádná změna institucí — o změně vlády nemluvě — protože tento úkol vyžaduje organizační přestavbu, vyžaduje přestavbu základů zemědělství, které se vytvořily v průběhu

staletí, ne-li tisíciletí. Kdybychom, dejme tomu, měli za úplného míru řekněme pět let na vybudování organizačního aparátu, který by dokázal vzít obilí spekulantům a všechno soustředit v rukou státu, řekli bychom, že takové tempo společenskoekonomické přestavby je nevídané a neslýchané. A jestliže se nám podařilo za méně než dva roky vyřešit tento úkol napůl, znamená to velice mnoho. Je to nesporný důkaz, že sovětská moc zvolila v otázce zásobování potravinami, v otázce nejobtížnější a nejsložitější, správnou linii a že stojí na správné cestě. Rozhodně můžeme říci, že se sovětská moc pevně rozhodla jít dál pouze touto cestou a nedat se zneklidňovat váháním, pochybnostmi a kritikou a někdy i zoufalstvím, které kolem sebe vidíme. Není divu, že se někdy u těch či oněch zástupců hladovějících krajů setkáváme se strašným a mučivým zoufalstvím. Není divu, protože celková čísla, která jsem uvedl a která se týkají výživy dělníků v nezemědělských krajích a ve městech, svědčí o tom, že jsou nutně zpoloviny závislí na spekulantech, na náhodě a jiných okolnostech.

Je vám však známo, že spekulace těch, kdo dostali možnost dodávat potraviny na tento trh, dostává u nás charakter velmi zuřivého boje a strašného odírání. Není divu, že se u těch, kteří v tomto zuřivém boji mezi spekulanty a hladovějícími neuspěli, setkáváme se zoufalstvím. Je pochopitelné, že za takových podmínek, kdy je oslabena železniční doprava a kdy v nejbohatších obilnářských krajích vidíme to, co můžeme pozorovat na Ukrajině, kde se nedaří vybudovat žádný aparát, kde dosud znemožňují jakoukoli organizační práci staré pozůstatky partyzánštiny, kde obyvatelstvo dosud nedokázalo partyzánštinu překonat — že to všechno hraje do ruky Děnikinovi, který tam dosahuje nejsnadnějších vítězství, a nám to znesnadňuje využít nejbohatší obilní trhy, na nichž jsou zásoby obilí, které by nám snadno mohly pomoci z obtíží. Říkám, že za takové situace není divu, když se u lidí, kte-

ří v tomto boji o chléb výrazně neuspěli, setkáváme s projevy zoufalství. Podíváme-li se celkově na rozvoj práce sovětů, ne v jednotlivých případech, ale souhrnně, porovnáme-li, co dala sovětská moc a co volný trh, musíme říci, že ta polovina zásobování, která je v rukou spekulantů, je dosud zdrojem strašlivého útlaku a bezuzdného, nehorázného, ničím neregulovaného obohacování spekulantů, a to za situace, kdy na jedné straně existují hladovějící lidé a na druhé straně ti, kteří mají možnost se obohatit; tato situace je zdrojem beznadějného rozkladu.

A je pochopitelné, že lidé, kteří nedokážou tento proces zvládnout a nevědí kudy kam, místo aby se zamysleli, jak zvládnout v boji proti kapitalismu tento nový úkol — organizaci výkupu obilí za pevné ceny na základě důvěry k dělnickému státu, místo aby to promysleli, neustále nám říkají: »Podívejte, když dělníci nechávají devět desetin svých výdajů v Sucharevce, dokazuje to, že existujete jen díky keřasům a spekulantům. Proto se tomu musíte přizpůsobit.« Někdy to slyšíme od lidí, kteří si o sobě myslí, že jsou důvtipní a že hluboce chápou události. Ve skutečnosti jsou to sofisté. Zkušenosti z revoluce dokazují, že změnit formu vlády není těžké a odstranit vládnoucí třídu statkářů a kapitalistů je možné v krátké době, při úspěšném vývoji revoluce i v několika týdnech, ale přebudovat základní podmínky hospodářského života a čelit zvyklostem, které do sebe každý drobný hospodář vstřebával po staletí a tisíciletí, že to je věc, která i tehdy, když jsou definitivně svrženy vykořisťovatelské třídy, vyžaduje dlouhá léta vytrvalé organizační práce. A když nám říkají: jen se podívejte, jak vedle vás Sucharevka velkolepě vzkvétá a jak je na ní sovětská moc závislá — odpovídáme: A díváte se? Copak se mohl tento úkol vyřešit za necelé dva roky, když přitom byly nejlepší zemědělské oblasti od Ruska odříznuty? Lidé, kteří mají nejvíc námitek ze zásadního hlediska a dokonce někdy tvrdí, že mlu-

ví ze socialistického hlediska (před takovým socialismem nás ochraňuj pámbu!), vytýkají bolševikům utopismus a avanturismus, protože bolševici říkali: Revoluční cestou můžeme a musíme rozbít nejen monarchii a statkářskou držbu půdy, ale také rozdrtit a smést třídu kapitalistů a pozůstatky staré imperialistické války, abychom připravili půdu pro organizační výstavbu, která si nutně vyžádá dlouhé období vlády dělnické moci; ta jediná je s to získat na svou stranu široké masy rolníků. Tito lidé, kteří nám vytýkají utopismus, protože jsme považovali za možné rozdrtit třídu statkářů a kapitalistů revoluční cestou, nám sami vnucují utopický úkol, abychom vyřešili organizační otázky nového, socialistického zřízení a boje se starými zvyklostmi, které není možné odstranit žádným zrušením institucí, abychom v situaci, kdy máme ruce svázané občanskou válkou, tyto problémy vyřešili ve lhůtě, v jaké je nemůže vyřešit žádná pozemská síla.

Ano, právě zásobovací politika zvláště jasně ukazuje, že boj socialismu s kapitalismem probíhá ve své poslední formě právě zde, kdy je třeba přemoci nejen staré instituce a nejen statkáře a kapitalisty, ale i všechny zvyklosti a podmínky hospodaření miliónů drobných vlastníků, jež vypěstoval kapitalismus. Je třeba dosáhnout, aby rozum drobných vlastníků zvítězil nad jejich předsudky. Každý trochu uvědomělý rolník bude souhlasit s tím, že volný obchod s obilím a jeho prodej na volném trhu znamená v době, kdy lid hladoví, válku mezi lidmi a obohacování spekulantů, kdežto pro masy lidu to znamená hlad. Toto vědomí však nestačí, neboť všechny rolníkovy předsudky a všechny jeho zvyklosti mluví pro to, že je výhodnější prodat obilí spekulantovi za několik set rublů než je odevzdat státu za několik desítek bezcenných bankovek, za které dnes nemůže dostat zboží. Říkáme: Když je země zpustošená, když není palivo a továrny stojí, musíte vy rolníci dělnickému státu pomáhat, musíte mu dát obilí na úvěr. Bankovky, které dostáváte za obilí, jsou dokla-

dem, že jste státu poskytli úvěr. Rolníci, jestliže poskytnete státu úvěr a odevzdáte obilí, dělníci budou moci obnovit průmysl. Jiný způsob, jak obnovit průmysl v zemi zpustošené čtyřmi lety imperialistické války a dvěma lety občanské války, jiný způsob neexistuje! Každý rolník, který jen trochu uvažuje a zbavil se odvěké mužické zaostalosti, bude souhlasit, že jiné východisko neexistuje. Ale něco jiného je uvědomělý rolník, kterého přesvědčíte, když s ním lidsky promluvíte, a něco jiného jsou předsudky miliónů rolníků, kteří se vyrovnávají se skutečností, že prožili celý život v kapitalismu, že považují vlastnictví obilí za spravedlivou věc, že nezažili nové zřízení a nemohou mu uvěřit. Proto říkáme, že právě na tomto úseku, na úseku zásobování potravinami, probíhá ta nejhlubší válka kapitalismu se socialismem už v praxi, nejen slovy a nejen v nejvyšších orgánech výstavby státu. Tyto nejvyšší orgány se dají snadno přebudovat a význam takové přestavby není velký. Tady však vstupuje uvědomění pracujících a jejich předvoje — dělnické třídy — do poslední a rozhodující bitvy s předsudky a s nejednotností a roztržštěností rolnických mas. Když zastánci kapitalismu — je jedno, zda si říkají představitelé buržoazních stran nebo menševici či eseři — když říkají: »Upusťte od zavedení státního monopolu, od vymáhání obilí donucovacími prostředky za pevné ceny,« odpovídáme: »Milí menševici a eseři, vy jste možná upřímní, jenomže hájíte kapitalismus, nemluví z vás nic jiného než předsudky staré maloburžoazní demokracie, která neviděla nic jiného než volný obchod, která se straní zuřivého boje proti kapitalismu a domnívá se, že je to možné smířit a sladit.« Máme dost zkušeností a víme, že skuteční představitelé pracujících, ti, co se nevyšvihli mezi horní vrstvy a které statkáři a kapitalisté celý život vykořisťovali, ti vědí, že tu jde o poslední a rozhodující boj proti kapitalismu, nepripouštějící žádný kompromis. Vědí, že právě zde, v této oblasti, nejsou možné žádné ústupky. Sovětská moc loni

v létě říkala^[97] a říká dočasně i dnes^[83]: Povolíme na tolik a tolik týdnů vzít si s sebou půldruhého pudu; potom ale zapojila svůj aparát, a ten dal víc než dřív. Víte, že i teď jsme museli udělat takový ústupek a přestávku: ať si dělníci vracející se z dovolené opatří chléb na vlastní pěst.⁴² Tím si zajišťujeme lepší možnost dát se znovu do práce, zajišťujeme si svou socialistickou činnost. Vypovídáme kapitalismu opravdový boj a říkáme, že jsme pro boj proti kapitalismu a proti vykořisťování, ať nás nutí dělat jakékoli ústupky. Budeme na tomto poli bojovat stejně nelítostně, jako bojujeme proti Kolčakovi a Děnikinovi, protože síla, z níž čerpají podporu, je síla kapitalismu, a ta samozřejmě nepřichází ze vzduchu, ale zakládá se na volném obchodu obilím a zbožím. Víme, že když se v zemi volně prodává obilí, je především tato okolnost začátkem kapitalismu, a právě tato okolnost zavinila zkázu dosud všech republik. Teď probíhá rozhodující a poslední boj s kapitalismem a s volným obchodem a na nás teď čeká nejdůležitější boj mezi kapitalismem a socialismem. Jestliže v tomto boji zvítězíme, pak už nebude možný návrat ke kapitalismu a k dřívější moci, ke všemu, co bylo předtím. Tento návrat nebude možný, je jenom zapotřebí vyhlásit válku buržoazii, spekulaci, drobnému vlastnictví, aby se nezachovala zásada, která existovala dříve: »Každý pro sebe, jen pámbu pro všechny.« Musí se zapomenout na zásadu, podle níž by byl každý mužik pro sebe, a Kolčak by byl pro všechny. Máme teď novou formu vzájemných vztahů a organizace. Je třeba vědět, že socialismus je na postupu, a i kdybychom si sebevíc vnucovali staré přežitky, musíme mít na paměti, že to budou jen staré útržky starých myšlenek, protože rolník musí mít ke spotřebnímu předmětu, který vyrábí, úplně jiný vztah; v opačném případě, jestliže prodává dělníkovi obilí za »volnou« cenu, stává se bezpochyby buržoou a vlastníkem, kdežto my říkáme, že se obilí musí prodávat za pevnou cenu stanovenou státem, což nám umožní zbavit se

kapitalismu. A když musíme prožívat všechny útrapy našeho hladovění a srovnávat naši dnešní situaci s loňským rokem, je třeba říci, že naše dnešní situace je nesrovnatelně lepší, než byla loni. Musíme sice přistoupit na některé ústupky, ale tyto ústupky můžeme vždycky zodpovědět a vysvětlit. Nicméně, i když jsme za dvacet měsíců sovětské moci udělali mnoho, všechny potíže dnešní těžké situace jsme ještě nevyřešili.

Až odtrhneme rolníky od vlastnictví a získáme je pro práci pro náš stát, budeme moci říci, že jsme zdolali obtížný úsek naší cesty. Z této cesty však nesejdeme, tak jako nesejdeme z cesty boje proti Děnikinovi a Kolčakovi. Z tábora lidí, kteří se nazývají eseri a menševici, slyšíme takové řeči, jako že válka je beznadějná, že z této války není východisko a že je třeba udělat veškerá opatření, aby byla ukončena — tyhle řeči můžete slyšet na každém kroku. Mluví tak lidé, kteří nechápou skutečnou situaci. Považují občanskou válku za bezvýchodnou, protože je příliš těžká, ale copak opravdu nechápou, že tuto válku nám vnucují evropští imperialisté, protože se bojí Sovětského Ruska? Současně hostí ve svých palácích dnes Savinkova, zítra Maklakova a pozítří Breškovskou a nevedou s nimi nějakou lehkou konverzaci, ale debatují o tom, jak racionálněji poslat sem k nám vojáky, dělostřelectvo s kanóny a jinými smrtonosnými zbraněmi, jak pomoci Archangelskému frontu a jak k němu připojit Jižní a Východní front a také front Petrohradský. Proti Sovětskému Rusku sebrala vojsko celá Evropa a veškerá evropská buržoazie. Je už tak drzá, že maďarské vládě navrhuje: »Dáme vám obilí, ale zřekněte se sovětské moci.« Myslím, že až si to lidé v budapeštských novinách přečtou, nebudou mít v Maďarsku lepší agitaci než tento návrh! Ale přece jen je to lepší, je to poctivější a otevřenější cesta než všechny dohady o boji za volný obchod atd. Zde se jasně říká: potřebujete obilí — zřekněte se toho a toho, co je pro nás nevýhodné, a my vám obilí dáme.

Proto kdyby se milí kapitalisté obrátili s takovým návrhem na rolníky v Rusku, byli bychom jim velmi vděční. Řekli bychom: Neměli jsme dost agitátorů — a teď nám přišli na pomoc Clemenceau, Lloyd George a Wilson a to jsou ti nejlepší agitátoři. Teď už se nepovedou řeči o Ústavodárném shromáždění, o svobodě shromáždování aj., teď se bude hrát s otevřenými kartami. A my se pánů kapitalistů zeptáme: Máte tolik válečných dluhů, máte kufry plné dlužních úpisů, máte tolik a tolik miliard válečných dluhů — a vy si myslíte, že je bude lid platit? Máte tolik granátů, nábojů a děl, že nevíte, co s nimi, a za nejlepší jste uznali vystřílet je do ruských dělníků? Koupili jste si Kolčaka, tak proč jste ho nezachránili? Nedávno jste přece vydali rezoluci, že mezinárodní Společnost národů, ve které rozhodují hlavně mocnosti Dohody, uznává Kolčaka za jedinou plnoprávnou ruskou vládu⁴³. Jenže potom se dal Kolčak na útěk, až se za ním prášilo. Jak se to jen mohlo stát? (Potlesk.) Ze zkušeností s Kolčakovou říší vidíme, zač stojí sliby eserských a menševických vůdců. Vždyť to oni začali s kolčakovštinou, oni měli moc v Samaře. Zač tyto sliby stojí? A co dělat, když se proti nám shromažďují síly, které jsou po vojenské stránce pochopitelně mnohem větší než naše — ani přibližně je nemůžeme srovnávat. Samozřejmě buržoazie, velká i malá, z toho vyvozuje příslušný závěr a říká unaveným a vyhladovělým pracujícím: »Zatáhli vás do občanské války, z které není východisko. Jak můžete vy, jak může unavená a zaostalá země bojovat proti Anglii, Francii a Americe?« Tuhle písničku slyšíme kolem sebe ustavičně i od buržoazní inteligence na každém kroku. Snaží se dokázat, že občanská válka je beznadějná záležitost. Ale odpověď nám dávají dějiny: a to dějiny moci na Sibiři. Je známo, že tam žijí bohatí rolníci, kteří nepoznali nevolnictví, a proto nemohou být bolševikům vděční za to, že je zbavili statkářů. Je známo, že tam byla ustavena vláda a že tam byly pro začátek poslány skvost-

né transparenty, které vyráběl eser Černov nebo menševik Majskij, a na nich byla hesla: Ústavodárné shromáždění, volný obchod — napíšeme všechno, co budete, milí zaostalí muži, chtít, jen když nám pomůžete svrhnout bolševiky! A co se vyklubalo z této moci? Místo Ústavodárného shromáždění se z ní vyklubala Kolčakova diktatura — ta nejzuřivější diktatura, horší než jakákoli carská. Je to snad náhoda? Řeknou nám, že to byl omyl. Jenomže, pánové, mýlit se může jednotlivec při tom či onom kroku ve svém životě, ale tady vám přece pomáhali všichni vaši nejlepší lidé, všechno, co bylo ve vašich stranách nejlepší. Copak vám nepomáhala inteligence? A i když ne — ačkoli víme, že ano — měli jste inteligenci všech vyspělých zemí: francouzskou, anglickou, americkou a japonskou. Měli jste území, měli jste loďstvo, měli jste armádu, měli jste peníze — tak proč se to všechno zhroutilo? Kvůli omylu, kterého se dopustil nějaký Černov nebo Majskij? Nikoli! Zhroutilo se to proto, že v téhle zoufalé válce nemůže existovat žádná střední cesta, a chce-li se buržoazie udržet, musí po desítkách a stovkách střílet vše, co je v dělnické třídě tvořivé. Je to jasné vidět na příkladu Finska a dnes to dokazuje Sibiř. Eseři a menševici chtěli dokázat, že se bolševici nemohou udržet, začali zřizovat novou moc a slavnostně s ní spadli rovnou do náručí Kolčakovy moci. Ne, to není náhoda, děje se to na celém světě, a kdyby zmizely všechny projevy bolševiků a všechny jejich publikace, proti nimž se teď pořádá štvance ve všech zemích, kde se slídí po bolševických brožurách jako po nějakém zdroji nákazy, která ohrožuje chudáky Wilsony, Clemenceauy a Lloydy George — kdyby to všechno zmizelo, poukázali bychom na Sibiř, kde právě hospodařili jejich spřeženci, a řekli bychom: Tohle má lepší účinek než jakákoli agitace! Dokazuje to, že nemůže být střední cesta mezi diktaturou buržoazie a diktaturou dělnické třídy. Tento argument proniká nejen do vědomí dělnických mas, proniká i do vědo-

mí toho nejneuvědomělejšího rolníka. Víte, že rolníci říkali: »Nechceme bolševickou vládu, chceme volný obchod obilím.« Víte, že rolnictvo, střední rolnictvo v Samaře bylo na straně buržoazie. Kdopak je teď odpudil od Kolčaka? Ukazuje se, že rolníci si nemohou sami vytvářet své . . . * Potvrzují to celé dějiny revoluce a každý, kdo je zná a kdo zná dějiny socialistického hnutí, ví, že k tomu vedl celý vývoj politických stran v 19. století.

Rolníci to přirozeně nevěděli. Nezajímali se ani o dějiny socialismu, ani o dějiny revoluce, ale věří tomu, k čemu dospěli na základě vlastních zkušeností. Když poznali, že těžkosti bolševiků byly těžkosti v zájmu vítězství nad vykořisťovateli a že Kolčakova vláda přinesla obnovení policajtského kapitalismu, řekli uvědoměle: »Jsme pro diktaturu dělnických mas a vynasnažíme se, aby byla diktatura byrokratické buržoazie — tak říkají Kolčakově diktatuře — úplně rozdrvena a aby byla nastolena diktatura proletariátu, diktatura lidu.« Tahle příhoda s Kolčakem ukazuje, že občanská válka může být sebenekonečnější a sebetěžší, že se může zdát úplně beznadějná, že však nevede do slepé uličky. Vede lidové masy nejvíc odtržené od bolševiků prostřednictvím jejich vlastní zkušenosti k přesvědčení, že je třeba přejít na stranu této moci.

Taková je, soudruzi, naše vojenská situace. Teď mi dovolte, abych se na závěr referátu zmínil o činnosti, která nás čeká na poli družstevnictví. Už se tu vyslovila řada soudruhů, kteří jsou mnohem kompetentnější než já hodnotit praktické úkoly, které vás čekají. Dovolím si vyslovit přání, abyste úkol, který vám byl svěřen, nesmírně důležitý úkol ustavit spotřební družstvo všech pracujících, úspěšně splnili. V kapitalistické společnosti se v družstvech nutně vytvářely skupiny prominentů, kteří je řídili, a tito prominenti byli vesměs bělogvardějci.

* Je vynecháno jedno slovo, které je v záznamu nečitelné. *Red.*

A nebylo tomu tak jen u nás, dokazují to i špičky, které uzavírají smlouvu s Kolčákem. Bylo to v Anglii a v Německu — v kapitalistických zemích. Když vypukla válka, přešli družstevní prominenti, navyklí žít z kapitálu, do jednoho k imperialistům.

Není to náhoda, že špičky socialistických poslanců, předáci socialistického hnutí na celém světě přeběhli za imperialistické války úplně k imperialistům. Podněcovali válku a dospěli tak daleko, že jejich přátelé stojí v čele vlády, která zavraždila Liebknechta a Luxemburgovou, a pomáhají střílet vůdce dělnické třídy. Není to vina jednotlivců. Není to zločin toho či onoho politováníhodného zločince. Je to výsledek kapitalismu, který je demoralizoval. Bylo tomu tak na celém světě a Rusko není žádná svatá země, ani my jsme se nemohli dostat z kapitalistické společnosti jinak, také jsme museli prožít těžkou válku s těmito špičkami. Tato válka neskončila ani teď, kdy zachvacuje lidové masy, kdy se masy dávají do boje proti každé spekulaci. Ti, kdo na vlastní kůži zakusili vykořisťování, na ně nezapomenou, až vezmou distribuci do svých rukou. Možná že při této práci utrpíme nejednu porážku. Víme, že je tu hodně zaostalosti a neuvědomělosti, že se tu i tam budou dělat chyby — víme, že naráz se ničeho nedosáhne. Ale my, kteří uvědoměle řídíme práci orgánů sovětské moci, a uvědomělí rolníci a dělníci, kteří budují socialistické Rusko, tuto válku povedeme. Tuto válku povedeme my všichni a tuto válku, soudruzi, ať je sebetěžší a sebenesnadnější, dovršíme naprostým vítězstvím. (Potlesk.)

Novinové zprávy otištěny

31. července 1919

v listu Pravda, č. 167

a v listu Izvěštija VCIK, č. 167

V plném znění otištěno poprvé roku 1932

Sočiněnija V. I. Lenina, sv. XXIV,

2. a 3. vydání

Podle stenografického

zápisu

PROJEV
NA I. CELORUSKÉM SJEZDU
PRACOVNÍKŮ ŠKOLSTVÍ
A OSVĚTY
A SOCIALISTICKÉ KULTURY⁴⁴
31. ČERVENCE 1919

Soudružky a soudruzi, jsem velmi rád, že mohu jménem rady lidových komisařů pozdravit váš sjezd.

Na úseku školství a osvěty jsme museli dlouho překonávat stejné potíže, na jaké sovětská moc ustavičně narážela na všech úsecích práce a na všech úsecích organizace. Byli jsme svědky toho, že v čele organizací, které byly považovány za tradičně masové organizace, stanuli hned na začátku lidé, kteří byli ještě dlouho v zajetí buržoazních předsudků. V prvních dnech sovětské moci jsme dokonce byli svědky toho, jak nás v Petrohradu v říjnu 1917 armáda zasypávala prohlášeními, že neuznává sovětskou moc, jak vyhrožovala, že půjde proti Petrohradu, a vyslovovala solidaritu s buržoazními vládami. Už tehdy jsme se přesvědčili, že tato prohlášení pocházejí od špiček těchto organizací, od tehdejších armádních výborů, které ve vývoji smýšlení, přesvědčení a názorů naší armády vesměs reprezentovaly minulost; od té doby se tento jev opakoval u všech masových organizací: jak u železničního proletariátu, tak i u zaměstnanců pošt a telegrafů. Vždycky jsme byli svědky toho, že zpočátku je vliv minulosti na masové organizace ještě silný. Proto nás vůbec nepřekvapoval ani ten dlouhotrvající úporný boj mezi učiteli, kteří hned od počátku tvořili organizaci zaujímající v převážné většině, ne-li úplně, postoj nepřátelský sovětské moci. Pozorovali jsme, jak se musely postupně

překonávat staré buržoazní předsudky a jak si tito učitelé, úzce spjatí s dělníky a s pracujícími rolníky, museli v boji s dřívějším buržoazním zřízením vydobývat svá práva a klesit si cestu ke skutečnému sblížení s pracujícími, ke skutečnému pochopení charakteru probíhající socialistické revoluce. Vy jste dosud přicházeli víc než kdokoli jiný do styku se starými předsudky buržoazní inteligence, s jejími obvyklými metodami a argumentací, s její obhajobou buržoazní neboli kapitalistické společnosti, s jejím bojem vedeným obvykle ne přímo, ale pod pláštěm nejrůznějších navenek libozvučných hesel, která se ve skutečnosti razí tak či onak na obranu kapitalismu.

Soudružky a soudruzi, snad si vzpomínáte, jak Marx líčí^[67] příchod dělníka do moderní kapitalistické továrny, jak Marx na základě analýzy zotročení dělníka v disciplinované, kulturní a »svobodné« kapitalistické společnosti zjistil příčiny útlaku pracujících kapitálem, jak přistupuje k základům výrobního procesu, jak popisuje nástup dělníka do kapitalistické továrny, kde se krade nadhodnota, kde vzniká základ celého kapitalistického vykořisťování a kde se vytváří kapitalistická společnost, která několik jedinců obohacuje a masy udržuje v útlaku. Když Marx začíná psát tuto hlavní a nejdůležitější pasáž svého díla, analýzu kapitalistického vykořisťování, úvodem ironicky poznamenává: »Tam, kam vás zavedu, do míst, kde kapitalisté ždímají zisk, tam vládne jedině svoboda, rovnost, vlastnictví a Bentham.«⁴⁵ Když to Marx říkal, zdůrazňoval tu ideologii buržoazie, kterou buržoazie uplatňuje v kapitalistické společnosti a kterou ospravedlňuje, neboť z hlediska buržoazie, která zvítězila v boji proti feudálovi, z hlediska této buržoazie vládne v kapitalistické společnosti, založené na moci kapitálu, na moci peněz a na vykořisťování pracujících, právě »svoboda, rovnost, vlastnictví a Bentham«. Svoboda, jak nazývají svobodu hromadění zisků, svobodu obohacování několika jedinců, svobodu obchodního obratu; rovnost, jak nazývají rov-

nost kapitalistů a dělníků; vláda Benthama, tj. vláda ma-
loburžoazních předsudků o svobodě a rovnosti.

Když se rozhlédneme kolem sebe, když se podíváme na argumenty, jimiž proti nám představitelé starého odborového svazu učitelů bojovali včera a bojují i dnes a s nimiž se dosud setkáváme u našich ideových odpůrců, kteří si říkají socialisté, u eserů a menševiků, na argumenty, s nimiž se setkáváme při každodenních rozhovorech s rolníky, kteří si jejich význam plně neuvědomují a kteří ještě nepochopili význam socialismu — když se na to pozorně podíváte a zamyslíte se nad ideovým obsahem těchto argumentů, najdete tentýž buržoazní motiv, který zdůraznil Marx v Kapitálu. Všichni tito lidé potvrzují výrok, že v kapitalistické společnosti vládne svoboda, rovnost a Bentham. A když má někdo proti tomu námitky a říká, že my bolševici a sovětská vláda porušujeme svobodu a rovnost, odkazujeme toho, kdo to říká, na základy politické ekonomie, na základy Marxova učení. Říkáme: Ta svoboda, kterou podle vás bolševici porušují, je svoboda kapitálu, svoboda vlastníka prodávat obilí na volném trhu, tj. svoboda obohacování pro nemnohé jednotlivce, kteří mají přebytky tohoto obilí. Svoboda tisku, z jejíhož porušování byli bolševici neustále obviňováni — co je to svoboda tisku v kapitalistické společnosti? Všichni jsme viděli, čím byl tisk u nás ve »svobodném« Rusku. A ještě lépe to viděli lidé, kteří poznali organizaci tisku ve vyspělých kapitalistických zemích, pokud ji bezprostředně sledovali nebo do ní byli zapojeni. Svoboda tisku v kapitalistické společnosti znamená svobodu obchodovat s tiskem a s jeho působením na masy. Svoboda tisku znamená, že tisk, nejúčinnější nástroj působení na masy, vydrží kapitál. Tak to je ta svoboda tisku, kterou bolševici zničili, a jsou hrdi na to, že poprvé poskytli lidu svobodu tisku bez kapitalistů, že poprvé vybudovali v obrovské zemi tisk, který není závislý na hrstce boháčů a milionářů — tisk, který se plně věnuje úkolům boje

proti kapitálu, a tomuto boji musíme podřídit všechno. V tomto boji může být předvojem pracujících, jejich avantgardou pouze pracující proletariát, schopný vést neuvědomělé rolnické masy.

Když nám vytykají diktaturu jedné strany a navrhují^[89], jak jste slyšeli, jednotnou socialistickou frontu, říkáme: »Ano, diktatura jedné strany! Trváme na ní a nemůžeme od ní ustoupit, protože je to strana, která si za desetiletí vydobyla postavení předvoje všeho továrního průmyslového proletariátu. Je to strana, která si toto postavení vybojovala už před revolucí roku 1905. Je to strana, která v roce 1905 stanula v čele dělnických mas a která od té doby i za reakce po roce 1905, kdy se za Stolypinovy dumy dělnické hnutí tak těžko obnovovalo, splýnula s dělnickou třídou a jen ona byla s to vést ji k hluboké a zásadní přeměně staré společnosti.« Když nám navrhují jednotnou socialistickou frontu, říkáme: To navrhuje strana menševiků a strana eserů, které se za revoluce přikláněly k buržoazii. Máme dvě zkušenosti: kerensťinu, kdy eseri byli v koaliční vládě, které pomáhala Dohoda, tj. světová buržoazie, francouzští, američtí a angličtí imperialisté. A co jsme potom viděli? Viděli jsme snad postupný přechod k socialismu, který slibovali? Ne, viděli jsme krach, úplnou nadvládu imperialistů, nadvládu buržoazie a úplný bankrot nejrůznějších kompromisnických iluzí.

Jestliže tahle zkušenost nestačí, podívejte se na Sibiř. Tam jsme viděli, jak se tato zkušenost opakovala. Vláda na Sibiři se postavila proti bolševikům. Na pomoc povstání Čechoslováků a povstání menševiků a eserů proti sovětské moci přispěchala jako první buržoazie, která zběhla před sovětskou mocí. Na pomoc jim přispěchala také buržoazie a kapitalisté nejmocnějších evropských a amerických zemí, a pomáhali jim nejen ideově, ale i finančně a vojensky. A jaký byl výsledek? K čemu vedla tato zdánlivá moc Ústavodárného shromáždění, tato zdán-

livě demokratická vláda složená z eserů a menševiků? Ke kolčakovskému dobrodružství. Proč to vedlo k fiasku, kterého jsme svědky? Protože se tu ukázala základní pravda, kterou pseudosocialisté z tábora našich odpůrců nechťejí pochopit, že v kapitalistické společnosti — ať se rozvíjí, ať je pevná nebo odumírá — může existovat jen jedna ze dvou mocí: buď moc kapitalistů, nebo moc proletariátu. Jakákoli moc uprostřed mezi nimi je iluze, jakýkoli pokus vytvořit něco třetího vede k tomu, že i lidé naprosto upřímní sklouzávají na tu či onu stranu. Jenom moc proletariátu, jenom vláda dělníků může získat na svou stranu většinu pracujících, neboť rolnické masy, i když jsou to masy pracujících, jsou přece jen do jisté míry i vlastníky svého malého hospodářství, svého obilí. A právě to je boj, kterého jsme svědky, boj, který ukazuje, jak proletariát za dlouhých politických zkoušek, při změnách vlády, k nimž dochází na různých okrajových územích Ruska, postupně odstraňuje vše, co slouží vykořisťování, jak si klestí cestu a jak se stále víc a víc stává skutečným a jediným vůdcem pracujících při potlačování a likvidaci odporu kapitálu.

Lidé, kteří říkají, že bolševici porušují svobodu, a kteří navrhují jednotnou socialistickou frontu, tj. sjednocení s těmi, kteří kolísali a kteří se v Rusku už dvakrát v dějinách jeho revolucí přiklonili k buržoazii, tito lidé nás velmi rádi obviňují, že používáme teror. Říkají, že bolševici zavedli do řízení systematicky teror, říkají, že pro záchranu Ruska je nutné, aby bolševici od teroru upustili. Vzpomínám si na jednoho duchaplného francouzského buržou, který — ze svého buržoazního hlediska — řekl o zrušení trestu smrti: »Ať začnou trest smrti rušit páni vrahové.« Tato odpověď se mi vybavuje, když slyším: »Ať bolševici upustí od teroru.« Ať od něho upustí páni ruští kapitalisté a jejich spojenci, Amerika, Francie a Anglie, tj. ti, kdo Sovětskému Rusku teror vnutili! Jsou to ti imperialisté, kteří se na nás vrhli a stále vrhají celou svou

vojenskou silou, která je tisíckrát mocnější než naše. Není to snad teror, když všechny země Dohody, všichni angličtí, francouzští a američtí imperialisté mají ve svých hlavních městech lokaje mezinárodního kapitálu — ať už se jmenují Sazonovové nebo Maklakovové —, kteří zorganizovali stovky a desetitisíce nespokojených, zruinovaných, uražených a pobouřených představitelů buržoazie a kapitálu? Snad jste slyšeli o spiknutích v armádě, snad jste četli o posledním spiknutí v pevnosti Krasnaja Gorka, které tak tak že nevedlo k vydání Petrohradu; co to bylo jiného než projev teroru buržoazie celého světa, která je schopná jakýchkoli zvěrstev, zločinů a násilí, jen aby v Rusku znovu dostala k moci vykořisťovatele a udušila požár socialistické revoluce, který teď ohrožuje i jejich vlastní země? Tady máme zdroj teroru a ty, na něž padá odpovědnost! A právě proto jsme přesvědčeni, že ti, kdo hlásají, že v Rusku je nutné upustit od teroru, nejsou ničím jiným než vědomými či bezděčnými nástroji, agenty imperialistických teroristů, kteří rdouší Rusko blokadami a pomocí poskytovanou Kolčakovi a Děnikinovi. Ale jejich věc je beznadějná.

Rusko je první zemí, které dějiny svěřily úkol zahájit socialistickou revoluci, a právě proto musíme podstoupit tolik bojů a utrpení. Imperialisté a kapitalisté jiných zemí si uvědomují, že Rusko je v plné zbroji a že se v něm rozhoduje o osudu nejen ruského, ale i mezinárodního kapitálu. A proto ve svém tisku, ve světovém buržoazním tisku podplaceném milióny a stovkami miliónů, rozšiřují o bolševicích neuvěřitelné množství lží.

Povstávají proti Rusku ve jménu týchž zásad »svobody, rovnosti a Benthama«. Setkáte-li se u nás s lidmi, kteří si myslí, že obhajují něco samostatného, zásady demokracie vůbec, když mluví o svobodě a rovnosti a o tom, že je bolševici porušují — požádejte ty lidi, aby se seznámili s evropským kapitalistickým tiskem. Pod jakým pláštíkem jednájí Kolčak a Děnikin, pod jakým pláštíkem rdouší

Rusko evropský kapitál a buržoazie? Ti všichni mluví jenom o tomhle — o svobodě a rovnosti! Když Američani, Angličani a Francouzi obsadili Archangelsk a když posílají svá vojska na jih — hájí svobodu a rovnost. Maskují se právě tímto heslem, a právě proto proletariát v Rusku za tohoto zuřivého boje povstává proti kapitálu celého světa. Tady vidíme, čemu slouží hesla o svobodě a rovnosti, kterými všichni představitelé buržoazie klamou lid a která musí inteligence stojící skutečně po boku dělnictva a rolnictva definitivně vyvrátit.

Vidíme, že čím jsou pokusy imperialistů Dohody úpornější a zuřivější, tím větší odpor a protitlak proletariátu vyvolávají v jejich vlastních zemích. 21. července se angličtí, francouzští a italští dělníci poprvé pokusili o mezinárodní stávkou proti vládám těchto zemí pod heslem: zastavte jakékoli vměšování do záležitostí Ruska a uzavřete s touto republikou čestný mír. Nepodařilo se to. V celé řadě zemí — v Anglii, Francii a Itálii — propukly jen ojedinělé stávky. V Americe a Kanadě se zuřivě pronásleduje všechno, co připomíná bolševismus. Prožili jsme v posledních letech dvě velké revoluce. Víme, jak těžko se avantgarda ruských pracujících mas v roce 1905 odhodlávala k boji proti carismu. A jak těžko se po 9. lednu 1905, po první krvavé lekci, jak pomalu a obtížně se rozvíjelo stávkové hnutí až do října 1905, kdy měla masová stávka v Rusku poprvé úspěch. Víme, jak to bylo těžké. Dokázaly to zkušenosti ze dvou revolucí, i když v Rusku byla situace revolučnější než v jiných zemích. Víme, jak těžko se ve více stávkách organizují síly k boji proti kapitalismu. Proto nás nezdar této první mezinárodní stávky z 21. července nepřekvapuje. Víme, že revoluce v evropských zemích naráží na mnohem větší odpor a reakci než u nás. Víme, že když angličtí, francouzští a italští dělníci vyhlášovali na 21. červenec mezinárodní stávkou, překonávali neslýchané potíže. Byl to v dějinách nevídaný experiment. Není divu, že se to nepodařilo. Za-

to nám ukázal, že pracující v nejnadvýspělejších a nejcivilizovanějších zemích jsou — nehledě na běsnění evropské buržoazie proti nám — že tito pracující jsou na naší straně, že chápou naši věc, a ať nás čekají sebevětší potíže v revoluci a sebetěžší zkoušky, ať je ovzduší lži a klamu ve jménu »svobody a rovnosti« kapitálu, rovnosti hladového se sytým, ať je toto ovzduší jakékoli, víme, že naše věc je věcí dělníků všech zemí, a proto nad mezinárodním kapitálem nevyhnutelně a neodvratně zvítězí.

*Pravda, č. 170
a Izvěstija VCIK, č. 170
3. srpna 1919*

*Podle textu Pravdy
porovnaného s textem listu
Izvěstija VCIK*

Soudruzi přivezli z jihu několik menševických, eser-
ských aj. tiskovin, které umožňují nahlédnout do »ideo-
vého života« na *druhé* straně barikády, v *druhém* táboře.
Bazarovova a Martovova charkovská Mysl⁴⁷, Mjakotinův
a Pešechonovův, Bunakovův, Višňakovův, Potresovův
a Grossmanův Grjaduščij děň⁴⁸, Balabanovovo a St. Iva-
novičovo, Mjakotinovo a Pešechonovovo Južnoje dělo⁴⁹
a Objediněnije⁵⁰ — to jsou názvy těchto periodik a jména
některých jejich význačných pracovníků.

I z těchto několika jednotlivých čísel uvedených perio-
dik se šíří tak jednoznačné a silné aróma, že si člověk
okamžitě připadá, jako by se ocitl mezi lokaji. Vzdělání
intelektuálové, kteří si o sobě myslí a říkají, že jsou socia-
listé, jsou skrz naskrz prosáklí buržoazními předsudky
a přisluhují buržoazii — taková je v podstatě celá ta pub-
licistická čeládka. Mezi těmito lidmi je velmi mnoho ná-
zorových odstínů, ale z politického hlediska nemají žádný
velký význam, neboť se liší jen tím, jak pokrytecky nebo
upřímně, jak neomaleně nebo rafinovaně, jak neohraba-
ně nebo šikovně plní své lokajské povinnosti k buržoazii.

I

K hodnosti lokaje patří frak, uhlazený zevnějšek, patřičné
způsoby a bílé rukavice. Lokaj smí být do jisté míry lidu-
mil: jednak je to nutné, protože lokajové pocházejí z vel-
mi chudého prostředí; jednak je to pro pána dokonce

výhodné, protože mu to umožňuje »cvičit se« v dobročinnosti — samozřejmě především vůči »poslušným« představitelům těch vrstev, z nichž se rekrutují sloužící, příruční a dělníci. Čím vzdělanější a rozumnější jsou třídy, které si vydrží lokaje, tím soustavněji a promyšleněji provádějí svou politiku a využívají lokaje ke špiclování mezi pracujícími, aby je rozštěpily ústupky ve prospěch určité jejich části, aby upevnily své postavení a aby »sloužícího« zainteresovaly na rozmnožování pánova bohatství naději, že dostane milodar atd. apod.

Lokaj smí být samozřejmě lidumilný jen ve velmi omezené míře a pod závaznou podmínkou, že vedle ochoty »utěšovat« pracující a vykořisťované projeví pokoru a poslušnost. Mimochodem, Feuerbach^[156] odpověděl velice výstižně těm, kdo obhajují náboženství jako zdroj »útěchy«, že utěšovat otroka je činnost výhodná pro otrokáře, že však skutečný zastánce otroků je učí vzpouře, povstání a svržení útlaku a vůbec je »neutěšuje«. Lokaj přikrášluje a přizdobuje umělé květy, které mají poskytnout »útěchu« námezdním otrokům za to, že jsou spoutaní okovy námezdního otroctví. Zastánce osvobození z námezdního otroctví strhává z okovů umělé květy, které by je měly přikrášlit, aby se otroci naučili své okovy nenávidět uvědoměleji a silněji, aby je co nejrychleji svrhli a vztáhli ruku po živých květech.

Nutnost spojovat velmi mírnou dávkou lidumilnosti s velmi silnou dávkou poslušnosti a hájení pánových zájmů, tak jak to přísluší lokajskému stavu, nevyhnutelně plodí pokrytectví, charakteristické pro lokaje jako sociální typ. Jde tu právě o sociální typ, a nikoli o vlastnosti jednotlivců. Lokaj může být velmi čestný člověk, vzorný člen své rodiny a poctivý občan, ale je nutně odsouzen k pokrytectví, protože základním rysem jeho povolání je spojovat zájmy pána, jemuž se »zavázal« sloužit »tělem i duší«, se zájmy prostředí, z něhož se sloužící rekrutují. Proto zkoumáme-li otázku z hlediska politika, tj. z hledis-

ka miliónů lidí a vztahů mezi milióny, musíme nutně dospět k závěru, že hlavními vlastnostmi lokaje jako sociálního typu je pokrytectví a zbabělost. Povolání lokaje pěstuje právě tyto vlastnosti. A právě tyto vlastnosti jsou z hlediska námezdních otroků i masy pracujících v kterékoli kapitalistické společnosti nejpodstatnější.

II

Vzdělaní intelektuálové, kteří si říkají menševici, sociální demokrati, socialisté-revolucionáři aj., chtějí učit lid politice. Proto se museli dotknout i zásadní otázky celé naší doby, otázky přeměny imperialistické války ve válku občanskou. Podívejte se, jak o této otázce uvažují.

Pan P. Juškevič věnuje v listu Objedniněje celý článek revoluci a občanské válce. K jakému druhu literatury — s odpuštěním literatury — tento článek patří, bude patrné už z těchto dvou autorových úvah:

»Socialismus, který si vytyčuje za cíl revoluci v zájmu většiny a uskutečňovanou touto většinou, nemá důvod (!!) sahat k metodám (!!!) občanské války, k nimž bývají osudově odsouzeny menšiny uchvacující moc . . . I ta nejvyspělejší třída v moderní společnosti, až dozraje k úplnému pochopení svého světově osvobozeneckého poslání a úkolů s ním spojených, bude ji (občanskou válku) muset zavrhnout spolu s ostatním dědictvím historického barbarství . . .«^[147]

To je perla, co?

Ruská buržoazie začala hned po bolševickém převratu hledat dohodu a paktovat se s cizí buržoazií proti dělníkům a pracujícím své země. Menševici a eseři buržoazii podporovali. Tak tomu bylo začátkem roku 1918 ve Finsku. Tak tomu bylo i na severu a na jihu Ruska začátkem roku 1918, kdy kadeti, stejně jako menševici a eseři rdousili společně s Němci bolševiky. A totéž bylo v Gruzii. Němci dávali Krasnovovi peníze a zbraně. Potom dohodová buržoazie podplácela Čechoslováky a Děnikina, vy-

sazovala vojsko u Murmansku, v Archangelsku, na Sibiři, v Baku a v Aščábádu.

Mezinárodní buržoazie, nejprve německá a potom anglo-francouzská (někdy i obojí společně) začala s vítězným proletariátem v Rusku válčit. A tu se objeví člověk, jenž si říká socialista, přechází k buržoazii a dělníkům radí, aby »zavrhli« »metody občanské války«! Není to snad Jidášek Golovlev v nejnovějším kapitalistickém vydání?

Možná že mi někdo řekne, že Juškevič je jenom obyčejný inkoustový kuli buržoazie, že není vůbec typický pro žádnou stranu a že žádná strana za něj neodpovídá. Nebyla by to však pravda. Za prvé složení redakce a celé zaměření časopisu Objediněnije svědčí o tom, že právě takové službičkování je pro celou menševicko-eserskou branži typické. A za druhé, podívejte se na L. Martova. Toto individuum je nejvýznamnější (a snad »nejlevicovější«) menševik a k tomu ještě velmi vážený člen bernské internacionály, solidární s jejím ideovým vůdcem K. Kautským.

Podívejte se na Martovy úvahy. V dubnovém čísle časopisu Mysl z roku 1919 píše o »světovém bolševismu«. Zná bolševickou literaturu a literaturu o bolševismu dokonale. A tento publicista píše o občanské válce takhle:

»Hned v prvních týdnech války jsem měl příležitost napsat, že krize dělnického hnutí vyvolaná válkou je především „krize morální“, krize vyvolaná ztrátou vzájemné důvěry mezi různými vrstvami proletariátu a ztrátou víry proletářských mas ve staré morálně politické hodnoty. Tehdy jsem si ještě nemyslel, že je možné, aby tato ztráta vzájemné důvěry, toto zničení ideových pojítek, která v posledních desetiletích spojovala nejen reformisty a revolucionáře, ale v určitých situacích i socialisty a anarchisty a obojí s liberálními a křesťanskými dělníky — aby toto zničení vedlo k občanské válce mezi proletáři . . .«^[71]

Slova psaná kurzívou zdůraznil pan Martov. Sám zdůrazňuje, že tu hodnotí právě občanskou válku. Dokonce je možné, že zdůrazňuje svůj naprostý souhlas s Kaut-

ským, který v každém případě uvažuje o občanské válce právě takto.

V této úvaze je tolik rafinované podlosti, taková spousta lži a klamání dělníků, taková nízká zrada jejich zájmů, takové pokrytectví a renegátství vůči socialismu, že se člověk nestačí divit, kolik lokajství nahromadila v Kautských a Martovech desetiletí »kuketování« s oportunismem!

Za prvé, když Kautsky a Martov roní krokodýlí slzy nad »občanskou válkou *mezi proletáři*«, snaží se tím zamaskovat své přeběhnutí k buržoazii. Vždyť občanská válka se ve skutečnosti vede mezi proletariátem a buržoazií. V dějinách se nikdy nestalo a v třídní společnosti se nemůže stát, že by došlo k občanské válce vykořisťovaných mas proti vykořisťovatelské menšině a že by přitom část vykořisťovaných nešla za vykořisťovateli, společně s nimi, proti svým bratřím. Každý rozumný člověk musí uznat, že Francouz, který by při povstání rolníků ve Vendée⁵¹ za monarchii a za statkáře začal plakat nad »občanskou válkou *mezi rolníky*«, by byl pro své pokrytectví považován za odporného lokaje monarchie. A pánové Kautští a Martovové jsou stejnými lokaji kapitalistů.

Mezinárodní světovládná buržoazie rdousí vítězné dělníky jedné země za to, že svrhli kapitál, a vede přitom za sebou část oklamaných, neinformovaných a ustrašených dělníků, zatímco padouši Kautští a Martovové roní slzy nad »občanskou válkou mezi proletáři«. Tato individua se musí uchýlovat k téhle hnusné přetvářce, protože se přece nemohou otevřeně přiznat, že se v občanské válce proletariátu s buržoazií postavili na stranu buržoazie!

Za druhé Martov i Kautsky a stejně tak i celá bernská internacionála velmi dobře vědí, že měli sympatie dělníků jako socialisté, když propagovali nutnost proletářské revoluce. V roce 1902 psal Kautsky^[171, 172] o možné souvislosti revoluce s válkou a o tom, že nadcházející proletářská revoluce bude patrně víc splývat s občanskou vál-

kou než předcházející revoluce. Roku 1912 celá II. internacionála v basilejském manifestu^[176] slavnostně prohlásila, že nadcházející válka bude spojena s nadcházející proletářskou revolucí. Ale když tato válka vypukla, stali se »revolucionáři« II. internacionály lokaji buržoazie!

Bolševici v listopadu 1914 prohlásili^[128], že imperialistická válka se může změnit ve válku občanskou. Ukázalo se, že je to pravda. Dnes je to celosvětová skutečnost. Martov byl nucen tuto skutečnost uznat, jestliže mluví o »světovém bolševismu«. Jenže místo aby poctivě přiznal, že ideově úplně zkrachoval, že ztroskotaly názory všech těch, kdo s opovržlivým úšklebkem maloměšťačka odmítali myšlenku přeměny imperialistické války ve válku občanskou, místo toho se Martov přetvařuje a »obviňuje« »proletářské masy«, že prý »přestaly věřit ve staré morálně politické hodnoty«!!

Renegáti svalují své renegátství na masy. Masy sympatizují s bolševiky a všude se dávají cestou revoluce. A v tom tedy spočívá vina mas podle »teorie« lidí, kteří se celý život holedbali věrností revoluci, a když k revoluci došlo, octli se v táboře buržoazie proti proletariátu.

Za třetí, před válkou existovaly dvě různé teorie o vnitřním boji v socialistickém hnutí. Kautsky a Martov, jakož i většina oportunistů viděli v reformistech a revolucionářích dva zákonité odstíny, nezbytná křídla jednoho hnutí jedné třídy. Roztržku mezi nimi odsuzovali. Považovali za nutné, aby se tyto odstíny v každém vážném okamžiku proletářského třídního boje sblížovaly a spojovaly. Stoupence rozchodu obviňovali z krátkozrakosti.

Druhý názor, bolševický, viděl v reformistech šířitele buržoazního vlivu mezi proletariátem; za vyloženě nerevoluční situace připouštěl jako dočasné zlo spojenectví s nimi a při každém vážném přiosřtení boje, tím spíš při zahájení revoluce, považoval za nutné odtrhnout se od nich, rozejít se s nimi.

Kdo měl pravdu?

Bolševici.

Válka způsobila na celém světě rozštěpení dělnického hnutí a přeběhnutí sociálpatriotů k buržoazii. Po Rusku se to nejnázorněji projevilo ve vyspělé kapitalistické zemi — v Německu. Obhajovat dnes »ideová pojítka« mezi reformisty a revolucionáři znamená podporovat katany z řad dělníků, jako je Noske a Scheidemann, kteří pomáhali buržoazii vraždit Rosu Luxemburgovou a Karla Liebkechta, vraždit tisíce dělníků za jejich revoluční boj proti buržoazii.

*Napsáno v červenci 1919
Poprvé otištěno roku 1925
v časopisu Bolševik, č. 23/24*

Podle rukopisu

PROJEV NA KONFERENCI
POLITICKY
NEORGANIZOVANÝCH DĚLNÍKŮ
A RUDOARMĚJCŮ
6. SRPNA 1919⁵²

NOVINOVÁ ZPRÁVA

PRVNÍ VARIANTA

(Nadšené ovace.) Soudruzi, dovolte mi, abych začal událostmi, o nichž jste včera a dnes četli v novinách. Jsou to události v Maďarsku.

Víte, že v Maďarsku vládla do konce března »kerenština« a teprve koncem března představitelé kerensťiny odstoupili, když zjistili, že se nemohou udržet, a sociálkompromisníci poslali své zástupce do vězení, kde byl v té době soudruh Béla Kun, který kdysi bojoval i v naší Rudé armádě. Začali s ním vyjednávat a soudruh Béla Kun se dostal rovnou z vězení do vlády.

V poslední době však došly zprávy, že v maďarské socialistické straně není něco v pořádku.

Dále mluví soudruh Lenin o tom, jak rumunská vojska vstoupila do Budapešti. Tomu však není třeba věnovat zvláštní pozornost.

Tak to bylo i u nás — říká — na různých frontách. My jsme však měli dost sil upevnit se v zázemí natolik, abychom potom patřičně odpověděli Kolčakovi nebo jak jsme odpověděli na petrohradské frontě. Víte, že naše vojska dobyla Jamburg.

Dále soudruh Lenin mluví o politických zkušenostech, kterými jsme za tu dobu prošli. Maďaři přirozeně takové zkušenosti nemají.

Nesmíme však klesnout na mysli, protože víme, k čemu vede dočasné vítězství kolčakovštiny a děnikinovštiny. Ať si teď rumunští kolčakovci triumfují nad mrtvolami maďarských dělníků. My však víme, že dlouho triumfovat nebudou. Je ovšem pravda, že z této těžké války se opravdu může dostat jen železná síla dělníků, která pomáhá každému pracujícímu a trestá každého spekulanta.

Potom mluví Lenin o počínání kompromisníků, menševiků a eserů, na Sibiři, kteří teď obviňují sovětskou vládu z nesprávné taktiky, avšak sami příklad taktiky dát nedokázali. Všechno, co se na Sibiři stalo, všechny ty sliby menševiků a eserů přinesly v podstatě rolníkům i dělníkům jen utrpení. Avšak od chvíle, kdy byl podepsán versailleský mír, začínají dělníci ve Francii, v Anglii i v jiných zemích stále víc a víc chápat situaci.

Proto se poslední události v Maďarsku, ať jsou sebetěžší, podobají událostem, které probíhaly v táboře Děnikina a Kolčaka. Tyto události otevrou dalším statisícům dělníků oči a dokáží jim, že kapitál natahuje ruku, aby dostal zpátky to, co ztratil.

Dále mluví soudruh Lenin o spiknutích, která osnují menševici, socialisté-revolucionáři a kapitalisté, aby znovu získali moc. Spiklenci osnují spiknutí a sovětskou vládu tím chtějí přimět, aby upustila od teroru.

My však od teroru neupustíme, protože víme, že by to vedlo k dočasnému vítězství Kolčaků a Děnikinů! Kapitál v této válce sám sebe zabil. A tato dodělávající bestie teď v posledním tažení vrčí na dělníky. Ale svůj konec nemůže odvrátit, stejně zdechne! (Bouřlivý potlesk.)

*Izvěstija VCIK, č. 173
a Izvěstija Petrogradského sověta,
č. 177, 7. srpna 1919*

*Podle textu listu
Izvěstija VCIK porovna-
ného s textem listu
Izvěstija Petrogradského
sověta*

DRUHÁ VARIANTA

Soudruzi, dovolte, abych vám teď objasnil události, k nimž právě došlo v Maďarsku.

Jak je známo, vládla tam do konce března tohoto roku »kerenština« se všemi jejími slastmi. Když se tam v té době, 21. března, najednou vytvořila vláda sovětů [tj. rad] a tamější menševici souhlasili, že ji budou podporovat, bylo možné usuzovat, že v socialistickém hnutí nastalo jakési nové období . . . Jenomže poslední události ukázaly, že sociálkompromisníci se vůbec nezměnili. To, co se teď stalo v Maďarsku, je zřejmě ve velkém rozsahu opakováním toho, čeho jsme nedávno byli svědky v Baku⁵³.

Soudruh Lenin barvitě připomíná tragický případ bakuského proletariátu, kdy jeho sociálzrádci požádali o pomoc anglické velení a za zády dělníků uzavřeli tajnou úmluvu se západními imperialisty. Řečník porovnává tuto bakuskou tragédii s nynějším převratem v Maďarsku a mluví o radiogramu, z něhož se dovídáme, že Rumuni už vstoupili do rudé Budapešti.

Dále soudruh Lenin srovnává situaci v Maďarsku se situací v Sovětském Rusku a po stručné zmínce o všech našich dočasných nezdarech mluví o tom, že nás zachraňovala a zachraňuje rozlehlost území, zatímco Maďarsko je příliš malé na to, aby čelilo všem svým nepřátelům. Řečník pak přechází k otázce kompromisníků vůbec a zmiňuje se i o našich ruských kompromisnických socialistických stranách a prohlašuje:

Jestliže se kompromisníci v Rusku dopustili za Keren-

ského v šestiměsíční praktické činnosti chyby, proč tuto chybu za kolčakovštiny na Sibiři nenapravili?

Jde však o to, že nám děnikinovci také sladce zpívají o Ústavodárném shromáždění a že kontrarevoluce nikde nevystupuje otevřeně, a proto říkáme: Žádné dočasné neúspěchy, jako například poslední události v Maďarsku, nás nemohou vyvést z míry. Neexistuje jiné východisko ze všech neštěstí než revoluce, zbývá jen jeden spolehlivý prostředek — diktatura proletariátu. Říkáme: Každá další porážka Rudé armády ji jenom zoceluje, činí ji pevnější a uvědomělejší, protože dělníci a rolníci teď z krvavých zkušeností pochopili, co nám přináší moc buržoazie a kompromisníků. Dodělávající bestie světového kapitálu vynakládá poslední síly, ale stejně zdechne! (Bouřlivý potlesk.)

*Otištěno 8. srpna 1919
v listu Večernije izvěstija
Moskovského sověta, č. 312*

*Podle listu
Večernije izvěstija
Moskovského sověta*

S O U D R U H Ů M
S E R R A T I M U A L A Z Z A R I M U

Drazí soudruzi a přátelé! Děkujeme vám za pozdravy, které jste nám poslali jménem vaší strany. Víme o vašem hnutí velice málo; nemáme žádné materiály. Ale to málo, co víme, nám dokazuje, že jsme společně proti bernské žluté internacionále, která podvádí dělnické masy, a pro Komunistickou internacionálu. Jednání, která vedli s vaší stranou předáci žluté internacionály, dokazují, že to jsou jenom generálové bez vojska. Na celém světě už morálně zvítězily diktatura proletariátu a sovětský systém. Ve všech zemích světa nevyhnutelně přes všechny obtíže, potoky krve, bílý teror buržoazie atd. nevyhnutelně najde reálné a definitivní vítězství.

Pryč s kapitalismem! Pryč s podvodnou buržoazní demokracií! Ať žije světová republika sovětů!

Moskva 19. 8. 1919

Vždy váš
V. Lenin

*Otištěno italsky
2. září 1919 v listu
Avanti! (Milán), č. 243
Rusky poprvé otištěno roku 1932
Sočiněnija V. I. Lenina, sv. XXVI,
2. a 3. vydání*

*Podle listu Avanti!
Přeloženo z italštiny do
ruštiny*

D O P I S

D Ě L N Í K Ů M A R O L N Í K Ů M

K V Í T Ě Z S T V Í N A D K O L Č A K E M

Soudružky a soudruzí! Rudá vojska osvobodila od Kolčaka celý Ural a začala osvobozovat Sibiř. Uralští a sibiřští dělníci a rolníci vítají s nadšením sovětskou moc, protože vymetá železným koštětem všechnu statkářskou a kapitalistickou pakáž, která zdeptala lid vysokými daněmi, ponižováním, tělesnými tresty a obnovením carského útlaku.

Naše všeobecné nadšení, naše radost nad osvobozením Uralu a vstupem rudých vojsk na Sibiř v nás nesmí vyvolat sebeuspokojení. Nepřítel ještě zdaleka není zničen. Není ani úplně poražen.

Je třeba napnout všechny síly, abychom vyhnali Kolčaka a Japonce společně s ostatními cizáckými lupiči ze Sibiře, a ještě většího vypětí sil je zapotřebí, abychom nepřítel rozdrtili, abychom mu znemožnili znovu a znovu začínat loupit.

Jak toho dosáhnout?

Nesmíme připustit, aby trpké zkušenosti Uralu a Sibiře a stejně tak zkušenosti všech zemí vyčerpaných čtyřletou imperialistickou válkou přišly nazmar.

Uvedu pět hlavních ponaučení, která si musí z těchto zkušeností vzít všichni dělníci a rolníci, všichni pracující, abychom se vyvarovali opakování útrap kolčakovštiny.

První ponaučení. Abychom ubránili moc dělníků a rolníků před lupiči, to znamená před statkáři a kapitalisty, potřebujeme silnou Rudou armádu. Dokázali jsme ne slovy, ale činy, že ji můžeme vybudovat, že jsme se ji naučili řídit a porážet kapitalisty, i když dostávají od nejbohat-

ších zemí světa štědrá pomoc ve zbraních a výstroji. Bolševici to dokázali činy. Všichni dělníci a rolníci, jsou-li uvědomělí, jim musí uvěřit ne na slovo (věřit na slovo je pošetilé), ale na základě zkušeností mnoha miliónů lidí na Uralu a na Sibiři. Nejtěžším úkolem je spojit ozbrojování dělníků a rolníků s velením bývalých důstojníků, kteří většinou sympatizují se statkáři a kapitalisty. Tento úkol můžeme vyřešit jen tehdy, budeme-li umět skvěle organizovat a dodržovat přísnou a uvědomělou kázeň a budou-li široké masy důvěřovat vedení dělnických komisařů. Bolševici tento velmi těžký úkol vyřešili: bývalí důstojníci nás mnohokrát zradili, a přesto je Rudá armáda nejen v našich rukou, ale naučila se i porážet carské generály i generály anglické, francouzské a americké.

Proto každý, kdo se opravdu zbavil kolčakovštiny, musí věnovat všechny síly, všechny prostředky a všechny schopnosti budování a upevňování Rudé armády. První, hlavní a nejdůležitější povinností každého uvědomělého dělníka a rolníka, který nechce kolčakovský režim, je svědomitě a z přesvědčení dodržovat všechny zákony o Rudé armádě, plnit všechny příkazy, všemožně v ní upevňovat kázeň a pomáhat Rudé armádě vším, čím se jen pomoci dá.

Partyzánštiny, svévole jednotlivých oddílů a neposlušnosti vůči ústřední moci se musíme bát jako ohně, protože to vede k záhubě: důkazem je Ural, Sibiř i Ukrajina.

Kdo Rudé armádě bezmezně a obětavě nepomáhá, kdo v ní neupevňuje ze všech sil pořádek a kázeň, je zaprodanec a zrádce, zastánce kolčakovštiny a je ho třeba nelitostně zničit.

Se silnou Rudou armádou jsme neporazitelní. Bez silné armády se nevyhnutelně staneme obětí Kolčaka, Děnikina a Juděniče.

Druhé ponaučení. Rudá armáda nemůže být silná bez velkých státních zásob obilí, protože bez toho není mož-

né armádu volně přesunovat ani jaksepatří cvičit. Bez toho není možné živit dělníky pracující pro armádu.

Každý uvědomělý dělník a rolník musí vědět a pamatovat si, že hlavní příčinou, proč naše Rudá armáda nedosahuje dost rychlých a trvalých úspěchů, je dnes právě nedostatek státních zásob obilí. Kdo neodevzdává státu přebytky obilí, pomáhá Kolčakovi, je zaprodanec a zrádce dělníků a rolníků a nese vinu na smrti a utrpení dalších desetitisíců dělníků a rolníků v Rudé armádě.

Šejdříři, spekulanti a úplně zaostalí rolníci uvažují takto: Radši prodám obilí na volném trhu a dostanu mnohem víc než za pevnou cenu, kterou dává stát.

Jenomže jde právě o to, že z volného prodeje vyrůstá spekulace, hrstka lidí bohatne a jenom boháči jsou sytí, kdežto dělnické masy dále hladovějí. Viděli jsme to v praxi v nejbohatších obilnářských krajích na Sibiři a na Ukrajině.

Při volném prodeji obilí kapitalisté triumfují, kdežto pracující hladovějí a živoří.

Při volném prodeji obilí stoupá cena až na tisíc rublů za pud, peníze se znehodnocují, hrstka spekulantů bohatne, zatímco lid chudne.

Při volném prodeji obilí jsou státní sklady prázdné, armáda je vyčerpaná, průmysl upadá a vítězství Kolčaka nebo Děnikina je neodvratné.

Vědomě jsou pro volný prodej obilí jen boháči, jen úhlavní nepřátelé dělnické a rolnické moci. Kdo je pro volný prodej obilí z nevědomosti, musí se poučit z příkladu Sibiře a Ukrajiny a pochopit, proč volný prodej obilí znamená vítězství Kolčaka a Děnikina.

Stále ještě existují zaostalí rolníci, kteří uvažují takto: Ať mi nejdřív dá stát za obilí dobré zboží za předválečnou cenu, a já pak odevzdám přebytky obilí, jinak je nedám. A na základě těchto úvah »loví« často šejdříři a přívrženci statkářů zaostalé rolníky do svých sítí.

Není těžké pochopit, že dělnický stát, který kapitalisté

úplně zpustošili čtyřletou loupežnou válkou za uchvácení Cařihradu a který dále ještě ze msty pustoší Kolčakové a Děnikinové s pomocí kapitalistů celého světa — není těžké pochopit, že dělnický stát nemůže hned dát rolníkům zboží, protože průmysl je ochromený. Není obilí, není palivo, neexistuje průmysl.

. Každý rozumný rolník bude souhlasit s tím, že hladovějícím dělníkům je třeba dát přebytky obilí na úvěr s podmínkou, že za ně dostanou průmyslové výrobky.

Tak se dnes věci mají. Všichni uvědomějí, rozumní rolníci, všichni kromě šmelinářů a spekulantů budou souhlasit s tím, že je třeba odevzdat dělnickému státu na úvěr *úplně všechny přebytky obilí*, protože pak stát obnoví průmysl a dá rolníkům průmyslové výrobky.

Lidé se nás mohou zeptat: Uvěří rolníci dělnickému státu natolik, že mu dají přebytky obilí na úvěr?

Odpovíme: Za prvé, stát dává stvrzenky o úvěru, bankovky. Za druhé, všichni rolníci ze zkušenosti vědí, že dělnický stát, čili sovětská moc pomáhá pracujícím a bojuje proti statkářům a kapitalistům. Proto se sovětská moc nazývá dělnicko-rolnickou mocí. Za třetí rolníci nemají jinou volbu: buď uvěří dělníkům, nebo kapitalistům; buď projeví důvěru a poskytnou půjčku dělnickému státu, nebo státu kapitalistů. Jiná volba neexistuje ani v Rusku, ani v žádné jiné zemi na světě. Čím jsou rolníci uvědomělejší, tím rozhodněji stojí za dělníky a tím pevnější je jejich rozhodnutí všemožně pomoci dělnickému státu znemožnit návrat moci statkářů a kapitalistů.

Třetí poučení. Chceme-li Kolčaka a Děnikina nadobro rozdrtit, musíme udržovat co nejpřísnější revoluční pořádek, musíme posvátně dodržovat zákony a nařízení sovětské vlády a dbát, aby je všichni plnili.

Na příkladu Kolčakových vítězství na Sibiři a na Uralu jsme všichni jasně viděli, jak sebemenší nepořádek, sebemenší porušení zákonů sovětské vlády, sebemenší nepozornost nebo nedbalost vedou okamžitě k posílení statká-

ů a kapitalistů a napomáhají jejich vítězství. Vždyť statkáři a kapitalisté nejsou zlikvidováni a nepovažují se za poražené; každý myslící dělník a rolník vidí, ví a chápe, že jsou pouze rozprášeni, že se poschovávali, skryli a velmi často namaskovali »sovětským« »ochranným« zbarvením. Mnozí statkáři pronikli do sovchozů a mnozí kapitalisté zase do různých »hlavních správ« a »ústředí« jako zaměstnanci státních orgánů; číhají na každém kroku na chyby a slabiny sovětské moci, aby ji svrhli, aby pomohli dnes Čechoslovákům a zítra Děnikinovi.

Po těchto lupičích, skrývajících se statkářích a kapitalistech, je třeba usilovně pátrat a ať jsou *jakkoli maskovaní*, demaskovat je a nemilosrdně trestat, neboť jsou to úhlavní nepřátelé pracujících, obratní, kvalifikovaní a zkušení, trpělivě vyčkávající na vhodný okamžik ke spiknutí; jsou to sabotéři, kteří se nezastaví před žádným zločinem, aby sovětské moci uškodili. K těmto nepřátelům pracujících, ke statkářům, kapitalistům, sabotérům a bělogvardějcům musíme být nemilosrdní.

Ale abychom je dokázali pochyťat, musíme být obratní, ostrážiti a uvědoměli, musíme co nejpozorněji sledovat každý sebemenší nepořádek, každé sebemenší zanedbání svědomitého dodržování zákonů sovětské vlády. Síla statkářů a kapitalistů se zakládá nejen na jejich znalostech a zkušenostech, nejen na pomoci nejbohatších zemí světa, ale i na zvycích a zaostalosti širokých mas, které chtějí žít »postaru« a nechápou, že je nutné přísně a svědomitě dodržovat zákony sovětské vlády.

Sebemenší nezákonnost, sebemenší porušení sovětského pořádku znamená už *trhlinu*, kterou nepřátelé pracujících okamžitě využijí, je to *opora* pro Kolčakova a Děnikinova vítězství. Je trestuhodné zapomínat, že kolčakovština vznikla z malé neopatrnosti vůči Čechoslovákům, z malého odepření poslušnosti jednotlivých pluků.

Čtvrté ponaučení. Je trestuhodné zapomínat nejen na to, že kolčakovština vznikla z hloupostí, ale i na to, že jí

pomohli na svět a přímo ji podporovali menševici (»sociální demokrati«) a eseři (»socialisté-revolucionáři«). Je načase, abychom se naučili hodnotit politické strany podle jejich činů, a ne podle slov.

Ačkoli si menševici a eseři říkají socialisté, jsou to ve skutečnosti *pomáhači bělogvardějců*, pomáhači statkářů a kapitalistů. Dokázala to v praxi nejen jednotlivá fakta, ale i dvě velká údobí v dějinách ruské revoluce: 1. kerensťtina a 2. kolčakovšťtina. V obou případech menševici a eseři, ačkoli se vydávali za »socialisty« a »demokraty«, sehráli v praxi úlohu *pomáhačů bělogvardějců*. Budeme opravdu tak hloupí, a uvěříme jim teď, když nám navrhují^[89], abychom jim ještě jednou dovolili »pokus«, který nazývají »jednotnou socialistickou (nebo demokratickou) frontou«? Cožpak se po kolčakovšťtina ještě najdou, kromě jednotlivců, rolníci, kteří by nechápali, že »jednotná fronta« s menševiky a esery znamená jednotu s pomáhači Kolčaka?

Někdo namítne: menševici a eseři poznali svou chybu a zřekli se jakéhokoli spojenectví s buržoazií. To však není pravda. Za prvé, pravicoví menševici a praví eseři se tohoto spojenectví nezřekli, a mezi těmito »pravicovými« a »levicovými« *neexistuje* žádná zřetelná hranice, a to vinou »levicových« menševiků a levých eserů; i ti nejlepší menševici a eseři, kteří slovně »odsuzují« své »pravičáky«, jsou vůči nim přes všechna svá slova ve skutečnosti *bezmocní*. Za druhé, i ti nejlepší menševici a eseři obhajují právě *kolčakovské* ideje, které pomáhají buržoazii a Kolčakovi s Děnikinem a zastírají jejich špinavé a krvavé kapitalistické činy. Jsou to tyto ideje: lidovláda, všeobecné, rovné a přímé volební právo, Ústavodárné shromáždění, svoboda tisku a další. Na celém světě vidíme kapitalistické republiky, které právě touto »demokratickou« lží ospravedlňují nadvládu kapitalistů a války za zotročení kolonií. U nás jsme svědky toho, jak Kolčak, Děnikin, Juděnič i kterýkoli generál ochotně rozdává takové »demo-

Российская Социалистическая Федеративная Советская Республика.

„Пролетарии всех стран, соединяйтесь!“

№ 6. Речи и беседы агитатора. № 6.

В. И. Ленин.

ПИСЬМО К РАБОЧИМ И КРЕСТЬЯНАМ

по поводу победы над Колчаком.

Цена 1 руб.

Государственное Издательство.
Москва.—1919.

Obálka Leninovy brožury
Dopis dělníkům a rolníkům
k vítězství nad Kolčakem
z roku 1919

The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions. It emphasizes that every entry should be supported by a valid receipt or invoice. This ensures transparency and allows for easy verification of the data.

In the second section, the author outlines the various methods used to collect and analyze the data. This includes both primary and secondary data collection techniques. The primary data was gathered through direct observation and interviews with key personnel. Secondary data was obtained from existing reports and databases.

The third section provides a detailed description of the data analysis process. This involves identifying trends, patterns, and anomalies within the data set. Statistical tools were used to quantify the findings and to test the hypotheses. The results of the analysis are presented in a clear and concise manner, highlighting the most significant findings.

Finally, the document concludes with a summary of the key findings and their implications. It suggests several areas for further research and provides recommendations for improving the current processes. The author expresses confidence in the reliability of the data and the validity of the conclusions.

kratické« sliby. Cožpak je možné věřit člověku, který za pouhé sliby pomáhá vyloženému banditovi? Menševici a eseři, všichni bez výjimky, pomáhají vyloženým banditům, světovým imperialistům tím, že přikrášlují pseudo-demokratickými hesly *jejich* moc, *jejich* tažení proti Rusku, *jejich* nadvládu, *jejich* politiku. Všichni menševici a eseři nám nabízejí »spojenectví« za podmínku, že budeme dělat ústupky kapitalistům a jejich vůdcům — Kolčakovi a Děnikinovi, například že »upustíme od teroru« (když proti nám zuří teror multimilionářů celé Dohody, celého spolku nejbohatších zemí organizujících v Rusku spiknutí), nebo že otevřeme dvířka volnému obchodu obilím atd. Tyto »podmínky« menševiků a eserů znamenají tohleto: My menševici a eseři se přikláníme ke kapitalistům a chceme »jednotnou frontu« s bolševiky, proti nimž jdou kapitalisté využívající každý ústupek! Ne, páni menševici a eseři, v Rusku už teď nehledejte lidi, kteří by vám uvěřili. V Rusku uvědomělí dělníci a rolníci pochopili, že menševici a eseři jsou pomáhači bělogvardějců, jedni pomáhají vědomě a zarytě, druzí z nerozumu a tvrdošijného opakování starých chyb, ale všichni jsou pomáhači bělogvardějců.

Páté poučení. Máme-li Kolčaka a kolčakovštinu zničit a znemožnit jim, aby se znovu vzchopili, musí se všichni rolníci bez váhání rozhodnout pro dělnický stát. Rolníky straší (zvláště menševici a eseři, ti všichni, dokonce i »leví«) strašákem »diktatury jedné strany«, strany bolševické, komunistické.

Na Kolčakově případu se rolníci odnaučili bát se strašáků.

Buď diktaturu (tj. železnou moc) statkářů a kapitalistů, nebo diktaturu dělnické třídy.

Střední cesta neexistuje. O střední cestě marně sní panští synkové, intelektuálové a vykutálení panáčkové, kteří se špatně učili ze špatných knížek. Střední cesta nikde na světě není a být nemůže. Buď dikta-

tura buržoazie (zastřená nabubřelými eserskými a menševickými frázemi o lidovládě, Ústavodárném shromáždění, svobodách atd.), nebo diktatura proletariátu. Kdo se tomu z dějin celého 19. století nenaučil, je beznadějný hlupák. A v Rusku jsme všichni viděli, jak o střední cestě snili za kerensťiny i za Kolčaka menševici a eseři.

Komu tyto sny prospěly? Komu pomohly? Kolčakovi a Děnikinovi. Kdo sní o střední cestě, je pomocníkem Kolčaka.

Dělníci a rolníci na Uralu a na Sibiři si v praxi porovnali diktaturu buržoazie s diktaturou dělnické třídy. Diktaturu dělnické třídy uplatňuje bolševická strana, která už roku 1905 i dříve splynula s veškerým revolučním proletariátem.

Diktatura dělnické třídy znamená, že dělnický stát bez váhání potlačí statkáře a kapitalisty, potlačí zrádce a zaprodance, kteří těmto vykořisťovatelům pomáhají, a porazí je.

Dělnický stát je neúprosným nepřítelem statkářů a kapitalistů, spekulantů a podvodníků, je nepřítelem soukromého vlastnictví půdy a kapitálu, nepřítelem moci peněz.

Dělnický stát je jediný spolehlivý přítel a pomocník pracujících a rolnictva. Žádné příklánění se ke kapitálu, svazek pracujících v boji proti němu, *dělnicko-rolnická moc, sovětská moc* — to znamená *v praxi* »diktatura dělnické třídy«.

Menševici a eseři chtějí rolníky těmito slovy zastrašit. To se jim nepodaří. Po zkušenostech s Kolčakem dělníci a rolníci i v té nejzapadlejší vsi pochopili, že tato slova znamenají *právě to, bez čeho by se před Kolčakem nezachránili*.

Pryč s kolísavci a s lidmi bez páteře, kteří pomáhají kapitálu, kteří podlehli heslům a slibům kapitálu! Nelítostný boj proti kapitálu a svazek pracujících, svazek rolníků

s dělnickou třídou — to je poslední a nejdůležitější poučení z kolčakovštiny.

24. srpna 1919

Pravda, č. 190
a Izvěštija VCIK, č. 190
28. srpna 1919
Podepsán *N. Lenin*

Podle textu brožury
V. I. Lenin, Pismo k rabočim
i krest'janam po povodu
pobedy nad Kolčakom,
Moskva 1919

D O P I S
S Y L V I I P A N K H U R S T O V Ě⁵⁴

Soudružce Sylvii Pankhurstové v Londýně

28. 8. 1919

Milá soudružko! Váš dopis ze 16. července 1919 jsem dostal teprve včera. Jsem Vám velice vděčný za informaci o Anglii a vynasnažím se splnit Vaši žádost, tj. odpovědět na Vaši otázku.

Vůbec nepochybuji, že mnozí dělníci patřící k těm nejlepším, nejčestnějším a opravdu revolučním představitelům proletariátu jsou nepřáteli parlamentarismu a jakékoli účasti v parlamentě. Čím je kapitalistická kultura a buržoazní demokracie v určité zemi starší, tím je to pochopitelnější, neboť ve starých parlamentních zemích se buržoazie skvěle naučila přetvařovat se a nesčetnými způsoby podvádět lid: buržoazní parlamentarismus se vydává za »demokracii vůbec« nebo za »čistou demokracii« a podobně, obratně utajuje nesčíslné kontakty parlamentu s burzou a s kapitalisty, využívá úplatný, prodejný tisk a všemi prostředky uplatňuje moc peněz, moc kapitálu.

Je nepochybné, že by Komunistická internacionála^[31] a komunistické strany jednotlivých zemí udělaly nenapravitelnou chybu, kdyby od sebe odpudily dělníky, kteří jsou pro sovětskou moc, ale nesouhlasí s účastí v parlamentním boji. Díváme-li se na problém všeobecně, teoreticky, pak právě tento program, tj. boj za sovětskou moc, za sovětskou republiku, může sjednotit a musí dnes bezpodmínečně sjednotit všechny upřímné, čestné revolucionáře z řad dělníků. Nesčetní anarchističtí dělníci se teď stávají těmi nejupřímnějšími stoupenci sovětské moci, a je-li tomu tak, pak to dokazuje, že jsou to naši nejlepší

soudruzi a přátelé, nejlepší revolucionáři, kteří byli nepřáteli marxismu pouze z nedorozumění, nebo přesněji ne z nedorozumění, ale proto, že oficiální socialismus převládající v období II. internacionály (1889—1914) zradil marxismus, zabředl do oportunistu a překroutil Marxovo revoluční učení a zejména jeho učení o zkušenostech z Pařížské komuny roku 1871. Napsal jsem o tom podrobně v knize *Stát a revoluce**, a proto nebudu tento problém rozebírat.

Co dělat, jestliže se komunisté v určité zemi, kteří jsou svým přesvědčením a odhodláním provádět revoluční práci upřímnými stoupenci sovětské moci («sovětského systému», jak někdy říkají cizinci), nemohou sjednotit pro neshody týkající se účasti v parlamentu?

Já bych tyto neshody nepovažoval dnes za podstatné, neboť boj za sovětskou moc je politický boj proletariátu v jeho nejvyšší, nejuvědomělejší a nejrevolučnější formě. Je lepší být na straně revolučních dělníků, i když se mýlí v dílčí nebo druhořadé otázce, než na straně «oficiálních» socialistů nebo sociálních demokratů, kteří nejsou upřímnými a pevnými revolucionáři a nechtějí nebo neumějí revolučně pracovat v dělnických masách, i když v této dílčí otázce zastávají správnou taktiku. A otázka parlamentarismu je dnes dílčí, druhořadá. Rosa Luxemburová a Karl Liebknecht měli podle mého názoru pravdu, když na lednové konferenci spartakovců v roce 1919⁵⁵ v Berlíně obhajovali *proti* většině této konference účast ve volbách do německého buržoazního parlamentu, do ústavodárného »Národního shromáždění«. Ale měli samozřejmě ještě větší pravdu, když se rozhodli raději zůstat s komunistickou stranou, která dělala dílčí chybu, než jít s otevřenými zrádci socialismu, jako je Scheidemann a jeho strana, nebo s těmi lokajskými dušičkami, doktrináři, zbabělci, slabošskými přísluhovači buržoazie a skutečný-

* Viz Sebrané spisy 33, Praha 1987, s. 29—153. *Red.*

mi reformisty, jakými jsou Kautsky, Haase, Däumig a celá ta »strana« německých »nezávislých«⁵⁶.

Osobně jsem přesvědčen, že angličtí revoluční dělníci dělají chybu, když se zřikají účasti v parlamentních volbách, ale je lepší udělat takovou chybu než zpomalit v Anglii vytváření silné dělnické komunistické strany ze všech těch Vámi uvedených směrů a sil, které sympatizují s bolševismem a upřímně hájí sovětskou republiku. Kdyby se například v Britské socialistické straně (BSP)⁵⁷ našli upřímní bolševici, kteří by pro neshody v otázce účasti v parlamentu odmítli okamžitě se sloučit v komunistickou stranu se směry č. 4, 6 a 7, udělali by podle mého toto bolševici mnohem větší chybu, než je nesprávné odmítnutí účastnit se voleb do anglického buržoazního parlamentu. Samozřejmě když to říkám, předpokládám, že směry 4, 6 a 7 jsou všechny skutečně spojeny s *masami* dělníků a že to nejsou *pouze* malé skupinky intelektuálů, jak to v Anglii často bývá. V tomto směru jsou jistě velmi důležité Workers Committees a Shop Stewards⁵⁸, které jsou pravděpodobně úzce spojeny s *masami*.

Nerozlučné spojení s *masami* dělníků, schopnost neustále mezi nimi agitovat, účastnit se každé stávkové akce a reagovat na každý požadavek *mas*, to je pro komunistickou stranu to nejdůležitější, zejména v takové zemi, jako je Anglie, kde se dosud (jako ostatně ve všech imperialistických zemích) socialistického a vůbec dělnického hnutí účastnila hlavně nepočetná horní vrstva dělníků, představitelé dělnické aristokracie, většinou skrzskrz beznadějně zkažení reformismem a spoutaní buržoazními a imperialistickými předsudky. Pokud se nebude proti této vrstvě bojovat, pokud nebude zlomena veškerá její autorita u dělníků, pokud se *masy* nepřesvědčí o naprosté buržoazní zkaženosti této vrstvy, nemůže být o opravdovém komunistickém dělnickém hnutí ani řeči. To platí nejen o Anglii, ale i o Francii, Americe a Německu.

Ti dělníci revolucionáři, kteří si za terč svých útoků

zvolili parlamentarismus, mají naprostou pravdu potud, pokud tyto útoky znamenají zásadní odmítání buržoazního parlamentarismu a buržoazní demokracie. Sovětská moc, sovětská republika je to, čím dělnická revoluce nahradila buržoazní demokracii, je to forma přechodu od kapitalismu k socialismu, forma diktatury proletariátu. A kritika parlamentarismu je nejen oprávněná a nutná jako odůvodnění přechodu k sovětské moci, ale je také naprosto správná jako vědomí historické podmíněnosti a omezenosti parlamentarismu, jeho sepětí s kapitalismem a pouze s kapitalismem, jeho (parlamentarismu) pokrokovosti ve srovnání se středověkem a *reakčností ve srovnání se sovětskou mocí*.

Kritikové parlamentarismu v Evropě a v Americe však velmi často, patří-li k anarchistům a anarchosyndikalistům, nemívají pravdu, protože odmítají *jakoukoli účast* ve volbách a v parlamentní činnosti. Tady se prostě projevuje nedostatek revolučních zkušeností. My Rusové jsme prožili ve 20. století dvě velké revoluce a dobře víme, jaký význam může mít a skutečně má parlamentarismus v revoluční době vůbec a zvláště *přímo za revoluce*. Buržoazní parlamenty musí být zrušeny a nahrazeny sovětskými institucemi. O tom není pochyb. Teď, po zkušenostech Ruska, Maďarska, Německa a dalších zemí, je nepochybné, že za proletářské revoluce k tomu *bezpodmínečně dojde*. Proto dělník, který chce být skutečným revolucionářem, je *bezpodmínečně* povinen soustavně k tomu dělnické masy vychovávat, předem jim vysvětlovat, jaký má pro ně moc sovětů význam, propagovat ji a agitovat pro ni. Ale my Rusové jsme plnili *tento* úkol i tím, že jsme působili na půdě parlamentu. Naši zástupci v carské, falšované, statkářské dumě dokázali dělat revoluční a republikánskou propagandu. A právě tak je možné a nutné *propagovat moc typu sovětů* v buržoazních parlamentech, z jejich tribuny.

Možná že v té či oné parlamentní zemi to nebude

snadné hned uskutečnit. To je však jiná otázka. Musíme usilovat o to, aby si tuto správnou taktiku osvojili revoluční dělníci ve všech zemích. A je-li dělnická strana skutečně *revoluční*, je-li skutečně *dělnická* (tj. spjatá s masami, s většinou pracujících, s *dolními vrstvami* proletariátu, a ne pouze s jeho horní vrstvou), je-li to skutečně *strana*, tj. pevně, důkladně semknutá *organizace revolučního předvoje*, jenž dovede dělat revoluční práci mezi masami nejrozmanitějším způsobem, pak taková strana jistě dokáže *své* poslance řídit a vychovávat z nich opravdové revoluční propagandisty, takové jako Karl Liebknecht, a ne oportunisty demoralizující proletariát buržoazními metodami, buržoazními zvyky, buržoazními idejemi, buržoazní bezideovostí.

Kdyby se to v Anglii hned nepodařilo a kdyby nebylo možné žádným způsobem sjednotit anglické zastánce moci sovětů pro neshody v názorech na parlamentarismus a jedině proto, pak bych považoval za užitečný krok vpřed, k úplné jednotě, kdyby se okamžitě vytvořily *dvě* komunistické strany, tj. dvě strany obhajující přechod od buržoazního parlamentarismu k moci sovětů. Jedna ať uznává účast v buržoazním parlamentě a druhá ať ji odmítá; tato neshoda je však dnes tak nepodstatná, že by bylo nejrozumnější nerozštěpovat se kvůli ní. Ale ve srovnání s nynější situací by i koexistence dvou takových stran znamenala velký pokrok, s největší pravděpodobností by znamenala přechod k úplné jednotě a k rychlému vítězství komunismu.

Sovětská moc v Rusku nejenže dokázala na téměř dvouletých zkušenostech, že diktatura proletariátu je možná i v rolnické zemi a že je schopná, vytvoří-li silnou armádu (nejlepší důkaz organizovanosti a pořádku), udržet se za neuvěřitelně, neslýchaně těžkých podmínek.

Sovětská moc dosáhla i víc: morálně už zvítězila *na celém* světě, neboť dělnické masy jsou všude, přestože se o sovětské moci dovídají jen drobtý pravdy, přestože slyší

o sovětské moci bezpočet lživých zpráv, dělnické masy jsou už pro moc sovětů. Proletariát na celém světě už pochopil, že tato moc je mocí pracujících, že jenom ona znamená záchranu před kapitalismem, před jařmem kapitálu a před válkami mezi imperialisty a že vede k trvalému míru.

A právě proto mohou být jednotlivé republiky sovětů imperialisty poraženy, ale mezinárodní proletářské hnutí za sověty [tj. rady] poraženo být nemůže.

S komunistickým pozdravem
N. Lenin

P. S. Z tohoto výstřižku z ruských novin si uděláte představu o tom, jak jsme informováni o Anglii.

»Londýn, 25. srpna. (Přes Běloostrov.) Londýnský dopisovatel kodaňského listu Berlingske Tidende telegrafuje 3. srpna t. r. o bolševickém hnutí v Anglii: „Stávky, k nimž v posledních dnech došlo, a nedávná odhalení otřásly vírou Angličanů v imunitu jejich země vůči bolševismu. Tisk nyní tuto otázku živě přetřásá a vláda se ze všech sil snaží dokázat, že „spiknutí“ existovalo dost dlouho a že jeho cílem nebylo nic jiného než svržení existujícího zřízení. Anglická policie zatkla revoluční byro, které mělo podle tvrzení tisku k dispozici peníze i zbraně. Times uveřejňují obsah některých dokumentů nalezených u zatčených. Tyto dokumenty obsahují komplexní revoluční program^[108], podle něhož měla být veškerá buržoazie odzbrojena; pro sověty dělnických a rudoarmějských zástupců měly být opatřeny zbraně a střelivo a měla být zformována Rudá armáda; všechny státní funkce měly být obsazeny dělníky. Dále se plánovalo zřízení revolučního tribunálu pro politické zločince a osoby, které se provinily krutým zacházením s vězni. Všechny potraviny měly být konfiskovány. Parlament a ostatní orgány společenské samosprávy měly být rozpuštěny a místo nich zřízeny revoluční sověty. Pracovní doba měla být zkrácena na šest hodin a nejnižší týdenní mzda zvýšena na 7 liber šterlinků. Státní i všechny ostatní dluhy měly být anulovány. Všechny banky, průmyslové a obchodní podniky a dopravní prostředky měly být prohlášeny za znárodněné.“«

Je-li to pravda, pak musím anglickým imperialistům a kapitalistům reprezentovaným jejich orgánem, listem

The Times⁵⁹, nejbohatším listem na světě, vyslovit nej-
uctivější uznání a vděčnost za skvělou propagandu bolše-
vismu. Pokračujte v tomto duchu, pánové z Timesů, skvě-
le vedete Anglii k vítězství bolševismu!

*Otištěno v září 1919
v časopise Kommunističeskij
internacional, č. 5*

*Podle rukopisu
porovnaného s textem
časopisu*

HLAVNÍ PODMÍNKA VÍTĚZSTVÍ

Jak upevnit vítězství nad Kolčakem? Jak je dovršit a zničit Děnikina? Jak znemožnit další pokusy statkářů, kapitalistů a kulaků získat zpět moc, půdu, kapitál a vládu nad dělníky a rolníky?

Tyto otázky jsou otázkami osudu celé socialistické revoluce v Rusku. Každý uvědomělý dělník a rolník o těchto otázkách přemýšlí. A není těžké se přesvědčit, že základem veškerého budování socialismu je teď otázka zásobování potravinami.

Soustředit všechny přebytky obilí v rukou ústřední sovětské moci a správně je rozdělit znamená učinit naši Rudou armádu neporazitelnou, znamená to definitivně rozdrtit Kolčaka a Děnikina, znamená to obnovit průmysl a zajistit plynulou socialistickou výrobu a distribuci, zajistit naprostý socialistický pořádek.

Dnes už máme dost zkušeností se zásobováním potravinami a s budováním socialismu, abychom si mohli jasně představit velikost tohoto úkolu a způsob jeho řešení. Víme, jak je tento úkol obtížný, ale ze zkušenosti také víme, že jsme našli správnou cestu k jeho řešení a jestliže se na tento úkol víc soustředíme, zvýšíme energii, napneme síly a zdokonalíme aparát, *dokážeme* tento úkol definitivně vyřešit.

Od 1. srpna 1917 do 1. srpna 1918 vykoupil stát 30 miliónů pudů obilí. Od 1. srpna 1918 do 1. srpna 1919 vykoupil přibližně 105 miliónů, tj. třiapůlkrát víc, ačkoli jsme v tomto období neměli v rukou Don, severní Kavkaz a západní Sibiř a na Ukrajině jsme měli ve svých ru-

kou jen nevelké území, tj. byli jsme zbaveni nejbohatších obilnářských krajů.

Bude-li v roce 1919 dobrá úroda, můžeme vykoupit velmi mnoho obilí, možná 400 i více miliónů pudů. Pak mimořádně zvýšíme těžbu paliva, dříví, uhlí atd. Pak obnovíme průmysl a pevně, definitivně vkročíme na širokou cestu plánovité socialistické výstavby. Pak úplně zvítězíme nad spekulací a zničíme toto odporné dědictví kapitalismu, které teď všude kolem ničí výhonky socialismu.

SPOLEHLIVÁ CESTA K VÍTĚZSTVÍ

Uvedená čísla ukazují významné úspěchy sovětské moci na úseku zásobování potravinami, úspěchy, jichž bylo dosaženo za neslýchaných, mimořádných obtíží. Ale i ta nejjasnější čísla, i ta nejnepornější fakta bývají popírána nebo zamlčována, když jde o zjištěné zájmy buržoazie, kapitalistů, spekulantů a kulaků.

Podrobný průzkum výživy městských dělníků dokázal, že dělníci dostávají od státu, od lidového komisariátu zásobování pouze polovinu potravin (přibližně), kdežto druhou polovinu získávají na »volném«, »černém« trhu, tj. od spekulantů. Přitom za první polovinu vydávají *desetinu* všech svých výdajů na potraviny, kdežto za druhou *devět desetin*.

Spekulanti drou hladovému dělníkovi kůži z těla.

Spekulanti ho neslýchaně okrádají. Všichni víme, jaký je přínos tolik přetřásaného »volného obchodu« obilím, jak se šíří bezpracné zisky, krádeže a zločiny, jak masy dělníků strádají hladem a hrstka darebáků bohatne.

Přesto se však najdou obhájci volného obchodu!

Naše dělnicko-rolnická vláda, celá Sovětská republika, celá naše rodící se socialistická společnost vede proti kapitalismu, proti spekulaci, proti volnému obchodu obilím nesmírně těžký, odhodlaný, urputný boj na život a na

smrt. Je to velmi těžký, velmi namáhavý, každodenní a skutečně masový boj mezi kapitalismem a socialismem. Na tomto boji závisí celý osud naší revoluce. Avšak lidé, kteří si říkají »socialisté«, sociální demokrati, menševici a »socialisté-revolucionáři«, pomáhají v tomto boji kapitalismu proti socialismu! Nejlepší z těchto lidí, kteří nejvíc nenávidí Kolčaka, Děnikina a *kapitalisty*, se v otázce zásobovací politiky sovětské moci neustále stavějí na stranu *kapitalismu*, neboť žádají drobné ústupky ve prospěch »soukromého obchodního aparátu«, »individuálního podnikání« atd. apod.

Podíváme-li se na to pozorně, zamyslíme-li se dobře nad tím, proč se vede boj proti sovětské moci, dospějeme v podstatě k tomuto závěru: odpůrci sovětské moci se dělí na dvě velké skupiny. Obě obhajují kapitalismus proti socialismu. Jedna to dělá brutálně a s tou nejhrubší ziskuchtivostí — to jsou statkáři, kapitalisté, kulaci, Děnikinové, Kolčakové, černosotňovci a kadeti. Druhá skupina obhajuje kapitalismus »ideově«, to jest nezištně nebo bez přímého osobního prospěchu, z předsudku, ze strachu před novým — to jsou menševici a eseři. Jsou to poslední »ideoví« obhájci kapitalismu. A proto není vůbec náhoda, že Kolčakové a Děnikinové a ruští i všichni zahraniční kapitalisté se schovávají za menševiky a esery, kráčejí pod *jejich* praporem, pod *jejich* vlajkou, opakují *jejich* hesla a fráze o »svobodě« vůbec, o »demokracii« vůbec, o »soukromém« (obchodním, kapitalistickém) podnikání atd. apod.

Chytrí kapitalisté vědí, že »ideový« postoj menševiků a eserů slouží jim, jejich třídě, »*jejich*« kapitalismu, kdežto menševici a eseři jako všichni maloburžoazní socialisté si to vždy a všude neuvědomují. Na život a na smrt se bojí války proti volnému obchodu obilím a chtějí, aby se mu ustoupilo, aby byl alespoň částečně uznán, chtějí s ním »smír« a dohodu.

CO JE TO VOLNÝ OBCHOD OBILÍM?

Volný obchod obilím je návrat ke kapitalismu, k neomezené moci statkářů a kapitalistů, k urputnému boji mezi lidmi kvůli zisku, k »svobodnému« obohacování se několika jedinců a k bídě mas, k jejich věčnému zotročení, jaké existuje ve všech buržoazních státech, nevyjímaje ani ty nejsvobodnější a nejdemokratičtější republiky.

Zeptáte-li se kteréhokoli pracujícího člověka, dělníka, rolníka, ba i příslušníka inteligence, zda chce takové »poměry«, každý odpoví, že nechce. Jenže neštěstí a nebezpečí je právě v tom, že velmi mnoho pracujících, zvláště velmi mnoho rolníků *nechápe*, že volný obchod obilím souvisí s neomezenou mocí statkářů a kapitalistů.

*Napsáno v srpnu 1919
Poprvé otištěno roku 1930
v časopisu Proletarskaja
revoljucija, č. 5*

Podle rukopisu

NÁVRHY USNESENÍ
POLITICKÉHO BYRA ÚV
O OPATŘENÍCH K BOJI
PROTI MAMONTOVOVI

1

Návrh rezoluce politického byra ÚV

Protože politické byro ÚV hodnotí Mamontovovy operace⁶⁰ jako velmi závažné a považuje za *neodkladné co nejrychleji* rozdrtit jeho oddíl, usnází se:

1. Znovu upozornit lidového komisaře pošt a telegrafů a lidového komisaře dopravy na nutnost vynaložit veškeré síly na *zlepšení poštovního a telegrafního spojení v prostoru Mamontovových operací a urychlit* v tomto prostoru *přesuny vojska*.

2. Uložit soudruhovi Trockému, aby

(a) vypracoval návrh telegramu stranickým organizacím v tomto prostoru, v němž je *znovu vyzve* k větší aktivitě;

(b) se zúčastnil společně se soudruhem Laševičem (přitom nedílnou velitelskou pravomoc ponechat Laševičovi) všech operací proti Mamontovovi až do jeho úplné likvidace, aby se ve všech těchto operacích mohla rychleji a výrazněji projevat autorita ÚV a Revoluční vojenské rady republiky⁶¹;

(c) byli proti Mamontovovi povoláni dobrovolníci z Tverské, Kostromské, Jaroslavské a Ivanovsko-Vozněsenské gubernie.

Je třeba okamžitě vypracovat *návrh* směrnice politického byra ÚV.

Konstatovat, že je politicky nezbytné

1. všemožně urychlit přesun belebejské baškirské divize do Petrohradu a provést tento přesun co nejenergičtěji;

2. po náležitém zabezpečení Tuly a vůbec ochrany severu před Mamontovem přesunout 21. divizi — určitou její větší část — na jižní frontu, aby obchválila Mamontova z jihu a zároveň se zúčastnila bojů na jižní frontě.

Navrhuji doplnit také usnesení politického byra (opatření proti Mamontovovi) takto:

1. pro případ obklíčení jmenovat pro *každý úsek* (asi 10—30 verst apod.) *velitele*, z toho 1—2 komunisty;

2. každého, kdo neopustí vagón, na místě zastřelit;

3. k upevnění kázně zavést ještě další drakonická opatření.

Právo *zavádět* tato opatření dát *Laševičovi* + *Trockému*.

((Věnovat tomu pozornost už před Moskvou.))

+ 3. *Urychleně* poslat *každý transport* 21. divize k okamžitému nasazení proti Mamontovovi a doplnit (*bu-de-li třeba*) komunisty.

Napsáno koncem srpna 1919
Poprvé otištěno roku 1942
v publikaci
Leninskij sbornik XXXIV

Podle rukopisu

PROJEV NA KONFERENCI
POLITICKY
NEORGANIZOVANÝCH
DĚLNÍKŮ A RUDOARMĚJCŮ
Z BASMANSKÉHO,
LEFORTOVSKÉHO,
ALEXEJEVSKÉHO
A SOKOLNICKÉHO OBVODU⁶²
3. ZÁŘÍ 1919

Soudruzi! Dovolte, abych pozdravil vaši konferenci politicky neorganizovaných dělníků a rudoarmějců a zároveň i rudé velitele, absolventy dělostřeleckých kursů. Dnešní shromáždění bylo svoláno, aby prodiskutovalo otázky spojené s upevněním našeho státního zřízení a našeho státního aparátu.

Dělnické masy jsou ve všech zemích utlačované. Neužívají plody kapitalistické kultury, a přitom právě pracující mají být základem veškerého života státu. Soudruzi, u nás jsou pracující základem a oporou Sovětské republiky. Po vítězství pracujících v únoru 1917 vznikly okamžitě v celém Rusku sověty. Myšlenka sovětů se neobjevila poprvé v roce 1917, zrodila se už v roce 1905. Již tehdy existovaly sověty dělnických zástupců. Po říjnovém převratu uvítali sovětskou moc se sympatiemi dělníci všech zemí. To má hluboké vnitřní příčiny.

Dovolte mi, soudruzi, abych se zastavil u hlavních principů politického života Sovětského Ruska. Nemám přesné podklady k tomu, abych vyložil hospodářskou situaci naší republiky. Tím se budou jistě zabývat další referenti, zvláště potravinovou politikou dělnicko-rolnické vlády. Já se dotknu jenom oblasti politiky.

Abychom si lépe ujasnili základní postavení sovětské moci, musíme se ohlédnout zpátky, musíme si všimnout průběhu naší revoluce od roku 1917. V naší revoluci byly dvě etapy: první etapa — kerensťina a kornilovovšťina, které předcházely sovětskou moc, a druhá etapa — kaledinovšťina, kolčakovšťina a děnikinovšťina, které sovětskou moc rozvracely. Pracujícího dělníka, i když není člen strany, musí napadnout otázka, proč u nás vznikly tyto dvě etapy a proč spolu souvisejí.

Soudruzi! Každý dělník, každý rudoarmějec, každý pracující se musí zamyslet nad tím, proč naši sovětskou moc obviňují z teroru, proč říkají, že bolševici jsou diktátoři, že jsou hrdlořezové. A zároveň se musí každý pracující zeptat sám sebe, proč vláda Kerenského, Kaledina a Kolčaka tak snadno padla. Všichni víte, že za vlády Kerenského tvořily sověty dělnických a vojenských zástupců síť, která pokrývala celé Rusko, a zároveň veškerou moc měla v rukou buržoazie. Buržoazii podporovali spojenci, kteří chtěli, aby Rusko pokračovalo ve válce, a sama ruská buržoazie chtěla ve válce pokračovat, aby získala Dardanely. Právě proto buržoazní vláda Kerenského, podpořená menševiky a esery, nechťela a ani nemohla uveřejnit smlouvy, které uzavřela vláda Mikuláše Krvavého se spojenci. Tím buržoazie s pomocí menševiků a eserů podvodně udržovala pracující masy pod svou nadvládou.

Všichni si pamatujete, že na počátku revoluce roku 1917 bylo v sovětech málo bolševiků. Pamatuji si, že v červnu, v době I. sjezdu sovětů⁶³, nebyla bolševiků ani sedmina. Buržoazie a takzvané socialistické strany menševiků a eserů o nás říkaly: Bolševici mohou mít na pracující rozkladný vliv. Ale co tehdy dělala buržoazní vláda Kerenského? Krmila pracující jenom sliby, které však neplnila. Zákon o půdě vydán nebyl. A když se pozemkové výbory pokoušely zabírat statkářskou půdu, aby ji rozdělily chudým rolníkům, byli jejich členové zatýkáni. Pracujícím začalo být jasné, že jim tato vláda nic nedá. Zača-

li si uvědomovat, že jenom jejich vlastní moc, moc dělníků a chudých rolníků, jim může něco dát.

A právě tehdy začalo Kornilovovo tažení na Petrohrad. Kornilovovo tažení nebylo náhodné: bylo výsledkem podvodné politiky Kerenského vlády, která se neustále snažila smířit statkáře s rolníky, pracující s vykořisťovateli, práci s kapitálem. A právě tehdy si statkáři, důstojníci a kapitalisté usmysleli, že definitivně převzou veškerou moc. Právě proto došlo ke Kornilovovu tažení. Sověty si uvědomily nebezpečí a spojily se proti Kornilovovi. Ale když Kerenského buržoazní vláda pokračovala ve své podvodné politice i potom, začalo rychle vzrůstat uvědomění dělnických mas a zároveň se ještě před Říjnovou revolucí rychle zvyšoval počet bolševiků v sovětech. Když jsme pak v říjnu uchopili moc, vyhrožovali nám menševici a eseri, kteří se roztahovali ve Smolném, že fronta se přiblíží a smete nás z povrchu zemského. Na to jsme se jim jen smáli do očí, věděli jsme, že pracující masy pochopí naše argumenty, že jsou pro moc pracujících, a tedy pro moc sovětů. A skutečně, když přijížděly do Petrohradu četné delegace z fronty a když jsme jim vysvětlovali situaci, všichni se přidávali k nám. To je pro vás — politicky neorganizované pracující — názorné poučení. Každý pracující, každý dělník, každý rudoarmějec se musí poučit z dějin vlády Kerenského, která, znovu opakuji, chtěla sladit zájmy statkářů a rolníků, dělníků a podnikatelů, práce a kapitálu.

Zdalo se, že vláda Kerenského by měla být silná, protože jí buržoazní dohodové vlády slíbily pomoc, jenomže zkrachovala. Zkrachovala proto, že spočívala na podvodu a neměla půdu pod nohama. Vláda Kerenského slibovala pracujícím všelidové volby, ale jen proto, aby jim těmito volbami zalepila oči, aby odvedla pozornost pracujících od skutečné situace. Proto po říjnovém převratu, když se proletariát sám chopil moci, ustavoval především své správné orgány — sověty dělnických a vojenských zástupců.

Dělnicko-rolnická vláda okamžitě zavrhla podvodnou politiku buržoazní vlády Kerenského. Prvním činem rady lidových komisařů bylo uveřejnění tajných smluv^[40], které uzavřela vláda Mikuláše Krvavého s našimi bývalými spojenci. Dělnicko-rolnická vláda otevřeně prohlásila, že už nechce válčit za zájmy buržoazie, a bez ohledu na všechny pomluvy, které šířili podplacení agenti buržoazie, menševici a eseři, navrhla všem válčícím státům zahájit mírová jednání. Tehdy dělníci všech zemí poznali, že sovětská moc nechce dál válčit. Byl uzavřen loupežný brestlitevský mír, který bezbrannému Rusku vnutili němečtí dravci. Mezi uvědomělými dělníky všech zemí mohutněly a šířily se sympatie k sovětské moci. A když buržoazní vlády Dohody přinutily německé lupiče podepsat ještě těžší a loupežnější mír, pochopili dělníci ve všech zemích, jak je po celou dobu balamutily. Začaly se ozývat, množit a sílit hlasy proti těm, kdo je ustavičně podváděli. Dělníci se začali dožadovat moci pracujících — dělníků a rolníků, moci sovětů.

Proto tak brzy padla buržoazní vláda Kerenského a Kolčaka, které podporovali menševici a eseři. (Všichni víte, že členem sibiřské vlády⁶⁴ byl menševik Majskij.) Menševici, eseři i Čechoslováci, podporovaní zahraniční buržoazií, ti všichni se spojili nejdříve na základě boje proti bolševikům a potom na základě vytvoření všelidové demokratické moci. Co se však stalo? Důstojníci Kolčakova typu rozehnali na Sibiři Ústavodárné shromáždění a nastolili moc důstojníků, kapitalistů a statkářů. Pracující masy na Sibiři se v praxi přesvědčily, jak jsou klamány, a proto se Rudé armádě podařilo tak snadno a v tak krátké době obsadit celou Sibiř, protože Rudé armádě teď začali pomáhat sami sibiřští dělníci a rolníci.

Teď se musíme, soudruzi, zamyslet nad tím, proč se říká, že bolševici používají násilí, že bolševici jsou diktátoři. Proč se všichni, kdo šli s menševiky, esery, Čechoslováky a Kolčakem, zakrátko od nich odvrátili? Proč statká-

ři, kapitalisté a důstojníci, jakmile uchopili na Sibiři moc, vyhnali ze sibiřské vlády menševiky a esery a dosadili místo nich Kolčaka? Proč se tato vláda, ze všech stran podporovaná, tak brzy zhroutila? Protože všechna jejich slova a všechny jejich činy byly jen podvod a lež. Protože nedodrželi slovo a nedali lidu ani Ústavodárné shromáždění, ani lidovou moc, ani žádnou jinou demokratickou moc; zřídili si diktaturu statkářů a důstojníků.

Soudruzí, buržoazie musela pro své třídní zájmy obelhávat pracující a podvádět je. Dělníci a rolníci si to všechno uvědomili. Uvědomili si, že jen tehdy, až bude moc patřit pracujícím, nebude se lhát, nebude se podvádět a nebudou ani hrůzy, jaké prožíval a prožívá dnes proletariát a chudé rolnictvo po čtyřleté válce, kdy byla u moci buržoazie. Proletariát si uvědomil, že je pouze jedno východisko — svrhnout moc kapitalistů, že mezi prací a kapitálem nemůže nikdy dojít ke smíru, o kterém ustavičně mluví menševici a eseři. Sibiřští dělníci a rolníci doplatili na svou důvěřivost skutečně těžce, desetitisíci postřílených a ubitých. Máme za sebou krutou zkušenost z masakrování sibiřských dělníků a rolníků, ale víme, že tato zkušenost pro ně bude poučením. Tato zkušenost je pro dělníky a rolníky nejlepší školou bolševismu. Pracující po těchto zkušenostech pochopí, že střední cesta neexistuje. Jiná volba není: buď moc dělníků a rolníků — moc sovětů, nebo moc kapitalistů a statkářů. Buržoazie se snaží dezorientovat pracující násilím a klamáním, ale pod tíhou rostoucího uvědomění proletariátu a chudého rolnictva se všechna její námaha hrouť jako domeček z karet.

Dobrodružství Děnikina, který na Ukrajině opakuje to, co dělal Kolčak, přiměje ukrajinské dělníky a rolníky, aby si uvědomili, jaké chyby se teď dopouštějí tím, že proti Děnikinovi dost energicky nebojují. Víme, že až Děnikinovo řádění na Ukrajině skončí, budou ukrajinští dělníci a rolníci silnější a budou hájit moc dělníků a rol-

níků ne už slovy, ale činy, tak jak to teď dělají naši bratři na Sibiři. Dělnicko-rolnická moc říká rolníkům a všem pracujícím: »Pojďte s námi, budujte svůj proletářský stát. Podívejte se na zkušenosti s Kolčakem a Děnikinem a uvidíte, jak se žije tam, kde není sovětská moc.« Pro nás je tato zkušenost nejlepší agitací.

Silná dělnicko-rolnická moc potlačuje každé bělogvardějské spiknutí zosnované proti ní. Železným koštětem vymetá ze svých řad zrádce. Dělnicko-rolnická moc vybuodovala Rudou armádu, přivedla do ní odborníky a obklopila je celou řadou komunistických komisařů. Desítky odborníků, kteří zradili, jsme z Rudé armády vyhnali, ale tisíce, ba desetitisíce vojenských odborníků, kteří poctivě plní své povinnosti v dělnicko-rolnické Rudé armádě zůstávají. To je hlavní a nejdůležitější zkušenost z politického osvobození pracujících.

Soudruzi, to všechno, co jsem vám dnes řekl, už začíná být jasné pracujícím v ostatních zemích. Všude vzrůstá a mohutní hnutí dělnických mas, které žádají moc sovětů. Víte, že v Německu dnes stojí v čele vlády menševici, že se drží díky ozbrojené síle Dohody, ale němečtí dělníci přesto požadují moc sovětů. A německá vláda byla v těchto dnech nucena zařadit do své ústavy článek, kterým se v celém Německu zavádějí sověty [tj. rady] dělnických zástupců. Tyto sověty však nemají právo projednávat politické otázky týkající se života země. Podle ústavy sociálzrádců mají německé rady právo jednat pouze o hospodářské situaci v zemi. Z ostatních západoevropských států k nám přichází velmi málo zpráv, protože jsme ze všech stran obklíčení nepřáteli, ale zprávy, které se k nám dostanou, svědčí o tom, že hnutí ve prospěch bolševiků vzrůstá a sílí. Povím vám malou příhodu, která se stala ve Francii a která dokazuje lépe než slova správnost mých argumentů a řekne vám velmi mnoho. Ve Francii vycházejí dva bolševické listy. Jeden si chtěl dát název Bolševik, ale cenzura (v demokratické Francii existuje

cenzura!) tento název zakázala, a tak se list pojmenoval *Le Titre Censuré!!!*⁶⁵ Když si dělník tyto noviny koupí a uvidí tento název, sám dodá: Bolševik. (Bouřlivý potlesk.)

Na závěr mi, soudruzi, dovolte, abych vám sdělil zprávu, kterou jsem dostal od soudruha Zinovjeva, předsedy petrohradského sovětu dělnických a rudoarmějských zástupců. Soudruh Zinovjev mi oznámil, že do Petrohradu přijelo sto estonských zajatců, kteří mu řekli toto: V bělogvardějském Estonsku se konala konference odborově organizovaných dělníků nestraníků. Této konference se zúčastnilo 417 delegátů a z nich bylo jen 33 s názory menševiků, všichni ostatní smýšleli jako bolševici! (Bouřlivý potlesk.) Konference žádala uzavření míru s Ruskem. Když se o tom dověděli Angličani, jejich zástupce přišel na konferenci a navrhl, aby byla bělogvardějská vláda v Estonsku svržena, ale dělníci ho vyhnali a žádali uzavření míru s Ruskem a návrat k mírovému životu. Nato byla konference rozehnána. Sto osob bylo posláno do Ruska »hledat bolševismus«; 26 osob bylo zadrženo a mají být zastřeleni. Na tento čin bělogvardějského Estonska jsme odpověděli svoláním k dělníkům a obyvatelstvu jejich země [⁸⁶] a jejich vládě jsme oznámili [¹⁰²], že všechny rukojmí, kteří jsou u nás, postřílíme⁶⁶. (Potlesk.) A tamější vládu přece podporovali menševici a eseři.

Malé Estonsko dalo na své konferenci odborových organizací dělníků nestraníků patřičnou odpověď mocné Anglii, té Anglii, která nám vyhrožovala paktem čtrnácti států⁶⁷.

Nakonec mi dovolte vyslovit přesvědčení, že Sovětské Rusko, které ve své zemi dva roky vítězilo, brzy zvítězí nad mocí buržoazie celého světa. (Bouřlivý potlesk.)

O NAHRAZENÍ
KOLEKTIVNÍHO ŘÍZENÍ
CENTROTEXTILU*
ŘÍZENÍM JEDNOU OSOBOU

NÁVRH USNESENÍ
RADY LIDOVÝCH KOMISAŘŮ⁶⁸

1. Uložit Nejvyšší národohospodářské radě, aby postupně snižovala počet členů kolegií a zejména aby zjistila, jaké jsou zkušenosti s řízením jednou osobou, ať už je řídí komunista nebo odborník kontrolovaný komunistickým komisařem.

2. Vedle kolektivního projednávání a rozhodování důsledně uplatňovat osobní odpovědnost za splnění jak konkrétních pracovních úkolů, tak jednotlivých operací.

3. Uložit Nejvyšší národohospodářské radě a ostatním komisariátům spravujícím podniky, aby do dvou měsíců podaly zprávu o *faktickém* plnění těchto úkolů (zvláště o počtu dělníků, kteří se v praxi zaučují do řízení, a o délce jejich praxe v tomto směru).

*Napsáno 4. září 1919
Poprvé otištěno roku 1945
v publikaci Leninskij sbornik XXXV*

Podle rukopisu

* Hlavní výbor pro textilní průmysl. Čes. red.

JAK BURŽOAZIE VYUŽÍVÁ RENEGÁTY

Naše radiostanice zachycují radiotelegrafické informace z Carnarvonu (Anglie), Paříže a jiných evropských center. Paříž je dnes centrem mezinárodního imperialistického bloku a její vysílání je proto často velmi zajímavé. Nedávno, 13. září, oznámila vládní stanice z tohoto centra světového imperialismu všem zemím, že vyšla nová kniha Karla Kautského, známého renegáta a vůdce II. internacionály, namířená proti bolševismu.

Milionáři a multimilionáři nenechávají své vládní stanice vysílat zbytečně. Uznali za nutné podat všem zprávu o novém tažení Kautského. V boji proti nastupujícímu bolševismu se musí chytat všeho, i stébla, dokonce i knihy Kautského. Jsme pánům francouzským milionářům ze srdce vděčni, že nám tak pěkně pomáhají propagovat bolševismus! Tolik nám pomáhají, když vystavují posměchu maloměšťácké a šosácké hromobití Kautského proti bolševikům!

Dnes, 18. září, jsem dostal výtisk listu německých sociálšovinistů, vrahů K. Liebknechta a R. Luxemburgové — Vorwärts⁶⁹ ze 7. září s článkem Friedricha Stampfer^[181] o této nové knize Kautského (Terorismus a komunismus^[173]) s četnými citáty z této knihy⁷⁰. Porovnáme-li Stampferův článek s pařížským vysíláním, zjistíme, že vysílání zřejmě vycházelo z tohoto článku. Páni Scheidemannové a Noskeové, tělesná stráž německé buržoazie a kati německých komunistů, vychvalují Kautského knihu a spojují se v boji proti světovému komunismu s imperialisty Dohody. Je to neobyčejně poučné! A přitom naši

menševici, tito nejtypičtější představitelé žluté bernské internacionály, nenalézali slova, jak vyjádřit rozhořčení nad tím, že jsem Kautského nazval (ve své knize Proletářská revoluce a renegát Kautsky) lokajem buržoazie*.

Je to tak, pánové, ať se zlobíte, jak chcete! Scheidemannovci z Vorwärtsu a milionáři z Dohody nezačali přece Kautského vychvalovat a vyzdvihovat jako nástroj boje proti světovému bolševismu proto, že by se spikli se mnou. Ukázalo se, že Kautsky je svým vztahem k buržoazii, i kdyby si to neuvědomoval a nepřál, ve skutečnosti právě tím, čím jsem ho nazval.

Abychom ukázali, kam až to vede, když se někdo zříká socialismu a revoluce a maskuje to marxismem, uvedeme několik »nejstrašnějších« provinění, vznesených Kautským proti bolševikům.

»Kautsky podrobně ukazuje,« píše Stampfer, »jak bolševici nakonec vždycky dospívají k opaku toho, co bylo jejich cílem: byli proti trestu smrti a vykonávají masové popravy . . .«

Za prvé je vyložena lež, že bolševici byli proti trestu smrti v období revoluce. Na II. sjezdu naší strany v roce 1903, kdy vznikl bolševismus, se vypracovával program strany a v protokolu sjezdu je zaznamenáno, že myšlenka dát do programu zrušení trestu smrti vyvolala jen posměšné poznámky: »I pro Mikuláše II.«⁷¹ Návrh na zrušení trestu smrti pro cara se v roce 1903 neodvážili předložit k hlasování ani menševici. A v roce 1917, za kerensťiny, jsem v Pravdě napsal, že žádná revoluční vláda se neobejde bez trestu smrti a že jde jen o to, *proti které třídě* příslušná vláda zbraň trestu smrti namíří. Kautsky se natolik odnaučil revolučně myslet a tak hluboko zabředl do maloměšťáckého oportunistu, že si ani nedovede představit, jak mohla revoluční proletářská strana dávno

* Viz Sebrané spisy 37, Praha 1988, s. 263—366. *Red.*

před svým vítězstvím otevřeně uznávat nutnost trestu smrti pro kontrarevolucionáře! Proto »čestný« Kautsky, tento čestný člověk a čestný oportunist, píše bez rozpaků o svých odpůrcích lži.

Za druhé, kdyby tento člověk aspoň trošičku chápal, co je to revoluce, nemohl by zapomenout, že dnes nejde o revoluci jako takovou, nýbrž o revoluci vyrůstající z velkého imperialistického vraždění národů. Je možné, aby proletářská revoluce vyrůstající z takové války probíhala bez spiknutí a atentátů kontrarevoluce, organizovaných desetitisíci a statisíci důstojníků, kteří patří k třídě statkářů a kapitalistů? Je možné, aby revoluční strana dělnické třídy v době, kdy zuří občanská válka a buržoazie osnuje vpád cizích vojsk ke svržení dělnické vlády, netrestala takové akce smrtí? Žádný člověk kromě nenapravitelných a směšných školometů nemůže na tyto otázky odpovědět jinak než záporně. Avšak Kautsky, který dříve dovedl chápat problémy v jejich konkrétní historické souvislosti, se tomu odnaučil.

Za třetí, když už Kautsky nedovede promýšlet své téma a píše o bolševicích lži, když nedovede myslet a není ani schopen položit otázku, jaké jsou zvláštnosti revoluce vyrůstající ze čtyřleté války, mohl by se aspoň dívat kolem sebe. Co dokazuje fakt, že důstojníci v demokratické německé republice zavraždili Karla Liebknechta a Rosu Luxemburgovou? A že důstojníci, odsouzení pak za vraždu ke směšně mírnému trestu, uprchli? Pan Kautsky a celá jeho »nezávislá« (na proletariátu nezávislá, ale velmi závislá na maloburžoazních předsudcích) strana odbývá takové otázky fňukáním, odsuzováním a filistrovským lamentováním. A právě proto se všichni revoluční dělníci na celém světě stále více odvracejí od Kautských, Longuetů, MacDonaldů a Turatiů a přecházejí na stranu komunistů, protože revoluční proletariát potřebuje *zvítězit* nad kontrarevolucí, a ne ji bezmocně »odsuzovat«.

Za čtvrté. V knize Kautského je zřejmě »terrorismus«

stěžejní otázkou. Je to vidět z jejího názvu. Také je to vidět ze Stampferových slov: »Kautsky má bezpochyby pravdu, když tvrdí, že hlavním principem Komuny nebyl terorismus, nýbrž všeobecné volební právo.« Ve své knize Proletářská revoluce a renegát Kautsky jsem uvedl dost materiálu na důkaz toho, jakým výsměchem marxismu jsou tyto úvahy o »hlavním principu«. Tentokrát mám jiný úkol. Abych ukázal, jakou hodnotu mají Kautského úvahy o »terorismu« a komu, *kteří třídě slouží*, ocituji v plném znění jeden krátký *liberální* článek. Je to vlastně dopis redakci amerického liberálního časopisu The New Republic (June 25-th 1919)⁷². Tento časopis, zaujímající vcelku buržoazní stanovisko, má na rozdíl od výplodů pánů Kautských tu přednost, že toto stanovisko nenazývá ani revolučním socialismem, ani marxismem.

Dopis redakci zní takto:

» MANNERHEIM A KOLČAK

Pane redaktore! Dohodové vlády odmítly uznat sovětskou vládu v Rusku, protože, jak říkají,

1. sovětská vláda je — nebo byla — germanofilská (pro-german, stojící na straně Německa);
2. sovětská vláda se udržuje terorismem;
3. sovětská vláda je nedemokratická a nereprezentuje ruský lid.

Přitom dohodové vlády už dávno uznaly nynější bělogvardějskou vládu ve Finsku s diktátorem generálem Mannerheimem v čele, i když jsou zřejmá tato fakta:

1. Německé vojenské oddíly pomáhaly bělogvardějcům rozdrtit socialistickou republiku ve Finsku a generál Mannerheim poslal císaři ne jeden telegram s projevem sympatií a úcty. Naproti tomu sovětská vláda propagandou mezi vojáky na ruské frontě energicky podrývala německou vládu. Finská vláda byla nesrovnatelně germanofilštější než ruská.

2. Když se nynější finská vláda chopila moci, v několika dnech chladnokrevně popravila 16 700 členů bývalé socialistické republiky a dalších 70 000 zavřela do koncentračních táborů a odsoudila je k smrti hladem. Naproti tomu v Rusku bylo podle oficiálních údajů za rok, tj. do 1. listopadu 1918, popraveno 3800 osob, mezi nimi mnoho

iplatných funkcionářů orgánů sovětské moci, jakož i kontrarevolucionářů. Finská vláda byla mnohem terorističtější než ruská.

3. Když bělogvardějská vláda povraždila a pozatýkala na 90 000 socialistů a dalších přibližně 50 000 vyhnala za hranice, do Ruska — a Finsko je malá země, má pouze asi 400 000 voličů —, předpokládala, že může bez nebezpečí provést volby. Přes všechna bezpečnostní opatření byli zvoleni většinou socialisté, avšak generál Mannerheim podobně jako dohodové státy po volbách ve Vladivostoku nepotvrdil žádnému z nich mandát. Naproti tomu sovětská vláda zbavila každého, kdo nezískává prostředky na živobytí užitečnou prací, volebního práva. Finská vláda byla mnohem méně demokratická než ruská.

A právě tak je to i s velkým šampiónem v demokracii a novém pořádku, s admirálem Kolčakem v Omsku, a tohoto admirála dohodové vlády podporovaly, zásobovaly a vybavovaly a teď se ho chystají oficiálně uznat.

A tak tedy každý argument, který dohodové státy uváděly proti uznání sovětů, může být přesvědčivěji a oprávněněji použit proti Mannerheimovi a Kolčakovi. Ti však byli uznáni a Rusko hynoucí hladem je svíráno stále tvrdší blokádou.

Washington

Stuart Chase^[153]

Tento článek buržoazního liberála skvěle odhaluje všechnu podlost a zradu, které se na socialismu dopouštějí pánové Kautští, Martovové, Černovové, Brantingové a další hrdinové žluté bernské internacionály.

Kautsky a všichni tito hrdinové za prvé lžou v otázce terorismu a demokracie v Sovětském Rusku. Za druhé nehodnotí události z hlediska třídního boje, který ve skutečnosti probíhá ve světovém měřítku a v té nejostřejší formě, nýbrž z hlediska maloměšťáckého, filistrovského vzdychání po tom, co by mohlo být, kdyby nebyla buržoazní demokracie spojena s kapitalismem, kdyby nebyli na světě bělogvardějci, kdyby je nepodporovala světová buržoazie atd. atd. Za třetí, porovnáme-li americký článek s úvahami Kautského a spol., vidíme jasně, že jeho *objektivní* úlohou je přisluhování buržoazii.

Světová buržoazie podporuje Mannerheimy a Kolčaky, protože se snaží zardousit sovětskou moc, kterou živě

popisuje jako teroristickou a nedemokratickou. Taková je skutečnost. A když Kautsky, Martov, Černov a spol. zpívají svou písničku o terorismu a demokratismu, jenom buržoazii nahrávají. Světová buržoazie potlačuje dělnickou revoluci právě opakováním této písničky klamající dělníky. Osobní poctivost »socialistů«, kteří zpívají tuto písničku »upřímně«, tj. z nesmírné omezenosti, nijak nemění objektivní úlohu této písničky. »Poctiví oportunisté«, Kautští, Martovové, Longuetové a spol., se stali »poctivými« (pro svou bezmeznou bezcharakternost) *kontrarevolucionáři*.

Taková je skutečnost.

Americký liberál pochopil — ne proto, že by byl teoreticky vzdělaný, ale prostě proto, že pozorně sleduje události v dostatečně velkém, tj. ve světovém měřítku — pochopil, že *buržoazie celého světa organizuje a vede občanskou válku proti revolučnímu proletariátu*, a proto podporuje Kolčaka a Děnikina v Rusku, Mannerheima ve Finsku, gruzínské menševiky jakožto lokaje buržoazie na Kavkaze, polské imperialisty a polské Kerenského v Polsku, německé scheidemannovce v Německu, kontrarevolucionáře (menševiky a kapitalisty) v Maďarsku atd. atd.

A Kautsky jako pravý reakční maloměšák dál naříká, jak je občanská válka strašná a hrozná! V tom už není ani stopa po revolučním uvědomění, ani stopa po historickém realismu (vždyť koneckonců není tak hrozné pochopit nutnost přeměny imperialistické války ve válku občanskou), je to přímo nahrávání buržoazii, *pomáhání buržoazii*, tady se Kautsky *ve skutečnosti ocitá na straně buržoazie* právě v té občanské válce, která na celém světě buď už probíhá, nebo se zcela zřejmě připravuje.

Kautsky zastírá povykem, křikem, pláčem a hysterickým kvílením nad občanskou válkou to, že zkrachoval jako teoretik. Ukázalo se, že pravdu měli bolševici, kteří na podzim roku 1914 prohlásili^[128] před celým světem, že *se imperialistická válka přemění ve válku občanskou*. Reakcio-

láři všech odstínů se rozhořčovali nebo smáli, ale ukázalo se, že bolševici *měli pravdu*. K zamaskování své narostlé porážky a své omezenosti a krátkozrakosti je nutné snažit se zastrašit maloměšťáky hrůzami občanské války. A to dělá Kautsky jako politik.

A k jakým směšným nesmyslům při tom dospívá, vidíme z následujícího. Kautsky tvrdí, že naděje na světovou revoluci jsou neopodstatněné — a víte, čím argumentuje? V Evropě by prý revoluce toho druhu jako v Rusku byla »*rozněcováním*« (Entfesselung, rozpoutáváním) »*občanských válek v celém světě na celou generaci*«, a přitom ne rozpoutáváním opravdového třídního boje, ale »*bratrovražedného boje mezi proletáři*«. Tato slova vysázená kurzívou Stampfer cituje jako slova Kautského a samozřejmě je nad nimi u vytržení.

A jak by Scheidemannovi ničemové a katani nebyli nad těmito slovy u vytržení! »Vůdce socialistů« zastrašuje lid revolucí a odrazuje ho od revoluce! Je však komické, že si přitom Kautsky nevšiml jedné věci: všemocná Dohoda válčí už téměř dva roky proti Rusku a tím rozněcuje revoluci doma. I kdyby teď revoluce teprve jen začala, třeba jen ve svém kompromisním stadiu, třeba jen v jednom či ve dvou státech Dohody, způsobilo by to *okamžité* zastavení občanské války v Rusku a *okamžité* osvobození *stamiliónů* lidí v koloniích, protože tam to vře pobouřením a rozhořčením, které je potlačováno jen násilím z Evropy.

Kautsky, který po celou imperialistickou válku odhaloval v celé kráse svou podlou lokajskou duši, má teď pro své jednání zřejmě i tento motiv: *polekal se* vleklého průběhu občanské války v Rusku. V úleku nepomyslel na to, že proti Rusku válčí *buržoazie celého světa*. Revoluce v jedné či dvou evropských mocnostech by *definitivně* podlomila síly veškeré buržoazie a *od základu* rozvrátila její nadvládu, buržoazie by už neměla útočiště *nikde na světě*.

Dvouletá válka světové buržoazie proti revolučnímu proletariátu Ruska skutečně revolucionáře na celém světě *povzbuzuje a dokazuje*, že vítězství *ve světovém měřítku* je neobyčejně blízké a snadné.

Pokud jde o občanskou válku »mezi proletáři«, slyšeli jsme už tyto argumenty od Černovů a Martovů. Abychom poznali, jak je tento argument nesmírně podlý, uvedeme názorný příklad. Za Velké francouzské revoluce bojovala část rolníků, a to rolníci z Vendée, na straně krále proti republice. V červnu 1848 a v květnu 1871 byla část dělníků v jednotkách Cavaignaca a Galliffeta, kteří potlačovali revoluci. Co byste řekli o člověku, který by prohlásil: Pláču nad »občanskou válkou *mezi rolníky* ve Francii roku 1792« a »mezi dělníky v letech 1848 a 1871«? Řekli byste, že je to neobyčejně pokrytecký obháje reakce, monarchie a Cavaignaců.

A měli byste pravdu.

Jenom naprostý idiot nemůže ani dnes pochopit, že v Rusku probíhá (a na celém světě začíná probíhat nebo dožívá) občanská válka proletariátu *proti buržoazii*. Nikdy neexistoval a nikdy nemůže existovat takový třídní boj, v němž by *část* pokrokové třídy nebyla na straně reakce. A to platí i o občanské válce. Část nevzdělaných dělníků nutně pomáhá — delší či kratší dobu — buržoazii. A jen padouši mohou *tímhle* obhajovat *své* přeběhnutí k buržoazii.

Teoreticky tu jde o neochotu pochopit to, co bije do očí, o čem od roku 1914 svědčí všechna fakta z dějin celého dělnického hnutí na celém světě. Na podzim roku 1914 se ve světovém měřítku projevil a v letech 1915—1918 definitivně dozrál rozkol ve *špičkách* dělnické třídy, zdemoralizovaných měšťáctvím a oportunistem a *podplacených* »výnosnými místečky« a jinými milodary buržoazie. Jestliže Kautsky tento historický fakt nevidí a obviňuje z rozkolu komunisty, jenom tím znovu prokazuje svou úlohu lokaje buržoazie.

Čtyřicet let, od roku 1852 do roku 1892, mluvili Marx s Engelsem o *změšřáctění* části (a to špiček, vůdců, »aristokracie«) dělníků v Anglii *v souvislosti* s jejími koloniálními výhodami, s monopoly⁷³. Je zcela jasné, že imperia-
listické monopoly musely ve 20. století vyvolat v celé řadě zemí stejný jev jako v Anglii. Ve všech vyspělých zemích vidíme, že *vůdcové dělnické třídy* a její *špičky* jsou zdemoralizovaní, zkorumpovaní a přecházejí na stranu buržoazie, což souvisí s milodary buržoazie, která těmto vůdcům dává »výnosná místa«, dává těmto špičkám droby ze svých zisků, přesunuje břemeno nejhůře placené a nejhrubší práce na importované zaostalé dělníky a poskytuje »aristokracii dělnické třídy« stále větší výsady oproti masám.

Za války v letech 1914—1918 se definitivně prokázalo, že *vůdcové a špičky* proletariátu, všichni sociálšovinisté, Gompersové, Brantingové, Renaudelové, MacDonal-
dové, Scheidemannové atd. zradili socialismus a přeběhli k buržoazii, přičemž samozřejmě část dělníků jde ze setr-
vačnosti nějakou dobu za touto buržoazní sebrankou.

Bernská internacionála Huysmansů, Vanderveldů a Scheidemannů se teď zcela konstituovala jako žlutá internacionála těchto zrádců socialismu. Bez boje proti nim a bez rozchodu s nimi nemůže být ani řeči o nějakém *skutečném* socialismu, o nějaké *pocitivé* práci ve prospěch sociální revoluce.

Ať si němečtí nezávislí zkoušejí sedět na dvou židlích — to už je jejich osud. Scheidemannovci líbají a objímají Kautského jako »vlastního« a Stampfer to rozlašuje — vždyť Kautsky se skutečně k Scheidemannům dobře hodí. Přitom Hilferding, také nezávislý a přítel Kautského, navrhoval v Luzernu, aby byli Scheidemannové vyloučeni z internacionály. Skuteční vůdcové žluté internacionály se přirozeně Hilferdingovi jen vysmáli. Hilferdingův návrh byl buď vrcholná hloupost, nebo vrcholné pokrytectví: chtěl získat mezi dělníky pověst »levého« a zá-

roveň si udržet pozici v internacionále přísluhovačů buržoazie! Ale ať už vysvětlujeme chování jednoho z vůdců, Hilferdinga, jakkoli, jedno je jisté: v proletářských masách bude jak bezcharakternost »nezávislých«, tak podlost Scheidemannů, Brantingů a Vanderveldů vyvolávat stále častější *odklon od zrádcovských vůdců*. V některých zemích může imperialismus dělníky dost dlouho rozštěpovat, jak se to ukázalo například v Anglii, ale ve světovém měřítku neustále pokračuje *sjednocování* revolučních, sjednocování mas s nimi a vyhánění žlutých. Potvrzují to obrovské úspěchy Komunistické internacionály: v Americe už vznikla komunistická strana⁷⁴ a v Paříži se ke III. internacionále přihlásily Výbor pro obnovení internacionalistických styků a Výbor na ochranu odborů.⁷⁵ Dva pařížské listy se připojily ke III. internacionále: L'Internationale⁷⁶ Raymonda Péricata a Le Titre Censuré!!! (Bolševik?) George Anquetila. V Anglii dojde co nevidět k založení komunistické strany, s níž jsou solidární i nejlepší lidé z Britské socialistické strany, z »výborů továrních důvěrníků« (Shop Stewards Committees), z revolučních industrialistů atd. Příslušníci švédské levice, norští sociální demokraté, holanďští komunisté, Švýcarská socialistická strana⁷⁷ a Italská socialistická strana⁷⁸ už jdou ruku v ruce s německými spartakovci⁷⁹ a s ruskými bolševiky.

Komunistická internacionála se během několika měsíců roku 1919 stala světovou internacionálou, která vede masy a nelítostně pranýřuje zrádce socialismu ve »žluté« internacionále bernských a luzernských kumpánů.

Na závěr se zmíním o jedné zvlášť poučné zprávě, která osvětluje úlohu oportunistických vůdců. Když v Luzernu v srpnu letošního roku zasedala konference žlutých socialistů, vycházelo tam zvláštní vydání ženevského listu La Feuille⁸⁰ se zprávami a informacemi v různých jazycích. V anglickém vydání (No 4, Wednesday, August

6-th) bylo uveřejněno interview s Troelstrou, známým vůdcem holandské oportunistické strany.

Troelstra řekl toto:

»Německá revoluce z 9. listopadu vyvolala mezi našimi (holandskými) politickými a odborářskými vůdci velký rozruch. V holandských vládnoucích kruzích byla několik dní panika zvláště proto, že v téže době propukly vzbouřenecké nálady téměř v celé armádě.

Starostové v Rotterdamu a Haagu se snažili vytvořit své vlastní organizace na pomoc kontrarevoluci. Výbor vytvořený z bývalých generálů, mezi nimiž byl jeden starý důstojník holedbající se potlačením boxerského povstání v Číně, se pokusil dezorientovat několik soudruhů a vyzbrojit je proti revoluci. Jejich úsilí mělo samozřejmě opačný účinek, a tak se v Rotterdamu jednu chvíli zdálo, že bude vytvořena rada dělníků. Avšak vůdové politické organizace a odborů byli toho názoru, že pro takové metody není ještě doba zralá, a omezili se na prosazování minimálního programu dělnických požadavků a na uveřejnění plamenného svolání k masám.«

To řekl Troelstra. A připojil ještě mnoho chvástavých výroků o tom, jak měl revoluční projevy, jak byl dokonce pro uchopení moci, jak si je vědom, že parlamenty a čistě politická demokracie nestačí, jak uznává pro přechodné období i »ilegální metody« boje a »diktaturu proletariátu« atd. apod.

Troelstra je příkladem prodejného, oportunistického vůdce, který slouží buržoazii a klame dělníky. Jak vidíte, slovně vám uzná *všechno* — i sověty a diktaturu proletariátu a co budete chtít. Ve skutečnosti je Troelstra hanebný zrádce dělníků a agent buržoazie. Ve skutečnosti jde *v čele* oněch holandských »vůdců politických a odborových dělnických organizací«, kteří *v Holandsku zachránili buržoazii* tím, že v rozhodujícím okamžiku přešli na její stranu.

Vždyť fakta, která Troelstra uvádí, jsou zcela jasná a jednoznačná. Armáda v Holandsku byla zmobilizována. Proletariát byl ozbrojený a sjednocený v armádě s chudými vrstvami všeho lidu. Německá revoluce vyvolala nadšení dělníků a »vzbouřenecké nálady téměř v celé armá-

dě«. Je jasné, že povinností revolučních vůdců bylo vést masy do revoluce a *nepromeškat* chvíli, kdy se v důsledku ozbrojení dělníků a pod vlivem německé revoluce mohlo všechno okamžitě vyřešit.

Zrádní vůdci s Troelstrou v čele přešli k buržoazii. Dělníky nakrmili reformami a ještě víc slibováním reformem, uchlácholili je »plamennými provoláními« a revolučními frázemi — a napálili je. Byli to právě pánové Troelstrové a jemu podobní »vůdcové«, tvořící bernskou a luzernskou II. internacionálu, kdo pomohli buržoazii demobilizovat armádu a kdo zachránili kapitalisty.

Dělnické hnutí se bude rozvíjet tím, že bude vyhánět proradné zrádce, Troelstry a Kautské a zbavovat se změšřáččelé špičky, která podvádí masy, neboť ve skutečnosti provádí politiku kapitalistů.

20. září 1919

P. S. Soudíme-li podle toho, co napsal Stampfer, Kautsky se vůbec nezmínil o sovětském státním systému. Zřekl se snad v této otázce svého stanoviska? Přestal snad obhajovat nehoráznosti, které o tom napsal ve své brožuře^[170] *proti »Diktatuře proletariátu«*? Uznal snad za lepší pominout to *nejdůležitější* a zabývat se méně důležitým? Na tyto otázky dostaneme odpověď, až se budeme moci seznámit se samou brožurou Kautského.

*Otištěno v září 1919
v časopisu Kommunističeskij
internacional, č. 5
Podepsán N. Lenin*

Podle rukopisu

PŘEDMLUVA
K ČLÁNKU G. ZINOVJEVA
O POČETNÍM STAVU
NAŠÍ STRANY^[18]

Soudruh Zinovjev mi zaslal tento článek a požádal mě, abych jej předal moskevskému tisku. Velmi rád vyhovuji jeho prosbě. Článek podle mého názoru zasluhuje, aby byl otištěn ve všech listech. Je třeba, aby mu věnovali pozornost všichni členové naší strany a aby všude zahájili po vzoru Petrohradu velmi přísnou očistu naší strany od těch, kdo se do ní »vetřeli«, a zároveň intenzívně získávali do strany všechny nejlepší dělníky a rolníky.

N. Lenin

*Pravda, č. 210
21. září 1919*

Podle listu Pravda

A M E R I C K Ý M D Ě L N Í K Ů M

Soudruzi! Asi před rokem jsem vám v Dopisu americkým dělníkům (z 20. srpna 1918) vyložil situaci v Sovětském Rusku a jeho úkoly.* To bylo ještě před revolucí v Německu. Události ve světě od té doby potvrdily, že bolševici správně hodnotili imperialistickou válku z let 1914—1918 a zvláště imperialismus Dohody. A pro dělnické masy na celém světě se od té doby stala sovětská moc srozumitelná a je blízká jejich myšlení i srdci. Přes vliv starých vůdců prosáklých šovinismem a oportunistem dospívají dělnické masy všude k přesvědčení, že buržoazní parlamenty jsou prohnílé a že k tomu, aby se lidstvo zbavilo útlaku kapitálu, je nutná moc sovětů, moc pracujících, diktatura proletariátu. A ať buržoazie všech zemí sebevíc zuří, sebevíc běsní, moc typu sovětů zvítězí na celém světě. Buržoazie utápí Rusko v krvi — vede proti nám válku a štve proti nám kontrarevolucionáře, kteří chtějí obnovit útlak kapitálu. Blokádou a podporováním kontrarevoluce působí buržoazie pracujícím masám v Rusku neslýchané utrpení, avšak rozdrtili jsme Kolčaka a s pevnou vírou ve vítězství vedeme válku proti Děnikinovi.

23. 9. 1919

N. Lenin

* Viz Sebrané spisy 37, Praha 1988, s. 75—91. *Red.*

Často se mě lidé ptají, zda mají pravdu ti Američané, nejen dělníci, ale především buržoové, kteří se stavějí k válce s Ruskem odmítavě a očekávají od nás, že v případě uzavření míru budou nejen obnoveny obchodní styky s námi, ale že budou moci získat v Rusku i určité koncese. Opakují, že mají pravdu. Trvalý mír by pracujícím v Rusku usnadnil situaci natolik, že by tyto masy nepochybně souhlasily i s poskytnutím určitých koncesí. Za rozumných podmínek je poskytnutí koncesí žádoucí i pro nás, a to jako jeden z prostředků, jak získat pro Rusko technickou pomoc od zemí, které jsou v tomto směru vyspělejší než my, pro období, kdy budou vedle sebe existovat socialistické a kapitalistické státy.

23. 9. 1919

N. Lenin

Otištěno anglicky

17. prosince 1919 v listu

The Christian Science Monitor, č. 20

Rusky poprvé otištěno

7. listopadu 1930

v listu Pravda, č. 308

Podle rukopisu

O ÚKOLECH
HNUTÍ PRACUJÍCÍCH ŽEN
V SOVĚTSKÉ REPUBLICĚ

PROJEV NA IV. MOSKEVSKÉ MĚSTSKÉ
KONFERENCI
POLITICKY NEORGANIZOVANÝCH
PRACUJÍCÍCH ŽEN
23. ZÁŘÍ 1919

Soudružky, jsem velmi rád, že mohu pozdravit konferenci pracujících žen. Dovolte, abych pominul témata a otázky, které přirozeně každou pracující ženu a každého uvědomělého pracujícího dnes znepokojují ze všeho nejvíc. Jsou to velice palčivé otázky — obilní problém a naše vojenská situace. Ale jak vím z novinových zpráv o vašich schůzích, byly zde tyto otázky zevrubně vyloženy — vojenskou situaci vysvětlil soudruh Trockij a obilní problém soudruzi Jakovlevová a Sviděrskij, a proto mi dovolte, abych tyto otázky pominul.

Chtěl bych říci několik slov o celkových úkolech hnutí pracujících žen v Sovětské republice, jak o těch, které souvisejí s přechodem k socialismu vůbec, tak o úkolech, které se dnes zvlášť naléhavě dostávají do popředí. Soudružky, sovětská moc od samého počátku věnuje pozornost postavení ženy. Myslím, že každý dělnický stát bude mít při přechodu k socialismu dvojí úkol. První část tohoto úkolu je poměrně jednoduchá a snadná. Týká se starých zákonů, které stavěly ženu do nerovnoprávného postavení vůči muži.

Představitelé všech osvobozeneckých hnutí v západní Evropě už odedávna, nejen po desetiletí, ale po staletí žádali, aby byly tyto zastaralé zákony zrušeny a žena byla zákonem zrovnoprávněna s mužem, ale nepodařilo se to

skutečnit v žádném demokratickém státě Evropy, v žádné z nejvyspělejších republik, protože tam, kde existuje kapitalismus, tam, kde se udržuje soukromé vlastnictví půdy a soukromé vlastnictví továren, tam, kde se udržuje moc kapitálu, mají stále muži výsady. V Rusku se to podařilo uskutečnit jen proto, že tu byla 25. října 1917 nastolená moc dělníků. Sovětská moc si hned na počátku vytkla za úkol, že bude mocí pracujících, nepřátelskou jákemukoli vykořisťování. Vytkla si za úkol, že odstraní možnost vykořisťování pracujících statkáři a kapitalisty, odstraní moc kapitálu. Sovětská moc usilovala o to, aby pracující budovali svůj život bez soukromého vlastnictví půdy a bez soukromého vlastnictví továren, bez toho soukromého vlastnictví, které všude, na celém světě, i tam, kde je naprostá politická svoboda, i v těch nejdemokratičtějších republikách fakticky uvrhlo pracující do bídy a námezdního otroctví a ženu do dvojnásobného otroctví.

Sovětská moc jako moc pracujících hned v prvních měsících své existence velmi radikálně změnila zákonodárství týkající se ženy. Ze zákonů, které stavěly ženu do podřízeného postavení, nezůstal v Sovětské republice kámen na kameni. Mám na mysli ty zákony, které zvláště využívaly slabšího postavení ženy a uvrhly ji do nerovnoprávného a často dokonce ponižujícího postavení, tj. zákony o rozvodu a o nemanželském dítěti, o právu ženy soudně vymáhat na otci dítěte výživné.

Je třeba říci, že právě v této oblasti využívá buržoazní zákonodárství i v těch nejvyspělejších zemích slabšího postavení ženy, aby ji uvrhlo do nerovnoprávného postavení a ponižilo ji. A právě v této oblasti nenechala sovětská moc ze starých, nespravedlivých a pro pracující nepřijatelných zákonů kámen na kameni. Dnes můžeme s oprávněnou hrdostí a bez jakékoli nadsázky říci, že kromě Sovětského Ruska neexistuje na světě země, v níž by byly ženy naprosto rovnoprávné a v níž by nebyly v ponižujícím postavení, které je zvláště citelné v každodenním

ním rodinném životě. To byl jeden z našich prvořadých a nejdůležitějších úkolů.

Přicházíte-li do styku se stranami, které nenávidí bolševiky, nebo dostávají-li se vám do rukou noviny vydávané v ruštině v oblastech obsazených Kolčakem nebo Děnikinem či máte-li příležitost mluvit s lidmi, kteří zaujmají stanovisko těchto novin, můžete od nich často slyšet, jak obviňují sovětskou moc, že porušila demokracii.

Nám představitelům sovětské moci, bolševikům komunistům a stoupencům sovětské moci se ustavičně vytýká, že jsme porušili demokracii, a na důkaz tohoto obvinění se uvádí skutečnost, že sovětská moc rozehnala Ústavodárné shromáždění. Na toto obvinění obvykle odpovídáme: Taková demokracie a takové Ústavodárné shromáždění, které vznikly za existence soukromého vlastnictví půdy, kdy si lidé nebyli navzájem rovni, kdy ten, kdo měl vlastní kapitál, byl pánem, zatímco ostatní, kteří u něho pracovali, byli jeho námezdními otroky — taková demokracie pro nás nemá cenu. Taková demokracie zastírala i v těch nejvyspělejších státech otroctví. My socialisté jsme zastánci demokracie jen potud, pokud ulehčuje postavení pracujících a utlačovaných. Socialismus si na celém světě klade za úkol bojovat proti jakémukoli vykořisťování člověka člověkem. Pro nás má skutečný význam jen taková demokracie, která slouží vykořisťovaným, těm, kdo jsou v nerovnoprávném postavení. Jestliže je ten, kdo nepracuje, zbaven volebního práva, pak to je skutečná rovnost mezi lidmi. Kdo nepracuje, ať nejlí.

Odpovídáme na taková obvinění, že je třeba položit si otázku, jak se uskutečňuje demokracie v tom či onom státě. Vidíme, že ve všech demokratických republikách se hlásá rovnost, ale v občanských zákonech a v zákonech o právech ženy, pokud jde o její postavení v rodině a rozvod, vidíme na každém kroku nerovnoprávnost a ponižování ženy a tvrdíme, že to je porušování demokracie a právě vůči utlačovaným. Sovětská moc uskutečnila de-

nokracii ve větší míře než všechny ostatní nejevštější státy tím, že ve svých zákonech neponechala sebemenší náznak nerovnoprávnosti ženy. Opakuji: Ani jeden stát a ani jedno demokratické zákonodárství neudělalo pro ženu ani polovinu toho, co udělala hned v prvních měsících své existence sovětská moc.

Pouhé zákony samozřejmě nestačí, a my se rozhodně nespokojujeme s pouhými dekrety. Ale udělali jsme v zákonodárství všechno, co bylo nutné pro zrovnoprávnění ženy s mužem, a můžeme na to být právem hrdi. Postavení ženy v Sovětském Rusku je dnes takové, že je z hlediska nejevštějších států ideální. Ale říkáme si, že to je samozřejmě teprve začátek.

Postavení ženy, která se musí zabývat domácností, je stále ještě omezené. K tomu, aby se žena úplně osvobodila a aby byla skutečně rovnoprávná s mužem, je nutné, aby existovalo společenské hospodářství a aby se žena účastnila produktivní práce pro společnost. Pak bude žena zaujímat stejné postavení jako muž.

Nejde tu pochopitelně o to, aby žena byla zrovnoprávněna, pokud jde o produktivitu práce, o množství práce, o délku pracovní doby, o pracovní podmínky atd., ale o to, aby žena nebyla na rozdíl od muže utlačována proto, že zaujímá jiné hospodářské postavení než muž. Všechny víte, že je žena i za úplné rovnoprávnosti přece jen ve skutečnosti utiskovaná, protože celá domácnost spočívá na ní. V domácnosti vykonává žena ve většině případů velmi neproduktivní, velmi hrubou a těžkou práci. A je to práce neobyčejně přízemní, není v ní nic, co by ženě aspoň trochu pomáhalo v rozvoji.

V duchu socialistického ideálu chceme bojovat za úplné uskutečnění socialismu, a tady se ženě otvírá velmi široké pole působnosti. Chystáme se teď připravit půdu pro socialistickou výstavbu, ale sama výstavba socialistické společnosti začne teprve tehdy, až dosáhneme úplné rovnoprávnosti žen a do nové práce se dáme společně se

ženami osvobozenými od této přízemní, otupující a neproduktivní činnosti. Budeme tu mít co dělat mnoho a mnoho let.

Tato práce nemůže přinést rychlé výsledky a nepůsobí nijak efektně.

Vybudujeme vzorná zařízení, jídelny a jesle, které by ženu osvobodily od práce v domácnosti. A právě zde, v budování všech těchto zařízení připadá ženám největší úkol. Je pravda, že dnes je v Rusku těchto zařízení, která by ženě pomohla vymanit se z postavení domácí otrokyně, velmi málo. Je jich nepatrný počet a současná situace v Sovětské republice — situace vojenská i zásobovací, kterou vám tu soudruzi podrobně vyložili — nás brzdí v této práci. Ale přesto je třeba říci, že všude, kde je to jen trochu možné, vznikají tato zařízení vysvobozující ženu z postavení domácí otrokyně.

Říkáme, že osvobození dělníků musí být záležitostí dělníků samých, a právě tak i osvobození pracujících žen musí být záležitostí pracujících žen samých. Pracující ženy se musí samy starat o rozvoj těchto zařízení a tato činnost úplně změni jejich postavení, které měly dříve v kapitalistické společnosti.

Chtěl-li se někdo ve staré kapitalistické společnosti zabývat politikou, musel mít zvláštní vzdělání, a proto se ženy i v těch nejvyspělejších a nejsvobodnějších kapitalistických zemích účastnily politického života jen nepatrně. Naším úkolem je umožnit každé pracující ženě politickou činnost. Od okamžiku, kdy bylo zrušeno soukromé vlastnictví půdy a továren a kdy byla svržena moc statkářů a kapitalistů, jsou úkoly politiky pro pracující masu a pracující ženy prosté, jasné a všichni se na jejich plnění mohou podílet. V kapitalistické společnosti je žena v tak bezprávném postavení, že se ve srovnání s mužem účastní politického dění zcela nepatrně. Aby se tato situace změnila, je nutné, aby moc měli pracující, a pak bude k hlavním úkolům politiky patřit všechno,

co se bezprostředně týká osudu pracujících samých.

A zde je nutná účast pracujících žen, nejen členek strany a uvědomělých pracujících žen, ale i politicky neorganizovaných a i těch nejméně uvědomělých pracujících žen. Tady sovětská moc otevírá ženám široké pole působnosti.

Náš boj proti tažení nepřátel Sovětského Ruska byl velmi těžký. Bylo pro nás těžké bojovat jak na poli válečném proti silám, které vedou válku proti moci pracujících, tak na poli zásobování proti spekulantům, protože nemáme dost lidí, dost pracujících, kteří by nám svou vlastní prací ze všech sil pomáhali. A pro sovětskou moc nemůže být nic cennějšího než pomoc širokých vrstev politicky neorganizovaných pracujících žen. Ať vědí, že ve staré, buržoazní společnosti se bezpochyby vyžadovala pro politickou činnost složitá průprava, která byla ženám nedostupná, ale že v politické činnosti Sovětské republiky je hlavním úkolem bojovat proti statkářům a kapitalistům, bojovat za odstranění vykořisťování, a proto se v Sovětské republice pracujícím ženám otevírá cesta k politické činnosti, v níž bude žena pomáhat mužovi svými organizátorskými schopnostmi.

Potřebujeme nejen organizátorskou práci v obrovském měřítku. Potřebujeme i drobnou organizátorskou práci, do níž se mohou zapojit i ženy. Ženy mohou být aktivní i za války, kdy je třeba pomáhat v armádě a agitovat v ní. Toho všeho by se měly ženy aktivně účastnit, aby Rudá armáda viděla, že se o ni dbá, že se o ni pečuje. Ženy mohou pracovat i na úseku zásobování — při rozdělování potravin, při zlepšování společného stravování a zřizování jídelen, které se teď v Petrohradu značně rozšířily.

Právě v těchto oblastech má činnost pracujících žen skutečně organizátorský význam. Ženy se také musí účastnit zakládání velkých pokusných hospodářství a dohlížet na ně, aby u nás nezůstaly ojedinelým jevem. Nebude-li se na tomto úkolu podílet velký počet pracujících

žen, nebudeme ho moci splnit. A pracující ženy jsou zcela schopny ujmout se tohoto úkolu — ať už jde o dohled nad rozdělováním potravin nebo o dozírání na to, aby se snadněji opatrovaly potraviny. Tento úkol je zcela přiměřený schopnostem politicky neorganizovaných pracujících žen, a přitom se bude jeho plněním výrazně přispívat k upevňování socialistické společnosti.

Sovětská moc zrušila úplně soukromé vlastnictví půdy a téměř úplně soukromé vlastnictví továren a usiluje o to, aby se všichni pracující, nejen členové strany, ale i bezpartijní, nejen muži, ale i ženy podíleli na hospodářské výstavbě. Tuto činnost, kterou sovětská moc zahájila, můžeme rozvinout teprve tehdy, až se do ní zapojí v celém Rusku místo několika set žen milióny žen. Pak bude socialistická výstavba zajištěna — o tom jsme přesvědčeni. Pak pracující dokáží, že mohou žít a hospodařit i bez statkářů a kapitalistů. Pak bude mít socialistická výstavba v Rusku tak pevné základy, že Sovětskou republiku žádní nepřátelé z jiných zemí ani nepřátelé v Rusku neohroží.

Pravda, č. 213
25. září 1919

*Podle textu brožury
V. I. Lenin, Reč na sjezdě
robotnic, Moskva 1919
porovnaného s textem
listu Pravda*

PŘÍKLAD
PETROHRADSKÝCH
DĚLNÍKŮ⁸¹

✓ tisku už bylo oznámeno, že petrohradští dělníci zača-
intenzívně mobilizovat nejlepší pracovníky a posílat je
a jižní frontu.

Tuto zvýšenou aktivitu petrohradského proletariátu pl-
ě vysvětluje skutečnost, že Děnikin dobyl Kursk a po-
tupuje na Orel. Příkladu petrohradského proletariátu
musí následovat i dělníci v dalších průmyslových cen-
tech.

Děnikinovci počítají s tím, že u nás vyvolají paniku
donutí nás myslet jenom na obranu, jenom na tento
měr. Zahraniční radiostanice hlásí, jak horlivě pomáhají
francouzští a angličtí imperialisté Děnikinovi, jak mu po-
máhají zbraněmi a stamilióny rublů. Zahraniční vysílače
ytrubují do celého světa, že se otevřela cesta na Moskvu.
řakhle by nás chtěli kapitalisté zastrašit.

Jenže to se jim nepodaří. Naše jednotky jsou rozmístěny
odle promyšleného a důsledně uskutečňovaného plánu.
ytrvale pokračujeme v útoku na hlavní zdroj nepřátel-
kých sil. Vítězství, kterých jsme v těchto dnech dosáhli
– ukořistění dvaceti děl v bogučarském okrese a dobytí
ozácké vesnice Věšenskaja — svědčí o úspěšném postu-
u našich jednotek do centra kozáků, kteří jediní Děniki-
novi umožňovali a umožňují formovat významné síly.
Děnikin bude rozdrčen stejně, jako byl rozdrčen Kolčak.
Jedáme se zastrašit a dovedeme svůj boj k vítěznému
onci.

Dobytí Kurska a postup nepřítele na Orel nás staví
řed úkol zasadit další síly, abychom zde nepřítele odra-

zili. A petrohradští dělníci svým příkladem ukázali, že tento úkol správně pochopili. Nezavíráme před nebezpečím oči a ani trochu je nepodceňujeme, ale tvrdíme: Příklad Petrohradu dokázal, že další síly máme. Máme-li odrazit útok na Orel a přejít do útoku na Kursk a Char'kov, musíme navíc, kromě toho, co máme, zmobilizovat ještě nejlepší příslušníky proletariátu. Nebezpečí vzniklé pádem Kurska je velké. Ještě nikdy nebyl nepřítel tak blízko Moskvy. Abychom toto nebezpečí odvrátili, doplňujeme dosavadní vojenské jednotky novými oddíly uvědomělých dělníků, schopných vyvolat v náladě ustupujících jednotek obrat.

Mezi našimi vojáky na jihu sehráli významnou úlohu dezertéři, kteří se vrátili do armády. Většinou se vrátili dobrovolně pod vlivem agitace, když se jim vysvětlilo, co je jejich povinností a jak vážné nebezpečí by znamenalo obnovení moci statkářů a kapitalistů. Ale dezertéři nevydrželi, neměli dost sebekázně a skoro všude začali bez boje ustupovat.

Proto má posílení armády novým přílivem proletářských sil prvořadý význam. Upevní se tím labilní živly, pozvedne se nálada a nastane obrat. Proletariát, jak to v naší revoluci vždycky bývalo, podepře a usměrní kolísavé vrstvy pracujícího obyvatelstva.

Dělníci v Petrohradu musí už dlouho snášet větší obtíže než dělníci v jiných průmyslových centrech. Hlad, válečné nebezpečí i povolávání nejlepších dělníků do funkcí v orgánech sovětské moci po celém Rusku — tím vším byl petrohradský proletariát postižen víc než proletariát v jiných místech.

A přesto nevidíme u petrohradských dělníků sebemenší malomyslnost, sebemenší ochabnutí sil. Naopak. Zocelili se. Nalezli nové síly. Posílají čerstvé bojovníky. Skvěle plní úkol předvoje, neboť posílají pomoc a posilu tam, kde je to nejvíc zapotřebí.

Jdou-li takovéhle čerstvé síly posílit jednotky naší ar-

mády, které zakolísaly, dostávají pracující masy, vojáci z řad rolníků, nové vůdce z vlastního prostředí, z prostředí pracujících, kteří jsou vyspělejší, uvědomělejší a duševně silnější. A právě proto nám taková pomoc naší rolnické armádě zajišťuje rozhodující převahu nad nepřítelem, protože nepřítel získává pro svoji rolnickou armádu jako »posilu« jen statkářské synky, a my víme, že tato »posila« zahubila Kolčaka a zahubí i Děnikina.

Soudruzi dělníci! Dejte se všichni do nové práce podle vzoru petrohradských soudruhů! Více sil pro práci v armádě, více iniciativy a odvahy, více soutěžení, abyste se vyrovnali Petrohraďanům, a vítězství bude patřit pracujícím a statkářská a kapitalistická kontrarevoluce bude doražena.

P. S. Právě jsem se dověděl, že také z Moskvy odjelo na frontu několik desítek nejoddanějších soudruhů. Příklad Petrohradu strhl Moskvu. A příklad Moskvy musí strhnout ostatní.

3. října 1919

N. L.

*Pravda, č. 221
a Izvěstija VCIK, č. 221
4. října 1919
Podepsán N. Lenin*

Podle textu Pravdy

ODPOVĚĎ
NA OTÁZKY DOPISOVATELE
AMERICKÉHO LISTU
THE CHICAGO DAILY NEWS⁸²

5. 10. 1919

Prosím, abyste mi prominul mou špatnou angličtinu. Rád odpovím na Vaše otázky.

1. Jaká je nynější politika sovětské vlády v otázce míru?
2. Jaké jsou v hlavních rysech mírové podmínky, které navrhuje Sovětské Rusko?

Naše mírová politika je stejná jako dříve, tj. přijali jsme mírový návrh pana Bullitta^[101]. Nikdy jsme neměnili naše mírové podmínky (2. otázka), které jsme zformulovali společně s panem Bullitem.

Ještě před příjezdem pana Bullitta jsme mnohokrát Dohodě oficiálně nabízeli mír.

3. Je sovětská vláda ochotna zaručit naprosté nevměšování do vnitřních záležitostí jiných států?

Jsme ochotni to zaručit.

4. Je sovětská vláda ochotna dokázat, že reprezentuje většinu ruského lidu?

Ano, sovětská vláda je nejdemokratičtější vládou na světě. Jsme ochotni to dokázat.

5. Jaké je stanovisko sovětské vlády k hospodářské dohodě s Amerikou?

Jsme rozhodně pro hospodářskou dohodu s Amerikou — se všemi zeměmi, ale *zvláště* s Amerikou.

Je-li to nutné, můžeme Vám předložit úplné znění našich mírových podmínek, které naše vláda zformulovala společně s panem Bullitem.

Vl. Uljanov (N. Lenin)

*Otištěno anglicky 27. října 1919
v listu The Chicago Daily News, č. 257
Rusky poprvé otištěno
roku 1942 v publikaci
Leninskij sbornik XXXIV*

*Podle rukopisu
a podle textu listu
The Chicago Daily News
Přeloženo z angličtiny
do ruštiny*

POŽADAVKY TÝKAJÍCÍ SE DRUŽSTEVNICTVÍ⁸³

POŽADAVKY

1. Aby se Solc plně věnoval neobchodní (publicistické, instruktorské apod.) činnosti v družstevnictví,

2. pokud není možné publikovat samostatně, aby se publikovalo, tj. tisklo v listech *Izvěstija, Pravda* a **Bědnota**⁸⁴,

3. aby *byly rychle* shromážděny, třebaš jen z malých oblastí, *faktické* údaje o tom, **do jaké míry** byl realizován dekret⁸⁵ jak celkově (ve všech jeho bodech), tak zejména jakým způsobem se provádí výkup a rozdělování (orgány, formy, podmínky, výjimky atd.), jak se buržoazní družstevnictví mění nebo začíná měnit v komunistické atd.

Napsáno 9. října 1919
Poprvé otištěno roku 1959
v publikaci
Leninskij sbornik XXXVI

Podle rukopisu

POZDRAV

ITALSKÝM, FRANCOUZSKÝM A NĚMECKÝM KOMUNISTŮM

Zprávy, které dostáváme ze zahraničí, jsou velmi kusé. Blokáda imperialistických dravců funguje naplno, nejsilnější světové mocnosti se na nás brutálně vrhají, aby obnovily moc vykořisťovatelů. A celá ta bestiální zášť kapitalistů Ruska i celého světa je samozřejmě zastírána frázemi o vznešeném významu »demokracie«! Tábor vykořisťovatelů si je věrný: buržoazní demokracii vydává za »demokracii« vůbec, a všichni šosáci, všichni maloměšťáci tomuto táboru přizvukují — všichni včetně pana Friedricha Adlera, Karla Kautského a většiny vůdců »nezávislé« (tj. nezávislé na revolučním proletariátu, ale závislé na maloburžoazních předsudcích) sociálně demokratické strany Německa.

Ale čím méně zpráv z ciziny k nám do Ruska dochází, s tím větší radostí sledujeme obrovské úspěchy komunistického hnutí všude mezi dělníky ve všech zemích světa, úspěšný rozchod těchto mas s prohnilými a zrádnými vůdci, kteří — od Scheidemanna až po Kautského — přešli na stranu buržoazie.

O italské straně jsme se dověděli jen to, že se její sjezd v drtivé většině vyslovil pro připojení k III. internacionále a schválil program diktatury proletariátu^[116]. Italská socialistická strana se tedy fakticky připojila ke komunismu, i když si bohužel dosud ponechala starý název. Srdečně zdravíme italské dělníky a jejich stranu!

O Francii víme pouze to, že jenom v Paříži vycházejí už dva komunistické listy: L'Internationale za redakce Raymonda Péricata a Le Titre Censuré!!! za redakce Ge-

orge Anquetila. K III. internacionále se už připojilo mnoho proletářských organizací. Sympatie dělnických mas jsou zcela na straně komunismu a sovětské moci.

O německých komunistech jsme se dověděli jen to, že v mnoha městech vychází komunistický tisk. Tyto listy se často nazývají Die Rote Fahne [Rudý prapor]. Berlínská Die Rote Fahne⁸⁶ vychází ilegálně a hrdinně bojuje proti katanům typu Scheidemanna a Noskeho, kteří svou činností přisluhují buržoazii stejně, jako jí »nezávislí« přisluhují slovy a svou »ideovou« (maloburžoazně ideovou) propagandou.

Hrdinský boj berlínského komunistického listu Die Rote Fahne vzbuzuje opravdové nadšení. Přece jen se v Německu najdou poctiví a upřímní socialisté, kteří přes všechno pronásledování a přes podlé zavraždění nejlepších vůdců zůstali pevní a neústupní! Přece jen se v Německu najdou komunističtí dělníci, jejichž hrdinský boj si zasluhuje skutečně název »revoluční«! Přece jen z lůna proletářských mas v Německu vyrostla síla, pro niž se slova o »proletářské revoluci« stala *pravdou*!

Zdravíme německé komunisty!

I kdyby se snad pánové Scheidemannové a Kautští, Rennerové a Friedrichové Adlerové sebevíc lišili osobní poctivostí, zachovali se všichni jako maloburžoové, jako hanební zaprodanci, zrádci socialismu a přívrženci buržoazie, neboť v roce 1912 všichni sepisovali a podepisovali basilejský manifest^[176] o blížící se imperialistické válce, všichni tehdy mluvili o »*proletářské* revoluci« a ve skutečnosti se všichni zachovali jako maloburžoazní demokraté, jako rytíři měšťáckorepublikánských, buržoazně demokratických iluzí, jako pomáhači kontrarevoluční buržoazie.

Zuřivé pronásledování, které dolehlo na německé komunisty, je zocelilo. Jsou-li teď do jisté míry roztržštěni, svědčí to o šíři a masovosti jejich hnutí, o síle komunismu vyrůstajícího přímo z dělnických mas.

V hnutí, které kontrarevoluční buržoové a jejich přísluhovači Scheidemannové a Noskeové tak zuřivě pronásledují a které se musí organizovat ilegálně, je roztržitost nevyhnutelná.

Je také přirozené, že v hnutí, které se tak rychle rozrůstá a je vystaveno tak zběsilé perzekuci, vznikají dost ostré neshody. Na tom není nic strašného. Je to nemoc růstu.

Ať se klidně Scheidemannové a Kautští ve svých listech Vorwärts a Die Freiheit⁸⁷ z neshod mezi komunisty škodolibě radují. Těmto hrdinům prohnitého měšťáctví nezbylo nic jiného než zastírat svou prohnitost poukazováním na komunisty. Ale pokud jde o podstatu věci, mohou dnes už jen slepí nevidět pravdu. A tato pravda spočívá v tom, že scheidemannovci a kautskisté tím nejhanebnějším způsobem *zradili* proletářskou revoluci v Německu, *zpronevěřili se jí a fakticky* se octli na straně kontrarevoluční buržoazie. Konstatoval to Heinrich Laufenberg ve své skvělé brožuře Mezi první a druhou revolucí¹⁷⁴ a velmi pádně, názorně, jasně a přesvědčivě to dokázal. Názorové neshody v řadách scheidemannovců a kautskistů jsou neshody rozkládajících se, odumírajících stran, v nichž zůstávají vůdcové bez mas, generálové bez vojska. Masy opouštějí scheidemannovce a přecházejí ke kautskistům kvůli jejich levému křídlu (to je vidět z kterékoli zprávy o masovém shromáždění), ale toto levé křídlo spojuje — bezideově, zbaběle — staré maloburžoazní předsudky o parlamentní demokracii s komunistickým uznáváním proletářské revoluce, diktatury proletariátu a sovětské moci.

Prohnilí vůdcové »nezávislých« to všechno pod tlakem mas *slowy* uznávají, ale ve své činnosti zůstávají maloburžoazními demokraty, »socialisty« typu Louise Blanka a jiných pošetilců z roku 1848, které Marx tak nelítostně zesměšnil a ocejoval.

A tyto neshody jsou skutečně nesmiřitelné. Mezi malo-

měšťáky, kteří se stejně jako maloměšťáci z roku 1848 klanějí buržoazní »demokracii« a nechápou její buržoazní charakter, a proletářskými revolucionáři nemůže dojít ke smíru. Nemohou společně pracovat. Haase a Kautsky, Friedrich Adler a Otto Bauer se mohou sebevíc vykrucovat a popisovat stohy papíru, mohou donekonečna řečnit, a stejně nevyvrátí fakt, že *ve skutečnosti* prokazují, jak vůbec nechápou diktaturu proletariátu a sovětskou moc, že jsou *ve skutečnosti* maloburžoazními demokraty, »socialisty« typu Louise Blanka a Ledru-Rollina, že *ve skutečnosti* jsou v nejlepším případě loutkami v rukou buržoazie a v nejhorším případě jejími bezprostředními přísluhovači.

»Nezávislí«, kautskisté a rakouští sociální demokraté jsou *zdánlivě* jednotná strana; ve skutečnosti se převážná většina jejich členů strany v tom hlavním, nejdůležitějším a nejpodstatnějším s vůdci *neztotožňuje*. Většina se *pusť* do proletářského a revolučního boje za sovětskou moc, jakmile nastane nová krize, kdežto »vůdcové« zůstanou i potom, tak jako dosud, kontrarevolucionáři. Slovy není těžké sedět na dvou židlích, a Hilferding v Německu i Friedrich Adler v Rakousku předvádějí skvělé ukázky tohoto vzácného umění.

V ohni revolučního boje však činnost lidí, kteří chtějí smířovat nesmiřitelné, splaskne jako mýdlová bublina. Předvedli to všichni »socialističtí« hrdinové roku 1848, předvedli to jejich rodní bratři, menševici a socialisté-revolucionáři v Rusku v letech 1917—1919 a předvádějí to všichni rytíři bernské neboli žluté II. internacionály.

Neshody mezi komunisty jsou jiného druhu. Zásadní rozdíl zde nevidí jen ten, kdo ho nechce vidět. Jsou to neshody mezi představiteli masového hnutí, které se neuvěřitelně rychle rozrostlo. Jsou to neshody na jednom společném, skálopevném hlavním základě: na základě uznávání proletářské revoluce, boje proti buržoazně demokratickým iluzím a buržoazně demokratickému

parlamentarismu, na základě uznávání diktatury proletariátu a sovětské moci.

Neshody na *takovém* základě nejsou nic strašného: je to nemoc růstu, nikoli stařecká sešlost. Takové neshody prožíval nejednou i bolševismus, pro podobné neshody prožíval i menší roztržky, avšak v rozhodném okamžiku, v okamžiku dobytí moci a vytvoření Sovětské republiky, byl bolševismus jednotný, získal na svou stranu všechno, co bylo ve směrech socialistického myšlení jemu blízkých nejlepší, a semkl kolem sebe *celou* avantgardu proletariátu i *obrovskou většinu* pracujících.

A tak to bude i v případě německých komunistů.

Scheidemannovci a kautskisté stále ještě debatují o »demokracii« vůbec, stále ještě žijí v idejích roku 1848, slovy jsou marxisté a činy Louisové Blankové. Mluví o »většině« a myslí si, že rovnost hlasovacích lístků znamená rovnost vykořisťovaného s vykořisťovatelem, dělníka s kapitalistou, chudáka s boháčem, hladového se systým.

Podle scheidemannovců a kautskistů prý hodní, čestní, ušlechtilí a mírumilovní kapitalisté nikdy neuplatňovali sílu bohatství, sílu peněz, moc kapitálu ani útlak byrokracie a vojenské diktatury, ale jednali skutečně »podle vůle většiny«!

Scheidemannové a kautskisté (částečně z pokrytectví a částečně z bezmezné omezenosti, vypěstované desetiletými reformistické činnosti) *přikrášlují* buržoazní demokracii, buržoazní parlamentarismus a buržoazní republiku a líčí věci tak, jako by kapitalisté rozhodovali o státních záležitostech podle vůle většiny, a ne podle vůle kapitálu, klamáním, útlakem a násilím boháčů na chudáčích.

Scheidemannovci a kautskisté jsou ochotni »uznat« proletářskou revoluci, ale jen tehdy, když se nejprve *při zachování* síly, moci, útlaku a výsad kapitálu a bohatství dosáhne toho, že většina bude hlasovat (za existence bur-

žoazního aparátu státní moci, která provede volby) »*pro revoluci*«!! Těžko si lze představit tu nesmírnou maloměšťáckou zbedněnost, která se v tomto názoru projevuje, tu nesmírnou maloměšťáckou důvěřivost (Vertrauensduselei) ke kapitalistům, k buržoazii, ke generálům a k buržoaznímu aparátu státní moci.

Ve skutečnosti právě buržoazie vždycky pokrytecky nazývala »demokracií« formální rovnost, a přitom se v praxi dopouštěla na chudině, pracujících, drobných rolnících a dělnících násilí nesčíslnými způsoby, podváděním, útlakem a tak dále. Imperialistická válka (kterou Scheidemannové a Kautští nestoudně přikrášlovali) to miliónům lidí odhalila. Diktatura proletariátu je *jediný* prostředek pracujících, jak se ubránit před útlakem kapitálu, před násilím vojenské diktatury buržoazie a před imperialistickými válkami. Diktatura proletariátu je *jediný* krok ke *skutečné* rovnosti a demokracii, ne na papíře, ale v životě, ne v politických frázích, ale v hospodářské realitě.

Protože to Scheidemannové a Kautští nepochopili, stali se opovržením hodnými zrádci socialismu a obhájci buržoazních idejí.

Kautskistická (neboli »nezávislá«) strana hyne a brzy nevyhnutelně zhyne a rozpadne se pro názorové neshody většiny svých revolučních členů s kontrarevolučními »vůdci«.

Komunistická strana, která prožívá stejné (v podstatě) názorové neshody, jaké prožíval i bolševismus, zesílí a zocelí se.

Názorové neshody mezi německými komunisty se týkají, pokud to mohu posoudit, »využívání legálních možností« (jak tomu říkali bolševici v letech 1910—1913), využívání buržoazního parlamentu, reakčních odborových organizací, »zákona o radách« (Betriebsratgesetz)

znetvořených scheidemannovci a kautskisty a otázky, zda v takových institucích pracovat nebo je bojkotovat.

My ruští bolševici jsme právě takové neshody prožili v letech 1906 a 1910—1912. A je jasné, že mnozí mladí němečtí komunisté prostě nemají dostatek revolučních zkušeností. Kdyby prožili dvě buržoazní revoluce (1905 a 1917), nepropagovali by tak bezvýhradně bojkot a nedopouštěli by se občas syndikalistických chyb.

Je to nemoc růstu. S růstem hnutí, které se obdivuhodně rozvíjí, pomine. Proti těmto zřejmým chybám je třeba otevřeně bojovat, ale zároveň se snažit názorové neshody nezveličovat, protože každému musí být jasné, že boj za diktaturu proletariátu, za sovětskou moc v nejbližší době většinu těchto neshod odstraní.

Z hlediska marxistické teorie i z hlediska zkušeností ze tří revolucí (1905, únorová 1917, říjnová 1917) považují za naprosto nesprávné zříkat se zastoupení v buržoazním parlamentě, v reakční (legienovské, gompersovské apod.) odborové organizaci i v té nejreakčnější dělnické »radě«, kterou scheidemannovci znetvořili, atd.

Někdy, v určitém případě a v určité zemi je bojkot správný, tak jako bylo například správné, když bolševici v roce 1905 bojkotovali carskou dumu. Ale tíž bolševici měli zastoupení v mnohem reakčnější a vyloženě kontra-revoluční dumě v roce 1907. V roce 1917 se bolševici účastnili voleb do buržoazního Ústavodárného shromáždění, ale v roce 1918 jsme ho ke zděšení maloburžoazních demokratů, Kautských a ostatních renegátů socialismu rozeznali. Pracovali jsme i ve velmi reakčních, ryze menševických odborech, které si svou kontrarevolučností v ničem nezdaly s těmi nejhanebnějšími a nejreakčnějšími legienovskými odbory v Německu. Ani teď, dva roky po dobytí státní moci, jsme ještě nedokončili boj se zbytky menševických (tj. scheidemannovských, kautskistických, gompersovských aj.) odborů: tak dlouhodobý je to proces! Tak silný je v jednotlivých místech nebo v jednot-

livých pracovních oborech vliv maloburžoazních idejí!

Dříve jsme měli menšinu v sovětech, menšinu v odborech i v družstvech. Dlouholetou prací a dlouholetým bojem — jak *před* dobytím politické moci, tak *i po* jejím dobytí — jsme získali většinu ve *všech* dělnických organizacích, později i v nedělnických a v organizacích drobných rolníků.

Jen ničemové nebo hlupáci si mohou myslet, že proletariát musí nejdříve získat většinu v hlasování prováděném *za útlaku buržoazie, za útlaku námezdního otroctví*, a pak má bojovat o moc. To je vrchol omezenosti nebo pokrytectví, je to nahrazování třídního boje a revoluce hlasováním za starého zřízení, za staré moci.

Proletariát vede svůj třídní boj a nečeká, až bude odhlasována stávka — i když k naprostému úspěchu stávký jsou nutné sympatie většiny pracujících (a tedy i většiny obyvatelstva). Proletariát vede svůj třídní boj, svrhne buržoazii a nečeká přitom na žádné předběžné (a buržoazií prováděné, za jejího útlaku probíhající) hlasování, ačkoli proletariát velmi dobře ví, že k úspěchu jeho revoluce, k úspěšnému svržení buržoazie *jsou bezpodmínečně nutné* sympatie většiny pracujících (a tedy i většiny obyvatelstva).

Parlamentní kretění a soudobí Louisové Blankové »žádají«, aby o těchto sympatiích většiny pracujících rozhodlo bezpodmínečně hlasování, a to hlasování prováděné bezpodmínečně buržoazií. To je však názor pedantů, politických mrtvol nebo prohnaných šejdířů.

Životní praxe a dějiny skutečných revolucí ukazují, že »sympatie většiny pracujících« se velmi často nedají dokázat žádným hlasováním (nemluvě o hlasování prováděném vykořisťovateli, za »rovnosti« vykořisťovatelů s vykořisťovanými!). »Sympatie většiny pracujících« se velmi často *nedokazují* hlasováním, nýbrž růstem určité strany nebo růstem počtu jejích členů v sovětech [tj. radách] anebo úspěchem jednotlivé stávky, která z jakéhokoli dů-

vodu nabyla obrovského významu, či úspěchem v občanské válce atd. atd.

Dějiny naší revoluce například ukázaly, že se sympatie, které má k diktatuře proletariátu většina pracujících na nedozírném území Uralu a Sibiře, neprojevíly v žádném hlasování, nýbrž ve zkušenostech z roční vlády carského generála Kolčaka nad Uralem a Sibiří. Přitom Kolčakova vláda také začala vládou »koalice« scheidemannovců a kautskistů (v Rusku »menševiků« a »socialistů-revolucionářů«, přívrženců Ústavodárného shromáždění), stejně jako v Německu dnes páni Haaseové a Scheidemannové razí svou »koalicí« cestu k moci von Goltzovi nebo Ludendorffovi a zastírají, přikrášlují tuto moc. Mímoходом: Haaseho a Scheidemannova koalice ve vládě skončila, ale politická koalice těchto zrádců socialismu trvá. Důkazem jsou knihy Kautského, Stampferovy články v listu Vorwärts, články kautskistů a scheidemannovců o jejich »sjednocení« atd.

Proletářská revoluce není možná, jestliže obrovská většina pracujících nesympatizuje se svou avantgardou, s proletariátem, jestliže ji nepodporuje. Tyto sympatie, tato podpora se však neobjevují najednou, nerozhoduje se o nich hlasováním, ale *získávají se* dlouhým, namáhavým a těžkým třídním bojem. Třídní boj proletariátu o sympatie, o podporu většiny pracujících nekončí tím, že proletariát dobude politickou moc. *Po* dobytí moci tento boj *pokračuje*, jenomže v *jiných* formách. V ruské revoluci se pro proletariát (v jeho boji za vlastní diktaturu) vytvořily neobyčejně příznivé okolnosti, protože k proletářské revoluci došlo v době, kdy byl všechen lid ve zbrani a kdy si všichni rolníci přáli, aby moc statkářů byla svržena, kdy byli všichni rolníci pobouřeni »kautskistickou« politikou sociálzrádců, menševiků a socialistů-revolucionářů.

Ale i v Rusku, kde se v okamžiku proletářské revoluce vytvořila neobyčejně příznivá situace, kde hned došlo

k obdivuhodnému sjednocování všeho proletariátu, celé armády i všeho rolnictva, dokonce i v Rusku trval boj proletariátu skutečňujícího svou diktaturu, boj proletariátu o sympatie, o podporu většiny pracujících celé měsíce a roky. Po dvou letech tento boj téměř skončil, ale neskončil ještě úplně ve prospěch proletariátu. Teprve po dvou letech jsme definitivně získali sympatie a podporu převážné většiny dělníků a pracujících rolníků Velkoruska, včetně Uralu a Sibíře, ale nezískali jsme ještě definitivně sympatie a podporu většiny pracujících rolníků (které odlišujeme od rolníků vykořisťovatelů) na Ukrajině. Vojenská moc Dohody nás *může* rozdrtit (ale přesto nás nerozdrtí), avšak *uvnitř* Ruska máme *ted'* tak trvalé sympatie tak obrovské většiny pracujících, že demokratičtější stát dosud na světě nebyl.

Jestliže se zamyslíme nad těmito složitými, nesnadnými, dlouhými dějinami boje proletariátu o moc, které oplývaly neobyčejnou rozmanitostí forem, nevídaným množstvím pronikavých změn, zlomů a přechodů od jedné formy boje k druhé, bude nám jasné, jaké chyby se dopouštějí ti, kdo chtějí »zakázat« zastoupení v buržoazním parlamentu, v reakčních odborových organizacích, v carských nebo scheidemannovských výborech dělnických důvěrníků nebo v závodních radách atd. apod. Příčina této chyby je v tom, že velice upřímným, přesvědčeným a hrdinným revolucionářům z dělnické třídy chyběly revoluční zkušenosti. Proto se Karl Liebknecht a Rosa Luxemburgová zachovali naprosto správně, když v lednu 1919, ačkoli si tuto chybu uvědomovali a poukazyvali na ni, zůstali raději na straně proletářských revolucionářů, kteří se mýlili v nepřilíš důležité otázce, než na straně zrádců socialismu, scheidemannovců a kautskistů, kteří se sice v otázce zastoupení v buržoazním parlamentu nedopouštěli chyby, ale přestali být socialisty a stali se maloburžoazními demokraty a přísluhovači buržoazie^[151].

Přesto však chyba zůstává chybou a je ji třeba kritizovat, je třeba bojovat za její nápravu.

Boj proti zrádcům socialismu, proti scheidemannovcům a kautskistům musí být nelítostný, ale nesmí se řídit tím, zda je někdo pro účast nebo proti účasti v buržoazních parlamentech, v reakčních odborech apod. To by byla rozhodně chyba, ale ještě větší chybou by bylo odchýlit se od idejí marxismu a od jeho praktické linie (silná, centralizovaná politická strana) a přiklonit se k idejím a praxi syndikalismu. Je třeba usilovat o to, aby se strana účastnila práce v buržoazních parlamentech, v reakčních odborových organizacích i v scheidemannovsky přistřížených a vykleštěných »závodních radách«, aby pracovala všude, kde jsou dělníci, kde je možné mluvit k dělníkům a působit na dělnické masy. Ilegální práci je třeba stůj co stůj spojovat s prací legální a přitom dbát, aby ilegální strana, její *dělnické* organizace soustavně a vytrvale prováděly co nejpřísnější kontrolu legální činnosti. Není to snadné, ale v proletářské revoluci nejsou a nemohou být žádné »snadné« úkoly a »snadné« způsoby boje.

Tento nesnadný úkol je třeba splnit za každou cenu. Scheidemannovci a kautskisté se od nás neliší jen tím (a především tím), že neuznávají ozbrojené povstání, kdežto my je uznáváme. Hlavní a zásadní rozdíl je v tom, že na *všech* úsecích práce (v buržoazních parlamentech, v odborových organizacích, v družstvech, v žurnalistice atd.) provádějí nedůslednou, oportunistickou, nebo dokonce vysloveně zrádcovskou a zaprodaneckou politiku.

Proti sociálzrádcům, proti reformismu a oportunismu — tuto politickou linii můžeme a musíme prosazovat na *všech* úsecích boje bez výjimky. Teprve pak získáme dělnické masy. Avantgarda proletariátu, marxistická centralizovaná politická strana, povede spolu s dělnickými masami lid správnou cestou k vítězné diktatuře proletariátu, k proletářské demokracii namísto demokracie buržoazní, k sovětské republice, k socialistickému zřízení.

Třetí internacionála dosáhla za několik měsíců mnoha skvělých a nevídaných vítězství. Je obdivuhodné, jak rychle sílí. Dílčí chyby a nemoci růstu nejsou nic strašného. Budeme-li je přímo a otevřeně kritizovat, dosáhneme toho, že marxisticky vychovaní dělníci ve všech vyspělých zemích brzy vyženou scheidemannovce a kautskisty *všech* národů (neboť tato individua jsou ve všech národech), všechny, kteří zradili socialismus.

Vítězství komunismu je neodvratné. Vítězství bude patřit komunismu.

10. října 1919

*Otištěno v říjnu 1919
v časopisu *Kommunističeskij
internacional*, č. 6
Podepsán N. Lenin*

Podle rukopisu

D Ě L N I C K Ý S T Á T A S T R A N I C K Ý T Ý D E N

Stranický týden⁸⁸ v Moskvě se koná v těžké době pro sovětskou moc. Pod vlivem Děnikinových úspěchů vystupňovali statkáři, kapitalisté a jejich přátelé organizované spiknutí a buržoazie se ještě intenzivněji snaží šířit paniku a všemi prostředky podlomit pevnost sovětské moci. Kolísaví, nepevní a neuvědomělí maloměšťáci a s nimi intelektuálové, eseři a menševici začali jako obvykle ještě víc kolísat a jako první se dali kapitalisty zastrašit.

Myslím však, že koná-li se stranický týden v Moskvě právě v těžké chvíli, je to pro nás spíš výhodné, neboť to věci víc prospěje. Nepotřebujeme stranický týden pro parádu. Členy strany na efekt nechceme ani zadarmo. Naše strana, strana revoluční dělnické třídy, je jedinou vládní stranou na světě, které nejde o zvětšování počtu členů, nýbrž o zvyšování jejich kvality a o očistění strany od lidí, kteří »se do ní vetřeli«. Nejednou jsme provedli přeregistraci členů strany, abychom se těchto »vetřelců« zbavili, abychom ve straně nechali jen uvědomělé lidi upřímně oddané komunismu.⁸⁹ Využili jsme i mobilizaci na frontu a subotníků, abychom stranu očistili od lidí, kteří se chtějí jen »přiživit« na výhodách vyplývajících z členství ve vládní straně, ale nechtějí nést břemeno obětavé práce ve prospěch komunismu.

A teď, kdy probíhá zesílená mobilizace na frontu, má stranický týden tu přednost, že pro lidi, kteří se chtějí do strany vetřít, není nijak lákavý. Ke vstupu do strany vyzýváme ve velkém počtu jen řadové dělníky a chudé rolníky, pracující rolníky, a ne rolníky spekulanty. Těmto

řadovým členům nic neslibujeme a za vstup do strany neposkytujeme žádné výhody. Naopak, členové strany teď musí dělat těžší a nebezpečnější práci než obvykle.

Tím lépe. Do strany budou vstupovat jen upřímní stoupcenci komunismu, jen lidé opravdu oddaní dělnickému státu, jen poctiví pracovníci, jen skuteční představitelé mas utlačovaných za kapitalismu.

Jen takové členy strany potřebujeme.

Nepotřebujeme nové členy strany pro reklamu, ale pro poctivou práci. Takové lidi vyzýváme ke vstupu do strany. Otevíráme její dveře dokořán pracujícím.

Sovětská moc je mocí pracujících, která bojuje za úplné svržení jařma kapitálu. Jako první se k tomuto boji pozvedla dělnická třída ve městech a v průmyslových centrech. Tato třída dosáhla prvního vítězství a dobyla státní moc.

Dělnická třída získává na svou stranu většinu rolníků. Vždyť ke kapitálu, k buržoazii se přiklání jenom rolník keřas, rolník spekulant, a ne pracující rolník.

Nejvyspělejší a nejuvědomělejší dělníci, dělníci z Petrohradu poskytli nejvíc sil pro správu Ruska. Víme však, že mezi prostými dělníky a rolníky je nesmírně mnoho lidí oddaných zájmům pracujících a schopných zastávat vedoucí funkce. Je mezi nimi velmi mnoho organizátorských a administrativních talentů, jimž kapitalismus nedovoloval uplatnit se a kterým všemožně pomáháme a musíme pomáhat, aby se vypracovali na vyšší funkce a pustili se do budování socialismu. Nalézt tyto nové, skromné, skryté talenty není snadné. Není snadné získat řadové dělníky a rolníky, které statkáři a kapitalisté po staletí utlačovali a zastrášovali, pro práci na správě státu.

Ale právě tuto nesnadnou práci musíme, bezpodmínečně musíme dělat, abychom načerpali víc nových sil z řad příslušníků dělnické třídy a pracujícího rolnictva.

Vstupujte do strany, soudruzi bezpartijní dělníci a pracující rolníci! Neslibujeme vám za to výhody, vyzýváme

vás k těžké práci, k práci na výstavbě státu. Jste-li upřímní stoupenci komunismu, pusťte se do této práce s odvahou, nebojte se toho, že je to práce nová a těžká, a nechte se zmást starým předsudkem, že na tuto práci stačí jen ten, kdo má příslušné vzdělání. To není pravda. Práci spojenou s budováním socialismu mohou a musí ve stále hojnějším počtu řídit řadoví dělníci a pracující rolníci.

Většina pracujících jde s námi. V tom je naše síla. V tom je zdroj nepřemožitelnosti světového komunistického hnutí. Víc nových pracovníků z lidu do řad strany, aby se samostatně podíleli na budování nového života — to je naše metoda boje proti všem obtížím, to je naše cesta k vítězství.

11. 10. 1919

*Pravda, č. 228
a Izvěstija VCIK, č. 228
12. října 1919
Podepsán N. Lenin*

Podle rukopisu

ROZHOVOR S AFGHÁNSKÝM
MIMOŘÁDNÝM VYSLANCEM

MUHAMMADEM
VALÍM CHÁNEM

14. ŘÍJNA 1919⁹⁰

NOVINOVÁ ZPRÁVA

Soudruh Lenin přivítal vyslance ve své pracovně slovy: »Jsem velmi rád, že se setkávám v rudém hlavním městě dělnicko-rolnické vlády s představitelem přátelského afghánského lidu, který strádá pod tíhou imperialistického útlaku a bojuje proti němu.« Vyslanec na to odpověděl: »Podávám vám přátelskou ruku a doufám, že pomůžete celému Východu osvobodit se od útlaku evropského imperialismu.« V rozhovoru, který se pak rozpředl, soudruh Lenin řekl, že sovětská moc, moc pracujících a utlačovaných, usiluje právě o to, o čem afghánský mimořádný vyslanec mluvil, že je však nutné, aby to muslimský Východ pochopil a pomáhal Sovětskému Rusku ve velké osvobozenecké válce. Vyslanec na to odpověděl, že muslimský Východ, jak to může potvrdit, to pochopil a že není daleko chvíle, kdy celý svět pozná, že evropský imperialismus nemá na Východě co dělat.

Potom vyslanec vstal se slovy: »Je mi ctí, že mohu nejvyššímu představiteli svobodné ruské proletářské vlády odevzdat dopis mého panovníka, a doufám, že to, o čem afghánská vláda píše, vzbudí pozornost sovětské vlády« a podal soudruhu Leninovi emírův dopis. Soudruh Lenin odpověděl, že tento dopis přijímá s velkou radostí a slibuje, že na všechny otázky, které Afghánistán zajímají, co nejdříve odpoví⁹¹.

Pravda, č. 232
a Izvěstija VCIK, č. 232
17. října 1919

Podle textu Pravdy

PROJEV
KE ZMOBILIZOVANÝM
DĚLNÍKŮM KOMUNISTŮM
PŘEDNESENÝ Z BALKÓNU
MOSKEVSKÉHO SOVĚTU
DĚLNICKÝCH
A ROLNICKÝCH ZÁSTUPCŮ
16. ŘÍJNA 1919

NOVINOVÁ ZPRÁVA

(Lenin je vítán bouřlivým potleskem.) Soudruzi! Dovoľte, abych pozdravil dělníky z Jaroslavské a Vladimírské gubernie, kteří znovu odpověděli na naši výzvu a poslali své nejlepší lidi bránit dělnicko-rolnickou republiku. Víte z novin, v nichž píšeme celou pravdu a nic nezatajujeme, jaké nové, veliké nebezpečí znamená to, že carský generál Děnikin dobyl Orel a Juděnič ohrožuje rudý Pitěr. My však nezavíráme před tímto nebezpečím oči a čelíme mu tak jako vždycky: obracíme se na uvědomělý proletariát a pracující rolnictvo s výzvou, aby se postavily na obranu svých vymožeností.

Situace je mimořádně těžká. Nepropadáme však zoufalství, protože víme, že vždycky, když se Sovětská republika dostane do těžké situace, projevují dělníci obdivuhodnou statečnost a svým příkladem dodávají vojákům odvahu, povzbuzují je a vedou k novým vítězstvím.

Víme, že revoluční hnutí na celém světě, ve všech zemích bez výjimky neustále sílí, i když pomaleji, než bychom si přáli. A víme také, že dělnická třída na celém světě zvítězí.

Ačkoli Rusko přináší nesmírně těžké oběti, ačkoli je

nesmírně vyčerpané a zbědované, bojuje neúnavně za věc všech dělníků. Imperialisté mohou ještě rozdrtit jednu či dvě republiky, ale světový imperialismus nemohou zachránit, protože je odsouzen k zániku, protože bude smeten blížícím se socialismem.

Proto vás, dělníci z Vladimírské a Jaroslavské gubernie, zdravím a jsem pevně přesvědčen, že svým osobním příkladem pozvednete bojovnost Rudé armády a povedete ji k vítězství.

At' žijí dělníci a rolníci!

At' žije světová dělnická republika!

Pravda, č. 232
a Izvěstija VCIK, č. 232
17. října 1919

Podle textu Pravdy

PETROHRADSKÝM DĚLNÍKŮM A RUDOARMĚJCŮM

Soudruzi! Nastal rozhodný okamžik. Carští generálové dostali od anglických, francouzských a amerických kapitalistů další zásoby střeliva a válečné výbroje a znovu se s bandami statkářských synků snaží dobýt rudý Pitěr. Nepřítel zaútočil uprostřed mírových jednání s Estonskem, napadl naše rudoarmějce, kteří těmto jednáním uvěřili. Věrolomnost tohoto napadení částečně vysvětluje rychlé úspěchy nepřítele. Padlo Krasnoje Selo, Gatčina a Vyrica. Nepřítel přerušil dvě železniční trati na Pitěr a snaží se přerušit třetí, Nikolajevskou, a čtvrtou, Vologedskou, aby Pitěr vyhladověl a pak ho dobyl.

Soudruzi! Všichni víte a vidíte, jak obrovské nebezpečí hrozí Petrohradu. Za několik dnů se rozhodne o jeho osudu, a tím zpoloviny i o osudu sovětské moci v Rusku.

Je zbytečné, abych petrohradským dělníkům a rudoarmějčům říkal, co je jejich povinností. Během celého dvouletého bezpříkladně těžkého a bezpříkladně vítězného boje sovětské moci proti buržoazii celého světa pitěrští dělníci nejen vzorně plnili svou povinnost, ale byli také příkladem nesmírného hrdinství a dosud nevídaného revolučního nadšení a obětavosti.

Soudruzi! Rozhoduje se o osudu Petrohradu! Nepřítel se nás snaží zdolat nenadálým úderem. Jeho síly jsou slabé, ba nepatrné, jeho převaha je však v rychlosti a troufalosti důstojníků, v technickém vybavení a ve výbroji. Pomoc Pitěru je už blízko, už je na cestě. Jsme mnohem silnější než nepřítel. Bijte se, soudruzi, do poslední kapky

krve, bojujte o každou píď země a vydržte až do konce,
vítězství není daleko! Vítězství bude naše!

17. 10.

V. Uljanov (Lenin)

*Petrogradskaja pravda, č. 237
19. října 1919*

Podle rukopisu

SOUDRUHŮM RUDOARMĚJCŮM

Soudruzí rudoarmějci! Carští generálové — Juděnič na severu a Děnikin na jihu — se znovu ze všech sil snaží porazit sovětskou moc a obnovit moc cara, statkářů a kapitalistů.

Víme, jak skončil podobný pokus Kolčaka. Kolčak neoklamal uralské dělníky a sibiřské rolníky nadlouho. Když uralští dělníci a sibiřští rolníci viděli, že byli oklamáni, a když zakusili od důstojníků, synků statkářů a kapitalistů, nesmírné násilí, týrání a loupeže, pomohli naší Rudé armádě Kolčaka porazit. Orenburští kozáci přešli rovnou na stranu sovětské moci.

A proto jsme pevně přesvědčeni, že nad Juděničem a Děnikinem zvítězíme. Nepodaří se jim obnovit moc cara a statkářů. To se nestane! Rolníci v Děnikinově zázemí už povstávají. Na Kavkaze se povstání proti Děnikinovi rozhořelo jasným plamenem. Kubáňští kozáci, nespokojení s násilím a loupením děnikinovců ve prospěch statkářů a Angličanů, reptají a bouří se.

Buďme tedy neústupní, soudruzí rudoarmějci! Dělníci a rolníci se stále svorněji, stále uvědoměleji a rozhodněji stavějí na stranu sovětské moci.

Kupředu, soudruzí rudoarmějci! Do boje za dělnicko-rolnickou moc, proti statkářům, proti carským generálům! Vítězství bude naše!

19. 10. 1919

N. Lenin

*Krasnoarmějec, č. 10—15
1919 (jubilejní číslo)*

Podle rukopisu

V Ý S L E D K Y S T R A N I C K É H O T Ý D N E V M O S K V Ě A N A Š E Ú K O L Y

V Moskvě se během stranického týdne přihlásilo do strany 13 600 osob.

Je to obrovský, naprosto neočekávaný úspěch. Veškerá buržoazie a zvláště městská maloburžoazie včetně odborníků, vyšších úředníků a administrativních sil, kteří naříkají nad ztrátou svého privilegovaného, »panského« postavení — všichni tihle lidé se právě v poslední době, právě během stranického týdne v Moskvě snažili seč byli šířit paniku a předpovídat sovětské moci brzký zánik a Děnikinovi brzké vítězství.

A jak mistrně dovedou tyhle »inteligentní« kruhy používat takovou zbraň, jako je šíření paniky! V třídním boji buržoazie proti proletariátu se to totiž stalo skutečnou zbraní. V takové situaci, jakou prožíváme, se maloburžoazie spojuje s buržoazií v jedinou reakční masu a »s nadšením« se chápe této zbraně.

Právě v Moskvě, kde byla zvláště silná vrstva obchodníků, kde bylo soustředěno nejvíc vykořisťovatelů, statkářů, kapitalistů a rentiérů, kde vývoj kapitalismu soustředil množství buržoazní inteligence a kde ústřední státní správa shromáždila zvláště mnoho úředníků — právě v Moskvě byla mimořádně vhodná půda pro buržoazní intriky, pro buržoazní očerňování, pro buržoazní šíření paniky. Pro »úspěchy« této buržoazní zbraně byl »okamžik« Děnikinova a Juděničova zdařilého útoku neobyčejně příznivý.

A přesto se z proletářských mas, které viděly Děnikinovy »úspěchy« a znaly všechny nesnáze, těžkosti a ne-

bezpečí spojené právě teď se jménem a posláním komunisty, přihlásily tisíce a tisíce, aby posílily komunistickou stranu a chopily se neuvěřitelně těžkého břemene řízení státu.

Úspěch sovětské moci, úspěch naší strany je skutečně mimořádný!

Tento úspěch dokázal a názorně ukázal obyvatelstvu hlavního města i celé republice a celému světu, že právě uvnitř proletariátu, právě mezi opravdovými představiteli pracujících mas je ten nejspolehlivější zdroj síly a pevnosti sovětské moci. V tomto úspěchu při dobrovolném vstupu do strany ve chvíli největších obtíží a nebezpečí se v praxi projevila *ona stránka* diktatury proletariátu, kterou nepřátelé zatvrzele nechtějí vidět a které si skuteční zastánci osvobození práce od útlaku kapitálu cení nade vše, totiž zvláštní síla *morálního* (v nejlepším smyslu slova) působení proletariátu (který má v rukou státní moc) na masy a *metody* tohoto působení.

Nejvyspělejší vrstvy proletariátu, mající v rukou státní moc, byly pro pracující masy po celé dva roky (což je vzhledem k našemu neobyčejně rychlému tempu politického vývoje velmi dlouhá doba) *příkladem* takové oddanosti zájmům pracujících, takové energie v boji proti nepřátelům pracujících (proti vykořisťovatelům vůbec a zvláště proti »vlastníkům« a spekulantům), takové pevnosti v těžkých chvílích a takové odhodlanosti v odporu proti imperialistickým lupičům celého světa, že síla *sympatií* dělníků a rolníků k jejich avantgardě dokázala *sama dělat zázraky*.

Je to opravdu zázrak: dělníci, kteří přestáli neslýchané útrapy hladu, zimy, hospodářského rozvratu a bídy, nejenže si zachovali všechen optimismus, jsou stále oddáni sovětské moci a stále odhodláni k obětem a hrdinství, ale ujímají se, přestože jsou zcela nepřipravení a nezkušení, i kormidla našeho státu! A to ve chvíli, kdy bouře dosáhla bezuzdné síly . . .

Na takové zázraky jsou dějiny naší proletářské revoluce bohaté. Takové zázraky rozhodně a určitě povedou — ať budou jednotlivé zkoušky jakkoli těžké — k naprostému vítězství světové sovětské republiky.

Teď se musíme postarat o to, abychom nové členy strany *správně* využili. Tomuto úkolu musíme věnovat zvlášť velkou pozornost, protože to není úkol snadný, je to úkol nový a nedá se vyřešit podle starých šablon.

Kapitalismus potlačoval, rdousil a ubíjel mezi dělníky a pracujícími rolníky spoustu talentů. Nouze, chudoba a ponižování lidské důstojnosti tyto talenty hubily. Dnes je naší povinností umět tyto talenty nalézt a dát jim odpovídající práci. Noví členové strany, kteří do ní vstoupili v stranickém týdnu, jsou nesporně většinou nezkušení a nevyznají se ve správě státu. Ale stejně tak je nesporné, že jsou to ti nejoddanější, nejpřímnější a nejschopnější lidé z těch společenských vrstev, které kapitalismus uměle držel *dole*, dělal z nich »nižší« vrstvy a nedovoľoval jim pozvednout se výš. A přitom je v nich *víc* síly, svěžesti, přímosti, pevnosti a upřímnosti než v jiných vrstvách.

Z toho vyplývá, že všechny stranické organizace musí důkladně promyslet, jak tyto nové členy strany využít. Musí se jim *odvážněji* svěřovat nejrůznější práce ve státním aparátu, musíme je co nejrychleji vyzkoušet v praxi.

Odvahu samozřejmě nesmíme chápat tak, že budeme nováčkům *hned* svěřovat odpovědné funkce vyžadující znalosti, které nováčkové nemají. Odvaha je nutná k boji proti byrokratismu; ne nadarmo se v programu naší strany^[109] mluví zcela jasně o příčinách jistého oživení byrokratismu a o opatřeních k boji proti němu. Odvaha je nutná především v tom, abychom nové členy strany, kteří dobře znají postavení lidových mas a jejich potřeby a požadavky, pověřovali *kontrolou* administrativních pracovníků, vyšších úředníků a odborníků. Odvaha je nutná v tom, abychom těmto nováčkům *ihned* dali možnost rozvinout své schopnosti a projevit se v *mnohostranné* práci.

Odvaha je nutná v tom, abychom odstranili vžitě šablony (i u nás se projevuje — a jak často — přílišný strach dotknout se zavedených sovětských šablon, ačkoli je ne vždy »zavádějí« uvědoměli komunisté, ale staří byrokrati a úředníci); odvaha je nutná v tom, abychom dokázali nové členy strany s revoluční rychlostí střídavě pověřovat různými úkoly a tak je mohli co nejrychleji vyzkoušet a co nejrychleji pro ně nalézt odpovídající práci.

Novým členům strany mohou být mnohdy takové funkce svěřeny, jestliže se rychle obeznámí s prací tím, že budou kontrolovat svědomitost starých úředníků při plnění jejich úkolů, a dokáží pak tuto práci vykonávat samostatně. Jindy mohou být zase pověřeni tím, aby obnovili a osvěžili přímý styk dělníků a rolníků se státním aparátem. V našich průmyslových »hlavních správách a ústředích« a v našich zemědělských »sovětských hospodářstvích« zůstalo ještě mnoho, příliš mnoho sabotérů, zakuklených statkářů a kapitalistů, kteří sovětské moci všemožně škodí. Schopnost zkušených stranických pracovníků v ústředních i územních orgánech se musí projevit v tom, že budou intenzívně využívat nových, svěžích sil strany k rozhodnému boji proti tomuto zlu.

Sovětská republika se musí stát jediným vojenským táborem, v němž všichni co nejvíc napnou síly a co nejehospodárněji jich využijí, v němž se na minimum omezí všechny byrokratické průtahy a zbytečné formality, co nejvíc se zjednoduší aparát a co nejvíc se přizpůsobí nejen potřebám mas, ale i jejich chápání a jejich samostatné účasti na práci v tomto aparátě.

Staré členy strany intenzívně mobilizujeme do práce v armádě. V této práci rozhodně nesmíme ochabovat, ale musíme ji naopak ještě víc zintenzívnit. Zároveň však, máme-li dosáhnout ve válce úspěchu, musíme zlepšovat, zjednodušovat a obnovovat civilní správní aparát.

Ve válce vítězí ten, kdo má větší zálohy, větší zdroje sil a jehož lidové masy jsou odolnější.

Máme toho všeho víc než bílí, víc než »světovládny« anglo-francouzský imperialismus, tento kolos na hliněných nohou. Máme toho víc, protože můžeme a ještě dlouho budeme stále hlouběji a hlouběji čerpat z řad dělníků a pracujících rolníků, z těch tříd, které kapitalismus utlačoval a které všude tvoří drtivou většinu obyvatelstva. Můžeme z tohoto nesmírně objemného rezervoáru čerpat, protože z něho získáme pro budování socialismu ty nejupřímnější a životními útrapami nejzocelenější vůdce dělníků a rolníků, nejtěsněji s nimi spjaté.

Naši nepřátelé, ani ruská, ani světová buržoazie, nemají nic, co by se tomuto rezervoáru aspoň trochu podobalo, ztrácejí stále víc půdu pod nohama a jejich někdejší přívrženci mezi dělníky a rolníky je stále víc opouštějí.

A proto, uvážíme-li to všechno, je vítězství sovětské moci na celém světě jisté a neodvratné.

21. října 1919

Izvěstija CK RKP(b), č. 7

22. října 1919

Podepsán N. Lenin

Podle textu listu

Izvěstija CK RKP(b)

PROJEV
K IVANOVSKO-VOZNĚSENSKÝM
DĚLNÍKŮM KOMUNISTŮM
ODJÍŽDĚJÍCÍM NA FRONTU
24. ŘÍJNA 1919⁹²

NOVINOVÁ ZPRÁVA

Soudruh Lenin ve svém projevu vylíčil celkovou situaci na našich frontách a řekl, že každý uvědomělý dělník musí všemožně napomáhat tomu, aby naše fronty byly plynule zásobovány výzbrojí, potravinami, výstrojí atd.

Vyslovil přesvědčení, že ivanovsko-vozněsenští dělníci komunisté dokáží příznivě působit na rolníky ve frontovém pásmu a vykonají mnoho užitečného v politické práci mezi kozáky.

*Pravda, č. 239
25. října 1919*

Podle textu Pravdy

PROJEV K POSLUCHAČŮM
SVERDLOVOVY UNIVERZITY
ODJÍŽDĚJÍCÍM NA FRONTU
24. ŘÍJNA 1919

Soudruzi! Jak víte, neshromáždili jsme se dnes jen proto, abychom oslavili, že většina z vás absolvovala školu pro pracovníky státních orgánů, ale také proto, že se asi polovina vašeho ročníku rozhodla odejít na frontu, aby poskytla jednotkám bojujícím na frontě novou, mimořádnou a vydatnou pomoc.

Soudruzi! Velmi dobře víme, jak obrovské potíže působí celé naší správě jak ve městech, tak zejména na venkově nedostatek zkušených soudruhů s potřebnými znalostmi. Velmi dobře víme, že vyspělí dělníci z Petrohradu, Moskvy, Ivanova-Vozněsenska a dalších měst, ti vyspělí soudruzi, kteří až dosud, dá se říci, nesli na svých bedrech hlavní břemeno správy země za neslýchaně těžkých podmínek, hlavní břemeno sjednocování dělníků a rolníků a jejich vedení, velmi dobře víme, že tito soudruzi jsou mimořádně vyčerpáni mnohdy nadlidskými nároky, které na ně klade obrana Sovětské republiky. Proto si nesmírně ceníme toho, že zde můžeme shromáždit několik set dělníků a rolníků, umožnit jim několik měsíců soustavně studovat, získat vědomosti potřebné pro práci ve státních orgánech, aby se pak mohli společně, organizovaně, semknutě a uvědoměle ujmout řízení a napravovat obrovské nedostatky, které dosud přetrvávají, a my jsme se jen velmi těžce, velmi neradi a po dlouhém váhání rozhodli vyslat přibližně polovinu nynějších absolventů pracovat na frontu. Ale situace na frontě je taková, že jiná volba nebyla. A tak jsme usoudili, že rozhodnutí, které bylo dobrovolné a jehož cílem je

poslat na frontu ještě další nejlepší pracovníky, kteří by byli velmi užiteční na všech úsecích administrativy a výstavby, že toto rozhodnutí je za současné situace bezpodmínečně nutné.

Soudruzi! Dovolím si stručně pohovořit o situaci, která nyní vznikla na různých frontách, abyste mohli posoudit, nakolik je toto rozhodnutí nevyhnutelné.

Na mnoha frontách, které byly předtím velmi důležité a do nichž nepřítel vkládal obrovské naděje, spějí právě v poslední době události k našemu naprostému a podle všech příznaků i konečnému vítězství. Na severní frontě, kde ofenzíva na Murmansk slibovala nepříteli zvlášť velké výhody, kde Angličané už dávno shromáždili obrovské a skvěle vyzbrojené síly a kde se nám neuvěřitelně těžce bojovalo, neboť jsme neměli potraviny a výzbroj — tam by podle všeho měli mít angličtí a francouzští imperialisté skvělé perspektivy. A právě tam celá nepřátelská ofenzíva definitivně ztroskotala. Angličané museli svá vojska stáhnout a teď se jasně potvrzuje, že angličtí dělníci si nepřejí válku s Ruskem a že už teď, kdy v Anglii mají ještě daleko k revolučnímu boji, jsou s to natolik ovlivňovat svou vládu dravců a lupičů, že ji nutí odvolat z Ruska vojenské jednotky. Tuto frontu, která byla zvlášť nebezpečná, protože nepřítel tam měl velmi výhodné postavení, neboť ovládal námořní cestu, byli nuceni vyklidit. Zůstávají tam nepatrné síly ruských bělogvardějců, které nemají téměř žádný význam.

Všimněme si další fronty — Kolčakovy. Víte, že když se Kolčakovy jednotky blížily k Volze, pospíšil si evropský kapitalistický tisk ohlásit celému světu, že sovětská moc padla a Kolčak byl uznán za nejvyššího vládce Ruska. Ale než se stačila slavnostní listina o tomto uznání dostat až ke Kolčakovi, zahнала ho naše armáda na Sibiř: my jsme se, jak víte, blížili k Petropavlovsku a Irtyši, takže Kolčak musel rozmístit své síly jinak, než zamýšlel. V určité době jsme museli ustoupit, protože místní dělní-

ci a rolníci se opozdili s mobilizací. Ale zprávy, které dostáváme z Kolčakova zázemí, svědčí o tom, že tam dochází bezpochyby k rozkladu a že se veškeré obyvatelstvo, dokonce i zámožní rolníci proti němu bouří. A brzy se dožijeme toho, že bude zničena poslední bašta Kolčakových sil, a tím ukončíme rok revoluce, během něhož byla v moci Kolčaka celá Sibiř a během něhož mu pomáhali i eseři a menševici, kteří si znovu zopakovali kompromis s buržoazní vládou. Víte, že Kolčakovi pomáhala veškerá evropská buržoazie. Víte, že sibiřskou linii bránili i Poláci a Češi, že tam byli i Italové a američtí dobrovolníci z řad důstojníků. Všechno, co by mohlo revoluci ochromit, to všechno přispěchalo Kolčakovi na pomoc. A všechno se to zhroutilo, protože rolníci, sibiřští rolníci, kteří nejméně podléhají vlivu komunismu, protože s ním nejméně přicházejí do styku, dostali od Kolčaka takové ponaučení, takové *praktické* srovnání (a rolníci mají rádi praktické srovnání), že můžeme říci: Kolčak nám získal milióny stoupenců sovětské moci v oblastech, které jsou od průmyslových center nejdále a kde bychom je sami těžko získávali. Tímhle tedy skončila Kolčakova moc, a proto se na této frontě cítíme nejpevnější.

Na západní frontě vidíme, že se ofenzíva Poláků chýlí ke konci. Dostávali pomoc od Anglie, Francie a Ameriky, které se snažily rozdmýchat starou nenávist Polska k velkoruským utlačovatelům a pokoušely se přeměnit zcela oprávněnou nenávist polských dělníků ke statkářům a carům v nenávist k ruským dělníkům a rolníkům a vtloukaly jim do hlavy, že bolševici touží stejně jako ruští šovinisté po dobytí Polska. A na chvíli se jim tento podvod podařil. Ale určité příznaky svědčí o tom, že tento podvod už přestává působit a že mezi polskými vojáky začíná rozklad. I zprávy z Ameriky, kterou rozhodně nelze podezírat ze sympatií ke komunismu, potvrzují, že polští rolníci stále naléhavěji žádají, aby do prvního října byla válka stůj co stůj ukončena, a že tyto snahy podporují i ti

největší patrioti z řad polských sociálšovinistů (PSS)⁹³ zaujímajících stejný postoj jako naši menševici a eseři, neboť kladou své vládě stále silnější odpor. Smýšlení Poláků se za tu dobu značně změnilo.

Zbývají dvě fronty — petrohradská a jižní, kde se začínají rozvíjet nejdůležitější události. Ale i zde všechno svědčí o tom, že nepřítel sbírá poslední síly. Máme přesné informace, že anglický ministr války Churchill i strana kapitalistů podnikli toto válečné dobrodružství proti Petrohradu proto, aby ukázali, že je se Sovětským Ruskem možné rychle skoncovat a že anglický tisk považuje toto dobrodružství za poslední sázku šovinistů a ministra Churchilla, i když s ní většina obyvatelstva naprosto nesouhlasí. Tažení na Petrohrad můžeme považovat za pomoc Děnikinovi. Můžeme tak soudit ze situace na petrohradské frontě.

Víte, že lotyšská, litevská a estonská vláda souhlasily s naším návrhem zahájit mírová jednání^[99]. A je přirozené, že taková zpráva^[72] vyvolala v naší armádě kolísání, vzbudila v ní naději, že válka končí. Jednání už byla zahájena. Ale Anglie mezitím posbírala zbytky svých lodí a vysadila několik tisíc bělogvardějců vybavených skvělou technikou. Jenže ji k nám nemohou přivést, dokud neukonejší lid lží, neboť v Anglii i ve Francii se už stalo, že se nepodařilo naložit munici na parníky, protože přístavní dělníci zorganizovali stávky a prohlásili, že nepřipustí, aby parníky dopravovaly do Sovětského Ruska ničivé prostředky. A tak museli angličtí imperialisté oklamat svůj lid a obstarat si je v jiných zemích. Není proto divu, že proti Sovětskému Rusku vrhli několik set nebo tisíc ruských bělogvardějských důstojníků. V Anglii existují tábory, kde jsou tito bělogvardějští důstojníci drženi, živeni a cvičeni pro vpád do Ruska, aby se pak řeklo, že to je vnitřní válka vyvolaná terorem bolševiků. Tábory, které byly dříve plné našich zajatců, jsou teď plné ruských bělogvardějských důstojníků. A proto se mohlo stát,

že zatímco jsme očekávali od Litvy a Lotyšska příměří, vrhl nepřítel tyto síly na petrohradskou frontu a dosáhl v prvních dnech tak obrovských úspěchů. Víte, že teď na petrohradské frontě nastal obrat. Ze Zinovjevových a Trockého zpráv víte, že ztráty už byly nahrazeny, že skončilo dřívější váhání a že naše vojsko útočí, a útočí úspěšně, překonává ten nejobtížnější odpor. Tyto boje jsou neobyčejně urputné. Soudruh Trockij mi z Petrohradu telefonoval, že v Dětském Sele, které jsme nedávno obsadili, stříleli bělogvardějci a zbylá buržoazie z některých domů a kladli velmi houževnatý odpor, větší než ve všech dosavadních bojích. Nepřítel cítí, že v celé válce nastává obrat a že Děnikin je v situaci, kdy je mu třeba pomoci a odpoutat naše síly nasazené proti němu. Můžeme s jistotou říci, že se jim to nepodařilo. Všechno, čím jsme pomohli Petrohradu, jsme vzali tak, abychom ani v nejmenším neoslabili jižní frontu. Na petrohradskou frontu nebyl přesunut ani jeden útvar z jihu a vítězství, kterého jsme začali dosahovat a které dovedeme až do konce, dobudeme bez sebemenšího oslabení jižní fronty, na níž se rozhodne o výsledku války proti statkářům a imperialistům. Tam, na jižní frontě, se rozhodne o výsledku, a to velmi brzy.

Soudruzi, jak víte, nepřítel se na jižní frontě jednak nejvíc opíral o kozáky, kteří bojovali za své výsady, a jednak tam vzniklo nejvíc pluků dobrovolnické armády, které, plny rozhořčení a zuřivosti, bojovaly za zájmy své třídy, za obnovení moci statkářů a kapitalistů. Proto zde budeme muset svést rozhodující bitvu, a vidíme tu totéž, co jsme viděli na příkladu Kolčaka, který zpočátku dosáhl obrovských vítězství, ale čím déle se bojovalo, tím víc řídly řady důstojníků a cílevědomých kulaků, kteří tvořili hlavní Kolčakovu sílu, a tím víc musel Kolčak přibírat dělníky a rolníky. Tihle lidé umějí bojovat cizíma rukama, sami neradi přinášejí oběti, a proto přenechávají dělníkům, aby pro jejich zájmy nasazovali život. Když

pak musel Kolčak svou armádu rozšiřovat, vedlo to k tomu, že statisíce přešly na naši stranu. Desítky bělogvardějských důstojníků a kozáků, kteří přeběhli od Kolčaka, říkali, že se přesvědčili, jak Kolčak rozprodává Rusko ve velkém i v malém, a ačkoli se neztotožňovali s bolševickými názory, přecházeli k Rudé armádě. Tak skončil Kolčak a tak skončí i Děnikin. Dnes jste mohli ve večerních novinách^[77] číst o povstáních v Děnikinově zázemí — Ukrajinu zachvacuje požár. Máme zprávy o událostech na Kavkazu, kde horalé v zoufalství zaútočili na Škurovy pluky a vzali jim pušky a výstroj. Včera jsme zachytili zprávu zahraniční radiostanice, která byla nucena přiznat, že Děnikin je v těžké situaci: musí nasazovat do boje své nejlepší síly, neboť Ukrajina je v plamenech a na Kavkazu je povstání. Nastává okamžik, kdy Děnikin musí vsadit všechno na jednu kartu. Nikdy se ještě nesváděly tak krvavé a urputné boje jako u Örlu, kde nepřítel nasazuje nejlepší pluky, takzvané kornilovovské, v nichž třetinu tvoří nejkontrarevolučnější a nejlépe vycvičení důstojníci, kteří jsou ve své nenávisti k dělníkům a rolníkům nejzuřivější a bojují za okamžité obnovení své vlastní statkářské moci. Proto se právem domníváme, že na jižní frontě se teď blíží rozhodující okamžik. Vítězství u Örlu a Voroněže, kde pokračujeme v pronásledování nepřítele, ukázalo, že i tady nastal stejně jako u Petrohradu obrat. Je však třeba, aby se náš malý a dílčí útok změnil v masovou, obrovskou ofenzívu, která by vedla ke konečnému vítězství.

Proto, i když je pro nás tato oběť velmi těžká, souhlasili jsme s vaším přáním a posíláme na frontu několik set absolventů, kteří se tu shromáždili a kteří by byli tak potřební pro práci v Rusku. Tam, na jižní a na petrohradské frontě, se v nejbližších ne-li týdnech, pak určitě měsících rozhodne o výsledku války. V takové situaci si musí každý uvědomělý komunista říci: moje místo je na frontě, v čele ostatních, tam je cenný každý uvědomělý a vyškolený komunista.

Jestliže došlo v armádě ke kolísání, bylo to způsobeno únavou lidí z války. Velmi dobře víte, jaký hlad, rozvrat a útrapy museli dělníci a rolníci za ty dva roky boje proti imperialistům celého světa přestát. Víte, že velmi unavený člověk nevydrží dlouho vypětí, a toho využívá nepřítel, který má lepší spoje a velitelský sbor a nemá zrádce — a zasazuje úder plnou silou. To také zavinilo neúspěchy na jižní frontě. A proto se teď musí nejuvědomělejší představitelé dělníků a rolníků, absolventi vojenských kursů a kursů podobných vašemu, rozdělit podle dohody s vojenskými orgány do větších či menších skupin, rozdělit si povinnosti a organizovaně a semknuté odejít na frontu, aby pomohli jednotkám, v nichž se projevila určitá kolísavost a kde je tlak nepřátel nejsilnější. Pokaždé, když se za dvouleté existence sovětské moci projevila mezi rolníky, kteří nepřišli do styku s prací sovětů a neznají ji, určitá kolísavost, žádali jsme o pomoc nejorganizovanější část městského proletariátu a dostávali jsme od něho skutečnou hrdinskou podporu.

Dnes jsem se setkal se soudruhy dělníky z Ivanova-Vozněnska, kteří uvolnili téměř polovinu všech odpovědných stranických pracovníků pro frontu. Jeden z nich mi dnes vyprávěl, s jakým nadšením je vyprovázely desetitisíce politicky neorganizovaných dělníků a jak k nim přistoupil jeden starý muž, nestraník, a řekl: »Jen klidně jeďte, tam budete na svém místě, my to tu už bez vás zvládneme.« Když vzniká mezi politicky neorganizovanými dělníky taková nálada, když masy nestraníků, kteří se ještě dobře neorientují v politických otázkách, vidí, že posíláme nejlepší představitele proletariátu a rolnictva na frontu, kde se ujímají nejobtížnějších, nejodpovědnějších a nejtěžších povinností a kde musí přinášet v první linii nejvíc obětí a umírat v urputných bojích, počet našich stoupenců mezi málo uvědomělými politicky neorganizovanými dělníky a rolníky se zesateronásobuje a s rozkolísanými, zeslabenými a unavenými vojáky se dějí hotové zázraky.

Takový je, soudruzi, ten velký, nesnadný a těžký úkol, který musíte zvládnout. Ti, kdo odjíždějí jako představitelé dělníků a rolníků na frontu, nemají jinou volbu. Jejich heslem musí být smrt, nebo vítězství. Každý z vás se musí umět přiblížit k těm nejzaostalejším, nejméně vyspělým rudoarmějcům tak, aby jim mohl co nejsrozumitelněji, z hlediska pracujícího člověka vysvětlit situaci, aby jim pomohl v těžké chvíli zbavit se kolísavosti a naučil je bojovat proti nesčetným projevům sabotáže, liknavosti, podvodu nebo zrady. Víte, že v našich řadách i ve velitelském sboru je takových projevů ještě mnoho. A tady jsou zapotřebí ti, kdo získali určité znalosti, chápou politickou situaci a dovedou pomoci širokým masám dělníků a rolníků v jejich boji proti zradě nebo sabotáži. Sovětská moc od vás kromě osobní odvahy očekává, že budete těmto masám všestranně pomáhat, zabráníte jakémukoli kolísání a ukážete jim, že sovětská moc má síly, na které se může v každé těžké chvíli spolehnout. A těchto sil máme dostatek.

Znovu říkám, že teď musíme přinést tuto velkou oběť jen proto, že je to nejdůležitější a poslední fronta, na níž se podle všeho v nejbližších týdnech či měsících rozhodne o výsledku celé občanské války. Tady můžeme nepříteli zasadit jednou provždy takový úder, že se z něho nevzpamatuje. A až krvavý boj s bělogvardějci, boj, který nám vnutili, skončí, dáme se konečně svobodněji a se zdesateronásobenou energií do naší práce, do skutečného budování. Proto, soudruzi, zdravím ty z vás, kdo teď na sebe berete nesmírně těžký a významný úkol bojovat až do konce v přední linii na frontě, a loučím se s vámi v pevném přesvědčení, že nám přinesete úplné a definitivní vítězství.

*Pravda, č. 240 a 241
26. a 28. října 1919
a Izvěstija VCIK, č. 240, 241
a 242; 26., 28. a 29. října 1919*

Podle textu Pravdy

PŘÍKAZ NÁMĚSTKOVÍ
LIDOVÉHO KOMISAŘE
VOJENSTVÍ

24. 10. 1919

Od *Stalina*
(*urychleně vyřešit*)

1. Pošlete zmobilizované Lotyše k záložním praporům lotyšské divize
(popožeňte Petersona; zopakujte mu rozkaz).
2. Vrchní velitel slíbil poslat do Kozlova turkeštánskou jezdeckou brigádu.
Zkontrolujte to. Popožeňte.
3. Vrchní velitel slíbil pro 8. armádu osm praporů.
Popožeňte to.
Jmenujte odpovědnou osobu.

Vrchní velitel slíbil pro 45. divizi doplňky z Kalu-
gy.
Zkontrolujte to. Popožeňte.
Jmenujte odpovědnou osobu.

Lenin

*Poprvé otištěno 23. února 1938
v listu Pravda, č. 53*

Podle rukopisu

P R O J E V
K P O S L U C H A Č Ů M K U R S Ů
M I M O Š K O L N Í H O V Z D Ě L Á V Á N Í
O D J Í Ž D Ě J Í C Í M N A F R O N T U
2 8 . Ř Í J N A 1 9 1 9

Konference byla zahájena projevem V. I. Lenina. Lenin uvítal posluchače kursů, kteří se rozhodli odjet na frontu pomáhat Rudé armádě, a výstižně vylíčil současnou situaci na všech frontách i v nepřátelském týlu.

Buržoazie, jak ruská, tak i na Západě, začala příliš brzy oslavovat vítězství. Rudá vojska pronásledují Kolčaka. Děnikinovi ustupují od Orlu. Bělogvardějské jednotky jsou v rozkladu. V Děnikinově týlu neustále propukají povstání. Dnes jdou proti Děnikinovi i zámožní kozáci.

Juděnič má jen malé síly, které tvoří většinou Angličané. Anglie mu dala velké loďstvo. Svým útokem chtěl Juděnič zachránit Děnikina, odpoutat od něho síly, ale to se mu nepodařilo: petrohradští dělníci projevili příkladné hrdinství. Evropa napjatě sleduje, jak boj dopadne. Francouzští a angličtí dělníci již proti útoku na Rusko protestovali. V těchto zemích bolševismus výrazně sílí. Velmi příznačné jsou v tomto směru volby ve Francii⁹⁴ . . . Naše hlavní pozornost se teď soustřeďuje na jižní frontu, kde probíhají neslýchaně a nevídaně krvavé boje a kde se rozhoduje o osudu revoluce nejen v Rusku, ale i na Západě . . .

Děnikinovy důstojnické sbory jsou skvěle vyzbrojeny. Zoufale bojují, protože v jejich týlu propukají povstání. Dělníci a rolníci si však začínají situaci uvědomovat a bouří se.

Naše slabost je v tom, že máme mezi rolníky a dělníky málo vzdělaných pracovníků. Proto je v našich úřadech

olik starých úředníků, sabotérů atd. Je třeba vyhledat mezi lidmi nejschopnější síly, dát jim vzdělání . . .

Je důležité, aby uvědomělí lidé, kteří dovedou mluvit rolníky, pozvedali náladu v armádě, a proto musí být každý, kdo odjíždí na frontu, příkladně statečný a obětavý. Pak zvítězíme. Dáme do pořádku dopravu a přivezeme obilí . . .

*Poprvé otištěno roku 1960
v časopisu *Kommunist*, č. 6*

*Podle protokolárního
zápisu psaného rukou*

S O U D R U H U L O R I O T O V I
A V Š E M F R A N C O U Z S K Ý M
P Ř Á T E L Ů M,
K T E Ř Í S E P Ř I P O J I L I
K I I I . I N T E R N A C I O N Á L E

28. 10. 1919

Milý příteli! Srdečně Vám děkuji za Váš dopis, který je pro nás o to cennější, že zprávy od Vás dostáváme zřídka.

Ve Francii stejně jako v Anglii vítězný imperialismus nejenže umožnil jisté části maloburžoazie, aby zbohatla, ale bude s to dát i horní vrstvě dělníků, této aristokracii dělnické třídy, »milodary«, podplatit ji, získat si ji tím, že dostane droby z imperialistických zisků, loupeží v koloniích atd.

Avšak krize vyvolaná válkou je tak velká, že i ve vítězných zemích je velká většina pracujících nevyhnutelně odsouzena k hrozným útrapám. Tím lze vysvětlit rychlé rozšiřování komunismu i růst sympatií k sovětské moci a k III. internacionále.

Budete přirozeně muset ještě dlouho bojovat proti francouzskému oportunistu, neobyčejně rafinovanému v Longuetově duchu. »Zkušeni« poslanci a politikáři se ještě nesčíslněkrát pokusí odbývat revoluční taktiku a diktaturu proletariátu tím, že ji slovy uznají, ale v praxi budou novými vytáčkami a úskoky klamat proletariát, jako ho 21. července oklamal Longuet, Merrheim a spol., budou pokračovat ve staré oportunistické politice, poškozovat a mařit revoluci a ne jí pomáhat. Jak ve Francii, tak v Anglii podniknou staří, zkorumpovaní vůdcové dělníků spoustu takových pokusů.

Všichni jsme však přesvědčeni, že se komunistům, kte-

í pracují v nejužším spojení s proletářskými masami, po-
laší tyto pokusy zmařit a vypořádat se s nimi. Čím bu-
lou komunisté pevnější a rozhodnější, tím dříve dosáh-
ou úplného vítězství.

S komunistickým pozdravem

N. Lenin

Otištěno anglicky

3. ledna 1920 v listu

The Workers' Dreadnought, č. 41

Rusky poprvé otištěno roku 1932

dočiněnija V. I. Lenina

v. XXIV, 2. a 3. vydání

Podle rukopisu

D O P I S   Ú S T Ř E D N Í M U   V Ý B O R U
K O M U N I S T I C K É   S T R A N Y
N Ě M E C K A   K   R O Z Š Ť Ě P E N Í
V E   S T R A N Ě ⁹⁵

S O U D R U H Ů M   P A U L O V I   L E V I M U ,
C L A Ě   Z E T K I N O V É ,   E B E R L E I N O V I
A   V Š E M   Č L E N Ů M   Ú V   K O M U N I S T I C K É
S T R A N Y   N Ě M E C K A

28. 10. 1919

Drazí přátelé! Poslal jsem Vám k uveřejnění dopis — datovaný 10. 10. 1919 — Pozdravný list francouzským, italským a německým komunistům a zmínil jsem se v něm mimo jiné o Vašich názorových neshodách se stoupenci bojkotu, s polosyndikalisty atd.* Dnes jsem se z německé vládní radiostanice (z Nauenu) dověděl o rozštěpení ve Vaší straně: i když je to špinavý pramen, má v tomto případě zřejmě pravdu, protože naši přátelé z Německa ve svých dopisech píší o možnosti rozštěpení.

Jenom se mi nechce věřit té informaci radiostanice, že ačkoli jste měli 25 hlasů proti 18, *vyloučili jste* menšinu ze strany, a ta prý potom vytvořila vlastní stranu. Víím o této odštěpené opozici velmi málo, viděl jsem jen některá čísla berlínské Rote Fahne. Jsou to velmi nadaní agitátoři, nezkušení a mladí, podobní našim »levým komunistům« (co do nezkušenosti a mládí) z roku 1918 — to je můj dojem. Je-li mezi vámi shoda *v tom hlavním* (pro moc sovětů proti buržoaznímu parlamentarismu), je podle mého názoru možné a nutné sjednotit se, tak jako je

* Srov. tento svazek, s. 229—240. *Red.*

nutné rozejít se s kautskisty. Bylo-li rozštěpení nevyhnutelné, musíte se snažit, aby se neprohlubovalo, musíte požádat exekutivu III. internacionály o prostřednictví a přinutit »levici«, aby zformulovala své odlišné názory v tezí a brožuře. Z internacionálního hlediska je obnovení jednoty Komunistické strany Německa nejen možné, ale i nutné. Byl bych nesmírně rád, kdybych o tom od Vás dostal pár řádek. Přikládám též dopis odštěpencům^[63] — doufám, že jim ho odevzdáte a že současně uveřejníte můj článek, v němž Vám dávám plně za pravdu, článek, který jsem napsal *předtím*, než jsem se dozvěděl o rozštěpení.

Pevně Vám tisknu ruce a ze srdce Vám přeji úspěchy v obtížné práci. Komunistické hnutí se obdivuhodně šíří na celém světě — sice pomaleji, než bychom si přáli, ale zato je široké, mohutné, hluboké a nepřemožitelné. Stejně jako v Rusku se všude projevilo stadium dominujícího postavení »menševiků a socialistů-revolucionářů« (»II. internacionály«). Po nich budou mít dominující postavení komunisté a nakonec přijde vítězství diktatury proletariátu a sovětské moci.

S komunistickým pozdravem

N. Lenin

Poprvé otištěno roku 1932
Sočiněnija V. I. Lenina
sv. XXIV, 2. a 3. vydání

Podle rukopisu

S O U D R U H Ů M K O M U N I S T Ů M,
B Ý V A L Ý M Č L E N Ů M S P O L E Č N Ě
K O M U N I S T I C K Ě S T R A N Y
N Ě M E C K A,
K T E Ř Í N Y N Í V Y T V O Ř I L I
N O V O U S T R A N U^[63]

28. 10. 1919

Drazí soudruzí! Teprve dnes jsem se dověděl ze stručného radiotelegramu německé vlády (z Nauenu) o rozštěpení ve straně. Svůj Pozdravný list francouzským, italským a německým komunistům^[53] jsem napsal předtím, než přišla zpráva o rozštěpení ve Vaší straně.

V tomto listu jsem se snažil zhodnotit z hlediska mezinárodního komunistického hnutí Vaše stanovisko, pokud jsem se s ním mohl seznámit z jednotlivých čísel berlínského listu Rote Fahne. Podle mého názoru by komunisté, kteří se shodují v tom základním — v boji za diktaturu proletariátu a za sovětskou moc — a jsou nesmiřitelnými nepřáteli scheidemannovců a kautskistů všech národů, mohli a měli postupovat jednotně. Názorové neshody v méně důležitých otázkách se dají podle mého přesvědčení překonat a určitě se překonají: bude to logický důsledek společného boje proti skutečně hroznému nepříteli, proti buržoazii a jejím otevřeným (scheidemannovci) i skrytým (kautskisté) přísluhovačům.

Nejsem členem exekutivy III. internacionály, ale myslím, že nabídne německým komunistům svou pomoc při obnově jednoty německého komunistického hnutí. Není divu, že zuřivá perzekuce zahrnala stranu do ilegality a tím ztížila její práci, ztížila pravidelnou výměnu názorů a vypracování společné taktiky. Pečlivé posouzení názo-

ových neshod a výměna názorů v mezinárodním měřítku by mohly pomoci německému komunistickému hnutí sjednocení jeho sil.

Byl bych velmi rád, kdybychom si mohli o těchto otázkách podiskutovat.

S komunistickým pozdravem

N. Lenin

*Poprvé otištěno roku 1950
Sočiněnija V. I. Lenina
sv. 30, 4. vydání*

Podle rukopisu

S O U D R U H U S E R R A T I M U
A V Š E M
I T A L S K Ý M K O M U N I S T Ů M

28. 10. 1919

Milý příteli! Zprávy, které dostáváme z Itálie, jsou velmi skrovné. Teprve ze zahraničních (nekomunistických) listů jsme se dověděli o sjezdu Vaší strany v Boloni a o skvělém vítězství komunistického hnutí. Z celého srdce Vás i všechny italské komunisty zdravím a přeji Vám mnoho úspěchů. Příklad italské strany bude mít obrovský význam pro celý svět. Zejména rozhodnutí vašeho sjezdu účastnit se voleb do buržoazního parlamentu je podle mého názoru naprosto správné a doufám, že přispěje ke sjednocení Komunistické strany Německa^[155], která se kvůli tomu nedávno rozštěpila.

Není pochyb, že otevření i skrytí oportunisté, kterých je v italské straně mezi stoupenci parlamentarismu tolik, se budou snažit usnesení boloňského sjezdu obejít a zmařit je. Boj proti těmto směrům zdaleka neskončil. Ale vítězství v Boloni usnadní další vítězství.

Italský proletariát čekají vzhledem k mezinárodnímu postavení Itálie těžké úkoly. Je možné, že se Anglie a Francie budou snažit s pomocí italské buržoazie vyprovokovat italský proletariát k předčasnému povstání, aby ho mohly snáze potlačit. Ale provokace se jim nepodaří. Skvělá práce italských komunistů je zárukou, že se jim stejně úspěšně podaří získat všechny průmyslový i *všechnen vesnický* proletariát plus drobné rolnictvo, a potom, jestliže zvolí správný okamžik v mezinárodní situaci, bude vítězství diktatury proletariátu v Itálii pevně zajištěné.

To zaručují i úspěchy komunistů ve Francii, v Anglii a na celém světě.

S komunistickým pozdravem

N. Lenin

Otištěno italsky

5. prosince 1919 v listu

Avanti! (Řím), č. 332

Rusky poprvé otištěno

12. února 1920

v listu Trudovoje znamja, č. 57

Podle rukopisu

O DIKTATUŘE
PROLETARIÁTU⁹⁶

---

*Napsáno v září—říjnu 1919
Poprvé otištěno roku 1925
v publikaci Leninskij sbornik III*

Podle rukopisu

V brožuře je třeba otázku rozčlenit na 4 hlavní okruhy:

- A)) Diktatura proletariátu jako nová forma třídního boje proletariátu (neboli jeho nové stadium s novými úkoly).
- B)) Diktatura proletariátu jako rozbití buržoazní a vytvoření proletářské demokracie.
- C)) Diktatura proletariátu a zvláštnosti imperialismu (nebo imperialistického stadia kapitalismu).
- D)) Diktatura proletariátu a sovětská moc.

Osnova těchto 4 okruhů:

I (A) DIKTATURA PROLETARIÁTU JAKO NOVÁ FORMA TŘÍDNÍHO BOJE PROLETARIÁTU

1. Hlavní příčinou, proč »socialisté« nechápu diktaturu proletariátu, je, že nepromysleli do důsledků ideu třídního boje (cf.* Marx 1852)⁹⁷.

Diktatura proletariátu je *pokračování* třídního boje proletariátu v *nových* formách. V tom je jádro, to nechápu.

Proletariát jako *zvláštní* třída vede *dále* svůj třídní boj sám.

* Confer — srovnej. *Red.*

2. Stát = jenom *nástroj* proletariátu v jeho třídním boji. Zvláštní *obušek*, rien de plus*!

Staré předsudky o státu (cf. Stát a revoluce**). Nové formy státu = téma okruhu B; zde jen *úvod* k tomu.

3. Formy třídního boje proletariátu nemohou být za jeho diktatury stejné jako dříve. *Pět nových* (hlavních) úkolů a respektive nových forem:

4. ((1.)) *Potlačení odporu vykořisťovatelů*. Na to jako na úkol (a obsah) *doby* oportunisté a »socialisté« úplně zapomínají.

Z toho vyplývá:

(αα) neobyčejné (maximální) vyhocení třídního boje

(ββ) nové formy odporu, odpovídající kapitalismu a jeho nejvyššímu stadiu (spiknutí + sabotáž + působení na maloburžoazii etc. etc.)

a zejména

Odpor vykořisťovatelů začíná *před* jejich svržením a po svržení *se zotrhuje* ze 2 stran. Boj až do *konce* nebo »vykrotit se žvaněním« (K. Kautsky^[170], maloburžoazie, »socialisté«).

5. ((2)) (γγ) *Občanská válka*

Revoluce vůbec a občanská válka (1649; 1793.)

cf. K. Kautsky 1902 Občanská válka a »likvidace« strany (K. Kautsky⁹⁸).

Občanská válka v období mezinárodních válek. Teror a občanská válka. zeb kapitalismu.

* — nic víc! *Red.*

** Viz Sebrané spisy 33, Praha 1988, s. 29—153. *Red.*

Přeměna imperialistické války v občanskou. (Ignorantství a podlá zbabělost »socialistů«.)

cf. Marx 1870⁹⁹: naučí proletariát zacházet se zbraní. *Období 1871—1914 a období občanských válek.*

{	α) Rusko, Maďarsko, Finsko, Německo
	β) Švýcarsko a Amerika.

+ Nutnost spojit občanskou válku s revolučními válkami (cf. Program KSR¹⁰⁰).

6. ((3)) »Neutralizace« maloburžoazie, zvláště rolnictva.

Komunistický manifest (reakční a revoluční »potud pokud«).¹⁰¹

K. Kautsky v Agrarfrage^[169] neutralizace — táž myšlenka verballhornt*.

»Neutralizace« v praxi.

{	násilné potlačení
	(Engels 1895)
	příklad
	přesvědčování etc. etc. získávání + potlačování, »potud pokud«.

»Vládnoucí třída.« Nadvláda vylučuje »svo bodu a rovnost«.

»Vést«, »řídít«, »strhávat za sebou«, třídní obsah těchto pojmů.

NB

	Rolník a dělník. Rolník jako pracující a rolník jako vykořisťovatel (spekulant, vlastník). »Potud pokud.« Kolísání v boji. <i>Zkušenosti z boje.</i>
--	--

»Jediná reakční masa«: Engels 1875 v souvislosti s *Komunou*.¹⁰²

7. ((4)) »Využívání« buržoazie.

Odborníci. Nejen potlačení odporu, nejen »neutra-

* — zdánlivě zlepšena, ale ve skutečnosti zhoršena; doslovně »zballhornována« (viz Sebrané spisy 6, Praha 1981, s. 84). *Red.*

lizace«, ale zapojení do práce, přinucení sloužit proletariátu.

Cf. program KSR^[109]. Vojenští odborníci.¹⁰³

8. ((5)). *Výchova k nové kázní.*
(α) Diktatura proletariátu a odborové organizace.
(β) Prémie a úkolová mzda.
(γ) Očištění strany a jeho význam.
(δ) »Komunistické subotniky.«

II (B) DIKTATURA PROLETARIÁTU JAKO ROZBITÍ BURŽOAZNÍ A VYTVOŘENÍ PROLETÁŘSKÉ DEMOKRACIE

9. Diktatura a demokracie   Stát a »svoboda« (cf.
jako »obecné« (podle K.   Engels 1875).¹⁰⁴
Kautského^[170]   »čisté«)
pojmy.

Diktatura jako popírání demokracie. Pro koho?
Abstraktní (maloburžoazní) demokratické hle-
disko a marxismus (třídní boj).
Definice. Násilí. (Engels)

10. »Svoboda.« = Vlastníka zboží.
Reálná svoboda pro námezdní dělníky; — pro
rolníky.
Svoboda pro vykořisťovatele.
Svoboda pro koho?
„   od koho? od čeho?
„   v čem?

11. »Rovnost.« Engels v An-   Rovnost *vlastníků*
ti-Dühringu^[131] (předsu-   *zboží.*

dek, pomíjí-li se odstranění tříd).¹⁰⁵

Rovnost vykořisťovaného s vykořisťovatelem.

„ hladového se sytým.

„ dělníka s rolníkem.

Rovnost koho s kým? v čem?

2. Rozhodování podle většiny.

Podmínky rozhodování: skutečná rovnost (kulturnost) skutečná svoboda

cf. tisk, shromažďování, etc.

Všichni jsou si rovni, *bez ohledu na* peníze, kapitál, půdu. . .

13. Rozhodování podle většiny. Další podmínka = »pocitivé« podřízení se.

Utopie reformismu.

Přikrášlování kapitalismu.

Nejprve svrhnout útlak peněz, moc kapitálu, soukromé vlastnictví, potom *dlouhodobý růst* »pocivosti« na této nové základně.

14. Reálnost *buržoazně* demokratické republiky.

Engels o alianci vlády s burzou a s *kapitálem*.¹⁰⁶

Úplatkářství

tisk podvádění

shromažďování

parlament

zvyklosti

tlak kapitálu (veřejné mínění etc.).

Formální rovnost při zachování buržoazního útlaku, jařma kapitálu, námezdního otroctví.

15. Imperialistická válka 1914—1918 jako »poslední slovo« buržoazní demokracie.

»Mír« 1918—1919.

Zahraniční politika.

Armáda a loďstvo.

16. Byrokracie. Soudy. Militarismus.

Diktatura buržoazie, zastíraná parlamentními formami.

17. Rozhodování podle většiny a *síla* většiny.

imperialistický vliv
postavení
maloburžoazie etc.
»poloproletariát«

51 % »proletariátu«
versus
20 pr. + 40 polopr.?

Rozhodování
»všech«? *proti* kolísajícím a *bez* vykořisťovatelů.

Motivy projevů vůle (buržoazní poměry).

18. Pokojné hlasování a zosťrený třídní boj.

Hospodářské a politické podmínky zosťrení třídního boje

1. Nejprve »rozhodnout«, a potom pokojně odhlasovat?
2. Nejprve rozvinout třídní boj.

Odstranění buržoazních poměrů, jejich reálných podmínek pro motivaci vůle.

19. Reálnost demokratismu za *proletářské* demokracie.

Úspěchy demokratismu: sjezdy, shromažďování, tisk, náboženství, ženy, utlačované národy.

20. Historický obrat od demokracie buržoazní k proletářské.

»Přerůstání«, »vrůstání«, anebo rozbití buržoazní a vznik proletářské? = Revoluce, anebo bez revoluce? Dobyť politické moci novou třídou, svržení buržoazie, anebo kompromis, dohoda tříd?

III (C) DIKTATURA PROLETARIÁTU A SPECIFICKÉ RYSY IMPERIALISMU

1. Imperialismus jako nejvyšší stadium kapitalismu.
Resumé mé knihy^[43].
Definice.
2. Kolonie a závislé země.
Povstání *proletariátu* proti buržoazii vlastní země + povstání *národů* v koloniích a závislých zemích.
Revolučně proletářské a národní války (cf. Program KSR.)
23. Obsazování území Společností národů.
»Jeden« utlačovatel. Koncentrace boje.
Rozmanitost etap.
24. Buržoazní špičky proletariátu.
1852—1892 Engels a Marx.¹⁰⁷
1872 Marx^[66] o vůdcích anglických tradeunionů.¹⁰⁸
Labour lieutenants of the capitalist class.
Sociálšovinismus.
Rozštěpení 1915—1917 »centrismus«.
1917—1919 (cf. Program KSR).
Dva hlavní »proudy«: zaprodanci a maloměšťáci.
Vorwärts (»Radikalisierung der englischen Arbeiter^[180]«) . . .
»eine gewisse Grösse«* bolševiků.
*Vídeňská Arbeiter—Zeitung*¹⁰⁹
č. 180 (2. 7. 1919)

* — »jistá síla«. *Red.*

Friedrich Adler^[148]
v referátě $\Sigma\Sigma\Sigma$
sofismata zrádce.

25. *Dvě internacionály*. Diktatura **revolučních** sil třídy.
Jedna země a celý svět.

IV (D) DIKTATURA PROLETARIÁTU A MOC SOVĚTŮ

26. Původ sovětů.
1905 a 1917.
27. Specifické rysy Ruska.
Kautsky: »Slované a revoluce^[28]«.
28. Sověty
a »kompromisnictví«
březen—říjen 1917
Menševici a eseři.
{	1894 (Struve ^[129]) a 1899
	(Bernstein ^[152])
	menševici a socia-
	listé-revolucionáři (1917)
— 1918—1919—1920	
--- (v Evropě)	
29. Ignorantství a omezenost *vůdců* II. internacionály.
Nil* o sovětech.
Kautsky v brožuře *August 1918*.
Sověty jako bojové organizace, *a ne* orgány státní
moci!!
30. *Proletářské masy* jinak: třídní instinkt!

* Nihil = nic. *Red.*

31. Vítězný pochod myšlenky
sovětů po celém světě.

Byla objevena (maso-
vým hnutím proletariátu)
forma diktatury proletari-
átu!!

III. internacionála.

Přímé i **nepřímé** (za-
hrnutí do německé ústa-
vy) vítězství myšlenky
sovětů.

Myšlenka ovládla ma-
sy.

32. Sovětská ústava RSFSR.
Její článek 23¹¹⁰ NB.

1793—1794 versus
1917—1919.

EKONOMIKA A POLITIKA ZADIKTATURY PROLETARIÁTU

K druhému výročí sovětské moci jsem chtěl napsat menší brožuru na téma uvedené v nadpisu. Ve shonu každodenní práce se mi však dosud nepodařilo dostat se dál než k předběžné přípravě jednotlivých částí*. Proto jsem se rozhodl, že se pokusím stručně, zhuštěně vyložit myšlenky o této otázce, které jsou podle mého názoru nejpodstatnější. Stručný výklad má přirozeně mnoho nevýhod a nedostatků. Ale snad se mi přesto podaří dosáhnout v krátkém novinovém článku skromného cíle: vyložit pojetí otázky a dát komunistům různých zemí podklad k jejímu posouzení.

1

Teoreticky je nesporné, že mezi kapitalismem a komunismem je určité přechodné období. V tomto období se nutně musí spojovat rysy nebo vlastnosti obou těchto forem společenského hospodářství. Toto přechodné období nutně musí být obdobím boje mezi zanikajícím kapitalismem a vznikajícím komunismem, čili jinými slovy mezi poraženým, avšak neodstraněným kapitalismem a mezi zrozeným, ale ještě docela slabým komunismem.

Nejen marxistovi, ale každému vzdělanému člověku, který má jakés takés znalosti o teorii vývoje, musí být samozřejmě jasné, že je nezbytné celé historické období

* Viz tento svazek, s. 277—287 a 463—471. Red.

vyznačující se těmito rysy přechodného období. A přesto všechny úvahy o přechodu k socialismu, které slýcháme od dnešních představitelů maloburžoazní demokracie (a těmi jsou přes svou zdánlivě socialistickou nálepku všichni představitelé II. internacionály včetně takových lidí jako MacDonald a Jean Longuet, Kautsky a Friedrich Adler), svědčí o tom, že na tuto samozřejmou pravdu úplně zapomínají. Pro maloburžoazní demokraty je příznačný odpor k třídnímu boji, toužebné přání obejít se bez něho a snaha uhladit, zmírnit a otupit ostré hrany. Proto se tito demokraté buď vyhýbají jakémukoli uznání celé historické etapy přechodu od kapitalismu ke komunismu, nebo pokládají za svůj úkol vymýšlet plány, jak obě bojující síly smířit, místo aby řídili boj jedné z těchto sil.

2

V důsledku neobyčejné zaostalosti a maloburžoazního charakteru naší země se diktatura proletariátu v Rusku musí v porovnání s vyspělými zeměmi nutně vyznačovat určitými zvláštnostmi. Ale hlavní síly — a hlavní formy společenského hospodářství — jsou v Rusku stejné jako v kterékoli kapitalistické zemi, takže se tyto zvláštnosti mohou týkat jen toho, co není nejpodstatnější.

Těmito hlavními formami společenského hospodářství jsou kapitalismus, zbožní malovýroba a komunismus. A hlavními silami jsou buržoazie, maloburžoazie (zvláště rolnictvo) a proletariát.

Ekonomika Ruska za diktatury proletariátu znamená první kroky komunisticky sjednocené — v jednotném rámci obrovského státu — práce v boji proti zbožní malovýrobě a proti kapitalismu, který se na základě malovýroby udržuje a obnovuje.

Práce je v Rusku komunisticky sjednocena potud, pokud je za prvé zrušeno soukromé vlastnictví výrobních

prostředků a pokud za druhé proletářská státní moc organizuje v celonárodním rozsahu velkovýrobu na státní půdě a ve státních podnicích, rozděljuje pracovní síly do různých hospodářských odvětví a podniků a rozděljuje pracujícím obrovské množství spotřebních produktů patřících státu.

Mluvíme o »prvních krocích« komunismu v Rusku (jak se o tom mluví i v programu naší strany^[109] schváleném v březnu 1919), protože všechny tyto podmínky byly u nás zajištěny jen částečně, čili jinými slovy: zajišťování těchto podmínek je teprve v počátečním stadiu. Naráz, jediným revolučním úderem se udělalo to, co se vůbec dá naráz udělat: například hned první den diktatury proletariátu, 26. října 1917 (8. listopadu 1917), bylo zrušeno soukromé vlastnictví půdy^[39] a to velkým pozemkovým vlastníkům bez náhrady, velcí pozemkoví vlastníci byli vyvlastněni. Během několika měsíců byli vyvlastněni, rovněž bez náhrady, téměř všichni velkokapitalisté, majitelé továren, akciových podniků, bank, železnic a tak dále. Státní organizace velkovýroby v průmyslu, přechod od »dělnické kontroly« k »dělnické správě« továren a železnic — to se již v hlavních rysech uskutečnilo, avšak v zemědělství jsme s tím teprve začali (»sovchozy«, zemědělské velkopodniky vytvářené dělnickým státem na státní půdě). Stejně tak jsme teprve začali organizovat různé formy družstev drobných zemědělců jako přechod od tržní zemědělské malovýroby ke komunistické zemědělské výrobě.* Totéž je třeba říci o státní organizaci rozdělování produktů namísto soukromého obchodu, tj. o státním výkupu a dodávkách obilí do měst a průmyslových výrobků na vesnici. Níže uvedeme statistické údaje k této otázce.

* V Sovětském Rusku je přibližně 3536 »sovchozů« a 1961 »zemědělských komun«; zemědělských artělů je asi 3696. Náš Ústřední statistický úřad nyní provádí přesný soupis všech sovchozů a komun. Výsledky začnou přicházet v listopadu 1919.

Rolnické hospodářství zůstává i nadále zbožní malovýrobou. Je to neobyčejně široká základna pro kapitalismus, která má velmi hluboké a velmi pevné kořeny. Na této základně se kapitalismus udržuje a znovu vzniká, a to v nejurputnějších boji s komunismem. Formou tohoto boje je šmelinářství a spekulace, které maří státní výkup obilí (a rovněž jiných produktů) a vůbec veškeré rozdělování produktů státem.

3

Pro ilustraci těchto abstraktních teoretických tezí uvedeme konkrétní údaje.

Podle údajů lidového komisariátu zásobování se v době od 1. srpna 1917 do 1. srpna 1918 získalo státním výkupem obilí v Rusku asi 30 miliónů pudů. V následujícím roce asi 110 miliónů pudů. V prvních třech měsících další výkupní kampaně (1919—1920) stoupne zřejmě výkup asi na 45 miliónů pudů oproti 37 miliónům pudů v týchž měsících (srpen—říjen) roku 1918.

Tato čísla jasně svědčí o pomalém, avšak neustálém zlepšování situace ve smyslu vítězství komunismu nad kapitalismem. Tohoto zlepšení dosahujeme přes neslýchané obtíže působené občanskou válkou, kterou organizují ruští a zahraniční kapitalisté, využívající k tomu všech sil největších mocností světa.

Proto, ať buržoové všech zemí a jejich zjevné i zakuklené přísluhovači («socialisté» z II. internacionály) sebevíc lžou a pomlouvají, nesporné je, že z hlediska hlavního ekonomického problému diktatury proletariátu je u nás vítězství komunismu nad kapitalismem zajištěno. Buržoazie celého světa běsní a spílá bolševismu, organizuje proti bolševikům vojenské útoky, spiknutí a jiné akce právě proto, že si velmi dobře uvědomuje neodvratnost našeho vítězství v přestavbě společenského hospodářství, pokud

nás vojensky nerozdrtí. Ale rozdrtit nás tímto způsobem se jí nepodaří.

Z následujících souhrnných čísel je vidět, jak dalece jsme již za tu krátkou dobu, kterou jsme měli k dispozici, a za jakých neslýchaných obtíží, za nichž jsme museli pracovat, nad kapitalismem zvítězili. Ústřední statistický úřad právě připravil k tisku údaje o produkci a spotřebě obilí, ne sice v celém Rusku, ale v 26 guberniích.

Výsledky jsou tyto:

26 gubernií Sovětského Ruska	Obyvatelstvo (v miliónech)	Produkce obilí (bez osiva a krmiva) (v miliónech pudů)	Dodáno obilí		Celkem obilí, kterým disponovalo obyva- telstvo (v miliónech pudů)	Spotřeba obilí na 1 osobu (v pu- dech)
			lidovým komisa- riátem zásobo- vání (v miliónech pudů)	speku- lanty		
Produkující gubernie	města 4,4	—	20,9	20,6	41,5	9,5
	vesnice 28,6	625,4	—	—	481,8	16,9
Konzumující gubernie	města 5,9	—	20,0	20,0	40,0	6,8
	vesnice 13,8	114,0	12,1	27,8	151,4	11,0
Celkem (26 gubernií) 52,7		739,4	53,0	68,4	714,7	13,6

Asi polovinu obilí tedy dodává městům lidový komisařiat zásobování a druhou polovinu šmelináři. Tento poměr byl zjištěn přesným výzkumem výživy městských dělníků v roce 1918. Přitom za obilí dodávané státem platí dělník *devětkrát méně* než šmelinářům. Spekuláční cena obilí je *desetkrát* vyšší než státní cena. To potvrzuje přesný průzkum rozpočtu dělnických rodin.

Jestliže se důkladně zamyslíme nad uvedenými údaji, dostaneme přesný obraz všech hlavních rysů dnešní ekonomiky Ruska.

Pracující jsou osvobozeni od odvěkých utlačovatelů a vykořisťovatelů, od statkářů a kapitalistů. Stoupenci buržoazie (včetně maloburžoazních demokratů), kteří mluví o svobodě a rovnosti ve smyslu parlamentní buržoazní demokracie a lživě ji vydávají za »demokracii« vůbec nebo za »čistou demokracii« (Kautsky)[¹⁷⁰], neberou tento krok ke skutečné svobodě a skutečné rovnosti v úvahu, a přitom je to krok svým významem, rozsahem a rychlostí dosud ve světě nevídaný.

Avšak pracující berou v úvahu právě skutečnou rovnost a skutečnou svobodu (osvobození od statkářů a kapitalistů), a proto tak neochvějně hájí sovětskou moc.

V rolnické zemi diktaturou proletariátu získali především, nejvíce a okamžitě rolníci. Za statkářů a kapitalistů rolníci v Rusku hladověli. Za celá dlouhá staletí našich dějin rolníci ještě nikdy neměli možnost pracovat pro sebe: hladověli, a přitom odevzdávali stamilióny pudů obilí kapitalistům, do měst a do ciziny. Za diktatury proletariátu pracují rolníci *poprvé* pro sebe a *jedí lépe než obyvatelé ve městech*. Rolníci poprvé poznali skutečnou svobodu: svobodu jíst svůj chléb — vysvobození z hladu. Při rozdělování půdy byla jak známo zavedena maximální rovnost: v obrovské většině případů rozdělují rolníci půdu »podle počtu krků«.

Socialismus znamená odstranění tříd.

Mají-li být odstraněny třídy, je třeba za prvé svrhnout statkáře a kapitalisty. Tuto část úkolu jsme splnili, ale je to jenom část, a přitom *ne* ta nejobtížnější. Mají-li být odstraněny třídy, je třeba za druhé odstranit rozdíl mezi dělníky a rolníky, udělat *ze všech pracujících*. A to se nedá udělat naráz, je to úkol mnohem obtížnější a nevyhnutel-

ně dlouhodobý. Je to úkol, který se nedá vyřešit svržením té či oné třídy. Dá se vyřešit jenom organizační přestavbou celého společenského hospodářství, přechodem od individuální, izolované zbožní malovýroby ke společenské velkovýrobě. Takový přechod nutně trvá velmi dlouho a ukvapenými a nešetrnými administrativními a zákonodárnými opatřeními se může jen zpomalit a znesnadnit. Můžeme ho urychlit jen tím, že rolníkům pomůžeme v obrovském rozsahu zlepšit veškerou zemědělskou techniku a od základu ji přebudovat.

Má-li proletariát, který porazil buržoazii, vyřešit druhou, obtížnější část úkolu, musí důsledně provádět tuto hlavní linii své politiky vůči rolníkům: musí rozlišovat, vést dělicí čáru mezi pracujícím rolníkem a rolníkem vlastníkem, mezi pracovitým rolníkem a rolníkem kšeftářem, mezi rolníkem, kterého živí jeho vlastní ruce, a rolníkem spekulantem.

V tomto rozlišení je *celá podstata* socialismu.

A není divu, že socialisté slovy a maloburžoazní demokraté skutky (Martovové a Černovové, Kautští a spol.) tuto podstatu socialismu nechápou.

Vést tuto dělicí čáru je velmi těžké, neboť ve všedním životě všechny vlastnosti »rolníka«, jakkoli jsou rozdílné a jakkoli jsou protichůdné, splývají vjedno. Přesto však je toto rozlišování možné, a nejen možné, ale i nutně vyplývá z podmínek rolníkova hospodářství a rolníkova života. Statkáři, kapitalisté, kšeftaři, spekulanti a *jejich* stát, nevyjímaje ani ty nejdemokratičtější buržoazní republiky, po staletí utlačovali pracující rolníky. A pracující rolníci v sobě za ta staletí vypěstovali k utlačovatelům a vykořisťovatelům nenávist a nepřátelství a tato »výchova«, kterou dostali od života, *nutí* rolníky hledat svazek s dělníky proti kapitalistům, proti spekulantům, proti kšeftařům. Zároveň však ekonomické poměry, zbožní hospodářství, nutně dělá z rolníků (ne vždy, ale v obrovské většině případů) kšeftaře a spekulanty.

Výše uvedené statistické údaje názorně ukazují rozdíl mezi rolníky pracujícími a rolníky spekulanty. Rolníci, kteří v letech 1918—1919 odevzdali 40 miliónů pudů obilí za pevné, státem stanovené ceny státním orgánům pro hladovějící dělníky ve městech, přes všechny nedostatky těchto orgánů, o nichž dělnická vláda velmi dobře ví, ale které není možné v prvním období přechodu k socialismu odstranit, tito rolníci jsou rolníky pracujícími, plnoprávními soudruhy socialistického dělníka, jeho nejspolehlivějšími spojenci a rodnými bratry v boji proti útlaku kapitálu. Avšak rolníci, kteří prodali 40 miliónů pudů obilí pod rukou za cenu desetkrát vyšší, než stanoví stát, kteří využívali bídy a hladu městských dělníků, šidili stát, podporovali a dopouštěli se všude podvodu, okrádání a šejdířství, tito rolníci jsou spekulanti, spojenci kapitalistů, jsou to třídní nepřátelé dělníků, vykořisťovatelé. Vždyť kdo má přebytky obilí sklizeného ze státní půdy náhradím, do jehož zhotovení byla tak či onak vložena práce nejen rolníka, ale i dělníka a dalších, kdo má přebytky obilí a spekuluje s nimi, je vykořisťovatel hladovějících dělníků.

Porušujete svobodu, rovnost a demokracii — křičí na nás ze všech stran a poukazují na nerovnost mezi dělníky a rolníky v naší ústavě, na to, že jsme rozehnali Ústavodárné shromáždění, že násilně zabavujeme přebytky obilí atd. Na to odpovídáme: Dosud neexistoval stát, který by udělal tolik pro odstranění skutečné nerovnosti a skutečné nesvobody, již pracující rolníci trpěli po staletí. Ale rolníkovi spekulantovi nikdy nepřiznáme rovnoprávnost, tak jako neuznáme »rovnost« vykořisťovatele s vykořisťovaným, sytého s hladovým a »svobodu« sytého okrádat hladového. A se vzdělanci, kteří nechtějí tento rozdíl pochopit, budeme nakládat jako s bělogvardějci, i kdyby si říkali demokraté, socialisté, internacionalisté, Kautští, Černovové či Martovové.

Socialismus znamená odstranění tříd. Diktatura proletariátu udělala pro toto odstranění vše, co mohla. Ale třídy není možné odstranit naráz.

Třídy tedy *zůstaly* a *zůstanou* po celé období diktatury proletariátu. Až třídy zmizí, nebude diktatury zapotřebí. Ale bez diktatury proletariátu třídy nezmizí.

Třídy zůstaly, ale *každá* se za diktatury proletariátu poněkud změnila; změnil se i vztah mezi nimi. Třídní boj za diktatury proletariátu nemizí, dostává pouze jiné formy.

Proletariát byl za kapitalismu třídou utlačovanou, třídou zbavenou jakéhokoli vlastnictví výrobních prostředků, třídou, která jediná stála přímo a zcela proti buržoazii, a proto jediná byla s to být revoluční do všech důsledků. Když proletariát svrhl buržoazii a vybojoval politickou moc, stal se *vládnoucí* třídou: má v rukou státní moc, disponuje již zespolečenštěnými výrobními prostředky, vede kolísavé mezivrstvy a mezitřídy a potlačuje vzrůstající odpor vykořisťovatelů. To všechno jsou *zvláštní* úkoly třídního boje, úkoly, které si proletariát dříve nekladl a nemohl klást.

Třída vykořisťovatelů, statkářů a kapitalistů, za diktatury proletariátu nezmizela a nemůže naráz zmizet. Vykořisťovatelé jsou poraženi, ale nejsou zlikvidováni. Mají ještě mezinárodní základnu, mezinárodní kapitál, jehož jsou součástí. Mají ještě částečně některé výrobní prostředky, mají peníze a rozsáhlé společenské styky. Síla jejich odporu právě v důsledku jejich porážky mnohonásobně vzrostla. »Umění« řídit státní, vojenské a hospodářské záležitosti jim dává velmi značnou převahu, a tak je jejich význam mnohem větší než jejich podíl na celkovém počtu obyvatelstva. Třídní boj svržených vykořisťovatelů proti vítěznému předvoji vykořisťovaných, tj. proti proletariátu, se stal mnohem urputnější. A ani tomu ne-

může být jinak, jestliže mluvíme o revoluci, jestliže tento pojem nezaměňujeme (jako to dělají všichni hrdinové II. internacionály) s reformistickými iluzemi.

Rolnictvo jako každá maloburžoazie nakonec stojí i za diktatury proletariátu uprostřed, tvoří mezistupeň: jednak se skládá z dost značného (v zaostalém Rusku dokonce obrovského) množství pracujících, které spojuje společný zájem zbavit se statkářů a kapitalistů, a jednak se skládá ze samostatně hospodařících drobných zemědělců, vlastníků a obchodníků. Toto ekonomické postavení nutně vyvolává kolísání mezi proletariátem a buržoazií. A za ostřeného boje mezi proletariátem a buržoazií, za neuzržitelně prudkého obratu ve všech společenských vztazích a také proto, že právě rolníci a maloburžoové vůbec nesmírně lpějí na všem starém, zaběhlém a ustrnulém, je přirozené, že budou nevyhnutelně přecházet z jednoho tábora do druhého, že budeme svědky jejich kolísání, obrátů, nejistoty atd.

Pokud jde o tuto třídu — nebo o tyto společenské síly, úkolem proletariátu je, aby je vedl a aby bojoval o vliv na ně. Proletariát musí kolísající a nestálé strhnout za sebou.

Porovnáme-li všechny hlavní síly neboli třídy a jejich vztah, který se diktaturou proletariátu změnil, uvidíme, jak je běžná maloburžoazní představa o přechodu k socialismu »přes demokracii«¹ vůbec, kterou pozorujeme u všech představitelů II. internacionály, bezmezně teoreticky nesmyslná a slaboduchá. Základem tohoto omylu je předsudek o absolutním, nadtřídním obsahu »demokracie«, zděděný po buržoazii. Ve skutečnosti i demokracie přechází za diktatury proletariátu do zcela nové fáze a také třídní boj se dostává na vyšší stupeň a podřizuje si všechny formy.

Všeobecné fráze o svobodě, rovnosti a demokracii jsou ve skutečnosti bezduchým opakováním pojmů, jež jsou odvozeninou vztahů ve zbožní výrobě. Řešit konkrétní úkoly diktatury proletariátu těmito všeobecnými frázemi

znamená přecházet na celé čáře na teoretické, principiální stanovisko buržoazie. Z hlediska proletariátu se můžeme ptát pouze takto: Osvobodit se od utlačování kterou třídou? Rovnost které třídy s kterou? Demokracie na základě soukromého vlastnictví, nebo na základě boje za zrušení soukromého vlastnictví? atd.

Engels už dávno v *Anti-Dühringu*^[131] vysvětlil, že pojem rovnosti, který je odvozeninou vztahů ve zbožní výrobě, se stává předsudkem, nechápe-li se rovnost ve smyslu *odstranění tříd*¹¹¹. Na tuto základní pravdu o rozdílu mezi buržoazně demokratickým a socialistickým pojetím rovnosti se neustále zapomíná. Ale kdo na ni nezapomíná, tomu je jasné, že svržením buržoazie dělá proletariát ten nejrozhodnější krok k odstranění tříd, a má-li to dokončit, musí pokračovat ve svém třídním boji a využívat přitom aparát státní moci a používat vůči svržené buržoazii i vůči kolísající maloburžoazii různé způsoby boje, vlivu a působení.

(Pokračování příště.)¹¹²

30. 10. 1919

Pravda, č. 250
a Izvěstija VCIK, č. 250
7. listopadu 1919
Podepsán N. Lenin

Podle rukopisu

POZDRAV

PETROHRADSKÝM DĚLNÍKŮM

V den druhého výročí Sovětské republiky patří první pozdrav petrohradským dělníkům. Petrohradští dělníci jako předvoj revolučních dělníků a vojáků, jako předvoj pracujících mas Ruska i celého světa byli první, kdo vrhli moc buržoazie a vztyčili prapor proletářské revoluce proti kapitalismu a imperialismu.

Dělníci a pracující rolníci Sovětské republiky třímají vítězně tento prapor už dva roky přes všechny obtíže a útrapy způsobené hladem, zimou, hospodářským roztrátem a zrušením. Přes zběsilou zášť a odpor buržoazie, přes vojenský vpád světového imperialismu nám dva roky výstavby socialismu přinesly bohaté zkušenosti, přinesly nám upevnění sovětské moci.

Máme na své straně sympatie dělníků celého světa. Ve všech zemích dozrává proletářská revoluce, sice pomalu a obtížně, ale nezadržitelně, a bestiální násilí buržoazie jen vyhrocuje boj a přibližuje vítězství proletariátu.

Právě v posledních dnech vsadili angličtí reakcionářští imperialisté svou poslední kartu na dobytí Petrohradu. Buržoazie celého světa, a zejména ruská, už předem vyhlubovala vítězství. Ale místo vítězství utržili u Petrohradu porážku.

Juděničovo vojsko je rozdraceno a ustupuje.

Soudruzi dělníci, soudruzi rudoarmějci! Napněte všechny síly! Pronásledujte ustupující jednotky stůj co stůj, bijte je a nedopřávejte jim ani chvilku oddechu. Právě teď můžeme a musíme zaútočit ze všech sil, abychom nepříteli dorazili.

At' žije Rudá armáda vítězíci nad carskými generály,
bělogvardějci a kapitalisty! At' žije mezinárodní sovětská
republika!

5. 11. 1919

N. Lenin

Petrogradskaja pravda, č. 255

Podle rukopisu

7. listopadu 1919

SOVĚTSKÁ MOC A POSTAVENÍ ŽENY

U příležitosti druhého výročí sovětské moci musíme celkově zhodnotit vše, co se za tu dobu uskutečnilo, a zamyslet se nad významem a cíli provedeného převratu.

Buržoazie a její přívrženci nás obviňují, že porušujeme demokracii. My tvrdíme, že převrat vyvolaný přechodem k sovětům dal ve světě dosud nevídaný impuls k rozvíjení demokracie do hloubky i do šířky, a to demokracie právě pro pracující a kapitalismem utlačované masy, tedy demokracie pro obrovskou většinu lidu, tedy demokracie socialistické (pro pracující) na rozdíl od demokracie buržoazní (pro vykořisťovatele, pro kapitalisty, pro boháče).

Kdo má pravdu?

Důkladně tuto otázku promyslet a víc do ní proniknout znamená uvážit dvouleté zkušenosti a lépe se připravit na jejich další rozvíjení.

Na danou otázku dává zvlášť názornou odpověď postavení ženy, které zvlášť jasně ukazuje rozdíl mezi buržoazní a socialistickou demokracií.

V buržoazní republice (tj. tam, kde existuje soukromé vlastnictví půdy, továren, akcií atd.), i kdyby to byla ta nejdemokratičtější republika, není *nikde na světě, ani v jedné, ani v té nejvyspělejší zemi* postavení ženy úplně rovnoprávné. A to přes to, že od Velké francouzské (buržoazně demokratické) revoluce uplynulo víc než jedno a čtvrt století.

Buržoazní demokracie slibuje slovy rovnost a svobodu. Ale ve skutečnosti *nedala* ani jedna, ani ta nejvyspělejší buržoazní republika ženské polovině lidstva ani úplnou

rovnoprávnost s mužem před zákonem, ani ji neosvobodila od poručníkování mužů a jejich útlaku.

Buržoazní demokracie je demokracie nabubřelých frází, okázalých slov, mnohomluvných slibů a bombastických hesel o *svobodě a rovnosti*, ale ve skutečnosti se tím zastírá nesvoboda a nerovnoprávnost ženy, nesvoboda a nerovnoprávnost pracujících a vykořisťovaných.

Sovětská čili socialistická demokracie zavrhuje krásná, ale falešná slova a vypovídá nemilosrdnou válku pokrytectví »demokratů«, statkářů, kapitalistů nebo přejedených rolníků, kteří se obohacují spekulacním prodejem přebytků obilí hladovějícím dělníkům.

Pryč s touto odpornou lží! »Rovnost« mezi utlačovanými a utlačovateli, mezi vykořisťovanými a vykořisťovateli nemůže být, není a nebude. Dokud není žena osvobozena z postavení, kdy má muž zákonem zabezpečená privilegia v její neprospěch, dokud není dělník osvobozen od útlaku kapitálu, dokud není pracující rolník osvobozen od útlaku kapitalistů, statkářů a obchodníků, nemůže být, není a nebude skutečná »svoboda«.

Ať si lháři a pokrytci, omezenci a zaslepenci, buržoové a jejich přívrženci balamutí lid řečmi o všeobecné svobodě, o všeobecné rovnosti a o všeobecné demokracii.

My dělníkům a rolníkům říkáme: Strhněte těmto lhářům masku a těmto zaslepencům otvírejte oči. Ptejte se:

— Rovnost kterého pohlaví s kterým pohlavím?

— Kterého národa s kterým národem?

— *Které třídy s kterou třídou?*

— Osvobození od jakého útlaku nebo od útlaku které třídy? Svoboda pro kterou třídu?

Kdo mluví o politice, o demokracii, svobodě, rovnosti a socialismu a *neklade si* tyto otázky, nevyzdvihuje je do popředí a nebojuje proti zastírání, zatajování a zamlčování těchto otázek, ten je úhlavní nepřítel pracujících, je to vlk v rouše beránčím, je to zapřisáhlý nepřítel dělníků a rolníků a sluha statkářů, carů a kapitalistů.

Za dva roky udělala sovětská moc v jedné v nejzaostalejších evropských zemí pro osvobození ženy a pro její zrovnoprávnění se »silným« pohlavím tolik, kolik za 130 let neudělaly všechny vyspělé, kulturní, »demokratické« republiky celého světa dohromady.

Vzdělanost, kulturnost, civilizace, svoboda — všechna tato vzletná slova jsou ve všech kapitalistických, buržoazních republikách na světě spojena s neslýchaně hanebnými, odporně špinavými a nelidsky surovými zákony o nerovnoprávnosti ženy, zákony o manželském právu a o rozvodu, o nerovnoprávnosti nemanželského dítěte vůči »manželskému«, o výsadách muže a o ponižování a znevažování ženy.

Útlak kapitálu, břemeno »posvátného soukromého vlastnictví«, despotismus maloměšťácké omezenosti a malopodnikatelského prospěchářství — to zabránilo i těm nejdemokratičtějším buržoazním republikám sáhnout na tyto špinavé a hanebné zákony.

Sovětská republika, republika dělníků a rolníků tyto zákony okamžitě smetla a z celé té konstrukce buržoazní lži a buržoazního pokrytectví nenechala kámen na kameni.

Pryč s touto lží! Pryč s lháři, kteří mluví o svobodě a rovnosti *pro všechny*, zatímco existuje utlačované pohlaví, zatímco existují utlačující třídy, zatímco existuje soukromé vlastnictví kapitálu a akcií, zatímco existují lidé, kteří jsou přejedeni svých přebytků obilí a zotročují hladovějící. Ne svobodu pro všechny, ne rovnost pro všechny, ale *boj* proti utlačovatelům a vykořisťovatelům, *odstranění možnosti* utlačovat a vykořisťovat. To je naše heslo!

Svobodu a rovnost pro utlačované pohlaví!

Svobodu a rovnost pro dělníky a pracující rolníky!

Boj proti utlačovatelům, boj proti kapitalistům, boj proti spekulujícím kulakům!

To je naše bojové heslo, to je naše proletářská pravda,

pravda boje proti kapitálu, pravda, kterou jsme vmetli do tváře světu kapitálu s jeho nasládlými, pokryteckými, nabubřelými frázemi o svobodě a rovnosti *vůbec*, o svobodě a rovnosti *pro všechny*.

A právě proto, že jsme z tohoto pokrytectví strhli masku, že uskutečňujeme s revoluční energií svobodu a rovnost pro utlačované a pro pracující proti utlačovatelům, proti kapitalistům a proti kulakům — právě proto si dělníci na celém světě začali sovětské moci tolik cenit.

Právě proto s námi v den druhého výročí sovětské moci sympatizují dělnické masy, utlačovaní a vykořisťovaní ve všech zemích světa.

Právě proto jsme v den druhého výročí sovětské moci přes hlad a zimu, přes všechny útrapy, jež nám působí vpád imperialistů do Ruské sovětské republiky, pevně přesvědčeni, že naše věc je správná a že sovětská moc na celém světě nevyhnutelně zvítězí.

Pravda, č. 249

6. listopadu 1919

Podepsán N. Lenin

Podle textu Pravdy

DVA ROKY SOVĚTSKÉ MOCI

Chlapečnická Bědnota jsou převážně rolníci. Proto když v den druhého výročí sovětské moci zdravím desetimilióny pracujících rolníků osvobozených od útlaku statkářů a kapitalistů, řeknu při této příležitosti o tomto osvobození několik slov.

Sovětská moc, moc pracujících, moc, která svrhla útlak kapitálu, bojuje v Rusku s neslýchanými, neuvěřitelnými obtížemi.

Statkáři a kapitalisté Ruska a také celého světa bojují se zběsilou nenávisť proti sovětské moci, protože se bojí jejího příkladu, bojí se, že si získá sympatie a podporu dělníků na celém světě.

Kapitalisté všech zemí, kteří nhrabali milióny a miliardy na vojenských dodávkách, sahají ke všemu možnému — ke spiknutím v zemi, k podplácení Čechoslováků, k vysazování cizích vojsk na Sibiři, v Archangelsku, na Kavkaze, na jihu a u Petrohradu, k vyhazování stamiliónů rublů na pomoc Kolčakovi, Děnikinovi, Juděničovi a dalším carským generálům — sahají ke všemu, aby sovětskou moc svrhli.

A všechno nadarmo. Sovětská moc je pevná a zdolává tyto nevídané a neslýchané obtíže, překonává strašné útrapy způsobené válkou, blokadou, hladem, nedostatkem zboží, rozvratem v dopravě a zpusťšením celé země.

Sovětská moc v Rusku si už na svou stranu získala dělníky na celém světě. Neexistuje země, v níž by se nemluvilo o bolševismu a o sovětské moci.

Kapitalisté o ní mluví s nenávistí, se zběsilou záští, donekonečna ji pomlouvají a lžou. Ale právě svou záští se prozrazují a dělníci na celém světě se v převážné většině odvracejí od starých vůdců a přecházejí na stranu sovětské moci.

Sovětská moc je nápořem nepřátel na Rusko zdeptaná a vyčerpaná. Ale přesto si moc typu sovětů už podmanila celý svět v tom smyslu, že jsme už všude získali sympatie pracujících mas.

Vítězství sovětské moci na celém světě je jisté. Je to jen otázka času.

Proč je přes neslýchaně těžké zkoušky, strašný hlad a potíže způsobené válkou a rozvratem sovětská moc tak pevná?

Protože je to moc pracujících samých, moc miliónů dělníků a rolníků.

Dělníci mají v rukou státní moc. Dělníci pomáhají miliónům pracujících rolníků.

Sovětská moc svrhla statkáře a kapitalisty a odhodlaně brání lid před pokusy obnovit jejich moc.

Sovětská moc ze všech sil pomáhá pracujícím rolníkům, chudým a středním rolníkům, kteří tvoří obrovskou většinu.

Sovětská moc drží na uzdě kulaky, boháče, vlastníky a spekulanty, každého, kdo by chtěl bezpracně bohatnout, každého, kdo by chtěl zbohatnout z bídy a hladu lidu.

Sovětská moc je *na straně* pracujících *proti* spekulantům, vlastníkům, kapitalistům a statkářům.

„V tom je zdroj síly a pevnosti, zdroj nepřemožitelnosti moci sovětů na celém světě.

Desetimilióny a stamilióny dělníků a rolníků na celém světě zakoušely od statkářů a kapitalistů útlak, ponižování a okrádání. A starý stát, jak monarchie, tak »demokratické« (takzvaně demokratické) republiky pomáhaly vykořisťovatelům pracující utiskovat.

Desetimilióny a stamilióny dělníků a rolníků ve všech zemích to znají, viděly to, zakusily to, prožily a prožívají.

Přes čtyři roky trvala imperialistická válka, desítky miliónů lidí byly zabity a zmrzačeny — a proč? Pro rozdělení kořisti mezi kapitalisty, pro trhy, pro zisky, pro kolonie, pro moc bank.

Němečtí imperialističtí dravci byli poraženi anglo-francouzskými imperialistickými dravci, kteří se teď deně ukazují jako lupiči a zloději, jako utlačovatelé pracujících, kteří bohatnou z bídy lidu a utiskují slabé národy.

A proto na celém světě vzrůstají sympatie dělníků a rolníků k sovětské moci.

V Rusku byl vítězně zahájen nesnadný, těžký boj proti kapitálu. Tento boj se šíří ve všech zemích.

Tento boj skončí vítězstvím světové sovětské republiky.

Bědnota, č. 478
7. listopadu 1919
Podepsán Lenin

Podle textu Bědnoty

PROJEV NA SPOLEČNÉM
ZASEDÁNÍ CÚVV,
MOSKEVSKÉHO SOVĚTU
DĚLNICKÝCH
A ROLNICKÝCH ZÁSTUPCŮ,
CÚRO A ZÁVODNÍCH VÝBORŮ
U PŘÍLEŽITOSTI DRUHÉHO
VÝROČÍ ŘÍJNOVÉ REVOLUCE
7. LISTOPADU 1919

Soudružky a soudruzí! Před dvěma roky, kdy ještě zuřila imperialistická válka, se všem přívržencům buržoazie v Rusku, lidovým masám a snad i většině dělníků v ostatních zemích zdálo, že povstání ruského proletariátu a dobytí státní moci je sice odvážný, ale beznadějný pokus. Tehdy se zdálo, že světový imperialismus je tak obrovská a nepřemožitelná síla, že dělníci v zaostalé zemi jednájí jako šílenci, když se proti němu pokoušejí povstat. Ale když se dnes ohlédneme zpátky na uplynulé dva roky, vidíme, že i naši odpůrci stále víc a víc uznávají, že jsme jednali správně. Vidíme, že imperialismus, který se zdál být tak nepřemožitelným kolosem, se před celým světem projevil jako kolos na hliněných nohou, a ty dva roky, které jsme prožili a během nichž jsme bojovali, svědčí stále jasněji o vítězství nejen ruského, ale i mezinárodního proletariátu.

Soudruzí, v prvním roce existence naší moci nám nezbývalo než sledovat sílu německého imperialismu, trpět násilnickým a kořistnickým mírem, který nám byl vnučen, nezbývalo nám než osamoceně vyzývat k revoluci, a naši výzvu nikdo nepodpořil, ani na ni nereagoval.

A byl-li první rok naší moci prvním rokem našeho boje proti imperialismu, pak jsme se brzy mohli přesvědčit, že boj různých částí tohoto gigantického mezinárodního imperialismu není nic jiného než předsmrtná křeč a že na tomto boji je zainteresován jak imperialismus německý, tak imperialismus anglo-francouzské buržoazie. Za ten rok jsme poznali, že tento boj jen upevňuje, zvyšuje a obnovuje naše síly a zaměřuje je proti veškerému imperialismu. A jestliže jsme si v prvním roce vytvořili takovéto postavení, pak po celý druhý rok jsme stáli tváří v tvář svému nepříteli. Někteří pesimisté nás ještě loni ostře napadali a ještě loni říkali, že Anglie, Francie a Amerika jsou tak obrovská, tak gigantická síla, že naši zemi rozdrťí. Uplynul rok a vidíte, že dá-li se tento první rok nazvat rokem síly mezinárodního imperialismu, pak druhý rok bude nazván rokem vpádu anglického a amerického imperialismu a vítězství nad tímto vpádem, vítězství nad Kolčakem a Juděničem a začátkem vítězství nad Děnikinem.

Víme velmi dobře, že všechny vojenské síly, které byly proti nám vrženy, byly poslány z určitého zdroje. Víme, že jim všechnu vojenskou výstroj a výzbroj poskytl imperialisté; víme, že dali našim nepřátelům k dispozici část svého světového válečného loďstva a že jim i teď všemožně pomáhají a připravují síly jak na jihu Ruska, tak v Archangelsku. Ale víme velmi dobře, že všechny tyto napohled grandiózní a nepřemožitelné síly mezinárodního imperialismu jsou nespolehlivé, že se jich nemusíme bát, že jsou vnitřně prohnílé, že stále víc a víc přispívají k růstu naší síly a že nám tento růst naší síly umožní dobýt na vnější frontě vítězství a dovést toto vítězství až do konce. Nebudu se tím zabývat, protože tento úkol objasní soudruh Trockij.

Myslím, že se teď musíme pokusit vyvodit z dvouletého hrdinského budování obecné závěry.

Co je podle mého názoru nejdůležitějším závěrem

z dvouleté výstavby Sovětské republiky, co je podle mne pro nás nejdůležitější, jsou poznatky z výstavby dělnické moci. Myslím, že se v tomto směru nesmíme omezovat na konkrétní, jednotlivá fakta, která se týkají práce toho či onoho komisariátu a která většina z vás zná z vlastní zkušenosti. Myslím, že teď, díváme-li se na to, co jsme prožili, musíme z této výstavby vyvodit obecné ponaučení, které si vezmeme k srdci a předáme je co nejširším masám pracujících. Je to poznatek, že tak neuvěřitelné obtíže jsme mohli překonat jen díky účasti dělníků na celkové správě státu a že úplného vítězství dosáhneme jen tehdy, půjdeme-li touto cestou. Dalším poznatkem je, že jsme zvolili správný postoj k rolníkům, k obrovské mase mnohamilionového rolnictva, protože jen ten nám umožnil přes všechny obtíže s úspěchem přežít a jen ten nám ukazuje cestu, po níž můžeme jít od úspěchu k úspěchu.

Jestliže si připomenete minulost, jestliže si připomenete první kroky sovětské moci, jestliže si připomenete celou výstavbu republiky na všech úsecích správy, nevyjímaje ani vojenství, uvidíte, že před dvěma roky v říjnu byla moc dělnické třídy teprve na počátku, kdy jsme ve skutečnosti ještě neměli aparát státní moci ve svých rukou, a podíváte-li se na uplynulé dva roky, dáte mi za pravdu, že k vytvoření skutečného aparátu státní moci jsme museli na každém úseku — vojenském, politickém a hospodářském — dobývat každou pozici krok za krokem a odstraňovat z cesty ty, kdo byli ještě před námi v čele dělníků a pracujících.

Je velmi důležité, abychom pochopili vývoj, k němuž za tu dobu došlo, protože ve všech zemích na světě se tento vývoj ubírá touž cestou. Dělníci a pracující nedělají první kroky se svými skutečnými vůdci — teď se proletariát sám ujímá řízení státu, politické moci, všude má v čele vůdce, kteří odstraňují staré předsudky maloburžoazní demokracie, staré předsudky, jejichž nositeli jsou u nás menševici a eseři a v celé Evropě představitelé buržoaz-

úch vlád. Dříve to bylo výjimkou, dnes se to stalo pravidlem. A když byla před dvěma roky v říjnu buržoazní vláda v Rusku — její blok, její koalice s představiteli nenševiků a eserů — rozehnána, víme, jak jsme potom nuseli při organizování naší práce každý úsek správy reorganizovat tak, aby se výstavby moci chopili opravdu kuteční zástupci, revoluční dělníci, skutečně předvoj proletariátu. To bylo v říjnu před dvěma roky, kdy jsme pracovali s neobyčejným vypětím; přesto víme a musíme říci, že tato práce není ani dnes dokončena. Víme, jak se nám starý aparát státní moci postavil na odpor, jak se šéfové zpočátku pokoušeli sabotovat práci ve správních úřadech, ale proletářská moc tuto velmi drzou sabotáž během několika týdnů potřela. Ukázala, že se jí taková sabotáž nemůže nijak dotknout; a pak, když jsme tuto prostou sabotáž potřeli, víme, jak se týž nepřítel dal jinou cestou.

Běžně se stávalo, že se stoupenci buržoazie dostávali do čela dělnických organizací; museli jsme zasáhnout, aby všude stály výhradně dělnické kádry. Vzpomeňte si například na období, které jsme museli prožít, kdy v čele železniční správy, železničního proletariátu byli lidé, kteří ho nevedli proletářskou cestou, ale buržoazní.¹¹³ Víme, že jsme na všech úsecích, kde to jen bylo možné, s buržoazií skoncovali, ale za jakou cenu! V každé oblasti jsme krok za krokem získávali a prosazovali dělnické kádry, dosazovali jsme své vyspělé kádry, které prošly tvrdou školou organizace řízení státní moci. Možná že zpovzdáli celá ta práce nevypadá nijak zvlášť obtížně, ale kdybyste do ní pronikli, viděli byste, s jakou námahou si dělníci, kteří prošli všemi etapami boje, vybojovali svá práva, jak všechno od dělnické kontroly až po dělnickou správu v průmyslu zorganizovali, nebo jak v železniční dopravě, kde začínali se smutně proslulým Celoruským výkonným výborem odborového svazu železničářů, vybudovali praceschopný aparát; viděli byste, jak se do všech našich or-

ganizací postupně dostávají představitelé dělnické třídy a jak je svou činností upevňují. Všimněme si například družstevnictví, kde je obrovský počet dělnických zástupců. Víme, že dříve byli v družstvech téměř výhradně příslušníci jiné než dělnické třídy. A tady, ve starých družstvech, jsme se setkávali s lidmi, kteří hájili názory a zájmy staré buržoazní společnosti. V tomto směru museli dělníci tvrdě bojovat, aby uchopili moc do svých rukou a podřídili družstevnictví svým zájmům, aby prosadili plodnější činnost.

Ale nejdůležitější práci jsme vykonali při přestavbě starého státního aparátu, a i když to byla práce těžká, vidíme po dvou letech výsledky úsilí dělnické třídy a můžeme říci, že máme v této oblasti tisíce zástupců dělníků, kteří prošli ohněm boje, v němž krok za krokem vytlačovali představitele buržoazní moci. Dělníci jsou nejen ve státním aparátu, ale jsou i v zásobování potravinami, v oblasti, v níž byli téměř výhradně představitelé staré buržoazní vlády, starého buržoazního státu. Dělníci vybudovali zásobovací aparát, a jestliže jsme ještě před rokem nemohli tento aparát plně zvládnout, jestliže v něm před rokem bylo jen 30 % představitelů dělnictva, pak dnes jich můžeme ve vnitřní struktuře aparátu pro zásobování potravinami napočítat na 80 %. Těmito prostými a názornými čísly můžeme doložit, jaký krok udělala naše země, a je pro nás důležité, že jsme po politickém převratu dosáhli velkých výsledků v budování proletářské moci.

Dělníci kromě toho vykonali a konají důležitou práci — vychovávají vůdce proletariátu. Desetitisíce a statisíce statečných dělníků odcházejí z našich řad a vrhají se do boje proti bělogvardějským generálům. Krok za krokem dobýváme na nepříteli zpět moc, a jestliže to dělníci dříve příliš neuměli, dnes postupně dobýváme na našem nepříteli jednu oblast za druhou a žádné obtíže proletariát nezastaví. Přes všechny nesnáze dobývá proletariát postupně jednu oblast za druhou a získává představitele

proletářských mas pro to, aby na každém úseku správy, v každé malé buňce, zdola nahoru — aby všude představitelé proletariátu sami prošli školou výstavby a aby sami vychovali desetitisíce a statisíce lidí schopných samostatně řídit všechny záležitosti státní správy a výstavby státu.

Soudružky a soudruzi! V poslední době jsme viděli zvlášť skvělý příklad toho, jaký úspěch naše práce přináší. Víme, jak se mezi uvědomělými dělníky rozšířily subotniky. Víme o komunistech, kteří jsou nesmírně sužováni hladem a zimou, a přesto jsou v zázemí stejně užiteční jako Rudá armáda na frontě; víme, jak jsme v kritickém okamžiku, kdy nepřítel útočil na Petrohrad a Děnikin dobyl Orel a kdy povzbuzená buržoazie sáhla ke své poslední oblíbené zbrani — šíření paniky, jak jsme tehdy vyhlásili stranický týden^[80]. Dělníci komunisté tehdy šli za dělníky a pracujícími, za těmi, na něž nejvíc doléhaly útrapy imperialistické války a kteří nejvíc trpěli hladem a zimou, za těmi, na něž buržoazní šířitelé paniky nejvíc spoléhali, za těmi, kteří nesli na svých bedrech nejtěžší břemeno — na ně jsme se ve stranickém týdnu obrátili a řekli jsme jim: »Lekají vás potíže dělnické moci a vyhrožování imperialistů a kapitalistů; vidíte naši práci a obtíže; voláme vás, a jenom vám, jenom představitelům pracujících otvíráme dokořán dveře naší strany. Na vás spoléháme v těžké chvíli a voláme vás do našich řad, abyste se chopili břemena výstavby státu.«^[80] Víte, že to byl nesmírně těžký okamžik jak po stránce materiální, tak po stránce zahraničně politického a vojenského úspěchu nepřítele. A také víte, jakým nevídaným, neočekávaným a neuvěřitelným úspěchem skončil tento stranický týden jen v pouhé Moskvě, kde jsme získali přes 14 000 nových členů strany. To je výsledek stranického týdne, který úplně mění, přetváří dělnickou třídu a pomocí zkušeností nabytých v praxi vytváří z pasivního, povolného nástroje buržoazní moci, vykořisťovatelů a buržoazního státu opravdové tvůrce budoucí komunistické společnosti. Ví-

me, že mezi dělnickou a rolnickou mládeží máme deseti-tisícové, ba statisícové zálohy, které zažily a znají celý ten starý útlak statkářské a buržoazní společnosti v minulosti, které zažily neslýchané obtíže výstavby, které byly svědky, jak hrdinsky si vedla první garnitura pracovníků v letech 1917 a 1918, a kteří k nám přicházeli tím houfněji a pracovali tím obětavěji, čím byla naše situace těžší. Tyto zálohy nám dávají naprostou jistotu, že jsme během uplynulých dvou let trvale a nezvratně upevnili své pozice a že máme zdroj, z něhož můžeme dlouho čerpat ještě vydatněji s tím, aby se sami zástupci pracujících ujímali výstavby státu. V tomto směru jsme za dva roky získali takové zkušenosti v zavádění dělnické správy na všech úsecích, že zde můžeme směle a bez jakékoli nadsázky říci, že teď už můžeme jenom pokračovat v tom, co jsme začali, a všechno půjde tak jako v těchto dvou letech, a přitom stále rychlejším a rychlejším tempem.

V jiné oblasti, ve vztahu dělnické třídy k rolnictvu, jsme měli mnohem větší potíže. V roce 1917, před dvěma roky, kdy moc přešla do rukou sovětů, byl tento vztah ještě zcela nejasný. Rolnictvo se už jako celek obrátilo proti statkářům a podporovalo dělnickou třídu, protože v ní vidělo ty, kdo splní tužby rolnických mas, skutečné dělnické bojovníky, a ne ty, kdo společně se statkáři rolníky zrazují. Víme však velmi dobře, že boj uvnitř rolnictva se tehdy ještě nerozvinul. První rok městský proletariát ještě neměl na vesnici pevnou pozici. Zvláště názorně je to vidět na těch okrajových územích, kde se dočasně upevnila moc bělogvardějců. Viděli jsme to loni v létě, v roce 1918, když dosáhli snadných vítězství na Urale. Viděli jsme, že se přímo na vesnici proletářská moc ještě nevytvořila, že proletářskou moc nestačí vnést na vesnici zvenčí. Je nutné, aby rolnictvo dospělo k týmž závěrům na základě vlastních zkušeností a vlastní účasti na výstavbě, a i když je tato práce mnohem obtížnější, pomalejší a těžší, její výsledky jsou nesrovnatelně větší. To je hlav-

ní úspěch, kterého jsme dosáhli v druhém roce sovětské moci.

Nebudu mluvit o vojenském významu vítězství nad Kolčakem, řeknu však, že nebýt zkušeností rolnictva, které srovnávalo vládu buržoazních diktátorů s vládou bolševiků, tohoto vítězství by nebylo. Vždyť diktátoři začali koalici a Ústavodárným shromážděním, a na této vládní moci se podíleli tíž eseri a menševici, s nimiž se při své práci setkáváme na každém kroku jako s lidmi včerejška, jako s budovateli družstev, odborů, organizací učitelů a mnoha jiných organizací, které musíme přebudovávat. Kolčak se s nimi zpočátku spojil, s lidmi, kterým nestačil pokus s Kerenského vládou a tak udělali druhý pokus. Byl zapotřebí k tomu, aby proti bolševikům povstala okrajová území, nejmíc odtržená od centra. Na Sibiři jsme nemohli dát rolníkům to, co dala rolníkům revoluce v Rusku. Rolníci na Sibiři nedostali statkářskou půdu, protože tam žádná nebyla, a proto snáze uvěřili bělogvardějcům. Do tohoto boje byly vtaženy všechny síly Dohody a té imperialistické armády, která ve válce nejméně utrpěla — japonské armády. Víme, že na pomoc Kolčakovi byly vydány stamilióny rublů a že k jeho podpoře byly využity všechny prostředky. Chybělo mu něco? Měl všechno. Všechno, co mají nejsilnější mocnosti světa, měl rolnictvo a obrovské území, kde nebyl téměř žádný průmyslový proletariát. Proč se to všechno zhroutilo? Protože se dělníci, vojáci a rolníci znovu z vlastní zkušenosti přesvědčili, že bolševici správně předvídali a správně odhadovali poměr společenských sil, když říkali, že svazek dělníků a rolníků se sice uskutečňuje těžce, že je však v každém případě jediným nepřemožitelným svazkem proti kapitalistům.

To je vědecká předpověď, soudruzi, můžeme-li tu mluvit o vědecké předpovědi. Tato zkušenost je tou nejtvrděší, všezahrnující a všeshrnující zkušeností komunismu; komunismus můžeme vybudovat jen tehdy, když rolnictvo

uvědoměle dospěje k určitému závěru. Můžeme ho uskutečnit jen tehdy, když vytvoříme svazek s rolníky. Mohli jsme se o tom přesvědčit ze zkušenosti s Kolčákem. Kolčakovská epopej byla krvavou zkušeností, ale vina za to nepadá na nás.

Znáte teď velmi dobře i druhou podobu břemene, jež na nás dolehlo, víte, že nejvíc dolehly na naši zemi hlad a zima. Víte, že se vina za to svaluje na komunismus, ale víte velmi dobře i to, že komunismus s tím nemá nic společného. Ve všech zemích se rozmohly a zesílily hlad a zima, a brzy se všichni přesvědčí, že tato situace v Rusku není důsledkem komunismu, nýbrž důsledkem čtyřleté války mezi národy. Válka způsobila všechny ty hrůzy, které prožíváme, způsobila tento hlad a zimu. Věříme však, že se z toho bludného kruhu brzy dostaneme. Jde jen o to, že dělníci musí pracovat, ale pracovat pro sebe, a ne pro ty, kteří čtyři roky jen vraždili. Všude se už bojuje proti hladu a zimě. Toto břemeno dolehlo teď i na ty nejsilnější mocnosti.

Museli jsme od našeho mnohamiliónového rolnictva získat obilí pomocí státního výkupu, a udělali jsme to jinak, než to dělali kapitalisté, kteří spolupracovali se spekulanty.

Při řešení tohoto problému jsme spolupracovali s dělníky, šli jsme proti spekulantům. Použili jsme přesvědčování, šli jsme za rolníky a řekli jsme jim, že to děláme všechno jen proto, abychom pomohli jim a dělníkům. Rolník, který má přebytky obilí a odevzdá je za pevnou cenu, je náš spolubojovník. Ale ten, který to neudělá, je náš nepřítel, je to zločinec, vykořisťovatel a spekulant, a s ním nemůžeme mít nic společného. Šli jsme za rolníky a přesvědčovali je, a tímto přesvědčováním jsme jich získávali stále víc a víc. V tomto směru jsme dosáhli zcela hmatatelných výsledků. Jestliže jsme loni od srpna do října vykoupili 37 miliónů pudů obilí, pak letos jsme vykoupili — bez zvláštní, důkladné kontroly — 45 miliónů

judů. Jak vidíte, dochází ke zlepšení, sice pomalému, ale nepochybnému. A i když přihlédneme ke ztrátám, které nám vznikly tím, že Děnikin obsadil náš úrodný kraj, řече jen směřuje vše k tomu, že budeme s to splnit náš plán výkupu a plán distribuce za státem stanovené ceny. Náš aparát je v jistém smyslu vybudován i v tomto směru a teď vstupujeme na socialistickou cestu.

Teď musíme vyřešit palivovou krizi. Problém obilí už není tak akutní; vznikla situace, kdy máme obilí, ale nemáme palivo. Děnikin nás připravil o uhelnou oblast. Ztráta této uhelné oblasti nám způsobila nebyvalé potíže, a v tomto případě postupujeme stejně, jako jsme postupovali, když šlo o obilí. Obracíme se na dělníky právě tak, jako jsme se na ně obraceli dříve. Stejně jako jsme přebudovali náš aparát pro zásobování potravinami, který, jakmile se upevnil a rozběhl, udělal nesporný kus práce, jež přinesla skvělé výsledky, právě tak i teď zdokonalujeme den ze dne aparát pro zásobování palivem. Říkáme dělníkům, odkud nám hrozí to či ono nebezpečí a kam a z kterého úseku musíme proti němu vrhnout nové síly, a jsme přesvědčeni, že právě tak, jako jsme loni překonávali potíže s obilím, překonáme i teď obtíže s palivem.

Dovolte, abych se zatím omezil na tuto bilanci naší práce. Na závěr bych se chtěl několika slovy zmínit o tom, jak se zlepšuje naše mezinárodní postavení. Přezkoumali jsme naši cestu a výsledky ukázaly, že to byla cesta přímá a správná. Když jsme v roce 1917 uchopili moc, byli jsme osamoceni. V roce 1917 se ve všech zemích říkalo, že bolševismus se nedá naroubovat. Dnes už v těchto zemích existuje silné komunistické hnutí. Dva roky poté, co jsme dobyli moc, a půl roku poté, co jsme založili III. internacionálu, internacionálu komunistů, stala se už tato internacionála fakticky nejvýznamnější silou v dělnickém hnutí všech zemí. V tomto ohledu přinesly naše zkušenosti opravdu skvělé, nevídané a rychlé

výsledky. V Evropě ovšem neprobíhá hnutí za svobodu tak jako u nás. Ale když se podíváte na dva roky boje, zjistíte, že ani na Ukrajině, ba ani v některých velkoruských oblastech Ruska se specifickým složením obyvatelstva, například v kozáckých či sibiřských oblastech nebo například na Urale, neprobíhalo hnutí za vítězství tak rychle a takovou cestou jako v Petrohradu a v Moskvě — v centru Ruska. Pochopitelně se nemůžeme divit, že se v Evropě, kde je třeba překonávat větší tlak šovinismu a imperialismu, vyvíjí hnutí pomaleji, ale přesto se tam hnutí neustále vyvíjí tím směrem, který ukazují bolševici. Všude vidíme, jak se toto hnutí rozvíjí. Menševičtí a eserští tribuni uhýbají představitelům III. internacionály z cesty. Tito vůdcové padají, všude vyrostlo komunistické hnutí, a proto teď, po dvou letech sovětské moci, můžeme na základě faktů plným právem říci, že nejen v rámci ruského státu, ale i v mezinárodním rámci je teď na naší straně všechno, co je uvědomělé, všechno, co je v masách, v revolučním světě revoluční. A můžeme říci, že po tom, co jsme přestáli, nejsou pro nás žádné obtíže strašné, že je přečkáme a že je nakonec všechny překonáme. (Bouřlivý potlesk.)

*Stručná novinová zpráva
otištěna 9. listopadu 1919
v listu Izvestija VCIK, č. 251
V plném znění otištěno
9. listopadu 1919
v Pravdě, č. 251*

*Podle stenografického záznamu
porovnaného s textem Pravdy*

S O U D R U H Ů M K O M U N I S T Ů M V T U R K E S T Á N U¹⁴

Soudruzi! Dovolte, abych se na vás obrátil ne jako předseda rady lidových komisařů a Rady obrany, ale jako člen strany.

Bez nadsázky lze říci, že navázání správných vztahů s národy Turkestánu má teď pro Ruskou socialistickou federativní sovětskou republiku obrovský, světodějný význam.

Vztah sovětské dělnicko-rolnické republiky k slabým, dosud utlačovaným národům bude mít praktický význam pro celou Asii a všechny kolonie na světě, pro tisíce a milióny lidí.

Velmi vás prosím, abyste této otázce věnovali mimořádnou pozornost; snažte se všemožně být příkladem a v praxi navažte s národy Turkestánu soudružské vztahy; dokažte jim skutky, že si upřímně přejeme vymýtit všechny pozůstatky velkoruského imperialismu, abychom mohli obětavě bojovat proti světovému imperialismu v čele s britským imperialismem; maximálně důvěřujte naší komisi pro záležitosti Turkestánu a přísně dodržujte její směrnice, které jí dal právě v tomto duchu Celoruský ústřední výkonný výbor.

Byl bych vám velmi vděčný, kdybyste mi na tento dopis odpověděli a sdělili mi vaše stanovisko.

S komunistickým pozdravem

V. Uljanov (Lenin)

*Dva goda prvogo věka proletarskoj
ery. Jubilejní číslo listů
Turkestanskij kommunist,
Izvěstija CIK sovětov Turkestanskoj
respubliki a Krasnyj front
7.—10. listopadu 1919*

*Podle textu
jubilejního čísla*

DO BOJE PROTI PALIVOVÉ KRIZI

OBĚŽNÍK STRANICKÝM ORGANIZACÍM¹⁵

Soudruzi! Naší straně jako organizovanému předvoji proletariátu připadl úkol sjednotit bojové úsilí dělnické třídy a řídit její boj za vítězství dělnicko-rolnické moci. Tento boj jsme vítězně vedli dva roky a teď dobře víme, jakými prostředky se nám dařilo překonávat neuvěřitelné obtíže, které nám působilo zpusťování země čtyřletou imperialistickou válkou a odpor všech vykořisťovatelů jak ruských, tak mezinárodních.

Soudruzi! Hlavním zdrojem naší síly je uvědomělost a hrdinství dělníků a sympatie a podpora ze strany pracujících rolníků, kterou dělníkům nemohli a nemohou odmítnout. Našich vítězství dosahujeme proto, že naše strana a sovětská moc otevřeně upozorňují pracující masy na každou novou obtíž a nový úkol, které je čekají, že dokáží masám vysvětlit, proč je třeba v určité chvíli vynaložit veškeré síly na určitou oblast činnosti státu, že dokáží vyvolat aktivitu, hrdinství a nadšení mas a soustředit revoluční úsilí na nejdůležitější aktuální úkol.

Soudruzi! Dnes je takovým nejdůležitějším aktuálním úkolem boj proti palivové krizi. Dobijíme Kolčaka, porazili jsme Juděniče a začali jsme úspěšně útočit na Děnikina. Značně jsme zlepšili výkup a odevzdávání obilí. Hrozí však nebezpečí, že palivová krize ochromí veškerou práci státu: dělníci a úředníci se kvůli zimě a hladu rozutíkávají, vlaky přivážející obilí se zastavují, a právě pro nedostatek paliva hrozí skutečná katastrofa.

Palivový problém se stal ústředním problémem. Musíme palivovou krizi stůj co stůj překonat, jinak nevyřeší-

me ani zásobování potravinami, ani vojenské a celkové hospodářské úkoly.

Překonat palivovou krizi můžeme. I když jsme ztratili doněcké uhlí a nemůžeme rychle zvýšit těžbu uhlí na Urale a na Sibiři, máme přece ještě mnoho lesů a můžeme vytěžít a dovézt dostatečné množství dřeva.

Překonat palivovou krizi můžeme. Musíme jen umět soustředit hlavní síly proti našemu (v této chvíli) hlavnímu nepříteli — proti nedostatku paliva, musíme umět vzbudit v pracujících nadšení, musíme je přimět k revoluční aktivitě, aby se co nejrychleji vytěžilo a dopravilo co nejvíc paliva všeho druhu, uhlí, hořlavé břidlice, rašeliny a tak dále, a především dřeva, dřeva a zase dřeva.

ÚV KSR je přesvědčen, že všechny stranické organizace a všichni členové strany, kteří za poslední dva roky prokázali, že jsou schopni a že dovedou revolučně řešit i těžší úkoly, vyřeší i tento úkol.

ÚV KSR ukládá všem stranickým organizacím učinit zejména tato opatření:

1. Všechny stranické organizace musí od nynějška trvale zařazovat do programu stranických schůzí a zvláště schůzí stranických výborů problém paliva a boj proti palivové krizi: Co ještě můžeme a co musíme udělat pro boj proti palivové krizi? Jak tuto práci zintenzívnit? Jak ji zproduktivnit? — těmito otázkami se teď musí zabývat všechny stranické organizace.

2. Totéž platí pro všechny guberniální, městské, újezdní a volostní výkonné výbory — zkrátka pro všechny řídicí sovětské instituce. Členové strany se musí chopit iniciativy při zvyšování, sjednocování a zintenzívnění této práce v celostátním měřítku.

3. Všude, hlavně na vesnici, je třeba zahájit rozsáhlou agitaci a vysvětlovat význam palivové otázky pro sovětskou moc. Zvláště je třeba bojovat proti uplatňování místních a úzce lokálních, egoistických zájmů při zásobování palivem. Je třeba vysvětlovat, že bez obětavé práce

pro celostátní potřeby nelze zachránit republiku sovětů, nelze ubránit moc rolníků a dělníků.

4. Je třeba co nejpečlivěji kontrolovat, jak jsou v praxi plněny úkoly strany a příkazy, požadavky a úkoly sovětské moci. Noví členové, kteří vstoupili do strany v posledním stranickém týdnu, musí být všude zapojeni do kontroly toho, jak všichni plní své povinnosti.

5. Pracovní povinnost všeho obyvatelstva nebo mobilizace určitých ročníků na práce spojené s těžbou a dopravou uhlí a břidlice a při těžbě a svozu dřeva k železničním stanicím musí být zaváděna co nejrychleji a nejdůsledněji. Je třeba stanovit pracovní normy a trvat za každou cenu na jejich plnění. S nemilosrdnou tvrdostí trestat ty, kteří se přes opětovné naléhání, výzvy a příkazy těmto pracím vyhýbají. Každá shovívavost a každá povolnost bude hodnocena jako zločin proti revoluci.

Upevnili jsme kázeň v armádě. Musíme upevnit pracovní kázeň.

6. Je třeba častěji, energičtěji, soustavněji a organizovaněji pořádat subotniky a zaměřovat je především na zabezpečování paliva. Členové strany musí být všem příkladem v pracovní kázni a aktivitě. Usnesení rady lidových komisařů, Rady obrany a dalších ústředních i územních orgánů sovětské moci o palivové otázce musí být plněna velmi svědomitě.

7. Místní orgány pro zásobování palivy musí být posíleny nejlepšími stranickými pracovníky. K tomu je třeba přezkoumat rozdělení sil a provést v něm příslušné změny.

8. Je třeba všemožně pomáhat soudruhům vyslaným z ústředí a usilovat o to, aby co nejvíc mladých lidí bylo vyškoleno — a to v praxi — pro organizování, zajišťování a řízení prací spojených se zabezpečováním paliva. Místní tisk musí věnovat této práci více pozornosti, musí svědomitě vyzvedávat a popularizovat příklady skutečně dobré práce a nemilosrdně bojovat proti zaostávání, ne-

dbalosti nebo neschopnosti kteréhokoli okresu, odboru či instituce. Náš tisk se musí stát nástrojem k povzbuzování zaostávajících, musí vychovávat k práci, k pracovní kázní a organizovanosti.

9. Hlavním úkolem zásobovacích orgánů se musí stát zajišťování potravin pro lidi těžící dřevo a krmiva pro tažná zvířata. Všestranně jim pomáhat, zintenzívnit jejich práci a kontrolovat, jak ji plní.

10. Ve všech orgánech zabezpečujících palivo (stejně jako ve všech státních institucích) je třeba neúnavně usilovat, aby byla v praxi zajištěna *osobní* odpovědnost *každého* jednotlivce za určitou, přísně a přesně vymezenou práci nebo úsek práce. Kolektivní projednávání se musí omezit jen na nejnnutnější minimum a nikdy nesmí bránit rychlému a principiálnímu rozhodování, nesmí potlačovat odpovědnost každého jednotlivého pracovníka.

11. Úřední záležitosti týkající se paliv musí být vyřizovány naprosto přesně a rychle. Seběmenší průtahy se musí nemilosrdně stíhat. Ústředí musí být vzorně informováno.

12. Veškerá práce spojená se zabezpečováním paliva musí být organizována po vojensku: se stejnou energií, rychlostí a přísnou kázní, jaká se vyžaduje ve válce. Jinak nedostatek paliva nepřekonáme. Jinak se z krize nedostaneme.

ÚV KSR je přesvědčen, že všichni soudruzi napnou všechny síly, aby byly tyto pokyny co nejenergičtější a nejpresněji splněny.

Do boje proti palivové krizi až do úplného vítězství!

ÚV KSR

P R O J E V
N A I. C E L O R U S K É P O R A D Ě
O P R Á C I S T R A N Y
N A V E S N I C I¹¹⁶
1 8. L I S T O P A D U 1 9 1 9

Soudružky a soudruzi! Bohužel se mi nepodařilo účastnit se porady, kterou jste svolali, tj. porady o práci na vesnici. Proto se budu muset omezit jenom na obecné úvahy a základní myšlenky, ale jsem přesvědčen, že se vám podaří tyto obecné úvahy a hlavní zásady naší politiky postupně uplatnit při řešení jednotlivých úkolů a praktických otázek, které před vámi vyvstanou.

Práce na vesnici je teď pro nás základním úkolem celé výstavby socialismu, neboť pokud jde o práci mezi proletariátem a o jeho sjednocení, můžeme s jistotou říci, že v tom se za dva roky sovětské moci politika komunistů nejen zcela vyhranila, ale nesporně dosáhla stabilních výsledků. Zpočátku jsme zápasili s tím, že si dělníci nedostatečně uvědomovali své společné zájmy, museli jsme bojovat proti jednotlivým projevům syndikalismu, kdy se u dělníků v některých továrnách nebo v některých průmyslových odvětvích projevovala snaha klást své zájmy, zájmy své továrny, svého průmyslového odvětví nad zájmy společnosti. Museli jsme a stále ještě musíme bojovat proti nedostatečné kázni, pokud jde o novou organizaci práce. Všichni se jistě pamatujete na ty významné fáze naší politiky, kdy jsme pověřovali stále nové a nové dělníky novými funkcemi, a tím jim umožňovali seznámit se s našimi úkoly a s celkovým mechanismem státní správy. Dnes dostala organizace komunistické činnosti proletariátu a celá politika komunistů zcela definitivní a pevnou

formu a jsem přesvědčen, že jdeme správnou cestou, po níž budeme s jistotou postupovat kupředu.

Pokud jde o práci na vesnici, jsou tu nesporně velké obtíže; na VIII. sjezdu strany¹¹⁷ jsme se touto otázkou zevrubně zabývali jako jednou z nejdůležitějších. Naši oporou na vesnici mohou být stejně jako ve městě jenom pracující a vykořisťované masy, jen ti, kdo byli za kapitalismu zcela vystaveni útlaku statkářů a kapitalistů. Přirozeně od té doby, kdy dělníci dobyli moc a tím rolníkům umožnili okamžitě svrhnout moc statkářů a odstranit soukromé vlastnictví, dosáhli rolníci rozdělením půdy maximální rovnosti, což vedlo k podstatně lepšímu obhospodařování půdy, které pozvedli na lepší než průměrnou úroveň. Ale samozřejmě se nám to nemohlo podařit úplně, protože k tomu, aby měl každý rolník zajištěn dostatek osiva, hospodářských zvířat a náradí, je při individuálním hospodaření zapotřebí obrovského množství materiálních prostředků. A nejen to, i kdyby náš průmysl dosáhl mimořádných úspěchů v rozvoji výroby zemědělských strojů, i kdyby se splnila všechna naše přání, i za tohoto předpokladu snadno pochopíme, že je nemožné a naprosto neracionální zásobit dostatečným množstvím výrobních prostředků každého drobného rolníka, protože by to znamenalo přílišnou roztržitost; ze slepé uličky, do níž nás vehnala imperialistická válka, můžeme vyjít jen společnou, družstevní, svornou prací.

Rolnické masy, které byly za kapitalismu v důsledku svého hospodářského postavení ze všech nejvíc utlačovány, se nejhůře ze všech přesvědčují, že jsou možné prudké obraty a změny. Pokusy, které s rolníky prováděli Kolečak, Juděnič a Děnikin, je nutí, aby zvláště bedlivě střežili to, co si vybojovali. Každý rolník ví, že to, co si vydobyl, není ještě definitivně zajištěno, že jeho nepřátelé — statkáři — nejsou ještě zlikvidováni, ale že v úkrytu čekají na pomoc svých přátel, lupičů mezinárodního kapitálu. A třebaže mezinárodní kapitál den ze dne stále víc sláb-

ne, zatímco naše mezinárodní postavení se v poslední době neobyčejně zlepšilo, přesto však, zvážíme-li střídavě všechny okolnosti, musíme říci, že mezinárodní kapitál je dosud bezpochyby silnější než my. Nemůže se už odvážit otevřeně proti nám válčit — na to má už přistřížená křídla. Právě v posledních dnech začínají všichni tito pánové v evropském buržoazním tisku říkat: »Můžeme se v Rusku dostat do úzkých; nebude lepší se s ním smířit?« Tak už to vždycky bývá; když je nepřítel bit, začíná mluvit o míru. Říkali jsme pánům evropským imperialistům nejednou, že jsme ochotni uzavřít mír, ale oni snili o tom, jak Rusko zotročí. Teď pochopili, že se jejich sny nemohou splnit.

Dnes jsou ještě mezinárodní milionáři a multimilionáři silnější než my. A rolníci velmi dobře vědí, že Juděničovy, Kolčakovy a Děnikinovy pokusy o povstání jsou organizovány za peníze evropských a amerických imperialistů. Rolnické masy velmi dobře vědí, co by je čekalo, kdyby projevíly sebemenší slabost. Jasně si pamatují, jaké nebezpečí znamená moc statkářů a kapitalistů, a to dělá z rolníků oddané stoupence sovětské moci. Sovětská moc se s každým měsícem upevňuje a v rolnických vrstvách, které se dříve dřely a byly vykořisťovány a na vlastní kůži zakusily celou tíhu statkářského a kapitalistického útlaku, vzrůstá uvědomění.

Jinak je tomu samozřejmě s kulaky, s těmi, kteří si sami najímali dělníky, půjčovali peníze na úrok a bohatli z cizí práce. Ti jsou v převážné většině na straně kapitalistů a s převratem, k němuž došlo, nejsou spokojeni. Musíme si jasně uvědomovat, že proti této skupině budeme muset ještě dlouho a houževnatě bojovat. Ale mezi rolníky, na jejichž bedra doléhal všechen útlak statkářů a kapitalistů, a mezi těmi, kteří sami vykořisťovali jiné, stojí masa středních rolníků. A tady nás čeká nejtěžší úkol. Socialisté vždycky upozorňovali, že přechodem k socialismu vyvstává těžký úkol — vztah dělnické třídy

ke střednímu rolnictvu. Tady musíme od soudruhů komunistů vyžadovat, aby k tomuto složitému a obtížnému úkolu přistupovali s maximální citlivostí, uvědomělostí a taktem a nechtěli ho vyřešit naráz.

Střední rolníci si nepochybně zvykli na individuální hospodaření. Jsou to rolníci-vlastníci, a třebaže zatím nemají dost půdy, třebaže bylo soukromé vlastnictví půdy zrušeno, rolník je stále vlastníkem, hlavně proto, že tato skupina rolníků má stále ještě potraviny. Střední rolníci produkují více potravin, než potřebují, a tudíž mají přebytky obilí, stávají se vykořisťovateli hladovějících dělníků. V tom je hlavní potíže a hlavní rozpor. Rolník jako pracující, jako člověk, který se živí vlastní prací, jako člověk, který trpěl útlakem kapitalismu — takový rolník je na straně dělníka. Ale rolník jako vlastník, který má přebytky obilí, si zvykl hledět na tyto přebytky jako na své vlastnictví, které může volně prodávat. A prodávat v hladovějící zemi přebytky obilí znamená stát se spekulantem, vykořisťovatelem, protože hladový člověk dá za obilí všechno, co má. Tady se rozvíjí ten největší a nejtěžší boj, který od nás všech, od představitelů sovětské moci a zejména od komunistů, kteří pracují na vesnici, vyžaduje, abychom k tomuto problému přistupovali s maximální péčí a promyšleností.

Vždycky jsme říkali, že nechceme středním rolníkům vnucovat socialismus násilím, a VIII. sjezd strany to plně potvrdil^[50]. Při volbě soudruha Kalinina do funkce předsedy Celoruského ústředního výkonného výboru se vycházelo z toho, že musíme sovětskou moc bezprostředně sblížit s rolníky. A díky soudruhu Kalininovi se práce na vesnici značně hnula kupředu. Rolníci dostali nesporně možnost bezprostřednějšího styku se sovětskou mocí, mohou se obracet na soudruha Kalinina, který je představitelem nejvyšší moci Sovětské republiky. Středním rolníkům jsme tedy říkali: »O nějakém násilném vnucování přechodu k socialismu nemůže být ani řeči.« Musíme

však rolníkům umožnit, aby to pochopili, musíme jim to umět říci způsobem, který je pro ně nejsrozumitelnější. Tady můžeme působit jenom příkladem, úspěšným organizováním společného hospodářství. A k tomu, abychom podali příklad družstevní, kolektivní práce, musíme nejdříve sami takové hospodářství úspěšně zorganizovat. Zakládání zemědělských komun a artělů za ty dva roky obrovsky pokročilo. Ale díváme-li se na to střízlivě, musíme říci, že mnoho soudruhů, kteří se pustili do zakládání komun, šli do zemědělství, aniž dostatečně znali hospodářské podmínky života rolníků. Proto bylo třeba odstranit spoustu chyb napáchaných ukvapenými zásahy a nesprávným přístupem k věci. Do sovchozů se každou chvíli vtírali staří vykořisťovatelé, bývalí statkáři. Jejich moc tam byla svržena, ale sami nebyli zničeni. Je třeba je odamtud vyhnat nebo je dát pod kontrolu proletariátu.

Tento úkol máme před sebou ve všech oblastech života. Slyšeli jste o mnoha skvělých vítězstvích Rudé armády. Pracují v ní desetitisíce starých důstojníků a plukovníků. Kdybychom je nepřijali do služby a nedonutili, aby nám sloužili, nemohli bychom vybudovat armádu. A přestože nás někteří vojenští odborníci zradili, rozdrtili jsme Kolčaka i Juděniče a vítězíme na všech frontách. Je to proto, že díky existenci komunistických buněk v Rudé armádě, které mají obrovský propagandistický a agitační význam, je nevelký počet důstojníků obklopen takovým prostředím a svírán tak silným tlakem komunistů, že většina těchto důstojníků není s to vyprostit se z této sítě komunistické organizace a propagandy, kterou je obklopujeme.

Komunismus není možné vybudovat bez dostatečných znalostí, bez dostatečné úrovně techniky a kultury, a to vše mají buržoazní odborníci. Většina z nich se sovětskou mocí nesympatizuje, ale bez nich nemůžeme komunismus vybudovat. Musíme je obklopit kolektivistickým prostředím, ovzduším komunistické práce a dosáhnout, aby šli v jedné řadě s dělnicko-rolnickou mocí.

Mezi rolníky se velmi často projevuje neobyčejná nedůvěra a pobouření hraničící až s naprostým odmítáním sovchozů: sovětská hospodářství nejsou zapotřebí, sedí v nich staří vykořisťovatelé. Říkali jsme jim: Když neumíte sami zorganizovat hospodářství novým způsobem, musí se přijímat do služeb staří odborníci, jinak se z bídy nedostaneme. Ty z nich, kteří budou porušovat nařízení sovětské vlády, budeme nemilosrdně demaskovat stejně jako v Rudé armádě; boj pokračuje, a je to boj nelítostný. Většinu z nich však donutíme pracovat tak, jak to potřebujeme my.

Je to těžký a složitý úkol a nedá se vyřešit naráz. Vyžaduje to uvědomělou dělnickou kázeň a sblížení s rolníky; musíme jim ukázat, že víme o všech zlořádech v sovchozech, avšak tvrdíme, že vědečtí pracovníci a odborníci musí sloužit společnému hospodářství, protože drobným hospodařením se z bídy nedostaneme. A budeme to dělat jako v Rudé armádě; stokrát budeme přemoženi, ale po sté prvé nad všemi zvítězíme. K tomu je však zapotřebí, aby se na vesnici pracovalo svorně a jednotně, podle stejně přísného režimu, jako se pracovalo v Rudé armádě a jako se pracuje v jiných odvětvích hospodářství. Pomalu a vytrvale dokazujeme rolníkům přednosti společného hospodaření.

Takhle tedy musíme v sovchozech bojovat, v tom je obtížnost přechodu k socialismu a na tom závisí skutečné a definitivní upevnění sovětské moci. Až většina středních rolníků pozná, že kdo nejde s dělníky, pomáhá Kolčakovi a Juděničovi, při nichž už jsou na celém světě jenom kapitalisté, kteří nenávidí Sovětské Rusko a budou se ještě celá léta znovu pokoušet obnovit svou moc, pak i ten nejzaostalejší rolník pochopí, že může ve svazku s revolučními dělníky spět k úplnému osvobození, ale že stačí, aby jen trošičku zakolísal, a zvítězí nepřítel, bývalý vykořisťovatel, kapitalista. Vítězství nad Děnikinem kapitalisty ještě definitivně nezlikviduje. To si musíme všich-

ni uvědomit. Velmi dobře víme, že se budou znovu a znovu pokoušet zadrhnout Sovětskému Rusku smyčku kolem krku. Proto rolníci nemají na vybranou: musí pomáhat dělníkům, protože sebemenší zakolísání dopomůže k vítězství statkářům a kapitalistům. Naším prvořadým a nejdůležitějším úkolem je usilovat o to, aby to rolníci pochopili. Rolník, který se živí vlastní prací, je věrným spojencem sovětské moci, k takovému rolníkovi se dělník chová jako rovný k rovnému, pro takového rolníka dělá dělnicko-rolnická moc vše, co je v jejích silách, a je ochotna podstoupit jakoukoli oběť, jen aby uspokojila jeho potřeby.

Avšak rolník, který má přebytky obilí, a proto vykořisťuje, je náš nepřítel. Je povinností vůči státu uspokojovat základní potřeby hladovějící země. Ale zdaleka ne všichni rolníci si uvědomují, že volný obchod obilím je zločinem proti státu. »Obilí jsem sám vypěstoval, je to můj výrobek a mám právo s ním obchodovat« — takhle uvažuje rolník podle starého zvyku.

Ale my říkáme, že to je zločin proti státu. Volný obchod obilím znamená obohacovat se z tohoto obilí, je to návrat ke starému kapitalismu a ten nepřipustíme, budeme proti němu děj se co děj bojovat.

V přechodném období zavádíme státní výkup a povinné odvádění přebytků obilí státu. Víme, že jen tak se můžeme vymanit z bídy a hladu. Obrovská většina dělníků žije v bídě, protože se obilí rozděluje nesprávně, ale k tomu, aby se rozdělovalo správně, je nutné, aby rolníci bezpodmínečně, důsledně a poctivě odváděli státu přebytky obilí. V tom nemůže sovětská moc ustoupit. Nejde tu o boj dělnické moci proti rolníkům, ale o celou existenci socialismu, existenci sovětské moci. Nemůžeme teď dát rolníkům zboží, protože nemáme palivo a železniční doprava se zastavuje. Nejdříve musí rolníci dát dělníkům obilí na úvěr, ne za spekulaci, ale za pevnou cenu, aby dělníci mohli obnovit výrobu. S tím každý rolník souhla-

sí, pokud jde o jednotlivého dělníka, který vedle něho umírá hlady. Ale když se jedná o milióny dělníků, tak to rolníci nechápou a vítězí starý zvyk spekulovat.

Naše politika vůči rolníkům tedy spočívá v dlouhodobém a vytrvalém boji proti těmto zvykům, v agitaci a propagandě, ve vysvětlování a v kontrolování toho, co se vykonalo.

Naším prvním úkolem je všemožně pomáhat pracujícím rolníkům, jednat s nimi jako se sobě rovnými a ani v nejmenším se nepokoušet vnucovat jim něco násilím. A druhým úkolem je důsledně bojovat proti spekulaci, kšeftaření a ožebračování.

Když jsme začínali budovat Rudou armádu, byly to jednotlivé, rozptýlené skupiny partyzánů. Protože chyběla kázeň a semknutost, přinesli jsme mnoho zbytečných obětí, ale překonali jsme tyto obtíže a z partyzánských oddílů jsme vybuodovali miliónovou Rudou armádu. Jestliže jsme to dokázali za tak krátkou dobu, jako jsou dva roky, a v tak nesnadné, obtížné a nebezpečné oblasti, jako je vojenská, jsme tím spíše přesvědčeni, že ve všech ostatních odvětvích hospodářského života toho dosáhneme také.

Jsem přesvědčen, že vyřešíme i tento úkol, který je jedním z nejobtížnějších, totiž zformovat správný vztah dělníků k rolníkům a správnou politiku zásobování potravinami, a že zde zvítězíme stejně, jako jsme zvítězili na frontě.

*Pravda, č. 259
a Izvěštija VCIK, č. 259
19. listopadu 1919*

Podle textu Pravdy

REFERÁT
NA II. CELORUSKÉM SJEZDU
KOMUNISTICKÝCH
ORGANIZACÍ NÁRODŮ
VÝCHODU
22. LISTOPADU 1919¹¹⁸

Soudružky a soudruzí! Jsem velmi rád, že mohu pozdravit sjezd soudruhů komunistů zastupujících muslimské organizace Východu a říci několik slov o tom, jaká je dnes v Rusku i na celém světě situace. Mám hovořit o současné situaci a podle mého názoru je dnes v této otázce nejdůležitější postoj národů Východu k imperialismu a revoluční hnutí těchto národů. Je samozřejmé, že se toto revoluční hnutí národů Východu může teď úspěšně rozvinout a může být dovedeno do konce jen tehdy, bude-li bezprostředně spjato s revolučním bojem naší Sovětské republiky proti mezinárodnímu imperialismu. Z mnoha důvodů — mimo jiné proto, že Rusko je zaostalé a nesmírně rozlehlé a že tvoří hranici mezi Evropou a Asií, mezi Západem a Východem — nám připadl velmi obtížný úkol být iniciátory světového boje proti imperialismu, což je pro nás velkou ctí. Proto celý vývoj událostí v nejbližší době bude pravděpodobně poznamenán ještě rozsáhlejším a úpornějším bojem proti mezinárodnímu imperialismu a nutně bude spjat s bojem Sovětské republiky proti spojeným imperialistickým silám Německa, Francie, Anglie a Ameriky.

Pokud jde o vojenskou stránku, víte, jak příznivá situace teď pro nás vznikla na všech frontách. Nebudu se tím zabývat podrobně, řeknu jen, že občanská válka, kterou nám násilím vnutil mezinárodní imperialismus, způsobila Ruské socialistické federativní sovětské republiky za

dva roky nesčíslné útrapy a uvalila na bedra rolníků a dělníků tak těžké břemeno, že se často zdálo, že je neunesou. Zároveň však tato válka svým hrubým násilím a nemilosrdně brutálním náporem našich — jak si říkají — »spojenců«, kteří nás olupovali už před začátkem socialistické revoluce a z nichž se staly bestie — tato válka způsobila zázrak, neboť z lidí, kteří byli válkou vyčerpáni a zdálo se, že další válku už nevydrží, udělala bojovníky, kteří nejenže přestáli dva roky války, ale také válku vítězně ukončují. Vítězství, kterých teď dosahujeme nad Kolčákem, Juděničem a Děnikinem, tato vítězství znamenají počátek nového období v dějinách boje světového imperialismu proti zemím a národům, které zahájily boj za své osvobození. V tomto směru naše dvouletá občanská válka plně potvrdila dějinami už dávno zjištěný poznatek, že charakter války a její úspěch závisí především na vnitřním uspořádání země, která do války vstupuje, že válka je odrazem vnitřní politiky, kterou daná země prováděla před válkou. To všechno se nutně odráží na průběhu války.

Velmi důležitá je otázka, která třída válku vedla a pokračuje v ní. Jen proto, že naši občanskou válku vedou dělníci a rolníci, kteří se osvobodili, a že je tato válka pokračováním politického boje za osvobození pracujících od kapitalistů vlastní země i celého světa, jen proto se v tak zaostalé zemi, jako je Rusko, v zemi vyčerpané čtyřletou imperialistickou válkou, našli lidé s tak pevnou vůlí, že dokázali za nevídaných, neuvěřitelných obtíží a útrap v této válce dva roky pokračovat.

Zvlášť názorně to dějiny občanské války ukázaly na Kolčakovi. Takový nepřítel jako Kolčák, kterému pomáhaly všechny nejsilnější mocnosti světa, který měl v ruce železniční trať chráněnou sto tisíci vojáků cizích mocností včetně nejlepších vojáků mezinárodních imperialistů, jako byli například vojáci japonské armády, která se na imperialistickou válku připravovala, ale pak se jí té-

měř nezúčastnila, a proto neměla velké ztráty — Kolčak, který se opíral o sibiřské rolníky, velmi bohaté, kteří nepoznali nevolnictví, a proto jim byl přirozeně komunismus mnohem vzdálenější než komukoli jinému — tento Kolčak budil dojem neporazitelné síly, protože jeho vojsko bylo předvojem mezinárodního imperialismu. A dodnes ještě na Sibiři bojují japonské, československé a některé jiné jednotky imperialistických národů. Přesto však pokus s Kolčakovou více než roční vládou nad Sibiří s jejím obrovským přírodním bohatstvím, pokus, který zpočátku podporovaly socialistické strany II. internacionály, menševici a eseri, kteří vytvořili frontu Výboru ústavodárného shromáždění, a který se za těchto okolností zdál být z hlediska maloburžoazie a z hlediska obvyklého dějinného vývoje trvalý a neotřesitelný, dopadl v praxi takto: čím víc pronikal Kolčak do nitra Ruska, tím víc ztrácel na síle, a nakonec jsme byli svědky úplného vítězství Sovětského Ruska nad Kolčakem. Je to bezesporu praktický důkaz, že spojené síly dělníků a rolníků osvobozených z útlu kapitalistů dělají skutečné zázraky. Máme zde praktický důkaz, že když revoluční válka skutečně získá a strhne utlačované pracující masy a umožní jim pochopit, že bojují proti vykořisťovatelům, probudí v nich elán a schopnost dělat zázraky.

Myslím, že to, co Rudá armáda vykonala, její boj a dějiny jejího vítězství budou mít obrovský, světodějný význam pro všechny národy Východu. Ukáží národům Východu, že ať jsou tyto národy sebeslabší a ať se síla evropských utlačovatelů, kteří používají v boji všechny zázraky techniky a vojenského umění, zdá sebenepřemožitelnější, že revoluční válka, kterou vedou utlačované národy, válka, která dokáže probudit skutečně milióny pracujících a vykořisťovaných, tato revoluční válka v sobě skrývá takové možnosti a takové zázraky, že osvobození národů Východu je dnes prakticky zcela uskutečnitelné nejen z hlediska perspektiv mezinárodní revoluce, ale i z hle-

diska bezprostředních válečných zkušeností získaných v Asii, na Sibiři, zkušeností, které Sovětská republika získala, když byla vojensky napadena všemi nejsilnějšími imperialistickými zeměmi.

Zkušenosti z občanské války v Rusku nám i komunistům všech zemí kromě toho ukázaly, jak v ohni občanské války dochází zároveň s růstem revolučního nadšení i k značnému vnitřnímu upevnění. Válka je zkouškou všech hospodářských a organizačních sil každého národa. Nakonec po dvouletých zkušenostech, i když je válka pro dělníky a rolníky trpící hladem a zimou nesmírně těžká, můžeme na základě těchto dvouletých zkušeností říci, že vítězíme a budeme vítězit, protože máme zázemí, a to zázemí pevné, protože se rolníci a dělníci, přestože hladovějí a mrznou, sjednotili, zesílili a na každý tvrdý úder odpovídají pevnějším semknutím sil a hospodářské moci, a jen proto jsme mohli zvítězit nad Kolčakem a Juděničem a nad jejich spojenci, nejsilnějšími státy světa. Uplynulé dva roky nám dokazují, že můžeme na jedné straně vést revoluční válku dále, a na druhé straně upevňovat sovětskou moc i pod tvrdými ranami cizáckého vpádu, jehož cílem je rychle udusit ohnisko revoluce a zničit republiku dělníků a rolníků, kteří se odvážili vyhlásit mezinárodnímu imperialismu válku. Ale místo aby dělníky a rolníky v Rusku zničili, jenom je tím zocelili.

Takové jsou hlavní výsledky, taková je dnešní situace. Blíží se naše rozhodující vítězství nad Děnikinem, posledním nepřítelem, který zůstal na našem území. Cítíme se silní a můžeme znovu opakovat, že se nemýlíme, když říkáme, že se vnitřní výstavba republiky upevnila a že z války proti Děnikinovi vyjdeme mnohem silnější a připravenější plnit úkol výstavby socialismu — výstavby, které jsme za občanské války mohli věnovat příliš málo času a sil a které se bezpochyby budeme moci plně věnovat až teď, kdy máme před sebou volnou cestu.

V západní Evropě pozorujeme rozklad imperialismu.

Víte, že před rokem se i německým socialistům zdálo, stejně jako obrovské většině socialistů, kteří nechápali situaci, že boj vedou dvě skupiny světového imperialismu, a domnívali se, že tento boj je podstatou dějin, že neexistují síly, které by byly schopny přinést něco jiného; mysleli si, že ani socialistům nezbyvá nic jiného než se přidat k jedné z těchto skupin mocných světových dravců. Tak to vypadalo koncem října 1918. Ale za rok od té doby došlo ve světových dějinách k nevídaným, dalekosáhlým a zásadním jevům, jež otevřely oči mnohým socialistům, kteří byli za imperialistické války patrioty a ospravedlňovali své jednání tím, že měli před sebou nepřítel; ospravedlňovali spojenectví s anglickými a francouzskými imperialisty, kteří prý přinášeli osvobození od německého imperialismu. Podívejte se, kolik iluzí tato válka rozbila! Jsme svědky rozkladu německého imperialismu, rozkladu, který vedl nejen k republikánské, ale i k socialistické revoluci. Víte, že v Německu se teď ještě víc zostril třídní boj a že se stále víc blíží občanská válka, boj německého proletariátu proti německým imperialistům, kteří se přebarvili na republikány, ale zůstali imperialisty.

Každý ví, že v západní Evropě velice rychle dozrává sociální revoluce a že totéž se děje i v Americe a v Anglii, u těchto domnělých představitelů kultury a civilizace a vítězů nad Huny — německými imperialisty, a když došlo k versailleskému míru, všichni poznali, že versailleský mír je stokrát loupežnější než mír brestlitevský, který nám vnutili němečtí lupiči, a že tento versailleský mír je tou největší ranou, jakou si mohli kapitalisté a imperialisté těchto neblahých vítězných zemí zasadit. Versailleský mír otevřel oči zejména vítězným národům a dokázal, že Anglie a Francie nejsou představiteli kultury a civilizace, nýbrž státy sice demokratické, ale řízené imperialistickými dravci. Vnitřní boj se mezi těmito dravci rozvíjí tak rychle, že se můžeme jen radovat, neboť víme, že versail-

leský mír je jen vnějším vítězstvím triumfujících imperialistů, ale ve skutečnosti znamená, že celý imperialistický svět zkrachoval a pracující masy se rázně rozešly s těmi socialisty, kteří byli za války spolčeni s představiteli prohnílého imperialismu a hájili jednu skupinu válčících dravců. Pracujícím se otevřely oči, protože se ukázalo, že versailleský mír je loupežný a že Francie a Anglie bojovaly proti Německu ve skutečnosti proto, aby upevnily svou vládu nad koloniemi a rozšířily svou imperialistickou moc. Tento vnitřní boj se čím dál víc rozšiřuje. Dnes jsem četl radiotelegram z Londýna z 21. listopadu, v němž američtí novináři — lidé, které nelze podezírat ze sympatií k revolucionářům — píší, že ve Francii vzplanula nevídaná nenávisť k Američanům, protože Američané odmítají schválit versailleskou mírovou smlouvu.

Anglie a Francie zvítězily, ale jsou až po krk zadluženy u Ameriky, která se rozhodla, že i kdyby se Francouzi a Angličané jakkoli považovali za vítěze, ona bude sbírat smetanu a shrabovat lichvářské úroky za svou pomoc v době války, a zajišťovat to má americké loďstvo, které se teď buduje a které svým rozsahem předčí loďstvo anglické. A jak je dravý americký imperialismus nevybíravý, je vidět z toho, jak američtí agenti skupují živé zboží, ženy a dívky, vozí je do Ameriky a rozšiřují prostituci. Svobodná, kulturní Amerika zásobuje veřejné domy živým zbožím! V Polsku a Belgii dochází ke konfliktům s americkými agenty. To je malá ilustrace toho, co se děje v obrovském měřítku v každé malé zemi, která dostala od Dohody pomoc. Vezměme třeba Polsko. Je vidět, že američtí agenti tam přijíždějí, aby skoupili všechno bohatství Polska, které se holedbá, že je teď nezávislým státem. Američtí agenti Polsko skupují. Neexistuje továrna, neexistuje závod, neexistuje průmyslové odvětví, které by Američané neměli v hrsti. Amerika je teď tak troufalá, že začíná zotročovat i »velkou, svobodnou a vítěznou«
Francii, která dříve bývala lichvářským státem, ale teď se úpl-

ně zadlužila u Ameriky, protože ztratila hospodářskou sílu a nevystačí s vlastním obilím ani s vlastním uhlím, nemůže ve velkém rozvíjet své materiální síly, a přitom Amerika žádá, aby bezpodmínečně splatila celý úrok. Tak se čím dál tím jasněji ukazuje, že Francie, Anglie a další mocnosti se hospodářsky zhroutily. Ve volbách ve Francii měli převahu klerikálové. Francouzský lid, který byl oklamán tím, že musel ze všech sil bojovat proti Německu ve jménu svobody a demokracie, byl teď za to odměněn nesmírným zadlužením, výsměchem dravých amerických imperialistů a nakonec klerikální většinou představitelů té nejzběsilejší reakce.

Situace na celém světě se nesmírně zamotala. Naše vítězství nad Kolčakem a Juděničem, těmito přísluhovači mezinárodního kapitálu, je velké, ale ještě mnohem větší, i když ne tak zřejmé, je vítězství, kterého dosahujeme v mezinárodním měřítku. Toto vítězství spočívá ve vnitřním rozkladu imperialismu, který proti nám nemůže poslat své vojsko. Dohoda to zkusila, ale ničeho nedosáhla, protože jakmile její vojsko přijde do styku s naší armádou a seznámí se s naší ruskou sovětskou ústavou, přeloženou do jazyků dohodových států, podléhá demoralizaci. Naše ústava stále získává sympatie pracujících mas i přes vliv vůdců zahnívajícího socialismu. Slovu »sovět« dnes rozumějí všichni, sovětská ústava byla přeložena do všech jazyků a zná ji každý dělník. Ví, že je to ústava pracujících, že je to politické zřízení pracujících, kteří vyzývají k porážce mezinárodního kapitálu, ví, že je to vymoženost, kterou jsme vybojovali na mezinárodních imperialistech. Toto naše vítězství mělo odezvu v každé imperialistické zemi, jakmile jsme ji připravili o její vlastní vojáky, získali je na svou stranu a znemožnili jí posílat je proti Sovětskému Rusku.

Zkoušeli válčit s cizími vojáky, finskými, polskými, lotyšskými, ale ani to k ničemu nevedlo. Britský ministr Churchill^[159] se před několika týdny v projevu ve sně-

movně chlubil (byly o tom rozeslány telegramy do celého světa), že proti Sovětskému Rusku bylo zorganizováno tažení čtrnácti národů a že do Nového roku bude Rusko poraženo. A skutečně se ho zúčastnilo mnoho národů — Finové, Ukrajinci, Poláci, Gruzínci, Čechoslováci, Japonci, Francouzi, Angličané, Němci. Ale víme, jak to dopadlo! Víme, že Estonci opustili Juděničovu armádu, a teď se v tisku zuřivě polemizuje o tom, proč mu Estonci nechtějí pomáhat, a že ani Finsko, ačkoli si to jeho buržoazie tolik přála, Juděničovi nepomohlo. Tak ztroskotala i druhý pokus o nápor proti nám. V první fázi poslala Dohoda vlastní jednotky, které byly vyzbrojeny podle všech zásad vojenské techniky, takže se zdálo, že Sovětskou republiku porazí. Tyto jednotky už vyklidily Kavkaz, Archangelsk a Krym a zůstaly dosud na Murmanu [Murmansk], tak jako Čechoslováci na Sibiři, ale tvoří už jen ostrůvky. První pokus Dohody porazit nás vlastními jednotkami skončil naším vítězstvím. Druhý pokus spočíval v tom, že proti nám chtěli poštvat naše sousedy, kteří jsou finančně zcela závislí na Dohodě, a donutit je, aby nás jako ohnisko socialismu udusili. Ale ani tento pokus se nezdařil: ukázalo se, že ani jeden z těchto malých států není schopen takovou válku vést. A nejen to — v každém malém státě vzrostla nenávist k Dohodě. Jestliže Finsko nešlo dobývat Petrohrad, když Juděnič už dobyl Krasnoje Selo, bylo to proto, že váhalo a uvědomovalo si, že vedle Sovětského Ruska může žít samostatně, ale žít v míru s Dohodou nemůže. Tak to bylo se všemi malými národy. Je to tak ve Finsku, Litvě, Estonsku i Polsku, kde vládne naprostý šovinismus, ale kde nenávidí Dohodu, která tyto země stále víc vykořisťuje. A dnes, sledujeme-li pozorně průběh událostí, můžeme bez nadsázky říci, že nejen první, ale i druhá fáze mezinárodní války proti Sovětské republice ztroskotala. Teď už nám zbývá jenom porazit Děnikinovu armádu, která je už napůl rozdracena.

To je tedy stručná charakteristika současného postave-

ní Ruska a mezinárodní situace. Na závěr mi dovoďte, abych se zmínil o tom, jak se vyvíjí situace pro národy Východu. Jste představitelé komunistických organizací a komunistických stran různých národů Východu. Musím říci, že jestliže ruští bolševici dokázali udělat průlom do starého imperialismu a vzali na sebe neobyčejně těžký, ale i neobyčejně ušlechtilý úkol razit nové cesty revoluci, pak vás, představitele pracujících Východu, čeká úkol ještě významnější a progresivnější. Začíná být zcela jasné, že socialistická revoluce, která na celém světě dozrává, nebude rozhodně spočívat jen ve vítězství proletariátu nad vlastní buržoazií v každé jednotlivé zemi. To by bylo možné, kdyby revoluce probíhaly snadno a rychle. Víme, že to imperialisté nepřipustí, že všechny státy jsou vyzbrojeny proti svému vnitřnímu bolševismu a myslí jen na to, jak by ve své zemi bolševismus porazily. Proto v každé zemi vzniká občanská válka, do níž jsou po boku buržoazie vtaženi staří kompromisní socialisté. Socialistická revoluce nebude tedy jenom a především bojem revolučních proletářů v každé zemi proti vlastní buržoazii — ne, bude bojem všech kolonií a zemí utlačovaných imperialismem, všech závislých zemí proti mezinárodnímu imperialismu. V programu naší strany^[109] schváleném letos v březnu, v němž se charakterizuje příchod světové sociální revoluce, říkáme, že občanská válka pracujících proti imperialistům a vykořisťovatelům ve všech vyspělých zemích se začíná spojovat s válkou národů proti mezinárodnímu imperialismu. Průběh revoluce to potvrzuje a bude to stále víc potvrzovat. A na Východě to bude stejné.

Víme, že lidové masy Východu tu nastoupí jako samostatný faktor, jako tvůrci nového života, protože stamilióny těchto obyvatel patří k závislým, neplnoprávným národům, které dosud byly objektem mezinárodní politiky imperialismu a pro kapitalistickou kulturu a civilizaci existovaly jen jako hnojivo. A když se mluví o přidělová-

ní mandátů na kolonie, víme velmi dobře, že to znamená přidělování mandátů na loupění a drancování, že to znamená udělování práva nepatrné části obyvatel světa vykořisťovat většinu obyvatelstva zeměkoule. Tato většina, která do té doby stála úplně stranou dějinného pokroku, protože nemohla být samostatnou revoluční silou, přestala, jak víme, začátkem 20. století hrát tuto pasivní úlohu. Víme, že po roce 1905 následovaly revoluce v Turecku, Persii a Číně a že vzniklo revoluční hnutí v Indii. Imperialistická válka také přispěla k růstu revolučního hnutí, protože evropští imperialisté byli nuceni vtahovat do boje celé pluky koloniálních národů. Imperialistická válka probudila i Východ a vtáhla jeho národy do mezinárodní politiky. Anglie a Francie vyzbrojovaly koloniální národy a pomáhaly jim ovládnout vojenskou techniku a zdokonalené stroje. Tyto znalosti využijí proti pánům imperialistům. Po období probuzení Východu nastává v současné revoluci období, kdy se všechny národy Východu podílejí na rozhodování o osudu celého světa, protože nechťejí být jen objektem obohacování. Národy Východu se probouzejí k tomu, aby začaly prakticky jednat a aby každý národ rozhodoval o osudu celého lidstva.

A proto si myslím, že vám připadne v dějinách vývoje světové revoluce, která — soudíme-li podle začátku — potrvá mnoho let a vyžádá si mnoho úsilí, že vám připadne v revolučním boji, v revolučním hnutí velká úloha a že se v tomto boji budete muset spojit s naším bojem proti mezinárodnímu imperialismu. Vaše účast v mezinárodní revoluci vás postaví před složitý a nesnadný úkol, jehož splnění bude základem společného úspěchu, protože tehdy se většina obyvatelstva poprvé dá samostatně do pohybu a bude aktivním činitelem v boji za svržení mezinárodního imperialismu.

Většina národů Východu je v horším postavení než Rusko, nejzaostalejší země v Evropě, ale nám se v boji proti pozůstatkům feudalismu a kapitalismu podařilo

pojit ruské rolníky a dělníky, náš boj měl tedy tak snadný průběh proto, že se rolníci a dělníci spojili proti kapitálu a feudalismu. Zde je zvlášť důležité spojení s národy Východu, protože většina národů Východu se skládá z typických představitelů pracujících — ne však z dělníků, kteří prošli školou kapitalistických továren, nýbrž z typických představitelů pracujících a vykořisťovaných rolnických mas, které trpí středověkým útlakem. Revoluce v Rusku ukázala, jak se proletáři, kteří zvítězili nad kapitalismem, spojili s mnohamiliónovým roztržitým pracujícím rolnictvem a vítězně povstali proti středověkému útlaku. Teď musí naše Sovětská republika kolem sebe seskupit všechny probouzející se národy Východu a společně s nimi bojovat proti mezinárodnímu imperialismu.

Tady vás čeká úkol, před jakým komunisté na celém světě dosud nestáli: je třeba, abyste vycházeli z teorie a praxe všech komunistů, přihlíželi ke specifickým podmínkám, jaké v evropských zemích nejsou, a dokázali tuto teorii a praxi aplikovat na podmínky, v nichž převážnou část obyvatelstva tvoří rolnictvo a kdy je nutné bojovat ne proti kapitálu, ale proti pozůstatkům středověku. Je to těžký a neobvyklý úkol, ale je velmi vděčný, protože se do boje zapojují masy, které se ho dříve nezúčastnily, a kromě toho organizováním komunistických buněk na Východě získáváte možnost navázat úzké spojení s III. internacionálou. Musíte najít svébytné formy tohoto svazku uvědomělých proletářů celého světa s pracujícími a vykořisťovanými masami Východu, které často žijí ve středověkých podmínkách. V naší zemi jsme v malém měřítku uskutečnili to, co ve velkém měřítku, ve velkých zemích uskutečníte vy. A tento druhý úkol, doufám, splníte úspěšně. Díky komunistickým organizacím na Východě, které tu zastupujete, máte spojení s vyspělým revolučním proletariátem. Vaším úkolem je i nadále dbát o to, aby se v každé zemi prováděla v jazyce srozumitelném lidu komunistická propaganda.

Je samozřejmé, že definitivně může zvítězit jenom proletariát všech vyspělých zemí světa, a my Rusové zahajujeme dílo, které utvrdí anglický, francouzský nebo německý proletariát; víme však, že nezvítězí bez pomoci pracujících mas všech utlačovaných koloniálních národů, především národů Východu. Musíme si uvědomit, že přechod ke komunismu nemůže uskutečnit pouhý předvoj. Je třeba podniknout revoluční aktivitu k iniciativnímu jednání a organizování pracujících mas bez ohledu na to, na jaké jsou úrovni, přeložit skutečné komunistické učení, určené komunistům vyspělejších zemí, do jazyka každého národa, plnit praktické úkoly, které je nutné neodkladně splnit, a spojit se ve společném boji s proletáři ostatních zemí.

To jsou úkoly, jejichž řešení nenajdete v žádné komunistické brožuře, najdete je však ve společném boji, který zahájilo Rusko. Budete si muset tento úkol vytyčit a řešit na základě vlastních zkušeností. Pomůže vám v tom jednak úzké spojení s předvojem všech pracujících ostatních zemí, jednak schopnost přiblížit se k národům Východu, které zde zastupujete. Budete muset vycházet z existence buržoazního nacionalismu, který se v těchto národech probouzí a nutně se musí probouzet a který je historicky oprávněný. Zároveň musíte nalézt cestu k pracujícím a vykořisťovaným masám každé země a říci jim srozumitelným jazykem, že jedinou nadějí na osvobození je vítězství mezinárodní revoluce a že mezinárodní proletariát je jediným spojencem všech pracujících a vykořisťovaných stamiliónových mas na Východě.

Takový je tedy úkol, který vás čeká, úkol nesmírně rozsáhlý, a není pochyby, že vzhledem k revolučnímu období a růstu revolučního hnutí bude společným úsilím komunistických organizací Východu úspěšně splněn a doveden k úplnému vítězství nad mezinárodním imperialismem.

*Izvěstija CK RKP(b), č. 9
20. prosince 1919*

*Podle listu
Izvěstija CK RKP(b)*

N Á V R H U S N E S E N Í
P L E N Á R N Í H O Z A S E D Á N Í
Ú V K S R (b)

Usnesení ÚV (29.11.1919)

Velmi naléhavé.

Čičerinovi se ukládá vypracovat podrobné teze stručného referátu o míru pro sjezd sovětů a text prohlášení sjezdu sovětů.¹¹⁹ Tento text musí obsahovat přímý návrh na uzavření míru a na mírová jednání, bez zmínky o podmínkách (navrhnout takovou variantu, která by potvrzovala všechny předešlé mírové návrhy, ale nesvazovala by nám ruce).

*Poprvé otištěno roku 1959
v publikaci
Leninskij sbornik XXXVI*

Podle rukopisu

K N Á V R H U U S N E S E N Í
P L E N Á R N Í H O Z A S E D Á N Í
Ú V K S R (b) O K Á D R O V É M
S L O Ž E N Í C Ú V V ¹²⁰

1. Vůbec nezapojovat lidové komisaře (ani předsedu rady lidových komisařů) ani náměstky lidových komisařů.
2. Z ostatních snížit počet »intelektuálů« a zaměstnanců ústředních státních orgánů.
3. Značně zvýšit počet dělníků a pracujících rolníků, kteří jsou skutečně úzce spojeni s masami bezpartijních dělníků a rolníků.
6. Přesně zkoordinovat s usnesením sjezdu strany¹²¹.

*Napsáno 29. listopadu 1919
Poprvé otištěno roku 1959
v publikaci Leninskij sbornik XXXVI*

Podle rukopisu

REZOLUCE ÚV KSR(b)
O SOVĚTSKÉ MOCI
NA UKRAJINĚ¹²²

Pokud jde o vztah k pracujícím lidu Ukrajiny, který se osvobozuje z dočasné moci Děnikinových band, ÚV KSR se usnáší:

1. Ústřední výbor, který důsledně dodržuje zásadu sebeurčení národů, považuje za nutné znovu zdůraznit, že KSR je pro uznání samostatnosti USSR.

2. V přesvědčení, že žádný komunista a žádný uvědomělý dělník nepochybuje o nutnosti co nejužšího svazku všech sovětských republik v jejich boji proti obrovským silám světového imperialismu, KSR zastává názor, že o formách tohoto svazku definitivně rozhodnou sami ukrajinští dělníci a pracující rolníci.

3. V současné době jsou vztahy mezi USSR a RSFSR definovány jako federativní svazek na základě usnesení CÚVV z 1. června 1919^[81] a ÚVVU z 18. května 1919¹²³ (rezoluce ÚVVU^[119] je přiložena).

4. Vzhledem k tomu, že ukrajinská kultura (jazyk, školství atd.) byla carismem a vykořisťovatelskými třídami Ruska po staletí potlačována, ukládá ÚV KSR všem členům strany, aby všemi prostředky přispívali k odstranění všeho, co brání svobodnému rozvoji ukrajinského jazyka a kultury. Protože se v důsledku staletého útlaku projevují mezi zaostalou částí ukrajinského lidu nacionalistické tendence, musí k nim být členové KSR nesmírně tolerantní a taktní a oponovat jim soudružským vysvětlováním, že pracující na Ukrajině a v Rusku mají shodné zájmy. Členové KSR na území Ukrajiny musí realizovat právo pracujících učit se a dorozumívat se ve všech sovětských orgánech v mateřtině, musí všemožně čelit poku-

sům o umělé vytlačení ukrajinštiny do pozadí a naopak se snažit udělat z ukrajinštiny nástroj komunistické výchovy pracujících. Okamžitě je nutno učinit opatření, aby byl ve všech sovětských orgánech dostatek zaměstnanců ovládajících ukrajinštinu a aby v budoucnu všichni zaměstnanci uměli ukrajinsky.

5. Je třeba zajistit co nejužší spojení sovětských orgánů s rolníky na Ukrajině, a proto se musí stát zásadou, aby v nich hned od počátku, hned při zřizování revolučních výborů¹²⁴ a sovětů měli většinu zástupci pracujících rolníků, přičemž rozhodující vliv musí mít zástupci rolnické chudiny.

6. Vzhledem k tomu, že na Ukrajině tvoří v ještě větší míře než v Rusku převážnou část obyvatelstva rolníci, je úkolem sovětské moci na Ukrajině získat si důvěru nejen rolnické chudiny, ale i širokých vrstev středních rolníků, jejichž skutečné zájmy jsou velmi úzce spjaty se sovětskou mocí. Zvláště je třeba pečlivě přizpůsobit realizaci zásobovací politiky podmínkám ukrajinské vesnice při zachování hlavních zásad této politiky (státní výkup obilí za pevné ceny, povinné odvádění přebytků).

Nejbližším úkolem v zásobovací politice na Ukrajině musí být získání přebytků obilí *jen v přísně omezeném množství*, nezbytném pro zásobení ukrajinské chudiny, dělníků a Rudé armády. Při získávání přebytků je třeba věnovat zvláštní pozornost zájmům středních rolníků, které je nutno přísně odlišovat od kulaků. Ukrajinským rolníkům je třeba na praktických příkladech ukazovat kontrarevoluční demagogii, která jim našeptává, že úkolem Sovětského Ruska je odčerpávat obilí a jiné potraviny z Ukrajiny do Ruska.

Zástupcům ústřední moci, všem stranickým pracovníkům, instruktorům atd. je třeba uložit, aby v co největším rozsahu získávali chudé a střední rolníky pro práci na všech úsecích správy.

Z týchž důvodů, aby byla nastolena skutečná moc pra-

ujících, musí být okamžitě učiněna opatření, která by zabránila zaplavení sovětských institucí maloměšťáckými živly z ukrajinských měst, jež zdaleka nechápu životní podmínky širokých rolnických mas a často se maskují názvem komunisté.

Podmínkou pro přijetí takových lidí do strany a do sovětských institucí musí být předběžná prověrka jejich pracovní schopnosti a oddanosti zájmům pracujících *in praxi* a především na frontě, v bojující armádě. Všude a za všech okolností musí být takoví lidé podřízeni přísné řídní kontrole proletariátu.

Protože zkušenosti ukázaly, že velké množství zbraní, které jsou na Ukrajině mezi vesnickým obyvatelstvem, se při neorganizovanosti chudiny nutně soustřeďuje v rukou kulackých a kontrarevolučních živlů, což vede místo k diktatuře pracujících k faktické vládě kulackých banditů, je prvořadým úkolem při výstavbě sovětských orgánů na Ukrajině získat všechny zbraně a soustředit je v rukou dělnicko-rolnické Rudé armády.

7. V agrární politice je třeba přihlížet zejména k hospodářským zájmům chudých a středních rolníků.

Úkolem agrární politiky na Ukrajině musí být:

1. Úplná likvidace statkářského pozemkového vlastnictví obnovovaného Děnikinem a odevzdání půdy bezzemkům a rolníkům s malou výměrou půdy.

2. Sovchozy budovat jen ve zcela nezbytném rozsahu a koordinovat jejich činnost s životními zájmy rolníků z jejich okolí.

3. Při sdružování rolníků do komun, artělů apod. důsledně uplatňovat politiku strany, která v tomto směru nepřipouští žádné donucování, ponechává to výhradně svobodnému rozhodnutí rolníků samých a přísně trestá každý pokus vnášet do této činnosti prvek donucování.

O ZLEPŠENÍ ŘÍZENÍ ŽELEZNIČNÍ DOPRAVY

NÁVRH USNESENÍ RADY
LIDOVÝCH KOMISAŘŮ¹²⁵

Rada lidových komisařů ukládá lidovému komisariátu dopravy, aby do týdne vypracoval podrobný dekret (nebo instrukci) o účasti dělníků a dělnických organizací, zejména odborových, v řízení železnic, o instruktáži dělnických řídicích kádrů atd.

*Napsáno 2. prosince 1919
Poprvé otištěno roku 1933
v publikaci
Leninskij sbornik XXIV*

Podle rukopisu

*VIII. CELORUSKÁ
KONFERENCE KSR(b)¹²⁶*

2.—4. PROSINCE 1919

*Projev při zahájení konference otištěn
3. prosince 1919 v listu Izvěstija VCIK,
č. 271, politický referát ÚV a závěrečné
slovo k referátu 20. prosince 1919 v listu
Izvěstija CK RKP(b), č. 9; návrh rezoluce
k otázkám mezinárodní politiky a závěrečné
slovo k otázce ustavení sovětské moci na Ukrajině
otištěno poprvé roku 1932
Sočiněnija V. I. Lenina, sv. XXIV,
2. a 3. vydání*

*Projev při zahájení konference podle
stenografického zápisu, porovnaného s textem listu
Izvěstija VCIK; politický referát ÚV a
závěrečné slovo k referátu podle textu listu
Izvěstija CK RKP(b), porovnaného se ste-
nografickým zápisem; návrh rezoluce k otázkám mezi-
národní politiky podle rukopisu; závě-
rečné slovo k otázce sovětské moci na
Ukrajině podle stenografického zápisu*

P R O J E V

P Ř I Z A H Á J E N Í K O N F E R E N C E

2. P R O S I N C E

Soudružky a soudruzí! Dovolte mi, abych jménem ústředního výboru KSR(bolševiků) prohlásil celoruskou konferenci naší strany za zahájenou.

Soudružky a soudruzí! Podle stanov strany^[130] se má takováto konference svolávat každé tři měsíce, avšak těžká situace, v níž jsme se octli před několika měsíci v souvislosti s válečným stavem, nás donutila pracovat s takovým vypětím a tak snížit počet pracovníků nejen státního, ale i stranického aparátu, že se nám bohužel nepodařilo přesně dodržet stanovy a museli jsme konferenci odložit.

Soudružky a soudruzí! Konferenci teď svoláváme v souvislosti se sjezdem sovětů¹²⁷ za situace, kdy jsme dosáhli na frontách obrovského zlepšení a kdy jsme přesvědčeni, že nás brzy čeká velký obrat k lepšímu jak v našem mezinárodním postavení, tak po stránce vojenské a rovněž v celé naší vnitřní výstavbě. O úkolech, které jsou před námi, se už mnohokrát mluvilo na stranických schůzích a v tisku a my o nich budeme mluvit při projednávání jednotlivých konkrétních bodů programu konference. Proto si dovolím přejít hned k věci a navrhnout vám, abyste zvolili předsednictvo konference.

Prosím, abyste přednesli návrhy.

POLITICKÁ ZPRÁVA
 ÚSTŘEDNÍHO VÝBORU
 2. PROSINCE

(Potlesk.) Soudružky a soudruzí! Z formálního hlediska by vás teď měla zpráva ústředního výboru souhrnně seznámit především se zkušenostmi z uplynulého období. Musím však říci, že takový úkol — omezit se na minulost nebo alespoň věnovat ve zprávě hlavní pozornost minulosti — neodpovídá příliš duchu doby, kterou prožíváme, ani úkolům, které nás čekají. Proto si dovolím soustředit se v dnešním referátu, který bych chtěl přednést i na sjezdu sovětů, spíš na poučení ze zkušeností, která vyplývají a musí vyplývat pro naši bezprostřední praxi, než na líčení toho, co jsme prožili.

I když můžeme bez jakékoli nadsázky říci, že jsme v uplynulém období dosáhli obrovských úspěchů, i když jsou největší obtíže už za námi, přece jen nás bezpochyby ještě veliké obtíže čekají. Pozornost strany se přirozeně musí plně soustředit na řešení těchto úkolů a nad minulostí se můžeme zahloubat jen potud, pokud je to bezprostředně nutné pro vyřešení úkolů, které nás čekají.

Přirozeně nejzávažnějším problémem, který v uplynulém období sovětské moci vyžadoval naši maximální pozornost, nutně byla válka. Občanská válka pochopitelně zasáhla do všeho a je samozřejmé, že jsme v tomto boji o existenci museli odčerpávat nejlepší síly strany ze všech ostatních pracovních úseků a posílat je na práci do armády. Jinak to ani za války nešlo. Ale i když tímto odčerpáním utrpěla tvořivá práce na mnoha úsecích činnosti našich státních a stranických orgánů, na vojenském úseku se nám skutečně podařilo natolik soustředit síly a dosáh-

nout takových úspěchů, jaké by dříve patrně považovali za nemožné nejen naši odpůrci a nejen kolísavci, ale i většina z nás. Vždyť udržet se dva roky za situace, kdy všem našim nepřátelům pomáhal přímo i nepřímo nejprve imperialismus německý a pak ještě silnější, celý svět plně ovládající imperialismus Dohody — a udržet se dva roky v zemi tak zpustošené, tak zaostalé, to byl úkol, jehož splnění bylo bezesporu »zázrakem«. Proto myslím, že se musíme blíže podívat, jak bylo možné, že k tomuto »zázraku« došlo, a jaké z toho vyplývají praktické závěry, na jejichž základě bychom mohli s jistotou říci — myslím, že skutečně můžeme s jistotou říci, že i kdyby byly obtíže vnitřní výstavby sebetěžší, brzy je překonáme stejně úspěšně, jako jsme vyřešili problémy vojenské obrany.

Světový imperialismus, který u nás vlastně vyvolal občanskou válku a zavinil její protahování, utrpěl za ty dva roky porážky, a my si musíme především položit otázku: Jak se mohlo stát, že jsme v boji se světovým imperialismem, který je bezpochyby doposavad ještě mnohem silnější než my, dosáhli tak obrovského úspěchu? Abychom mohli na tuto otázku odpovědět, musíme se podívat do minulosti, na celkový průběh občanské války v Rusku a zásahy Dohody. Především musíme konstatovat, že v této válce jsou dvě období, která se od sebe zásadně liší, pokud jde o metody v činnosti Dohody neboli dvě hlavní metody jejích válečných akcí proti Rusku.

Nejprve se Dohoda po porážce Německa opírala ve svém plánu na zničení sovětské republiky v Rusku o svá vlastní vojska, což je přirozené. A samozřejmě kdyby byla Dohoda mohla aspoň malou část svých obrovských armád, které se po porážce Německa uvolnily — kdyby byla mohla aspoň desetinu těchto vojsk skutečně zasadit proti Ruské sovětské republice, je nábíledni, že bychom se neudrželi. První období občanské války v Rusku se tedy vyznačuje tím, že pokus Dohody rozdrtit Sovětskou republiku svými vlastními silami ztroskotal. Anglické jed-

notky, které operovaly na archangelské frontě, musela Dohoda stáhnout. Vylodění francouzských vojsk v jižním Rusku skončilo řadou povstání francouzských námořníků a dnes, i když dosud řadí válečná cenzura — válka sice není, ale bývalá válečná, nyní neválečná cenzura existuje v údajně svobodných zemích, v Anglii a ve Francii dál — a i když se k nám jednotlivá čísla novin dostávají velmi zřídka, přece jen máme z Anglie a Francie naprosto přesně doložené informace, že se například zprávy o povstání námořníků na francouzských válečných lodích v Černém moři dostaly do francouzského tisku, že se ve Francii ví o odsouzení několika francouzských námořníků k nuceným pracím, že se na tato fakta odvolává ve Francii a Anglii všechen komunistický, všechen revoluční dělnický tisk, že se například jméno soudružky Jeanny Labourbové, kterou Francouzi zastřelili v Oděse za bolševickou agitaci, stalo heslem pro francouzský socialistický dělnický tisk nejen komunistického křídla: Dokonce i takový list jako l'Humanité, jehož hlavní zásady se v podstatě nejvíc blíží stanovisku našich menševiků a eserů, dokonce i tento list učinil ze jména Labourbové heslo boje proti francouzskému imperialismu a za nevměšování do záležitostí Ruska. V anglickém dělnickém tisku se také psalo o dopisech anglických vojáků, kteří byli na archangelské frontě. Máme o tom zcela přesně doložené informace. Proto je nám jasné, že tu skutečně nastal velký obrat, na nějž jsme dříve vždycky upozorňovali, v nějž jsme pevně doufali a který se v poslední době, i když velmi pozvolna, stal nesporně skutečností.

Tento obrat byl nutně vyvolán přímo vývojem událostí. Právě ty země, které se považovaly a považují za nejdemokratičtější, nejcivilizovanější a nejkulturnější, právě ty vedly proti Rusku válku těmi nejbrutálnějšími, absolutně protiprávními prostředky. Obviňují bolševiky, že porušují demokratismus — to je běžný argument, který proti nám používají menševici a eseři i všechen evropský

buržoazní tisk. Ale ani jeden z těchto demokratických států se neodvážil a podle zákonů své vlastní země se neopovází vypovědět Sovětskému Rusku válku. Zároveň se zvedá navenek nepozorovatelný, avšak velmi silný protest v dělnickém tisku, v němž se prohlašuje: Jsou snad v naší, ve francouzské, anglické a americké ústavě takové zákony, které by dovolovaly vést válku bez vyhlášení, bez souhlasu parlamentu? Nato se v anglickém, francouzském a americkém tisku objevily návrhy, aby byly hlavy těchto států za protistátní činy, za vyhlášení války bez souhlasu parlamentu postaveny před soud. Takové návrhy se vyskytly. Je pravda, že se objevovaly v listech, které vycházejí nanejvýš jednou za týden, jsou pravděpodobně nejméně jednou za měsíc konfiskovány a vycházejí v několika stech nebo několika tisících výtisků; takové listy mohli vůdcové významných vládních stran třeba ignorovat. Ale musíme si tu všimnout dvou hlavních proudů: vládnoucí třídy denně vydávají na celém světě v miliónových nákladech známé kapitalistické listy, plné nehorázných lží a pomluv bolševiků. Ale dole, mezi dělnickými masami, se od vojáků, kteří se vrátili z Ruska, ví, že je celá tato kampaň lživá. A tak vzniká situace, kdy je Dohoda nucena stáhnout z Ruska své jednotky.

Když jsme hned od začátku říkali, že počítáme se světovou revolucí, smáli se tomu a neustále prohlašovali a i dnes prohlašují, že je to neuskutečnitelné. Ale za ty dva roky, jsme získali přesný materiál a mohli jsme si to ověřit. Víme, že kdyby se náš předpoklad chápal tak, že jsme počítali s brzkým bezprostředním povstáním v Evropě, pak se nesplnil. Ale že byl tento předpoklad v podstatě naprosto správný a že hned od počátku bořil základ pro ozbrojenou intervenci Dohody, to je po dvou letech a zvláště po porážce Kolčaka a po odchodu anglických jednotek z Archangelska a z celé severní fronty naprosto nepopiratelný historický fakt. Nepatrná část armád, které měla Dohoda, by nás stačila rozdrtit. Ale my

jsme dokázali nepříteli porazit, protože jsme v nejtěžší chvíli měli sympatie dělníků celého světa. Tak se nám podařilo v této první fázi útoku Dohody proti nám obstát se ctí. Vzpomínám si, že v jednom článku, myslím Radkově, se říká, že dotkne-li se vojsko Dohody žhavé půdy Ruska, které roznítilo požár socialistické revoluce, vzplane i toto vojsko. Skutečnost ukázala, že se to opravdu stalo. Je nesporné, že procesy probíhající mezi anglickými a francouzskými vojáky a námořníky, kteří znají jména těch, kdo byli za bolševickou agitaci zastřeleni, že tyto procesy — jakkoli jsou slabé a jakkoli slabé jsou tam komunistické organizace — mají kolosální význam. Výsledky jsou zřejmé: přinutily Dohodu, aby stáhla své jednotky. Jenom to nám umožnilo první významné vítězství.

Druhá metoda Dohody, druhý systém jejího boje spočíval v tom, že proti nám chtěla využít malé státy. Koncem srpna letošního roku přinesl švédský list¹²⁸ zprávu o údajném prohlášení britského ministra války a letectví Churchilla, že na Rusko zaútočí čtrnáct států a pak Petrohrad a Moskva v nejbližší době — v každém případě do konce roku — zaručeně padnou. Churchill potom prý toto prohlášení dementoval a řekl, že si to vymysleli bolševici. Máme však přesné informace o tom, v kterém švédském listu zpráva vyšla¹⁵⁹. A proto tvrdíme, že tato zpráva pochází z evropských pramenů. Kromě toho ji potvrzují fakta. Na příkladu Finska a Estonska jsme zjistili naprosto přesně, že Dohoda se je ze všech sil snažila donutit, aby zaútočily na Sovětské Rusko. Sám jsem četl jeden úvodník v anglickém listu *The Times*, věnovaný otázce Finska¹²⁹, a to v době, kdy Juděničovo vojsko bylo několik verst od Petrohradu a kdy Petrohradu hrozilo nesmírné nebezpečí. Ten článek přímo překypoval nelibostí a pobouřením a byl napsán s nevídaným zanícením, nezvyklým pro tento list (do takových listů se obvykle píše diplomaticky, jako se u nás psávalo do Miljukovovy Reči¹³⁰). Byla to velmi zuřivá proklamace, adresovaná Fin-

sku, v níž se kategoricky prohlašovalo, že na Finsku závisí osud světa a že k němu vzhlížejí všechny civilizované země. My víme, že okamžik, kdy Juděničovo vojsko bylo několik verst od Petrohradu, byl rozhodující. Nezáleží na tom, zda Churchill pronesl citovaná slova nebo neprosl, ale takovou politiku dělal. Je známé, jaký nátlak vyvíjel imperialismus Dohody na tyto malé, nedávno vzniklé a bezmocné, na Dohodě úplně závislé státy i v těch nejnezbytnějších věcech, jako je zásobování potravinami, ale i ve všech ostatních směrech. A vymanit se z této závislosti nemohou. Byly použity všechny způsoby nátlaku — finančního, zásobovacího i vojenského, aby bylo Estonsko, Finsko a bezpochyby i Lotyšsko, Litva a Polsko, aby byla celá tato skupina států přinucena jít proti nám. Průběh posledního Juděničova tažení na Petrohrad definitivně dokázal, že i s touto druhou metodou vedení války Dohoda zkrachovala. Je zcela nepochybné, že by byla stačila i sebemenší pomoc Finska, nebo — což by bylo trochu víc — pomoc Estonska, a o osudu Petrohradu by bylo rozhodnuto. Je zcela nepochybné, že Dohoda, která si uvědomovala vážnost situace, udělala všechno pro to, aby tuto pomoc získala, a přesto zkrachovala.

To bylo druhé obrovské mezinárodní vítězství, jehož jsme dosáhli, vítězství komplikovanější než první. Prvního vítězství jsme dosáhli proto, že se ukázalo, že skutečně není možné držet na území Ruska francouzské a anglické vojáky: tito vojáci totiž neválčí, ale dodávají Anglii a Francii vzbouřence, kteří burcují anglické a francouzské dělníky proti vlastním vládám. Ale ukázalo se, že ačkoli Rusko záměrně obklíčilo a obklíčují kruhem malých států, vytvářených a podporovaných pochopitelně proto, aby bojovaly proti bolševismu, že se i tato zbraň obrací proti Dohodě. Ve všech těchto státech existují buržoazní vlády, v nichž jsou téměř vždy buržoazní kompromisníci, lidé, kteří vzhledem k svému třídnímu postavení jdou proti bolševikům. Každý z těchto národů má rozhodně k bolše-

vikům zcela nepřátelský postoj, ale přesto se nám podařilo získat tyto buržoy a kompromisníky na svou stranu. Zdá se to neuvěřitelné, ale je to tak, protože každý z těchto států nutně musí po prožité imperialistické válce váhat, zda se mu vyplatí bojovat teď proti bolševikům, když dalším pretendentem na moc v Rusku, pretendentem, kterého by mohly považovat za spojence, je pouze Kolčak nebo Děnikin, tj. představitelé starého imperialistického Ruska — a že jsou Kolčak a Děnikin představiteli starého Ruska, o tom není pochyby. Měli jsme tedy možnost využít další trhlinu v táboře imperialismu. Jestliže jsme se v prvních měsících po naší revoluci drželi proto, že německý a britský imperialismus spolu bojovaly na život a na smrt, a jestliže jsme se po tomto půlroce drželi ještě déle než půl roku proto, že armády Dohody nebyly schopny proti nám bojovat, pak v následujícím roce, za který vám teď především skládáme účty, jsme se úspěšně ubránili proto, že pokus velmocí, které bezpodmínečně a bez výjimky ovlivňují všechny malé země, jejich pokus zmobilizovat malé země proti nám ztroskotal, neboť zájmy mezinárodního imperialismu a zájmy těchto zemí si odporují. Každá z těchto malých zemí už na sobě pocítila spáry Dohody. Vědí, že když francouzští, američtí a angličtí kapitalisté říkají: »Zaručujeme vám nezávislost«, v praxi to znamená: »Skoupíme všechny zdroje vašeho bohatství a budeme vás udržovat v otrocké závislosti. Přitom vás budeme přezírat jako drzý oficír, který přijel do cizí země poroučet a spekulovat a nehodlá se na nikoho ohlížet.« Vědí, že v každé takové zemi znamená anglický velvyslanec víc než kterýkoli místní panovník nebo parlament. A jestliže to maloburžoazní demokraté dosud nedovedli pochopit, teď je skutečnost nutí, aby to pochopili. Ukazuje se, že buržoazní a maloburžoazní vrstvy v malých zemích, které imperialisté okrádají, v nás vidí ne-li spojence, tedy sousedy, kteří jsou spolehlivější a cennější než imperialisté.

To je tedy druhé vítězství, kterého jsme dosáhli nad mezinárodním imperialismem.

A proto teď můžeme právem říci, že hlavní obtíže jsou za námi. Nemůže být pochyb, že se Dohoda ještě mnohokrát pokusí zasáhnout vojensky do našich záležitostí. Jestliže poslední porážky Kolčaka a Juděniče přiměly představitele všech těchto mocností mluvit teď o tom, že tažení proti Rusku je beznadějně, a navrhopvat mír, musíme si jasně uvědomit, co takové akce znamenají. Teď, prosím, nezapisujte . . .

Jestliže jsme z představitelů buržoazní inteligence, z našich nelítostných nepřátel vynutili takové přiznání, můžeme teď právem říci, že se sovětskou mocí sympatizuje nejen dělnická třída, ale i široké vrstvy buržoazní inteligence. Představitelé maloměšťáků, maloburžoazie, těch, kteří v zuřivém boji práce s kapitálem kolísali, se rázně postavili na naši stranu a my teď můžeme částečně počítat s jejich podporou.

Musíme mít toto vítězství na zřeteli a dáme-li je do souvislosti s tím, jakým způsobem jsme nakonec dosáhli vítězství nad Kolčakem, dospějeme k ještě přesvědčivějšímu závěru . . . a teď můžete začít zapisovat, protože tady končí diplomacie.

Položíme-li si otázku, jaké síly umožnily naše vítězství nad Kolčakem, musíme konstatovat, že vítězství nad Kolčakem, přestože operoval na území, kde je nejméně proletariátu a kde jsme rolníkům nemohli tak jako v Rusku bezprostředně reálně pomoci svrhnout moc statkářů, přestože Kolčak začínal frontou podporovanou menševiky a esery, kteří vytvořili frontu Ústavodárného shromáždění, přestože tam byly nejlepší podmínky pro vytvoření vládní moci opírající se o pomoc světového imperialismu — přesto tento experiment skončil Kolčakovou naprostou porážkou. Z toho můžeme právem vyvodit závěr, který je pro nás nesmírně důležitý a kterým se musíme řídit v celé své činnosti: *V dějinách vítězí ta třída, která dokáže*

vést většinu obyvatelstva. Jestliže menševici a eseri doposud mluví o Ústavodárném shromáždění, o vůli národa atd., pak my jsme se za tu dobu v praxi přesvědčili, že za revoluce má třídní boj ty nejkрутější formy, že však k vítězství může vést jen tehdy, když třída, která ho vede, dokáže vést většinu obyvatelstva. V tomto směru srovnání, k němuž se dospělo ne hlasovacími lístky, ale více než ročními zkušenostmi z velmi těžkého a velmi krvavého boje, a ten si vyžádal stokrát víc obětí než kterýkoli jiný politický boj — tyto zkušenosti s Kolčákem ukázaly, že uskutečňujeme vládu té třídy, jejíž většinu dokážeme vést, a zároveň si získáváme rolníky za přátele a spojence lépe než kterákoli jiná strana. Příklad Kolčaka to dokázal. Ve smyslu sociálním je pro nás tento příklad nejnovějším poučením. Ukazuje, na koho se můžeme spoléhat a kdo jde proti nám.

Dělnická třída, ačkoli je oslabena imperialistickou válkou i hospodářským rozvratem, má politickou moc, ale nedokázala by ji udržet, kdyby si nezískala za spojence a přátele většinu pracujících obyvatelstva — v ruských podmínkách rolníky. To jsme uskutečnili v Rudé armádě, kde jsme dokázali využít odborníky, většinou naladěné proti nám, a vybudovat armádu, která — jak přiznávají naši nepřátelé eseri v rezoluci poslední porady své strany — není armádou žoldáckou, ale lidovou.¹³¹ Dělnická třída dokázala vytvořit tuto armádu, jejíž většina k této třídě nepatří, a dokázala využít odborníky naladěné proti sobě jen proto, že dokázala vést, že dokázala získat za své přátele a spojence ony široké vrstvy pracujících, které jsou spjaty s malovýrobou, které jsou spjaty s vlastnictvím, a tudíž neustále tíhnou k volnému obchodu, tj. ke kapitalismu, touží po návratu moci peněz. V tom je základ všeho, čeho jsme za dva roky dosáhli. Toto hlavní ponaučení si musíme zapsat za uši, musíme si je co nejlépe zapamatovat a vycházet z něho v celé naší další práci, v celé naší další činnosti, v činnosti, kterou je třeba zahájit na osvo-

bozované Ukrajině, a při výstavbě, jejíž obtížnost a závažnost se v plné míře projeví, až zvítězíme nad Děnikinem. V tom je, myslím, hlavní smysl a shrnutí politických výsledků naší činnosti.

Soudruzi! Řekli jsme už, že válka je pokračováním politiky. Přesvědčili jsme se o tom v naší vlastní válce. Imperialistická válka byla pokračováním politiky imperialistů, vládnoucích tříd, statkářů a kapitalistů, a proto vyvolávala v lidových masách nepřátelský postoj a byla nejlepším prostředkem k revolucionování těchto mas. U nás v Rusku usnadnila svržení monarchie, svržení statkářského vlastnictví půdy i svržení buržoazie, jež proběhlo tak neobyčejně snadno jen proto, že imperialistická válka byla pokračováním, vyostřením a vystupňováním troufalosti imperialistické politiky. Naše válka však byla pokračováním naší komunistické politiky, politiky proletariátu. Dnes čteme v menševickém a eserském tisku a slýcháme od nestraníků a kolísavců: »Slibovali jste mír, ale vedli jste válku; oklamali jste pracující.« My však tvrdíme, že pracující, i když se neučili marxismu, přesto svým třídním instinktem utlačovaných lidí, lidí, kteří desítky let pociťovali na vlastní kůži, co to je statkář a kapitalista, velmi dobře vycítili rozdíl mezi válkou imperialistickou a válkou občanskou. Každý, kdo na vlastní kůži zakusil desetiletí útlaku, tento rozdíl mezi válkami chápe. Imperialistická válka byla pokračováním imperialistické politiky. Podněcovala masy proti jejich pánům. Občanská válka proti statkářům a kapitalistům byla však pokračováním politiky, jejímž cílem bylo svržení těchto statkářů a kapitalistů, takže s vývojem této války se měsíc od měsíce upevňoval svazek pracujících mas s proletariátem, který tuto válku vede. I když jsme prošli četnými zkouškami, i když nás často stíhaly obrovské porážky a i když byly velmi těžké, i když se často stalo, že nepřítel dosahoval obrovských vítězství a existence sovětské moci visela na vlásku — takové okamžiky bývaly, a není pochyby, že se

Dohoda pokusí dál proti nám bojovat — přesto musíme říci, že zkušenosti, které jsme získali, jsou velice solidní. Tyto zkušenosti ukázaly, že válka posiluje uvědomění pracujících mas a ukazuje jim přednosti sovětské moci. Naivní lidé nebo lidé, kteří jsou úplně v zajetí předsudků starého maloměšťáctví a starého buržoazně demokratického parlamentarismu, by chtěli, aby rolník rozhodl hlasovacím lístkem, zda jde s bolševiky komunisty nebo s esery; jiný způsob rozhodnutí nechtějí uznat, protože jsou zastánci lidovlády, svobody, Ústavodárného shromáždění atd. Jenže život rozhodl tak, že si rolníci museli tuto otázku ověřit v praxi. Když dali v Ústavodárném shromáždění většinu eserům a když potom politika eserů utrpěla fiasko a rolníci přišli v praxi do styku s bolševiky, přesvědčili se, že je to moc pevná, moc, která má značné požadavky, ale umí splnění těchto požadavků prosadit stůj co stůj, že je to moc, která považuje za bezpodmínečnou povinnost rolníka půjčit hladovějícímu obilí, i kdyby to bylo bez protihodnoty, že je to moc, která stůj co stůj prosazuje, aby hladovějící dostali toto obilí. To rolníci viděli, srovnali si tuto moc s mocí Kolčaka a Děnikina a po zkušenostech s tou i onou mocí se rozhodli vyřešit otázku ne hlasováním, nýbrž jejím vyřešením v praxi.

To nám tedy dokázala historie Kolčakovy porážky a dokazují nám to naše vítězství na jihu. A proto říkáme, že na naši stranu definitivně přecházejí skutečně masy, milióny lidí žijících na vesnici, milióny rolníků. V tom je, myslím, hlavní politické poučení, které jsme za tu dobu získali a z kterého musíme vycházet při plnění úkolů vnitřní výstavby, které se teď, po dovršení našeho vítězství nad Děnikinem, dostanou do popředí, protože máme možnost soustředit se na vnitřní výstavbu.

Evropská maloburžoazie nás dosud ze všeho nejvíc obviňovala z terorismu, z hrubého potlačování příslušníků inteligence a maloburžoazie. Na to odpovíme: »K tomu všemu jste nás donutili vy, vaše vlády.« Když nám před-

hazují teror, odpovídáme: »A když na nás zaútočily velmoci, mající v rukou světové loďstvo, mající stokrát větší vojenské síly než my, a nutily všechny malé státy, aby proti nám válčily — to nebyl teror?« Když se všechny státy spojily proti zemi, která byla jedna z nejzaostalejších a válkou nejoslabenějších — to byl skutečný teror. Dokonce i Německo ustavičně pomáhalo Dohodě už od té doby, kdy jako neporažený stát zásobovalo Krasnova, a pomáhá dodnes, kdy nás totéž Německo blokuje a přímo podporuje naše odpůrce. Toto tažení světového imperialismu, toto vojenské tažení proti nám, toto podplácení spiklenců uvnitř země — to snad nebyl teror? Náš teror byl vyvolán tím, že se na nás vrhly takové vojenské síly, že jsme proti nim museli soustředit naprosto všechny své síly. Uvnitř země jsme museli jednat naprosto neústupně, museli jsme sebrat všechny síly. Nechtěli jsme se tehdy octnout — a rozhodli jsme se, že se neoctneme — v takové situaci, do jaké se dostali kompromisníci s Kolčakem na Sibiři a do jaké se zítra dostanou kompromisníci němečtí, kteří si myslí, že reprezentují vládu a že se opírají o Ústavodárné shromáždění, zatímco ve skutečnosti může stovka nebo tisícovka důstojníků takovou vládu kdykoli vyřídít. A je to pochopitelné, protože tito důstojníci představují velké množství vyškolených a zorganizovaných lidí, kteří se dokonale vyznají ve vojenství, drží v rukou všechny nitky, jsou skvěle informováni o všem, co se týká buržoazie a statkářů, a mají záručeny jejich sympatie.

To potvrdily po skončení imperialistické války události ve všech zemích, takže vzhledem k teroru Dohody jsme měli i my právo sáhnout k teroru.

Z toho vyplývá, že obvinění z terorismu, pokud je oprávněné, nepadá na nás, nýbrž na buržoazii. Ta nám teror vnutila. A my první uděláme kroky právě k tomu, abychom ho omezili na absolutní minimum, jen co skončujeme s hlavním zdrojem terorismu, s invazí světového

imperialismu, s vojenskými spiknutími a s vojenským nátlakem světového imperialismu na naši zemi.

Mluvíme-li o terorismu, musíme se zmínit také o vztahu k střední vrstvě, k příslušníkům inteligence, kteří si nejvíc stěžují na brutalitu sovětské moci, na to, že je sovětská moc uvádí do horšího postavení, než měli dříve.

Pro příslušníky inteligence děláme všechno, co můžeme při našich skromných prostředcích v jejich prospěch udělat. Přirozeně víme, jak málo platí papírový rubl, ale také víme, co znamená soukromá spekulace, která do jisté míry pomáhá těm, kdo se pomocí našich zásobovacích orgánů nemohou uživit. V tomto směru poskytujeme buržoazní inteligenci výhody. Víme, že jsme ve chvíli, kdy se na nás vrhl světový imperialismus, museli zavést co nejprísnější vojenskou kázeň a postavit se na odpor všemi silami, které jsme měli. Přirozeně, když vedeme revoluční válku, nemůžeme postupovat tak, jako postupovaly všechny buržoazní státy, které přesouvaly veškerou tíhu války jen na pracující. Ne, břemeno občanské války musí být a bude rozděleno i mezi veškerou inteligenci, veškerou maloburžoazii a veškeré střední vrstvy — ty všechny ponesou toto břemeno. Jistě pro ně bude mnohem těžší nést toto břemeno, protože desítky let měly privilegia, ale v zájmu sociální revoluce musíme uvalit toto břemeno i na ně. Takový je náš názor a tak jednáme, protože jinak to nejde.

Až občanská válka skončí, začne se postavení těchto skupin zlepšovat. Už teď naší mzdovou politikou dokazujeme, a vyjádřili jsme to i v našem programu^[109], že jsme si vědomi nutnosti zlepšit postavení těchto skupin, protože přechod od kapitalismu ke komunismu není možný bez využití buržoazních odborníků a protože jsme všech našich vítězství, všech vítězství naší Rudé armády, vedené proletariátem, který získal na svou stranu rolníky, patřící napůl mezi pracující a napůl mezi vlastníky, dosáhli částečně díky tomu, že jsme uměli využít buržoazní od-

borníky. Tato naše politika na úseku vojenském se musí stát politikou i v naší vnitřní výstavbě.

Zkušenosti, které jsme za tu dobu získali, ukazují, že jsme se velmi často zároveň se stavbou základů pouštěli do stavby kupole, všelijakých ozdob atd. Možná že to bylo pro socialistickou republiku do jisté míry nutné. Možná že bylo nutné budovat ve všech oblastech života lidu. Tento zápal pro budování ve všech oblastech je zcela přirozený. Kdybychom se podívali na praxi výstavby našeho státu, viděli bychom všude mnoho začatých a nedodělaných staveb, takových, že si člověk při pohledu na ně řekne: Snad by se mělo s touhle stavbou počkat a udělat nejdřív to hlavní. Je zcela pochopitelné, že se všichni pracovníci přirozeně nechávají strhnout i úkoly, které by mohly být splněny až po vybudování základů. Po těchto zkušenostech však můžeme teď říci, že v budoucnosti soustředíme více úsilí na to nejdůležitější, na základy, na ty nejelementárnější úkoly, které je nejtěžší vyřešit, ale které přesto vyřešíme. Je to otázka obilí, otázka paliv a boj proti vším. To jsou tři nejelementárnější úkoly, které nám umožní vybudovat socialistickou republiku, a pak přemůžeme celý svět se stonásobně větším pocitem vítězství, slávy a triumfu, než když jsme odrazili útoky Dohody.

V obilním problému jsme hodně dokázali zavedením povinného odvádění všech přebytků. Díky naší potravinové politice se v druhém roce získalo třikrát víc obilí než v prvním. Za tři měsíce poslední výkupní kampaně bylo vykoupeno více obilí než za tři měsíce loňského roku, i když, jak uslyšíte ze zprávy lidového komisariátu zásobování, byly při tom bezesporu velké obtíže. Jenom nájezd Mamontova, který se zmocnil jižní části hlavní zemědělské oblasti, nás přišel velmi draho. Naučili jsme se však využívat povinných dodávek všech přebytků, tj. vymáhat odvádění obilí státu za pevné ceny, bez protihodnoty. Samozřejmě dobře víme, že bankovka není proti-

hodnotou obilí. Víme, že rolník dává obilí na úvěr; říkáme mu: Copak to jde, schovávat obilí, čekat na protihodnotu a nechat dělníka umírat hlady? Chceš obchodovat na volném trhu a vrátit nás tak zpátky ke kapitalismu? Mnozí intelektuálové, ačkoli četli Marxe, nechápou, že volný obchod je návratem ke kapitalismu, ale rolník to pochopí mnohem snáze. Pochopí, že prodávat obilí za volnou cenu, když hladovějící je ochoten zaplatit cokoli, když je ochoten dát vše, co má, aby nezemřel hlady, že to je návrat k vykořisťování, že je to svoboda lehkého výdělků bohatých a zbídačování chudých. A my tvrdíme, že je to zločin proti státu, a v boji proti němu neustoupíme ani o krok.

V tomto boji za povinné odvádění všech přebytků obilí musí rolník poskytovat hladovějícímu dělníkovi úvěr — je to jediný způsob, jak zahájit řádnou výstavbu, jak obnovit průmysl atd. Pokud to rolník nedělá, je to návrat ke kapitalismu. Jestliže rolník cítí své sepětí s dělníky, pak je ochoten odevzdat přebytky obilí za pevnou cenu, tj. za obyčejný barevný papírek — a to je nezbytné, jinak nebude možné zachránit hladovějícího dělníka před smrtí, jinak nebude možné obnovit průmysl. Je to neuvěřitelně těžký úkol. A pouhým násilím se řešit nedá. Ať se sebevíc křičí, že bolševická strana používá vůči rolníkům násilí, my tvrdíme: To je lež, pánové! Kdyby naše strana používala vůči rolníkům násilí, jak bychom se mohli ubránit proti Kolčakovi, jak bychom mohli vybudovat armádu se všeobecnou vojenskou povinností, v níž tvoří osm desetin rolníci, v níž jsou všichni ozbrojeni a v níž se všichni na příkladu imperialistické války přesvědčili, že táž puška se dá snadno namířit na různé strany? Jak může naše strana používat vůči rolníkům násilí, naše strana, která uskutečňuje svazek dělníků s rolníky, která rolníkům říká, že přechod k volnému obchodu znamená návrat ke kapitalismu a že přebytky násilně vymáháme jen od spekulantů, a ne od pracujících?

Povinné odvádění všech přebytků obilí se musí stát základem naší činnosti. Potravinový problém je nejdůležitějším problémem. Mnoho sil musíme vynaložit na boj proti Děnikinovi. Dokud úplně nezmůžeme, může vzdychky ještě dojít k obrátům, a proto nesmíme připustit sebelepší pochybnosti a lehkomyšlnost. Ale jakmile se vojenská situace jen trochu zlepší, budeme muset vrhnout více sil na práci spojenou s řešením potravinového problému, protože ten je základem všeho. Povinné odvádění všech přebytků musíme dovést do konce. A teprve až tento úkol splníme a budeme mít socialistický základ, budeme moci stavět na tomto socialistickém základě celou velkolepou budovu socialismu, kterou jsme nejednou začínali stavět shora a která se nejednou bortila.

Druhou důležitou otázkou je problém paliv, uhelný kámen naší výstavby. Je to problém, na nějž jsme narazili teď, když nemůžeme využít našich úspěchů v potravinové otázce: nemůžeme přivést obilí a nemůžeme naše vítězství využít úplně, protože nemáme palivo. Nemáme také patřičný aparát k tomu, abychom palivový problém zvládli, ale máme možnost jej zvládnout.

Celá Evropa teď trpí nedostatkem uhlí. Jestliže v těch nejbohatších vítězných zemích, dokonce takových, jako je Amerika, která nezažila ani válečná tažení, ani vpády — jestliže tam je situace s palivem tak kritická, je přirozené, že se to projevuje i u nás. Uhlenný průmysl nemůžeme ani v nejlepším případě obnovit dříve než za několik let.

Musíme hledat záchranu v dřevu. Proto posíláme na tuto práci stále nové stranické síly. Během minulého týdne věnovala rada lidových komisařů a Rada obrany této otázce hlavní pozornost a udělala řadu opatření, která rozhodně způsobí v tomto směru stejný obrat, jakého jsme dosáhli u našich armád na jižní frontě. Je třeba zdůraznit, že naše činnost v tomto směru nesmí ochabnout, že každý náš krok v boji proti palivové krizi musí být

krokem k vítězství. Materiálové prostředky máme. Dokud nedáme do pořádku uhelný průmysl, můžeme se spokojit s dřevem a takto zajistíme palivo pro průmysl. Tomuto hlavnímu úkolu, soudruzi, musí strana věnovat všechny své síly.

Naším třetím úkolem je boj proti vším, těm vším, které přenášejí skvrnitý tyfus. Mezi obyvatelstvem, které je vysíláno hladem, které je nemocné a nemá co jíst, čím se mýt ani čím topit, se skvrnitý tyfus může stát takovou pohromou, že nám znemožní jakoukoli socialistickou výstavbu.

V tom je první krok našeho boje za kulturní úroveň a je to boj o existenci.

To jsou hlavní úkoly, na které bych chtěl soudruhy stráníky upozornit především. Dosud jsme těmto hlavním úkolům věnovali neúměrně malou pozornost. Devět desetin našich sil, které se nezapojily do práce v armádě, v níž nesmíme ani na okamžik polevit, je třeba zaměřit na tento prvořadý úkol. Jasně si uvědomujeme, jak je to teď naléhavé. Každý musí podle svých sil přiložit ruku k dílu. Na to musíme zaměřit všechny své síly.

Tím končím politickou část zprávy. Pokud jde o mezinárodní situaci, vysvětlí ji podrobně soudruh Čičerin a přečte návrh, který chceme předložit jménem sjezdu sovětů válčícím státům^[55].

Zmíním se jen zcela stručně o úkolech strany. Během revoluce byla naše strana postavena před jeden z nejvýznamnějších úkolů. Na jedné straně je přirozené, že se k vládnoucí straně přidávají ty nejhorší živly už proto, že je to strana vládnoucí. Na druhé straně dělnická třída je vyčerpaná a ve zpustošené zemi je přirozeně oslabená. Současně ale jenom nejpokrokovější část dělnické třídy, jenom její předvoj je schopen řídit svou zemi. Abychom mohli tento úkol, týkající se výstavby celého státu, splnit, využili jsme jako jeden z prostředků například subotniky. Vytyčili jsme heslo: Do naší strany patří především ti,

kdo odchází na frontu; a ti, kdo nemohou bojovat, musí na svém pracovišti dokázat, že si uvědomují, co je to dělnická strana, musí ukázat, jak uplatňovat v praxi zásady komunismu. A komunismus, máme-li na mysli přesný význam tohoto slova, znamená neplacenou práci ve prospěch společnosti, při níž se nepřihlíží k individuálním rozdílům, vytrácí se jakákoli vzpomínka na sociální předsudky, vytrácí se zkostnatělost, staré zvyky, rozdíl mezi jednotlivými pracovními obory, rozdíl ve výši odměny za práci atd. Je to jedna z největších záruk, že zapojíme dělnickou třídu a pracující do práce nejen v oblasti vojenské, ale i v oblasti mírové výstavby. Další rozvíjení komunistických subotníků se musí stát školou. Na každém kroku musíme získávat do naší strany dělnické síly a nejspolehlivější lidi z ostatních tříd. Toho dosáhneme přeregistrací. Nebojíme se vylučovat ty, kdo nejsou spolehliví. Dosáhneme toho i tím, že budeme důvěřovat členům strany, kteří k nám přicházejí v těžké chvíli. Ti členové strany, jak ukazuje dnešní zpráva ústředního výboru, ty tisíce a statisíce, které k nám přicházely ve chvíli, kdy Juděnič byl několik verst od Petrohradu a Děnikin severně od Orlu a ve chvíli, kdy všechna buržoazie už jásala, tito členové strany si zaslouží naši důvěru. Takového rozšíření strany si ceníme.

Jakmile jsme však stranu takto rozšířili, musíme zavřít dveře, musíme být zvlášť ostražití. Musíme říci: Teď, když strana vítězí, nepotřebujeme nové členy strany. Víme velmi dobře, že v rozkládající se kapitalistické společnosti se bude do strany vtírat spousta záškodnických živlů. Musíme budovat stranu, která bude stranou dělníků, v níž pro prospěcháře není místo, ale musíme zapojovat do práce i masy nestraníků. Jak to udělat? Prostředkem k tomu jsou konference politicky neorganizovaných dělníků a rolníků. Nedávno byl v Pravdě uveřejněn článek o těchto konferencích. Tento článek, článek soudruha Rastopčina^[113], si zaslouží zvláštní pozornost.¹³² Neznám ji-

ný způsob, kterým by se dal tento nesmírně důležitý dějinný úkol řešit. Strana nemůže otvírat své dveře dokořán, protože v období rozkladu kapitalismu je naprosto nevyhnutelné, že se do ní vetřou i horší živly. Vstup do strany musí být natolik omezen, aby kromě příslušníků dělnické třídy přijímala z jiných tříd jen ty, které si může co nejbezřeleji vyzkoušet.

Ale u nás, v zemi, která má stamilióny obyvatel, má strana několik set tisíc členů. Jak může taková strana vést? Za prvé má a musí mít pomocníka v odborových organizacích, které sdružují milióny, a druhým pomocníkem jsou konference politicky neorganizovaných. Na těchto konferencích se budeme muset umět přiblížit k neproletářským vrstvám, budeme muset překonat jejich předsudky a maloburžoazní kolísání — to je jeden z hlavních a stěžejních úkolů.

Úspěch našich stranických organizací musíme posuzovat nejen podle toho, kolik členů strany pracuje na určitém úseku, a nejen podle toho, jak úspěšně probíhá přeregistrace, ale také podle toho, zda se tyto konference politicky neorganizovaných dělníků a rolníků konají úspěšně a dost často, tj. zda se dovedeme přiblížit k těm širokým vrstvám, které teď nemohou do strany vstoupit, ale které musíme zapojit do práce.

Jestliže jsme nad Dohodou zvítězili, stalo se to patrně proto, že jsme získali sympatie dělnické třídy, sympatie politicky neorganizovaných širokých vrstev. Jestliže jsme posléze zvítězili nad Kolčákem, stalo se to patrně právě proto, že Kolčák ztratil možnost čerpat další síly z rezervoáru pracujících mas. My však máme takový rezervoár, jaký nemá a jaký nemůže mít žádná vláda na světě kromě vlády dělnické třídy, protože jenom vláda dělnické třídy může směle čerpat z těch nejutlačovanějších a nejzaostalejších pracujících vrstev a být si naprosto jista úspěchem. Můžeme a musíme čerpat z vrstev politicky neorganizovaných dělníků a rolníků, protože ti jsou naši nej-

věrnější spojenci. Síly k tomu, abychom splnili takové úkoly, jako je zajištění obilí a paliva, a abychom zvítězili nad skvrnitým tyfem, můžeme čerpat právě z těchto mas, které kapitalisté a statkáři nejvíc utlačovali. Podporu těchto mas máme zajištěnou. Z těchto vrstev budeme čerpat stále víc a víc a můžeme říci, že nakonec všechny své nepřátele porazíme. A na úseku mírové výstavby, kterou po vítězství nad Děnikinem jaksepatří rozvineme, uděláme ještě mnohem víc zázraků, než jsme za ty dva roky udělali na úseku vojenském.

Z Á V Ě R E Č N Ě S L O V O
K P O L I T I C K Ě Z P R Á V Ě
Ú S T Ř E D N Í H O V Ý B O R U
2. P R O S I N C E

Kdyby mě soudruh Saprnov nevyprovokoval, vzdal bych se závěrečného slova, ale teď bych si s ním chtěl trochu zapolemizovat. Nepochybně je třeba přihlížet k názoru místních pracovníků, kteří mají organizační zkušenosti. Každá jejich rada je pro nás cenná. Řekněte mi ale, co je špatného na tom, co je tady napsáno? Ten bod jsem neznal. Dal mi ho Saprnov. Je tu napsáno: »Návrh směrnice guberniálním, újezdním a volostním výborům o práci na vesnici.«¹³³ Směrnice je tedy určena těm místním pracovníkům, kteří organizují veškerou místní práci. Co se týká vysílání agitátorů, komisařů, zástupců nebo zmocněnců ústředního výboru, tak ti dostávají vždycky a bez výjimky směrnice. V 9. bodě se tady říká: »Usilovat o to, aby sovchozy a komuny poskytovaly pomoc, konkrétní reálnou pomoc okolním rolníkům.« Přece jen jsem předpokládal, že zástupce ústředního výboru taky umí myslet. Když je ustanovení skutečně schváleno, jak může žádat, aby se vzdaly vozu, koně atd.? V tomto směru máme dost směrnic, někdo dokonce říká, že je jich zbytečně mnoho. A zástupce ÚV může něco požadovat jen v rámci směrnice a žádný vedoucí komuny nemůže připustit, aby se komuna vzdávala vozu, koně nebo krávy. Jenže to je vážná věc, protože kvůli tomu se u nás často narušují vztahy s rolníky, a na Ukrajině se mohou narušit podruhé, pokud nedokážeme uskutečnit svou politickou linii. A není těžké ji realizovat: rolníci budou vděční i za malou pomoc. Směrnici je třeba nejen

schválit, ale také ji umět realizovat. Jestliže se soudruh Saprnov bojí, že se sovchozu vezme kráva, kuň či vůz, tak ať se s námi podělí o své obdivuhodné zkušenosti v tomto bodě a řekne: Dejme rolníkům nářadí zadarmo nebo lacino; to bych chápal. Ale 9. bod tím v žádném případě nebude zrušen, nýbrž potvrzen. Vztahy komun a sovchozů k okolním rolníkům jsou jednou z nejpálčivějších otázek celé naší politiky. Ještě pálčivější bude tato otázka na Ukrajině a zítra i na Sibiři. Teď jsme sibiřské rolníky ideově získali tím, že jsme je zbavili Kolčaka. Nebude to ale trvalé, jestliže se nedokážeme postarat, aby se těmto rolníkům poskytovala reálná pomoc, a takovou směrnici musí samozřejmě dostat každý zástupce, který pracuje na vesnici. A každého zástupce se musíme při podávání zprávy zeptat: Kde a čím pomohly sovchozy rolníkům? Přípomínky soudruha Saprnova k tomuto bodu nebyly správné. Je naší základní a bezpodmínečnou povinností využívat zkušeností místních pracovníků. (Polesk.)

N Á V R H R E Z O L U C E
K O T Á Z K Á M
M E Z I N Á R O D N Í P O L I T I K Y¹³⁴

Ruská socialistická federativní sovětská republika si přeje žít se všemi národy v míru a zaměřit všechny své síly na vnitřní výstavbu, aby mohla být zorganizována výroba, doprava a veřejná správa na zásadách sovětského zřízení, čemuž dosud bránila intervence Dohody a vyhladovovací blokáda.

Dělnicko-rolnická vláda nejednou nabízela mocnostem Dohody mír, a to: 5. srpna 1918 v prohlášení lidového komisariátu zahraničních věcí adresovaném americkému zástupci panu Poolovi^[185], 24. října 1918 prezidentu Wilsonovi^[78], 3. listopadu 1918 prostřednictvím zástupců neutrálních zemí všem vládám Dohody, 7. listopadu 1918 jménem VI. celoruského sjezdu sovětů¹³⁵, 23. prosince 1918 ve Stockholmu v Litvinovově nótě všem představitelům Dohody, dále v prohlášeních z 12. ledna a 17. ledna, v nótě vládám Dohody ze 4. února 1919^[112], v návrhu smlouvy vypracovaném s Bullittem z 12. března 1919^[101] a v prohlášení ze 7. května 1919 prostřednictvím Nansena^[85].

VII. sjezd sovětů všechny tyto opakované kroky rady lidových komisařů a lidového komisariátu zahraničních věcí plně schvaluje a znovu potvrzuje svou vytrvalou snahu o mír, znovu navrhuje všem mocnostem Dohody — Anglii, Francii, Spojeným státům americkým, Itálii a Japonsku — všem společně i každé mocnosti zvlášť, aby byla okamžitě zahájena mírová jednání^[100], a Celoruskému ústřednímu výkonnému výboru, radě lidových komisařů a lidovému komisariátu zahraničních věcí ukládá,

aby v této mírové politice soustavně pokračovaly (nebo: aby v této mírové politice soustavně pokračovaly a učinily veškerá opatření nezbytná k jejímu úspěchu).

Z Á V Ě Ř E Č N Ě S L O V O
K O T Á Z C E S O V Ě Ť S K Ě M O C I
N A U K R A J I N Ě
3. P R O S I N C E

Soudružky a soudruzí! V závěrečném slovu budu stručný, ačkoli bohužel budu muset oponovat ani ne tak soudruhu Jakovlevovi, který mluvil přede mnou, jako soudruhům Bubnovovi a Drobnisovi, kteří mluvili po mně. Přece jen se to neobejde bez dílčí připomínky.

K projevu soudruha Rakovského musím říci, že není správné, když prohlašuje, že základem naší komunistické výstavby musí být sovchozy. Takhle otázku rozhodně nemůžeme stavět. Musíme pochopit, že do sovchozů musíme převést jen velmi malou část vyspělých hospodářství, jinak nedosáhneme bloku s drobnými rolníky, a my tento blok potřebujeme. Když někteří soudruzí říkali, že doporučuji blok s boroťbisty¹³⁶, je to nedorozumění. Srovnával jsem zde politiku, kterou je třeba provádět vůči boroťbistům, s politikou, kterou jsme prováděli vůči pravým eserům. Tehdy, v prvním týdnu po Říjnu — mimochodem na rolnických sjezdech — jsme byli obviňováni, že nechceme po dobytí moci využít sil rolníků. Říkal jsem: Převzali jsme úplně váš program, abychom využili sil rolníků; to chceme; ale spojit se s esery nechceme. Proto se soudruh Manuilskij stejně jako soudruzí Drobnis a Bubnov nadmíru podivně mylí, když tvrdí, že prý doporučuji blok s boroťbisty. Podle mého názoru je právě třeba ukázat, že potřebujeme blok s ukrajinskými rolníky, a k tomu, aby se tento blok uskutečnil, musíme polemizovat s boroťbisty jinak, než se polemizuje. Všichni, kdo mluvili o národnostní otázce — byli to soudruzí Drobnis

První strana rukopisu V. I. Lenina
k návrhu rezoluce k otázkám mezinárodní politiky
z 2. prosince 1919. Text je napsán v ruce
Leninovým sekretářem, J. V. Stalinem.
Viz poznámky k rukopisu, zejména do
části týkající se ^{mezinárodní} spolupráce a
vztahů s Paříží.

První strana rukopisu k návrhu
rezoluce k otázkám mezinárodní politiky.
Datum, ústředí: 5. XII. 1919 - Společnost K. K. U. D. K.
a mezinárodní spolupráce: Paříž; 24. X. 1918 - z
ruky Tolstoj; 3. XI. 1918 - den vypracování
rezoluce v ústředí ² v Paříži
dříve; 1. XI. 1918 - z ústředí ¹ v Paříži
dříve; 23. XI. 1918 - z ústředí v Paříži.
Viz poznámky k rukopisu; viz

První strana rukopisu V. I. Lenina
Návrh rezoluce k otázkám mezinárodní politiky
z 2. prosince 1919

Zmenšeno

a Bubnov i někteří jiní — ukázali ve své kritice rezoluce našeho ústředního výboru^[57], že projevují stejné úsilí o ukrajinskou samostatnost*, jaké jsme my vytýkali Kyjevanům. Soudruh Manuilskij se velice mýlí, když si myslí, že jsme jim vytýkali úsilí o ukrajinskou samostatnost ve smyslu národnostním, ve smyslu nezávislosti Ukrajiny. Vytýkali jsme jim takové úsilí o samostatnost, při kterém nechtějí brát v úvahu názory Moskvy, názory ústředního výboru, který je v Moskvě. Toto žertem užitě slovo mělo tedy zcela jiný význam.

Dnes zní otázka takto: Potřebujeme blok s ukrajinskými rolníky? Potřebujeme stejnou politiku, jakou jsme potřebovali koncem roku 1917 a po mnoho měsíců roku 1918? Já tvrdím, že potřebujeme, a proto musíme většinu sovchozů skutečně rozdělit. Potřebujeme bojovat proti velkým hospodářstvím, potřebujeme bojovat proti maloburžoazním předsudkům, potřebujeme bojovat proti partyzánštině. Borořbisté hodně mluví o národnostní otázce, ale nemluví o partyzánštině. Musíme žádat, aby borořbisté rozpustili svaz** učitelů, třebaš v ukrajinském jazyce, třebaš s ukrajinskou státní pečeti, avšak ve jménu týchž zásad proletářské komunistické politiky, v jejichž jménu jsme rozpustili náš Celoruský svaz učitelů, protože nedodržel zásady diktatury proletariátu, ale hájil zájmy maloburžoazie a prováděl její politiku.

* Lenin zde užil ukrajinský výraz samostyjnosť. *Čes. red.*

** Lenin zde užil ukrajinský výraz spilka. *Čes. red.*

PROJEV NA I. SJEZDU
ZEMĚDĚLSKÝCH KOMUN
A ZEMĚDĚLSKÝCH ARTĚLŮ¹³⁷
4. PROSINCE 1919

Soudružky a soudruzí! Jsem velmi rád, že mohu jménem vlády pozdravit váš první sjezd zemědělských komun a zemědělských artělů. Z celé činnosti sovětské vlády všichni jistě víte, jak obrovský význam přikládáme komunám, artělům a vůbec všem sdružením, které mají napomáhat k přeměně, k postupné přeměně drobných, individuálních rolnických hospodářství v hospodářství společná, v družstva nebo artěly. Víte, že sovětská vláda už dávno vytvořila na pomoc takové iniciativě miliardový fond¹³⁸. V Usnesení o socialistické úpravě pozemkových poměrů¹³⁹ se zvláště zdůrazňuje význam komun, artělů a vůbec všech sdružení pro společné obdělávání půdy a sovětská vláda zaměřuje veškeré úsilí na to, aby tento zákon nezůstával jen na papíře, ale aby skutečně přinášel odpovídající užitek.

Význam všech takových sdružení je obrovský, protože kdyby zůstalo dřívější chudé, žebrácké rolnické hospodářství na staré úrovni, nemohlo by být o nějaké solidní výstavbě socialistické společnosti ani řeči. Jen když se podaří dokázat rolníkům v praxi přednosti společného, kolektivního obdělávání půdy v artělech či družstvech, jen když se podaří rolníkům pomoci hospodařením v družstvech, artělech, jen tehdy dělnická třída mající v rukou státní moc rolníkům skutečně dokáže, že jedná správně, a skutečně získá mnohamilionové rolnické masy trvale a doopravdy na svou stranu. Proto je význam nejružnějších sdružení napomáhajících družstevnímu nebo artělovému hospodaření neocenitelný. Máme milióny jednotli-

vých hospodářství, která jsou rozptýlena a roztroušena po zapadlých vesnicích. Bylo by naprosto nesmyslné chtít tato hospodářství nějak rychle přebudovat, nějakým příkazem, působením zvnějšku, ze strany. Velmi dobře si uvědomujeme, že na milióny drobných rolníků můžeme působit jen pozvolna, opatrně a jen zdařilým praktickým příkladem, protože rolníci jsou příliš praktičtí a příliš pevně spojení se starým rolnickým hospodářstvím, než aby přistoupili na nějaké významné změny jen na základě rad a písemných pokynů. To není možné a byl by to také nesmysl. Jen tehdy, když se rolníci v praxi, z vlastní zkušenosti přesvědčí, že je přechod ke kolektivnímu hospodaření nutný a možný, jen tehdy budeme mít právo říci, že jsme v tak obrovské rolnické zemi, jako je Rusko, udělali významný krok na cestě k socialistickému zemědělství. Protože mají komuny, artěly a družstva tak obrovský význam, což vám všem ukládá obrovské povinnosti vůči státu a socialismu, musí přirozeně sovětská moc a její představitelé přistupovat k tomuto problému zvlášť pozorně a obezřele.

V našem zákoně o socialistické úpravě pozemkových poměrů se říká, že považujeme za bezpodmínečnou povinnost všech zemědělských sdružení, artělů, neizolovat se, neuzavírat se před okolním rolnickým obyvatelstvem, ale naopak mu pomáhat. Je to napsáno v zákoně, zopakováno v platných stanovách všech komun, artělů a družstev a neustále se to rozvádí ve směrnících a výnosech našeho komisariátu zemědělství a všech orgánů státní moci. Jde však o to, abychom pro to našli skutečně praktický způsob realizace. Nejsem dosud přesvědčen, že jsme tuto hlavní obtíž překonali. A byl bych rád, kdyby váš sjezd, na němž máte jako lidé s praxí ve společných hospodářstvích ze všech konců Ruska možnost vyměnit si zkušenosti, skoncoval s veškerými pochybnostmi a dokázal, že zvládáme, že začínáme zvládat v praxi upevňování artělů, družstev a komun a vůbec všech kolektivních, spo-

lečných rolnických hospodářství. Ale abychom to dokázali, potřebujeme skutečně *praktické* výsledky.

Když čteme stanovy zemědělských komun nebo knihy věnované této otázce, máme dojem, že se v nich příliš zabýváme propagandou a teoretickým zdůvodňováním nutnosti vytvářet komuny. Je to samozřejmě nutné — bez důkladné propagandy, bez vysvětlování předností družstevního zemědělství a bez neustálého opakování této myšlenky nemůžeme počítat s tím, že široké masy rolnictva projeví zájem a začnou v praxi zkoušet, jak tuto myšlenku realizovat. Propaganda je samozřejmě nutná a nemusíme se bát opakování; to, co se nám zdá opakováním, možná nebude pro stovky a tisíce rolníků opakováním, ale poprvé objevenou pravdou. A myslíme-li si, že věnujeme propagandě příliš velkou pozornost, je třeba říci, že jí musíme věnovat ještě větší pozornost. Když vám to říkám, říkám to proto, že budeme-li rolníkům jen obecně vysvětlovat užitečnost zřízení zemědělských komun a zároveň jim nedokážeme na faktech ukázat praktický užitek, který jim družstevní a artělová hospodářství přinášejí, nebudou rolníci naší propagandě věřit.

V zákoně^[14] se říká, že komuny, artěly, družstva musí pomáhat okolnímu rolnickému obyvatelstvu. Ale stát, dělnická vláda uvolňuje na pomoc zemědělským komunám a artělům miliardový fond. A bude-li ta či ona komuna pomáhat rolníkům jen z tohoto fondu, pak se oprávněně obávám, že to u rolníků vyvolá jen posměch. A zcela přirozeně. Každý rolník řekne: »No bodejt', když dostáváte miliardový fond, nic vám to neudělá, když nám z toho taky něco strčíte.« Bojím se, že se tomu rolníci jen vysmějí, protože jsou v tomto směru velmi opatrní a velmi nedůvěřiví. Rolníci si za mnoho staletí zvykli nečekat od státní moci nic než útlak, a proto jsou zvyklí přijímat všechno, co pochází od eráru, nedůvěřivě. A budou-li zemědělské komuny rolníkům pomáhat jen proto, aby dodržely literu zákona, pak taková pomoc nejenže nepřine-

e užitek, ale může způsobit jen škodu. Vždyť název zemědělská komuna je velmi významný, souvisí s pojmem komunismus. Je dobře, když komuny v praxi ukazují, že opravdu vážně snaží o zlepšení rolnického hospodářství — pak jistě vzroste autorita komunistů i komunistické strany. Ale všeobecně se stávalo, že komuny vzbuzovaly u rolníků jen odpor a slovo »komuna« se někdy stávalo dokonce heslem boje proti komunismu. A stávalo se to nejen tehdy, když se dělaly nesmyslné pokusy nahnat rolníky do komun násilím. Nesmyslnost těchto pokusů tak byla do očí, že sovětská vláda proti nim už dávno musela zakročit. A doufám, pokud se ještě vyskytují ojedinělé případy takového násilí, snad jich není mnoho, že využijete tohoto sjezdu k tomu, aby se v Sovětské republice úplně odstranily poslední stopy tohoto nešvaru a aby rolní rolnické obyvatelstvo už nemohlo poukázat ani na jeden případ, který by potvrzoval starý názor, že vstup do komun je spojen s nějakým násilím.

Ale i když se tohoto starého nedostatku zbavíme a úplně tento nešvar vymýtíme, bude to jenom nepatrná část toho, co musíme udělat, protože stát musí komunám pomáhat i nadále, a nebyli bychom komunisty a zastánci zavedení socialistického hospodaření, kdybychom neposkyovali různým kolektivním zemědělským podnikům státní pomoc. Musíme to dělat také proto, že to odpovídá všem našim úkolům a protože velmi dobře víme, že tato družstva, artěly a kolektivní organizace jsou novum, a jestliže rolnická třída, která je u moci, toto novum nepodpoří, pak se neujme. Aby se ujalo, musíme se postarat, už proto, že je stát finančně i jinak podporuje, aby to rolníci nepřijali s posměchem. Vždycky se musíme chránit toho, aby rolník nemohl o členech komun a o členech artělů a družstev mluvit jako o parazitech státu, kteří se liší od rolníků jen tím, že mají výhody. Pokud někdo dostane půdu a k tomu z miliardového fondu příspěvek na stavbu, musí si přece každý hlupák žít trochu lépe než oby-

čejný rolník. Co je na tomhle komunistického a jaké zlepšení to přináší, řekne rolník, zač si jich máme vážit? Když se vybere pár desítek nebo stovek lidí a dají se jim miliardy, to se ví, že budou dělat.

Především takovýto postoj rolníků budí obavy, proto bych chtěl soudruhy, kteří se sešli na tomto sjezdu, na tento problém upozornit. Musíme ho prakticky řešit tak, abychom si mohli říci, že jsme se nejen vyhnuli tomuto nebezpečí, ale také našli prostředky, jak se snažit o to, aby rolníci nemohli takhle smýšlet, ale naopak, viděli v každé komuně a v každém artělu něco, čemu státní moc pomáhá, a aby v nich našli nové formy hospodaření, dokazující své přednosti před starými formami v praktickém životě, a ne v knihách a projevech (to je velmi laciné). Proto je to úkol obtížný a proto také můžeme na základě pouhých strohých čísel těžko posoudit, zda jsme skutečně dokázali, že každá komuna a každý artěl opravdu předčí všechny podniky starého typu a že tu dělnická vláda rolníkům pomáhá.

V praxi by bylo pro vyřešení této otázky velmi žádoucí, abyste — protože znáte z praxe celou řadu komun, artělů a družstev ve svém okolí — vypracovali metody skutečně faktické kontroly toho, jak se realizuje zákon, který ukládá zemědělským komunám pomáhat okolnímu obyvatelstvu; jak se uskutečňuje přechod k socialistickému zemědělství a jak se to konkrétně projevuje v každé komuně, artělu, družstvu; jak se to provádí, kolik družstev, komun tento přechod opravdu uskutečňuje a kolik se k tomu teprve chystá; v kolika případech poskytly komuny pomoc a jaký měla tato pomoc charakter, zda filantropický, nebo socialistický.

Jestliže dávají komuny a artěly z pomoci, kterou jim poskytuje stát, část rolníkům, vzbuzuje to jen v každém rolníkovi dojem, že jde pouze o pomoc dobrých lidí, ale vůbec to nedokazuje přechod k socialistickému zřízení. A rolníci si dávno zvykli nedůvěřovat takovým »dobrým

idem«. Musíme umět zkontrolovat, v čem se skutečně projeví toto nové společenské zřízení a jakým způsobem jsou rolníci přesvědčováni, že je společné, družstevní obdělávání půdy lepší než obdělávání individuální a že *není* lepší jen kvůli poskytované státní podpoře; musíme umět rolníkům dokázat, jak se dá tento nový způsob hospodaření prakticky uskutečnit i *bez* státní podpory.

Bohužel nemohu na vašem sjezdu zůstat až do konce, a proto se nebudu moci podílet na vypracování takových metod kontroly. Jsem však přesvědčen, že společně se soudruhy, kteří řídí náš komisariát zemědělství, tyto metody najdete. S potěšením jsem si přečetl článek lidového komisaře zemědělství soudruha Seredy^[125], v němž se zdůrazňuje, že se komuny a artěly nesmějí odtrhovat od okolních rolníků, ale musí se snažit zlepšit jejich hospodaření.¹⁴⁰ Komunu je třeba zorganizovat tak, aby se stala vzorem a aby o ni sousední rolníci sami projevíli zájem; je třeba umět jim prakticky ukázat, jak se má pomáhat lidem, kteří hospodaří za tak těžkých podmínek, kdy není dost zboží a všechno je zpustošeno. Aby se stanovilo, jak to v praxi realizovat, je třeba vypracovat velmi podrobnou instrukci, v níž musí být uvedeny všechny formy pomoci okolnímu rolnickému obyvatelstvu, podle níž bude muset každá komuna hlásit, co udělala na podporu rolníků, a v níž musí být určeny způsoby, jak dosáhnout, aby se každá z existujících dvou tisíc komun a každý zhruba ze čtyř tisíc artělů staly buňkou schopnou rolníky utvrdit v nezvratném přesvědčení, že kolektivní zemědělství jako přechod k socialismu je užitečná věc, a ne nějaký vrtoch nebo blouznění.

Už jsem říkal, že zákon vyžaduje, aby komuny pomáhaly okolnímu rolnickému obyvatelstvu. V zákoně jsme to nemohli vyjádřit nějak jinak, uvést v něm nějaké praktické pokyny. Museli jsme stanovit obecné zásady a spoléhat na to, že uvědomělí soudruzi na venkově budou tento zákon svědomitě dodržovat a dokáží najít mnoho způsobů,

jak ho v praxi aplikovat na konkrétní hospodářské podmínky každého kraje. Ale každý zákon se samozřejmě dá obejít, dokonce pod pláštíkem jeho plnění. A nebude-li zákon o pomoci rolníkům používán poctivě, může se úplně změnit v hříčku a vést ke zcela opačným výsledkům.

Komuny se musí rozvíjet tak, aby se při styku s nimi a vlivem jejich hospodářské pomoci začaly měnit podmínky rolnického hospodářství a aby každá komuna, arťel nebo družstvo uměly dát základ ke zlepšování těchto podmínek a skutečně je zlepšovaly, a tím rolníkům v praxi dokazovaly, že jim tato změna přináší jen užitek.

Můžete si přirozeně myslet, že nám někdo řekne: K tomu, aby se hospodářství zlepšilo, je třeba mít jiné podmínky, než je dnešní hospodářský rozvrat, způsobený čtyřletou imperialistickou a dvouletou občanskou válkou, do které nás vehnali imperialisté. Za takových podmínek, jako jsou u nás, není na nějaké podstatné zlepšení rolnických hospodářství ani pomyšlení — budeme rádi, když to nějak vydržíme a neumřeme hladu.

Takovéhle pochybnosti mohou zcela přirozeně vzniknout. A kdybych měl na takové námitky odpovídat, řekl bych: Dejme tomu, že skutečně není možné v rozsáhlém měřítku zlepšit hospodářství, protože je ochromené, rozvrácené, není dost zboží, doprava vážne, hospodářská zvířata jsou vybitá a nářadí zničeno. Avšak v mnoha jednotlivých případech je nepochybně možné hospodářství alespoň trochu zlepšit. Ale dejme tomu, že není ani tato možnost. Znamená to snad, že komuny nemohou změnit život okolních rolníků a nemohou jim dokázat, že kolektivní zemědělské podniky nejsou uměle vypěstovaná skleníková květina, ale naopak znamenají novou pomoc dělnické vlády pracujícím rolníkům, kterým pomáhají v jejich boji proti kulakům? Jsem přesvědčen, že i tehdy, když se budeme na věc dívat takto, když připustíme, že za dnešního rozvratu není zlepšení možné, můžeme do-

sáhnout hodně, budeme-li mít v artělech a komunách poctivé komunisty.

Abych nemluvil naplano, zmíním se o tom, čemu se u nás ve městech říká subotniky. Byla tak nazvána několi- kahodinová bezplatná práce městských dělníků pro něja- kou společenskou potřebu vykonávaná navíc k tomu, co se od každého dělníka vyžaduje. Poprvé je uspořádali v Moskvě železničáři Moskevsko-kazaňské dráhy. Orga- nizováním subotníků odpověděli moskevští dělníci na jednu z výzev sovětské vlády, v níž se poukazovalo na to, že rudoarmějci přinášejí na frontách neslýchané oběti a že přes všechny útrapy, které musejí snášet, dosahují nad nepřáteli nevídaných vítězství, a v níž se zároveň pravilo, že tato vítězství dokážeme dovést do konce jen tehdy, jestliže se toto hrdinství a tato obětavost projeví nejen na frontách, ale i v zázemí. Je nepochybné, že mos- kevští dělníci musí snášet mnohem větší útrapy a bídu než rolníci, a když se seznámíte s jejich životními pod- mínkami a zamyslíte se nad tím, že za těchto neslýchaně těžkých podmínek dokázali organizovat subotniky, jistě uznáte, že výmluvami na těžké podmínky není možné uhýbat před tím, co se dá udělat za jakýchkoli podmínek, když se použije způsob, jaký použili moskevští dělníci. Nic nepomohlo zvýšit autoritu komunistické strany ve městě a úctu politicky neorganizovaných dělníků ke komunistům tak, jako tyto subotniky, když přestaly být oje- dinělým jevem a když se politicky neorganizovaní dělníci v praxi přesvědčili, že členové vládnoucí komunistické strany mají mnoho povinností a že komunisté přijímají do strany nové členy nikoli proto, aby měli výhody spoje- né s postavením vládní strany, ale proto, aby dávali pří- klad, jak pracovat skutečně komunisticky, tj. pracovat bezplatně. Komunismus je nejvyšší stupeň vývoje socia- lismu, v němž lidé pracují proto, že si uvědomují nutnost pracovat ve prospěch společnosti. Víme, že dnes nemůž- me zavádět socialistický pořádek — kéž by se ho dožily

naše děti nebo alespoň naši vnukové. Avšak členové vládnoucí komunistické strany na sebe berou ten nejtěžší úkol v boji proti kapitalismu — mobilizují nejlepší komunisty na frontu, a od těch, kteří nemohou být takto využiti, žádají, aby se účastnili subotníků.

Jestliže budete zavádět tyto subotníky, které se rozšířily v každém velkém průmyslovém městě a kterých se teď musí účastnit každý člen strany, přičemž za neplnění této povinnosti se trestá i vyloučením ze strany, jestliže použijete tento prostředek v komunách, artělech a družstvech, dokážete a musíte i za těch nejhorších podmínek dosáhnout toho, že rolník bude vidět v každé komuně, artělu a družstvu organizaci, která se nevyznačuje tím, že dostává státní podporu, ale tím, že sdružuje nejlepší představitele pracujících, kteří socialismus nejenom hlásají, ale dovedou ho také sami uskutečňovat, dovedou ukázat, že dokáží i za těch nejhorších podmínek komunisticky hospodařit a všemožně pomáhat okolnímu rolnickému obyvatelstvu. Tady neplatí žádné výmluvy, tady není možné odvolávat se na nedostatek zboží, nedostatek osiva nebo dobytčí mor. Máme zde kontrolu, která nám v každém případě umožní přesně říci, nakolik jsme v praxi zvládli onen těžký úkol, který jsme si vytyčili.

Věřím, že to společné shromáždění zástupců komun, artělů a družstev projedná a uvědomí si, že se použití tohoto způsobu skutečně stane účinným prostředkem k upevňování komun a artělů a povede k takovým praktickým výsledkům, kdy se v Rusku nevyskytne jediný případ, aby se rolníci stavěli ke komunám, artělům a družstvům nepřátelsky. To však nestačí: je třeba, aby s nimi rolníci sympatizovali. A my, představitelé sovětské moci, uděláme vše pro to, abychom tomu napomohli a aby se naše státní podpora z miliardového fondu nebo z jiných zdrojů poskytovala jen v těch případech, kdy se pracovní komuny a artěly skutečně budou v praxi sbližovat s okolními rolníky. Jinak považujeme jakoukoli pomoc artělům

nebo družstvům nejen za zbytečnou, ale i za naprosto škodlivou. Pomoc komun okolním rolníkům není možné považovat za pomoc vyplývající jen z přebytku, ale je třeba, aby to byla pomoc socialistická, tj. aby umožňovala rolníkům přecházet od individuálního, samostatného hospodaření k hospodaření kolektivnímu. A toho je možné dosáhnout jen metodou subotníků, o které jsem zde mluvil.

Jestliže využijete tyto zkušenosti městských dělníků, kteří zahájili hnutí za subotníky, ačkoli žijí v mnohem horších podmínkách než rolníci, jsem přesvědčen, že s jednomyslnou podporou vás všech dosáhneme, aby se každá z komun a každý z artělů, kterých dnes existuje několik tisíc, staly skutečnými šířiteli komunistických idejí a názorů mezi rolníky a praktickým příkladem, který jim bude ukazovat, že i když je komuna dosud slabý, malý výhonek, není to výhonek umělý, skleníkový, ale skutečný výhonek nového, socialistického zřízení. Jen tehdy trvale zvítězíme nad starou zaostalostí, rozvratem a bídou, jen tehdy se nebudeme bát žádných obtíží na naší další cestě.

Novinová zpráva otištěna

5. prosince 1919

v listu Izvěstija VCIK, č. 273

v plném znění otištěno 5. a 6.

prosince 1919 v listu

Pravda, č. 273 a 274

Podle textu Pravdy

O ČINNOSTI APARÁTU ZÁSOBOVACÍCH ORGÁNŮ

NÁVRH REZOLUCE

Zvolit komisi k projednání otázky.

Za hlavní a neodkladný úkol vytyčit za prvé obnovení a reorganizaci aparátu zásobovacích orgánů, za druhé podnícení iniciativy v práci těchto orgánů.

Ke splnění těchto úkolů stanovit tyto praktické prostředky:

zapojit do práce v co nejširším měřítku dělnická družstva;

rovněž, i když v menším měřítku, buržoazní družstva;

rychleji rozšířit dělnickou zásobovací inspekci na organizaci, která by zapojovala dělníky do práce na všech úsecích zásobování;

zavést pro jednotlivé skupiny zaměstnanců, dělníků a zvláště doporučených osob ze všech vrstev obyvatelstva prémiový systém, čímž se vyřeší a podnítl jejich zapojení do práce.

Neomezovat komisi na tyto úkoly, ale chápat je jako přibližné vymezení celkového zaměření její činnosti.

Do komise

zvolit ty, kdo nepracují v zásobování.

Do komise navrhuji

Kameněva

V. D. Bonče-Brujeviče

Šmidta

Rozhodně
zapojit
bez zařazení
do komise

Orlova, autora knihy *Činnost
sovětské vlády na úseku zásobování
potravinami*^[84]

Jakovlevovou
Sosnovského.

*Napsáno 6. prosince 1919
Poprvé otištěno roku 1933
v publikaci
Leninskij sbornik XXIV*

Podle rukopisu

*VII. CELORUSKÝ
SJEZD SOVĚTŮ¹⁴¹*

---

5. — 9. PROSINCE 1919

Stručná novinová zpráva

otištěna 6. prosince 1919

v listu Pravda, č. 274

Zkráceně otištěno

7., 9. a 10. prosince 1919

v listech Pravda, č. 275, 276 a 277,

a Izvěštija VCIK, č. 275 a 277

V plném znění otištěno roku 1920

v knize 7-j Vserossijskij sjezd

sovetov rabočich, krestjanskich,

krasnoarmějskich i kazačjich depu-

tatov. Stenografičeskij otčet

Podle stenogramu

porovnaného s textem listů

a textem knihy

Z P R Á V A
 C E L O R U S K É H O Ú S T Ř E D N Í H O
 V Ý K O N N É H O V Ý B O R U
 A R A D Y L I D O V Ý C H K O M I S A Ř Ů
 5. P R O S I N C E

(Potlesk, delegáti sjezdu vstávají a zdraví Lenina.) Soudružky a soudruzí! Mám vám přednést politickou zprávu, která má podle usnesení předsednictva zahrnovat zprávu Celoruského ústředního výkonného výboru a zprávu rady lidových komisařů. Doufám, že ode mne neočekáváte přehled zákonů a administrativních opatření realizovaných v uplynulém roce. Jistě to znáte z novin. Kromě toho téměř všechny naše komisariáty vydaly stručné brožurky, které budou rozdány všem delegátům sjezdu a v nichž je obsaženo to nejdůležitější, co každý komisariát v uplynulém období udělal. Chtěl bych vás upozornit na některé celkové výsledky, které podle mého názoru vyplynuly z toho, co jsme prožili, a mohou všem soudruhům delegátům poskytnout užitečný návod a materiál pro práci, kterou se teď budou na svých působištích zabývat.

Především, máme-li mluvit o politických výsledcích naší činnosti a o politických poučeních z ní, je samozřejmě na prvním místě mezinárodní postavení Sovětské republiky. Vždycky jsme říkali, jak před Říjnem, tak za Říjnové revoluce, že se pokládáme a můžeme pokládat jen za jeden z oddílů mezinárodní armády proletariátu, a to za oddíl, který se dostal do čela ne proto, že byl vyspělý a připravený, nýbrž proto, že Rusko má výjimečné podmínky, a že tedy budeme moci pokládat vítězství socialistické revoluce za definitivní teprve tehdy, až zvítězí

proletariát alespoň v několika vyspělých zemích. A právě v tomto směru jsme museli překonat nejvíc těžkostí.

To, že jsme, abych tak řekl, vsadili na mezinárodní revoluci, se celkem vzato ukázalo naprosto správné. Ale pokud jde o rychlost vývoje, prožili jsme zvláště těžké období, pocítili jsme na vlastní kůži to, že ve vyspělejších zemích se revoluce rozvíjela mnohem pomaleji, mnohem obtížněji a mnohem složitěji. Tomu se nemůžeme divit, protože pro takovou zemi, jako je Rusko, bylo přirozeně mnohem snazší zahájit socialistickou revoluci než pro zemi vyspělou. V každém případě nám však tento pomalejší, komplikovanější a klikatější vývoj socialistické revoluce v západní Evropě způsobil neuvěřitelné obtíže. A musíme si především položit otázku, jak se mohl stát takový zázrak, že se v zaostalé, zpustošené a válkou vyčerpané zemi sovětská moc udržela dva roky, přestože proti ní úporně bojoval nejprve německý imperialismus, který byl tehdy pokládán za všemocný, a potom imperialismus Dohody, který se před rokem vypořádal s Německem, takže neměl soupeře a ovládal bez výjimky všechny země světa? Vezmeme-li v úvahu pouze množství sil, zvážíme-li vojenské síly, je to skutečně zázrak, protože Dohoda byla a je mnohem silnější než my. A přesto je uplynulý rok významný právě tím, že jsme dosáhli obrovského vítězství — tak velkého vítězství, že snad můžeme bez nadsázky říci, že *hlavní obtíže jsou už za námi*. Ať nás ještě čekají sebevětší nebezpečí a obtíže, to hlavní už je zřejmé za námi. Musíme si ujasnit, čím to bylo způsobeno, a hlavně správně stanovit svou další politiku, protože v budoucnu se Dohoda téměř jistě ještě nejednou pokusí o intervenci a možná že se znovu obnoví někdejší loupežný spolek mezinárodních a ruských kapitalistů k obnově moci statkářů a kapitalistů a ke svržení sovětské moci v Rusku, zkrátka spolek sledující týž cíl — uhasit ohnisko světového socialistického požáru, kterým se stala Ruská socialistická federativní sovětská republika.

Zkoumáme-li z tohoto hlediska historii intervence Dohody a politické poučení, které z ní pro nás vyplývá, řekl bych, že se tato historie dělí na tři hlavní etapy, z nichž každá nám postupně přináší naprosté a trvalé vítězství.

První etapou byl pokus Dohody zúčtovat se Sovětským Ruskem pomocí svého vlastního vojska, což bylo pro ni přirozeně schůdnější a snazší. Když Dohoda porazila Německo, měla přece miliónové armády, které se ještě otevřeně nedožadovaly míru a které se hned nevzpamatovaly ze strachu před německým imperialismem, jímž je ve všech západních zemích strašili. Pro Dohodu bylo jisté v takové době z hlediska vojenského i z hlediska zahraničněpolitického velmi snadné vzít desetinu svých armád a poslat je do Ruska. Nezapomínejte, že Dohoda měla svrchovanou moc na moři, naprostou převahu nad ostatními v námořních silách. Měla stále v rukou přepravu vojsk a jejich zásobování. Kdyby tehdy Dohoda, která nás nenáviděla tak, jak jen buržoazie může nenávidět socialistickou revoluci, kdyby byla dokázala třeba jen s částečným úspěchem zasadit proti nám jen desetinu svých armád, není nejmenší pochyby, že by byl osud Sovětského Ruska zpečetěn a že by je stihl úděl Maďarska.

Proč se to Dohodě nepodařilo? Vysadila jednotky v Murmansk. Tažení na Sibiř bylo podniknuto pomocí vojsk Dohody, odlehlá část východní Sibiře je dosud v rukou japonských jednotek a v celé západní Sibiři byly vojenské oddíly všech států Dohody, i když nevelké, ale přece jen tam byly. Potom se na jihu Ruska vylodily francouzské jednotky. To byla první etapa mezinárodního zasahování do našich záležitostí, takřkajíc první pokus zlikvidovat sovětskou moc pomocí jednotek, které měla Dohoda k dispozici, tj. pomocí dělníků a rolníků z vyspělejších zemí, přičemž tyto jednotky byly skvěle vybavené, a pokud jde o technické a materiální podmínky tažení, neexistovalo nic, co by Dohoda nebyla schopna zajistit. Neměla před sebou žádné překážky. Čím tedy můžeme

vysvětlit, že tento pokus ztroskotat? Skončil tím, že Dohoda musela své jednotky z Ruska stáhnout, protože se ukázalo, že nejsou schopny bojovat proti revolučnímu Sovětskému Rusku. To byl pro nás, soudruzi, vždycky hlavní a nejdůležitější argument. Od samého počátku revoluce jsme říkali, že jsme stranou mezinárodního proletariátu a že jakkoli velké budou obtíže revoluce, nastane doba, kdy se v nejrozhodnějším okamžiku projeví sympatie a solidarita dělníků utlačovaných mezinárodním imperialismem. Obviňovali nás kvůli tomu z utopismu. Ale praxe ukázala, že i když není vždycky možné spoléhat na všechny akce proletariátu, daly nám uplynulé dva roky světových dějin nesčíslněkrát za pravdu. Pokus Angličanů a Francouzů rozdrtit Sovětské Rusko vlastními vojsky, pokus slibující určitě velmi rychlé a velmi snadné vítězství, tento pokus ztroskotat: anglické jednotky vyklidily Archangelsk a francouzské jednotky, které se vylodily na jihu, se všechny vrátily domů. Dnes víme — přes blokádu a přes obklíčení k nám přece jen pronikají zprávy ze západní Evropy, dostáváme, i když jen některá čísla, anglických a francouzských novin, z nichž se dovídáme, že se do Anglie přece jen dostávaly dopisy anglických vojáků z Archangelské oblasti a byly tam uveřejňovány. Víme, že jméno francouzské soudružky Jeanny Labourbové, která odjela do Oděsy propagovat mezi francouzskými dělníky a vojáky komunistické ideje a byla tam zastřelena, že toto jméno zná všechen francouzský proletariát a že se stalo bojovým heslem, stalo se jménem, kolem něhož se sjednotili všichni francouzští dělníci bez rozdílu frakčních směrů v syndikalismu, zdánlivě tak těžko překonatelných — všichni se sjednotili k boji proti mezinárodnímu imperialismu. To, co jednou napsal soudruh Radek — kterého naštěstí, jak se dnes dovídáme, Němci propustili na svobodu a s nímž se snad brzy shledáme — že půda Ruska zachvácená revolučním požárem bude pro vojska Dohody příliš žhavá, to, co vypadalo jako pou-

ná nadsázka publicisty, se doslova splnilo. Opravdu se ukázalo, že anglické a francouzské jednotky nejsou na naší půdě přes všechnu naši zaostalost a přes všechny těžkosti našeho boje schopny proti nám bojovat. Dopadlo to v náš prospěch. Když poprvé zkusili nasadit proti nám nasově vojenské síly — a bez nich není možné zvítězit, vedlo to díky správnému třídnímu instinktu jen k tomu, že francouzští a angličtí vojáci přivezli z Ruska právě tu bolševickou nákazu, před kterou se chtěli němečtí imperialisté chránit, když vypovídali z Berlína naše diplomaty¹⁴². Mysleli, že se tím zabarikádují před nákazou bolševismu, která teď vyvolala v celém Německu růst dělnického hnutí. Toto vítězství, jehož jsme dosáhli tím, že jsme si vynutili stažení anglických a francouzských jednotek, bylo naším nejvýznamnějším vítězstvím nad Doholou. Připravili jsme ji o její vojáky. Čelili jsme její obrovské vojenské a technické převaze tím, že jsme tuto převahu zmařili solidaritou pracujících proti imperialistickým vládám.

A tady se ukázalo, jak je povrchní, jak je nepřesné považovat tyto zdánlivě demokratické země podle znaků, podle nichž se obvykle posuzují. Mají v parlamentech stabilní buržoazní většinu. A tomu říkají »demokracie«. »Demokracie« je podle nich to, že kapitál vládne a všechno utlačuje, že dosud používá válečnou cenzuru. Mezi milióny výtisků jejich novin a časopisů se stěží najde několik čísel, v nichž by psali něco, třeba zastřeně, ve prospěch bolševiků. Proto říkají: »Jsme před bolševiky zajištěni, u nás vládne pořádek« — a ten nazývají »demokracií«. Jak se tedy mohlo stát, že si malá část anglických vojáků a francouzských námořníků mohla vynutit stažení úrmád Dohody z Ruska? Tady něco neklape. To znamená, že lidové masy jsou na naší straně dokonce i v Anglii, ve Francii a v Americe; to znamená, že všechny ty špičky jsou samý podvod, jak to vždycky tvrdili socialisté, kteří nechtěli zradit socialismus; to znamená, že buržoaz-

ní parlamentarismus, buržoazní demokracie a buržoazní svoboda tisku je jenom svoboda pro kapitalisty, svoboda kupovat si veřejné mínění, tlačit na ně vší silou peněz. Tohle říkali vždycky socialisté, dokud je imperialistická válka nerozdělila do národních táborů a neudělala z každé národní skupiny socialistů lokaje vlastní buržoazie. To říkali socialisté před válkou a za války to vždycky říkali internacionalisté a bolševici — a všechno se to plně potvrdilo. Všechny ty špičky a celý ten krásný zevnějšek je podvod, který je masám stále jasnější. Všichni mají plno řečí o demokratismu, ale v žádném parlamentě na světě se neodvážili vyslovit, že vyhlásují Sovětskému Rusku válku. Proto čteme v celé řadě francouzských, anglických a amerických publikací, které se k nám dostaly, návrh: »Hlavy států musí být postaveny před soud za to, že porušily ústavu, za to, že vedou proti Rusku válku bez jejího vyhlášení.« Kdy, kde, podle jakého článku ústavy a v kterém parlamentu byla tato válka odhlasována? Kde svolali poslance, třeba potom, co zavřeli všechny bolševiky a bolševizující živly, jak je nazývá francouzský tisk, do vězení? Ani za těchto okolností nebyli s to ve svých parlamentech říci, že válčí proti Rusku. To bylo příčinou, proč nás skvěle vyzbrojené a dosud nikdy neporažené anglické a francouzské jednotky nedokázaly porazit a ustoupily jak z archangelského severu, tak i z jihu.

To je naše první a nejdůležitější vítězství, protože to není jen vítězství vojenské, a dokonce vůbec ne vojenské; ve skutečnosti je to vítězství mezinárodní solidarity pracujících, v jejímž jménu jsme zahajovali celou revoluci a na niž jsme se odvolávali, když jsme říkali, že i kdybychom měli sebevíc zkoušet, vývoj nevyhnutelné mezinárodní revoluce všechny oběti stonásobně vyváží. Projevilo se to v tom, že jsme na onom poli, kde hrají hlavní úlohu ty nejhrubší a materiální faktory, totiž na poli vojenském, nad Dohodou zvítězili tím, že jsme ji připravili o dělníky a rolníky oblečené do vojenských uniforem.

Po tomto prvním vítězství nastalo druhé období zasa-
ování Dohody do našich záležitostí. V čele každého ná-
oda stojí skupina politiků, kteří mají bohaté zkušenosti,
protože jim tato karta nevyšla, vsadili na jinou — vyu-
ili svou světovládu. Neexistuje jediná země, nezbylo teď
a zeměkouli jediné místo, které by anglický, francouzský
americký finanční kapitál ve skutečnosti plně neovládl.
Na tom založili svůj nový pokus: donutit malé státy, které
ousedí s Ruskem a z nichž se mnohé teprve za války
svobodily a získaly možnost vyhlásit svou nezávislost
— Polsko, Estonsko, Finsko, Gruzii, Ukrajinu aj. — po-
us: donutit tyto malé státy, aby za anglické, francouzské
americké peníze válčily proti Rusku.

Snad si, soudruzi, vzpomínáte, jak naše noviny při-
esly zprávu o projevu známého anglického ministra
Churchilla, který prohlásil, že na Rusko zaútočí čtrnáct
tátů a že do září padne Petrohrad a do prosince Mo-
kva^[159]. Slyšel jsem, že Churchill později tuto zprávu de-
nentoval, ale pocházela ze švédského listu Folkets Dag-
blad Politiken z 25. srpna. I kdyby se ukázalo, že ani
ento pramen není spolehlivý, přesto velmi dobře víme,
že Churchill a angličtí imperialisté jednali právě takhle.
Víme velmi dobře, že dělali na Finsko, Estonsko a jiné
nalé země všemožný nátlak, aby válčily proti Sovětské-
nu Rusku. Četl jsem jeden úvodník v anglickém listu Ti-
nes^[183] — nejvlivnějším buržoazním listu v Anglii
— napsaný v době, kdy Juděničovy jednotky, jak známo
ryzbrojené a vybavené Dohodou a dopravené na jejích
odích, byly několik verst od Petrohradu a dobyly Dě-
skoje Selo. Článek byl skutečným tažením, v němž byly
využity všechny formy nátlaku — vojenského, diploma-
tického i historického. Anglický kapitál napadal Finsko
a dával mu ultimátum: »Na Finsko se soustředila pozor-
nost celého světa,« říkali angličtí kapitalisté, »celý osud
Finska závisí na tom, zda pochopí, jaké je jeho poslání,
a pomůže potlačit špinavou, kalnou a krvavou vlnu bolše-

vismu a osvobodit Rusko.« A za tento »vznešený a morální« čin, za tento »ušlechtilý a kulturní« čin slibovali Finsku tolik a tolik miliónů liber, určitou část území a určité výhody. A jaký byl výsledek? V době, kdy byly Juděničovy jednotky několik verst od Petrohradu a Děnikin stál severně od Orлу, byla by jim stačila sebemenší pomoc a o osudu Petrohradu by bylo brzy rozhodnuto ve prospěch našich nepřátel, a to velice rychle a s nepatrnými ztrátami.

Veškerý nátlak Dohody dolehl na Finsko, a Finsko je u ní až po krk zadlužené. A nejenže je zadlužené: bez pomoci těchto zemí nemůže přežít ani měsíc. Jak se tedy mohl stát takový »zázrak«, že jsme vyhráli zápas s takovým nepřítelem? A my jsme ho vyhráli. Finsko do války nevstoupilo a Juděnič i Děnikin byli poraženi právě v okamžiku, kdy by jejich společný boj zcela jistě a nesmírně rychle rozhodl celý zápas ve prospěch mezinárodního kapitalismu. V této velmi vážné a těžké zkoušce jsme zápas s mezinárodním imperialismem vyhráli. Jak to, že jsme ho vyhráli? Jak se mohl stát takový »zázrak«? Stalo se to proto, že Dohoda počítala s tím, s čím počítají všechny kapitalistické státy, které používají jen a jen podvod a nátlak, a proto každým svým krokem proti sobě vyvolávala takový odpor, že jsme z toho měli prospěch my. Byli jsme špatně vyzbrojeni a vyčerpáni a finským dělníkům, které utiskovala finská buržoazie, jsme říkali: »Nesmíte proti nám válčit.« Dohoda uplatňovala veškerou sílu svých zbraní, své zahraniční moci a svých zásob potravin, které mohla těmto zemím dát, a žádala, aby proti nám bojovaly. Tento zápas jsme vyhráli. Vyhráli jsme proto, že Dohoda už neměla vlastní vojsko, které by mohla proti nám postavit, a byla nucena bojovat silami malých národů, jenomže malé národy, nejen dělníci a rolníci, ale i značná část buržoazie, která dělnickou třídu potlačila, nakonec proti nám nešly.

Když imperialisté Dohody mluvili o demokracii a ne-

závislosti, byly tyto národy tak troufalé (ovšem z hlediska Dohody), kdežto z našeho hlediska tak naivní, že braly tyto sliby vážně a chápaly tuto nezávislost jako skutečnou nezávislost, a ne jako prostředek k obohacování anglických a francouzských kapitalistů. Myslely si, že demokracie znamená žít svobodně, a ne to, že všichni američtí multimilionáři mohou jejich zemi drancovat a že se každý důstojníček s modrou krví může chovat jako hulvát a stát se drzým spekulantem, který je pro stonásobné zisky schopen těch největších špinavostí. A proto jsme zvítězili! Při nátlaku na tyto malé země, na každou z těchto čtrnácti zemí, narážela Dohoda na odpor. Finská buržoazie, která potlačila desetitisíce finských dělníků bílým terorem a ví, že jí to nezapomenou a že už neexistují německé bodáky, které jí to umožňovaly — tato finská buržoazie nenávidí bolševiky z hloubi duše, jak jen může nenávidět vydřiduch dělníky, kteří ho svrhli. A přesto si tato finská buržoazie řekla: »Když budeme jednat podle pokynů Dohody, rozhodně ztratíme jakoukoli naději na nezávislost.« A tuto nezávislost jim dali bolševici v listopadu 1917, kdy byla ve Finsku buržoazní vláda. A tak byly široké kruhy finské buržoazie na vahách. Zápas s Dohodou jsme vyhráli proto, že spoléhala na malé národy a zároveň je od sebe odpudila.

Tato zkušenost potvrzuje v obrovském, světodějném měřítku to, co jsme vždycky říkali. Na světě existují dvě síly, které mohou rozhodnout o osudu lidstva. Jednou silou je mezinárodní kapitalismus, a jestliže zvítězí, projeví tuto sílu nesmírnou bestialitou, jak o tom svědčí dějinný vývoj každého malého národa. Druhou silou je mezinárodní proletariát bojující za socialistickou revoluci pomocí diktatury proletariátu, kterou nazývá demokracií dělníků. Ani kolísavé živly u nás v Rusku, ani buržoazie malých zemí nám nevěřily a prohlašovaly nás za utopisty nebo násilníky, ba i za něco ještě horšího — neexistuje žádné nesmyslné a nehorázné obvinění, které by proti

nám nevznesly. Ale když se vyhrotila otázka, zda jít s Dohodou a pomáhat jí likvidovat bolševiky, nebo zda pomoci bolševikům svou neutralitou, ukázalo se, že jsme tento zápas vyhráli, když se rozhodli pro neutralitu. Ačkoli jsme neměli žádné smlouvy, zatímco Anglie, Francie a Amerika měly všelijaké směnky a všelijaké smlouvy, přesto se malé země zachovaly tak, jak jsme si přáli my, a to ne proto, že by bylo polské, finské, litevské a lotyšské buržoazii působilo potěšení dělat politiku pro krásné oči bolševiků — to je přirozeně nesmysl, ale proto, že jsme správně zhodnotili světodějně síly: že buď zvítězí brutální kapitál, a ať půjde o kteroukoli demokratickou republiku, bude utlačovat všechny malé národy na světě; nebo zvítězí diktatura proletariátu — a jen v tom je naděje všech pracujících a všech malých, utlačovaných a slabých národů. Ukázalo se, že jsme měli pravdu nejen v teorii, ale i v praxi světové politiky. Když se u nás rozpoutal zápas o vojenské síly Finska a Estonska, vyhráli jsme ho, třebaže nás mohli nepatrnými silami zničit. A přestože Dohoda hodila na váhy všechno, celou obrovskou sílu svého finančního nátlaku, své vojenské moci i dodávek potravin, aby přinutila Finsko bojovat, přesto jsme tento zápas vyhráli.

To je, soudruzi, druhá etapa mezinárodní intervence, to je naše druhé světodějně vítězství. Za prvé jsme připravili Anglii, Francii a Ameriku o jejich dělníky a rolníky. Tito vojáci nebyli s to proti nám bojovat. Za druhé jsme je připravili o malé země, které jsou jinak všechny proti nám a v nichž nevládne sovětská, nýbrž buržoazní moc. Zachovaly však vůči nám přátelskou neutralitu a postavily se proti všemocné Dohodě, protože Dohoda byla dravec, který je chtěl rdousit.

Zde se stalo v mezinárodním měřítku totéž, co se stalo se sibiřskými rolníky, kteří věřili v Ústavodárné shromáždění a pomáhali eserům a menševikům spojit se s Kolčakem a bojovat proti nám. Když se přesvědčili, že Kolčak

e představitelem té nejkořistnější, nejdravější diktatury, diktatury statkářů a kapitalistů, která je horší než carská, zorganizovali na Sibiři velkou řadu povstání, z nichž jsme dostali od soudruhů přesné zprávy a která nám teď zajistila úplné navrácení Sibiře, tentokrát uvědomělé. To, co se stalo se sibiřskými mužiky, přes všechnu jejich nevyspělost a politickou zaostalost, totéž se teď stalo v mnohem širším měřítku, v měřítku světovém se všemi malými národy. Nenáviděly bolševiky, některé z nich je krvavě, zběsilým bílým terorem umlčovaly, ale když spatřily »osvoboditele«, anglické důstojníky, pochopily, co znamená anglická a americká »demokracie«. Když přišli představitelé anglické a americké buržoazie do Finska a Estonska, začali umlčovat ještě bezohledněji než ruští imperialisté — bezohledněji proto, že ruští imperialisté byli představiteli starých časů a neuměli pořádně utlačovat, kdežto tito lidé utlačovat umějí a utlačují dokonale.

Proto je vítězství ve druhé etapě mnohem pevnější, než se dnes zdá. Vůbec nepřeháním a pokládám přehánění za velmi nebezpečné. Vůbec nepochybuji, že se Dohoda bude ještě pokoušet štvát proti nám ten či onen malý stát, který s námi sousedí. Bude se o to pokoušet, protože malé státy jsou na ní úplně závislé a protože všechny řeči o svobodě, nezávislosti a demokracii jsou jenom pokrytectví a Dohoda je může přinutit, aby šly znovu proti nám. Jestliže však tento pokus ztroskotal v tak vhodném okamžiku, kdy bylo proti nám snadné bojovat, pak myslím můžeme s jistotou říci, že v tomto směru je už bezpochyby hlavní obtíž za námi. Právem to můžeme říci bez jakékoli nadsázky a s plným vědomím, že Dohoda má obrovskou převahu sil. Naše vítězství je trvalé. K pokusům dojde, ale odrazíme je snáze, protože malé státy se za celou dobu svého buržoazního zřízení přesvědčily, ne teoreticky — na teorii tito pánové nejsou, ale ze zkušenosti, že Dohoda je troufalejší a nestydatější dravec, než se

jím zdají být bolševici, kterými se v celé Evropě straší děti a vzdělaní měšťáci.

Ale na to se naše vítězství neomezují. Za prvé jsme na Dohodě vybojovali její dělníky a rolníky, za druhé jsme dosáhli toho, že malé národy, které jsou jejími otroky, jsou vůči nám neutrální, a za třetí jsme začali Dohodu připravovat v jejích vlastních zemích o maloburžoazii a vzdělané měšťáky, kteří byli zcela proti nám. Na důkaz toho bych se chtěl odvolat na list l'Humanité z 26. října, který mám před sebou. Tento list, který vždycky patřil k II. internacionále, byl za války zuřivě šovinistický, zaujímal stanovisko takových socialistů, jako jsou naši menševici a praví eseři, a dodnes hraje úlohu smiřovatele — tento list prohlašuje, že se přesvědčil o změně ve smýšlení dělníků. Nepřesvědčil se o tom v Oděse, nýbrž na pařížských ulicích a shromážděních, kde dělníci nepustili ke slovu nikoho, kdo by se opovážil říci něco proti bolševickému Rusku. Jako politikové, kteří se v několika revolucích leccemu naučili, a jako lidé, kteří jsou si vědomi, co znamenají lidové masy, se neodvažují o intervenci ani ceknout a všichni se vyslovují proti ní. A nejen to. Nejenže takhle mluví socialisté (říkají si socialisté, i když už dávno víme, co je to za socialisty), ale v témže čísle l'Humanité z 26. října, které jsem citoval, je uveřejněno prohlášení^[186] celé řady představitelů francouzské inteligence a francouzského veřejného mínění. V tomto prohlášení, které jako první podepsal Anatole France a podepsal je také Ferdinand Buisson, jsem napočítal 71 jmen představitelů buržoazní inteligence známých po celé Francii, kteří říkají, že jsou proti zasahování do záležitostí Ruska, protože blokáda, odsuzující děti a starce k smrti hladem, je z hlediska kultury a civilizace nepřípustná, a to že nemohou strpět. A známý francouzský historik Aulard, plně zaujímající buržoazní stanovisko, píše ve svém dopise: »Jako Francouz jsem nepřitelem bolševiků, jako Francouz jsem zastáncem demokracie a bylo by směš-

né podezírat mě z opačného názoru, ale když čtu, že Francie vyzývá Německo, aby se zúčastnilo blokády Ruska, když čtu, že Francie se obrací na Německo s tímto návrhem, cítím, že se červenám studem.«¹⁴³ Je to možná jen literární vyjádření pocitů představitele inteligence, avšak můžeme říci, že to je naše třetí vítězství nad imperialistickou Francií přímo ve Francii. Právě o tom svědčí toto vystoupení, nejisté a samo o sobě ubohé, vystoupení té inteligence, která, jak jsme viděli na desítkách a stovkách příkladů, dovede dělat mnohem víc rámusu, než jaká je její skutečná síla, ale která má tu vlastnost, že je dobrým barometrem a ukazuje, kam se přiklání maloburžoazie a kam se přiklání skrz naskrz buržoazní veřejné mínění. Jestliže jsme ve Francii, kde o nás všechen buržoazní tisk píše jedině samé lži, dosáhli takového výsledku, pak si říkáme: Vypadá to, jako by ve Francii začínala druhá Dreyfusova aféra¹⁴⁴, jenže mnohem větší. Tehdy bojovala buržoazní inteligence proti klerikální a vojenské reakci a dělnická třída to tehdy nemohla pokládat za svou věc, tehdy nebyly objektivní podmínky pro vznik tak silných revolučních nálad jako dnes. Kdežto dnes? Jestliže francouzská buržoazní inteligence po nedávném vítězství té nejběsílejší reakce ve volbách a po nastolení režimu, který tam dnes vůči bolševikům existuje, říká, že se hanbí za spojenectví krajně reakční Francie s krajně reakčním Německem, za spojenectví, jehož cílem je vyhladovět dělníky a rolníky v Rusku, pak si říkáme: To je, soudruzi, třetí a nejvýznamnější vítězství. A chtěl bych vidět, jak za takové vnitrostátní situace uskuteční pánové Clemenceau, Lloyd George a Wilson svůj plán nových úkladů proti Rusku, o nichž sní. Jen to, pánové, zkuste! (Potelk.)

Soudružky a soudruzi, opakují, že by bylo nesmírnou chybou, kdybychom z toho vyvozovali příliš ukvapené závěry. Není pochyby, že oni své pokusy obnoví. Jsme však pevně přesvědčeni, že tyto pokusy ztroskotají, ať je

podniknou jakkoli velké síly. Můžeme říci, že občanská válka, kterou jsme vedli s tak nesmírnými oběťmi, byla vítězná. Byla vítězná nejen v ruském měřítku, ale i v měřítku světovém. Každý závěr, který jsem uvedl, jsem vyvodil z výsledků vojenského tažení. Proto, opakuji, budou nové pokusy odsouzeny k nezdaru, protože jsou mnohem slabší než dříve, kdežto my jsme se po našem vítězství nad Kolčakem a nad Juděničem a po začínajícím vítězství nad Děnikinem, které bude zřejmě naprosté, stali mnohem silnější. Nepomáhala snad tato všemocná Dohoda Kolčakovi? Nepodporovali snad uralští a sibiřští rolníci, kteří dali ve volbách do Ústavodárného shromáždění nejméně hlasů bolševikům, nepodporovali vesměs frontu Ústavodárného shromáždění, jež byla tehdy frontou menševiků a eserů, a nebyli snad nejlepším lidským materiálem proti komunistům? Nebyla snad Sibiř krajem, v němž neexistovalo statkářské vlastnictví půdy a kde jsme nemohli rolnickým masám hned pomoci tak, jako jsme pomohli všem ruským rolníkům? Co tedy Kolčakovi chybělo, aby nás porazil? Chybělo mu to, co chybí všem imperialistům. Zůstal vykořisťovatelem a musel jednat za situace, která byla výsledkem světové války, za situace, která dovolovala jen žvanit o demokracii a svobodě a umožňovala existenci buď jedné, nebo druhé diktatury: buď diktatury vykořisťovatelů, kteří zuřivě hájí své výsady a prohlašují, že musí být zaplacený úrok za směňky, kterými chtějí ždímat ze všech národů miliardy, nebo diktatury dělníků, kteří bojují proti moci kapitalistů a chtějí pevně zajistit moc pracujících. Jen proto Kolčak zkrachoval. Takto, a ne hlasovacími lístky — což jistě za určitých okolností není špatný způsob —, nýbrž činy rozhodli sibiřští a uralští rolníci o svém osudu. V létě roku 1918 nebyli s bolševiky spokojeni. Viděli, že je bolševici nutí odvádět přebytky obilí nikoli za spekuláční ceny, a přiklonili se ke Kolčakovi. Teď prohlédli, srovnali si to a dospěli k jinému závěru. Pochopili přes veškerou teorii,

kteřou jim vykládali, protože na vlastní kůži poznali, co mnozí menševici a eseři nechtějí z teorie pochopit (potlesk), že totiž mohou existovat jen dvě diktatury a že je nutné vybrat si buď diktaturu dělníků — a to znamená pomoci všem pracujícím svrhnout útlak vykořisťovatelů —, nebo diktaturu vykořisťovatelů. Získali jsme rolníky na svou stranu a dokázali jsme v praxi velmi krušné a spojené s neslýchanými obtížemi, že jako představitelé dělnické třídy dovedeme vést rolnictvo lépe a úspěšněji než kterákoli jiná strana. Ostatní strany nás rády obviňují, že bojujeme proti rolníkům a že se s nimi neumíme slušně dohodnout, a všichni nabízejí své laskavé a ušlechtilé služby, aby nás s rolníky smířili. Děkujeme uctivě, pánové, ale nemyslíme si, že se vám to podaří. Pokud jde o nás, my jsme aspoň dávno dokázali, že to umíme. Nemalovali jsme rolníkům v růžových barvách, že se mohou z kapitalistické společnosti vymanit bez železné kázně a pevné moci dělnické třídy a že se světodějná otázka boje proti kapitálu vyřeší pouhým sbíráním hlasovacích lístků. Říkali jsme otevřeně, že diktatura je tvrdé a pádné slovo, dokonce i potřísněné krví, ale říkali jsme, že diktatura dělníků zajistí rolníkům svržení útluaku vykořisťovatelů, a ukázalo se, že jsme měli pravdu. Rolníci zažili v praxi obě diktatury a vybrali si diktaturu dělnické třídy — a s ní půjdou dál až k úplnému vítězství. (Potlesk.)

Soudruzi, z toho, co jsem řekl o našich mezinárodních vítězstvích, vyplývá — a myslím, že o tom nemusíme dlouho hovořit —, že musíme znovu, naprosto věčně a klidně předložit náš návrh na uzavření míru. Musíme to udělat proto, že už jsme takový návrh podávali mnohokrát. A pokaždé, když jsme ho podávali, stoupali jsme v očích každého vzdělaného člověka, dokonce i našeho nepřítele, a tento vzdělaný člověk se hanbou červenal. Tak to bylo, když sem přijel Bullitt, když ho přijal soudruh Čičerin, hovořil s ním a se mnou a když jsme po několika hodinách uzavřeli předběžnou mírovou smlou-

vu^[101]. Přesvědčoval nás (tito pánové se rádi vychloubají), že Amerika je všechno a kdo prý by respektoval Francii, když je Amerika tak silná. Když jsme smlouvu podepsali, udělal francouzský i anglický ministr takovéhle gesto. (Lenin dělá výmluvný pohyb nohou. Smích.) Bullittovi zbyl jen bezcenný cár papíru, takže mu řekli: »Koho by napadlo, že budete tak naivní a hloupý a uvěříte v demokracismus Anglie a Francie!« (Potlesk.) A nato čtu v témže čísle úplný text smlouvy s Bullittem ve francouzštině¹⁴⁵ — a později to bylo uveřejněno ve všech anglických a amerických novinách. Nakonec se sami celému světu předvedli jako podvodníci nebo jako uličníci — ať si každý vybere! (Potlesk.) Všechny sympatie, dokonce i maloměšťáků, dokonce i poněkud vzdělanější buržoazie, která si vzpomněla, že sama kdysi bojovala proti svým císařům a králům, jsou na naší straně, protože jsme s věcností podepsali velmi těžké mírové podmínky a řekli jsme: »Krev našich dělníků a vojáků je nám drahá; jako obchodníkům vám zaplatíme za mír velké výkupné; přistoupíme na velké výkupné, jen abychom zachránili životy dělníků a rolníků.« Proto myslím, že nemusíme dlouho mluvit, a v závěru vám přečtu návrh rezoluce, která by vyjádřila jménem sjezdu sovětů naše neochvějné přání provádět mírovou politiku. (Potlesk.)

Teď bych chtěl přejít od mezinárodní a vojenské části zprávy k části vnitropolitické.

Dosáhli jsme tří obrovských vítězství nad Dohodou a nebyla to zdaleka jen vítězství vojenská. Byla to vítězství diktatury dělnické třídy a každé toto vítězství upevňovalo naše postavení nejen proto, že náš nepřítel slábl a ztrácel vojsko, naše mezinárodní postavení se upevňovalo proto, že jsme stoupali v očích veškerého pracujícího lidu a dokonce mnoha příslušníků buržoazie. A v tomto směru nám vítězství, kterých jsme dosáhli nad Kolčakem a Juděničem a kterých teď dosahujeme nad Děnikinem, umožní získávat sympatie i nadále

pokojnou cestou v mnohem větším rozsahu než dosud.

Vždycky jsme byli obviňováni z terorismu. Je to často užívané obvinění, které se neustále objevuje na stránkách novin. Obviňují nás, že jsme udělali z terorismu zásluhu. Odpovídáme na to: »Takové pomluvě nemůžete sami věřit.« Týž historik Aulard, který napsal dopis do l'Humanité, tvrdí: »Studoval jsem dějiny a přednášel jsem je. Když čtu, že mezi bolševiky jsou samé nestvůry, zrůdy a příšery, říkám si: Totéž se psalo o Robespierrovi a Dantonovi. Tím — říká — naprosto nesrovnávám dnešní Rusy s těmito vynikajícími lidmi, nic takového; ani trochu se jim nepodobají. Jako historik však říkám: není možné věřit všemu, co se říká.« Když takhle začíná mluvit buržoazní historik, vidíme, že se i lež, která se o nás šíří, začíná rozptylovat. Říkáme: teror nám vnutili. Zapomíná se, že terorismus vyvolal vpád všemocné Dohody. Copak to není teror, když loďstvo celého světa blokuje hladovějící zemi? Copak to není teror, když zástupci cizích států, opírající se o údajnou diplomatickou imunitu, organizují bělogvardějská povstání? Je třeba dívat se na věci aspoň trochu střízlivě. Je přece třeba chápat, že ve snaze potlačit revoluci vsadil mezinárodní imperialismus všechno na jednu kartu, že se nezastavuje před ničím a říká: »Za jednoho důstojníka — jednoho komunistu, a vyhraje!« A mají pravdu. Kdybychom se byli na tyto armády, vybudované mezinárodními dravci a zdivočelé válkou, pokusili působit slovy a přesvědčováním, působit na ně jinak než terorem, neudrželi bychom se ani dva měsíce, to bychom byli bláhoví. Teror nám byl vnucen terorismem Dohody, terorem světovládného kapitalismu, který potlačoval a potlačuje dělníky a rolníky a odsuzuje je k smrti hladem za to, že bojují za svobodu své země. A každý krok vpřed v našich vítězstvích nad touto první a poslední příčinou teroru bude nutně provázen tím, že se při svém vládnutí postupně obejdeme bez tohoto prostředku přesvědčování a působení.

To, co tvrdíme o terorismu, platí i o našem vztahu ke všem kolísavým živlům. Obviňují nás, že jsme vytvořili neuvěřitelně těžké podmínky pro střední vrstvy, pro buržoazní inteligenci. Říkáme: Imperialistická válka byla pokračováním imperialistické politiky, proto vyvolala revoluci. Za imperialistické války všichni cítili, že ji vede buržoazie pro své loupežné zájmy, že v této válce lid hyne, kdežto buržoazie bohatne. To je hlavní motiv, který prostupuje veškerou politikou buržoazie ve všech zemích, a to ji ničí a nadobro zničí. Naše válka je však pokračováním politiky revoluce, a každý dělník a rolník ví — a pokud neví, tak to instinktivně cítí a vidí, že je to válka, která se vede na obranu před vykořisťovateli, válka, která vyžaduje nejvíc obětí od dělníků a rolníků, ale nezastavuje se před ničím a žádá tyto oběti i od ostatních tříd. Víme, že je to pro ně těžší než pro dělníky a rolníky, protože patřili k privilegované třídě. Říkáme však, že když jde o osvobození miliónů pracujících od vykořisťování, pak by vláda, která by váhala žádat oběti od ostatních tříd, nebyla vládou socialistickou, ale zrádčovskou. Jestliže jsme uvalovali břemeno na střední vrstvy, bylo to proto, že nás vlády Dohody zahnalý do nesmírně těžké situace. A každý krok v našich vítězstvích — víme to ze zkušenosti naší revoluce, ale nemohu se tím podrobně zabývat — je provázen tím, že se stále víc a víc kolísavých živlů, přes veškeré váhání a četné pokusy vrátit se zpátky, přesvědčuje o tom, že skutečně není jiná volba než mezi diktaturou pracujících a mocí vykořisťovatelů. Jestliže tyto živly prožívaly těžkou dobu, nemá na tom vinu bolševická moc, nýbrž bělogvardějci a Dohoda a jejich porážka bude skutečným a trvalým předpokladem pro zlepšení postavení všech těchto tříd. Co se toho týče, chtěl bych, soudruzi, přejít k poučením z politických zkušeností v zemi a říci několik slov o tom, jaký dosah má válka.

Naše válka je pokračováním politiky revoluce, politiky svržení vykořisťovatelů, kapitalistů a statkářů. Proto nám

aše válka, i když je nesmírně těžká, získává sympatie
ělníků a rolníků. Válka je nejen pokračováním politiky,
e vyvrcholením politiky, školou politiky v této neslýcha-
ě těžké válce, kterou na nás uvalili statkáři a kapitalisté
omocí všemocné Dohody. V tomto ohni se dělníci a rol-
íci mnohému naučili. Dělníci se naučili tomu, jak využí-
at státní moc a jak udělat z každého kroku zdroj propa-
andy a vzdělávání, jak udělat z Rudé armády, v níž jsou
ětšinou rolníci, nástroj k uvědomování rolníků a jak
dělat z Rudé armády nástroj k využívání buržoazních
dborníků. Víme, že buržoazní odborníci jsou ve velké
ětšině proti nám — a musí být ve velké většině proti
ám —, protože v tom se projevuje jejich třídní charak-
er a v tomto směru nemůžeme mít vůbec žádné pochyb-
losti. Stovky a tisíce těchto odborníků nás zrazovaly, ale
lesetitisíce nám stále věrněji sloužily, protože je sám prů-
ěh boje přiváděl na naši stranu, protože revoluční na-
lšení, které dělalo v Rudé armádě zázraky, pramenilo
: toho, že jsme sloužili zájmům dělníků a rolníků a uspo-
ojovali jsme je. Tato atmosféra, kdy masy dělníků a rol-
íků věděly, zač bojují, a postupovaly svorně, měla velký
ýznam a stále více a více lidí, kteří k nám, mnohdy ne-
uvědoměle, přecházeli z opačného tábora, se měnilo
i mění v naše uvědomělé stoupence.

Soudruzi, teď je před námi úkol přenést zkušenosti,
teré jsme získali na vojenském úseku, do oblasti mírové
výstavby. Nic nás nenaplňuje takovou radostí a nedává
ám takovou možnost pozdravit VII. celoruský sjezd so-
větů jako obrat v dějinách Sovětského Ruska, jako skuteč-
nost, že rozhodující období občanských válek, které jsme
vedli, je za námi a před námi je rozhodující období míro-
vé výstavby, do níž se všichni zapojíme, kterou chceme
a musíme realizovat a které věnujeme všechny své síly
a celý svůj život. Dnes můžeme na základě těžkých váleč-
ných útrap říci, že jsme na poli vojenském i mezinárod-
ním v podstatě zvítězili. Před námi se otvírá cesta mírové

výstavby. Nesmíme ovšem zapomínat, že nás nepřítel na každém kroku hlídá a že se ještě mnohokrát pokusí svrhnout nás všemi prostředky, jaké se mu mohou naskytnout: násilím, podvodem, podplácením, spiknutími atd. Naším úkolem je teď využít všechny zkušenosti, které jsme získali na úseku vojenském, k vyřešení hlavních úkolů mírové výstavby. Uvedu tyto hlavní úkoly. Především je to *zásobování, je to otázka obilí.*

Vedli jsme velmi těžký boj proti předsudkům a zvyklostem. Rolník je na jedné straně pracující člověk, který po desetiletí zakoušel útlak statkáře a kapitalisty a svým instinktem utlačovaného člověka vidí v nich dravce, kteří se nezastaví ani před mořem krve, aby získali zpátky svou moc. Na druhé straně je však rolník vlastníkem. Chce volně prodávat obilí, usiluje o »volný obchod« a nechápe, že volný prodej obilí znamená pro boháče v hladovějící zemi svobodu spekulovat a svobodu obohacovat se. A my říkáme: Na to nikdy nepřistoupíme, raději všichni položíme život, než bychom v tom ustoupili.

Víme, že tu provádíme politiku, kdy dělníci přesvědčují rolníky, aby dávali obilí na úvěr, protože bankovka není ekvivalentem, není protihodnotou obilí. Rolníci nám dávají obilí za pevné ceny a nedostávají zboží, protože je nemáme, ale dostávají barevné papírky. Dávají nám obilí na úvěr a my jim říkáme: »Jestliže jste lidé pracující, můžete něco namítat proti tomu, že je to spravedlivé? Jak můžete být proti tomu, že je nutné dát na úvěr přebytky obilí za pevné ceny a nespekulovat s nimi, vždyť spekulace je návrat ke kapitalismu, návrat k vykořisťování, k tomu, proti čemu jsme bojovali?« Je to velmi obtížné a hodně jsme váhali. Mnoho kroků jsme udělali a děláme naslepo, ale získali jsme základní zkušenosti. Až vyslechnete referát soudruha Cjurupy nebo jiných pracovníků v zásobování, uvidíte, že si rolníci zvykají na povinné dodávky všech přebytků, kdy jim stát říká, že musí dávat obilí na úvěr, a že máme z mnoha volostí zprávy o splnění do-

dávkové povinnosti na plných sto procent; a ať jsou tyto úspěchy jakkoli nepatrné, jsou to přece jen úspěchy. Máme zprávy, že naše zásobovací politika dává rolníkům stále jasněji na srozuměnou: Chcete-li ve zpustošené zemi volný obchod s obilím, vraťte se zpátky, zkuste to s Kolčakem nebo s Děnikinem! My proti tomu budeme bojovat do poslední kapky krve. V tom rozhodně ustoupit nemůžeme. V této základní otázce, v otázce obilí budeme všemožně usilovat o to, aby se nespekulovalo a aby se boháči neobohacovali prodejem obilí, ale aby všechny přebytky obilí, které se získávají na státní půdě úsilím celých generací pracujících, aby všechny tyto přebytky obilí byly majetkem státu, aby teď, když je stát zpustošen, dali rolníci tyto přebytky obilí dělnickému státu na úvěr. Když to rolníci udělají, dostaneme se ze všech obtíží, obnovíme průmysl a dělníci splatí rolníkům svůj dluh stonásobně. Zajistí jim i jejich dětem takovou existenci, při níž nebudou pracovat na statkáře a kapitalistu. Tohle říkáme rolníkům a rolníci se přesvědčují, že není jiné volby. O tom nepřesvědčujeme rolníky tolik my, jako spíš naši nepřátelé — pánové Kolčak a Děnikin. Ti dávají rolníkům nejvíc praktických životních lekcí a tím je přivádějí na naši stranu.

Jenomže, soudruzi, po otázce obilí přichází další *úkol* — *palivo*. Ve výkupních střediscích je teď dost obilí, abychom mohli nasytit hladovějící dělníky v Pitěru a Moskvě. Ale projdete-li dělnickými čtvrtěmi Moskvy, uvidíte, jak tam na lidi doléhá hrozná zima a hrozná útrapy, které teď v důsledku palivové krize ještě vzrostly. V tomhle prožíváme zoufalou krizi, v tom jsme zůstali pozadu za potřebami. Rada obrany a rada lidových komisařů se v poslední době zabývaly na celé řadě zasedání výhradně vypracováním opatření k likvidaci palivové krize.¹⁴⁶ Soudruh Ksandrov mi poslal pro můj referát materiál, který svědčí o tom, že se z této zoufalé krize začínáme dostávat. Začátkem října bylo za týden naloženo přibližně 16 000

vagónů a koncem října toto číslo kleslo na 10 000 za týden. To byla krize, to byla katastrofa a pro dělníky z mnoha továren v Moskvě, Petrohradu a v celé řadě jiných měst to znamenalo hlad. Následky této katastrofy se dosud projevují. Potom jsme se do toho pustili, napjali jsme všechny síly a udělali jsme to, co jsme udělali na úseku vojenském. Řekli jsme: Každý, kdo je uvědomělý, každý musí přispět k řešení palivového problému ne postaru, kapitalisticky, kdy spekulanti dostávali prémie a bohatli z všelijakých objednávek. Ne, my jsme řekli: Musíte tento problém řešit socialisticky, sebeobětavostí, musíte ho řešit takovým způsobem, jakým jsme zachránili rudý Pitěr a osvobodili Sibiř, jakým jsme vítězili ve všech těžkých chvílích, při všech těžkých úkolech revoluce a jakým budeme vždycky vítězit. A nakládka se zvýšila z 12 000 vagónů v posledním říjnovém týdnu na 20 000. Dostáváme se z této katastrofy, ale ještě z ní zdaleka nejsme venku. Všichni dělníci si musí uvědomit a mít na paměti, že bez potravy pro lidi a bez potravy pro průmysl, tj. bez paliva, je země odsouzena k bídě. A nejen naše země. V novinách dnes čteme, že ve Francii jako ve vítězné zemi železniční doprava vázne. A co říci o Rusku? Francie se bude dostávat z krize kapitalistickou cestou, cestou, která znamená pro kapitalisty obohacování se a pro masy další útrapy. Sovětské Rusko najde východisko z krize v kázni a obětavosti dělníků a v naléhavé výzvě k rolníkům, v takové výzvě, kterou rolníci nakonec vždycky pochopí. Rolníci se v praxi přesvědčí, že ať je přechod jakkoli těžký, ať je pěst dělnické státní moci jakkoli tvrdá, je to pěst pracujícího člověka, který bojuje za svazek pracujících mas, za úplné odstranění jakéhokoli vykořisťování.

Valí se na nás ještě třetí pohroma — *vši, skvrnitý tyf*, který kosí naše vojáky. Člověk si, soudruzi, stěží dovede představit tu hrůzu v oblastech postižených skvrnitým tyfem, kdy je obyvatelstvo vyčerpané, zeslabené, bez mate-

riálních prostředků a kdy ochabuje veškerý život, veškerá veřejná činnost. Tady říkáme: »Soudruzi, věnujte tomuto problému maximální pozornost! *Bud' vši přemohou socialismus, nebo socialismus přemůže vši!*« I tady začínáme, soudruzi, dosahovat úspěchů stejnými metodami. Existují přirozeně ještě lékaři, kteří jsou vůči dělnické moci zaujatí a nedůvěřují jí a radši berou peníze od boháčů, než by se pustili do těžkého boje se skvrnitým tyfem. Ale je jich menšina a je jich čím dál tím méně, zatímco většina vidí, že lid bojuje za svou existenci, vidí, že lid chce svým bojem vyřešit základní problém — zachránit veškerou kulturu, a tito lékaři nejsou v této těžké a nesnadné práci o nic méně obětaví než kterýkoli vojenský odborník. Jsou ochotni věnovat své síly pracujícím. Musím říci, že se z této krize také začínáme dostávat. Soudruh Semaško mě o této práci informoval. Podle zpráv z fronty tam do 1. října přijelo 122 lékařů a 467 zdravotníků. Z Moskvy bylo posláno 150 lékařů. Právem můžeme očekávat, že do 15. prosince dostaneme na frontu ještě 800 lékařů, kteří pomohou likvidovat skvrnitý tyf. Musíme této pohromě věnovat velkou pozornost.

Hlavně musíme dbát o to, abychom zvládli tyto naše základní věci — obilí, palivo a likvidaci tyfu. Soudruzi, chtěl bych to zdůraznit zvlášť proto, že se v naší socialistické výstavbě projevila nedostatečná koordinovanost. Je to pochopitelné. Když se lidé rozhodli předělat celý svět, je zcela přirozené, že se do této činnosti zapojují nezkušení dělníci a nezkušené rolníci. Bezpochyby uplyne ještě mnoho času, než správně vyřešíme, čemu je třeba věnovat největší pozornost. Není divu, že tak velké historické úkoly vyvolávaly často velké představy, ale velké představy vznikají zároveň s mnoha malými a zkraslenými představami. Často se stalo, že jsme začali stavět od střechy, od nějakého vedlejšího křídla či římsy, ale základům jsme nevěnovali náležitou pozornost. Chtěl bych vám říci, že jsem na základě svých zkušeností a poznatků z práce do-

spěl k názoru, že naléhavým úkolem naší politiky je vyřešit tyto základní věci. Je nutné, aby na každé schůzi o tom diskutoval každý dělník, každá organizace a každá instituce. Opatříme-li obilí, zajistíme-li větší množství paliva a napneme-li všechny síly, abychom v Rusku zlikvidovali skvrnitý tyf — důsledek nevzdělanosti, bídy, zaostalosti a nevědomosti, jestliže všechny síly a všechny zkušenosti, které jsme získali v krvavé válce, využijeme v této nekrvavé válce, můžeme si být jisti, že budeme v této činnosti, která je přece mnohem snazší a mnohem humanější než válka, dosahovat stále větších úspěchů.

Provedli jsme vojenskou mobilizaci. Strany, které byly našimi nejnesmiřitelnějšími nepřáteli a které nejdéle hájily a dosud hájí ideje kapitalismu, jako například eseři, byly přes všechna obvinění, jimiž nás zahrnovali buržoazní imperialisté, nuceny uznat, že se Rudá armáda stala armádou lidovou. To znamená, že jsme v tom nejtěžším dosáhli sjednocení dělnické třídy s obrovskými masami rolníků, kteří přecházejí na její stranu, a tím jsme rolníkům ukázali, co je to vedoucí úloha dělnické třídy.

Výraz »diktatura proletariátu« rolníky odstrašuje. V Rusku je to pro rolníky strašák. Obracejí se proti těm, kdo tohohle strašáka používají. Ale teď rolníci vědí, že diktatura proletariátu, i když je to pro ně snad trochu záhadné latinské slovo, v praxi znamená onu sovětskou moc, která dává státní aparát do rukou dělníkům. A že je to tedy nejvěrnější přítel a spojenec pracujících a nejneúprosnější nepřítel jakéhokoli vykořisťování. A proto nakonec nad všemi imperialisty zvítězíme; proto, že máme tak hluboký zdroj sil, tak rozsáhlý a hluboký rezervoár lidského potenciálu, jaký nemá a nikde mít nebude ani jedna buržoazní vláda. Máme takový rezervoár, z něhož můžeme čerpat stále víc a vydatněji, přecházejíce nejen od vyspělých dělníků k dělníkům průměrným, ale i níže — k pracujícím rolníkům, k chudým i k nejchudším. Petrohradští soudruzi v poslední době tvrdili, že Pitěr už

al všechny své pracovníky a že už víc dát nemůže. Ale když nastal kritický okamžik, ukázalo se, že Pitěr je obdílhodné město, jak správně řekl soudruh Zinovjev^[19], že to město, které přímo rodí nové síly. Dělníci, kteří byli považováni za horší než průměrné, kteří neměli žádné zkušenosti se správou státu ani zkušenosti politické, ukázali se v celé své velikosti, vydali ze sebe spoustu propagandistů, agitátorů a organizátorů a dokázali další zázraky. Tento zdroj dalších a dalších zázraků ještě dlouho vyčerpáme. Každá další vrstva dělníků a rolníků, kteří zatím nebyli zapojeni do práce — to jsou naši skutečně ddaní přátelé a spojenci. Dnes jsme při správě státu ždy a všude nuceni opírat se o velmi úzkou vrstvu vyspělých dělníků. Musíme se jak v naší stranické práci, tak v praxi našich státních orgánů znovu a znovu obracet stále odvažněji na politicky neorganizované dělníky a rolníky, ne proto, abychom je okamžitě získali na svou stranu abychom je získali do naší politické strany — o to nám jde —, ale proto, abychom v nich probudili vědomí, že jejich pomoc potřebná pro záchranu země. Až probudíme v lidech, které statkáři a kapitalisté vůbec nepřiuštěli ke správě státu, až v těchto lidech probudíme vědomí, že je vyzýváme, aby společně s námi budovali pevné základy socialistické republiky, pak bude naše věc narostlo nepřemožitelná.

A proto můžeme na základě dvouletých zkušeností absolutní jistotou říci, že každý krok v našich vojenských vítězstvích bude nesmírně rychle přibližovat dobu — teď už zcela blízkou, kdy své síly plně věnujeme mírové výstavbě. Na základě zkušeností, které jsme získali, můžeme zaručit, že v této mírové výstavbě dokážeme v příštích letech mnohem větší zázraky, než jsme udělali a tyto dva roky vítězné války proti všemocné Dohodě. Potlesk.)

Soudruzi, dovoluji, abych vám na závěr přednesl následující návrh rezoluce:

»Ruská socialistická federativní sovětská republika si přeje žít se všemi národy v míru a zaměřit všechny své síly na vnitřní výstavbu, aby mohla být zorganizována výroba, doprava a veřejná správa na zásadách sovětského zřízení, čemuž dosud bránil nejprve tlak německého imperialismu a potom intervence Dohody a vyhladovovací blokáda.

Dělnicko-rolnická vláda nejednou nabízela mocnostem Dohody mír, a to 5. srpna 1918 v prohlášení lidového komisariátu zahraničních věcí americkému zástupci panu Poolovi^[185], 24. října 1918 prezidentu Wilsonovi^[78], 3. listopadu 1918 prostřednictvím zástupců neutrálních zemí všem vládám Dohody, 7. listopadu 1918 jménem VI. celoruského sjezdu sovětů, 23. prosince 1918 ve Stockholmu v Litvinovově nótě všem představitelům Dohody, dále v prohlášeních z 12. ledna a 17. ledna, v nótě vládám Dohody^[112] ze 4. února 1919, v návrhu smlouvy vypracovaném společně s Bullitem, který k nám přijel jménem prezidenta Wilsona, z 12. března 1919 a v prohlášení ze 7. května 1919^[85] prostřednictvím Nansena.

VII. celoruský sjezd sovětů všechny tyto opakované kroky Celoruského ústředního výkonného výboru, rady lidových komisařů a lidového komisariátu zahraničních věcí jednomyslně schvaluje a znovu potvrzuje svou vytrvalou snahu o mír, znovu navrhuje všem mocnostem Dohody — Anglii, Francii, Spojeným státům americkým, Itálii a Japonsku — všem společně i každé zvlášť, aby byla okamžitě zahájena mírová jednání^[100], a Celoruskému ústřednímu výkonnému výboru, radě lidových komisařů a lidovému komisariátu zahraničních věcí ukládá, aby soustavně pokračovaly v mírové politice a učinily veškerá opatření nezbytná k jejímu úspěchu.«

Z Á V Ě R E Č N Ě S L O V O
 K E Z P R Á V Ě C Ú V V
 A R A D Y L I D O V Ý C H
 K O M I S A Ř Ů
 6. P R O S I N C E

(Volání: »Ať žije soudruh Lenin! Hurá!« Potlesk.) Soudružky a soudruzi, myslím, že nám Martov ve svém projevu a ve svém prohlášení neobyčejně názorně předvedl, jak se k sovětské moci stavějí skupiny a strany, které dříve patřily a i dnes patří ke II. internacionále, proti níž jsme teď založili Komunistickou internacionálu. Každému z vás byl nápadný rozdíl mezi Martovovým projevem a jeho prohlášením, rozdíl, který ve své poznámce zdůraznil i soudruh Sosnovskij, když od předsednického stolu k Martovovi prohodil: »Není to vaše prohlášení z loňska?« Skutečně, Martovův projev se nesporně týká roku 1919, konce tohoto roku, kdežto prohlášení je napsáno tak, že se v něm očividně opakuje to, co se tvrdilo v roce 1918. (Potlesk.) A když Martov na tuto poznámku Sosnovského odpověděl, že je to prohlášení »na věčné časy«, pak bych si tu dovolil menševiky před Martovem hájit. (Potlesk, smích.) Já jsem totiž, soudruzi, sledoval vývoj a činnost menševiků patrně víc a pozorněji než kdokoli jiný, což nebylo nijak zvlášť příjemné. A na základě tohoto patnáctiletého pozorování tvrdím, že to prohlášení nejenže není »na věčné časy«, ale ani na jeden rok (potlesk), protože celý vývoj menševiků, zvláště v tak významném okamžiku, který nastal v dějinách ruské revoluce, svědčí o jejich obrovském kolísání, spočívajícím v podstatě v tom, že se velmi nesnadno a proti své vůli odklánějí od buržoazie a jejích předsudků. Po vel-

kém vzdorování se začínají přibližovat — sice velmi pomalu, ale přece jen se začínají přibližovat — k diktatuře proletariátu a za rok udělají ještě několik dalších kroků, o tom jsem pevně přesvědčen. Ale tohle prohlášení nebudou moci opakovat, protože toto prohlášení, když z něho sundáte slupku všeobecných demokratických frází a parlamentních výrazů, které by byly ke cti každému vůdci parlamentní opozice, když si odmyslíte tyhle řeči, které se mnohým líbí, ale nám se zdají nudné, a všimnete si skutečné podstaty věci, pak celé toto prohlášení od začátku do konce znamená: Zpátky k buržoazní demokracii a nic víc. (Potlesk.) A tak když slyšíme taková prohlášení od lidí, kteří nám dávali najevo své sympatie, říkáme si: Ba ne, teror i Čeka¹⁴⁷ jsou věci naprosto nutné. (Potlesk.)

Soudruzi, abyste mě teď neobviňovali nebo aby mě někdo jiný nemohl obviňovat, že v jeho prohlášení hledám chlupy, tvrdím na základě politických faktů, že takovéhle prohlášení podepíše dnes oběma rukama jak pravicový menševik, tak pravý eser. Mohu to dokázat. Porada strany pravých eserů, od nichž se musel Volskij a jeho skupina odštěpit — Volskij je předsedou výboru Ústavodárného shromáždění, slyšeli jste ho mluvit z tribuny — porada pravých eserů, která se sešla letos, se usnesla, že se eseři chtějí sloučit se stranou menševiků, kterou považují za sobě blízkou. Proč? Protože praví eseři chtějí, aby se uveřejňovaly takové věci, jaké jsou obsaženy v prohlášení a v menševických publikacích (které jsou prý čistě teoretické a které prý zbytečně nedovolujeme vydávat, jak řekla zástupkyně Bundu¹⁴⁸, když si tímto stěžovala, že u nás není dostatečná svoboda tisku), protože jsou solidární s menševiky, jejichž prohlášení spočívá od začátku do konce na stejných zásadách, jaké mají praví eseři. V téže době byla skupina Volského po dlouhém boji nucena se odštěpit. Tenhle zmatek názorně ukazuje, že na menševicích nehledáme chlupy, ale že taková je skutečná situace, což dokládá případ skupiny eserské menšiny. By-

a tu zmínka o menševiku Rozanovovi, kterého by Martov i strana jistě vyloučili, ale tohle prohlášení podepíše ak eseři, tak menševici.

Doposud jsou tedy u nich dva různé směry, z nichž jeden svého jednání lituje, hořekuje, těžce to prožívá a chce se teoreticky vrátit k demokratismu, kdežto druhý edná. Martov zbytečně říká, že prý se ospravedlňuju, pokud jde o terorismus. Už sám tento výraz svědčí o tom, ak jsou nám názory maloburžoazní demokracie nesmírně vzdálené a jak blízko mají k II. internacionále. Ve skutečnosti v nich není vůbec nic socialistického, ale právě naopak. V době, kdy jsme na prahu socialismu, nám znovu předkládají staré buržoazní názory. Já jsem se neospravedlňoval, ale mluvil jsem o zvláštní vrstvě, kterou zplodila válka, o vrstvě důstojníků, kteří byli za imperialistické války na velitelských místech, kteří se v této válce vyšvihli a kteří vědí, co je politika v praxi. Když nám říkají, že »mimořádné komise musíme buď zlikvidovat, nebo lépe zorganizovat«, my soudruzi jim odpovídáme: Nemyslíme si o sobě, že všechno, cо děláme, je to nejlepší, a budeme se bez jakékoli předpojatosti ochotně a rádi učit. Ale jestliže nás chtějí lidé, kteří byli v Ústavodárném shromáždění, učit, jak máme zorganizovat obranu před statkářskými a bělogvardějskými synky a důstojníky, odpovídáme jim: Přece jste byli u moci a bojovali jste s Kerenským proti Kornilovovi, byli jste i u Kolčaka a odtamtud vás tíž bělogvardějci vyhazovali bez boje jako malé kluky. A po tom všem ještě říkáte, že jsou naše mimořádné komise špatně zorganizované! (Potlesk.) Ne, naše mimořádné komise jsou zorganizované skvěle. (Potlesk.) A když se teď páni spiklenci v Německu vysmívají dělníkům, když tam důstojníci v čele s polními maršálky křičí »Pryč s berlínskou vládou!«, když tam beztretně zabíjejí komunistické vůdce a když tam bělogvardějci zacházejí s vůdci II. internacionály jako s kluky, je nám jasné, že tato kompromisnická vláda není nic jiného než

loutka v rukou skupiny spiklenců. A když máme tyto zkušenosti a když jsme na samém začátku cesty, tak nám tihle lidé říkají: »Váš teror je přehnaný.« Ale jak je to dlouho, co jsme odhalili spiknutí v Petrohradu?¹⁴⁹ Jak je to dlouho, co byl Juděnič několik verst od Petrohradu a Děnikin od Orlu? Představitelé těchto kolísajících stran a kolísající demokracie nám říkají: »Jsme rádi, že jsou Juděnič a Kolčak poraženi.« Jsem ochoten věřit, že jsou rádi, neboť vědí, jakým nebezpečím by byli Juděnič a Kolčak i pro ně. (Potlesk.) Nepodezírám tyto lidi z neupřímnosti. Ale ptám se jich: Když vláda sovětů prožívá těžké chvíle, když buržoazní živly organizují spiknutí a když se v kritickém okamžiku podaří tato spiknutí odhalit, myslíte, že jsou odhalována zcela náhodně? Ne, to není náhodné. Jsou odhalována proto, že spiklenci musí žít mezi masami a že se při svých spiknutích nemohou obejít bez dělníků a rolníků, a tady nakonec vždycky naráží na lidi, kteří přicházejí do těchto, jak se tu říká, špatně zorganizovaných mimořádných komisí a říkají: »Tamhle se sešli vykořisťovatelé.« (Potlesk.) Proto tvrdím, že když k nám přicházejí nedlouho poté, co minulo smrtelné nebezpečí a kdy hrozí spiknutí, o němž kdekdo ví, a prohlašují, že se u nás nedodrzuje ústava a že mimořádné komise jsou špatně zorganizované, pak se dá říci, že se ti lidé v boji proti bělogvardějcům politice nenaučili, že nepromysleli své zkušenosti s Kerenským, Juděničem a Kolčakem a že z nich nedovedou vyvodit žádné praktické závěry. A pokud si, pánové, začínáte uvědomovat, že Kolčak a Děnikin jsou vážným nebezpečím a že je třeba rozhodnout se pro vládu sovětů, pak je načase, abyste Martovovo prohlášení »na věčné časy« odložili. (Smích.) Ústava přihlíží ke všem zkušenostem z naší dvouleté vlády a bez toho, jak jsem řekl ve svém projevu — a nikdo se to tu ani nepokusil vyvrátit — bez toho bychom se neudrželi nejen dva roky, ale ani dva měsíce. Ať to zkusí vyvrátit každý, kdo chce být vůči sovětské moci aspoň

trochu objektivní, třebas z hlediska historika, a ne politického činitele, který chce mluvit a pracovat s dělnickými masami a působit na ně.

Říká se nám: Sověty se scházejí málokdy a nové volby se nekonají dost často. Myslím, že na takové výtky by se nemělo odpovídat projevy ani rezolucemi, ale činy. Podle mého názoru bude nejlepší odpovědí, když dokončíte to, co sovětské orgány začaly — když spočítáte, kolikrát se u nás konaly nové volby do újezdních a městských sovětů, kolik kde bylo sjezdů sovětů atd. Soudruh Vladimírskij, náměstek lidového komisaře vnitra, uveřejnil materiál o těchto sjezdech.¹⁵⁰ Když jsem ten materiál viděl, řekl jsem: To je historický materiál, který mimo jiné dokazuje, že v dějinách civilizovaných národů dosud nebyla jediná země, kde by se tak široce uplatňovala proletářská demokracie jako u nás v Rusku. Jestliže se říká, že nevolíme sověty dost často a že málokdy svoláváme sjezdy, tak každého delegáta vyzývám, aby na příslušném orgánu žádal, abychom na tomto sjezdu ještě dodatečně rozdali dotazník, v němž by každý delegát uvedl, kterého dne, měsíce a roku a v kterém újezdě, městě či vesnici se konaly sjezdy sovětů. Když uděláte tuto jednoduchou práci a každý z vás vyplní takový dotazník, získáte materiál, který doplní naše neúplné údaje a dokáže, že v tak těžké době, jako je doba válečná, kdy evropské ústavy, které vznikaly po staletí a jež se lidem v západní Evropě vžily, platnost téměř úplně ztratily, že v té době byla sovětská ústava, pokud jde o účast lidových mas na řízení i samostatném rozhodování o správních záležitostech na sjezdech a v sovětech i při nových volbách, po celé zemi uplatňována v takovém rozsahu jako nikde na světě. A jestliže někdo říká, že to nestačí, jestliže kritizuje a tvrdí, že »když se náš ÚVV nescházel, je to opravdu strašný zločin«, pak na to zástupkyni Bundu velmi dobře odpověděl soudruh Trockij, když řekl, že ÚVV byl na frontě. Zástupkyně Bundu — téhož Bundu, který se postavil na

sovětskou platformu a který patrně proto nakonec pochopil, co je základem sovětské moci, zástupkyně Bundu — zapsal jsem si její odpověď — na to řekla: »To je k smíchu, že ÚVV byl na frontě, mohl tam poslat jiné.«

Bojujeme proti Kolčakovi, proti Děnikinovi a jiným — bylo jich ažaž! Skončilo to tím, že je ruská vojska rozehnala jako houf dětí. Vedeme těžkou vítěznou válku. Víte, že jsme při každém vpádu museli hnát všechny členy ÚVV na frontu, ale teď se nám říká: »To je k smíchu, měli se najít jiní.« Copak jsme působili mimo čas a prostor? Nebo snad můžeme porodit hned několik komunistů za týden? (Potlesk). To dělat nemůžeme: Dělníků, kteří se zocelili v několikaletém boji, kteří získali zkušenosti a kteří mohou řídit, takových dělníků je u nás, soudruzi, méně než v kterékoli jiné zemi. Budeme muset udělat všechno pro to, abychom vyškolili v kursech dělnickou mládež, a na to bude zapotřebí několika měsíců, ba roků. A když to děláme za nesmírně těžkých podmínek, odpovídají nám na to posměchem. Ten posměch jen dokazuje, že tyto podmínky vůbec nechápou. Je to opravdu směšná intelektuálská omezenost, když nás nutí v těchto válečných podmínkách jednat jinak, než jsme dosud jednali. Musíme do krajnosti napínat síly, a proto musíme posílat všechny nejlepší pracovníky a členy ÚVV i výkonných výborů sovětů na frontu. A jsem přesvědčen, že ani jeden člověk, který má alespoň nějaké praktické zkušenosti v řízení, nás nejen neodsoudí, ale pochválí nás za to, že jsme udělali maximum pro co největší omezení kolektivních orgánů při výkonných výborech sovětů; protože pod tlakem války byly redukovány na pouhý výkonný výbor, protože pracovníci spěchali na frontu, stejně jako se teď po stovkách a tisících vrhají do práce, aby zajistili palivo. To je základna, bez níž nemůže Sovětská republika žít. Zaplatili jsme za to tím, že se budou sověty několik měsíců scházet méně často, ale jistě se nenajde ani jeden rozumný dělník nebo rolník, který by ne-

pochopil, že to je nutné, a který by to neschválil.

Říkám, že pokud jde o demokracii a demokratismus, servírují nám bez výjimky předsudky buržoazního demokratismu. Z opoziční strany tu někteří tvrdili, že je třeba přibrzdit potlačování buržoazie. Každý by měl přece přemýšlet o tom, co říká. Co je to potlačování buržoazie? Statkáře je možné potlačit a zlikvidovat tím, že se zlikviduje statkářské pozemkové vlastnictví a půda se předá rolníkům. Ale je možné potlačit buržoazii a zlikvidovat ji tím, že se zlikviduje moc velkého kapitálu? Každý, kdo zná abecedu marxismu, ví, že takhle se buržoazie potlačit nedá, buržoazii plodí zbožní výroba; co je takový rolník, který má za zbožní výroby stovky pudů obilí navíc, které jeho rodina nepotřebuje, a nedá je na úvěr dělnickému státu, aby pomohl hladovějícím dělníkům, a spekuluje s nimi? To není buržoazie? Nevzniká právě tady? Pomáhají nám všichni ti, kdo nám vytýkají, že nezachováváme ústavu a že potlačujeme buržoazii, řešit tento problém, problém obilí a trýznivého hladu, který doléhá na celé průmyslové Rusko? Ne! Pomáhají nám v tomto směru? Schovávají se za slova »dohoda dělníků a rolníků«. Ano, ta je jistě nutná. Ukázali jsme, jak to děláme, když jsme 26. října 1917 přežali tu část programu eserů, která se týká podporování rolníků^[39], a po všech stránkách jsme ji splnili. Tím jsme tehdy ukázali, že rolník, který byl vykořisťován statkáři, který se živí vlastní prací a který nespekuluje, že takový rolník má v dělníkovi vyslaném ústřední státní mocí spolehlivého ochránce. Tady jsme uskutečnili dohodu s rolníky. Námitky proti tomu, že provádíme zásobovací politiku, která vyžaduje, aby rolníci odevzdávali dělníkům ve formě státního úvěru přebytky obilí, které jejich rodiny nepotřebují, takové námitky jsou podporováním spekulace. V maloburžoazních vrstvách, které si zvykly žít jako buržoazie, to ještě existuje. A právě to je hrozné, v tom je pro sociální revoluci nebezpečí! Pomáhali nám v tomto směru někdy představitelé menševi-

ků a eserů, alespoň těch nejlevějších? Ne, nikdy! Jejich tisk, který prý máme povolit ve jménu »principu svobody« a jehož ukázky jsou k dispozici, dosvědčuje, že nám nepomáhají jediným slovem, o činech ani nemluvě. Dokud úplně nepřekonáme starý zvyk, starý prokletý zákon »každý pro sebe, jen pámbu pro všechny«, je pro nás jediné východisko — vzít si přebytky obilí pro hladovějící dělníky na úvěr. Víme, že je to těžké. Tady nic nezmůžeme násilím. Je však směšné říkat, že reprezentujeme menšinu dělnické třídy, to je jenom k smíchu. To se může říkat v Paříži, ale ani tam se to teď na dělnických schůzích nedovoluje. V zemi, kde byla vláda neobyčejně snadno svržena a kde dělníci a rolníci hájí s puškou v ruce své zájmy, kde pušku používají jako nástroj své vůle — v takové zemi je směšné říkat, že reprezentujeme menšinu dělnické třídy. Chápu, když taková slova vycházejí z úst Clemenceaua, Lloyd George a Wilsona. Jsou to jejich slova a jejich názory! Ale když tu tato slova Wilsona, Clemenceaua a Lloyd George, těch nejhorších imperialistických dravců, opakuje Martov jménem Sociálně demokratické dělnické strany Ruska (smích), pak si říkám, že musíme být ve střehu a uvědomovat si, že Čeka je tu nutná! (Potlesk.)

Všichni opoziční řečníci včetně zástupců Bundu nám vytýkají, že nezachováváme ústavu. Já tvrdím, že ústavu zachováváme přímo striktně. (Hlas z lóže: »No ne!«) Slyším sice z lóže, která dřív byla carská a teď je lóží opozice (smích) — ironický výkřik »no ne!«, ale hned to dokážu. (Potlesk.) Přečtu vám článek ústavy, který dodržujeme velmi striktně a který svědčí o tom, že v celé své činnosti ústavu zachováváme. Když jsem na schůzích, kde byli stoupenci menševiků a eserů, byl nucen mluvit o ústavě, problém byl v tom, zda bude po ruce text ústavy, z něhož bych mohl citovat. Ale schůze se většinou konají v místnostech, kde visí ústava na zdi. Tady to tak není, ale pomohl mi soudruh Petrovskij, který mi dal

prožuru s titulem Ústava RSFSR. Přečtu článek 23: »Ří-
lí se výhradně zájmy dělnické třídy, zbavuje Ruská so-
cialistická federativní sovětská republika jednotlivé osoby
a jednotlivé skupiny práv, jichž užívají ke škodě zájmů
socialistické revoluce.«

Znovu opakují, soudruzi, že jsme nikdy nepokládali
naši celkovou činnost ani naši ústavu za vzor dokonalosti.
Na tomto sjezdu se mluvilo o změnách v ústavě. Souhla-
síme s tím; začněte projednávat změny, ale nebudeme je
zakotvovat »na věčné časy«. A chcete-li přece jen bojovat,
tak bojujte do důsledků. Když chcete, abychom zachová-
vali ústavu, chcete tedy, aby se dodržoval článek 23? (Po-
tlesk.) Jestliže to nechcete, pak budeme diskutovat
o tom, zda se má nebo nemá zrušit článek, v němž se ří-
ká, že nemáme lidu předkládat fráze o všeobecné svobo-
dě a všeobecné rovnosti pracujících. Ústavní právo jste si
osvojili na výbornou, jenže ze starých učebnic buržoazní
léry. Připomínáte slova »svoboda a demokracie«, odvolá-
váte se na ústavu a užíváte stará slova, slibujete lidu
všechno, i když to nesplníte. Na rozdíl od vás my nic ta-
kového neslibujeme, nenavrhujeme rovnost dělníků
a rolníků. Vy ji navrhuje — budeme tedy diskutovat.
S těmi rolníky, které statkáři a kapitalisté vykořisťovali
a kteří pracují pro své rodiny na půdě zabavené statká-
řům, s takovými rolníky chceme naprostou rovnost, přát-
elství a bratrský svazek. Ale těm rolníkům, kteří ze staré-
ho zvyku, z nevzdělanosti a zjištnosti tíhnou zpět k buržo-
azii, těm rovnost nepřiznáváme. Říkáte všeobecné fráze
o svobodě a rovnosti pracujících, o demokracii, o rov-
nosti dělníků a rolníků. My neslibujeme, že ústava zajistí
svobodu a rovnost všem. Svobodu — ale pro kterou třídu
a za jakým účelem? Rovnost — ale koho s kým? Těch,
kteří pracují, které buržoazie po desíletí a staletí vyko-
řisťovala a kteří teď proti buržoazii bojují? Právě toto se
říká v ústavě: Diktatura dělníků a chudého rolnictva
k potlačení buržoazie. Když mluvíte o ústavě, proč neci-

tujete tato slova: »k potlačení buržoazie, k potlačení spekulantů«? Ukažte nám příklad některé země, nějaký příklad vaší skvělé menševické ústavy. Třeba najdete takový příklad v dějinách Samary, kde byla menševická vláda? Nebo ho snad najdete v Gruzii, kde je teď menševická vláda a kde se potlačování buržoazie, to jest potlačování spekulantů provádí podle zásady naprosté svobody a rovnosti, podle zásady důsledné demokracie a bez Čeky? Ukažte nám takový příklad, ať se poučíme. Ale vy ho ukázat nemůžete, protože víte, že všude tam, kde se drží u moci kompromisníci, menševici nebo polomenševici, vládne bezuzdná, nespoutaná spekulace. I Vídeň, o níž říkal pravdu ve svém vystoupení Trockij, kde jsou ve vládě lidé jako Friedrich Adler a která nezná »hrůzy bolševismu«, hladoví a trpí stejně jako Petrohrad a Moskva, ale vy si neuvědomujete, že si vídeňští dělníci za cenu hladu kleslí cestu k vítězství nad buržoazií. Vídeň hladoví a trpí víc než Petrohrad a Moskva a právě tady se rakouská a vídeňská buržoazie dopouští na vídeňských ulicích, na vídeňském Něvském prospektu a Kuzněckém mostu, při spekulaci a odírání neuvěřitelných věcí. Vy ústavu nezachovávejte, kdežto my ji zachováваме, když přiznáváme svobodu a rovnost jen těm, kdo pomáhají proletariátu vítězit nad buržoazií. A 23. článkem říkáme, že v přechodném období nikomu neslibujeme ráj na zemi. Říkáme, že se musíme udržet ne měsíce, ale roky, abychom toto přechodné období překonali. Po dvou letech můžeme říci, a lidé nám jistě uvěří, že jsme schopni udržet se několik let právě proto, že jsme do ústavy zahrnuli článek o zbavení práv jednotlivých osob a skupin. A netajíme, koho zbavujeme práv — říkáme otevřeně, že menševiky a pravé esery. Činitelé II. internacionály nás za to odsoudili, ale říkáme menševikům a eserům otevřeně, že jsme ochotni ke všemu, ale že nám musí pomáhat prosazovat politiku pracujících proti spekulantům, proti každému, kdo podporuje spekulaci s potravinami a kdo

pomáhá buržoazii. Podle toho, jak to v praxi dokážete, zbavíme vás toho, co jsme udělali podle ústavy, ale do té doby budeme pokládat vaše nic neříkající slova za pouhý úskok. V naší ústavě nejsou žádné fráze, říká se v ní rolníkům: Jestliže jsi pracující rolník, máš všechna práva, ale ve společnosti, kde dělníci hladovějí a kde se bojuje proti buržoazii, stejná práva všichni mít nemohou. A dělníkům se v ní říká: Rovnost s rolníky, kteří nám pomáhají bojovat proti buržoazii, a žádné generalizování! Probíhá tu těžký boj. Kdo nám chce pomáhat, toho velmi rádi přijmeme bez ohledu na jeho minulost a ať je to kdokoli. Víme, že takových lidí z jiných stran i lidí politicky neorganizovaných se k nám přidává stále víc a víc, a to zajistí naše vítězství. (Bouřlivý potlesk, volání »výborně«.)

P R O J E V
V O R G A N I Z A Č N Í S E K C I ¹⁵¹
8 . P R O S I N C E

Soudružky a soudruzi! Dostal jsem od delegátů několik lístečků, abych se vyjádřil k této otázce. Myslel jsem, že to není nutné, a než mne vybídli, zdržel jsem se slova, protože jsem bohužel neměl možnost seznámit se v praxi s prací místních orgánů, a poznatky, které člověk získá při práci v radě lidových komisařů, samozřejmě nestačí. Kromě toho naprosto souhlasím s tím, co řekl soudruh Trockij, a proto se omezím na několik poznámek.

Když jsme se v radě lidových komisařů zabývali otázkou sovchozů a jejich podřízení guberniálním zemědělským oddělením¹⁵² a když se jednalo o hlavních správách a ústředích, nikdy jsem nepochyboval, že v těchto institucích je nemálo kontrarevolučních živlů. Když se však někdo pokouší obviňovat sovchozy, že jsou to instituce zvlášť kontrarevoluční, vždycky se mně zdálo a myslím si to i dnes, že to znamená střílet vedle, protože ani sovchozy, ani hlavní správy a ústředí, ani žádné velké průmyslové podniky, zkrátka žádná ústřední nebo místní organizace, která řídí nějaké významnější odvětví národního hospodářství, se neobejde a nemůže obejít bez vyřešení otázky zapojení buržoazních odborníků. A myslím si, že útoky proti hlavním správám a ústředím, které jsou zcela oprávněné z toho hlediska, že je tu nutná důkladná čistka, tady přece jen nejsou správné, protože v tomto případě se tento typ institucí vymyká z řady jiných obdobných institucí. Přitom je z činnosti národohospodářské rady naprosto jasné, že rozhodně není možné dělat v tomto směru z hlavních správ, ústředí a sovchozů výjimku, pro-

ože veškerá činnost našich státních orgánů jak na úseku vojenském, tak ve zdravotnictví i ve školství a osvětě vždy a všude narážela a naráží na podobný problém. Bez pomoci starých odborníků nemůžeme přebudovat státní aparát ani vychovat dostatečné množství dělníků a rolníků, kteří by se dobře vyznali ve státní správě. To je hlavní poučení, které vyvozujeme z celé naší výstavby, a tato zkušenost nám říká, že pro žádný úsek, tedy ani vojenský, nemůžeme staré odborníky — proto také jsou staří — získat odjinud než z kapitalistické společnosti. Ta umožňovala jen velmi úzké vrstvě ze statkářských a kapitalistických rodin a jen zcela nepatrnému počtu rolnických dětí, a to jen zámožných, aby se stali odborníky.

Přihlédneme-li proto k prostředí, v jakém tito lidé vyrostli a v jakém pracují dnes, vyplyne z toho naprosto nevyhnutelně skutečnost, že tito odborníci, tj. lidé zvyklí spravovat stát v širokém celostátním měřítku, jsou z devíti desetin prosáklí starými buržoazními názory a předsudky a že ani tehdy, když to nejsou vyloženě zrádci (což není jev náhodný, ale běžný), že ani tehdy nejsou s to pochopit nové podmínky, nové úkoly a nové požadavky. Z toho pramení všude, ve všech komisariátech neshody, nezdary a nepořádky.

Proto jsem měl dojem, že ti, kdo nadělají tolik rámusu kolem reakčnosti právě sovchozů, hlavních správ a ústředí, střílejí vedle, protože se pokoušejí vytrhnout tento problém z našeho celkového úkolu, a to jak naučit velký počet dělníků a rolníků spravovat stát v širokém celostátním měřítku. Děláme to rychlostí, jaká je — uvážíme-li zaostalost země a těžké podmínky — ve světových dějinách naprosto nevídaná. Ale ať je tato rychlost sebevětší, nás to neuspokojuje, protože potřebujeme obrovské množství dělníků a rolníků, kteří by uměli spravovat stát a vyznali se ve speciálních správních odvětvích, a toho jsme dosud nedosáhli ani z jedné desetiny, dokonce ani setiny. Proto, když se nám říkalo nebo když se konala

v radě lidových komisařů zasedání, na nichž se dokazovalo, že sovchozy jsou vesměs místem, kde se schovávají trochu přebarvení a někdy i nepřebarvení bývalí statkáři, že tam vznikají hnízda byrokratismu a že se takové jevy vyskytují ve všech hlavních správách a ústředích, nikdy jsem nepochyboval, že je to pravda. Říkal jsem však: Máte-li v úmyslu odstranit toto zlo tím, že podřídíte sovchozy guberniálnímu zemědělskému oddělení, děláte chybu.

Proč zůstalo v hlavních správách a ústředích i v sovchozech víc kontrarevolučních živlů a víc byrokratismu než ve vojenské správě? Proč je ve vojenském aparátu těchto živlů méně? Protože se celému tomuto úseku věnovala větší pozornost, bylo tam posláno víc komunistů a víc dělníků a rolníků a politická oddělení tam pracovala v širším měřítku, zkrátka vliv vyspělých dělníků a vyspělých rolníků na celý vojenský aparát byl větší, hlubší a soustavnější. Tak jsme dosáhli toho, že pokud tam není zlo ještě vymýceno, nemáme k jeho vymýcení daleko. Říkám, že tomu musíme věnovat největší pozornost.

Děláme teprve první kroky k tomu, aby měly sovchozy úzké spojení jak s okolním rolnickým obyvatelstvem, tak s komunistickými skupinami a aby byli všude, nejen na vojenském úseku, komisaři, a to nejen na papíře. Potřebujeme osobní odpovědnost, ať jde o členy kolektivních orgánů, zástupce vedoucích nebo komisaře: stejně jako je k projednávání základních úkolů nutná kolektivnost, stejně tak je nutná i osobní odpovědnost a osobní pravomoc, aby nedocházelo k byrokratickým průtahům a nebylo možné vyhýbat se odpovědnosti. Potřebujeme takové lidi, kteří by se v každém případě naučili samostatně pracovat ve státní správě. Když to uděláme, napravíme zlo tím nejlepším způsobem.

Abych to shrnul: naprosto souhlasím se soudruhem Trockým v tom, že tu byly velmi nesprávné pokusy vydávat naše spory za spor mezi dělníky a rolníky a že se k otázce správ a ústředí přimíchávala otázka diktatury

proletariátu. To je podle mého názoru zásadně nesprávné. O diktatuře proletariátu lze mluvit tehdy, když jde o potlačení buržoazie. Tehdy je tato otázka na místě, tehdy tuto diktaturu potřebujeme, protože jen touto diktaturou můžeme potlačit buržoazii a předat moc té části pracujících, která je schopna jednat nekompromisně a získávat si stále víc a víc kolísajících. V tomto případě nejde o nic podobného. Přeme se o to, zda je na určitém úseku v určitém okamžiku zapotřebí víc anebo méně centralismu. Jestliže delegáti říkají a soudruh Trockij i četní lidoví komisaři potvrzují, že se v poslední době výrazně zvýšila úroveň guberniálních a do značné míry i újezdních pracovníků (neustále mě o tom ujišťuje jak soudruh Kalinin, který často jezdí na venkov, tak soudruzi, kteří přijíždějí z venkova), pak s tím musíme počítat a musíme si klást otázku, zda je v tomto případě centralismus správně chápán. Jsem přesvědčen, že budeme muset v práci státních orgánů v tomto směru ještě hodně a hodně zlepšovat. Začínáme v tom teprve teď získávat budovatelské zkušenosti. A jestliže se na tyto zkušenosti díváme z pozice Rady obrany a rady lidových komisařů, jasně vidíme, že se to nedá vyjádřit žádnými čísly, že to není možné postihnout ve stručném projevu. Jsme však přesvědčeni, že místní orgány plní hlavní úkoly ústřední vlády. K tomu došlo teprve v poslední době.

Tady vůbec nejde o konflikt mezi diktaturou proletariátu a jinými společenskými silami. Jde tady o zkušenosti z výstavby státních orgánů, o zkušenosti, které podle mého názoru ani nesouvisí s ústavou. Hodně se tu mluvilo o změně ústavy. Myslím, že o to nejde. V ústavě se uvádějí hlavní zásady centralismu. Jedna z nich je pro nás všechny tak nesporná (všichni jsme si ji osvojili z názorné a přesvědčivé, přímo z tvrdé lekce od Kolčaka, Juděniče a Děnikina a z partyzánštiny), že je tu o tom zbytečné mluvit. Od této hlavní zásady centralismu neupouští ani soudruh Sapronov, když jde o to dát lidovému komisaři

nebo radě lidových komisařů právo protestu*. To není otázka ústavní, ale otázka praktické potřeby. Máme-li dosáhnout kladných výsledků, musíme se napřít hned na tu, hned na onu stranu. Když mluvíme o sovchozech v guberniích a o guberniálních zemědělských odděleních, je podstata věci v tom, že je musíme podřídit kontrole dělníků a okolních rolníků. Vůbec to nezávisí na tom, komu jsou podřízeny. Myslím, že zakuklené statkáře ani přebarvené kapitalisty a příslušníky buržoazie nikdy nevyžene žádné změny ústavy. Do institucí a orgánů musíme vysílat jako členy menších kolektivních orgánů a jako zástupce jednotlivých vedoucích nebo jako komisaře dostatečný počet bezvýhradně oddaných dělníků a rolníků s praktickými zkušenostmi. V tom je podstata věci! Tak se bude stále víc a víc zvyšovat počet dělníků a rolníků, kteří se učí řídit a kteří po proškolení u starých odborníků zaujmou jejich místo a budou plnit tytéž úkoly a připravovat v našem občanském životě, v řízení průmyslu a v řízení hospodářství stejnou změnu velitelského sboru, jaká probíhá u nás v naší armádě. Proto myslím, že tu není nejmenší důvod vycházet z principiálních úvah, které se tu někdy rozvíjely, ale že je nutné posuzovat tuto otázku ne jako otázku ústavní, ale jako otázku praktických zkušeností. Jestliže většina pracovníků místních orgánů po všestranném prodiskutování shledá, že je třeba podřídit sovchozy v guberniích guberniálním zemědělským oddělením — dobrá, zkusíme to a budeme tento problém řešit z hlediska praktických zkušeností. Ale především musíme uvážít, zda se tím zbavíme zakuklených statkářů a lépe využijeme odborníků. Připravíme takto víc dělníků a rolníků na samostatnou řídicí činnost? Zapojíme tím skutečně okolní rolníky do kontroly sovchozů? Vypracujeme tím praktické formy této kontroly? V tom je podstata věci! Jestliže tyto úkoly splníme, pak se

* Jde o právo zrušit nebo změnit usnesení nižších orgánů. *Čes. red.*

nedomnívám, že jsme ztráceli čas a mrhali prací. Můžeme také vyzkoušet v různých komisariátech různé systémy: pro sovchozy, hlavní správy a ústředí vytvoříme jeden systém, ale pro vojenský aparát nebo komisariát zdravotnictví jiný. Naším úkolem je na základě zkušeností získávat v širokém měřítku odborníky a nahrazovat je tak, že budeme vychovávat nový velitelský sbor, nový okruh odborníků, kteří se musí naučit neobyčejně těžkou, novou a složitou prací — řízení. Nemusí se to dělat absolutně stejnou formou. Soudruh Trockij měl naprostou pravdu, když říkal, že se o tom nepíše v žádných knihách, které bychom měli pokládat za směrodatné, že to nevyplývá z žádného socialistického světového názoru a není to založeno na žádných zkušenostech, ale musí to vyplývat z našich vlastních zkušeností. Proto myslím, že musíme sbírat tyto zkušenosti a jejich praktickým uplatněním prověřovat komunistickou výstavbu, abychom mohli definitivně určit, jak postupovat při řešení problémů, které jsou před námi.

Z Á V Ě R E Č N Ý P R O J E V
P Ř I U K O N Č E N Í S J E Z D U
9. P R O S I N C E

(Dlouhotrvající potlesk. Delegáti sjezdu a hosté vstávají a několik minut bouřlivě tleskají.) Soudružky a soudruzi! Chtěl bych se několika slovy zmínit o tom nejdůležitějším, co se na tomto sjezdu událo.

Měli jsme, soudružky a soudruzi, menší diskusi o demokracii a o sovětské moci. A i když se na první pohled zdá, že se tato diskuse netýkala naléhavých a aktuálních úkolů v praxi Sovětské republiky, přece jen si myslím, že nebyla zbytečná. Soudružky a soudruzi! Na celém světě teď ve všech dělnických organizacích, velmi často však i v buržoazních parlamentech a v každém případě při volbách do buržoazních parlamentů probíhá stejná zásadní diskuse o demokracii, a to o staré buržoazní demokracii, což mnozí lidé nechápou, a o nově nastolené sovětské moci. Stará neboli buržoazní demokracie hlásá svobodu a rovnost, rovnost bez ohledu na to, zda má člověk majetek nebo ne, zda má kapitál nebo ne, a pro soukromé vlastníky svobodu disponovat půdou a kapitálem, a kdo je nemá — pro toho svobodu prodávat kapitalistovi svou pracovní sílu.

Soudružky a soudruzi! Naše sovětská vláda rázně skoncovala s touto svobodou a s touto rovností jako se lží (potlesk) a řekla všem pracujícím, že socialisté, kteří chápou svobodu a rovnost takhle, zapomněli základy, abecedu i celý obsah socialismu. Vždycky jsme totiž my i socialisté, kteří ještě socialismus nezradili, odhalovali lež, podvody a pokrytectví buržoazní společnosti, která vykládá o svobodě a rovnosti, třebaže jen o svobodě a rovnosti

při volbách, ale ve skutečnosti moc kapitalistů, soukromé vlastnictví půdy a továren nepodmiňuje svobodu, nýbrž za »demokratického a republikánského« zřízení — ať je jakékoli — útlak a klamání pracujících.

Říkáme, že naším cílem, stejně jako cílem světového socialismu, je odstranění tříd, a to jsou takové skupiny, z nichž jedna může žít z práce druhé, jedna si přivlastňuje práci druhé. Když tedy budeme diskutovat o svobodě a o rovnosti, budeme muset konstatovat, jako to konstatuje obrovská většina pracujících v Rusku, že žádná země dosud neudělala za tak krátkou dobu tolik pro skutečnou svobodu a pro skutečnou rovnost, že žádná země neosvobodila za tak krátkou dobu pracující od jejich základní vykořisťovatelské třídy — od statkářů a kapitalistů — a že žádná země neuskutečnila v takové míře rovnost ve vztahu k hlavnímu zdroji životních prostředků — k půdě. Zahájili jsme energický boj v tomto směru, boj za osvobození od vykořisťování buržoazními třídami až do úplného odstranění tříd, a budeme v boji za úplné odstranění tříd pokračovat. Velmi dobře víme, že jsou tyto třídy poraženy, ale nejsou zlikvidovány. Velmi dobře víme, že jsou statkáři a kapitalisté poraženi, ale nejsou zlikvidováni. Třídní boj pokračuje a proletariát musí společně s chudým rolnictvem pokračovat v boji za úplné odstranění tříd a přitom musí na svou stranu získávat všechny ty, kdo zůstali stát uprostřed, snažit se pomocí všech svých zkušeností a příkladem v boji získat všechny ty, kdo dosud patřili ke kolísavcům.

Soudružky a soudruzi, pokud jde o jednání našeho sjezdu, musím říci, že VII. sjezdu se poprvé podařilo věnovat tolik času konkrétním úkolům výstavby, poprvé se nám podařilo začít prakticky, na základě bezprostředních zkušeností, projednávat úkoly, které se týkají lepší organizace sovětského hospodářství a lepší organizace sovětské státní správy.

Měli jsme sice málo času na to, abychom se touto otáz-

kou zabývali podrobněji, ale přesto jsme tu udělali hodně a celá další činnost Ústředního výkonného výboru i soudruhů v místních orgánech bude vycházet ze základů, které jsme položili.

Nakonec bych chtěl, soudruzi, říci několik slov o tom, co znamená tento sjezd, pokud jde o naše mezinárodní postavení.

Soudružky a soudruzi, schválili jsme tu další návrh na uzavření míru adresovaný všem mocnostem a státům Dohody. Vyjádřili jsme v něm přesvědčení, založené na našich zkušenostech, které jsou už velmi bohaté a velmi důkladné, přesvědčení, že hlavní obtíže jsou už za námi a že z této války, kterou nám Dohoda vnutila, z války, kterou dva roky vedeme proti mnohem silnějšimu nepříteli, než jsme my, vycházíme bezesporu jako vítězové.

Přesto však, soudruzi, myslím, že výzva, kterou jsme právě vyslechli od zástupce naší Rudé armády, je naprosto aktuální. Soudruzi, hlavní obtíže jsou sice za námi, ale je třeba říci, že v další výstavbě máme před sebou neobyčejně rozsáhlé úkoly. Nepochybně v mnoha zemích dosud existují velmi vlivné a velmi silné neomezeně vládnoucí skupiny kapitalistů, které se rozhodly stůj co stůj pokračovat ve válce proti Sovětskému Rusku až do konce. Není pochyby, že teď, kdy jsme dosáhli určitého rozhodujícího vítězství, musíme vynaložit ještě další úsilí a znovu napnout síly, abychom toto vítězství využili a dovedli je do konce. (Potlesk.)

Soudružky a soudruzi! Nesmíme zapomínat na dvě věci: Za prvé na naši celkovou slabost, která možná souvisí se slovanskou povahou — nejsme dost vytrvalí a důslední při plnění vytčených cílů; a za druhé zkušenosti ukázaly nejprve na východě a potom i na jihu, že jsme v rozhodném okamžiku nedokázali vyvinout dostatečně silný nápor proti prchajícímu nepříteli a dovolili jsme mu, aby se zase vzpamatoval. Není nejmenší pochyby, že západoevropské vlády a militaristické kruhy teď připravují nové

plány na Děnikinovu záchranu. Je zcela nepochybné, že se teď pokusí poskytnout mu desateronásobně větší pomoc než dříve, protože si uvědomují, jak velké nebezpečí mu hrozí od Sovětského Ruska. A proto si teď, v době začínajících vítězství, musíme říci stejně, jako jsme si říkali v těžkých dobách: »Soudruzi, uvědomte si, že dnes možná záleží na několika týdnech, možná na dvou třech měsících, zda ukončíme válku nejen rozhodným vítězstvím, ale i naprostým rozdrčením nepřítele, nebo zda znovu odsoudíme desetitisíce a statisíce lidí k dlouhé a strastiplné válce. Jestliže dokážeme ztrojnásobit své úsilí, můžeme dnes na základě získaných zkušeností s naprostou jistotou říci, že na několika týdnech nebo dvou třech měsících závisí možnost, zda nejen definitivně zvítězíme, ale zda také nepřítele rozdrtíme a vybojujeme si trvalý a dlouhodobý mír.«

Proto bych vás chtěl, soudružky a soudruzi, především požádat, aby každý z vás po návratu domů v každé organizaci strany, v každé sovětské instituci a na každé schůzi dělníků a rolníků prohlašoval: Soudruzi, v této zimní kampani můžeme určitě nepřítele úplně rozdrtit, jestliže, povzbuzeni úspěchem a dnes už zcela jasnými perspektivami sovětské výstavby, budeme na příští týdny a měsíce hledět jako na obtížné údobí, kdy budeme muset ztrojnásobit síly věnované práci v armádě i práci, která je s ní spojená — a pak se nám podaří ve velmi krátké době tak rozdrtit nepřítele a dosáhnout takového ukončení občanské války, které nám na dlouhou dobu umožní budovat socialismus v míru. (Potlesk.)

PŘÍPRAVNÉ
MATERIÁLY

OSNOVY ČLÁNKU
O ÚKOLECH
III. INTERNACIONÁLY*

1

Ramsay MacDonald^[175]
o III. internacionále

1) In Extenso**

2) Typické

»centrismus«. . .

2 bis. Důvěra k buržoazii || Vláda sovětů v Rusku
|| Maďarsko.

3) Basilejský manifest

(α) proletářská revoluce

(β) zločin střilet do sebe navzájem.

4) Sociálšovinismus — »otrávení { || Rusko
a oportunistus imperi-

alismem«

(cf. »fabi-

an imperi-

alism«***)

• Francie

Vrazi
Liebknech-
ta a
Luxem-
burgové

4 bis: Kolonie; jejich pomoc v revolučním boji.

4 ter: Aristokracie dělnické třídy. Maloburžoazie. Engels 1852—1892.****

5) Revolucí se nezaklínat, nepřísahat na ni, ale připravit ji, propagovat, bojovat proti reformismu.

5 bis: Masová stávká etc.

* Viz tento svazek, s. 110—129. Red.

** V celém rozsahu. Red.

*** Srov. »fabiánský imperialismus«. Red.

**** V rukopisu je tato věta přeškrtnuta. Red.

- 6) Ilegální práce. (Spojení s legální.)
- 7) Vůdci odborů a družstev: labour lieutenants of the capitalist class.
- 8) Přeměna imperialistické války v občanskou.
- 9) Diktatura proletariátu, jedné třídy.
- 10) Stát = pouze nástroj.
- 11) Buržoazní demokracie.
- 12) Moc sovětů.

2

0. Článek Ramsaye MacDonalda.
1. Sověty a postoj k nim. 1917.
2. Socialismus a válka. Basilejský manifest.
3. Šovinismus a oportunistus.
4. Reformismus, oportunistus.

α Revolučí se nezaklínat, nepřísahat na ni, ale připravovat ji, propagovat, bojovat proti reformismu.

β Ilegální práce. (Spojení s legální.)

γ Vůdci odborů a družstev: labour lieutenants of the capitalist class.

δ Kolonie; jejich pomoc v revolučním boji.

ε Masová stávka etc.

{{připravovat}}

5. Přeměna imperialistické války v občanskou — »Liebknecht« cf. Barbusse »*Le feu*«, »*Clarté*«.
6. Diktatura proletariátu, jedné třídy
stát = pouze nástroj
buržoazní demokracie
moc sovětů.
»Neutralita«

›nad oběma krajnostmi«
ze skutečnosti?

- (α) postoj k občanské válce
- (β) »směna«, »průmysl«
- (γ) vývoj směrem k socialismu
- (δ) reformismus
- (ε) »svoboda«.

*Napsáno před 14. červencem 1919
Poprvé otištěno roku 1933
v publikaci Leninskij sbornik XXIV*

Podle rukopisu

OSNOVA PROJEVU
NA I. CELORUSKÉM SJEZDU
PRACOVNÍKŮ
ŠKOLSTVÍ A OSVĚTY
A SOCIALISTICKÉ KULTURY*

Argumenty *ideových* obhájců kapitalismu, menševiků
a socialistů-revolucionářů:

»Diktatura *jedné* strany?«

= avantgardy proletariátu. = Diktatura proletariátu.

1900—1903

(1) 1903—1904

(2) 1905—1907

(3) 1908—1911

(4) 1912—1914

(5) 1914—1917

(6) 1917 II.—X.

Jednotná socialistická (nebo demokratická) fronta?

= nepatrné ústupky buržoazii.

(ÚV menševiků. 26. VII. 1919).¹⁵³

»Duše socialismu = svoboda.«

»Rovnost demokracie práce.«

Článek 23 sovětské ústavy.

Všeobecné volební právo

zvyk

bohatých = chudých.

* Viz tento svazek, s. 151—158. *Red.*

{ Síla bohatství, síla zvyku, síla individuálních zájmů }
{ drobných hospodářství + svoboda agitace + rovnost }
{ hlasování! }

Napsáno nejdříve 26. července 1919

Podle rukopisu

Poprvé otištěno roku 1933

v publikaci Leninskij sbornik XXIV

OSNOVA ČLÁNKU V TÁBOŘE LOKAJŮ*

1

V táboře lokajů. 1) Literatura z jihu. — 2) Lokajové při krajním vyhocení boje. — 3) Lokajská livrej. — 4) Lokajské pokrytectví. — 5) Lokajská zbabělost. — 6) »Občanská válka.« — 7) Její formy. — 8) Občanská válka a surovost etc. — 9) »Občanská válka mezi proletáři.« — 10) 1793 vs 1919. — 11) Porážka první revoluce. — 12) Světový bolševismus a sověty. — 13) II. a III. internacionála. — 14) α) Reformy a revoluce, β) Reformisté a revolucionáři. — 15) Pitěrské spiknutí VI. 1919 (k bodu 7). — 16) Labour lieutenants of the capitalist class (k bodům 2—5) = bernská internacionála. — 17) »Anarchoblanquismus« = bod 14β. — 18) »Jediná reakční masa.« — 19) Dělník a rolník. — 20) »Spotřební« hledisko. — 21) »Vojančení« (k bodu 7). — 22) Lokajské chápání »svobody tisku« + »parlamentarismus«. . . — 23) Marx 1848 a 1914—1919. — 24) Gruzínští sociální demokraté a spojenectví s Dohodou. — 25) Odstíny od Martova^[71] po Potresova.

2

Úvod

I. 1. Lokajové. 2—5**

* Viz tento svazek, s. 159—165. *Red.*

** Číslice odkazují na body prvního konceptu osnovy. *Red.*

II. Občanská válka.

6—9

»Nad krajnostmi«
Martov.

III. 20—21—22

»Jejich« argumenty
+ 19.

IV. Postoj k Dohodě.

(Basilej)

+ 24.

V. Poučení. 23.

16. 25.

17.

13. + 14. + 17. + 18.

VI. Pitěrské spiknutí. 15.

VII. $\Sigma\Sigma$

10. 11. 12.

3

Konec článku V táboře lokajů by měl vypadat přibližně takto:

- a) Martovova ambice být »nad« oběma krajnostmi: nad buržoazií a proletariátem, nad oběma diktaturami.
- b) Podstata této ambice = maloburžoazie
1848 ubohá a směšná (i 1793 skvělá)
1918 odporná, hnusná.
- c) Rezoluce IX. porady strany socialistů-revolucionářů
18.—21. VI. 1919^[115] idem*
nad oběma krajnostmi, proti oběma diktaturám etc.
a ve skutečnosti?
- d) Postoj k občanské válce? Tak jako u Martova: slepá ulička, bezvýchodnost, smiřovat se na základě všeobecného volebního práva (= lokajové buržoazie).

* — totéž. Red.

- e) »Směna«, »průmysl«
(pro kapitalismus).
- f) »Vývoj směrem k socialismu — prostřednictvím demokracie« (= reformismus).
- ff) *Rolníci a dělníci.*
- g) Reformismus *proti* započaté revoluci = lokajové buržoazie.
- h) Pro bernskou internacionálu
(zase reformistická hesla).
- i) »Svoboda« proti diktatuře.
- k) Maloměšťáci, reakcionáři, kolísavci.
- l) Konající (Liberové, Aleksinští, Avksentjevové etc.)
a žvanící (Martov, Černov etc.).
- m) $\Sigma\Sigma$ = *reakční maloburžoazie.*

*Napsáno v červenci 1919
Poprvé otištěno roku 1925
v časopise Bolševik, č. 23/24*

Podle rukopisu

P O K Y N Y
L I D O V Ě M U K O M I S A R I Á T U
Z E M Ě D Ě L S T V Í K E Z M Ě N Ě
S M Ě R N I C E

Pozměnit směrnici lidového komisariátu zemědělství* a prostřednictvím všech orgánů sovětské moci zavést reálnou kontrolu podle těchto zásad:

1. Bezpodmínečně zakázat, aby statkáři nebo správci byli zaměstnáváni v sovchozech v témž nebo v sousedním újezdu, kde žili za vlády statkářů.

2. Vést evidenci vedoucích a zaměstnanců sovchozů a dozírat na ně s ohledem na jejich kontrarevolučnost stejně přísně jako na vojenské odborníky.

3. Zvýšit počet zástupců újezdních a guberniálních zemědělských oddělení v sovchozech a zesílit kontrolu újezdních a guberniálních zemědělských oddělení nad nimi.

4. Vyžadovat, aby odborová rada věnovala více pozornosti a více sil dělnickým výborům a jejich činnosti.

5. V sovchozech zakázat práci za polovinu úrody apod.

6. Okamžitě postavit před soud všechny pracovníky sovchozů v těch případech, kdy nedokážou, že skutečně plní 59. článek usnesení o socialistické organizaci zemědělství^[95], tj. že *pomáhají* místním rolníkům.

7. Stanovit, jakým způsobem budou sovchozy a dělnické výbory podávat místnímu rolnickému obyvatelstvu zprávy o své práci a jak je budou informovat.

* Za tímto slovem je v rukopisu vsuvka »o zřizování a činnosti guberniálních a okresních správ sovchozů«^[26], kterou napsala tajemnice rady lidových komisařů L. A. Fotijeová. *Red.*

8. Vyžadovat, aby lidový komisariát zemědělství a dělnický výbor plus jedno nebo dvě guberniální zemědělská oddělení z nejdůležitějších gubernií podávaly radě lidových komisařů každý měsíc věcná hlášení o plnění těchto předpisů.

9. Ústřednímu statistickému úřadu uložit, aby monotematický popis sovchozů sestavovaný na jeho příkaz byl doplněn o otázky nutné ke kontrole plnění uvedených bodů.

10. Přezkoumat rozdělení půdy sovchozům, zejména zda nemají nadměrné množství půdy nebo zda se jich nezmocnily neproletářské organizace.

11. Zavést jako obecnou zásadu, že kandidáty do sovchozů budou navrhopvat guberniální a újezdní zemědělská oddělení.

12. Směrnici a opatření předložit radě lidových komisařů po předběžném projednání v komisi* Sereda, Sapronov, Vladimírskij, Cjurupa, Miljutin a Golubev**.

*Napsáno nejpozději 5. srpna 1919
Poprvé otištěno roku 1933
v publikaci Leninskij sbornik XXIV*

Podle rukopisu

* V rukopisu následuje vsuvka »ve složení«, kterou napsala L. A. Fotijevová. *Red.*

** V rukopisu následuje text »komisi dát týdenní lhůtu. Svolání a podání zprávy uložit Seredovi«, který napsala L. A. Fotijevová. *Red.*

OSNOVY ČLÁNKU
O VOLNÉM OBCHODU
OBILÍM*

1

NB

O volném obchodu obilím

Volný obchod obilím je protistátní čin

" " " je vyvražďování miliónů v zájmu kapitálu

" " " je kolčakovština.

Dělník a rolník.

Socialismus. Quid est?***

Likvidace tříd. Ergo zlikvidovat *rolnictvo*, zlikvidovat (*dělnickou třídu*) dělníky.

Ani rolníky, ani dělníky, všichni jsou pracující.

Odevzdat přebytky.

Spekulace.

Vlastnictví = *nesváry*.

Práce = *svazek*.

Menševici a eseři = *zavilí reakcionáři*.

S jejich argumenty pracují *všechny* listy, všichni »ideoví spolupracovníci« Kolčaka a Děnikina.

Menševici a eseři = dodavatelé »idejí« pro *ně*.

Od 1. srpna 1917 do 1. srpna 1918 = 30, bez účasti jak Sibíře, tak Donu a Ukrajiny.

Od 1. srpna 1918 do 1. srpna 1919 = 105.

(105 × 3,5 = 367,5)

* Viz tento svazek, s. 187—190. Red.

** Co je to? Red.

*(Volný obchod obilím)**O volném obchodu obilím
a o vztahu rolníků k dělníkům*

1. Jak definitivně vykročit na cestu?
  2. 400 miliónů pudů obilí státu.
  3. Hlavní překážka?
  4. Síla zvyklostí, nevraživosti, nespokojenosti, nesvářů, *kapitalismu*.
  5. Svoboda obchodu obilím je *kapitalismus*, návrat k neomezené moci boháčů, statkářů a kapitalistů.
  6. " " " je vyvražďování miliónů pro zisky kapitalistů.
  7. " " " je kolčakovština.
  8. " " " je *protistátní čin*.
  9. Sofismata (nebo »ideová« obhajoba) menševiků a eserů.

{	»družstva«	}
	soukromý obchodní aparát	
	výbory chudiny ¹⁵⁴ odstranit	
  10. »Směna zboží«(?)
  11. Půjčka státu.
  12. Válka na život a na smrt.
  13. Naše síla je v této válce.
  14. Fňukání inteligence.
  15. Shromažďování přebytků.
{	zahaleč a	}
	pracovitý	
{	úkol vlastníků zboží	}

Etwa*:

Jak upevnit vítězství, zajistit ho a dovršit?

Vzít všechny přebytky obilí.

Jak? Je to správná cesta?

Správná (30 vs 105)

výbory chudiny a střední rolníci.

Contra menševikům a eserům.

Svoboda obchodu a kapitalismus

(body 5—8).

»Směna zboží« a *půjčka*.

Válka proti spekulantům.

Naše síla je v této válce.

Napsáno v srpnu 1919

Poprvé otištěno roku 1933

v publikaci Leninskij sbornik XXIV

Podle rukopisu

* — asi. *Red.*

OSNOVA ČLÁNKU
PŘÍKLAD
PETROHRADSKÝCH
DĚLNÍKŮ*

Pitěřský příklad.

Jeho význam:

»kurská vítězství«

zastašující

panika

nikdy!

{ +
Věšenskaja,
k centru
donských
kozáků }

||||| Neměnit plán, *neporušovat příkazy*,
nepodléhat panice, nasadit **další** síly.

Ale *nasadit* je, a to s šíleně velkou energií,
neboť

nebezpečí existuje, je obrovské, takové nikdy
nebylo.

Proletářská iniciativa.

Příklad Pitěru.

Diktatura proletariátu.

Dezertéři »zakolísali«.

Prostřednictvím organizačního byra.

*Napsáno nejpozději 3. října 1919
Poprvé otištěno roku 1933
v publikaci Leninskij sbornik XXIV*

Podle rukopisu

* Viz tento svazek, s. 223—225. *Red.*

KONCEPTY A OSNOVA
BROŽURY O DIKTATUŘE
PROLETARIÁTU*

1

(NĚKTERÉ ASPEKTY OTÁZKY
DIKTATURY PROLETARIÁTU)
OTÁZKA DIKTATURY PROLETARIÁTU

Východisko z třídní společnosti k netřídní, beztřídní.

Tři hlavní skupiny, třídy: vykořisťování, vykořisťovatelé, střed; dělníci, kapitalisté, maloburžoazie.

Jaké je východisko? »Většina« je vůbec z různých tříd? Ne třídní boj, ale většina?

Pokračování třídního boje v jiné formě: vládnoucí třída (vykořisťování; *proletariát*, ale ne vykořisťování vůbec).

Střed, kolísaví, vedení.

Kapitalisté (vykořisťující), *utlačovaní*, potlačuje se jejich odpor.

Diktatura proletariátu jako nová forma třídního boje, přechodu (přechodného stadia společnosti) od kapitalismu k socialismu.

Dvě hlavní, dále vznikající otázky:

- α) Většina proletariátu mezi obyvatelstvem jako podmínka, tj. diktatura proletariátu je přípustná *jen tehdy, když* proletariát tvoří většinu obyvatelstva.
- β) Formy třídního boje v tomto specifickém stadiu. Staré formy nebo nové? V čem je novost?

* Viz tento svazek, s. 277—287. *Red.*

Ad α	51 % mini- mum? (etwa)	}	etwa	}	}	Proletariát v <i>imperialistické</i> zemi
+ $\frac{51}{10}$ (chud.) $\frac{10}{61}$	40 % tvoří střed (malo- buržoa- zie)	}				Procento imperia- listů mezi proletariátem? à l'anglaise?*
	9 % kapita- listů	}		}	(srov. Engels 1852—1892). Nové a podstatné, konkrétní	
	100				zavrhují a omí- lají pořád totěž o »proletariátu« vůbec.	
a je-li etwa:	20 % proleta- riátu					
+ 20	75 % malo- buržoa- zie	}	}	}	}	
+ 30	30 chudých	}				
+ $15\frac{1}{2}$ 30	30 střed	}				
$\frac{65}{65}$	5 % kapita- listů	}				
	100					

2

NĚKTERÉ TEORETICKÉ ASPEKTY
OTÁZKY
DIKTATURY PROLETARIÁTU

Diktatura proletariátu jako *vedení* pracujících mas (a celé společnosti) proletariátem.

Dva hlavní úkoly (a v souladu s tím nové formy) třídního boje za diktatury proletariátu:

* À la Anglie? *Red.*

Leninův rukopis
osnovy brožury
o diktatuře
proletariátu
z roku 1919

(1) potlačení odporu vykořisťovatelů (a každé recidivy, návratu ke kapitalismu a ke kapitalistickým tradicím).

(2) Soustavný usměrňující *vliv* (totéž = boj, ale specifického druhu, překonání určitého, pravda, zcela jiného odporu a překonání zcela jiného druhu odporu) na *všechny* pracující kromě proletářů.

Diktatura proletariátu znamená jeho přeměnu ve *vládnoucí* třídu. Nadvláda jedné třídy vylučuje svobodu a rovnost.

NB:

k osvobození od vykořisťování
Svoboda a rovnost — buď kritiklose* opakování *buržoazní* demokracie, nebo mlhavá a snílkovská (echt kleinbürgerlich**) snaha o *nějaké* zcela nové zřízení, o socialismus in abstracto***.

»vůbec«
Avšak revoluční proletariát potřebuje (vůbec, ale zejména teď) konkrétně stanovit své úkoly *přechodu, postupné kroky od starého k novému*.

Reálné kroky ke »svobodě a rovnosti«, tj. (sonst Phrase, lauter Phrase!****) k *odstranění tříd*. Jedním způsobem, po jedné linii je možné a nutné odstranit třídu (a třídy) vykořisťovatelů.

Je možné je »svrhnout«.

Není možné »svrhnout« třídy, které *nejsou* vykořisťovatelské nebo jsou *nepřímo* vykořisťovatelské (buržoazní inteligence; maloburžoazie, která *qua* Eigentümerin der Produktionsmittel†, *potud* je vykořisťovatelkou in potentia et partialiter in praxi††).

* — nekritické. *Red.*

** — ryze maloburžoazní. *Red.*

*** — v abstraktním smyslu. *Red.*

**** — jinak jsou to fráze, pusté fráze! *Red.*

† — *pokud* vlastní výrobní prostředky. *Red.*

†† — potenciálně a částečně v praxi. *Red.*

TÉMATATA SOUVISEJÍCÍ S DIKTATUROU PROLETARIÁTU

1. Diktatura proletariátu je *pokračování* třídního boje (v nové formě).

2. Stát = *pouze* nástroj v něm.

3. Formá tohoto nástroje nemůže být stejná jako doposud. Zvláště formální rovnost nemůže být východiskem boje za materiální rovnost proti faktické nerovnosti.

4. Dvě hlavní linie (nebo formy, nebo typy) třídního boje za diktatury proletariátu:

5. A) potlačení vykořisťovatelů. = Nelítostnější válka než jiné.

6. B) »neutralizace« středních živelů, maloburžoazie a rolnictva. Neutralizace se dosahuje přesvědčováním, příkladem, předáváním zkušeností, násilným odstraněním úchylek atd.

7. C) podřízení si nepřátel pro pozitivní práci (odborníci).

8. + D) Výchova k nové kázní.

9. Diktatura vs demokracie. Diktatura je negací demokracie (vůbec). Diktatura utlačované třídy je negací demokracie pro utlačující třídu a rozšíření demokracie pro utlačovanou.

10. Demokracie konkrétně =

11. α) rovnost všech občanů před zákonem. — Nemůže existovat rovnost s vykořisťovateli, jestliže jsou svrženi.

12. β) politická svoboda pro všechny občany. — Nemůže existovat politická svoboda pro vykořisťovatele.

13. γ) rozhodování podle většiny všech občanů. — Ne: kromě vykořisťovatelů a *proti kolísajícím*.

14. Rozhodování *hlasováním* — to je podstata pokojné nebo čisté demokracie. Ve skutečnosti za buržoazní

demokracie — rozhodování na základě *peněz*. Při osvobození se od kapitálu, při svržení kapitálu — rozhodování na základě *třídního boje*, občanskou válkou.

15. Za kapitalismu vede *jediná* třída třídní boj proti kapitálu. Idem při jeho pokračování ve formě diktatury proletariátu. Maloburžoazie »potud pokud« (cf. Komunistický manifest^[65]).

16. Rozhodování hlasováním, tj. formálním projevem vůle při zachování kapitalistických determinant (motivací) vůle = buržoazní demokracie. Rozhodování třídním bojem a občanskou válkou proti vykořisťovatelům = proletářská demokracie. Proletariát svým bojem, revolučním bojem *rozbíjí* kapitalistické vlastnické vztahy, ergo, kapitalistické determinanty (a motivace) vůle a rozhodování kolísajících.

17. Rozhodování hlasováním = všichni jsou si rovni »*bez ohledu*« na peníze, kapitál, soukromé vlastnictví. Rozhodování třídním bojem a občanskou válkou: nejprve odstranit útlak peněz, kapitálu, soukromého vlastnictví, potom ať se hlasuje, ale ne vykořisťovatelé. To druhé úměrně prvnímu. V souvislosti s úspěchy prvního to druhé.

18. Důsledné rozhodování hlasováním by bylo možné při všeobecné poctivosti (ergo, *už* v beztřídní společnosti), kdyby neexistoval odpor vykořisťovatelů. = Utopie reformismu.

19. Demokracie za diktatury proletariátu: sjezdy, schůze, místní samospráva, rozhodování z vůle pracujících, náboženství, žena, utlačované národy: »*Nebe a země*«. Učit pracující obejít se bez kapitalistů = demokracie za diktatury proletariátu.

20. Klamání pracujících formální rovností při zachování kapitalistického útlaku, jařma, otroctví = buržoazní demokracie.

21. Diktatura proletariátu znamená, že *jediná* třída, proletariát, učí všechny pracující, idem vede. *Vést. Vlád-*

noucí třída = proletariát, *jediný*. Nadvláda vylučuje svobodu a rovnost.

22. Rolnictvo jako pracující = spojenec; jako vlastníci a spekulanti = nepřátelé. »Potud pokud.« To už není hlasování, ale průběh revoluce, průběh občanské války, poučení z ní, její výsledky.

23. Proletariát ne obecně, ne in abstracto, nýbrž ve 20. století, po imperialistické válce. Je nutný *rozchod* se špičkami. Obcházení konkrétního, klamání abstrakcemi. (Dialektika vs eklekticismus.)

24. Engels roku 1852 o Anglii. Léta 1852—1892. Cf. 1914—1919. Diktatura proletariátu = svržení jeho oportunistických špiček, přechod od aristokracie dělnické třídy k masám, »boj o vliv«. Ne bez rozštěpení.

25. Sověty = proletářská demokracie = diktatura proletariátu. Dělníci a rolníci v sovětské ústavě. »Rovnost za demokracie práce.« Článek 23 ústavy. »Diktatura jedné strany.«

26. Odpor vykořisťovatelů začíná před jejich svržením a po svržení se stupňuje. Zostření boje ze dvou stran nebo odklon od boje (Kautsky).

27. Byla doba (etwa 1871—1914), kdy bylo nutné uvědomovat zaostalé všeobecným hlasováním, bez revoluce (+ stávky etc.). — Nastala doba revolucí (1917—), kdy rozvíjí průběh revoluce *proletariátu* jeho občanská válka.

28. Vypělý proletariát a »moderne Barbaren«. Zkušenosti z revoluce. *Získat a usměrňovat*. Autorita revolučního proletariátu mezi *pracujícími*.

29. Kolísající a unavení vs proletariát.

30. Imperialismus = brutálnější kapitalismus, zahnívá, vojenská moc nad zaostalými. (Cf. Hobson^[162] a můj Imperialismus.)

31. Přeměna imperialistické války v občanskou. Marx 1870: naučí se zacházet se zbraněmi. Cf. Kautsky 1914—1918.

32. »Většina«? 51% (αα) proletariátu *je méně* než 20% (ββ) proletariátu, *jestliže* je v αα víc imperialistické náказы a odporu maloburžoazie.

33. »Jediná reakční masa.«

NB Engels 1875^[133]. V souvislosti s Komunou a vůbec s *diktaturou proletariátu*.

Čtyři hlavní období (A, B, C, D); ABC — obecně; D — pro Rusko.

Diktatura proletariátu jako pokračování třídního boje proletariátu (1.

Stát za diktatury proletariátu je pouze nový nástroj jeho třídního boje (2.

Diktatura proletariátu znamená nové úkoly a nové formy tohoto boje (3. 4.

Čtyři nejdůležitější nové úkoly třídního boje za diktatury proletariátu (5. 6. 7. 8. + 26.

Diktatura proletariátu jako negace buržoazní demokracie (9. 10. 11. 12. 13. 14. 16. 17. 18. 20. + 32.

Diktatura proletariátu jako vytvoření proletářské demokracie.

Úspěchy demokratismu za diktatury proletariátu (19.

ad 6 { Diktatura proletariátu a kolísající maloburžoazie, zvláště rolnictvo (15. 21. 22. + 25. 28. 29. 33.

{ Diktatura proletariátu je diktatura revolučních sil vykořisťované třídy (znamená rozchod s oportunistickými špičkami proletariátu) (23. 24.

A
Diktatura proletariátu jako nová forma třídního boje proletariátu (a nové stadium s novými úkoly).

B.
Diktatura proletariátu jako rozbití buržoazní a vytvoření proletářské demokracie.

C. *Diktatura proletariátu a specifické rysy imperialismu* (30.)

× kolonie

× rozkol v socialistickém hnutí

ad { Diktatura proletariátu a občanská válka (31. cf. 27.)
A { Diktatura proletariátu a »likvidace« revoluční strany proletariátu (cf. Kautsky).

D. Diktatura proletariátu a sovětská ústava. (25.)

Bod 9. Diktatura vs demokracie (»Čistá demokracie«).

Allgemeines*

10. (α) Rovnost. (11).
11. (β) Politická svoboda (12)
12. (γ) a svoboda vůbec.
13. (δ) Rozhodování podle většiny (13) hlasováním.
14. Jeho podmínky
    rovnost
15. poctivost
16. klamání
17. byrokratismus.
18. Diktatura buržoazie.**
19. Rozhodování bojem v nejostřejších formách (16).
20. Většina a *síla* (32).
21. Úspěchy demokratismu (19).

* Všeobecné. *Red.*

** V rukopisu Lenin body 9—18 přeškrtl. *Red.*

NB OSNOVA BROŽURY O DIKTATUŘE PROLETARIÁTU

	1. Osnova brožury.	Hlavní témata
	2. Konspekt. Jeho + a—.	(I) Podstata.
.kono- mika	3. Podstata.	(II) Tři hlavní skupiny.
	4. Tři hlavní skupiny. . .	(III) Společná práce
	5. Šmelinářství a speku- lace.	(z velkokapitálu) v s maloburžoazie.
	Údaje Ústředního statistického úřadu za rok.	(IV) Ilustrace. (a) <i>Ústřední stati- stický úřad.</i>
	6. Krok zpět?	
	7. Reformismus vs revo- luce.	
	8. Boj za buržoazní <i>ne- bo</i> socialistickou re- voluci.	+ (V) Sofizmata refor- mistů.
	9. Hlavní »vnitřní« ne- přítel = maloburžo- azie (ekonomika).	
poli- ika.	10. Společná práce vs malovýroba. body 1—8. 9—20. 21—25. 26—32.	

*Napsáno v září—říjnu 1919
Poprvé otištěno roku 1925
v publikaci Leninskij sbornik III*

Podle rukopisu

POZNÁMKY NA PORADĚ DELEGÁTŮ
II. CELORUSKÉHO SJEZDU
KOMUNISTICKÝCH ORGANIZACÍ
NÁRODŮ VÝCHODU

Porada 21. XI. 1919

Spojit zásadu teritoriality a exteritoriality

+ Exteritorialita?

+ Co nejužší svazek s pracujícími masami v Rusku

- A) Hlavní úkoly: zásadní význam komunistických organizací a stran Východu
- B) Organizační otázky strany.
- C) Otázky státní správy.
- E) *Konkrétní problémy každého národa* podle stupně jeho vývoje, podle jeho specifických rysů atd.
- F) Metody a opatření ke spojení s *chudinou, s pracujícími, s vykořisťovanými každého národa* proti jeho byrokracii, feudálům a buržoazii.

*Poprvé otištěno roku 1933
v publikaci Leninskij sbornik XXIV*

Podle rukopisu

POZNÁMKY K NÁVRHU USNESENÍ
O BYRU FRAKCE KSR(b)
V CELORUSKÉ
ÚSTŘEDNÍ RADĚ ODBORŮ¹⁵⁵

1. Povinně zvat soudruha Tomského i celé byro frakce v Celoruské ústřední radě odborů (toto byro musí schválit ústřední výbor KSR) na zasedání organizačního byra ÚV KSR ke všem otázkám odborového hnutí.
2. Byro frakce v Celoruské ústřední radě odborů vypracuje podrobný statut upravující jeho vzájemné vztahy s organizačním byrem ÚV. Tento statut musí schválit organizační byro.
3. Usnesení o frakci KSR v Celoruské ústřední radě odborů změnit takto
  - v bodu 1 vypustit slovo »vedoucí«¹⁵⁶
  - v bodech 3¹⁵⁷ a ? doplnit »ÚV« (svazů).Pokud jde o redakci jednotlivých bodů, všechno přezkoumat*
přezkoumat z výše uvedeného hlediska = vzít návrh za základ a upravit ho jen redakčně.

Napsáno nejdříve 4. prosince 1919

*Otištěno poprvé,
podle rukopisu*

* Text od slova »přezkoumat« Lenin v rukopisu přeškrtl. *Red.*

OSNOVA ZPRÁVY
 CELORUSKÉHO ÚSTŘEDNÍHO
 VÝKONNÉHO VÝBORU
 A RADY LIDOVÝCH KOMISAŘŮ
 A ZÁVĚREČNÉHO SLOVA^[42]
 NA VII. CELORUSKÉM
 SJEZDU SOVĚTŮ*

Osnova zprávy

1. (Úvod)
 Občanská válka, odpor vykořisťovatelů, mezinárodní postavení.
2. První etapa intervence Dohody: její jednotky (v Archangelsku, na jihu). Podplacení Čechů.
 Francouzští námořníci (Labourbová).
 Archangelsk, angličtí vojáci. **Krach.**
3. Druhá etapa intervence Dohody: + 16 států (Churchill dementoval, ale Estonsko + Finsko).
 Juděnič. **Krach.**
4. Válka = pokračování politiky } dělnická dik-
 její shrnutí, výsledek. } tatura
 prověrka } rolník
 souhrn etc. } odborník
5. Kolčak a *sibiřští* rolníci
 Děnikin a *ukrajínští* rolníci.
Vést rolníky = podstata proletářské diktatury.
6. Řeči o míru. Další návrh na uzavření míru.
 Nepřítel bude podnikat pokusy.
7. Teror byl vnučen — *zslábné.*

* Viz tento svazek, s. 399—424 a 425—435. *Red.*

8. Maloměšťák, maloburžoazie, inteligence, »odborníci«. Bude to lehčí.
9. Vojenské zkušenosti (sociální, hospodářské, politické, organizační, technické atd.) obilí (povinné dodávky vs volný obchod)
10. — palivo (řada posledních opatření)
11. — boj proti vším (tyfu).
12. Subotniky. Čistka ve straně.
13. ————— Noví členové strany.
14. Konference politicky neorganizovaných dělníků a rolníků.*
15. Mobilizace do armády a do průmyslu.
16. Ve vnitřní, mírové výstavbě bude ještě víc houževnatosti a úspěchů, ještě víc »zázraků« než za tyto dva roky války proti mezinárodnímu imperialismu.

(1) První etapa:

vlastní jednotky

(2) Druhá:

malé národy

(3) Třetí:

(Aulard)^[150].

(4) *Návrh na uzavření míru.*

(5) Sociální příčiny vítězství nad Kolčákem atd.

(6) Závěr:

(proletariát + odborníci + rolníci).

(7) Teror byl vnucen.

(8) Maloměšťákovi »se ulevuje«.

(9) Mírová výstavba.

{(10) Obilí.

{(11) Palivo.

{(12) »Všichni«. . .

* V rukopisu Lenin body 12, 13 a 14 přeškrtl. *Red.*

- (13) »Fantazie« a »základy«.
 (14) Mobilizace do průmyslu.
 (15) Zdroj sil je hlubší a širší:
 (16) *Rezoluce*^[118].

33 mil. — 40 mil. pudů

75% povinných dodávek splněno.

Napsáno nejpozději 5. prosince 1919
Poprvé otištěno roku 1933
v publikaci Leninskij sbornik XXIV

Podle rukopisu

OSNOVA ZÁVĚREČNÉHO SLOVA

První polovina Martovova projevu

- (1) a druhá — *prohlášení*: »demokratizace« ústavy a její *plnění*. . . kromě diktatury.
 (2) { Práví eseri s menševiky }
       { Volskij proti pravým eserům }

- (3) Bod 23

Teror a Čeka

Čeka
se nehodí

svobody,

(αα) a spiknutí?

(ββ) a kulaci?

K *politicky neorganizovaným masám*

»k potlačení buržoazie«

z *Bundu*:

vážné případy, kdy usnesení výkonných výborů byla sověty zrušena. . .

konají se nové volby

»sověty se nescházejí«

Celý ÚVV byl na frontě
K smíchu: »Měli jít jiní.«

*Napsáno 6. prosince 1919
Poprvé otištěno roku 1933
v publikaci Leninskij sbornik XXIV*

Podle rukopisu

SEZNAM
DOSUD NENALEZENÝCH
LENINOVÝCH PRACÍ

POZNÁMKY

REJSTŘÍKY

ŽIVOTOPISNÁ DATA

SEZNAM DOSUD NENALEZENÝCH LENINOVÝCH PRACÍ

(28. června—15. prosince 1919)

DRUHÁ PŘEDNÁŠKA O STÁTU PŘEDNESENÁ NA KOMUNISTICKÉ UNIVERZITĚ

J. M. SVERDLOVA

V Ústředním stranickém archívu Institutu marxismu-leninismu při ÚV KSSS je uložen dopis J. J. Berzse, bývalého posluchače Komunistické univerzity J. M. Sverdlova, z 9. března 1929, v němž se praví, že Lenin 29. srpna 1919 podruhé přednášel na této univerzitě O státu, jeho významu a vzniku a o vzniku tříd.

PROJEV O SOVĚTSKÉ MOCI NA UKRAJINĚ NA VIII. CELORUSKÉ KONFERENCI KSR(b) 3. PROSINCE 1919

Zpráva o tomto projevu byla uveřejněna 4. prosince 1919 ve 272. čísle listu Pravda. O Leninově projevu na VIII. konferenci KSR(b) se zmiňují také účastníci konference ve svých diskusních příspěvcích (viz Vosmaja konferencija RKP(b). Děkabr 1919 goda. Protokoly, Moskva 1961, s. 95, 103, 104).

V Ústředním stranickém archívu Institutu marxismu-leninismu při ÚV KSSS jsou uloženy stenogramy Leninových vystoupení na VIII. konferenci KSR(b) a mezi nimi i stenogram Lenina závěrečného slova k referátu O sovětské moci na Ukrajině. Proto lze předpokládat, že Leninův projev byl také stenografován, ale tento stenogram se dosud nenašel.

SEZNAM DOKUMENTŮ,
NA JEJICHŽ REDIGOVÁNÍ
SE V. I. LENIN PODÍLEL

USNESENÍ PLENÁRNÍHO ZASEDÁNÍ
ÚV KSR(b)
O PŘEMÍSTĚNÍ ŠTÁBU 7. ARMÁDY
Z NOVOGORODU DO PETROHRADU
NEBO JEHO OKOLÍ

V Ústředním stranickém archívu Institutu marxismu-leninismu při ÚV KSSS je uložen návrh usnesení s Leninovým dodatkem. Usnesení bylo schváleno 4. července 1919 (viz Leninskij sbornik XXXVI, s. 78)

DEKRETY, USNESENÍ, VÝNOSY A SMĚRNICE
RADY LIDOVÝCH KOMISAŘŮ
A RADY OBRANY

USNESENÍ RADY OBRANY O ZÁSADÁCH KONTROLY RŮZ-
NÝCH INSTITUCÍ, PODNIKŮ A ZÁVODŮ PRACUJÍCÍCH PRO
OBRANU. 18. července 1919

USNESENÍ RADY OBRANY O DEMOBILIZACI DĚLNÍKŮ
VYKSUNSKÉHO A KULEBACKÉHO ZÁVODU Z RUDÉ ARMÁ-
DY. 23. července 1919

USNESENÍ RADY LIDOVÝCH KOMISAŘŮ O SOUPISU OSEV-
NÍCH PLOCH VESNICKÉHO OBYVATELSTVA. 24. července 1919

USNESENÍ RADY OBRANY O ZŘÍZENÍ STÁLÉ KOMISE PRO
NÁBOR PRACOVNÍCH SIL NA SKLIZEŇ ÚRODY. 25. července
1919

DEKRET RADY LIDOVÝCH KOMISAŘŮ O POVINNÉ SMĚNĚ
ZBOŽÍ. 5. srpna 1919

USNESENÍ RADY OBRANY O ZPŮSOBU PŘEPRAVY DĚLNÍ-
KŮ ODJÍŽDĚJÍCÍCH NA DOVOLENOU, KTERÝM SE DOPLŇU-
JE USNESENÍ Z 1. SRPNA 1919. 6. srpna 1919

DEKRET RADY LIDOVÝCH KOMISAŘŮ O VÝKUPU BRAM-
BOR. 15. srpna 1919

SMĚRNICE O ŘÍZENÍ SOVCHOZŮ. 28. srpna 1919

USNESENÍ RADY LIDOVÝCH KOMISAŘŮ O VĚDECKÝCH
KNIHOVNÁCH. 4. září 1919

USNESENÍ RADY LIDOVÝCH KOMISAŘŮ O POSTUPU PŘI
KUMULACI FUNKCÍ. 8. září 1919

USNESENÍ RADY LIDOVÝCH KOMISAŘŮ, KTERÝM SE RUŠÍ
PLATNOST DEKRETU ZE 4. DUBNA 1919 O POSKYTOVÁNÍ
ZÁLOH ZAMĚSTNANCŮM A DĚLNÍKŮM NA NÁKUP POTRA-
VIN MIMO PŘÍDĚL. 30. září 1919

USNESENÍ RADY OBRANY O EVAKUACI PETROHRADU
A KRONŠTADTU. 1. října 1919

DEKRET RADY LIDOVÝCH KOMISAŘŮ O BOJI PROTI SPE-
KULACI, ROZKRÁDÁNÍ VE STÁTNÍCH SKLADECH, ZPRONE-
VĚRÁM A JINÉMU ZNEUŽÍVÁNÍ FUNKCÍ V HOSPODÁŘ-
SKÝCH A DISTRIBUČNÍCH ORGÁNECH. 21. října 1919

USNESENÍ RADY OBRANY O VYKLÁDCE VAGÓNŮ. 5. listo-
padu 1919

VÝNOS RADY LIDOVÝCH KOMISAŘŮ O HLAVNÍM KOLE-
GIU PRO BUDOVÁNÍ SÍTĚ VEDLEJŠÍCH TRATÍ PRO DOPRA-
VU PALIVA. 21. listopadu 1919

USNESENÍ RADY LIDOVÝCH KOMISAŘŮ O VÝKUPU
BRAMBOR. 22. listopadu 1919

SMĚRNICE RADY LIDOVÝCH KOMISAŘŮ O TĚŽBĚ DŘEVA.
29. listopadu 1919

V Ústředním stranickém archívu Institutu marxismu-leninismu při ÚV KSSS jsou uloženy návrhy uvedených dekretů, usnesení, směrnic a výnosů rady lidových komisařů a Rady obrany s Leninovými opravami. Část z nich byla uveřejněna (viz Leninskij sbornik XXIV, s. 46—49 a 163; Leninskij sbornik XXXIV, s. 195).

TELEGRAMY

TELEGRAM NIŽNĚNOVGORODSKÉ OBLASTNÍ SPRÁVĚ PRO VODNÍ DOPRAVU, ABY OKAMŽITĚ ODESLALA OBILÍ NALOŽENÉ NA VLEČNĚ ČLUNY NA ŘEKÁCH KAMA A BĚLAJA. 12. července 1919

TELEGRAM VOJENSKÉMU KOMISAŘI 25. DIVIZE SE SOUHLASEM POVĚŘIT SKLIZNÍ OBILÍ V URALSKÉ OBLASTI VOJENSKÉ JEDNOTKY. 16. července 1919

TELEGRAM DRONINOVÍ DO SARATOVA A KOPIE ODESLANÁ TREŤJAKOVVI DO POKROVSKA POTVRZUJÍCÍ CJURUPOVO NAŘÍZENÍ CHIGEROVI, PŘEDSTAVITELI CELORUSKÉ VÝKUPNÍ ORGANIZACE, ABY OKAMŽITĚ VYPRAVIL JÍM ZADRŽENOU VLEČNOU LOĎ S OBILÍM. 17. července 1919

TELEGRAM REVOLUČNÍ VOJENSKÉ RADĚ ZÁPADNÍHO FRONTU ADRESOVANÝ J. V. STALINOVÍ S DOTAZEM, PROČ BYLA ZADRŽENA DÁNSKÁ MISE ČERVENÉHO KŘÍŽE, KTERÁ DOSTALA POVOLENÍ ODJET DO DÁNSKA. 17. července 1919

TELEGRAM PŘEDSEDOVI CARICYNSKÉ OBLASTNÍ SPRÁVY VODNÍ DOPRAVY ČURSINOVÍ, V NĚMŽ SE VYSLOVUJE PODĚKOVÁNÍ PRACOVNÍKŮM TĚTO SPRÁVY ZA PROVEDENÍ EVAKUACE CARICYNŮ V TĚŽKÝCH PODMÍNKÁCH. 1. srpna 1919

TELEGRAM REVOLUČNÍM VOJENSKÝM RADÁM ZÁPADNÍHO, VÝCHODNÍHO, JIŽNÍHO A SEVERNÍHO FRONTU S INFORMACÍ O OPRÁVNĚNÍ LIDOVÉHO KOMISAŘE ZÁSOBOVÁNÍ PODÁVAT ZPRÁVY REVOLUČNÍ VOJENSKÉ RADĚ REPUBLIKY A O OPRÁVNĚNÍ ZÁSOBOVACÍCH KOMISÍ FRONTŮ A ARMÁD PODÁVAT OBDOBNĚ ZPRÁVY REVOLUČNÍM VOJENSKÝM RADÁM ARMÁD NEBO FRONTŮ. 15. srpna 1919

TELEGRAM ÚV KSR(b) GUBERNIÁLNÍM VÝBORŮM STRANY V PERMU, JEKATĚRINBURKU A UFĚ O ÚKOLECH GUBERNIÁLNÍCH VÝBORŮ PŘI ROZMÍSTOVÁNÍ KÁDRŮ V ORGANIZACÍCH A INSTITUCÍCH V OBLASTECH OSVOBOZENÝCH OD KOLČAKA. *Po 24. srpnu 1919*

TELEGRAM GUBERNIÁLNÍM A MĚSTSKÝM VÝKONNÝM VÝBORŮM SOVĚTŮ — SEVERODVINSKÉMU, ARCHANGELSKÉMU, TAMBOVSKÉMU, PETROHRADSKÉMU, SMOLENSKÉMU, KAZAŇSKÉMU, NIŽNĚNOVGORODSKÉMU, VJATECKÉMU, UFSKÉMU, PENZSKÉMU, SAMARSKÉMU, SARATOVSKÉMU A ORENBURSKÉMU — O PŘÍČINÁCH NESPLNĚNÍ POŽADAVKŮ ÚSTŘEDNÍHO VÝBORU NA EVIDENCI ZMOBILIZOVANÝCH. *8. října 1919*

TELEGRAM PŘEDSEDOVI NIŽNĚNOVGORODSKÉHO GUBERNIÁLNÍHO VÝKONNÉHO VÝBORU SOVĚTU S PŘÍKAZEM UČINIT BEZODKLDNÁ OPATŘENÍ K ZINTENZÍVNĚNÍ NAKLÁDKY A PŘEPRAVY OBILÍ DO MOSKVVY. *Nejdříve 17. října 1919*

TELEGRAM PERMSKÉMU A JEKATĚRINBURSKÉMU GUBERNIÁLNÍMU VÝKONNÉMU VÝBORU SOVĚTU O NUTNOSTI OKAMŽITĚ VYBAVIT A UVÉST DO PROVOZU TISKÁRNU CENIN A POSKYTOVAT VŠEMOŽNOU POMOC VEDOUCÍMU TĚTO TISKÁRNY A. J. MINKINOVÍ. *20. října 1919*

TELEGRAM DO SARATOVA A TAMBOVA GUBERNIÁLNÍM A ÚJEZDNÍM VÝBORŮM PRO LESNÍ HOSPODÁŘSTVÍ, ŽELEZNIČNÍM VÝBORŮM, GUBERNIÁLNÍM VÝKONNÝM VÝBORŮM AJ. O ZINTENZÍVNĚNÍ NAKLÁDKY DŘEVA PRO VYTÁPĚNÍ LOKOMOTIV, ABY SE URYCHLILA PŘEPRAVA OBILÍ PO ŽELEZNICI. *20. října 1919*

TELEGRAM TURKESTÁNSKÉMU ÚSTŘEDNÍMU VÝKONNÉMU VÝBORU SOVĚTU, KOPIE REVOLUČNÍ VOJENSKÉ RADĚ 1. ARMÁDY A PŘEDSEDOVI KOMISE PRO ZÁLEŽITOSTI TURKESTÁNU Š. Z. ELIAVOVI O ČINNOSTI HLAVNÍ SPRÁVY PRO TĚŽBU ROPY PŘI VYHLEDÁVÁNÍ ROPNÝCH LOŽISEK. *29. října 1919*

V Ústředním stranickém archívu Institutu marxismu-leninismu při ÚV KSSS jsou uloženy originály uvedených telegramů s Leninovými

opravami. Část jich byla uveřejněna (viz Leninskij sbornik XXIV, s. 17, 74—75, 94—95 a 135; Leninskij sbornik XXXIV, s. 193 a 194; Proletarskaja revoljucija, 1934, č. 3, s. 231—232; V. V. Fomin, Lenin i transport, Moskva 1933, s. 16).

POTVRZENÍ ČLENOVI
SOCIALISTICKÉ DĚLNICKÉ STRANY ČÍNY
A PŘEDSEDOVI
ÚSTŘEDNÍHO VÝKONNÉHO VÝBORU
SVAZU ČÍNSKÝCH DĚLNÍKŮ V RUSKU
LIOU CE-ŽUNGOVI (LAO SIOU-ČAOVI)
VYDANÉ LIDOVÝM KOMISARIÁTEM
ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ

V Ústředním stranickém archívu Institutu marxismu-leninismu při ÚV KSSS je uložena fotokopie tohoto dokumentu, na který Lenin napsal poznámku 19. listopadu 1919. Tato poznámka byla uveřejněna v časopise Voprosy istorii KPSS, 1960, č. 2, s. 193.

POZNÁMKY

¹ Lenin má na mysli spiknutí, jehož cílem bylo vydání Petrohradu; v čele spiknutí stála kontrarevoluční organizace »národní centrum« koordinující činnost řady protisovětských skupin a špiónážního podzemí. V noci na 13. června 1919 vyvolali spiklenci vzpuru v pevnosti Krasnaja Gorka ležící na jedné z nejdůležitějších přístupových cest k Petrohradu.

Vůdcem vzpoury byl velitel pevnosti Někljudov, bývalý poručík carské armády. Jeho přívrženci vyvolali vzpuru také v pevnostech Seraja Lošad' a Obručev. Obsazením pevnosti Krasnaja Gorka chtěli vzbouřenci oslabit opevněný prostor kolem kronštadtské pevnosti, spojit všeobecnou ofenzívu na frontě s povstáním a obsadit Petrohrad.

K potlačení vzbouřenců byly vyslány jednotky pobřežní skupiny, lodě Baltského loďstva, letectvo a oddíly dobrovolníků. V noci z 15. na 16. června jednotky pobřežní skupiny pevnost obsadily. Kontrarevoluční organizace, která spiknutí řídila, byla odhalena a zlikvidována. — 35

² *K bitvě u Sadové* došlo 3. července 1866 nedaleko Hradce Králové. Skončila naprostým vítězstvím Pruska a porážkou Rakouska. — 40

³ Jde o program strany schválený na VIII. sjezdu KSR(b) (viz Vosmoj sjezd RKP(b). Mart 1919 goda. Protokoly, Moskva 1959, s. 404—405; KSSS v rezolucích a usneseních sjezdů, konferencí a plenárních zasedání ÚV, 1898—1924, Praha 1984, s. 324). — 43

⁴ Viz K. Marx-B. Engels, Spisy 23, Praha 1986, s. 332—334. — 44

⁵ Dekret rady lidových komisařů O spotřebních komunách^[15] ze 16. března 1919 spojil spotřební družstva a reorganizoval je v jeden distribuční orgán, nazvaný spotřební komuna. Nový název

družstev však způsobil, že dekret byl leckde nesprávně chápán a vykládán. Proto se Celoruský ústřední výkonný výbor ve svém usnesení o dělnicko-rolnických spotřebních družstvech z 30. června 1919^[96], v němž dekret schválil, rozhodl nahradit název spotřební komuna názvem spotřební družstvo, na který bylo obyvatelstvo zvyklé. — 48

⁶ Zasedání se konalo podle usnesení plenárního zasedání ÚV KSR(b) z 3. června 1919. Probíhalo v době, kdy byla Sovětská republika v souvislosti s ofenzívou Děnikinových vojsk vážně ohrožena. Zasedání mělo projednat jedinou otázku: současnou situaci a nejbližší úkoly sovětské moci. Zprávu přednesl z pověření ÚV KSR(b) V. I. Lenin. Účastníci zasedání schválili provolání Všem dělníkům, rolníkům, rudoarmějcům a námořníkům vyzývající k soustředění veškerých sil k odporu proti nepříteli a k maximální ostrážitosti (viz Pravda, č. 145 z 5. července 1919). — 51

⁷ Lenin má na mysli V. celoruský sjezd sovětů, který byl zahájen 4. července 1918. Zúčastnilo se ho 1164 delegátů s rozhodujícím hlasem, z nichž bylo 773 bolševiků, 353 levých eserů, 17 maximalistů, 4 anarchisté, 4 menševici internacionalisté, 3 členové jiných stran a 10 bezpartijních.

Zprávu o činnosti Celoruského ústředního výkonného výboru přednesl J. M. Sverdlov a zprávu o činnosti rady lidových komisařů V. I. Lenin. Po bouřlivé diskusi ke zprávám CÚVV a rady lidových komisařů přijal sjezd většinou hlasů rezoluci navrženou komunistickou frakcí, v níž »plně schvaloval zahraniční i vnitřní politiku sovětské vlády«. Rezoluce levých eserů, kteří navrhovali vyslovit sovětské vládě nedůvěru, zrušit brestlitevskou mírovou smlouvu a změnit zahraniční i vnitřní politiku sovětské vlády, byla zamítnuta.

Po porážce na sjezdu se leví eseři rozhodli pro otevřenou ozbrojenou akci a 6. července vyvolali v Moskvě kontrarevoluční vzpouru. Sjezd proto zasedání přerušil a obnovil je až 9. července. Po vyslechnutí zprávy vlády o událostech ze 6. a 7. července plně schválil energický postup vlády při likvidaci zločinné dobrodružné akce levých eserů a konstatoval, že ti leví eseři, kteří souhlasí s názory svých vůdců, »nemají v sovětech dělnických a rolnických zástupců co dělat«.

V rezoluci ke zprávě lidového komisaře zásobování A. D. Cjurupy sjezd potvrdil neporušitelnost obilního monopolu, konstatoval, že je nutné rázně potlačit odpor kulaků, a schválil zakládání výborů vesnické chudiny.

Na závěrečném zasedání 10. července sjezd vyslechl zprávu o budování Rudé armády a jednomyslně schválil rezoluci navrženou komunistickou frakcí, která obsahovala opatření k budování a upevňování Rudé armády na základě povinné vojenské služby pracujících.

Sjezd schválil první ústavu RSFSR, která vymoženosti pracujících uzákonila. — 52

^B Lenin má na mysli kontrarevoluční vzpouru levých eserů 6.—7. července 1918.

Strana *levých eserů* se organizačně ustavila na jejich I. celoruském sjezdu v listopadu 1917. Do té doby leví eseri tvořili levé křídlo eserské strany, které se začalo formovat za první světové války; v jeho čele stáli M. A. Spiridonovová, B. D. Kamkov a M. A. Natanson (Bobrov). Na II. celoruském sjezdu sovětů tvořili leví eseri v eserské frakci většinu; frakce se rozštěpila v otázce účasti na sjezdu: praví eseri splnili pokyn ústředního výboru eserské strany a ze sjezdu odešli, kdežto leví eseri na sjezdu zůstali a o nejdůležitějších otázkách jeho programu hlasovali společně s bolševiky. Návrh bolševiků, aby vstoupili do sovětské vlády, však zamítli.

Po dlouhém váhání se leví eseri s bolševiky dohodli, protože si chtěli udržet vliv na rolnické masy, že se jejich zástupci stanou členy rady lidových komisařů. I když leví eseri s bolševiky spolupracovali, rozcházeli se s nimi v zásadních otázkách socialistické revoluce a stavěli se proti diktatuře proletariátu. V lednu a únoru 1918 bojoval ÚV strany levých eserů proti uzavření brestlitevské mírové smlouvy. Když byla smlouva v březnu 1918 podepsána a na IV. sjezdu sovětů ratifikována, leví eseri z rady lidových komisařů odešli; zůstali však dále v kolegiu lidových komisariátů a v místních mocenských orgánech. Rozvíjející se socialistická revoluce na vesnici způsobila, že mezi levými esery začaly sílit protisovětské nálady.

Dne 24. června se ÚV levých eserů rozhodl zorganizovat vzpouru proti sovětské vládě. Po porážce na V. sjezdu sovětů chtěli leví eseri zmařit brestlitevskou mírovou smlouvu a zavléci sovětskou zemi do války s Německem. Proto 6. července zavrazdili v Moskvě německého velvyslance hraběte Mirbacha a vyvolali ozbrojenou vzpouru. Vzbouřenci ostřelovali z děl Kreml a zmocnili se telefonní ústředny a telegrafu. Díky energickým opatřením sovětské vlády a jednomyslným akcím moskevských dělníků a vojenské posádky byla vzpoura 7. července kolem druhé hodiny odpoledne potlačena. Vzpoura byla součástí společné-

ho tažení vnitřní kontrarevoluce a dohodových imperialistů proti Sovětské republice; vzbouřence tajně podporovaly cizí diplomatické mise. Leví eseri se pokoušeli vyvolat nepokoje také v Petrohradu, Vologdě a dalších městech.

Po potlačení vzpoury se V. celoruský sjezd sovětů usnesl, aby ti leví eseri, kteří souhlasili s dobrodružnou linií svého vedení, byli ze sovětů vyloučeni. — 52

- ⁹ Zrada velitele sovětských jednotek Východního frontu M. A. Muravjova byla úzce spojena se vzpourou levých eserů v červenci 1918. Podle plánu vzbouřenců měl Muravjov podniknout jednotky Východního frontu k vystoupení proti sovětské moci, spojit se s Čechoslováky a zahájit tažení na Moskvu. Po příjezdu do Simbirsku Muravjov 10. července prohlásil, že neuznává brestlitevský mír a že vyhlašuje Německu válku. Jednotky, které se jím daly svést, obsadily poštu, telegraf a rozhlasovou stanici a obklíčily budovu výkonného výboru a štábu Simbirské skupiny vojsk. Muravjov vyzval radiogramem bělogvarděje a interventy v prostoru mezi Samarou a Vladivostokem, aby zahájili útok na Moskvu.

Sovětská vláda učinila mimořádná opatření ke zlikvidování Muravjovovy dobrodružné akce. Simbirští komunisté uspořádali mezi vojáky a obyvateli města velkou vysvětlovací kampaň. Vojenské jednotky, které předtím Muravjova podporovaly, prohlásily, že jsou odhodlány proti vzbouřencům bojovat. 11. července večer byl Muravjov pozván na zasedání simbirského výkonného výboru, což pochopil jako kapitulaci výkonného výboru. Když byly na zasedání přečteny jeho zrádcovské telegramy o zastavení vojenských akcí proti interventům a bělogvardějcům, žádali komunisté, aby byl zatčen. Při pokusu o odpor byl Muravjov zabit, jeho přívrženci byli zatčeni. — 52

- ¹⁰ Míni se vzpoura bělogvardějců v Jaroslavli 6. července 1918. Zorganizoval ji kontrarevoluční Svaz obrany vlasti a svobody, jehož vůdcem byl pravý eser B. V. Savinkov. Vzpouru připravovali, stejně jako další kontrarevoluční vzpoury v Sovětském Rusku v té době, dohodoví imperialisté s aktivní pomocí menševiků a eserů. Imperialisté dohodových států poskytli Savinkovovu svazu značné finanční prostředky. Organizování vzpoury bylo součástí celkového plánu intervence v Rusku. Ozbrojenou akci v Jaroslavli stanovili interventy na stejnou dobu jako vzpouru levých eserů v Moskvě. Současně měly propuknout vzpoury v Muromu, Kostromě, Rybinsku a dalších městech v Povolží a ve středním Rusku.

Dne 6. července se vzbouřenci zmocnili centra Jaroslavle, obsadili muniční sklad, poštu, telegraf a další objekty a začali krvavě útočit s pracovníky strany a sovětů.

Pokoušeli se obsadit i dělnická předměstí, ale tam narazili na rozhodný a houževnatý odpor. Sovětská vláda poslala jaroslavským dělníkům na pomoc vojenské jednotky a ozbrojené dělnické oddíly z Moskvy, Petrohradu, Ivanova-Vozněsenska, Kostromy, Vologdy a Rybinsku. 21. července 1918 byla vzpoura potlačena. — 52

- ¹¹ *Rada obrany* (Rada dělnické a rolnické obrany) byla zřízena 30. listopadu 1918 Celoruským ústředním výkonným výborem. V usnesení CÚVV se konstatovalo, že Rada dělnické a rolnické obrany se zřizuje, aby byl realizován dekret CÚVV z 2. září 1918, jímž byla Sovětská republika prohlášena za vojenský tábor. Rada obrany byla mimořádným orgánem sovětského státu, zřízeným v souvislosti s neobyčejně těžkou situací v zemi. Měla neomezenou pravomoc mobilizovat síly a prostředky země pro obranu. Předsedou Rady obrany byl jmenován Lenin.

Nařízení Rady obrany byla závazná pro ústřední i místní úřady a instituce i pro všechny občany Sovětské republiky. Rada obrany byla hlavním ústředím pro válečné hospodářství a plánování v době zahraniční intervence a občanské války. Činnost Revoluční vojenské rady a dalších vojenských orgánů byla podřízena její stálé kontrole.

Po reorganizaci začátkem dubna 1920 dostala Rada obrany název Rada práce a obrany. Na základě usnesení VIII. celoruského sjezdu sovětů začala Rada práce a obrany v prosinci 1920 fungovat jako komise rady lidových komisařů a až do jejího zrušení v roce 1937 bylo jejím hlavním úkolem koordinovat činnost všech úřadů pro hospodářskou výstavbu. — 58

- ¹² Mínil se noticka Menševici o Kolčakovi^[2]. — 59

- ¹³ Lenin má na mysli mírovou smlouvu mezi Sovětským Ruskem a mocnostmi Čtyřspolku (Německo, Rakousko-Uhersko, Bulharsko a Turecko), která byla 3. března 1918 podepsána v Brestu Litevském a 15. března ratifikována IV. mimořádným celoruským sjezdem sovětů. Mírové podmínky byly pro Sovětské Rusko mimořádně těžké. Podle smlouvy mělo Polsko, téměř celé Pobaltí a část Běloruska přejít pod kontrolu Německa a Rakouska-Uherska. Ukrajina byla od Sovětského Ruska odtržena a stala se státem závislým na Německu. Města Kars, Batumi a Ardahan připa-

dla Turecku. V srpnu 1918 vnutilo Německo Sovětskému Rusku dodatečnou smlouvu a finanční dohodu, v nichž byly stanoveny další lupičské požadavky.

Přes kruté podmínky poskytla brestlitevská smlouva sovětskému státu mírový oddech, umožnila mu demobilizovat starou, rozkládající se armádu a vytvořit novou — Rudou armádu, zahájit socialistickou výstavbu a shromáždit síly k nadcházejícímu boji proti vnitřní kontrarevoluci a zahraničním interventům. Uzavření brestlitevského míru přispělo k dalšímu posílení boje za mír a k růstu revolučních nálad v armádách a v širokých vrstvách lidu ve všech válčících zemích. Brestlitevská smlouva byla rozumným politickým kompromisem, byla názorným příkladem prozíravosti a pružnosti Leninovy taktiky a schopnosti stanovit v mimořádně složité situaci jediné správnou politiku v otázce války a míru.

Uzavření brestlitevského míru bylo spojeno s úporným bojem proti Trockému a protistranické skupině »levých komunistů«. Mírová smlouva s Německem byla podepsána jen díky obrovskému úsilí V. I. Lenina. Po listopadové revoluci v Německu v roce 1918, která svrhla monarchický režim, CÚVV 13. listopadu brestlitevskou smlouvu anuloval. — 63

- ¹⁴ Lenin má na mysli versailleskou mírovou smlouvu, kterou byla ukončena první světová válka. Smlouvu podepsali 28. června 1919 představitelé USA, Velké Británie, Francie, Itálie, Japonska a s nimi spojených mocností na jedné straně a Německa na straně druhé.

Při hodnocení versailleské mírové smlouvy Lenin 15. října 1920 řekl: »Je to neslýchaný, lupičský mír, který z desítek miliónů lidí, i těch nejcivilizovanějších, dělá otroky« (Spisy 31, Praha 1955, s. 323). Cílem versailleské mírové smlouvy bylo upevnit nové rozdělení kapitalistického světa ve prospěch vítězných mocností a vytvořit takový systém vztahů mezi státy, který by pomohl rozdrtit Sovětské Rusko a potlačit revoluční hnutí na celém světě. — 63

- ¹⁵ Práci *Všichni do boje proti Děnikinovi!* napsal Lenin v souvislosti s usneseními plenárního zasedání ÚV KSR(b), které se konalo ve dnech 3.—4. července 1919 a projednalo nejdůležitější otázky, které bylo třeba řešit vzhledem k novému tažení imperialistů. Vzhledem k závažnosti práce *Všichni do boje proti Děnikinovi!* bylo rozhodnuto, aby vyšla jako dopis ÚV KSR(b) organizacím strany. V Ústředním stranickém archívu Institutu marxismu-le-

ninismu při ÚV KSSS jsou uloženy texty připomínek Kameněva, Krestinského, Serebrjakova a Trockého k Leninovu textu. Kromě toho se zachoval Leninův záznam připomínek Smilgy a Stalina. Stalin vcelku Leninův dopis schvaloval, ale měl řadu námitek proti části o vojenských odbornících. Stalinovy připomínky nebyly přijaty.

Práce Všichni do boje proti Děnikinovi! byla uveřejněna 9. července 1919 s podpisem ÚV KSR(b) ve 4. čísle listu Izvěstija CK RKP(b) a téhož roku vydána jako samostatná brožura. — 65

¹⁶ *Svaz obrození Ruska* — kontrarevoluční organizace, kterou v roce 1918 vytvořili kadeti, lidoví socialisté, praví eseri a menševici. Měla bezprostřední spojení s cizími misemi a rozvědkami. V čele svazu stáli vůdci uvedených stran N. D. Avksenťjev, A. A. Argunov, V. J. Pavlov, V. G. Boldyrev aj. Cílem organizace bylo svrhnout ozbrojenou silou vládu sovětů a obnovit kapitalistický režim. — 77

¹⁷ Viz Vosmoj sjezd RKP(b). Mart 1919 goda. Protokoly, Moskva 1959, s. 404; KSSS v rezolucích a usneseníh sjezdů, konferencí a plenárních zasedání ÚV, 1898—1924, Praha 1984, s. 324. — 78

¹⁸ Jde o kontrarevoluční ozbrojenou vzpouru československého vojenského sboru koncem května 1918, kterou organizovali dohodoví imperialisté za aktivní účasti menševiků a eserů. Československý sbor se zformoval v Rusku ještě před vítězstvím Říjnové revoluce z českých a slovenských válečných zajatců. V létě 1918 v něm bylo přes 60 000 osob (celkem bylo v Rusku asi 200 000 zajatých Čechů a Slováků). Po nastolení vlády sovětů převzaly financování sboru mocnosti Dohody, které ho chtěly využít k boji proti Sovětské republice. Předseda Československé národní rady v Paříži T. G. Masaryk prohlásil tento sbor za součást francouzské armády a představitelé Dohody navrhli, aby byl sbor evakuován do Francie. Sovětská vláda s evakuací Čechoslováků souhlasila, pokud bude umožněn návrat ruským vojákům z Francie. Podle dohody z 26. března 1918 měl sbor odjet z Ruska přes Vladivostok za podmínky, že složí zbraně. Kontrarevoluční velení sboru však dohodu se sovětskou vládou o složení zbraní věrolomně porušilo a na pokyn dohodových imperialistů vyprovokovalo ještě před odjezdem ozbrojenou vzpouru. Vlády USA, Anglie a Francie ji veřejně všemi prostředky podporovaly a francouzští důstojníci se jí přímo účastnili. Československé legie postupovaly

v kontaktu s bělogvardějci a kulaky. Obsadily velkou část Uralu, Povolží a Sibiře a všude obnovovaly moc buržoazie. V obsazených oblastech vznikaly bělogvardějské vlády s účastí menševiků a eserů: v Omsku sibiřská »vláda«, v Samaře výbor členů Ústavodárného shromáždění aj.

Dne 11. června vydal ústřední výkonný výbor československých komunistických skupin v Rusku provolání k vojákům sboru, v němž odhalil kontrarevoluční podstatu vzpoury a vyzval české a slovenské dělníky a rolníky, aby ji zlikvidovali a vstupovali do československých jednotek Rudé armády. Většina českých a slovenských válečných zajatců sympatizovala s vládou sovětů a nepodlehla protisovětské propagandě reakčních špiček sboru. Když se přesvědčili, že byli oklamáni, mnozí vojáci odmítali bojovat proti Sovětskému Rusku a odcházeli ze sboru. V Rudé armádě bojovalo asi 12 000 Čechů a Slováků.

V Povolží byli čeští bělogvardějci rozdraceni zároveň s likvidací kolčakovského režimu Rudou armádou na podzim roku 1918. — 81

- ¹⁹ *Komunistická univerzita J. M. Sverdlova* vznikla z kursů pro agitatory a instruktory, organizovaných v roce 1918 z podnětu J. M. Sverdlova při Celoruském ústředním výkonném výboru. V lednu 1919 byly kursy přeměněny na Školu práce v sovětech a po přijetí usnesení VIII. sjezdu KSR(b) o zřízení vysoké školy pro přípravu stranických kádrů při ústředním výboru na Ústřední školu práce v sovětech a ve straně. 3. července schválilo plenární zasedání ÚV KSR(b) usnesení o přejmenování Ústřední školy práce v sovětech a ve straně na Komunistickou univerzitu J. M. Sverdlova. Lenin věnoval velkou pozornost zřizování univerzity a vypracování jejích učebních osnov. 11. července a 29. srpna 1919 přednášel na univerzitě o státu (zápis druhé přednášky se nenašel). 24. října měl projev k posluchačům Sverdlovovy univerzity odjíždějícím na frontu (viz tento svazek, s. 257—264).

V roce 1932 byla Komunistická univerzita J. M. Sverdlova na základě usnesení ÚV VKS(b) reorganizována na Komunistickou zemědělskou univerzitu J. M. Sverdlova, jejímž úkolem bylo vychovávat kádry stranických organizátorů pro přestavbu zemědělství; roku 1935 byla univerzita přeměněna ve Vysokou školu propagandistickou při ÚV VKS(b). V roce 1939 byla založena Vysoká stranická škola při ÚV VKS(b). — 85

- ²⁰ *Moskevská městská konference KSR(b)* se konala 12. července 1919. Zúčastnilo se jí 200 delegátů s rozhodujícím hlasem. Na

pořadu konference byly tyto otázky: 1. nejnovější opatření Rady obrany, 2. otázka zásobování, 3. zahraniční postavení a vnitřní situace republiky, 4. situace na frontách, 5. oddíly zvláštního určení, 6. informativní zprávy o situaci na Kavkaze a na Donu.

Poslední dvě otázky se neprojednávaly, byly odloženy na příští konferenci. Lenin přednesl referát o vnitřní zahraniční situaci. V rezoluci o současné situaci konference konstatovala, že je nutné soustředit hlavní síly na práci v armádě, na zásobování a na problémy sociálního zabezpečení. Konference se usnesla zahájit rozsáhlou politickovýchovnou práci mezi obyvatelstvem Moskvy a vojáky moskevské posádky a pravidelně svolávat obvodní konference politicky neorganizovaných dělníků a konference politiky neorganizovaných rudoarmějců. — 105

²¹ V souvislosti s těžkou situací v zásobování přijaly některé místní sověty dělnických a rolnických zástupců a další sovětské orgány usnesení o individuálním nákupu a volném převážení obilnin. Moskevský sovět se 24. srpna 1918 a petrohradský sovět 5. září téhož roku usnesly umožnit dělníkům a zaměstnancům, aby si přiváželi až půldruhého pudu potravin výhradně pro vlastní potřebu. 30. června 1919 schválila rada lidových komisařů dekret, kterým se povolovalo »velkým dělnickým a rolnickým organizacím v hladovějících krajích samostatně nakupovat obilí v Simbirske gubernii v období od 1. července do 15. srpna«. A. I. Sviděrskij, který před Leninovým referátem přednesl zprávu o zásobování, měl zřejmě na mysli tato vynucená opatření sovětské moci. — 105

²² Jde o IX. poradu eserské strany, která se konala v Moskvě ve dnech 18.—20. června 1919. Zúčastnilo se jí 33 delegátů s rozhodujícím hlasem a 14 s hlasem poradním. V diskusi k hlavnímu bodu programu o postoji eserské strany k sovětské moci se na poradě projevila různá stanoviska. V. K. Vojskij se vyslovil pro dohodu s bolševiky. Podobné stanovisko zaujímal N. I. Rakitnikov, který navrhoval zastavit ozbrojený boj proti bolševikům a vstoupit do sovětů s vlastní platformou. IX. porada však schválila rezoluci svého ústředního výboru, jehož předsedou byl V. M. Černov, v níž byl vyhlášen boj na dvě fronty — proti reakci a proti komunistům. Na rozdíl od VIII. porady eserů, která otevřeně zaujala pozici ozbrojeného boje proti sovětské moci, bylo v rezoluci IX. porady vyhlášeno dočasně upustit od ozbrojeného boje proti bolševikům; zdůrazňovalo se v ní, že toto upuštění nesmí být chápáno jako uznání sovětské moci, nýbrž jako taktické řeše-

ní vynucené reálnou situací. Porada přijala usnesení o spojení s menševiky a také se ve své rezoluci vyslovila proti III. internacionále. — 106

²³ *L'Humanité* — deník, který založil roku 1904 Jean Jaurès jako orgán Francouzské socialistické strany. Za první světové války byl list v rukou krajně pravicového křídla Francouzské socialistické strany a do konce roku 1920 zaujímal sociálšovinistické stanovisko. V prosinci 1920, po rozštěpení Francouzské socialistické strany, se list stal ústředním orgánem Komunistické strany Francie. — 110

²⁴ *Nezávislá labouristická strana* (Independent Labour Party) — anglická reformistická organizace. Založili ji v roce 1893 předáci »nových tradeunionů« v době zesíleného stávkového boje a hnutí anglické dělnické třídy za nezávislost na buržoazních stranách. Vstoupili do ní členové »nových tradeunionů« a mnoho starých tradeunionistů, příslušníci inteligence a maloburžoazie ovlivnění fabiány. V čele strany stáli Keir Hardie a R. MacDonald. Od samého počátku zaujímal tato strana buržoazně reformistické stanovisko. Hlavní důraz kladla na parlamentní formu boje a parlamentní dohody s liberální stranou. — 110

²⁵ *I. kongres Komunistické internacionály* se konal ve dnech 2.—6. března 1919 v Moskvě. Zúčastnilo se ho 52 delegátů, z toho 34 s hlasem rozhodujícím a 18 s hlasem poradním. Zastoupeny byly četné komunistické a socialistické strany, skupiny a organizace.

Na prvním zasedání bylo schváleno usnesení »zasedat na úrovni mezinárodní komunistické konference« a byl schválen tento program: 1. ustavení, 2. referáty, 3. platforma mezinárodní komunistické konference, 4. buržoazní demokracie a diktatura proletariátu, 5. bernská konference a stanovisko k socialistickým směrům, 6. mezinárodní situace a politika Dohody, 7. manifest, 8. bílý teror, 9. volby byra a různé organizační otázky.

Ústředním bodem konference byly Leninovy teze a jeho referát o buržoazní demokracii a diktatuře proletariátu. Konference vyjádřila jednomyslně souhlas s Leninovými tezemi a přijala usnesení, aby byly odevzdány byru k rozsáhlé popularizaci v různých zemích, a jako doplněk k tezím schválila rezoluci navrženou Leninem (viz Sebrané spisy 37, Praha 1988, s. 539).

Po schválení tezí a rezoluce k Leninovu referátu přijala konference 4. března usnesení »ustavit se jako III. internacionála

a přijmout název Komunistická internacionála«. Téhož dne bylo jednomyslně rozhodnuto považovat zimmerwaldské sdružení za zrušené. Byla také schválena platforma Kominterny a její hlavní teze: 1. nevyhnutelnost nahradit kapitalistické společenské zřízení komunistickým, 2. nutnost revolučního boje proletariátu za svržení buržoazních vlád, 3. likvidace buržoazního státu a jeho nahrazení státem nového typu, proletářským státem typu sovětu, který zajistí přechod ke komunistické společnosti.

Z dokumentů kongresu byl zvlášť významný Manifest k proletářům celého světa, v němž se pravilo, že Komunistická internacionála přejala Marxovy a Engelsovy ideje, vyjádřené v Manifestu Komunistické strany. Kongres vyzval dělníky všech zemí, aby podporovali Sovětské Rusko, a požadoval, aby se Dohoda nevmešovala do vnitřních záležitostí republiky sovětu a interveni stáhli svá vojska z území Ruska, aby byl uznán sovětský stát, zrušena hospodářská blokáda a obnoveny obchodní styky. V rezoluci o stanovisku k »socialistickým« směřům a bernské konferenci kongres odsoudil pokusy obnovit II. internacionálu, »která je jen nástrojem v rukou buržoazie«, a prohlásil, že s touto konferencí nemá revoluční proletariát nic společného.

Založení III., Komunistické internacionály mělo obrovský význam pro odhalení oportunistu v dělnickém hnutí, pro obnovení spojení mezi pracujícími různých zemí a pro založení a upevnění komunistických stran. — 110

²⁶ Jsou míněna usnesení a rezoluce sedmé (dubnové) celoruské konference SDDSR(b), která se konala v Petrohradu ve dnech 24.—29. dubna (7.—12. května) 1917 [viz Sed'maja (Aprelskaja) Vserossijskaja konferencija RSDRP(b). Petrogradskaja obščegorodskaja konferencija RSDRP(b). April 1917 goda. Protokoly, Moskva 1958, s. 241—260]. — 114

²⁷ *Basilejský manifest* — manifest o válce^[174], schválený na mimořádném mezinárodním socialistickém kongresu v Basileji, který se konal 24.—25. listopadu 1912. Manifest upozorňoval národy na vzrůstající nebezpečí světové imperialistické války, odhaloval lupičské cíle této války a vyzýval dělníky všech zemí, aby energicky bojovali za mír, aby »proti kapitalistickému imperialismu postavili sílu mezinárodní solidarity proletariátu«. Do basilejského manifestu byl začleněn bod z rezoluce stuttgartského kongresu (1907) zformulovaný Leninem, že v případě imperialistické války musí socialisté využít hospodářskou a politickou krizi vyvolanou válkou k boji za socialistickou revoluci. — 115

- ²⁸ Viz K. Marx-B. Engels, Spisy 18, Praha 1966, s. 678; Spisy 22, Praha 1967, s. 319—323, 372—376; Spisy 28, Praha 1968, s. 171; Spisy 29, Praha 1969, s. 397; Spisy 33, Praha 1971, s. 584, 590, 705; Spisy 35, Praha 1971, s. 36, 399—400; Spisy 37, Praha 1972, s. 372—373. — 117
- ²⁹ *Fabiánská společnost* — anglická reformistická organizace, založená roku 1884. Tato společnost byla pojmenována podle římského vojevůdce ze 3. století před n. l. Quinta Fabia Maxima Verrucosa, zvaného Cunctator [Váhavec], protože volil ve válce s Hannibalem vyčkávací taktiku a vyhýbal se rozhodujícím bojům. Členy Fabiánské společnosti byli převážně představitelé buržoazní inteligence — vědci, spisovatelé a politikové (jako například S. a B. Webbovi, G. B. Shaw, R. McDonald); popírali nutnost třídního boje proletariátu a socialistické revoluce a tvrdili, že přechod od kapitalismu k socialismu je možný pouze pomocí drobných reforem a postupných přeměn společnosti. V roce 1900 vstoupila Fabiánská společnost do labouristické strany. »Fabiánský socialismus« je jedním ze zdrojů labouristické ideologie.
- Charakteristiku fabiánů viz v Leninově článku Anglický pacifismus a anglický odpor k teorii (Spisy 26, Praha 1985, s. 287—293). — 118
- ³⁰ Srov. Engelsův dopis F. A. Sorgemu z 18. ledna 1893 (K. Marx-B. Engels, Spisy 39, Praha 1975, s. 21—22). — 118
- ³¹ Srov. Engelsův dopis F. A. Sorgemu ze 7. prosince 1889 (K. Marx-B. Engels, Spisy 37, Praha 1972, s. 372—373). — 119
- ³² Je míněn projev Harryho Quelche na stuttgartském kongresu II. internacionály v roce 1907^[167]. Ve svém projevu nazval mezinárodní konferenci v Haagu, která se v té době konala, »shromážděním zlodějů« a německá vláda ho za to vypověděla ze Stuttgartu. (Viz Leninův článek Harry Quelch, Sebrané spisy 23, Praha 1985, s. 465—467.) — 126
- ³³ Jde o konferenci II. internacionály, která se konala v Luzernu ve dnech 2.—9. srpna 1919. Zpočátku se předpokládalo, že to bude »světový kongres«, ale protože se sešlo pouze 40 delegátů, konala se místo kongresu konference. Na pořadu byly tyto otázky: obnovení internacionály a mezinárodní politické situace. Charakteristiku projevů jednotlivých delegátů na konferenci podal Lenin

v článku Jak buržoazie využívá renegáty (viz tento svazek, s. 201—212). — 129

³⁴ *Bastila* — pařížská pevnost, od 14. do 18. století státní vězení; 14. července 1789, začátkem francouzské buržoazní revoluce, do-
byly Bastilu vzbouřené lidové masy a ještě téhož roku byla úplně
zbořena. 14. červenec se stal francouzským státním svátkem.
— 131

³⁵ Jde o mezinárodní politickou stávkou dělnictva, stanovenou na
21. července 1919 pod heslem podpory ruské a maďarské revolu-
ce s požadavkem, aby se imperialistické vlády nevměšovaly do
ruských a maďarských záležitostí. Ve stanovený den proběhly
ojedinelé stávky v Anglii, Itálii, Německu, Norsku a jinde, ale
k jednotnému vystoupení proletariátu všech zemí nedošlo.

Pravicoví vůdcové socialistických stran a odborů udělali vše,
aby mezinárodní stávce zabránili. Francouzští socialističtí kom-
promisníci Jouhaux, Merrheim a další vůdcové Všeobecné konfe-
derace práce nejprve se stávkou souhlasili, aby oklamali lid, ale
těsně před jejím zahájením navrhli, aby byla odložena, a tím ji
zmařili. — 131

³⁶ Maďarská republika rad byla vyhlášena 21. března 1919. Socialis-
tická revoluce v Maďarsku měla pokojný ráz; maďarská buržoa-
zie neměla možnost bojovat, a nekladla proto odpor nastolení
moci rad.

Maďarská buržoazie nebyla s to vyřešit vnitřní ani zahranič-
ní obtíže, proto hodlala dočasně předat moc pravicovým sociál-
ním demokratům a zabránit tak rozvíjení revoluce. V té době
však měla Komunistická strana Maďarska mezi masami tak vel-
kou autoritu a řadoví členové sociálně demokratické strany se do-
máhali spojenectví s komunisty tak energicky, že vedení sociálně
demokratické strany nabídlo uvězněným vůdcům komunistické
strany, aby společně ustavili vládu. Sociálně demokratičtí vůdco-
vé byli nuceni přijmout podmínky, které komunisté během jed-
nání vznesli: vytvořit vládu rad, odzbrojit buržoazii, vytvořit Ru-
dou armádu a lidovou milici, konfiskovat statkářskou půdu, zná-
rodnit průmysl, uzavřít spojenectví se Sovětským Ruskem aj.
Současně byla podepsána dohoda o sloučení obou stran v Ma-
ďarskou socialistickou stranu. Při praktickém slučování došlo
k chybám, jejichž důsledky se projeví později; sloučení bylo
provedeno mechanicky, ve straně zůstaly reformistické živly.

Hned na svém prvním zasedání schválila revoluční vláda

Maďarské republiky rad usnesení o vytvoření Rudé armády, 26. března vydala dekrety o znárodnění průmyslových podniků, dopravy a bank, 2. dubna schválila dekret o monopolu zahraničního obchodu. Dělnické mzdy byly zvýšeny v průměru o 25 %, byla zavedena osmihodinová pracovní doba; 3. dubna byl schválen zákon o pozemkové reformě, podle něhož byly vyvlastněny usedlosti s výměrou nad 100 jiter (57 ha) půdy. Vyvlastněná půda však nebyla rozdělena drobným rolníkům a bezzemkům, ale odevzdána místním zemědělským výrobním družstvům a státním statkům. Chudí rolníci doufali, že dostanou půdu, a byli zklamáni. To znemožnilo vytvořit pevný svazek proletariátu s rolnictvem a oslabilo moc rad v Maďarsku.

Imperialisté Dohody přijali nastolení diktatury proletariátu v Maďarsku nepřátelsky; uvalili na Maďarskou republiku rad hospodářskou blokádu a zorganizovali proti ní vojenskou intervenci. Invaze intervenčních vojsk zaktivizovala maďarskou kontrarevoluci. Zrada pravicových sociálních demokratů, kteří se spojili s mezinárodním imperialismem, byla rovněž jednou z příčin zániku Maďarské republiky rad.

Svou roli sehrála i nepříznivá mezinárodní situace, jež vznikla v létě 1919, kdy bylo Sovětské Rusko ze všech stran obklíčeno nepřáteli a nemohlo Maďarské republice rad poskytnout pomoc. V důsledku společných akcí zahraniční imperialistické intervence a vnitřní kontrarevoluce byla 1. srpna 1919 vláda rad v Maďarsku svržena. — 131

³⁷ Rada obrany schválila 24. května 1919 usnesení, jímž se povolovalo rudoarmějcům z útvarů bojujících v bohatých obilnářských oblastech posílat svým rodinám v krajích postižených hladem zásilky potravin. Rada obrany uložila Ústřední komisi pro zásobování armády, aby vypracovala návrh podrobné směrnice k realizaci tohoto usnesení a předložila ho nejpozději 1. června. Návrh směrnice schválila Rada obrany 23. července 1919. — 133

³⁸ Článek je odpovědí na pět otázek, které Leninovi položila agentura United Press:

»1. Provedla Ruská sovětská republika v původním vládním programu vnitřní a zahraniční politiky a v hospodářském programu nějaké drobné nebo velké změny, kdy a jaké?

2. Jaká je taktika Ruské sovětské republiky vůči Afgánistánu, Indii a dalším muslimským zemím za hranicemi Ruska?

3. Jaké politické a hospodářské cíle sledujete, pokud jde o Spojené státy a Japonsko?

4. Za jakých podmínek byste byli ochotni uzavřít mír s Kolčakem, Děnikinem a Mannerheimem?

5. Co byste ještě chtěl sdělit americké veřejnosti?»

Leninovy odpovědi byly poslány do Budapešti pro americký tisk.

V říjnu 1919 byl v časopisu levicových socialistů *The Liberator* uveřejněn článek *A Statement and a Challenge* [Prohlášení a výzva]. Redakce časopisu v poznámce k článku sdělila, že agentura *United Press* rozeslala Leninovu odpověď novinám, že však odpověď na pátou otázku vyškrtla jako »ryze bolševickou propagandu«. — 134

³⁹ Lenin má na mysli jednání s W. Ch. Bullittem, který přijel v březnu 1919 do Sovětského Ruska dohodnout podmínky, za nichž by byla sovětská vláda ochotna uzavřít mír s mocnostmi Dohody a rovněž s bělogvardějskými vládami vytvořenými na území Ruska. Bullitt tlumočil návrhy prezidenta USA W. Wilsona a ministerského předsedy Velké Británie Lloyd George.

Sovětská vláda ve snaze o co nejrychlejší uzavření míru souhlasila s navrhovanými podmínkami jednání, avšak žádala podstatné změny (text předběžného mírového návrhu spojeneckých a koaličních zemí vypracovaný představitelem vlády USA Bullittem a vládou RSFSR viz ve sborníku *Dokumenty vnější politiky SSSR*, sv. II, 1958, s. 91—95).

Brzy po Bullittově odjezdu ze Sovětského Ruska se Kolčakovi podařilo dosáhnout jistých úspěchů na východní frontě a imperialistické vlády od mírových jednání upustily, neboť doufaly, že sovětský stát bude poražen. Wilson zakázal uveřejnit návrh dohody, který přivezl Bullitt, a Lloyd George v parlamentu prohlásil, že nemá s jednáním se sovětskou vládou nic společného. — 136

⁴⁰ Je míněna odpověď sovětské vlády na dopis F. Nansenovi ze 17. dubna 1919 (dopis byl přijat rádiem 4. května). Nansen ve svém dopise uváděl, že 3. dubna navrhl Wilsonovi, Clemenceauovi, Lloyd Georgovi a Orlandovi, aby byla Sovětskému Rusku poskytnuta pomoc ve formě potravin a léků. »Rada čtyř« 17. dubna odpověděla, že s Nansenovým návrhem souhlasí, avšak s podmínkou, že budou na území Sovětského Ruska zastaveny vojenské akce, přesuny vojska a veškerého válečného materiálu. Protože tento plán nezaručoval, že kontrarevoluce nezneužije zastavení vojenských akcí, sovětská vláda v dopise Nansenovi ze 7. května uvedla, že o zastavení vojenských akcí může jednat pouze

s vládami dohodových zemí. V dopisu se pravilo: »Vždycky jsme byli ochotni zahájit mírová jednání a nyní jsme stejně jako dříve ochotni to udělat a s nesmírnou radostí začneme o těchto otázkách jednat« (Dokumenty vnější politiky SSSR, sv. II, 1958, s. 158). Základem odpovědi sovětské vlády byly Leninovy poznámky ke dvěma Čičerinovým návrhům prohlášení adresovaného Nansenovi. Lenin napsal, že v dopisu je třeba rozvinout myšlenku o míru; pokud »nebude příměří v zájmu míru, ale v zájmu politické hry, nestojíme o to. S mírem se nežertuje. Nikomu se nepodaří nás napálit.« Nansen sdělil, že návrhy sovětské vlády budou předány vládám Dohody. Avšak mocnosti Dohody na tyto návrhy vůbec neodpověděly. — 136

⁴¹ *Moskevskou konferenci závodních výborů, zástupců vedení odborů, zmocněnců Moskevského ústředního dělnického družstva a rady sdružení Družstevnictví svolal moskevský sovět dělnických a rudarmějských zástupců a moskevská odborová rada, aby projednala realizaci dekretu rady lidových komisařů ze 16. března 1919 o sjednocení distribučních orgánů a zřízení jednotného spotřebního družstva. Konference se konala v Domě odborů ve dnech 29.—30. července 1919. Měla na programu dvě otázky: 1. ustavení spotřebního družstva v Moskvě a 2. volby prozatímního vedení moskevského spotřebního družstva. Lenin na této konferenci přednesl 30. července projev o zásobovací a vojenské situaci. Konference schválila stanovy Moskevského spotřebního družstva a zvolila jeho prozatímní vedení a kontrolní radu. — 139*

⁴² Dne 16. července 1919 schválila Rada obrany dekret, kterým se dělníkům vracejícím se z dovolené povolovalo přivést si dva pudy přidělových a mimopřídělových potravin. Dekret nebyl uveřejněn, ale všem guberniálním zásobovacím výborům a velitelům oddílů k zabránění podloudnému obchodování potravinami byl rozeslán telegram podepsaný lidovým komisařem zásobování A. D. Cjurupou^[107], v němž se oznamovalo, že dělníkům vracejícím se z dovolené se povoluje mít u sebe zavazadlo do váhy dvou pudů (tj. do cca 33 kg). Tento výnos existoval do roku 1920. — 145

⁴³ Dne 26. května 1919 poslala Nejvyšší rada Dohody Kolčakovinótu^[79], kterou podepsali Wilson, Lloyd George, Clemenceau, Orlando a Saiondži a v níž se mluvilo o tom, že jsou ochotni Kolčaka uznat a pomoci mu vojenskou výzbrojí, potravinami a střelivem, aby mohl zaujmout pevné postavení celoruského vládce.

Spojenci za to vyžadovali od Kolčaka splnění určitých podmínek: aby po obsazení Moskvy svolal Ústavodárné shromáždění, aby uznal nezávislost Polska a Finska, nebude-li možné upravit vzájemné vztahy Ruska s Estonskem, Lotyšskem, Litvou a s kavkazskými a zakaspickými oblastmi, aby tento problém postoupil Společnosti národů a do té doby pokládal tato území za autonomní aj. V dopise Nejvyšší radě Dohody Kolčak odpověděl, že je ochoten řadu podmínek spojenců přijmout. Anglie, Francie, USA a Itálie uznaly 12. července Kolčakovu odpověď za uspokojivou a znovu potvrdily své odhodlání mu pomoci. — 147

⁴⁴ *I. celoruský sjezd pracovníků školství a osvěty a socialistické kultury* se konal ve dnech 28. července—1. srpna 1919 v Moskvě. Účastnilo se ho 277 delegátů z 32 gubernií. Hlavním úkolem sjezdu bylo založit Celoruský svaz pracovníků školství a osvěty a vypracovat hlavní zásady, na nichž by byl svaz vybudován. Sjezd vyslechl referáty o odborovém hnutí a úkolech svazu pracovníků školství a osvěty, o programu v oblasti školství a osvěty a o nejbližších úkolech kulturní výstavby, o hnutí mládeže v Rusku a na Západě aj. Lenin promluvil na sjezdu 31. července.

V přijaté rezoluci se sjezd vyslovil pro to, aby se za základ organizace svazu vzaly platné stanovy Celoruské ústřední rady odborů, aby ústřední výbor svazu vytvořil komisi, která by provedla ve stanovách změny v souladu s charakterem a specifikou svazu a aby tyto změny byly předloženy ke schválení III. celoruskému sjezdu odborů. Sjezd vyzval všechny osvětové pracovníky, aby se zapojili do politickoosvětové práce v armádě a udržovali úzký kontakt se svazem mládeže. — 151

⁴⁵ Srov. K. Marx-B. Engels, Spisy 23, Praha 1986, s. 202. — 152

⁴⁶ Článek nebyl dokončen. Ze sedmi kapitol nastíněných v osnově článku (viz tento svazek, s. 454—456) napsal Lenin pouze dvě: Lokajové a Občanská válka. — 159

⁴⁷ *Mysl* — menševický časopis, zpočátku týdeník, později čtrnáctideník. Vycházel v Charkově od ledna do července 1919; úzce s ním spolupracovali V. Bazarov, S. Devdariani (San), M. Kričevskij aj. Vyšlo celkem patnáct čísel. Martovův článek Světový bolševismus^[71], o němž se Lenin zmiňuje níže, byl uveřejněn v dubnu—červenci v 10., 12., 13. a 15. čísle časopisu. — 159

⁴⁸ *Grižaduščij děň* — časopis menševického zaměření, který vycházel

- v Oděse. Úzce s ním spolupracovali S. O. Zagorskij, D. O. Zaslavskij, P. S. Juškevič, M. V. Višňak, A. V. Pešechonov aj. Celkem vyšla dvě čísla: č. 1 v březnu a č. 2 v dubnu 1919. — 159
- 49 *Južnoje dělo* — menševické periodické sborníky vydávané v roce 1918 v Charkově a Kyjevě za úzké spolupráce M. Balabanova, G. Naumova a S. Sumského. Vyšly celkem dva sborníky. — 159
- 50 *Objediněnije* — měsíčník menševicko-eserského zaměření. Vycházel v Oděse od září 1918 do roku 1920 za redakce N. M. Osi-poviče a P. S. Juškeviče. Celkem vyšlo pět čísel.
Juškevičův článek *Revoluce a občanská válka*^[147], o němž se Lenin zmiňuje, byl uveřejněn v čísle 1 a 2 v lednu a únoru 1919. — 159
- 51 *Vendée* — departement v západní Francii, v němž za francouzské buržoazní revoluce v březnu 1793 propuklo kontrarevoluční povstání. Převážnou část vzbouřenců tvořili zaostalí rolníci podněcovaní a vedení katolickým duchovenstvem a šlechtou. Povstání bylo v roce 1795 potlačeno, avšak roku 1799 i v dalších letech došlo k pokusům je vyvolat znovu.
Vendée se stalo synonymem pro reakční vzpoury a ohniska kontrarevoluce. — 163
- 52 *Konference politicky neorganizovaných dělníků a rudooarmějců* se konala ve dnech 6. a 7. srpna 1919. Zúčastnilo se jí 1000 delegátů z presněnského, suščevsko-marjinského, chamovnického a butyrského obvodu Moskvy. Referáty přednesli V. I. Lenin o vnitřní a zahraniční situaci Sovětského Ruska, A. I. Sviděrskij o zásobovací situaci, N. I. Podvojskij o situaci na frontách aj. Po Leninově projevu byla schválena rezoluce konference, která schvalovala a vítala vnitřní i zahraniční politiku sovětské vlády a slibovala jí všemožnou podporu. — 166
- 53 Na mimořádném zasedání bakuského sovětu 25. července 1918 se projednávala politická a vojenská situace v Baku v souvislosti s ofenzívou tureckých vojsk. Menševici, dašnací a eserí žádali pod záminkou obrany Baku, aby byla přivolána »na pomoc« anglická vojska. Bolševici, představitelé sovětské moci v Baku, se proti těmto zrádčovským návrhům energicky postavili. Prohlásili, že »povolání« anglických interventů do Baku by bylo zradou Sovětské republiky, a podali návrh rezoluce, v níž trvali na tom, aby byla bezodkladně učiněna opatření k obraně Baku vlastními

silami. Přes veškeré snahy bolševiků byla nepatrnou většinou hlasů schválena rezoluce o pozvání anglických vojsk do Baku.

Když se bolševičtí členové bakuské rady lidových komisařů octli v menšině, prohlásili, že se vzdávají funkce lidových komisařů. Brzy si však uvědomili, že za vzniklé situace by byla chyba podávat demisi, že je naopak třeba udržet moc a využít všechny možnosti k izolování a rozdrčení smířlivců a zrádců. Na mimořádném zasedání výkonného výboru bakuského sovětu bylo rozhodnuto, že dokud nebude otázka moci definitivně vyřešena, zůstávají všichni lidoví komisaři ve svých funkcích. Dne 27. července se bakuská městská konference bolševiků usnesla nevzdávat se moci bez boje, pod vedením rady lidových komisařů urychleně organizovat obranu Baku, vyhlásit všeobecnou mobilizaci a vyzvat dělníky k obraně města a sovětské moci. Ke splnění tohoto usnesení provedla bakuská rada lidových komisařů řadu opatření: vyhlásila ve městě výjimečný stav, nařídila Mimořádné komisi, aby učinila přítrž kontrarevoluční agitaci a vyzvala bakuské dělníky, aby se chopili zbraní a bránili město do posledního muže.

Hrdinské úsilí ázerbájdžánských komunistů a předvoje bakuského proletariátu však bylo zmařeno zradou a proradností dašnaků, eserů a menševiků. Dašnacké jednotky zběhly z fronty a do vzniklého průlomu pronikla turecká vojska. Pod náporem cizích interventů a jejich agentů sovětská moc v Baku 31. července dočasně padla. Příčiny pádu sovětské moci v Baku spočívaly kromě cizí intervence v tom, že ázerbájdžánské stranické organizace a bakuská rada lidových komisařů nezajistily pevný svazek bakuského proletariátu s pracujícím rolnictvem Ázerbájdžánu a dopustily se také řady chyb v národnostní otázce; toho využili mušavatišé, dašnaci a další kontrarevolucionáři k oklamání mas.

Agenti Dohody — eseri, menševici a dašnaci — vytvořili kontrarevoluční vládu, takzvanou »diktaturu Středokaspicka«. Představitelé sovětské moci v Ázerbájdžánu byli zatčeni. V noci z 19. na 20. září bylo 26 bakuských komisařů (S. G. Šaumjan, M. A. Azizbekov, P. A. Džaparidze, I. T. Fioletov, J. D. Zevin, G. N. Korganov, M. G. Vezirov a další) anglickými interventy za bezprostřední účasti eserů a menševiků bestiálně zavražděno.
— 168

⁵⁴ Sylvie Pankhurstová napsala 16. července 1919 Leninovi dopis^[90], v němž ho žádala, aby vyslovil svůj názor na parlamentarismus. Ve svém dopise charakterizovala tehdejší strany a skupiny v Anglii a označila je čísly, kterých se ve své odpovědi přidr-

žoval i Lenin: 1. Tradeunionisté a dělničtí politikové zastaralého typu; 2. Nezávislá labouristická strana; 3. Britská socialistická strana; 4. Revoluční industrialisté (do této skupiny zařadila Pankhurstová rovněž členy dělnických výborů a tovární důvěrníky); 5. Socialistická labouristická strana; 6. »Socialistická federace dělníků«; 7. Socialistické sdružení jižního Walesu. — 180

⁵⁵ Jde o ustavující sjezd Komunistické strany Německa, který se konal v Berlíně ve dnech 30. prosince 1918—1. ledna 1919. Zúčastnilo se ho 83 zástupců 46 místních organizací, 3 zástupci Svazu rudých vojáků, zástupce mládeže a 16 hostů. Sjezd zvolil ústřední výbor a schválil program strany^[151], v němž se jako hlavní úkol zdůrazňoval bezprostřední boj za další rozvíjení revoluce, za nastolení moci dělníků a rolníků. Sjezd se však zároveň dopustil vážných chyb: nepochopil úlohu strany jako předvoje dělnické třídy, nedocenil rolnictvo jako spojence proletariátu a odmítl pracovat v reformistických odborech. Sjezd přijal také nesprávné usnesení o stanovisku k volbám do Národního (ústavodárného) shromáždění. Vedení spartakovců odhalovalo naivní víru lidových mas v Národní shromáždění a objasňovalo jeho pravou podstatu. Když však bylo jasné, že k volbám přece jen dojde, Rosa Luxemburgová a Karl Liebknecht se vyslovili pro to, aby se strana volební kampaně zúčastnila a využila tribunu Národního shromáždění k revoluční agitaci a propagandě. Na sjezdu se k této otázce rozvinula bouřlivá diskuse. Liebknecht, Luxemburgová, Dunsker, Heckert a další byli pro účast ve volbách, avšak sjezd většinou 62 hlasů proti 23 jejich návrh zamítl. Později II. sjezd Komunistické strany Německa konstatoval, že taktika bojkotu voleb do Národního shromáždění byla nesprávná. — 181

⁵⁶ *Nezávislá sociálně demokratická strana Německa* — centristická strana založená v dubnu 1917 na ustavujícím sjezdu v Gotě. »Nezávislí« propagovali jednotu se sociálšovinisty, projevovaly se u nich tendence odmítat třídní boj. Jádrem strany tvořila kautskistická organizace Pracovní souručenství. Na sjezdu v Halle v říjnu 1920 se Nezávislá sociálně demokratická strana Německa rozštěpila; v prosinci 1920 se většina sloučila s Komunistickou stranou Německa. Pravicové živly vytvořily samostatnou stranu a ponechaly si starý název Nezávislá sociálně demokratická strana Německa. Tato strana zanikla roku 1922. — 182

⁵⁷ *British Socialist Party* (Britská socialistická strana) vznikla roku 1911 v Manchesteru sloučením Sociálně demokratické strany

s jinými socialistickými skupinami. Agitovala v duchu marxistických idejí a byla stranou »neoportunistickou, skutečně nezávislou na liberálech« (V. I. Lenin, Sebrané spisy 23, Praha 1985, s. 370). Pro malý počet členů a slabé spojení s masami měla však tato strana poněkud sektářský charakter. Za první světové války se v ní rozpoutal ostrý boj mezi internacionalisty (W. Gallacher, A. Inkpin, J. MacLean, F. Rotštejn aj.) a sociálšovinisty v čele s H. Hyndmanem. Někteří z internacionalistů zastávali v řadě otázek centristické stanovisko. V únoru 1916 založila skupina členů Britské socialistické strany list *The Call*, který významně přispěl k stmelení internacionalistů. Výroční konference strany konaná v dubnu 1916 v Solfordu odsoudila sociálšovinistické stanovisko H. Hyndmana a jeho stoupenců, kteří pak ze strany vystoupili.

Říjnovou revoluci Britská socialistická strana uvítala. Její členové sehráli významnou úlohu v hnutí britských pracujících na obranu Sovětského Ruska proti cizí intervenci. V roce 1919 se většina organizací strany (98 proti 4) vyslovila pro vstup do Komunistické internacionály. Britská socialistická strana se podstatně podílela na vytvoření Komunistické strany Velké Británie. Na prvním, sjednovací sjezdu v roce 1920 do komunistické strany vstoupila převážná většina jejích místních organizací.

— 182

⁵⁸ *Workers Committees a Shop Stewards Committees* (dělnické výbory a výbory továrních důvěrníků) — volené dělnické organizace ve Velké Británii; za první světové války se velmi rozšířily. Tovární důvěrníci, sdružení v obvodních a městských výborech a v národním výboru, se za rozmachu dělnického hnutí a zvýšené nespokojenosti s reformistickou politikou předáků tradeunionů postavili do čela významných akcí dělníků proti imperialistické válce a za zlepšení životních podmínek. Centrum hnutí továrních důvěrníků bylo v oblasti při řece Clyde. Byl zde ustaven clydský dělnický výbor, který měl vliv na všechny dělníky v této oblasti. V programovém článku stanov clydského výboru byl vytyčen úkol organizovat dělníky podle třídní zásady a bojovat až do té doby, dokud nebude úplně zlikvidován systém námezdní práce. Podobné výbory, nazvané dělnické výbory, výbory továrních důvěrníků apod., vznikly i v jiných městech.

Po vítězství Říjnové revoluce a za cizí vojenské intervence proti Sovětské republice výbory továrních důvěrníků aktivně podporovaly Sovětské Rusko. Mnozí funkcionáři výborů (W. Gallacher, H. Pollitt, A. MacManus a další) vstoupili do Komunistické stra-

ny Velké Británie. Lenin charakterizoval hnutí závodních důvěrníků jako hluboce proletářské a masové. — 182

- ⁵⁹ *The Times* — deník, založený roku 1785 v Londýně; jeden z významných konzervativních listů britské buržoazie. — 186
- ⁶⁰ Děnikin se rozhodl vyslat Mamontovův jezdecký sbor, aby zaútočil na týl sovětských vojsk Jižního frontu. Mamontovovo jezdectvo prolomilo 10. srpna 1919 frontu v prostoru Novochooperska a zaútočilo na řadu obcí a měst. Útok Mamontovova jezdectva ohrozil sovětská vojska, zkomplikoval provedení útočné operace a na mnoha místech narušil řízení vojsk a jejich zásobování. Strana a vláda provedly mimořádná opatření k boji proti Mamontovovu jezdectvu. Rada obrany vyhlásila 23. srpna v Rjazanské, Tulské, Orelské, Voroněžské, Tambovské a Penzské gubernii výjimečný stav; veškerá moc na tomto území přecházela do rukou revolučních výborů, které odpovídaly za organizování obrany proti útokům bělogvardějců a za potlačování kontrarevolučních akcí. Lenin přikládal organizaci rozdrčení Mamontovova sboru velký význam. Během října a listopadu 1919 byl Mamontovův jezdecký sbor zlikvidován. — 191
- ⁶¹ Lenin několikrát žádal Revoluční vojenskou radu republiky v čele s Trockým, aby energicky zasáhla proti Mamontovovým oddílům. Dne 16. září 1919 napsal: »S Mamontovem se to nehýbá z místa. Zřejmě jedno zpoždění za druhým. Zpozdila se vojska, která postupovala ze severu na Voroněž. Zpozdili se s přesunutím 21. divize na jih. Zpozdili se s automatickými kulometry. Zpozdili se s navázáním spojení. . . . Naše Revoluční vojenská rada republiky zřejmě „dává rozkazy“, ale nestará se už o jejich *plnění* nebo je nedovede kontrolovat. Je-li to náš všeobecný nedostatek, pak ve vojenských věcech znamená přímo záhubu« (srov. Spisy 35, Praha 1962, s. 379 a 380). — 191
- ⁶² *Konference politicky neorganizovaných dělníků a rudoarmějců z basmanského, lefortovského, alexejevského a sokolnického obvodu* se konala ve dnech 3.—4. září 1919. Zúčastnilo se jí asi 3000 osob. O současné situaci na ní referoval V. I. Lenin, o zásobování A. I. Sviděrskij, o sociálním zabezpečení A. N. Vinokurov aj. Po Leninově projevu byla přijata rezoluce, v níž se konstatovalo, že dělnické třídě a rolnictvu »hrozí nebezpečí, že se dostanou zpět do krutého otroctví pod útlak statkářů a kapitalistů a že toto nebezpečí může odvrátit jen nelítostný boj s nepřáteli« (Pravda,

č. 195, 4. září 1919). Konference se usnesla všemožně upevňovat vojenskou moc Rudé armády, ve všech odvětvích národního hospodářství pracovat s krajním vypětím, zachovávat revoluční kázeň a důsledně plnit nařízení sovětské vlády. — 193

⁶³ *I. celoruský sjezd sovětů dělnických a vojenských zástupců* se konal ve dnech 3.—24. června (16. června—7. července) 1917 v Petrohradu. Zúčastnilo se ho 1090 delegátů. Bolševici, kteří tehdy tvořili v sovětech menšinu, měli na sjezdu 105 delegátů. Převážná většina delegátů patřila k bloku menševiků a eserů a ke skupinám, které ho podporovaly.

Lenin přednesl na sjezdu 4. (17.) června projev o postoji k prozatímní vládě a 9. (22.) června projev o válce (viz Sebrané spisy 32, Praha 1987, s. 279—304). Bolševici široce využili sjezdu a z jeho tribuny demaskovali imperialistickou politiku prozatímní vlády a smířliveckou taktiku menševiků a eserů a žádali, aby veškerou moc převzaly sověty. Ke všem hlavním otázkám předložili a obhajovali vlastní rezoluce. Jejich projevy byly určeny nejen delegátům sjezdu, ale i širokým vrstvám lidu, dělníkům, rolníkům a vojákům.

Eserko-menševická většina sjezdu se v přijatých rezolucích vyslovila pro podporování prozatímní vlády, schválila připravovanou ofenzívu na frontě a vyslovila se proti tomu, aby moc převzaly sověty. Sjezd zvolil ústřední výkonný výbor (ÚVV), který existoval až do II. sjezdu sovětů a v němž měli převážnou většinu eserů a menševici.

Lenin zhodnotil význam sjezdu slovy, že »tak skvěle a názorně« ukázal odklon eserských a menševických vůdců od revoluce (viz Sebrané spisy 32, Praha 1987, s. 323). — 194

⁶⁴ *Sibiřská vláda* vznikla 30. června 1918 v Omsku za podpory interventů. Skládala se z eserů, menševiků a kadetů. V jejím čele byl P. V. Vologodskij. Sibiřská vláda prováděla kontrarevoluční politiku zastíranou lživými frázemi o demokratismu; vrátila dřívějším majitelům průmyslové a obchodní podniky a rovněž půdu a statky, zrušila osmihodinový pracovní den, zřídila válečné policejní soudy, přijala usnesení o rozpuštění a zákazu sovětů, o zrušení dekretů sovětské vlády a o platnosti zákonů carské vlády a buržoazní prozatímní vlády. Aby odtrhla Sibiř od Sovětského Ruska, vyhlásila »státní samostatnost Sibiře«. — 196

⁶⁵ *Le Titre Censuré!!!* — malý týdeník, který vydával v Paříži od 19. dubna do 21. června 1919 G. Anquetil. Celkem vyšlo deset čísel.

Od osmého čísla přenechal část svých stránek listu *Le Titre Enchaîné*. List *Le Titre Censuré!!!* uveřejňoval hlavně Anquetilovy články a také přetiskoval články z jiných listů. — 199

⁶⁶ Jde o provolání petrohradského sovětu k estonským dělníkům^[86] uveřejněné u příležitosti příjezdu estonských soudruhů do Petrohradu a o radiotelegram estonské vládě z 3. září 1919. — 199

⁶⁷ Lenin má zřejmě na mysli Churchillův projev^[159], o němž byla uveřejněna zpráva ve 195. čísle švédského listu *Folkets Dagblat Politiken* z 25. srpna 1919. V listu se uvádělo, že britský ministr vojenství Churchill ve svém projevu mluvil o připravované ofenzívě armád čtrnácti států proti Sovětskému Rusku. Ofenzíva měla být podle Churchillových plánů zahájena koncem srpna nebo začátkem září a měla skončit do Nového roku. Churchill velice spoléhal na to, že se tohoto tažení zúčastní Lotyšsko, Estonsko a Finsko (Amerika měla dodávat zboží).

Na telegramu Ruské tiskové kanceláře s Churchillovým projevem, jehož text se poněkud liší od novinové zprávy, vyjmenoval Lenin těchto čtrnáct států: »Anglie, Spojené státy americké, Francie, Itálie, Japonsko, Finsko, Estonsko, Lotyšsko, Litva, Polsko, Ukrajina, Gruzie Ázerbájdžán, Arménie« a po straně v závorkách: »Kolčakova a Děnikinova říše« (*Leninskij sbornik XXIV*, s. 197). — 199

⁶⁸ Návrh usnesení byl schválen na zasedání rady lidových komisařů 4. září 1919. — 200

⁶⁹ *Vorwärts* — deník, ústřední orgán Sociálně demokratické strany Německa. Z rozhodnutí sjezdu strany v Halle vycházel od roku 1891 v Berlíně jako pokračování listu *Berliner Volksblatt* vydávaného od roku 1884 pod názvem *Vorwärts*. *Berliner Volksblatt*. Engels v tomto listu bojoval proti nejrůznějším projevům oportunistů. V druhé polovině 90. let, po Engelsově smrti, se listu zmocnilo pravé křídlo strany a redakce začala soustavně uveřejňovat články oportunistů. Za první světové války zastával list sociálšovinistické stanovisko; po Říjnové revoluci vystupoval proti sovětské vládě. Vycházel v Berlíně do roku 1933. — 201

⁷⁰ Lenin má na mysli článek F. Stampfera^[181] *Kautsky gegen Spartakus* [*Kautsky versus Spartakus*]. — 201

⁷¹ Viz Vtoroj sjezd RSDRP^[11]. Ijul-avgust 1903 goda. Protokoly,

Moskva 1959, s. 193 (KSSS v rezolucích a usneseních sjezdů, konferencí a plenárních zasedání ÚV, 1898—1924, Praha 1984, s. 41—68). — 202

⁷² *The New Republic* — liberální týdeník; založila jej roku 1914 ve Washingtonu milionářská rodina Straitových. Časopis dosud vychází. — 204

⁷³ Viz poznámku 28. — 209

⁷⁴ V USA vznikly v roce 1919 z levého křídla socialistické strany dvě komunistické strany: 31. srpna Komunistická dělnická strana Ameriky v čele s J. Reedem a 1. září Komunistická strana Ameriky v čele s Ch. Ruthenbergem. Programové neshody mezi nimi nebyly a obě se připojily ke III. internacionále. V květnu 1921 se obě strany spojily v jednu komunistickou stranu, která se od roku 1930 nazývá Komunistická strana USA. Koncem druhé světové války prošla strana těžkou krizí, způsobenou protistranickou činností E. Browdera, který hlásal teorii »americké výjimečnosti« a nastolení »třídního míru« v USA; v roce 1944 se Browderovi podařilo prosadit usnesení o přeměně Komunistické strany USA v indiferentní Komunistickou politickou asociaci. Zásluhou úsilí marxistického jádra strany byla v červenci 1945 obnovena Komunistická strana USA. Od počátku byla vystavena tvrdé perzekuci, která se zvláště vystupňovala po druhé světové válce.
— 210

⁷⁵ *Výbor pro obnovení internacionalistických styků* ustavili francouzští internacionalisté v lednu 1916. Byl to první pokus vytvořit ve Francii revoluční internacionalistickou organizaci socialistů jako protiváhu sociálšovinistickým organizacím. Lenin považoval za nezbytné využít Výbor pro obnovení internacionalistických styků ke sjednocení francouzských internacionalistů a k posílení vlivu levicových zimmerwaldovců. Na jeho pokyn se do práce výboru zapojila I. F. Armandová.

Pod vlivem Říjnové revoluce a rozmachu dělnického hnutí ve Francii se výbor stal centrem revolučních internacionalistů. V roce 1920 vstoupil do Komunistické strany Francie.

Výbor na ochranu odborů založila na podzim roku 1916 skupina syndikalistů, kteří vystoupili z Výboru pro obnovení internacionalistických styků, protože odmítali parlamentní činnost. V květnu 1919 se tento výbor usnesl připojit se ke Komunistické internacionále. — 210

- ⁷⁶ *L'Internationale* — týdeník francouzských syndikalistů, orgán Výboru na ochranu odborů. Vycházel v Paříži od února do července 1919 za redakce R. Péricata. — 210
- ⁷⁷ *Sociálně demokratická strana Švýcarska* (ve francouzských a italských kantonech nazývaná Švýcarská socialistická strana) vznikla v 70. letech 19. století a náležela k I. internacionále. Podruhé byla založena roku 1888. Měli v ní silný vliv oportunisté, kteří zaujali za první světové války sociálšovinistické stanovisko. Na podzim 1916 se od strany odštěpili příslušníci pravice a vytvořili vlastní organizaci. Většina strany v čele s R. Grimmem zaujala centristické, sociálpacifistické stanovisko. Levé křídlo se hlásilo k internacionalistům; po Říjnové revoluci v Rusku se pozice levého křídla ve straně upevnily. V prosinci 1920 příslušníci levice ze Sociálně demokratické strany Švýcarska vystoupili a v roce 1921 se sloučili s Komunistickou stranou Švýcarska. — 210
- ⁷⁸ *Italská socialistická strana* byla založena roku 1892 v Janově. Hned od začátku probíhal v této straně ostrý ideový boj dvou směrů — oportunistického a revolučního. V roce 1912 na sjezdu v Reggio nell'Emilia byli pod tlakem levice ze strany vyloučeni nejzjevnější reformisté — zastánci války a spolupráce s vládou a buržoazií (I. Bonomi, L. Bissolati aj.). Na počátku první světové války, než vstoupila Itálie do války, se Italská socialistická strana vyslovovala proti válce a vytyčila heslo: »Proti válce, za neutralitu!« V prosinci 1914 byla ze strany vyloučena skupina renegátů (B. Mussolini aj.), která obhajovala imperialistickou politiku buržoazie a agitovala pro válku. Když v květnu 1915 vstoupila Itálie do války po boku Dohody, vyhranily se v Italské socialistické straně tři směry: 1. pravicový, který pomáhal buržoazii vést válku, 2. centristický, k němuž patřila většina členů strany a jehož heslem bylo »Neúčastnit se války, ani ji nesabotovat«, a 3. levicový, jehož protiválečný postoj byl nejrozhodnější; tento směr však nedokázal bojovat proti válce důsledně. Příslušníci levice nechápali, že je nutné přeměnit imperialistickou válku ve válku občanskou a rozhodně se rozejít s reformisty. Italští socialisté uspořádali společně se švýcarskými socialisty v roce 1914 konferenci v Luganu a aktivně se účastnili mezinárodních socialistických konferencí v Zimmerwaldu (1915) a v Kientalu (1916), kde se přikláněli k centristické většině.
- Po Říjnové revoluci vzrostl v Italské socialistické straně význam levého křídla. XVI. sjezd strany, konaný ve dnech 5.—8. října 1919 v Bologni, schválil usnesení o připojení k III.

internacionále. Zástupci strany se zúčastnili II. kongresu Komunistické internacionály. Vedoucí delegace G. Serrati se jako centrista postavil po kongresu proti rozchodu s reformisty. Na XVII. sjezdu strany v lednu 1921 v Livorně měli většinu centristé, kteří odmítli rozejít se s reformisty a jednoznačně uznat podmínky pro přijetí do Komunistické internacionály. Levicoví delegáti 21. ledna ze sjezdu odešli a založili Italskou komunistickou stranu. — 210

⁷⁹ *Spartakovci* — členové revoluční organizace německých levicových sociálních demokratů, kterou založili na počátku první světové války K. Liebknecht, R. Luxemburgová, Fr. Mehring, K. Zetkinová, J. Marchlewski, L. Jogiches (Tyszka) a W. Pieck.

Spartakovci vedli mezi masami revoluční propagandu, organizovali masové protiválečné akce, řídili stávky a odhalovali imperialistický charakter světové války a zrádcovské počínání oportunistických vůdců sociální demokracie. V některých významných teoretických a politických otázkách se však dopouštěli závažných chyb. Lenin nejednou kritizoval chyby německých levicových sociálních demokratů a pomáhal jim zaujmout správné stanovisko (viz např. články O Juniově brožurě a Vojenský program proletářské revoluce, Sebrané spisy 30, Praha 1987, s. 25—40 a 154—165).

V dubnu 1917 vstoupili spartakovci do centristické Nezávislé sociálně demokratické strany Německa, ale zachovali si v ní organizační samostatnost. Za revoluce v Německu v listopadu 1918 se od »nezávislých« odtrhli, vytvořili Spartakův svaz a 14. prosince 1918 uveřejnili svůj program. Na ustavujícím sjezdu ve dnech 30. prosince 1918—1. ledna 1919 založili Komunistickou stranu Německa. — 210

⁸⁰ *La Feuille* — deník, který vycházel v Ženevě od srpna 1917 do roku 1920. Oficiálně nebyl orgánem žádné strany, ale ve skutečnosti se hlásil ke II. internacionále. — 210

⁸¹ Tento článek napsal Lenin v souvislosti se zahájením mobilizace petrohradských komunistů na frontu. V letech cizí vojenské intervence a občanské války byla několikrát provedena hromadná i výběrová mobilizace komunistů. Lenin jim přikládal velký význam, viděl v nich rozhodující podmínku pro upevnění Rudé armády. Napsal: »Soustřeďovali jsme nejlepší síly naší strany v Rudé armádě; mobilizovali jsme naše nejlepší dělníky; vyhledávali

jsme nové síly tam, kde leží nejhlubší kořeny naší diktatury« (Spisy 33, Praha 1955, s. 480).

Vzhledem k těžké situaci na jižní frontě se plenární zasedání ÚV KSR(b), jež se konalo 21. a 26. září 1919, usneslo provést mobilizaci komunistů a poslat na frontu nejlepší představitele strany a dělnické třídy. K doplnění usnesení plenárního zasedání napsal ústřední výbor strany dopis, který byl uveřejněn v 6. čísle listu *Izvěstija CK RKP(b)* z 30. září 1919 a v němž se uvádělo, že je třeba povolávat a posílat na frontu komunisty z těch institucí, v nichž mohou být nahrazeni nekomunisty, ženami a invalidy z občanské války. Výzva komunistické strany se setkala s vřelým ohlasem pracujících. Petrohradský výbor KSR(b) se v odpověď na výzvu ústředního výboru strany usnesl zmobilizovat pro jižní frontu 1200 komunistů. První skupina zmobilizovaných petrohradských komunistů odjela na frontu už 30. září, příští den odjela druhá a 2. října třetí. V dalších dnech mobilizace v Petrohradu pokračovala. Dne 2. října poslal Lenin petrohradským dělníkům telegram, v němž jim děkoval za účinnou pomoc jižní frontě. Během září až listopadu poslala petrohradská organizace strany na frontu přes 4000 komunistů, z toho 1800 v rámci výběrové mobilizace na řídicí práci v armádě. — 223

- ⁸² Dopisovatel amerického listu *The Chicago Daily News* I. Levin požádal Lenina, aby mu odpověděl na pět otázek. Otázky a Leninovy odpovědi byly uveřejněny 27. října 1919 ve 257. čísle listu *The Chicago Daily News*. V Sebraných spisech se Leninovy odpovědi uvádějí podle rukopisu (v překladu z angličtiny) a otázky podle textu listu. — 226
- ⁸³ *Požadavky týkající se družstevnictví* byly napsány v souvislosti s poradou frakcí Ústředního svazu spotřebních družstev a lidového komisariátu zásobování, kterou za předsednictví V. I. Lenina uspořádala 9. října 1919 rada lidových komisařů. — 228
- ⁸⁴ *Bědnota* — rolnický deník, který vycházel v Moskvě od 27. března 1918 do 31. ledna 1931. Byl založen na základě usnesení ÚV KSR(b) místo listů *Děrevenskaja bědnota*, *Děrevenskaja pravda* a *Soldatskaja pravda*. Usiloval o upevnění svazku dělnické třídy a rolnictva a o zorganizování a semknutí vesnické chudiny i všech středních rolnických vrstev kolem komunistické strany a sovětské moci. List se významně zasloužil o politické uvědomování a zvyšování kulturní úrovně pracujících rolníků, o to, aby z řad vesnické chudiny a středních rolníků vycházeli veřejní pra-

- covníci i o výchovu celé řady vesnických dopisovatelů. Dne 1. února 1931 se list Bědnota sloučil s listem Socialističeskoje zemleděljje. — 228
- 85 Míni se dekret O spotřebních komunách^[15], který rada lidových komisařů schválila 16. března 1919 (viz též pozn. 5). — 228
- 86 *Die Rote Fahne* — list, který založili K. Liebknecht a R. Luxemburgová jako ústřední orgán Spartakova svazu, později ústřední orgán Komunistické strany Německa. Vycházel od 9. listopadu 1918 v Berlíně; německými úřady byl často perzekvován a zastavován.
- List se zasloužil o přeměnu Komunistické strany Německa v masovou proletářskou revoluční stranu a o její očištění od oportunistických živlů. Energicky bojoval proti militarizaci země a prosazoval akční jednotu dělnické třídy v boji proti fašismu. S listem aktivně spolupracoval předseda ÚV Komunistické strany Německa Ernst Thälmann. Po nástupu fašistické diktatury v Německu byl list *Die Rote Fahne* zastaven, ale vycházel dál ilegálně a s rozhodností bojoval proti fašistickému režimu. V roce 1935 bylo jeho vydávání přeneseno do Prahy a od října 1936 do podzimu 1939 vycházel v Bruselu. — 230
- 87 *Die Freiheit* — deník, orgán Nezávislé sociálně demokratické strany Německa; vycházel v Berlíně od 15. listopadu 1918 do 30. září 1922. — 231
- 88 *Stranický týden* byl uspořádán na základě usnesení VIII. sjezdu KSR(b) ke zvýšení počtu členů strany. Probíhal v době, kdy sovětský stát vedl usilovný boj proti cizí vojenské intervenci a vnitřní kontrarevoluci. »Členský průkaz naší strany znamenal v těchto podmínkách do jisté míry kandidaturu na děnikinovskou šibenici,« napsal^[24] ve své zprávě ÚV KSR(b). Stranický týden se poprvé uskutečnil v petrohradské organizaci KSR(b) ve dnech 10.—17. srpna; druhý stranický týden se v Petrohradu konal v říjnu až listopadu 1919. Ve dnech 20.—28. září byl stranický týden uspořádán v moskevské guberniální organizaci. Na základě prvních zkušeností ze stranického týdne se plenární zasedání ÚV KSR(b) 26. září usneslo uspořádat v nejbližší době stranický týden ve městech, na vesnicích a v armádě. Koncem září zaslal ústřední výbor všem stranickým organizacím oběžník, v němž se pravilo, že teď, kdy byla skončena přeregistrace a čistka téměř ve všech stranických organizacích, považuje ÚV za vhodné zahájit

přijímání nových členů do strany. ÚV zdůrazňoval, že ve stranickém týdnu je třeba přijímat do strany pouze dělníky, dělnice, ru-doarmějce, námořníky, rolníky a rolnice. Pro všechny ostatní mělo být na tuto dobu přijímání do strany zastaveno. Výsledkem stranického týdne bylo, že jenom v 38 guberniích evropské části RSFSR vsoupilo do strany přes 200 000 osob, z toho více než polovina dělníků, a na frontách bylo do strany přijato téměř 25 % veškerého mužstva armády a námořnictva. Lenin napsal, že dělníci a rolníci, kteří vstoupili do strany v tak těžké chvíli, »tvorí nejlepší a nejspolehlivější kádry vůdců revolučního proletariátu a té části rolnictva, která nevykořisťuje cizí práci« (Spisy 30, Praha 1955, s. 409). — 241

- ⁸⁹ *Registrace členů strany* probíhala v květnu až září 1919 na základě usnesení VIII. sjezdu KSR(b), který poukázal na nutnost provést celkovou registraci a prověřit zejména ty členy strany, kteří do ní vstoupili po Říjnové revoluci. Pro přeregistraci vypracoval ústřední výbor KSR(b) zvláštní směrnici, v níž se pravilo: »Cílem přeregistrace je očistit stranu od nekomunistických živlů, především od lidí, kteří se do strany vetřeli proto, že má vládnoucí postavení, a využívají členství ve straně pro své osobní zájmy (Pravda, č. 86, 24. dubna 1919). Při přeregistraci museli členové strany odevzdat členský průkaz, vyplnit dotazník a předložit doporučení dvou členů strany, kteří byli členy strany nejméně šest měsíců a o nichž stranický výbor věděl, že jsou spolehliví komunisté. Během přeregistrace bylo zastaveno přijímání nových členů. Lidé, kteří byli usvědčeni, že se nechovají jako komunisté, porušují usnesení strany a neplatí členské příspěvky, stejně jako dezertéři, byli ze strany vyloučeni. Tato přeregistrace byla první čistkou ve straně. Po ní se značně zlepšila stranická kázeň, upevnilo se spojení strany s masami, zvýšila se kvalita členské základny a její aktivita. — 241

- ⁹⁰ Mimořádná afghánská mise vedená Muhammadem Valím chánem vyjela z Kábulu do Sovětského Ruska koncem dubna 1919. V červnu dojela do Taškentu, avšak v cestě do Moskvy mohla pokračovat teprve koncem září, až když bylo po porážce bělogvardějců na jižním Uralu obnoveno železniční spojení mezi Sovětským Turkestánem a Moskvou. Delegace přijela do Moskvy 10. října a 12. října navštívil afghánský mimořádný vyslanec Muhammad Valí chán, doprovázený nejvyšším soudcem afghánské armády Sejfurrahmanem a tajemníkem delegace, lidového komisaře zahraničních věcí a byl přijat celým kolegiem lidového ko-

misariátu. Dne 14. října přijal afghánskou delegaci předseda rady lidových komisařů Lenin za přítomnosti zástupců lidového komisariátu zahraničních věcí; Leninův rozhovor s vyslancem trval přes půl hodiny. — 244

⁹¹ Na otázky uvedené v dopise emíra Amánulláha odpověděla sovětská vláda v dopise z 27. listopadu 1919, který podepsal předseda rady lidových komisařů Lenin. — 244

⁹² Tento projev pronesl Lenin 24. října 1919 v Domě odborů ke zmobilizovaným ivanovsko-vozněsenským dělníkům komunistům, kteří projížděli Moskvou na frontu. Na městské schůzi strany v Ivanovu-Vozněsensku byl 3. října vytyčen požadavek, aby každý člen strany přispěl ze všech sil k porážce Děnikinovy armády, a stranickým organizacím bylo uloženo, aby zahájily mobilizaci komunistů na frontu. Byro ivanovsko-vozněsenského guberniálního výboru se 9. října usneslo vyhlásit všeobecnou mobilizaci členů strany. V krátké době bylo zmobilizováno na 350 osob a 22. října byla na frontu vypravena první skupina zmobilizovaných komunistů, která 24. října přijela do Moskvy. V dopise revoluční vojenské radě Jižního frontu Lenin napsal: »Vřele doporučuji doručitele soudruha Stěpana Nazarova, je to bolševik, kterého dávno osobně znám.

Společně s dalšími ivanovsko-vozněsenskými soudruhy vytvořil *promyšleně organizovanou* skupinu (300 až 500 mužů) pro všestrannou péči o celou armádu a její ozdravení.

Vřele tyto soudruhy doporučuji a snažně prosím, udělejte vše pro to, aby se na ně nezapomnělo a aby byli správně a pečlivě rozmístěni« (V. I. Lenin, Spisy 44, Praha 1970, s. 266—267). — 256

⁹³ PSS — Polská socialistická strana (Polska Partia Socjalistyczna) — reformistická nacionalistická strana, založená v roce 1892. Po celou dobu trvání PSS vznikaly v jejích řadách pod tlakem prostých dělníků levicové skupiny. Některé z nich se později připojily k revolučnímu křídlu polského dělnického hnutí.

V roce 1906 se Polská socialistická strana rozštěpila na PSS-levici a na šovinistickou pravici, PSS-revoluční frakci. PSS-levice pod vlivem SDDSR bolševické strany a Sociální demokracie Království polského a Litvy (SDKPaL) postupně přecházela na důsledně revoluční pozice.

Za první světové války se většina členů PSS-levice hlásila k internacionalismu. V prosinci 1918 se PSS-levice sloučila se

SDKPaL. Sloučené strany vytvořily Komunistickou dělnickou stranu Polska (od roku 1925 se nazývala Komunistická strana Polska).

PSS-pravice pokračovala za první světové války ve své národně šovinistické politice; na území Haliče zformovala polské legie, které bojovaly na straně rakousko-německého imperialismu. Po vzniku polského buržoazního státu se PSS-pravice spojila v roce 1919 s organizacemi PSS, jež působily na polském území obsazeném kdysi Německem a Rakouskem, a přijala opět název Polská socialistická strana. Získala rozhodující vliv ve vládě a přispěla k tomu, že moc přešla do rukou polské buržoazie. Soustavně prováděla protikomunistickou propagandu a podporovala politiku agrese proti Sovětskému Rusku, politiku anexí a utlačování západní Ukrajiny a západního Běloruska. Jednotlivé skupiny v PSS, které s touto politikou nesouhlasily, vstupovaly do Komunistické strany Polska.

Po fašistickém převratu Piłsudského v květnu 1926 byla PSS formálně v parlamentní opozici; ve skutečnosti však nikdy proti fašistickému režimu nebojovala a dál pokračovala ve své protikomunistické a protisovětské propagandě. Levicové síly v PSS spolupracovaly v těchto letech s polskými komunisty a v četných kampaních podporovaly taktiku jednotné fronty.

Za druhé světové války se PSS znovu rozštěpila. Její reakční, šovinistická část přijala název Wolność, Równość, Niepodległość [Svoboda, Rovnost, Nezávislost] a měla své zastoupení v reakční polské emigrantské »vládě« v Londýně. Druhá, levicová část PSS, která přijala název Dělnická strana polských socialistů, se pod vlivem Polské dělnické strany, založené v roce 1942, zapojila do národní fronty boje proti hitlerovským okupantům, bojovala za osvobození Polska z fašistické poroby a usilovala o navázání přátelských styků s SSSR.

V roce 1944, po osvobození východní části Polska od německých okupantů a po vytvoření Polského výboru národního osvobození přijala Dělnická strana polských socialistů opět název Polská socialistická strana a spolu s Polskou dělnickou stranou se podílela na budování lidově demokratického Polska. V prosinci 1948 se obě strany sloučily v Polskou sjednocenou dělnickou stranu (PSDS). — 260

⁹⁴ Mínil se volební kampaň ve Francii před volbami do poslanecké sněmovny, která byla zahájena v říjnu 1919. — 266

⁹⁵ K rozštěpení Komunistické strany Německa došlo na II. sjezdu,

který se konal v říjnu 1919 v Heidelbergu. Zúčastnilo se ho 46 delegátů, zastupujících 16 000 členů strany. Sjezd uznal, že taktika bojkotu voleb do Národního shromáždění byla chybná, a usnesl se účastnit se voleb do parlamentu. Skupina »levice«, která prosazovala anarchosyndikalistické názory — bojkot parlamentu, odmítání politického boje, odmítání pracovat v reakčních odborech atd. — se postavila proti usnesení sjezdu, zůstala však v menšině. Levice byla ze strany vyloučena a vytvořila takzvanou Komunistickou dělnickou stranu Německa. Později zdegenerovala v bezvýznamnou sektářskou skupinku, která neměla oporu v dělnické třídě.

Současně s uvedeným dopisem ústřednímu výboru Komunistické strany Německa poslal Lenin dopis také skupině, která se odštěpila (viz tento svazek, s. 272—273). — 270

- ⁹⁶ Tato práce i tři další koncepty a osnova (viz tento svazek, s. 463—471) jsou patrně přípravným materiálem k zamýšlené brožuře o diktatuře proletariátu, kterou však Lenin nenapsal. — 277
- ⁹⁷ Lenin má na mysli Marxův dopis J. Weydemeyerovi z 5. března 1852 (viz K. Marx-B. Engels, Spisy 28, Praha 1968, s. 564—567). — 279
- ⁹⁸ Lenin má zřejmě na mysli Kautského brožuru Diktatura proletariátu^[170]. — 280
- ⁹⁹ Lenin má na mysli Marxův dopis L. Kugelmannovi z 13. prosince 1870 (viz K. Marx-B. Engels, Spisy 33, Praha 1971, s. 203). — 281
- ¹⁰⁰ Viz Vosmoj sjezd RKP(b). Mart 1919 goda. Protokoly, Moskva 1959, s. 393; KSSS v rezolucích a usneseních sjezdů, konferencí a plenárních zasedání ÚV. 1898—1924, Praha 1984, s. 308—361. — 281
- ¹⁰¹ Srov. K. Marx-B. Engels, Spisy 4, Praha 1958, s. 437. — 281
- ¹⁰² Lenin má na mysli Engelsův dopis A. Bebelovi z 18.—28. března 1875 (viz K. Marx-B. Engels, Spisy 19, Praha 1966, s. 32). — 281
- ¹⁰³ Viz Vosmoj sjezd RKP(b). Mart 1919 goda. Protokoly, Moskva

- 1959, s. 399; KSSS v rezolucích a usneseních sjezdů, konferencí a plenárních zasedání ÚV, 1898—1924, Praha 1984, s. 308—361. — 282
- ¹⁰⁴ Lenin má na mysli Engelsův dopis A. Bebelovi z 18.—28. března 1875 (viz K. Marx-B. Engels, Spisy 19, Praha 1966, s. 34—35). — 282
- ¹⁰⁵ Viz K. Marx-B. Engels, Spisy 20, Praha 1966, s. 120—121. — 283
- ¹⁰⁶ Viz B. Engels, Původ rodiny, soukromého vlastnictví a státu (K. Marx-B. Engels, Spisy 21, Praha 1967, s. 198—199). — 283
- ¹⁰⁷ Lenin má na mysli Marxovy a Engelsovy výroky o procesu změš-
ťáčtění špiček dělnické třídy (viz poznámku 28). — 285
- ¹⁰⁸ Lenin má na mysli Marxův výrok na haagském kongresu I. inter-
nacionály v září 1872. O tomto výroku psal Engels v dopisech
Sorgemu z 21. září a 5. října 1872 (viz K. Marx-B. Engels, Spi-
sy 33, Praha 1971, s. 584 a 590). — 285
- ¹⁰⁹ *Arbeiter-Zeitung* — deník, ústřední orgán rakouské sociální de-
mokracie, založený roku 1889 ve Vídni V. Adlerem. Za první
světové války list zastával sociálšovinistické stanovisko. Lenin ho
nazýval listem »vídeňských zrádců socialismu« (Sebrané spisy 38,
Praha 1988, s. 417). V roce 1934 byl zastaven a znovu začal vy-
cházet v roce 1945 jako ústřední orgán Socialistické strany Ra-
kouska. — 285
- ¹¹⁰ Článek 23, Ústavy RSFSR schválené V. celoruským sjezdem sově-
tů 10. července 1918 zní: »Řídící se zájmy dělnické třídy jako cel-
ku, zbavuje Ruská socialistická federativní sovětská republika
jednotlivé osoby a jednotlivé skupiny práv, jichž užívají ke škodě
zájmů socialistické revoluce« (Sovětské ústavy, Praha 1979,
s. 32). Toto ustanovení platilo až do VIII., mimořádného sjezdu
sovětů SSSR, který v roce 1936 schválil novou Ústavu SSSR, po-
dle níž získali všichni občané stejné právo volit a být voleni do
sovětů. — 287
- ¹¹¹ Viz K. Marx-B. Engels, Spisy 20, Praha 1966, s. 120—121.
— 300
- ¹¹² Článek nebyl dokončen. — 300

¹¹³ Lenin má na mysli Celoruský výkonný výbor odborového svazu železničářů (Vikžel); byl založen na I. celoruském ustavujícím sjezdu železničářů, který se konal v červenci až srpnu 1917 v Moskvě. Vedení Vikželu měli v rukou menševici a esefi. Po vítězství říjnového ozbrojeného povstání v Petrohradu byl Vikžel jednou z opor kontrarevoluce. Zdůrazňoval svou neutralitu, vyzýval k zastavení občanské války, ale ve skutečnosti se snažil zneemožňovat přesun revolučních oddílů z Petrohradu do Moskvy, kde pokračoval ozbrojený boj za nastolení sovětské moci, a vyhrožoval přerušáním železniční dopravy. Dne 29. října (11. listopadu) 1917 schválil Vikžel rezoluci, v níž vyzýval k vytvoření nové, takzvané »jednotné socialistické vlády«, která by byla složená z představitelů všech stran »bolševiky počínaje a lidovými socialisty konče«. Mezi železničáři vyvolala kontrarevoluční činnost a politika Vikželu silnou nespokojenost. Na mimořádném celoruském sjezdu železničářů v lednu 1918 byl Vikžel zrušen; sjezd zvolil ústřední orgán svazu železničářů (Vikžedor), jehož členy se stali v převážné většině bolševici. — 313

¹¹⁴ Dopis *Soudruhům komunistům v Turkestánu* napsal Lenin, když byla do Turkestánu poslána komise Celoruského ústředního výkonného výboru a rady lidových komisařů RSFSR, sestavená na základě usnesení CÚVV a rady lidových komisařů z 8. října 1919, která měla pravomoc státního a stranického orgánu. Jejím hlavním úkolem bylo upevnit svazek národů Turkestánu s pracujícími Sovětského Ruska, upevnit sovětskou moc, napravit chyby v národnostní politice v Turkestánu a zorganizovat stranickou práci. Členové komise byli povinni řídit se usnesením CÚVV a rady lidových komisařů z 8. října 1919, v němž se pravilo, že »sebeurčení národů Turkestánu a odstranění jakékoli národnostní nerovnoprávnosti a výsad jedné národnostní skupiny na úkor jiné tvoří základ veškeré politiky sovětské vlády Ruska a je hlavní zásadou v celé činnosti jejich orgánů. Jen takovou činností je možno definitivně překonat nedůvěru místních pracujících mas v Turkestánu k dělníkům a rolníkům z Ruska, vypěstovanou dlouholetou nadvládou ruského carismu« (Iz istorii graždanskoj vojny v SSSR, Sbornik dokumentov, sv. 2, 1961, s. 739). Pracující v Turkestánu přijali toto usnesení s nadšením. Na společném zasedání krajského výboru Komunistické strany Turkestánu, krajského muslimského byra KST a předsednictva Turkestánského ústředního výkonného výboru sovětů byla po přečtení Lenina dopisu a po zprávě předsedy komise Eliavy schválena rezoluce, v níž se pravilo: »Přísaháme, že splníme všechny úkoly, jež

nám svěřila historie, a budeme se řídit směrnicemi ÚV naší strany a III. internacionály.« Leninův dopis byl projednáván v lednu 1920 na V. krajské konferenci Komunistické strany Turkestánu. Účastníci konference poslali Leninovi dopis, v němž slibovali, že komunisté v Turkestánu napraví dosavadní chyby a že budou komisi pro záležitosti Turkestánu jednomyslně podporovat. — 321

- ¹¹⁵ O palivovém problému se jednalo na zasedání politického byra ÚV KSR(b) 8. listopadu 1919. Politické byro se usneslo rozeslat guberniálním výborům oběžník o nutnosti soustředit veškeré úsilí na těžbu paliva a uložilo Leninovi, aby jej napsal. Dopis ÚV KSR(b) Do boje proti palivové krizi byl uveřejněn 13. listopadu 1919 v Pravdě. Výzva strany měla v zemi velký ohlas. Krasnopresněňští komunisté se 14. listopadu rozhodli uspořádat »palivový týden« a uložili všem členům strany, aby se zúčastnili subotníků. Moskevský výbor KSR(b) zmobilizoval 18. listopadu 200 komunistů na palivovou frontu. Vladimírská guberniální konference strany se usnesla vyslat stovky dělníků komunistů na venkov, aby zorganizovali přepravu paliva potahy. Pracovní elán městského obyvatelstva se brzy rozšířil i na venkov. Rudá armáda vyhlásila ve dnech 24. listopadu—1. prosince týden opatřování paliva. Opatření strany vedla k tomu, že se zastavilo narůstání palivové krize. — 323

- ¹¹⁶ *I. celoruská porada o práci strany na vesnici* se konala ve dnech 16.—19. listopadu 1919 v Moskvě. S výjimkou 6 gubernií a jedné oblasti se jí zúčastnili zástupci všech guberniálních, mnoha újezdních a některých volostních výborů strany. Cílem porady byla výměna zkušeností z práce strany na vesnici a vypracování praktických opatření k jejímu zintenzívnění. Na programu byly tyto otázky: zprávy z organizací, organizační otázky, práce mezi rolnickými ženami a rolnickou mládeží, kulturně osvětová činnost na vesnici, rolnické noviny a zásobení venkova literaturou, stranický týden na vesnici aj.

Porada vyslovila souhlas s usnesením oddělení ÚV KSR(b) pro práci na vesnici, že je nutné připravovat stranické kádry pro práci mezi rolníky, a schválila s nepatrnými úpravami návrh směrnice o práci na vesnici. Konstatovala, že je třeba na všech úsecích výstavby státu zapojit do práce ženy a získávat široké vrstvy rolnické mládeže do Komunistického svazu mládeže Ruska. Porada schválila usnesení o uspořádání stranického týdne na vesnici a podpořila pořádání konferencí nestraníků. Lenin promluvil na poradě 18. listopadu. — 327

¹¹⁷ VIII. sjezd KSR(b) se konal 18.—23. března 1919 v Moskvě. Zúčastnilo se ho 301 delegátů s hlasem rozhodujícím a 102 delegáti s hlasem poradním, kteří zastupovali 313 766 členů strany. Na programu sjezdu byly tyto otázky: 1. zpráva ústředního výboru, 2. program KSR(b), 3. založení Komunistické internacionály, 4. vojenská situace a vojenská politika, 5. práce na vesnici, 6. organizační otázky, 7. volby ústředního výboru. Na prvním zasedání byly na návrh předsednictva sjezdu ustaveny tři sekce: zemědělská, vojenská a organizační.

Lenin promluvil při zahájení sjezdu a při jeho ukončení, přednesl zprávu ÚV KSR(b), referáty o programu strany a o práci na vesnici a projev o vojenské otázce.

Nejdůležitějším bodem na sjezdu bylo projednání a schválení nového programu strany, jenž byl vypracován pod Leninovým vedením a za jeho bezprostřední účasti. Při projednávání programu strany navrhl Bucharin vyškrtnout body o kapitalismu a o zbožní malovýrobě a omezit se na charakteristiku čistého imperialismu, který považoval za zvláštní společenskoekonomickou formaci. Lenin Bucharinovým názorům oponoval a prokázal, že jsou teoreticky neudržitelné a politicky škodlivé. Ignorování zbožní malovýroby vedlo k popírání úlohy středních rolníků jako spojenců proletariátu a jejich úlohy ve výstavbě socialismu. Zároveň se tím zastírala skutečnost, že ze zbožní malovýroby vznikají a vyrůstají kapitalistické živly, což Bucharina později dovedlo k oportunistické teorii o «vrůstání kulaka» do socialismu. Sjezd Bucharinovy návrhy odmítl a schválil Leninovy teze.

Lenin vyvrátil rovněž nesprávné Pjatakovovy a Bucharinovy názory na národnostní otázku; navrhovali, aby byl z programu vypuštěn bod o právu národů na sebeurčení. Lenin dokázal, že by tento návrh nesmírně poškodil sovětský stát a solidaritu mezinárodního proletariátu. Sjezd schválil leninský národnostní program.

Po Leninově závěrečném projevu k referátu o programu strany se sjezd usnesl «návrh programu vcelku schválit» a předat ho programové komisi ke konečné redakci. Na doporučení této komise napsal Lenin Návrh třetího bodu obecně politické části programu (pro programovou komisi VIII. sjezdu strany), který komise schválila (viz Sebrané spisy 38, Praha 1988, s. 207). Konečné znění programu sjezd schválil 22. března.

Jednou z nejdůležitějších otázek na sjezdu byla otázka vztahu ke středním rolníkům. Lenin ve všech svých projevech a zejména v referátu o práci na vesnici zdůvodňoval novou politiku strany vůči středním rolníkům: přejít od politiky neutralizace k vytváře-

ní pevného svazku dělnické třídy se středním rolnictvem, opírat se při tom o vesnickou chudinu a bojovat proti kulakům. Vedoucí úlohu v tomto svazku ponechat proletariátu. Toto heslo vytyčil Lenin už koncem listopadu 1918. Sjezd schválil Rezoluci o vztahu ke středním rolníkům, kterou napsal Lenin. Leninova politika přispívala k upevňování vojenskopolitického svazku dělnické třídy a rolnictva a měla rozhodující význam pro vítězství nad interventy a bělogvardějci. Později zajistila budování socialismu společným úsilím dělníků a rolníků.

Sjezd věnoval velkou pozornost rovněž vojenské situaci, vojenské politice strany a budování Rudé armády. Proti tezí ústředního výboru vystoupila na sjezdu takzvaná »vojenská opozice«, k níž patřili bývalí »leví komunisté« (V. M. Smirnov, G. I. Safarov, G. L. Pjatakov aj.); byli v ní i lidé, kteří nepatřili k žádné z opozičních skupin. »Vojenská opozice« obhajovala přežitky partyzánštiny, neuznávala nutnost získat staré vojenské odborníky a vystupovala proti zavedení železné kázně v armádě. Na neveřejném plenárním zasedání sjezdu 21. března 1919 Lenin obhajoval teze ÚV a zdůvodňoval nutnost vybudovat pravidelnou, přísně disciplinovanou armádu, využít poznatky buržoazní vojenské vědy a pod kontrolou komisařů a stranických buněk zapojit vojenské odborníky. Většina diskutujících delegátů odsoudila »vojenskou opozici«. Zároveň byly ostře kritizovány chyby a nedostatky v práci Revoluční vojenské rady republiky a zejména činnost jejího předsedy Trockého. Leninovy připomínky byly zahrnuty do části programu strany týkající se vojenské otázky a staly se směrnicí pro budování armády.

Po dlouhé diskusi o vojenské otázce schválil sjezd většinou hlasů (174 proti 95) teze ÚV jako podklad. Jednomyslně (při jedné absenci) schválil rezoluci o vojenské otázce, kterou na základě Leninových zásad vypracovala koordinační komise.

V rezoluci o organizační otázce se sjezd postavil proti oportunistické skupině Saprónova-Osinského, která odmítala vedoucí úlohu strany v systému diktatury proletariátu.

V usnesení o výstavbě strany se zdůrazňovalo, že při přijímání do strany je nutné zvýšit nároky vůči lidem, kteří nemají dělnický nebo rolnický původ, a nepřipustit, aby se sociální složení strany zhoršilo. Bylo schváleno provést k 1. květnu 1919 všeobecnou registraci všech členů strany (viz pozn. 89).

Sjezd zamítl federativní princip výstavby strany a konstatoval, že je nezbytná jednotná centralizovaná komunistická strana s jedním ústředním výborem, který bude řídit veškerou činnost strany. Sjezd stanovil vnitřní strukturu ústředního vý-

boru: ÚV vytváří politické byro, organizační byro a sekretariát.

Sjezd zvolil ústřední výbor v čele s Leninem, uvítal založení III., Komunistické internacionály a plně se připojil k její platformě. — 328

- ¹¹⁸ *II. celoruský sjezd komunistických organizací národů Východu*, který svolalo ústřední byro komunistických organizací národů Východu při ÚV KSR(b), se konal ve dnech 22. listopadu—3. prosince 1919 v Moskvě. Den před jeho zahájením, 21. listopadu, se konala za Lenina předsednictví předběžná porada členů ÚV KSR(b) s některými delegáty sjezdu. Sjezdu se zúčastnilo 71 delegátů s rozhodujícím hlasem a 11 s hlasem poradním. První den přednesl Lenin referát o současné situaci, k němuž sjezd přijal rezoluci. Účastníci sjezdu vyslechli zprávu o činnosti ústředního byra komunistických organizací národů Východu, projevy delegátů, zprávu ústředního muslimského vojenského kolegia, ústředního muslimského komisariátu při lidovém komisariátu pro národnostní záležitosti, referát o tatarsko-baškirské otázce a zprávy sekcí o problémech státní organizace, o záležitostech strany, o práci mezi ženami na Východě, mezi mládeží aj. Sjezd stanovil úkoly pro činnost strany a státních orgánů na Východě a zvolil nové ústřední byro komunistických organizací národů Východu při ÚV KSR(b). — 335

- ¹¹⁹ G. V. Čičerin přednesl referát o mezinárodní situaci na VIII. celoruské konferenci KSR(b). Konference schválila návrh rezoluce o mezinárodní situaci, jehož autorem byl Lenin. Lenin předložil tento návrh ve zprávě o činnosti Celoruského ústředního výkonného výboru a rady lidových komisařů VII. celoruskému sjezdu sovětů (viz tento svazek, s. 424). Sjezd návrh jednomyslně schválil jako mírový návrh státům Dohody. — 347

- ¹²⁰ Tento dokument se stal základem usnesení plenárního zasedání ÚV KSR(b) z 29. listopadu 1919 o kádrovém složení CÚVV, který měl být zvolen na VII. celoruském sjezdu sovětů. — 348

- ¹²¹ Lenin má na mysli usnesení VIII. sjezdu KSR(b) o organizační otázce. V oddílu o výstavbě sovětů bylo uvedeno, že složení CÚVV by mělo být změněno a že za členy CÚVV mají být vybráni především místní pracovníci, kteří trvale působí mezi rolníky a dělníky (viz KSSS v rezolucích a usneseních sjezdů, konferencí a plenárních zasedání ÚV, 1898—1924, Praha 1984, s. 348—349). — 348

¹²² Základem této rezoluce se staly teze, které napsal Lenin. Politické byro ÚV KSR(b) jeho teze projednalo na zasedání 21. listopadu 1919 a postoupilo je komisi ke konečné redakci. Komise vypracovala na základě tezí návrh rezoluce, který byl doplněn bodem 2, navrženým Leninem, a schválen 29. listopadu 1919 plennárním zasedáním ÚV KSR(b) a poté potvrzen VIII. celoruskou konferencí strany. — 349

¹²³ Ústřední výkonný výbor Ukrajinské SSR schválil na společném zasedání s kyjevským sovětem dělnických zástupců, se zástupci odborů a závodních výborů a s delegáty kyjevského újezdního sjezdu rolnických zástupců 18. května 1919 rezoluci, v níž konstatoval, že je nutné spojit všechny síly sovětských republik k ozbrojenému boji proti nepřátelům sovětské moci a soustředit materiální prostředky v rukou jednoho ústředí. Ústřední výkonný výbor USSR uložil svému předsednictvu, aby doporučilo Celoruskému ústřednímu výkonnému výboru »vypracovat konkrétní formy organizace jednotné fronty revolučního boje«. Podobné návrhy podaly sovětské vlády Lotyšska, Litvy a Běloruska.

CÚVV vyhověl požadavkům nejvyšších orgánů sovětských republik a 1. června 1919 schválil dekret O spojení Ruské, Ukrajinské, Lotyšské, Litevské a Běloruské sovětské republiky k boji proti světovému imperialismu^[81]. V dekretu se pravilo: »Celoruský ústřední výkonný výbor sovětů plně uznává nezávislost, svobodu a sebeurčení pracujících Ukrajiny, Lotyšska, Litvy, Běloruska a Krymu . . . Považuje za nutné úzce sjednotit 1. vojenskou organizaci a vojenské velení, 2. národohospodářské rady, 3. řízení a provoz železniční dopravy, 4. finance a 5. komisariáty práce Ruské, Ukrajinské, Lotyšské, Litevské, Běloruské a Krymské sovětské socialistické republiky tak, aby řízení uvedených odvětví národního hospodářství bylo soustředěno v rukou společných řídicích orgánů« (Sobranije uzakoněnij i rasporjaženij rabočego i krest'janskogo pravitel'stva^[126], 1919, s. 264). Tím byl vytvořen vojenskopolitický svazek sovětských socialistických republik, který měl obrovský význam pro vítězství nad interventy a vnitřní kontrarevolucí. — 349

¹²⁴ *Revoluční výbory* (revkomy) — mimořádné mocenské orgány, které vznikaly za občanské války a cizí vojenské intervence. Podle výnosu CÚVV z 24. října 1919 se revoluční výbory dělily na tři typy: 1. revoluční výbory v oblastech osvobozených od nepřítelů, kde je ustavovala revoluční vojenská rada armády ve spolupráci s místními orgány sovětské moci a měly 3 až 5 členů;

2. revoluční výbory ve frontovém pásmu, kde je zřizovala revoluční vojenská rada armády ve spolupráci s příslušným guberniálním výkonným výborem a skládaly se ze zástupců revoluční vojenské rady a výkonného výboru; výkonné výbory přitom mohly být dočasně rozpuštěny a nahrazeny revolučními výbory, do jejichž pravomoci přecházela všechna oddělení výkonných výborů;

3. revoluční výbory v zázemí, které byly zřizovány v guberniích a újezdech na základě usnesení Rady obrany a skládaly se z předsedy výkonného výboru, jednoho člena výkonného výboru a místního vojenského komisaře.

Po upevnění sovětské moci byly revoluční výbory rozpuštěny. Usnesením Rady obrany z 2. ledna 1920 byly zrušeny s výjimkou těch, které působily v oblastech nedávno osvobozených od nepřítele. Pokud to bylo nutné, měly revoluční vojenské rady frontů a armád právo navrhnout, aby revoluční výbory pracovaly dál.

— 350

¹²⁵ Na zasedání rady lidových komisařů 2. prosince 1919 se projednával návrh dekretu O zlepšení železniční dopravy v souvislosti s vojenskou přepravou. Při diskusi Lenin předložil uvedený dokument, který byl začleněn do 10. článku dekretu. S tímto doplňkem a dalšími změnami byl dekret schválen v radě lidových komisařů a částečně uveřejněn ve 281. čísle listu *Izvestija VCIK* ze 14. prosince 1919. — 352

¹²⁶ *VIII. celoruská konference KSR(b)* se konala ve dnech 2.—4. prosince 1919 v Moskvě. Podle usnesení VIII. sjezdu strany měly být konference strany svolávány každé tři měsíce. Pro těžkou vojenskou situaci v zemi však nebyl původní termín svolání VIII. konference dodržen. Konference se zúčastnilo 45 delegátů s rozhodujícím hlasem, z toho bylo 40 zástupců guberniálních výborů a 5 zástupců oblastních, krajských a jiných organizací, a 73 delegátů s poradním hlasem. Některé výbory strany nebyly zastoupeny.

Lenin, který konferenci řídil, přednesl zahajovací projev, politickou zprávu ústředního výboru strany, referát o sovětské moci na Ukrajině a závěrečný projev ke zprávě a k otázce sovětské moci na Ukrajině. Delegáti konference jednomyslně schválili politickou linii ústředního výboru strany a jeho organizátorskou činnost. Lidový komisař zahraničních věcí G. V. Čičerin ve svém referátu věnoval velkou pozornost objasnění podstaty zahraniční politiky sovětského státu a jeho úsilí o co nejrychlejší uzavření míru. K jeho referátu schválila konference návrh rezoluce napsa-

ný Leninem. Jednou z nejdůležitějších otázek projednávaných na konferenci byla výstavba sovětů. Referát o této otázce přednesl jménem ÚV KSR(b) M. F. Vladimírskij a koreferát T. V. Sapro- nov. Vladimírskij ve svém referátu zhodnotil výsledky výstavby sovětů a přednesl konkrétní návrhy na některé doplňky k Ústavě RSFSR. Proti koncepci ústředního výboru v otázkách výstavby sovětů vystoupila skupina Sapro- nova, Osinského a dalších, která odmítala nedílnou pravomoc a chtěla, aby se zachovala »absolut- ní kolektivnost«. Tato oportunistická skupina se pokoušela vnutit konferenci své názory, zaměřené na podryvání centralismu a ve- doucí úlohy strany v sovětech. Konference odmítla protistranické názory Sapro- nova a jeho skupiny a schválila Leninovu zásadu demokratického centralismu při budování mocenských orgánů i ve vzájemných vztazích mezi nimi.

Konference schválila řadu usnesení zaměřených na upevnění státního aparátu a diktatury proletariátu a na zapojení širokých vrstev pracujících do budování sovětského státu. Velký význam mělo jednání o sovětské moci na Ukrajině a schválení rezoluce k této otázce.

Na konferenci byly přijaty nové stanovy KSR(b), v nichž byla jasně stanovena struktura stranických organizací. Stanovy byly doplněny novou částí O kandidátech členství ve straně (kandidát- ská lhůta se stanovila podle sociálních kategorií), oddílem O frak- cích v nestranických institucích a organizacích a oddílem O stranické disciplíně.

Konference schválila Teze o využití nových členů, v nichž byla nastíněna konkrétní opatření ke zvyšování všeobecného vzdělání a ideově politické úrovně komunistů, k jejich vojenskému vyško- lení a k upevnění stranické kázně. VIII. celoruská konference strany měla velký význam. Shrnula a zobecnila zkušenosti z dvouletého boje strany za upevnění diktatury proletariátu a re- alizace usnesení VIII. sjezdu KSR(b). Usnesení konference o ho- spodářské výstavbě a budování armády a rovněž o zahraniční politice se stala základem usnesení VII. celoruského sjezdu sově- tů. (Viz KSSS v rezolucích a usneseních sjezdů, konferencí a ple- nárních zasedání ÚV, díl I, 1898—1924, Praha 1954, s. 395—412.) — 353.

¹²⁷ Lenin má na mysli VII. celoruský sjezd sovětů (viz poznámku 141). — 355

¹²⁸ Lenin má na mysli *Folkets Dagblad Politiken* — list švédské soci- álně demokratické levice, která založila v roce 1917 Levicovou

sociálně demokratickou stranu Švédska. Vycházel ve Stockholmu od dubna 1916, nejprve obden, později denně (do listopadu 1917 pod názvem Politiken). V letech 1918—1919 jej redigoval F. Ström. Roku 1921 vstoupila Levicová sociálně demokratická strana Švédska do Komunistické internacionály, přijala název Komunistická strana Švédska a list se stal jejím orgánem. Po rozštěpení Komunistické strany Švédska v říjnu 1929 přešel list do rukou jejího pravého křídla. V květnu 1945 byl zastaven. — 360

- 129 Lenin má na mysli článek Finsko a bolševici^[158]. — 360
- 130 *Reč* — deník, ústřední orgán kadetské strany. Vycházel v Petrohradu od 23. února (8. března) 1906. Jeho faktickými redaktory byli P. N. Miljukov a I. V. Gessen a jejich nejbližšími spolupracovníky M. M. Vinaver, P. D. Dolgorukov, P. B. Struve aj. Po únorové revoluci roku 1917 aktivně podporoval vnitřní a zahraniční politiku prozatímní vlády a vedl štvavou kampaň proti Leninovi a bolševické straně. Vydávání listu bylo zastaveno 26. října (8. listopadu) 1917 vojenským revolučním výborem při petrohradském sovětu. Do srpna 1918 vycházel ještě pod názvy *Naša reč*, *Svobodnaja reč*, *Věk*, *Novaja reč* a *Naš věk*. — 360
- 131 Jde o rezoluci IX. porady eserské strany Postoj k Rudé armádě^[87]. — 364
- 132 Lenin má na mysli článek N. P. Rastopčina Konference politicky neorganizovaných rolníků^[113]. — 373
- 133 Návrh Směrnice guberniálním, újezdním a volostním výborům KSR(b) o práci na vesnici^[25] vypracovalo oddělení ÚV KSR(b) pro práci na vesnici; 20. září 1919 byl uveřejněn v listu *Izvěstija CK RKP(b)*, aby mohl být prodiskutován. V návrhu se stanovily povinnosti volostních, újezdních, guberniálních a okresních organizátorů, kteří měli usilovat o to, aby sovchozy a komuny pomáhaly okolním rolníkům. Na I. celoruské poradě o stranické práci na vesnici byl návrh s nepatrnými změnami přijat a definitivně byl schválen VIII. celoruskou konferencí KSR(b). — 376
- 134 *Návrh rezoluce k otázkám mezinárodní politiky* napsal Lenin na zasedání VIII. celoruské konference KSR(b) 2. prosince 1919, která ho s nepatrnými změnami schválila. Lenin ho 5. prosince přednesl ve svém referátu na VII. celoruském sjezdu sovětů (viz

tento svazek, s. 424); sjezd ho jednomyslně schválil jako mírový návrh dohodovým státům. Rezoluce sjezdu byla uveřejněna v tisku 6. prosince.

Dne 10. prosince byl mírový návrh sjezdu rozeslán představitelům mocností Dohody. Vlády Velké Británie, Francie, USA a Itálie odmítly o tomto návrhu jednat. — 378

- ¹³⁵ *VI. celoruský mimořádný sjezd sovětů dělnických, rolnických, kozáckých a rudoarmějských zástupců* se konal v Moskvě 6.—9. listopadu 1918. Zúčastnilo se ho 1296 delegátů, 963 s rozhodujícím hlasem a 333 s poradním hlasem; z toho bylo 1260 komunistů. Na programu byly tyto otázky: výročí Říjnové revoluce, mezinárodní situace, vojenská situace, výstavba ústředních sovětských orgánů, výbory vesnické chudiny a místní sověty. Lenin byl zvolen čestným předsedou sjezdu a na prvním zasedání 6. listopadu pronesl projev k výročí revoluce. Na druhém zasedání sjezdu 8. listopadu přednesl Lenin referát o mezinárodní situaci. Sjezd jednomyslně schválil rezoluci navrženou Leninem, která byla 22. října 1918 schválena na společném zasedání Celoruského ústředního výkonného výboru, moskevského sovětu, závodních výborů a odborových svazů; téhož dne přijal sjezd usnesení o revoluční zákonnosti, vypracované na základě Leninových tezí (viz Sebrané spisy 37, Praha 1988, s. 153—155 a 156—157). Na posledním zasedání 9. listopadu sjezd jednal o vojenské situaci a výstavbě sovětů. Delegáti sjezdu přijali s velkým nadšením zprávu o revoluci v Německu a vyjádřili solidaritu s německými dělníky, vojáky a námořníky, kteří povstali.

Sjezd schválil výzvu vládám válčícím proti Sovětskému Rusku, aby zahájily mírová jednání, zvolil nový Celoruský ústřední výkonný výbor sovětů, složený z 207 členů a 39 kandidátů, shrnul hlavní výsledky prvního roku sovětské vlády a stanovil program její činnosti na nejbližší období. — 378

- ¹³⁶ *Boroťbisté* — členové maloburžoazní, nacionalistické strany, která vznikla v květnu 1918 po rozštěpení Ukrajinské strany socialistů-revolucionářů. Nazývali se podle ústředního orgánu své strany, listu Boroťba. V březnu 1919 změnili název na Ukrajinská strana socialistů-revolucionářů komunistů boroťbistů a v srpnu na Ukrajinská komunistická strana boroťbistů. V čele strany boroťbistů byli V. Blakytynj, G. Hryňko, A. Šumskij a další. Ve straně bylo mnoho kontrarevolučních petljurovců, kteří se maskovali revolučními frázemi a prohlašováním, že uznávají komunistickou platformu, avšak ve skutečnosti se stavěli proti diktatu-

ře proletariátu a zaměřovali se na rozbití jednotné revoluční fronty ukrajinských a ruských pracujících.

V návrhu rezoluce o borořbistech Lenin napsal: »Konstatovat, že borořbisté svým propagováním rozdělení ozbrojených sil a podporováním banditismu porušují hlavní zásady komunismu, což je přímá pomoc bělogvardějcům a mezinárodnímu imperialismu.

Zrovna tak odporuje zájmům proletariátu jejich boj proti těsnému, co nejtěsnějšímu svazku s RSFSR.

Veškerá politika musí soustavně a vytrvale vést k tomu, aby borořbisté byli v brzké budoucnosti zlikvidováni« (V. I. Lenin, Spisy 42, Praha 1968, s. 160).

Borořbisté dvakrát žádali exekutivu Komunistické internacionály, aby byla jejich strana přijata do KI a uznána za hlavní komunistickou stranu na Ukrajině. Komunistická internacionála schválila k této otázce 26. února 1920 zvláštní usnesení, v němž borořbisty vyzývala, aby svou stranu rozpustili a začlenili se do KSU(b). V rezoluci se pravilo, že exekutiva Komunistické internacionály nemůže požadavek vytvořit na Ukrajině druhou, paralelní stranu hodnotit jinak než jako pokus o rozbití jednoty pracujících.

V souvislosti se vzrůstajícím vlivem bolševiků mezi rolníky a s úspěchy sovětské moci na Ukrajině byli borořbisté nuceni přijmout usnesení o rozpuštění své strany.

IV. konference KSU(b), která se konala 17.—23. března 1920, se vyslovila pro přijetí borořbistů do Komunistické strany Ukrajiny, ale všichni nově přijatí členové byli přeregistrováni. Později však mnozí borořbisté pokračovali v protisovětské činnosti a řídili boj kontrarevolučních, buržoazně nacionalistických živlů na Ukrajině. — 380

¹³⁷ *I. sjezd zemědělských komun a zemědělských artělů*, svolaný lidovým komisariátem zemědělství, se konal 3.—10. prosince 1919 v Moskvě. Zúčastnilo se ho 140 delegátů, z toho 93 komunisté. Lenin měl projev druhý den sjezdového jednání. Sjezd schválil stanovы Celoruského svazu zemědělských výrobních kolektivů (komun a artělů), které pak potvrdil lidový komisariát zemědělství. Podle stanov bylo hlavním úkolem svazu spojit všechny zemědělské kolektivy do jednoho výrobního svazu, propagovat společné obdělávání půdy a prakticky pomáhat okolním rolníkům, především rodinám rudoarmějců a vesnické chudině. — 384

¹³⁸ *Miliardový fond* byl vytvořen na základě dekretu rady lidových

komisařů z 2. listopadu 1918^[14] »ke zlepšení a rozvoji zemědělství a k jeho co nejrychlejší přestavbě podle socialistických zásad«. Z tohoto fondu se poskytovaly podpory a půjčky zemědělským komunám, pracovním sdružením a vesnickým družstvům nebo skupinám rolnických hospodářství pod podmínkou, že přejdou od individuálního obdělávání půdy ke kolektivnímu. Lidový komisariát zemědělství a lidový komisariát financí vypracovaly podrobné zásady pro poskytování půjček a podpor k rozvíjení zemědělství (viz Izvěstija VCIK, č. 42 z 23. února 1919). — 384

139 *Usnesení o socialistické úpravě pozemkových poměrů a o opatřeních k organizaci socialistické zemědělské velkovýroby*^[95] schválil CÚVV v únoru 1919. Jeho základem byla usnesení I. celoruského sjezdu zemědělských oddělení, výborů vesnické chudiny a komun, který se konal v prosinci 1918. Lenin se na vypracování a redakci tohoto usnesení osobně podílel. Usnesení stanovilo řadu praktických opatření ke zvýšení produktivity zemědělství, k rozšíření osevni plochy a k přestavbě zemědělství podle socialistických zásad. — 384

140 Jde o článek S. P. Seredy Svaz zemědělských komun a artělů^[125]. — 389

141 *VII. celoruský sjezd sovětů* se konal 5.—9. prosince 1919 v Moskvě. Zúčastnilo se ho 1366 delegátů, 1002 s rozhodujícím hlasem a 364 s poradním; z nich bylo 1278 komunistů. Na základě usnesení předsednictva CÚVV z 27. listopadu 1919 se sjezdu směli zúčastnit s právem poradního hlasu zástupci opozičních stran, které se usnesly mobilizovat své členy na frontu. Otázkou sjezdu se zabývalo plenární zasedání ÚV KSR(b) 21. listopadu 1919. Pověřilo Lenina, aby na sjezdu přednesl zprávu o činnosti CÚVV a rady lidových komisařů, a schválilo tento program sjezdu: 1. referát CÚVV a rady lidových komisařů, 2. vojenská situace, 3. Komunistická internacionála, 4. zásobovací situace, 5. palivový problém, 6. výstavba ústředních a místních sovětských orgánů, 7. volby CÚVV.

Lenin přednesl v den zahájení sjezdu zprávu o činnosti CÚVV a rady lidových komisařů a příští den závěrečný projev ke zprávě, 8. prosince vystoupil v diskusi ke zprávě o výstavbě sovětů na zasedání organizační sekce a pronesl závěrečný projev při ukončení sjezdu.

Sjezd sovětů schválil zahraniční a vnitřní politiku sovětské vlády. Podrobné projednání otázek výstavby sovětů, zásobování po-

travinami a palivem bylo svěřeno příslušným sekcím, neboť tyto otázky měly mimořádný praktický význam. Návrhy usnesení k referátům o těchto otázkách, vypracované v sekcích, byly schváleny na závěrečném plenárním zasedání sjezdu 9. prosince. V usnesení o výstavbě sovětu schváleném sjezdem bylo vytyčeno další upevňování sovětského státního aparátu a upřesněny funkce ústředních a místních orgánů sovětské moci.

Na Leninův návrh sjezd schválil rezoluci o míru a znovu vyzval vlády Velké Británie, Francie, USA, Itálie a Japonska, aby zahájily mírová jednání (viz tento svazek, s. 424). Sjezd sovětu schválil rezoluci O utlačovaných národech, v níž znovu potvrdil zásady národnostní politiky sovětské vlády. Ve zvláštní rezoluci sjezd vyjádřil rozhořčení nad řáděním bílého teroru v Maďarsku. Uvítal založení III. internacionály a poukázal na její obrovský mezinárodní význam. — 397

¹⁴² Německá vláda přerušila 5. listopadu 1918 diplomatické styky s RSFSR a vypověděla pracovníky sovětského velvyslanectví z Berlína pod falešnou záminkou, že se oficiální sověští představitelé v Německu zabývali revoluční agitací. Diplomatické styky mezi Německem a RSFSR byly obnoveny až v roce 1922. — 403

¹⁴³ Zde a na straně 415 Lenin interpretuje obsah dopisu A. Aular-
da^[150]. — 411

¹⁴⁴ *Dreyfusova aféra* — provokační proces, zinscenovaný roku 1894 francouzskou reakční monarchistickou vojenskou klikou proti důstojníkovi francouzského generálního štábu židovského původu Alfredu Dreyfusovi, který byl falešně obviněn ze špionáže a velezrady a odsouzen k doživotnímu vězení. Francouzské reakční kruhy využily Dreyfusova odsouzení k podněcování antisemitismu a k útokům proti republikánskému režimu a demokratickým svobodám. Když v roce 1898 zahájili socialisté a pokrokoví představitelé buržoazní demokracie (Émile Zola, Jean Jaurès, Anatole France aj.) kampaň za revizi Dreyfusova procesu, stala se tato kampaň politickou záležitostí a rozdělila Francii na dva tábory: na republikány a demokráty a na blok monarchistů, klerikálů, antisemitů a nacionalistů. V roce 1899 byl Dreyfus na nátlak veřejného mínění amnestován a v roce 1906 na základě rozhodnutí odvolacího soudu rehabilitován a znovu přijat do armády. — 441

¹⁴⁵ Lenin má na mysli Úplný text návrhů přijatých Leninem^[182]. — 414

¹⁴⁶ Lenin má zřejmě na mysli tato opatření Rady obrany a rady lidových komisařů z konce roku 1919: usnesení z 29. října O opatřeních ke zvýšení odvozu a přísunu dřeva a jiných druhů paliv, v němž Rada obrany konstatovala, že odvážení paliv z místa těžby a ze skladů k nakládce v železničních stanicích, jeho nakládka do vagónů atd. má stejný význam jako vojenské operační úkoly, a zvláštním zmocněncům Rady obrany pro vyhledávání výjimečného stavu na železnicích dávala právo využívat k těžbě a odvozu dřeva místní obyvatelstvo a místní dopravní prostředky; usnesení Rady obrany z 8. listopadu, podle něhož byli všichni dělníci a zaměstnanci podniků zabezpečujících těžbu dřeva pokládáni za povolání do vojenské služby; usnesení z 12. listopadu o ustavení zvláštního výboru pro vyhledávání výjimečného stavu na železnicích; usnesení z 19. listopadu o zavedení státních povinností: 1. odevzdávání dřeva v naturáliích, 2. pracovní povinnosti při těžbě, nakládce a vykládce všech druhů paliv, 3. povinnosti vypomáhat potahy při dopravě paliv, vojenského materiálu, potravin a jiných státních nákladů; dekret rady lidových komisařů z 21. listopadu O zapojení všech pracovníků lesního hospodářství a všech orgánů lesního hospodářství lidového komisariátu zemědělství do těžby dřeva a o některých změnách ve složení orgánů pro řízení lesního hospodářství; výnos o zřízení nejvyššího kolegia pro výstavbu přípojných tratí pro odvoz paliv aj. — 419

¹⁴⁷ *Čeka* — Celoruská mimořádná komise byla zřízena 7. (20.) prosince 1917 na základě usnesení rady lidových komisařů k »nelítostnému boji s kontrarevolucí, sabotážemi a spekulací«. Jako jeden z nejdůležitějších orgánů diktatury proletariátu sehrála obrovskou úlohu v boji s podvratnou činností kontrarevoluce a při ochraně státní bezpečnosti Sovětské republiky. IX. sjezd sovětů v prosinci 1921 v rezoluci O Celoruské mimořádné komisi konstatoval, že její orgány vykonaly hrdinskou práci při ochraně vy-možeností Říjnové revoluce, a se zřetelem k upevnění sovětské moci navrhl omezit okruh její činnosti. V této rezoluci se uplatnily Leninovy myšlenky obsažené v návrhu usnesení politického byra ÚV KSR(b) o Celoruské mimořádné komisi, který napsal Lenin 1. prosince 1921 (viz V. I. Lenin, Spisy 42, Praha 1968, s. 364). Komise byla zrušena dekretem CÚVV ze 6. února 1922. — 426

¹⁴⁸ *Bund* (Všeobecný židovský dělnický svaz v Litvě, Polsku a Rusku) byl založen roku 1897 na ustavujícím sjezdu židovských sociálně demokratických skupin ve Vilně [Vilnius]. Sdružoval pře-

vážně poloproletářské židovské řemeslníky ze západoruských oblastí.

Za první světové války stáli bundovci na sociálšovinistických pozicích. V roce 1917 Bund podporoval buržoazní prozatímní vládu a bojoval na straně nepřátel Říjnové revoluce. V letech cizí vojenské intervence a občanské války se vedení Bundu spojilo s kontrarevolučními silami. Někteří jeho řadoví členové však začali spolupracovat se sovětskou mocí. V březnu 1921 se Bund rozpadl; část jeho členů byla přijata podle platných zásad do KSR(b). — 426

¹⁴⁹ Lenin má na mysli kontrarevoluční spiknutí, které bylo v listopadu 1919 odhaleno v Petrohradu. V jeho čele stála bělogvardějská organizace udržující spojení s Juděničem a financovaná Dohodou. Náleželi k ní carští hodnostáři, generálové a admirálové carské armády, členové kadetské strany a také osoby, které sympatizovaly s esery a menševiky. Cílem této kontrarevoluční organizace bylo vyvolat v okamžiku, kdy se Juděnič přiblíží k Petrohradu, ve městě povstání a vytvořit bělogvardějskou vládu. — 428

¹⁵⁰ Lenin má na mysli článek M. F. Vladimírského Dva roky budování sovětské moci^[8]. — 429

¹⁵¹ *Organizační sekce* nebo sekce pro výstavbu sovětů byla ustavena na VII. celoruském sjezdu sovětů, aby přezkoumala změny, k nimž došlo v praxi výstavby sovětů od června 1918, kdy V. sjezd sovětů schválil Ústavu RSFSR. Sekce zasedala dvakrát 8. prosince 1919. Lenin hovořil na druhém zasedání v diskusi k referátu o výstavbě sovětů. Po jeho vystoupení schválila sekce jako základ rezoluci VIII. celoruské konference KSR(b) o výstavbě sovětů a postoupila ji ke konečnému zpracování komisi. Usnesení sekce o výstavbě sovětů dvakrát projednávalo politické byro ÚV KSR(b) na zasedání 9. prosince. Na druhém zasedání se politické byro usneslo schválit text usnesení se změnami navrženými Leninem, které byly přijaty na předcházejícím zasedání. VII. sjezd sovětů schválil usnesení na závěrečném plenárním zasedání. — 436

¹⁵² Lenin má na mysli zasedání rady lidových komisařů z 5. srpna 1919, na němž přednesl lidový komisař zemědělství S. P. Sereda referát o vztazích mezi guberniálními sovchozy a guberniálními zemědělskými odděleními. Rada lidových komisařů projednala směrnici, kterou Sereda k této otázce předložil, a schválila Leni-

novy pokyny, v nichž navrhoval směrnici lidového komisariátu zemědělství změnit (viz tento svazek, s. 457—458). — 436

- ¹⁵³ Lenin má na mysli svolání menševického ústředního výboru Co dělat^[89]. Jeden exemplář tohoto svolání s Leninovou poznámkou »obdržel 26. VII. 1919« je uložen v Ústředním stranickém archívu Institutu marxismu-leninismu při ÚV KSSS. — 452
- ¹⁵⁴ *Výbory vesnické chudiny* byly zřízeny dekretem Celoruského ústředního výkonného výboru sovětů z 11. června 1918 O organizování a zásobování vesnické chudiny. Podle dekretu bylo úkolem výborů evidovat zásoby potravin v rolnických hospodářstvích, zjišťovat zásoby a přebytky potravin u kulaků, pomáhat sovětským zásobovacím orgánům při zabavování těchto přebytků, zásobovat vesnickou chudinu potravinami na účet kulackých hospodářství, rozdělovat zemědělský inventář, průmyslové zboží atd. Praktická činnost výborů vesnické chudiny však zasáhla do všech stránek vesnického života. Výbory se ve skutečnosti staly opěrnými body, orgány diktatury proletariátu na vesnici. Jejich zřizování znamenalo další rozvíjení socialistické revoluce na vesnici. Koncem roku 1918, kdy výbory vesnické chudiny už splnily svůj úkol, byly sloučeny s volostními a vesnickými sověty. — 460
- ¹⁵⁵ Leninovy připomínky se staly základem usnesení politického byru ÚV KSR(b), které na zasedání 27. prosince 1919 projednalo návrh Usnesení o byru frakce KSR(b) v Celoruské ústřední radě odborů. — 473
- ¹⁵⁶ V 1. bodu návrhu usnesení se pravilo, že vedoucí stranickou organizací v odborovém hnutí v celém Rusku je frakce KSR(b) v Celoruské ústřední radě odborů. — 473
- ¹⁵⁷ Třetí bod zněl v návrhu usnesení takto: »Aby byla koordinována činnost celoruských výrobních sdružení a co nejlépe a nejorganizovaněji prováděna jednotná linie komunistické strany v odborovém hnutí, podřizují se všechny existující i právě vznikající frakce v celoruských výrobních sdruženích přímo frakci v Celoruské ústřední radě odborů.« — 473

SEZNAM LITERATURY,
KTEROU V. I. LENIN CITUJE
NEBO O NÍŽ SE ZMIŇUJE

[¹] А. Ж. *Работа по-революционному*. (Коммунистическая суббота). — «Правда», М., 1919, № 105, 17 мая, стр. 1—2. — 27—30, 34

[²] А.Т.-Р. *Меньшевики о Колчаке*. — «Известия ВЦИК Советов Рабочих, Крестьянских, Казачьих и Красноарм. Депутатов и Моск. Совета Рабоч. и Красноарм. Депутатов», 1919, № 144 (696), 4 июля, стр. 3. — 59

Базельский манифест — см. Manifest der Internationale zur gegenwärtigen Lage. . .

[³] Барбюс, А. *В огне (Le feu)*. — 126, 137, 450

[⁴] — *Ясность (Clarté)*. — 126, 137, 450

[⁵] «*Беднота*», М. — 228, 307

[⁶] *В организационной секции*. (8-го декабря). — «Правда», М., 1919, № 277, 10 декабря, стр. 1—2. Под общ. загл.: 7-й Всероссийский съезд Советов. — 436, 438, 441

[⁷] «*Вечерние Известия Московского Совета Рабочих и*

Česká redakce přetiskuje tento seznam literatury z 5. ruského vydání v nezměněné podobě.

V textové části jsou bibliografické prameny přeloženy a opatřeny číslem v hranaté závorce, které odkazuje na originální název díla a jeho bibliografické údaje v tomto seznamu.

Knihy, noviny a časopisy s Leninovými poznámkami jsou označeny hvězdičkou. Tyto výtisky jsou uloženy v Archivu Institutu marxismu-leninismu při ÚV KSSS. Čes. red.

Красноармейских Депутатов», 1919, № 301, 26 июля, стр. 1—2. — 154, 176—177, 452

— 1919, № 376, 24 октября, стр. 1. — 262

[⁸] *Владимирский, М. Ф. Два года советского строительства. — «Власть Советов», М., 1919, № 11, октябрь, стр. 1—4. — 429*

[⁹] *«Власть Советов», М., 1919, № 11, октябрь, стр. 1—4. — 429*

[¹⁰] *«Всегда Вперед!», М., 1919, № 4, 11 февраля, стр. 1. — 120*

[¹¹] * *Второй очередной съезд Росс. соц.-дем. рабочей партии. Полный текст протоколов. Изд. ЦК. Genève, тип. партии, [1904]. 397, II стр. (РСДРП). — 202*

[¹²] *Григорович, Д. В. Акробаты благотворительности. — 46*

[¹³] *«Грядущий День», Одесса. — 159*

[¹⁴] *Декрет [СНК] об образовании специального фонда на мероприятия по развитию сельского хозяйства. [2 ноября 1918 г.]. — «Известия ВЦИК Советов Крестьянских, Рабочих, Казачьих и Красноармейских Депутатов и Московского Совета Рабочих и Красноармейских Депутатов», 1918, № 243 (507), 6 ноября, стр. 12, в отд.: Действия и распоряжения правительства. — 384, 386*

[¹⁵] *Декрет Совета Народных Комиссаров о потребительских коммунах. [16 марта 1919 г.]. — «Известия ВЦИК Советов Рабочих, Крестьянских, Казачьих и Красноарм. Депутатов и Моск. Совета Рабоч. и Красноарм. Депутатов», 1919, № 60 (612), 20 марта, стр. 3, в отд.: Действия и распоряжения правительства. — 48, 228*

[¹⁶] *Дьяченко, А. Заметки субботника. — «Правда», М., 1919, № 122, 7 июня, стр. 1. — 32—34*

- [¹⁷] *Единый выход*. — «Известия ВЦИК Советов Рабочих, Крестьянских, Казачьих и Красноарм. Депутатов и Моск. Совета Рабоч. и Красноарм. Депутатов», 1919, № 191 (743), 30 августа, стр. 2, в отд.: За границей. Под общ. загл.: Союзники и Россия. — 405
- [¹⁸] *Зиновьев, Г. Е. О численном составе нашей партии*. — «Правда», М., 1919, № 210, 21 сентября, стр. 2—3. — 213
- [¹⁹] — *Петроград*. — «Петроградская Правда», 1919, № 255, 7 ноября, стр. 1. — 423
- [²⁰] «Известия Всероссийского Совета Крестьянских Депутатов», Пг., 1917, № 88, 19 августа, стр. 3—4. — 431
- [²¹] «Известия ЦИК и Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 208, 27 октября, стр. 1. — 196
- 1917, № 209, 28 октября, стр. 1. — 292, 431
- [²²] *Известия ВЦИК Советов Крестьянских, Рабочих, Солдатских и Казачьих Депутатов и Московского Совета Рабочих и Красноармейских Депутатов*. — 228
- 1918, № 183 (447), 25 августа, стр. 1. — 145
- 1918, № 233 (497), 25 октября, стр. 3. — 378, 424
- [²³] «Известия ВЦИК Советов Крестьянских, Рабочих, Казачьих и Красноармейских Депутатов и Московского Совета Рабочих и Красноармейских Депутатов», 1918, № 243 (507), 6 ноября, стр. 12. — 384, 386
- 1918, № 244 (508), 9 ноября, стр. 3. — 378, 424
- 1919, № 8 (560), 14 января, стр. 3. — 378, 424
- 1919, № 26 (578), 5 февраля, стр. 1. — 378, 424

- 1919, № 34 (586), 14 февраля, стр. 5. — 384, 385—386, 388, 389, 457
- 1919, № 60 (612), 20 марта, стр. 3. — 48, 228
- 1919, № 106 (658), 18 мая, стр. 2. — 136, 378, 424
- 1919, № 110 (662), 23 мая, стр. 1. — 136, 226, 227, 378, 413—414, 424
- 1919, № 124 (676), 11 июня, стр. 1. — 147
- 1919, № 143 (695), 3 июля, стр. 3. — 48
- 1919, № 144 (696), 4 июля, стр. 3. — 59
- 1919, № 165 (717), 29 июля, стр. 2. — 145
- 1919, № 190 (742), 28 августа, стр. 2. — 185
- 1919, № 191 (743), 30 августа, стр. 2. — 405
- 1919, № 203 (755), 13 сентября, стр. 1. — 260
- 1919, № 222 (774), 5 октября, стр. 3. — 260
- 1919, № 262 (814), 22 ноября, стр. 1. — 340
- 1919, № 271 (823), 3 декабря, стр. 1. — 389
- 1919, № 273 (825), 5 декабря, стр. 2. — 419—420

[²⁴] «Известия ЦК РКП(б)», М., 1919, № 5, 20 сентября, стр. 4. — 376, 377

- 1919, № 6, 30 сентября, стр. 1. — 315
- 1919, № 8, 2 декабря, стр. 4. — 383, 515
- 1919, № 9, 20 декабря, стр. 1—2. — 376—377
- 1920, № 12, 14 января, стр. 1. — 355

- [25] *Инструкция губернским, уездным и волостным комитетам РКП о работе в деревне*. [Проект, выработанный отделом работы в деревне при секретариате ЦК РКП(б)]. — «Известия ЦК РКП(б)», М., 1919, № 5, 20 сентября, стр. 4. Под общ. загл.: *О работе в деревне*. — 376, 377
- [26] * *Инструкция об организации и деятельности губернских и районных управлений советскими хозяйствами*. [М., Нар. ком. земледелия, 1919]. 2 стр. — 457
- [27] «Искра», [Мюнхен], 1902, № 18, 10 марта, стр. 1. — 286
- [28] *Каутский, К. Славяне и революция*. — «Искра», [Мюнхен], 1902, № 18, 10 марта, стр. 1. — 286
- [29] «Коммунист», Киев, 1919, № 62 (90), 20 мая, стр. 2. — 349
- [30] *Коммунистические субботники*. — «Правда», М., 1919, № 123, 8 июня, стр. 3, в отд.: Телеграммы. — 34
- [31] «Коммунистический Интернационал», Пг., 1919, № 1, 1 мая, стлб. 105—110. — 110
- 1919, № 4, август, стлб. 447—462. — 449—451
- 1919, № 5, сентябрь, стлб. 681—684. — 180—186
- 1919, № 6, октябрь, стлб. 907—914, 915—916. — 229, 270, 271, 272
- [32] *Коммунистический субботник*. — «Правда», М., 1919, № 121, 6 июня, стр. 2, в отд.: Рабочая жизнь. — 34
- [33] *Конституция (Основной закон) Российской Социалистической Федеративной Советской Республики*. Опубликовано в № 151 «Известий Всерос. Центр. Исп. Комитета» от 19 июля 1918 г. М., Гиз, 1919. 16 стр. (РСФСР). — 103, 135, 287, 297, 341, 428, 429, 431, 433, 435, 439, 468, 470, 477

- [³⁴] *Конференция в Берне*. [Передовая]. — «Всегда Вперед!», М., 1919, № 4, 11 февраля, стр. 1. — 120
- [³⁵] [*Ленин, В. И.*] *Бумажные резолюции*. — «Рабочий», Пг., 1917, № 2, 8 сентября (26 августа), стр. 1—2. — 202
- [³⁶] — *В лакейской*. Июль 1919 г. — 454—456
- [³⁷] — *Война и российская социал-демократия*. — «Социал-Демократ», Женева, 1914, № 33, 1 ноября, стр. 1. Подпись: Центральный Комитет Российской с.-д. рабочей партии. — 124, 164, 206
- [³⁸] * — *Государство и революция*. Учение марксизма о государстве и задачи пролетариата в революции. Вып. 1. Пг., «Жизнь и Знание», 1918. 115 стр. (Б-ка обществоведения. Кн. 40-я). Перед загл. авт.: В. Ильин (Н. Ленин). — 129, 181, 280
- [³⁹] — *Декрет о земле съезда Советов рабочих и с. д.* (Принят на зас. 26 окт. в 2 ч. н.). — «Известия ЦИК и Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 209, 28 октября, стр. 1.— 292, 431
- [⁴⁰] — *Декрет о мире, принятый единогласно на заседании Всероссийского съезда Советов рабочих, солдатских и крестьянских депутатов 26 октября 1917 г.* — «Известия ЦИК и Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 208, 27 октября, стр. 1. — 196
- *Доклад ВЦИК и Совнаркома 5 декабря [1919 г. на VII Всероссийском съезде Советов]* — см. Ленин, В. И. Речь тов. Ленина 5 декабря.
- [⁴¹] — *Доклад на собрании большевиков — участников Всероссийского совещания Советов рабочих и солдатских депутатов 4(17) апреля 1917 г.* — 114
- *Доклад о внешней и внутренней политике Совета Народных Комиссаров на заседании Петроградско-*

го Совета 12 марта 1919 г. — с. м. Ленин, В. И. Речь тов. Ленина в заседании Петроградского Совета 12 марта.

— *Заключительное слово по докладу ВЦИК и Совнаркома 6 декабря* — с. м. Ленин, В. И. Заключительное слово тов. Ленина.

[42] — *Заключительное слово тов. Ленина.* — «Правда», М., 1919, № 275, 7 декабря, стр. 1—2. Под общ. загл.: 7-ой Всероссийский съезд Советов. — 474, 477

— *Империализм, как высшая стадия капитализма* — с. м. Ленин, В. И. Империализм, как новейший этап капитализма.

[43] * — *Империализм, как новейший этап капитализма.* (Популярный очерк). Пг., «Жизнь и Знание», 1917. [3], 130 стр. Перед загл. авт.: Н. Ленин (Вл. Ильин). — 285, 468

[44] — *На борьбу с топливным кризисом* (Циркулярное письмо к партийным организациям). — «Правда», М., 1919, № 254, 13 ноября, стр. 1. Подпись: ЦК РКП. — 419

[45] — *О диктатуре пролетариата.* Сентябрь — октябрь 1919 г. — 463—471

[46] — *О задачах пролетариата в данной революции.* — «Правда», Пг., 1917, № 26, 7 апреля, стр. 1—2. Подпись: Н. Ленин. — 114

[47] — *О задачах пролетариата в данной революции.* 4 и 5 (17 и 18) апреля 1917 г. — 114

[48] — *О задачах III-го Интернационала.* (Рамсей Макдональд о III-ем Интернационале). — «Коммунистический Интернационал», Пг., 1919, № 4, август, ст. лб. 447—462. Подпись: Н. Ленин. — 449—451

[49] — *О свободной торговле хлебом.* Август 1919 г. — 459—461

- [50] — *Об отношении к среднему крестьянству.* [Резолюция, принятая на VIII съезде РКП(б)]. — В кн.: VIII съезд Российской Коммунистической партии (большевиков). Москва, 18—23 марта 1919 года. Стеногр. отчет. М., «Коммунист», 1919, стр. 370—372. (РКП(б)). — 330
- [51] — *Ответ на записки (на заседании Петроградского Совета 12 марта 1919 г.).* — 35
- [52] — *Письмо к американским рабочим.* — «Правда», М., 1918, № 178, 22 августа, стр. 2—3. Подпись: Н. Ленин. — 214
- *Политический доклад Центрального Комитета 2 декабря 1919 г. на VIII Всероссийской конференции РКП(б) — см. Ленин, В. И. Речь тов. Ленина.*
- [53] — *Привет итальянским, французским и немецким коммунистам.* — «Коммунистический Интернационал», Пг., 1919, № 6, октябрь, стлб. 907—914, в отд.: Документы интернационального коммунистического движения. — 270, 271, 272
- [54] — *Пример петроградских рабочих.* — «Правда», М., 1919, № 221, 4 октября, стр. 1. Подпись: Н. Ленин. — 462
- [55] — *Проект резолюции по вопросу о международной политике, (внесенный на VIII Всероссийской конференции РКП(б). 1919 г.).* — 472, 414
- [56] * — *Пролетарская революция и ренегат Каутский.* М. — Пг., «Коммунист», 1918. 135 стр. (РКП(б)). Перед загл. авт.: Н. Ленин (Вл. Ульянов). — 129, 202, 204
- [57] — *Резолюция ЦК РКП(б) о Советской власти на Украине.* — «Известия ЦК РКП(б)», М., 1919, № 8, 2 декабря, стр. 4. — 383
- *Речь на I Всероссийском съезде работников про-*

свещения и социалистической культуры 31 июля 1919 г. — см. Ленин, В. И. Речь тов. Ленина на Всероссийском съезде работников просвещения и социалист. культуры.

- [58] — *Речь тов. Ленина.* — «Известия ЦК РКП(б)», М., 1919, № 9, 20 декабря, стр. 1—2. Под общ. загл.: Всероссийская партийная конференция. — 376—377
- [59] — *Речь тов. Ленина.* 5 декабря. — «Правда», М., 1919, № 275, 7 декабря, стр. 2; № 276, 9 декабря, стр. 3; № 277, 10 декабря, стр. 3. — 425, 474—475
- [60] — *Речь тов. Ленина в заседании Петроградского Совета 12 марта.* — «Северная Коммуна», Пг., 1919, № 58 (251), 14 марта, стр. 1. — 35
- [61] — *Речь тов. Ленина на Всероссийском съезде работников просвещения и социалист. культуры.* — «Правда», М., 1919, № 170, 3 августа, стр. 2. — 452—453
- [62] — *Тезисы ЦК РКП(б) в связи с положением Восточного фронта.* — «Правда», М., 1919, № 79, 12 апреля, стр. 2. Подпись: Центральн. Комитет РКП(больш.). — 49, 391
- [63] — *Товарищам коммунистам, входившим в общую «Коммунистическую партию Германии» и составившим теперь новую партию.* 28 октября 1919 г. — 271
- [64] *Лига наций и мирный договор.* — «Известия ВЦИК Советов Крестьянских, Рабочих, Казачьих и Красноарм. Депутатов», 1919, № 262 (814), 22 ноября, стр. 1, в отд.: За границей. Под общ. загл.: Антанта. — 340
- [65] *Маркс, К. и Энгельс, Ф. Манифест Коммунистической партии.* Декабрь 1847 — январь 1848 г. — 281, 466, 467
- [66] *Маркс, К. Запись выступления К. Маркса о мандате*

Барри. Из протокола заседания Гаагского конгресса Международного Товарищества Рабочих 3 сентября 1872 года. — 118, 209, 285, 449, 464, 468

[⁶⁷] — *Капитал.* Критика политической экономии, т. I. 1867 г. — 44, 152, 156

[⁶⁸] — *Письмо И. Вейдемейеру.* 5 марта 1852 г. — 279

[⁶⁹] — *Письмо Ф. А. Зорге.* 4 августа 1874 г. — 285

[⁷⁰] — *Письмо Л. Кугельману.* 13 декабря 1870 г. — 281, 468

[⁷¹] *Мартов, Л. Мировой большевизм.* — «Мысль», Харьков, 1919, № 10, апрель, стр. 333—343. — 162—164, 454, 455

[⁷²] *Мирные переговоры.* Раднотелеграмма трех балтийских правительств. — «Известия ВЦИК Советов Рабочих, Крестьянских, Казачьих и Красноарм. Депутатов и Моск. Совета Рабоч. и Красноарм. Депутатов», 1919, № 222 (774), 5 октября, стр. 3. в отд.: Последние известия. — 260

[⁷³] «Мысль», Харьков. — 159

— 1919, № 10, апрель, стр. 333—343. — 162—164, 454, 455

[⁷⁴] *Н. Р. Первый коммунистический субботник на Александровской жел. дор.* — «Правда», М., 1919, № 110, 23 мая, стр. 1. — 30—31, 34

[⁷⁵] — *Пример, достойный подражания.* — «Правда», М., 1919, № 107, 20 мая, стр. 2. — 31, 34

[⁷⁶] *Накануне остановки железнодорожного движения.* — «Известия ВЦИК Советов Рабочих, Крестьянских, Казачьих и Красноарм. Депутатов и Моск. Совета Рабоч. и Красноарм. Депутатов», 1919, № 273 (825), 5 декабря, стр. 2, в отд.: Последние известия. — 419—420

[77] *Норов, Н. Деникинский тыл.* — «Вечерние Известия Московского Совета Рабочих и Красноармейских Депутатов», 1919, № 376, 24 октября, стр. 1. — 262

[78] *Нота Советского правительства Вильсону.* — «Известия ВЦИК Советов Крестьянских, Рабочих, Солдатских и Казачьих Депутатов и Московского Совета Рабочих и Красноармейских Депутатов», 1918, № 233 (497), 25 октября, стр. 3. — 378, 424

[79] *Нота союзников Колчаку.* — «Известия ВЦИК Советов Рабочих, Крестьянских, Казачьих и Красноарм. Депутатов и Моск. Совета Рабоч. и Красноарм. Депутатов», 1919, № 124 (676), 11 июня, стр. 1. Под общ. загл.: «Колчаковщина». — 147

[80] *О партийной неделе.* Ко всем партийным организациям. Циркулярное письмо ЦК РКП(б). — «Известия ЦК РКП(б)», М., 1919, № 6, 30 сентября, стр. 1. Подпись: Центральный Комитет РКП. — 315

[81] *Об объединении Советских республик: России, Украины, Латвии, Литвы, Белоруссии для борьбы с мировым империализмом.* [Декрет ВЦИК от 1 июня 1919 г.]. — «Собрание Указаний и Распоряжений Рабочего и Крестьянского Правительства», М., 1919, № 21, 6 июня, стр. 280—281. Под общ. загл.: Декреты Всероссийского Центрального Исполнительного Комитета. — 349

Обращение 12 января — см. Русско-американские отношения.

[82] «Объединение», Одесса. — 159, 161, 162

— 1919, № 1—2, стр. 162—183. — 161—162

[83] *Обязательное постановление о провозе продуктов.* — «Северная Коммуна», Пг., 1918, № 98, 6 сентября, стр. 1. — 145

[84] *Орлов, Н. А. Продовольственная работа Советской власти.* К годовщине Октябрьской революции. Изд.

Нар. ком. продовольствия. М., 1918, 398 стр. — 395

- [85] *От Народного комиссариата по иностранным делам.* — «Известия ВЦИК Советов Рабочих, Крестьянских, Казачьих и Красноарм. Депутатов и Моск. Совета Рабоч. и Красноарм. Депутатов», 1919, № 106 (658), 18 мая, стр. 2. — 136, 378, 424
- [86] *От Петроградского Совета к рабочим Эстляндии.* — «Петроградская Правда», 1919, № 200, 6 сентября, стр. 1. Под общ. загл.: К прибытию эстонских товарищей. — 199
- [87] *Отношение к Красной Армии.* [Резолюция, принятая на IX совете партии социалистов-революционеров]. — «Приложение к Листку Дела Народа № 2», б. м., [1919], стр. 2. Под общ. загл.: Резолюции, принятые на IX совете партии с.-р. 18—20 июня 1919 г. — 364
- [88] *Отношение к социалистическим партиям.* [Резолюция, принятая на IX совете партии социалистов-революционеров]. — Там же, стр. 2. — 426
- [89] *П. Л. Воззвание меньшевиков.* — «Вечерние Известия Московского Совета Рабочих и Красноармейских Депутатов», 1919, № 301, 26 июля, стр. 1—2. — 154, 155, 176, 452
- [90] [Панкхерст, С. *Письмо В. И. Ленину.* 16 июля 1919 г.]. — «Коммунистический Интернационал», Пг., 1919, № 5, сентябрь, стлб. 681—684, в отд.: Документы интернационального коммунистического движения. Под общ. загл.: Социализм в Англии. — 180—186
- [91] *Партийная жизнь.* — «Правда», М., 1919, № 153, 15 июля, стр. 2. — 105
- [92] «Петроградская Правда», 1919, № 198, 4 сентября, стр. 1. — 199
- 1919, № 200, 6 сентября, стр. 1. — 199

— 1919, № 255, 7 ноября, стр. 1. — 423

Письмо к Хансену — см. От Народного комиссариата по иностранным делам.

[⁹³] *По организационному вопросу*. [Резолюция, принятая на VIII съезде РКП(б)]. — В кн.: VIII съезд Российской Коммунистической партии (большевиков). Москва, 18—23 марта 1919 года. Стеногр. отчет. М., «Коммунист», 1919, стр. 365—370. (РКП(б)). — 348, 355

[⁹⁴] *Подробности взятия Перми*. — «Правда», М., 1919, № 144, 4 июля, стр. 1, в отд.: Оборона Советской России. — 60

[⁹⁵] *Положение о социалистическом землеустройстве и о мерах перехода к социалистическому земледелию*. — «Известия ВЦИК Советов Рабочих, Крестьянских, Казачьих и Красноарм. Депутатов и Моск. Совета Рабоч. и Красноарм. Депутатов», 1919, № 34 (586), 14 февраля, стр. 5, в отд.: Действия и распоряжения правительства. — 384, 385, 388, 389, 457

[⁹⁶] *Постановление Всероссийского Центрального Исполнительного Комитета о рабоче-крестьянских потребительских обществах*. [30 июня 1919 г.]. — «Известия ВЦИК Советов Рабочих, Крестьянских, Казачьих и Красноарм. Депутатов и Моск. Совета Рабоч. и Красноарм. Депутатов», 1919, № 143 (695), 3 июля, стр. 3, в отд.: Действия и распоряжения правительства. — 48

[⁹⁷] *Постановление президиума Московского Совета рабочих и красноармейских депутатов о льготном провозе продовольственных продуктов в Москву*. — «Известия ВЦИК Советов Крестьянских, Рабочих, Солдатских и Казачьих Депутатов и Московского Совета Рабочих и Красноармейских Депутатов», 1918, № 183 (447), 25 августа, стр. 1. — 145

[⁹⁸] «Правда», Пг. — М. — 228

- Пг., 1917, № 26, 7 апреля, стр. 1—2. — 114
- М., 1918, № 178, 22 августа, стр. 2—3. — 214
- 1919, № 79, 12 апреля, стр. 2. — 49, 391
- 1919, № 105, 17 мая, стр. 1—2. — 27—30, 34
- 1919, № 107, 20 мая, стр. 2. — 30, 34
- 1919, № 110, 23 мая, стр. 1. — 31, 34
- 1919, № 121, 6 июня, стр. 2. — 34
- 1919, № 122, 7 июня, стр. 1. — 32—35
- 1919, № 123, 8 июня, стр. 3. — 34
- 1919, № 144, 4 июля, стр. 1. — 60
- 1919, № 153, 15 июля, стр. 2. — 105
- 1919, № 170, 3 августа, стр. 2. — 452—453
- 1919, № 210, 21 сентября, стр. 2—3. — 213
- 1919, № 221, 4 октября, стр. 1. — 462
- 1919, № 254, 13 ноября, стр. 1. — 419
- 1919, № 260, 20 ноября, стр. 1. — 373
- 1919, № 274, 6 декабря, стр. 2. — 433—434, 444
- 1919, № 275, 7 декабря, стр. 1—2. — 425—435, 477
- 1919, № 275, 7 декабря, стр. 2; № 276, 9 декабря, стр. 3; № 277, 10 декабря, стр. 3. — 425, 473—476
- 1919, № 277, 10 декабря, стр. 1—2. — 436, 439, 441

[⁹⁹] *Предложение мирных переговоров [правительствам прибалтийских государств и Финляндии]. — «Извес-*

тия ВЦИК Советов Рабочих, Крестьянских, Казачьих и Красноарм. Депутатов и Моск. Совета Рабоч. и Красноарм. Депутатов», 1919, № 203 (755), 13 сентября, стр. 1. Под общ. загл.: От Народного комиссарната иностранных дел. — 260

[¹⁰⁰] *Предложение перемирия союзникам.* — «Известия ВЦИК Советов Крестьянских, Рабочих, Казачьих и Красноармейских Депутатов и Московского Совета Рабочих и Красноармейских Депутатов», 1918, № 244 (508), 9 ноября, стр. 3. Под общ. загл.: VI Чрезвычайный Всероссийский съезд Советов. — 378, 424

[¹⁰¹] *Предполагавшееся мирное предложение Антанты всем фактическим правительствам России.* — «Известия ВЦИК Советов Рабочих, Крестьянских, Казачьих и Красноарм. Депутатов и Моск. Совета Рабоч. и Красноарм. Депутатов», 1919, № 110 (662), 23 мая, стр. 1. — 136, 226, 227, 378, 413—414, 424

[¹⁰²] *Председателю Совета министров Эстонской республики г. Штрандману.* — «Петроградская Правда», 1919, № 198, 4 сентября, стр. 1. — 199

[¹⁰³] *Прения по докладам Всероссийской конференции Комм. партии.* — «Известия ЦК РКП(б)», М., 1919, № 9, 20 декабря, стр. 2. — 376, 377

[¹⁰⁴] *Прения по докладу т. Ленина.* — «Правда», М., 1919, № 275, 7 декабря, стр. 1. Под общ. загл.: 7-ой Всероссийский съезд Советов. — 425—435, 477

[¹⁰⁵] *«Приложение к Листку Дела Народа № 2», б. м., [1919], стр. 2.* — 364, 426, 452, 455—456

[¹⁰⁶] *Примерный наказ.* Составленный на основании 242 наказов, доставленных с мест депутатами на I-й Всероссийский съезд Советов крестьянских депутатов в Петрограде в 1917 году. — «Известия Всероссийского Совета Крестьянских Депутатов», Пг., 1917, № 88, 19 августа, стр. 3—4. — 431

- [¹⁰⁷] *Провоз багажа рабочими.* [Телеграмма народного комиссара по продовольствию всем губпродкомам и начальникам заградительных отрядов]. — «Известия ВЦИК Советов Рабочих, Крестьянских, Казачьих и Красноарм. Депутатов и Моск. Совета Рабоч. и Красноарм. Депутатов», 1919, № 165 (717), 29 июля, стр. 2, в отд.: Продовольственное дело. — 145
- [¹⁰⁸] *Программа английских большевиков.* — «Известия ВЦИК Советов Рабочих, Крестьянских, Казачьих и Красноарм. Депутатов и Моск. Совета Рабоч. и Красноарм. Депутатов», 1919, № 190 (742), 28 августа, стр. 2, в отд.: За границей. Под общ. загл.: В Англии. — 185
- [¹⁰⁹] * *Программа Российской Коммунистической партии (большевиков).* Принята 8-м съездом партии 18—23 марта 1919 г. М.—Пг., «Коммунист», 1919, 24 стр. (РКП(б)). — 43, 78, 98, 103, 253, 282, 285, 292, 343, 368
- [¹¹⁰] *Программа Российской соц.-дем. рабочей партии, принятая на Втором съезде партии.* — В кн.: Второй очередной съезд Росс. соц.-дем. рабочей партии. Полный текст протоколов. Изд. ЦК. Генёве, тип. партии, [1904], стр. 1—6. (РСДРП). — 202
- [¹¹¹] «Рабочий», Пг., 1917, № 2, 8 сентября (26 августа), стр. 1—2. — 202
- [¹¹²] *Радиотелеграмма народного комиссара по иностранным делам.* Правительствам Великобритании, Франции, Италии, Японии и Северо-Американских Соединенных Штатов. [4 февраля 1919 г.]. — «Известия ВЦИК Советов Рабочих, Крестьянских, Казачьих и Красноарм. Депутатов и Моск. Совета Рабоч. и Красноарм. Депутатов», 1919, № 26 (578), 5 февраля, стр. 1. Под общ. загл.: Россия и союзники. — 378, 424
- [¹¹³] *Расстончин, Н. П. Беспартийные крестьянские конференции.* — «Правда», М., 1919, № 260, 20 ноября, стр. 1. — 373

- [¹¹⁴] *Резолюция Всероссийской конференции Российской социал-демократической рабочей партии, состоявшейся 24—29 апреля 1917 года.* — «Солдатская Правда», Пг., 1917, № 13, 16 (3) мая. Приложение к газ. «Солдатская Правда», стр. 1—4. — 114
- [¹¹⁵] *Резолюция, принятые на IX совете партии с.-р. 18—20 июня 1919 г.* — «Приложение к Листку Дела Народа № 2», б. м., [1919], стр. 1—2. — 364, 426, 452, 455
- [¹¹⁶] *Резолюция Болонского съезда Итальянской социалистической партии.* — «Коммунистический Интернационал», Пг., 1919, № 6, октябрь, стлб. 915—916.— 229
- [¹¹⁷] *Резолюция об отношении к «социалистическим» течениям и к Бернской конференции.* Принята по докладам Г. Зиновьева и Ф. Платтена. — «Коммунистический Интернационал», Пг., 1919, № 1, 1 мая, стлб. 105—110. Под общ. загл.: Постановления Первого съезда Коммунистического Интернационала. — 110
- [¹¹⁸] *Резолюция 7-го Всероссийского съезда Советов рабоч., крестьян., красноарм. и казач. депутатов, принятая единогласно на заседании 5 декабря.* — «Правда», М., 1919, № 274, 6 декабря, стр. 2. Под общ. загл.: 7-ой Всероссийский съезд Советов. — 444, 474, 475, 477
- [¹¹⁹] *Резолюция ЦИК Украинской ССР об объединении военных сил советских республик. 18 мая 1919 г.]*. — «Коммунист», Киев, 1919, № 62 (90), 20 мая, стр. 2. — 349
- [¹²⁰] «Речь» («Наш Век»), Пг. — 360
- [¹²¹] *Русско-американские отношения.* — «Известия ВЦИК Советов Рабочих, Крестьянских, Казачьих и Красноарм. Депутатов и Моск. Совета Рабоч. и Красноарм. Дептатов», 1919, № 8 (560), 14 января, стр. 3. — 378—379, 424

- [¹²²] *Сборник секретных документов из архива бывшего министерства иностранных дел. №№ 1—7. Изд. Нар. ком. по иностр. делам. Пг., тип. Ком. по иностр. делам, декабрь 1917—февраль 1918. 7 кн. — 196*
- [¹²³] *«Северная Коммуна», Пг., 1918, № 98, 6 сентября, стр. 1. — 145*
- 1919, № 58 (251), 14 марта, стр. 1. — 35
- [¹²⁴] *7-ой Всероссийский съезд Советов. — «Правда», М., 1919, № 274, 6 декабря, стр. 2. — 434*
- [¹²⁵] *Середа, С. П. Союз земледельческих коммун и артелей. (К Всероссийскому съезду с.-х. коммун и артелей). — «Известия ВЦИК Советов Рабочих, Крестьянских, Казачьих и Красноарм. Депутатов и Моск. Совета Рабоч. и Красноарм. Депутатов», 1919, № 271 (823), 3 декабря, стр. 1. — 389*
- [¹²⁶] *«Собрание Узаконений и Распоряжений Рабочего и Крестьянского Правительства», М., 1919, № 21, 6 июня, стр. 280—281. — 349*
- [¹²⁷] *«Солдатская Правда», Пг., 1917, № 13, 16 (3) мая. Приложение к газ. «Солдатская Правда», стр. 1—4 — 114*
- [¹²⁸] *«Социал-Демократ», Женева, 1914, № 33, 1 ноября, стр. 1. — 124, 164, 206*
- [¹²⁹] *Струве, П. Б. Критические заметки к вопросу об экономическом развитии России. Вып. I. Спб., 1894. X, 293 стр. — 286*
- [¹³⁰] *Устав Российской Коммунистической партии (большевиков). (Принят на [VIII] Всероссийской партийной конференции). — «Известия ЦК РКП(б)», М., 1920, № 12, 14 января, стр. 1. — 355*
- [¹³¹] *Энгельс, Ф. Анти-Дюринг. Переворот в науке, произведенный господином Евгением Дюрингом. Сентябрь 1876 — июнь 1878 г. — 282, 300*

- [¹³²] — *Крестьянский вопрос во Франции и Германии*. 15—22 ноября 1894 г. — 281
- [¹³³] — *Письмо А. Бебелю*. 18—28 марта 1875 г. — 251, 281, 282, 454, 468
- [¹³⁴] — *Письмо Ф. А. Зорге*. 21 сентября 1872 г. — 117, 209, 285, 449, 464, 469
- [¹³⁵] — *Письмо Ф. А. Зорге*. 5 октября 1872 г. — 117, 209, 285, 449, 464, 469
- [¹³⁶] — *Письмо Ф. А. Зорге*. 4 августа 1874 г. — 117, 209, 285, 449, 464, 469
- [¹³⁷] — *Письмо Ф. А. Зорге*. 7 декабря 1889 г. — 117, 119, 209, 285, 449, 464, 468
- [¹³⁸] — *Письмо Ф. А. Зорге*. 18 января 1893 г. — 117
- [¹³⁹] — *Письмо К. Каутскому*. 12 сентября 1882 г. — 117, 209, 285, 449, 464, 468
- [¹⁴⁰] — *Письмо К. Марксу*. 24 сентября 1852 г. — 118, 209, 285, 449, 464, 468
- [¹⁴¹] — *Письмо К. Марксу*. 7 октября 1858 г. — 118, 209, 285, 449, 464, 468
- [¹⁴²] — *Письмо К. Марксу*. 11 августа 1881 г. — 118, 209, 285, 449, 464, 468
- [¹⁴³] — *Предисловие к английскому изданию «Положения рабочего класса в Англии» 1892 года*. 11 января 1892 г. — 118, 209, 285, 449, 464, 468
- [¹⁴⁴] — *Предисловие ко второму немецкому изданию «Положения рабочего класса в Англии» 1892 года*. 21 июля 1892 г. — 118, 209, 285, 449, 464, 468
- [¹⁴⁵] — *Происхождение семьи, частной собственности и государства*. Конец марта — 26 мая 1884 г. — 88, 100, 283

- [¹⁴⁶] «Южное Дело», Киев — Харьков. — 159
- [¹⁴⁷] Юшкевич, П. С. *Революция и гражданская война.* — «Объединение», Одесса, 1919, № 1—2, стр. 162—183. — 161
- [¹⁴⁸] Adler, F. *Die Aufgaben der Arbeiterräte und die politische Lage.* — »Arbeiter-Zeitung«. Morgenblatt, Wien, 1919, Nr. 180, 2. Juli, S. 3—4. — 286
- [¹⁴⁹] »Arbeiter-Zeitung«. Morgenblatt, Wien, 1919, Nr. 180, 2. Juli, S. 3—4. — 285—186
- [¹⁵⁰] Aulard, A. *Une lettre de l'historien de la révolution.* — »L'Humanité«, Paris, 1919, N 5669, 26 octobre, p. 1. — 410, 415, 475
- [¹⁵¹] *Bericht über den Gründungsparteitag der Kommunistischen Partei Deutschlands (Spartakusbund) vom 30. Dezember 1918 bis 1. Januar 1919.* Hrsg. von der Kommunistischen Partei Deutschlands (Spartakusbund). Berlin, [1919]. 56 S. — 181—182, 238
- [¹⁵²] Bernstein, E. *Die Voraussetzungen des Sozialismus und die Aufgaben der Sozialdemokratie.* Stuttgart, Dietz, 1899. X, 188 S. — 286
- [¹⁵³] Chase, S. *Mannerheim and Kolchak.* — »The New Republic«, New York, 1919, No. 242, June 25, p. 251—252. — 204—205
- [¹⁵⁴] »The Chicago Daily News« — 226
- [¹⁵⁵] *Elezioni politiche e tattica elettorale.* [Резолюция, принятая на XVI съезде Итальянской социалистической партии 8 октября 1919 г.]. — In.: Resoconto stenografico del XVI Congresso Nazionale del Partito Socialista Italiano. (Bologna 5—6—7—8 ottobre 1919). Roma, 1920, p. 307. (Direzione del Partito Socialista Italiano). — 274
- [¹⁵⁶] Feuerbach, L. *Vorlesungen über das Wesen der Religion.* Nebst Zusätzen und Anmerkungen. Leipzig, Wigand, 1851. VIII, 463 S. — 160

- [157] »*La Feuille*«, Genève. — 210
- [158] *Finland and the Bolsheviks*. — »The Times«, London, 1919, No. 42,239, October 24, p. 4. — 360—406
- [159] *Fjorton staters arméer och resurser mot Sowjet-Ryssland*. Härnadståget skall börja i dagarne. — »Folkets Dagblad Politiken«, Stockholm, 1919, N:r. 195, 25 august, s. 1. Под общ. загл.: Imperialismens dråpslag mot den ryska revolutionen. — 199, 341, 360, 405, 474
- [160] »*Folkets Dagblad Politiken*«, Stockholm. — 405
— 1919, N:r. 195, 25 august, s. 1. — 199, 341, 360, 405, 474
- [161] »*Die Freiheit*«, Berlin. — 231
— Morgen-Ausgabe, Berlin, 1919, Nr. 114, 9. März. Beilage zur »Freiheit«, S. 1—3. — 123
- [162] *Hobson, J. A. Imperialism. A Study*. London, Nisbet, 1902. VII, 400, (4) p. — 468
- [163] »*L'Humanité*«, Paris. — 110, 358, 410, 415
— 1919, N 5475, 14 avril, p. 1. — 110—129, 449—451
— 1919, N 5669, 26 octobre, p. 1. — 409—411, 414, 415, 475
- [164] *Hyndman, H. The Record of an Adventurous Life*. London, Macmillan, 1911. X, 460 p. — 119
- [165] »*L'Internationale*«, Paris. — 199, 210, 229
- [166] *Internationale Sozialistenkonferenz in Luzern*. — »Vorwärts«, Berlin, 1919, Nr. 404, 9. August, S. 3; Nr. 405, 10. August, S. 3. — 210
- [167] *Internationaler Sozialistenkongreß zu Stuttgart*. 18. bis 24. August 1907. Berlin, Buchh. »Vorwärts«, 1907. 132 S. — 126
- [168] *Jacoby, J. Das Ziel der Arbeiterbewegung*. Rede des abgeordneten J. Jacoby vor seinen Berliner Wählern am 20. Januar 1870. Berlin, Cohn, 1870. 24. S. — 40
- [169] **Kautsky, K. Die Agrarfrage*. Eine Übersicht über die Tendenzen der modernen Landwirtschaft und die Agrarpolitik

- der Sozialdemokratie. Stuttgart, Dietz, 1899. VIII, 451 S.
— 281
- [170] *— *Die Diktatur des Proletariats*. Wien, Brand, 1918, 63 S.
— 114, 127, 204, 212, 280, 282, 286, 295, 470
- [171] — *Die soziale Revolution*. I. Sozialreform und soziale Revolution. Berlin, Buchh. »Vorwärts«, 1902. 56 S. — 163, 280
- [172] — *Die soziale Revolution*. II. Am Tage nach der sozialen Revolution. Berlin, Buchh. »Vorwärts«, 1902. 48 S. — 163, 280
- [173] — *Terrorismus und Kommunismus*. Ein Beitrag zur Naturgeschichte der Revolution. Berlin, Berger, 1919. 154 S.
— 201—212
- [174] *Laufenberg, H. Zwischen der ersten und zweiten Revolution*. Hamburg, Willaschek, 1919. 48 S. — 231
- [175] *MacDonald, J. R. La troisième Internationale*. »L'Humanité«, Paris, 1919, N 5475, 14 avril, p. 1. — 110—129, 449—451
- [176] *Manifest der Internationale zur gegenwärtigen Lage, [angenommen auf dem Außerordentlichen Internationalen Sozialistenkongreß zu Basel]*.—In.: Außerordentlichen Internationalen Sozialistenkongreß zu Basel am 24. und 25. November 1912. Berlin, Buchh. »Vorwärts«, 1912, S. 23—27. — 115, 164, 230, 449, 450, 455
- [177] »*The New Republic*«, New York. — 204
— 1919, No. 242, June 25, p. 251—252. — 204—205
- [178] *Der Revolutions-Parteitag*. — »Die Freiheit«, Morgen-Ausgabe, Berlin, 1919, Nr. 114, 9. März. Beilage zur »Freiheit«. S. 1—3. — 123
- [179] »*Die Rote Fahne*«, Berlin—Praha—Brüssel. — 230, 270, 272
- [180] *Schiff, W. Die radikalierung der englischen Arbeiter*. — »Vorwärts«, Berlin, 1919, Nr. 477, 18. September. S. 1. — 285
- [181] *Stampfer, F. Kautsky gegen Spartakus*. — »Vorwärts«, Berlin, 1919, Nr. 457, 7. September, S. 1—2. — 201, 204, 207, 209, 212

- [182] *Texte intégral des propositions acceptées par Lenine.* — »L'Humanité«, Paris, 1919, N 5669, 26 octobre, p. 1. Под общ. загл.: La Russie veut la paix. — 414
- [183] »The Times«, London. — 186, 360, 405
— 1919, No. 42, 239, October 24, p. 4. — 360, 405
- [184] »Le Titre Censuré!!!«, Paris. — 199, 210, 229
- [185] *To Mr. Poole, American Consul General.* 5-th August, 1918.
— In.: Correspondance diplomatique se rapportant aux relations entre la République Russe et les Puissances de L'Entente. 1918. Publié par le Commissariat du peuple pour les affaires étrangères. Moscou, 1919, p. 29—30. — 378, 424
- [186] *Un grand crime se commet.* Nous protestons. — »L'Humanité«, Paris, 1919, N 5669, 26 octobre, p. 1. Подпись: Anatole France и др. — 410
- [187] *Die Verfassung des Deutschen Reichs vom 11. August 1919.* Textausgabe. Berlin, Hehmann, 1919. 48 S. — 198, 234, 287
- [188] »Vorwärts«, Berlin. — 201, 202, 231, 237
— 1919, Nr. 404, 9. August, S. 3; Nr. 405, 10. August, S. 3.
— 210
— 1919, Nr. 457, 7. September, S. 1—2. — 201, 204, 207, 209—210, 212
— 1919, Nr. 477, 18. September, S. 1. — 285

JMENNÝ REJSTŘÍK

ADLER Friedrich (1879—1960) — rakouský sociální demokrat, jeden z teoretiků austromarxismu. Ve filozofii obhajoval empiriokriticismus a pokusil se »doplnit« marxismus machistickou filozofií. V letech 1910—1911 byl redaktorem orgánu Švýcarské sociálně demokratické strany Volksrecht, později tajemníkem Rakouské sociálně demokratické strany. Byl jedním ze zakladatelů Dvaapůlté internacionály (1921—1923) a později Socialistické dělnické internacionály, v níž byl v letech 1923—1940 generálním tajemníkem. — 229—230, 232, 286, 291, 434

ALEXINSKIJ G. A. (nar. 1879) — sociální demokrat, za revoluce 1905—1907 se přikláněl k bolševikům. V letech reakce byl otzovistou a patřil k organizátorům protistranické skupiny Vperjod. Za první světové války se projevoval jako sociálšovinista. Psal do několika buržoazních listů. V roce 1917 se po návratu do Ruska přiklonil k Plechanovově skupině Jednota a stál na straně kontrarevolucionářů. V dubnu 1918 uprchl za hranice. V emigraci se připojil k táboru nejreaktějších živlů. — 456

AMÁNULLÁH (1892—1960) — afghánský král v letech 1919—1926; k abdikaci byl donucen reakčním povstáním; roku 1919 vyhlásil nezávislost země. — 244

ANQUETIL George — francouzský novinář. V roce 1919 redigoval list *Le Titre Censuré!!!* — 210, 230

AULARD François Victor Alphonse (1849—1928) — francouzský buržoazní historik. Napsal řadu prací o dějinách francouzské buržoazní revoluce z konce 18. století. V letech 1886—1922 byl profesorem Sorbonny na katedře dějin francouzské revoluce. Stal se prvním tajemníkem Společnosti pro studium dějin francouzské revoluce a šéfredaktorem časopisu *Révolution française*. Ve svých dílech, v nichž soustředil bohatý archivní materiál, vystupoval z liberálně buržoazních pozic proti reakčním historikům, překrucujícím dějiny fran-

couzské revoluce. Jeho základní spis: *Histoire politique de la Révolution française* [Politické dějiny francouzské revoluce] (1901). — 410, 415, 475

AVKSEŇTJEV N. D. (1878—1943) — jeden z čelných představitelů eserské strany, člen jejího ústředního výboru. Po únorové revoluci 1917 se stal předsedou výkonného výboru Celoruského sovětu rolnických zástupců. V druhé koaliční prozatímní vládě Kerenského zastával úřad ministra vnitra, později byl předsedou kontrarevoluční prozatímní rady Ruské republiky (předparlamentu). Po Říjnové revoluci vyvíjel aktivní protisovětskou činnost. V roce 1918 se stal předsedou tzv. ufského direktoria. Později emigroval a v zahraničí pokračoval v boji proti sovětské moci. — 81, 456

A. Ž. — 27, 30

BABUŠKIN I. V. (1873—1906) — dělník, později profesionální revolucionář, bolševik. V revolučním hnutí začal pracovat v roce 1893. Od počátku byl aktivním členem petrohradského Svazu boje za osvobození dělnické třídy. Patřil k blízkým spolupracovníkům Lenina. Podílel se na založení leninské Jiskry, byl jedním z jejích prvních důvěrníků a jejím dopisovatelem. Několikrát byl zatčen, vězněn a poslán do vyhnanství. Účastnil se revoluce v letech 1905—1907. Při převážení zbraní byl zajat trestním oddílem a bez soudního procesu zastřelen. — 120

BALABANOV M. S. (nar. 1873) — sociální demokrat, menševik. Pracoval v časopisu *Dělo*, listu *Načalo* a v řadě dalších menševických orgánů; od roku 1909 byl redaktorem liberálního listu *Kijevskaja mysl*. V roce 1917 se stal poslancem kyjevské městské dumy. Od roku 1918 byl členem kontrarevoluční ukrajinské Centrální rady a od roku 1919 členem kyjevského výboru menševické organizace. — 159

BARBUSSE Henri (1873—1935) — francouzský spisovatel a veřejný činitel. Člen Francouzské komunistické strany od roku 1923. Jeho revoluční protiválečné názory se zformovaly vlivem 1. světové války a Říjnové revoluce. Jako přítel sovětského státu od prvních dnů jeho existence aktivně vystupoval proti cizí intervenci v letech 1918—1920. Ve 20.—30. letech byl významným pracovníkem v hnutí pokrokových kulturních činitelů Francie a celého světa proti válce a fašismu. — 126, 137, 450

BAUER Otto (1882—1938) — jeden z vůdců rakouské sociální demokracie a II. internacionály, ideolog austromarxismu. Byl jedním

z autorů buržoazně nacionalistické teorie kulturně národnostní autonomie. Říjnovou revoluci neschvaloval. V letech 1918—1919 byl ministrem zahraničních věcí Rakouské republiky. V letech 1919, 1927 a 1934 se aktivně podílel na potlačování revolučních akcí rakouské dělnické třídy. Jeho protikomunistické projevy neměly daleko k fašismu; podporoval pangermánskou propagandu. — 232

BAZAROV V. (vl. jm. Rudněv V. A.) (1874—1939) — ekonom a filozof, publicista, překladatel Marxových a Engelsových děl; od roku 1896 pracoval v sociálně demokratickém hnutí. V letech 1905—1907 přispíval do řady bolševických listů, v období reakce se odklonil od bolševismu a stal se jedním z hlavních představitelů machistické filozofie. V roce 1917 patřil mezi internacionalisticky smýšlející menševiky, redigoval menševický list *Novaja žižň*; vystupoval proti Říjnové revoluci; v roce 1919 pracoval v menševickém časopisu *Mysl*. Od roku 1921 pracoval ve Státní plánovací komisi SSSR (*Gosplan*). V posledních letech svého života překládal uměleckou a filozofickou literaturu. — 159

BENTHAM Jeremy (1748—1832) — britský buržoazní právník a sociolog, představitel utilitarismu. Obhajoval kapitalismus jako ideální ztělesnění »svobody« a »rovnosti«. Marx ho označil za »génia měšťácké hlouposti«. — 153, 156

BERNSTEIN Eduard (1850—1932) — vůdce krajně oportunistického křídla německé sociální demokracie a II. internacionály, teoretik revizionismu a reformismu. V letech 1881—1889 redigoval ústřední orgán Sociálně demokratické strany Německa *Der Sozialdemokrat*. V letech 1896—1898 uveřejnil v časopisu *Die Neue Zeit* sérii článků *Problémy socialismu*, jež později vydal knižně pod názvem *Voraussetzungen des Sozialismus und die Aufgaben der Sozialdemokratie* [Předpoklady socialismu a úkoly sociální demokracie] (1899; česky 1902). V této knize revidoval všechny základní teze marxistické filozofie, ekonomie a vědeckého socialismu. Za hlavní úkol dělnického hnutí považoval boj za reformy, které by zlepšily hospodářské postavení dělníků za kapitalismu;razil oportunistické heslo *Hnutí je vším, konečný cíl není ničím*. Za první světové války stál na pozicích sociálšovinismu. V následujících letech vyzýval k podpoře politiky imperialistické buržoazie; vystupoval proti Říjnové revoluci a sovětskému státu. — 286

BLANC Louis Jean Joseph (1811—1882) — francouzský maloburžoazní socialista, historik. Popíral nesmiřitelnost třídních rozporů za kapi-

talismu, byl odpůrcem proletářské revoluce, prosazoval kompromis s buržoazií. Za únorové revoluce ve Francii roku 1848 se stal členem prozatímní vlády. Byl předsedou vládní komise pro dělnické otázky (lucemburská komise). Svou kompromisnickou taktikou pomáhal odvádět dělníky od revolučního boje a podporoval buržoazní reakci, která se chystala zaútočit proti dělnické třídě. Roku 1871 byl zvolen do Národního shromáždění, ale k Pařížské komuně se nepřiklonil, zůstal v řadách jejích odpůrců.

Základní díla: *L'Organisation du Travail* [Organizace práce] (1839), *Histoire de la Révolution française* [Dějiny francouzské revoluce] (1849). — 231—233, 236

BONČ-BRUJEVIČ V. D. (1873—1955) — profesionální revolucionář, bolševik, historik a publicista. Revolučního hnutí se účastnil od konce 80. let; v roce 1896 emigroval do Švýcarska. V cizině byl činný ve skupině Osvobození práce, později spolupracoval s Jiskrou. V dalších letech organizoval vydávání bolševických listů a časopisů a práci stranických vydavatelství. Po únorové revoluci 1917 byl až do května 1917 členem redakce listu *Izvěstija petrogradskogo sověta*; později redigoval bolševický list *Rabočij i soldat*. Aktivně se účastnil říjnového ozbrojeného povstání v Petrohradě. Po Říjnové revoluci byl vedoucím kanceláře rady lidových komisařů (do prosince 1920), šéfredaktorem vydavatelství *Žizň i znanije*. Od roku 1930 byl ředitelem Literárního muzea v Moskvě, které založil. V roce 1946 se stal ředitelem Muzea dějin náboženství a ateismu při Akademii věd SSSR v Leningradě. Napsal řadu vzpomínkových prací o V. I. Leninovi. — 394

BRANTING Karl Hjalmar (1860—1925) — vedoucí představitel švédské sociálně demokratické strany, jeden z čelných představitelů II. internacionály, revizionista a oportunist. V letech 1887—1917 (s přestávkami) redigoval ústřední stranický orgán, list *Sozialdemokraten*. V letech 1897—1925 byl poslancem parlamentu. Za první světové války patřil k sociálšovinistům. V roce 1917 vstoupil do Edenovy koaliční liberálně socialistické vlády. V letech 1920, 1921—1923 a 1924—1925 byl předsedou sociálně demokratické vlády. Podporoval vojenskou intervenci proti Sovětskému Rusku. — 113, 119, 125, 205, 209—210

BREŠKO-BREŠKOVSKAJA J. K. (1844—1934) — spoluzakladatelka a čelná představitelka eserské strany; patřila k jejímu krajně pravicovému křídlu. Do politické práce se zapojila v 70. letech jako členka národnického hnutí. Byla několikrát vězněna a roku 1878 vypovězena do

vyhnanství. Po únorové revoluci 1917 energicky podporovala prozatímní vládu. Schvalovala pokračování v imperialistické válce až do »vítězného konce«. Po Říjnové revoluci bojovala proti sovětské moci. Roku 1919 emigrovala do USA, později žila ve Francii a v Praze. V zahraničí vedla pomlouvačnou kampaň proti Sovětskému Rusku, podporovala přípravu nové intervence a přispívala do emigrantského orgánu Dni, vycházejícího v Paříži. — 146

BREŠKOVSKAJA J. K. — viz Breško-Breškovskaja J. K.

BUBNOV A. S. (1883—1940) — významný stranický a státní činitel, člen SDDSR od roku 1903. Stranicky pracoval v Ivanově-Vozněnsku, Moskvě, Petrohradu a dalších městech. Po únorové revoluci 1917 se stal členem moskevského oblastního byra SDDSR(b), petrohradského výboru a ústředního výboru strany. Aktivně se účastnil přípravy Říjnové revoluce, v jejím průběhu působil jako člen petrohradského vojenského revolučního výboru a vojenského revolučního ústředí pro řízení povstání, které ustavil ústřední výbor strany. Od roku 1918 zastával různé funkce ve straně, sovětech a armádě. Patřil ke skupině »levých komunistů«. Byl členem ukrajinské sovětské vlády a ústředního výboru Komunistické strany Ukrajiny (bolševiků), členem vojenských revolučních rad Ukrajinského frontu a severokavkazského vojenského okruhu. V letech 1920 až 1921 se přiklonil k oportunistické skupině »demokratického centralismu«. V letech 1922—1923 vedl oddělení propagandy a agitace ÚV KSR(b). V roce 1923 podepsal trockistické prohlášení čtyřiceti šesti, později proti trockismu bojoval. Od roku 1924 byl náčelníkem politické správy dělnicko-rolnické Rudé armády a členem Revoluční vojenské rady SSSR, v roce 1925 tajemníkem ÚV KSR(b). V letech 1929—1937 zastával funkci lidového komisaře školství a osvěty RSFSR. Několikrát byl zvolen kandidátem nebo členem ústředního výboru strany. — 380, 383

BUISSON Ferdinand Edouard (1841—1932) — francouzský státník, významný člen strany radikálních socialistů; profesor pedagogiky na Sorbonně. V letech 1912—1914 byl členem poslanecké sněmovny francouzského parlamentu. V období 1919—1924 vypracoval řadu zákonů, především v oblasti školství. — 410

BULLITT William (1891—1967) — americký novinář a diplomat, jeden z aktivních šířitelů protisovětské politiky. V letech 1918—1919 se zúčastnil jako atašé americké delegace jednání mírové konference v Paříži. Součástí protisovětské diplomacie byla i Bullittova mise,

kteřá navštívila v roce 1919 Moskvu. W. Bullitt, později velvyslanec USA v Sovětském svazu, snad osobně usiloval o pozitivní výsledek jednání, což vyjadřoval i společný návrh mírové smlouvy, avšak jeho mise skončila nezdarem, když vedle otevřeného odporu Francie se od jejích výsledků distancovali také Angličané i sám prezident Wilson. V letech 1936—1941 byl velvyslancem ve Francii. Po druhé světové válce byl aktivním stoupencem politiky studené války. — 136, 226—227, 378, 413—414, 424

BUNAKOV I. (Fundaminskij I. I.) (1879—1942) — jeden z vůdců eserské strany. Za první světové války zaujímal sociálšovinistické stanovisko, přispíval do sociálšovinistického listu Prizyv vycházejícího v Paříži. V roce 1918 vstoupil do kontrarevolučního Svazu obrození Ruska. Emigroval do Francie, kde spolupracoval s časopisem Sovremennyje zapiski. — 159

CAVAIGNAC Louis Eugène (1802—1857) — francouzský generál a reakční politik, účastník bojů o dobytí Alžírsku (1831—1848). Po únorové revoluci 1848 byl generálním guvernérem v Alžírsku, od května 1848 — po zvolení do francouzského Ústavodárného shromáždění — ministrem války. Od června 1848 stál v čele vojenské diktatury a s mimořádnou krutostí potlačil povstání pařížských dělníků. Od července do prosince 1848 měl v rukou veškerou výkonnou moc. — 208

CEDERBAUM J. O. — viz Martov I.

CJURUPA A. D. (1870—1928) — významný činitel komunistické strany a sovětského státu, člen SDDSR od roku 1898. Do revoluční činnosti se zapojil roku 1891 v Chersonu. Stranicky pracoval v Ufě, Charkově, Tule a v dalších městech. Po únorové revoluci 1917 byl členem sjednoceného výboru SDDSR, později bolševického výboru. Byl členem ufského výboru dělnických a vojenských zástupců a vojenského revolučního výboru. Od listopadu 1917 zastával funkci náměstka lidového komisaře a roku 1918 se stal lidovým komisařem zásobování. Roku 1921 byl místopředsedou rady lidových komisařů a Rady práce a obrany. V letech 1922—1923 lidovým komisařem dělnicko-rolnické inspekce, předsedou Státní plánovací komise a lidovým komisařem zahraničního a vnitřního obchodu (1925). V letech 1922—1927 byl členem předsednictva Celosvazového ústředního výkonného výboru a ústředního výkonného výboru SSSR; na XII. až XV. sjezdu byl zvolen členem ústředního výboru strany. — 418, 458

CLEMENCEAU George Benjamin (1841—1929) — francouzský politik a státník, dlouholetý vedoucí představitel radikální strany. Do politického dění vstoupil jako levý republikán, měl negativní vztah k vládě Napoleona III. Ve dnech Pařížské komuny roku 1871 se jako starosta jednoho z pařížských obvodů zasazoval o smíření proletariátu s buržoazií. Později byl zvolen předsedou pařížské městské správy a v roce 1876 členem poslanecké sněmovny. V roce 1902 byl zvolen do senátu a v letech 1906—1909 stál v čele francouzské vlády. Hájil zájmy velkého kapitálu a neváhal užít krutých represálií vůči dělnické třídě. Těsně před první světovou válkou se s radikální stranou rozešel. Za války vystupoval jako šovinista. Od listopadu 1917 stál znovu v čele vlády a nastolil vojenskou diktaturu. Byl jedním z inspirátorů a organizátorů ozbrojené intervence proti Sovětskému Rusku. Na pařížské mírové konferenci v roce 1919 hájil zájmy francouzských imperialistů. V roce 1920 byl v prezidentských volbách poražen a zanechal politické činnosti. — 119, 147—148, 411, 432

ČERNĚNKOV B. N. (nar. 1883) — člen eserské strany od roku 1903; povoláním statistik. Člen Ústavodárného shromáždění, účastník státní porady v Ufě v roce 1918, ministr zemědělství kontrarevolučního ufského direktoria. V roce 1919 vstoupil do eserské skupiny Narod. — 50

ČERNOV V. M. (1876—1952) — jeden z vůdců a teoretiků eserské strany. Po únorové revoluci 1917 byl ministrem zemědělství v prozatímní vládě. Použil krutých represálií proti rolníkům, kteří se zmocnili statkářské půdy. Po Říjnové revoluci organizoval eserské vzpoury proti sovětské vládě. V roce 1920 emigroval a v zahraničí šířil protisovětskou propagandu. — 62, 76, 81, 106, 148, 205—206, 208, 296—297, 456

ČIČERIN G. V. (1872—1936) — významný sovětský státník a diplomat, člen SDDSR od roku 1905. V letech 1904—1917 žil v emigraci. V roce 1918 vstoupil do KSR(b). V letech 1918—1930 byl lidovým komisařem zahraničních věcí, vedl sovětské delegace na mezinárodních konferencích v Janově a Lausanne. Byl členem CÚVV a ÚVV SSSR. Sehrál významnou úlohu při budování sovětského diplomatického sboru a tvorbě zahraniční politiky SSSR. Na XIV. a XV. sjezdu strany byl zvolen členem ústředního výboru strany. — 347, 372, 413

DANTON Georges Jacques (1759—1794) — významný politik Velké

francouzské revoluce, vůdce pravého křídla jakobínů, povoláním advokát. Byl spoluzakladatelem radikálního klubu cordelierů. Po svržení monarchie byl ministrem spravedlnosti v girondistické vládě a členem Výboru pro obecné blaho. Byl skvělý řečník a měl velkou zásluhu na úspěchu protimonarchistického převratu 10. 8. 1792. Koncem roku 1793 se však jako mluvčí umírněných dostal do konfliktu s Robespierrem, pro podezření ze spiknutí byl zatčen, postaven před revoluční tribunál a 5. dubna popraven. — 415

DÄUMIG Ernest (1866—1922) — německý sociální demokrat, novinář. Jeden ze zakladatelů Nezávislé sociálně demokratické strany Německa; od srpna 1919 byl jejím předsedou. V prosinci 1920 společně s levým křídlem »nezávislých« přešel do Komunistické strany Německa, avšak v roce 1922 se vrátil do sociální demokracie. — 182

DĚNIKIN A. I. (1872—1947) — carský generál; v době cizí vojenské intervence a občanské války jeden z vůdců bělogvardějského hnutí. Po smrti generála Kornilova se stal vrchním velitelem protisovětských ozbrojených sil na jihu Ruska. Po porážce jeho armády sovětskými vojsky v březnu 1920 emigroval. — 54—58, 64—74, 76, 80—84, 108, 131, 135—136, 141, 145—146, 156, 161, 167, 172—175, 177—178, 187, 189, 197—198, 206, 214, 218, 223, 225, 241, 246, 250—251, 260—262, 266, 307, 311, 315, 319, 323, 328—329, 332, 336, 338, 342, 349, 351, 362, 365—366, 371, 373, 375, 406, 412, 414, 419, 428, 430, 439, 445, 459, 474

DJAČENKO A. P. (1875—1952) — člen SDDSR od roku 1917. V roce 1919 byl zdravotníkem na Moskevsko-kazaňské železniční dráze. Po skončení občanské války pracoval v Altajském kraji ve zdravotnictví. — 32

DREYFUS Alfred (1859—1935) — důstojník francouzského generálního štábu, žid, roku 1894 nevinně odsouzený k doživotním nuceným pracím na základě lživého obvinění z vlastizrady. Díky protestním vystoupením dělnické třídy a pokrokové inteligence byl roku 1899 omilostněn a roku 1906 rehabilitován. — 411

DROBNIS J. N. (1891—1937) — člen SDDSR od roku 1906. Po Říjnové revoluci byl členem ÚV Komunistické strany Ukrajiny (bolševiků). Zastával významné stranické funkce v malé radě lidových komisařů RSFSR. V letech 1920—1921 byl aktivním činitelem protistranické

skupiny »demokratického centralismu«. Od roku 1926 byl účastníkem protistranického trockisticko-zinovjevovského bloku. V roce 1927 byl na XV. sjezdu VKS(b) vyloučen ze strany jako aktivní činitel trockistické opozice. V roce 1930 byl přijat opět do strany, avšak protistranické činnosti nezaněchal, a tak byl opět vyloučen. — 380

DŽUGAŠVILI J. V. — viz Stalin J. V.

EBERLEIN Hugo (Albert M.) (1887—1944) — jeden z vedoucích představitelů Spartakova svazu a člen ústředního výboru Komunistické strany Německa. Zúčastnil se jako delegát I., IV. a VII. kongresu Komunistické internacionály. V letech 1935—1937 byl členem mezinárodní kontrolní komise exekutivy Kominterny. — 270

ENGELS Bedřich (1820—1895) — spoluzakladatel vědeckého komunismu, vůdce a učitel mezinárodního proletariátu, přítel a spolupracovník K. Marxe (životopis viz v Leninově článku Bedřich Engels, Sebrané spisy 2, Praha 1980, s. 15—27). — 85, 88, 100, 117—119, 209, 281—283, 285, 300, 449, 464, 468—469

FEUERBACH Ludwig Andreas (1804—1872) — německý filozof, materialista a ateista, jeden z předchůdců marxismu. V prvním období své filozofické dráhy byl ještě idealistou a přikláněl se k hegelovské levici. Koncem 30. let se však s idealismem definitivně rozešel. V dílech Zur Kritik der Hegelschen Philosophie [Ke kritice Hegelovy filozofie] (1893; česky 1959) a Das Wesen des Christentums [Podstata křesťanství] (1841; česky 1954) odmítl Hegelovu filozofii a přešel k materialismu. Meditativní charakter metafyzického materialismu však překonat nedokázal a nepochopil úlohu praxe v procesu poznání a společenského vývoje. Feuerbach byl ideologem nejradikálnějších demokratických vrstev německé buržoazie. V revoluci 1848 sice uznával prvořadou úlohu politiky, avšak sám se politické činnosti nevěnoval. Po revoluci jeho vliv v Německu znatelně poklesl. V posledních letech svého života se začal zajímat o socialistickou literaturu, četl Marxův Kapitál a v roce 1870 vstoupil do Sociálně demokratické strany Německa. — 160

FOCH Ferdinand (1851—1929) — francouzský generál, od roku 1918 maršál; vrchní velitel dohodových vojsk (od dubna 1918), v letech 1918 až 1920 jeden z organizátorů protisovětské vojenské intervence, předseda Nejvyšší rady Dohody a jeden z autorů Versailleské smlouvy. — 40

FRANCE Anatole (vl. jm. Thibault François-Anatole) (1844—1924) — francouzský spisovatel, člen Francouzské akademie (1896). Ironický pozorovatel a kritik buržoazní společnosti. Myslitel v tradicích antické a osvícenské filozofie. Přivítal Říjnovou revoluci 1917 a v posledních letech se názorově přimkl ke komunistům. Spolupracoval s listem l'Humanité. — 410

FUNDAMINSKIJ I. I. — viz Bunakov I.

GALLIFFET Gaston Alexandre Auguste de (1830—1909) — francouzský generál, účastník mnoha francouzských válek, katan Pařížské komuny. Jako velitel jezdecké brigády versailleských krutě zúctoval s komunardy. Roku 1872 potlačil povstání Arabů v Alžírsku. V následujících letech zastával řadu důležitých vojenských funkcí; od června 1899 do května 1900 byl ministrem války ve vládě Waldecka-Rousseaua. — 208

GOLDMAN M. I. — viz Liber M. I.

GOLOSOV — viz Nikolajevskij B. I.

GOLTZ Rüdiger (1865—1930) — německý generál. V dubnu 1918 stál v čele německého expedičního sboru, který spolu s finskými bělogvardějskými oddíly potlačil dělnickou revoluci ve Finsku. V lednu 1919 byl vrchním velitelem německých okupačních vojsk v Pobaltí. Byl jedním z organizátorů fašistických band v Německu. — 237

GOLUBEV I. M. (1875—1938) — člen SDDSR od roku 1900, bolševik. V revolučním hnutí působil v Petrohradu, Tveru, Baku a Moskvě. Po únorové revoluci 1917 se stal členem výkonného výboru moskevského sovětu. Po Říjnové revoluci byl komisařem vojensko-revolučního výboru Basmanského obvodu v Moskvě. Od srpna 1918 zastával různé politické funkce. — 458

GOMPERS Samuel (1850—1924) — pracovník amerického odborového hnutí, spoluzakladatel Americké konfederace práce. Od roku 1895 byl jejím stálým předsedou. Prováděl politiku třídní spolupráce s kapitalisty, vystupoval proti revolučnímu boji dělnické třídy. Za první světové války zastával sociálšovinistické stanovisko. K Říjnové revoluci a k sovětskému státu se stavěl negativně. — 209

GRIGORJEV N. A. (1878—1919) — důstojník carské armády. Po únorové revoluci 1917 byl stoupencem Centrální rady, později podporoval hetmana Skoropadského, koncem roku 1918 se přidal k Petlju-

rovi. Začátkem roku 1919 v souvislosti s úspěchy Rudé armády na Ukrajině oznámil, že přechází na stranu sovětské moci. V květnu 1919 vyvolal kontrarevoluční vzpouru v týlu sovětských vojsk na jihu Ukrajiny. Po potlačení vzpoury prchl do Machnova štábu, kde byl zabit. — 56

GROSSMAN G. A. (vl. jm. Kovrov A.) (nar. 1863) — žurnalista, menševik. Psal do časopisů *Russkoje bogatstvo*, *Obrazovanije*, *Žizň*; přeložil do ruštiny knihu E. Davida *Socialismus a zemědělství*. K Říjnové revoluci se stavěl negativně, v roce 1919 byl v Oděse spoluvydavatelem protisovětského menševického časopisu *Grjaduščij děň*, později emigroval. — 159

HAASE Hugo (1863—1919) — jeden z vůdců německé sociální demokracie, oportunista. V roce 1911 byl zvolen předsedou představenstva Sociálně demokratické strany Německa. V letech 1897—1907 a 1912 až 1918 byl poslancem Říšského sněmu. Za první světové války stál na pozicích centrismu. Roku 1917 založil spolu s Kautským Nezávislou sociálně demokratickou stranu Německa. Za listopadové revoluce 1918 v Německu byl členem rady lidových zmocněnců, která svou politikou potlačovala revoluční hnutí. — 182, 232, 237

HARDIE James Keir (1856—1915) — představitel britského dělnického hnutí, reformista, jeden z vůdců Nezávislé labouristické strany a zakladatelů Labouristické strany. Dostal se na politickou dráhu jako vedoucí činitel odborové organizace skotských horníků. V roce 1888 založil Skotskou dělnickou stranu. V roce 1892 byl zvolen do parlamentu, vůči zástupcům buržoazních stran uplatňoval politiku kompromisů. Na začátku první světové války vystupoval jako centrista, později se otevřeně připojil k sociálšovinistům. — 110

HILFERDING Rudolf (1877—1941) — jeden z oportunistických vůdců německé sociální demokracie a II. internacionály, teoretik austromarxismu. V letech 1907—1915 byl redaktorem ústředního orgánu Sociálně demokratické strany Německa, listu *Vorwärts*. V roce 1910 uveřejnil svou práci *Das Finanzkapital* [Finanční kapitál], která značně přispěla k analýze monopolního kapitalismu, ale obsahovala vážné teoretické chyby. Za první světové války byl centristou, propagoval spojenectví se sociálimperalisty. Po válce rozvinul teorii »organizovaného kapitalismu« a obhajoval státně monopolní kapitalismus. V roce 1917 stál v čele Nezávislé sociálně demokratické strany Německa a otevřeně vystupoval proti sovětské moci a dikta-

tuře proletariátu. Byl několikrát členem buržoazní vlády Výmarské republiky. Po nástupu fašismu k moci emigroval do Francie.
— 209—210, 232

HINDENBURG Paul von Beneckendorf (1847—1934) — německý reakční státník. Za první světové války byl vrchním velitelem německé armády na východní frontě, později náčelníkem generálního štábu. Podílel se na potlačení listopadové revoluce 1918 v Německu. Po vítězství Říjnové revoluce patřil k hlavním organizátorům vojenské intervence proti Sovětskému Rusku. V letech 1925—1934 byl prezidentem Výmarské republiky. Roku 1933 jmenoval Hitlera říšským kancléřem a tím pomohl nastolit fašistickou diktaturu. — 40

HOBSON John Atkinson (1858—1940) — anglický ekonom, představitel buržoazního reformismu a pacifismu, autor řady knih. Nejznámější z nich jsou *Problems of Poverty* [Problémy bídy] (1891), *The Evolution of Modern Capitalism* [Vývoj soudobého kapitalismu] (1894) a *Imperialism* [Imperialismus] (1902). V posledních letech svého života obhajoval imperialismus a propagoval »teorii světového státu«. — 468

HUYSMANS Camille (1871—1968) — významný činitel belgického dělnického hnutí, profesor filologie, žurnalista. V letech 1904—1919 byl tajemníkem mezinárodního socialistického byra II. internacionály, patřil k centristům. Několikrát byl členem belgické vlády, v letech 1946—1947 zastával úřad ministerského předsedy. Od roku 1910 byl poslancem parlamentu; v letech 1936—1939 a 1954—1959 byl předsedou belgické poslanecké sněmovny. V posledních letech svého života nejednou podpořil úsilí o navázání kontaktů socialistických stran s KSSS a o obnovení jednoty mezinárodního dělnického hnutí. — 209

HYNDMAN Henry Mayers (1842—1921) — anglický socialista, spoluzakladatel Sociálně demokratické federace (1884) a Britské socialistické strany (1911). V letech 1900—1910 byl členem mezinárodního socialistického byra. Za první světové války se zpočátku přikláněl k antimilitaristickým názorům, ale brzy přešel na pozice krajního sociálšovinismu. Za propagování imperialistické války byl v roce 1916 z Britské socialistické strany vyloučen. K Říjnové revoluci se stavěl negativně, schvaloval intervenci proti Sovětskému Rusku.
— 119

CHASE Stuart (1888—1969) — americký buržoazní ekonom. Autor řa-

dy prací z oblasti sociologie a ekonomie. Obhájce státních zásahů do kapitalistického hospodářství. — 205

CHURCHIL Winston sir (1874—1965) — britský státník; původně liberál, od roku 1924 člen konzervativní strany. Od roku 1906 byl náměstkem ministra kolonií, v letech 1908—1917 byl ministrem obchodu, ministrem vnitra, ministrem vojenství a letectví. Byl jedním z organizátorů protisovětské intervence. V letech 1924—1929 byl ministrem financí. V letech 1940—1945 byl ministerským předsedou koaliční vlády konzervativců, labouristů a liberálů; jeden z významných činitelů protifašistické koalice za druhé světové války. V roce 1946 při projevu ve Fultonu (USA) užil poprvé slova o »železné oponě« a nutnosti bloků proti SSSR a lidově demokratickým zemím (začátek studené války); v letech 1951—1955 byl ministerským předsedou. Napsal paměti, je nositelem Nobelovy ceny za literaturu (1953). — 260, 341, 360—361, 405, 474

IVANOVIČ St. — viz Portugejs S. I.

JACOBY Johann (1805—1877) — německý novinář, politik, buržoazní demokrat; povoláním lékař. V roce 1848 byl jedním z vůdců levého křídla pruského Národního shromáždění. V 60. letech se přiklonil ke straně tzv. progresistů; k Bismarckově politice se stavěl odmítavě. V roce 1872 vstoupil do sociálně demokratické strany, za kterou v roce 1874 kandidoval do Říšského sněmu. Nebyl marxistou, ale K. Marx a B. Engels si ho vážili jako demokrata, stojícího na straně dělnického hnutí, ač se s ním v mnohém rozcházel. — 40

JAKOVLEV J. A. (Epštejn) (1896—1939) — člen SDDSR od roku 1913. Stranicky pracoval v Petrohradu. Po únorové revoluci 1917 pracoval v petrohradské organizaci SDDSR; od května 1917 byl tajemníkem jekatěrinoslavského [dněpropetrovského] výboru strany. Aktivně se účastnil Říjnové revoluce a občanské války na Ukrajině. Zastával vysoké stranické funkce. Na XVII. sjezdu strany byl zvolen do ÚV VKS(b). — 380

JAKOVLEVOVÁ V. N. (1885—1941) — členka SDDSR od roku 1904. Stranicky pracovala v Moskvě. V roce 1917 se stala tajemnicí moskevského oblastního byra ÚV SDDSR(b). Po Říjnové revoluci pracovala ve státních a stranických orgánech; byla členkou kolegia lidového komisariátu vnitra a lidového komisariátu zásobování, vedoucí sekretariátu Nejvyšší národohospodářské rady, tajemnicí moskevského výboru KSR(b), tajemnicí oblastního byra ÚV

KSR(b), náměstkyní lidového komisaře školství a osvěty RSFSR a lidovou komisařskou financí RSFSR. V roce 1918 vstoupila do protistranické skupiny »levých komunistů«; v době diskuse o odborech v letech 1920—1921 se nakonec připojila k protileninské skupině Trockého. V roce 1923 podepsala trockistické prohlášení šestačtyřiceti. V letech 1924—1926 se zabývala organizační prací v trockistickém ústředí, později se s trockismem rozešla. — 216, 395

Jaurès Jean (1859—1914) — významný činitel francouzského a mezinárodního socialistického hnutí, historik. V roce 1902 vytvořil se svými stoupenci Francouzskou socialistickou stranu, která se v roce 1905 sloučila se Socialistickou stranou Francie a vytvořila jednotnou Socialistickou stranu, sekci Dělnické internacionály (SFIO). V letech 1885—1889, 1893—1898, 1902—1914 byl členem parlamentu a jedním z vůdců parlamentní socialistické frakce. V roce 1904 založil a do konce života redigoval list L'Humanité, který se v roce 1920 stal ústředním orgánem Francouzské komunistické strany. Jeho boj za demokracii, svobodu lidu, proti útlu a válkám mu získal velkou popularitu. Byl přesvědčen, že jedině socialismus definitivně skoncuje s válkami a koloniálním útlakem. Domníval se však, že socialismus nezvítězí cestou boje proletariátu s buržoazií, ale v důsledku »rozvoje demokratických idejí«. Lenin kritizoval Jaurèsovy reformistické názory, které ho vedly k oportunistu.

Jaurèsův boj za mír a proti válce vyvolal vůči němu nenávisť buržoazie. Těsně před první světovou válkou byl z popudu reakce zavražděn. — 110

Juděnič N. N. (1862—1933) — generál carské armády. V letech 1905—1906 vedl trestní výpravu do Arménie. V roce 1917 velel Kavkazskému frontu. Po Říjnové revoluci se stal členem kontrarevoluční severozápadní vlády. Byl jedním z hlavních organizátorů kontrarevoluce v období občanské války v letech 1918—1920; v roce 1919 velel bělogvardějské severozápadní armádě, jež se v říjnu až listopadu dvakrát pokusila probít k Petrohradu, byla však odražena Rudou armádou. Od roku 1920 žil v emigraci. — 172, 176, 246, 250—251, 266, 301, 307, 311, 323, 328—329, 331—332, 336, 338, 341—342, 361, 363, 405—406, 412, 414, 428, 439, 474

Juškevič P. S. (1873—1945) — sociální demokrat menševik, povoláním matematik. Přiklíněl se k pozitivismu a pragmatismu. V letech 1917—1919 spolupracoval s ukrajinským menševickým časopisem

Objedinňuje a přispívá do protibolševických publikací. Později politické činnosti zanechal. — 161

KALEDIN A. M. (1861—1918) — generál carské armády, donský kozácký ataman. V srpnu 1917 vystoupil na celostátní poradě v Moskvě s plánem potlačení revoluce. Aktivně se účastnil Kornilovovy vzpoury. Po Říjnové revoluci stál v čele kozácké kontrarevoluce na Donu, podílel se na vytvoření bělogvardějské dobrovolnické armády a vedl kozáckou vzpouru. V lednu 1918 se po porážkách na frontě zastřelil. — 194

KALININ M. I. (1875—1946) — významný činitel komunistické strany a sovětského státu, člen SDDSR od roku 1898. Pracoval v prvních ilegálních marxistických dělnických kroužcích a v petrohradském Svazu boje za osvobození dělnické třídy. Aktivně se účastnil první revoluce v Rusku. Stranicky pracoval v Petrohradu, v Tiflisu [Tbilisi], Revelu [Tallinn], Moskvě a v dalších městech. V roce 1912 byl na VI. (pražské) konferenci zvolen kandidátem ÚV a poté kooptován do ruského byra ÚV SDDSR. Patřil k zakladatelům listu Pravda. Za únorové revoluce 1917 řídil bojové akce petrohradských dělníků a vojáků; byl členem výkonné komise petrohradského výboru strany. V říjnu 1917 se aktivně účastnil ozbrojeného povstání v Petrohradu. Po Říjnové revoluci vykonával funkci starosty města Petrohradu a potom komisaře pro městské hospodářství. V roce 1919 se stal předsedou Celoruského ústředního výkonného výboru, v roce 1922 předsedou ústředního výkonného výboru SSSR a v roce 1938 předsedou prezidia Nejvyššího sovětu SSSR. Od roku 1919 byl členem ÚV, od roku 1926 členem politického byra ÚV VKS(b). V roce 1944 mu byl udělen titul Hrdina socialistické práce. Je autorem četných prací o otázkách socialistické výstavby a komunistické výchovy. — 330, 439

KAMENEV L. B. (vl. jm. Rozenfeld L. B.) (1883—1936) — člen SDDSR od roku 1901. Po II. sjezdu strany se přiklonil k bolševikům. V letech reakce se stavěl smířlivecky k likvidátorům, otzovistům a trockistům. V roce 1915 byl vězněn a před carským soudem se zřekl bolševického hesla porážky carské vlády v imperialistické válce. Po únorové revoluci 1917 vystupoval proti orientaci strany na socialistickou revoluci. V říjnu 1917 uveřejnil spolu se Zinovjevem v položenševickém listu Novaja žizň prohlášení, že nesouhlasí s usneseními ústředního výboru o ozbrojeném povstání, čímž vyzradil protatimní vládě plány strany.

Po Říjnové revoluci zastával řadu významných funkcí. Několikrát

vystoupil proti leninské politice strany; v listopadu 1917 souhlasil s vytvořením koaliční vlády za účasti menševiků a eserů, v roce 1925 patřil k organizátorům tzv. nové opozice, v roce 1926 k vůdčům protistranického trockisticko-zinovjevovského bloku. V roce 1927 byl na XV. sjezdu VKS(b) vyloučen ze strany jako aktivní člen trockistické opozice. V roce 1928 přiznal své chyby a byl znovu přijat do strany, avšak v protistranické činnosti neustal; v roce 1932 byl ze strany znovu vyloučen, v roce 1933 opět přijat a roku 1934 potřetí vyloučen. — 394

KAUTSKÝ Karl (1854—1938) — jeden z vůdčů německé sociální demokracie a II. internacionály; zpočátku marxista, později renegát marxismu a ideolog centrismu. Redigoval teoretický orgán německé sociální demokracie *Die Neue Zeit*. Do socialistického hnutí se zapojil v roce 1874. V roce 1881 se seznámil s Marxem a Engelsem a pod jejich vlivem se přiklonil k marxismu. Již v tomto období měl však sklony k oportunistu a Marx s Engelsem ho za to nejdou kritizovali. V 80. a 90. letech napsal řadu teoretických a historických prací o různých otázkách marxistické teorie, které přispěly k propagaci marxismu: *Karl Marx's Ökonomische Lehren* [Ekonomické učení Karla Marxe] (1887; česky 1958), *Die Agrarfrage* [Agrární otázka] (1899; česky 1959) aj. Později zcela přešel na pozici oportunistu. Před první světovou válkou se stal centristou, za války zjevným odpůrcem revolučního marxismu; svůj sociálšovinismus zastíral frázemi o internacionalismu. Propagoval teorii ultraimperialismu. Po Říjnové revoluci se postavil proti sovětské moci a napadal diktaturu proletariátu.

Lenin kritizoval Kautského teorie v dílech *Krach II. internacionály* (1915), *Imperialismus jako nejvyšší stadium kapitalismu* (1916), *Stát a revoluce* (1917), *Proletářská revoluce a renegát Kautsky* (1918) aj. — 38, 44, 113—114, 124—125, 127—129, 162—164, 182, 201—209, 212, 229—232, 234—235, 237, 280—282, 286, 291, 295—297, 468, 470

KERENSKIJ A. F. (1881—1970) — eser, poslanec IV. státní dumy. V době byl po určitou dobu předsedou Trudovické skupiny. Za první světové války zaujímal obranářské stanovisko. Po únorové revoluci 1917 byl ministrem spravedlnosti, ministrem vojenství a vojenského námořnictva a poté ministerským předsedou prozatímní vlády a vrchním velitelem. Po Říjnové revoluci aktivně bojoval proti sovětské moci. — 59, 106, 111, 114, 134, 139, 168—169, 194—196, 206, 317, 427—428

KOLČAK A. V. (1873—1920) — admirál carského vojenského loďstva, monarchista, v letech 1918—1919 jeden z hlavních vůdců ruské kontrarevoluce. Po Říjnové revoluci se za podpory amerických, anglických a francouzských imperialistů prohlásil za nejvyššího vládcе Ruska a postavil se do čela vojenské buržoazně statkářské diktatury na Urale, Sibiři a Dálném východě. Vítězství Rudé armády a růst revolučního a partyzánského hnutí vedly k jeho pádu. Kolčak byl zajat a 7. února 1920 na základě usnesení irkutského vojenského revolučního výboru popraven. — 28, 30, 55, 59, 61—62, 64, 67—70, 72, 74—76, 80—84, 106—107, 131, 135—136, 145—150, 156, 166—167, 171—179, 187, 189, 194, 196—198, 204—206, 214, 218, 223, 225, 237, 250, 258—259, 261—262, 266, 307, 311, 317—318, 323, 328—329, 331—332, 336—338, 341, 359, 362—364, 366—367, 370, 374, 377, 408, 412, 414, 419, 427—428, 430, 439, 459, 474—475

KORNILOV I. G. (1870—1918) — generál carské armády, monarchista. V červenci a srpnu 1917 byl vrchním velitelem ruské armády. V srpnu stál v čele kontrarevoluční vzpoury. Po jejím potlačení byl zatčen a uvězněn, ale uprchl na Don a stal se jedním z organizátorů a později velitelem bělogvardějské dobrovolnické armády. Padl za bojů u Jekatěrinodaru [Krasnodar]. — 59, 195, 427

KRASNOV P. N. (1869—1947) — generál carské armády, aktivní účastník Kornilovovy vzpoury v srpnu 1917. Koncem října 1917 velel kozáckým oddílům, které Kerenskij poslal na Petrohrad. V letech 1918—1919 byl velitelem kozácké bělogvardějské armády na Donu. V roce 1919 uprchl do zahraničí a tam pokračoval v protisovětské činnosti. V letech 1941 až 1945 kolaboroval s hitlerovci. Padl do zajetí a byl odsouzen vojenským kolegiem Nejvyššího soudu SSSR k trestu smrti. — 134, 161, 367

KSANDROV V. N. (1877—1942) — člen bolševické strany od roku 1904. Po Říjnové revoluci byl předsedou Hlavního výboru pro paliva a členem kolegia lidového komisariátu dopravy. Od roku 1920 zastával četné stranické funkce. — 419

KUN Béla (1866—1939) — významný činitel maďarského mezinárodní dělnického hnutí, jeden ze zakladatelů a vedoucích představitelů komunistické strany Maďarska. Za první světové války byl zajat na ruské frontě; žil v Tomsku, kde vedl revoluční propagandu mezi zajatci. Roku 1916 navázal spojení s místní organizací SDDSR(b) a vstoupil do bolševické strany. Po únorové revoluci

1917 se stal členem tomského guberniálního výboru SDDSR(b). Roku 1918 byl předsedou federace zahraničních skupin KSR(b). Na podzim 1918 se vrátil do Maďarska. V únoru 1919 byl uvězněn, v březnu osvobozen. Po založení Maďarské republiky rad se stal faktickým vůdcem maďarské sovětské vlády, kde oficiálně zastával funkci lidového komisaře zahraničí a vojenství. Od roku 1920 žil v emigraci v SSSR. V letech 1921—1936 byl členem exekutivy Komunistické internacionály. — 166

LABOURBOVÁ Jeanne Marie (1879—1919) — dcera činitele Pařížské komuny. V roce 1896 odjela do Ruska, kde ve městě Tomašově pracovala jako učitelka. Od roku 1917 stranicky pracovala v moskevské organizaci SDDSR(b). Účastnila se občanské války v Sovětském Rusku, aktivně bojovala proti interventům a bělogvardějcům. V roce 1918 v Moskvě organizovala Francouzskou komunistickou skupinu. Od února 1919 pracovala ilegálně v Oděse mezi intervenčními vojsky, redigovala list *Le Communiste*, který se vydával pro francouzské vojáky a námořníky. V březnu 1919 byla zatčena francouzskou kontrarozvědkou a popravena. — 358, 402, 474

LAŠEVIČ M. M. (1884—1928) — člen SDDSR od roku 1901. Stranicky pracoval v různých městech. Po únorové revoluci 1917 byl tajemníkem a později předsedou bolševické frakce petrohradského sovětu dělnických a vojenských zástupců. Po Říjnové revoluci pracoval v sovětech a v armádě. V letech 1925—1926 byl aktivním členem tzv. nové opozice; za účast v trockistické opozici ho XV. sjezd VKS(b) vyloučil ze strany. Později mu bylo členství obnoveno. — 191—192

LAUFENBERG Heinrich (1872—1932) — německý sociální demokrat, publicista. Byl redaktorem sociálně demokratického listu *Düsseldorfer Volkszeitung* (1904—1907). Za první světové války patřil k internacionalistům. Po listopadové revoluci 1918 vstoupil do Komunistické strany Německa, kde se brzy postavil do čela levé opozice, hlásající anarchosyndikalistické názory a maloburžoazní nacionalistický program tzv. nacionálního bolševismu. Koncem roku 1919 byl jedním z původců rozkolu v Komunistické straně Německa; podílel se na založení tzv. Komunistické dělnické strany Německa v dubnu 1920. Koncem roku 1920 byl z této strany vyloučen. — 231

LAZZARI Constantino (1857—1927) — významný činitel italského socialistického hnutí. V roce 1882 byl jedním ze zakladatelů Italské dělnické strany, v roce 1892 se podílel na založení Italské socialistické

strany a v témž roce se stal členem jejího ústředního výboru. V letech 1912—1919 vykonával funkci generálního tajemníka Italské socialistické strany. Za první světové války se hlásil k centristům a byl jedním z vůdců maximalistického směru ve straně. Po Říjnové revoluci vystupoval na podporu sovětského státu a účastnil se jednání II. a III. kongresu Komunistické internacionály. V roce 1922 se organizačně rozešel s reformisty, ale nedokázal se zcela vymanit z jejich vlivu. V roce 1926 byl zatčen a po svém propuštění z vězení záhy zemřel. — 170

LEDRU-ROLLIN Alexandre Auguste (1807—1874) — francouzský publicista a politik, jeden z vedoucích představitelů maloburžoazních demokratů, advokát. Byl redaktorem listu *La Réforme*. Za revoluce 1848 byl ministrem vnitra prozatímní vlády a poslancem Ústavodárného shromáždění, kde vedl stranu *Montagne* (Hora). Po rozehnání demonstrace pařížských dělníků 13. června 1849, organizované poslanci *Hory*, emigroval do Anglie, odkud se vrátil v roce 1870. Byl zvolen členem Národního shromáždění, ale zřekl se poslanceckého mandátu na znamení protestu proti podmínkám frankfurtské mírové smlouvy z roku 1871. K Pařížské komuně se stavěl negativně. — 232

LENIN V. I. (vl. jm. Uljanov) (Lenin N., N.) (1870—1924) — viz Životopisná data. — 111—112, 114, 120, 129, 133, 138, 166—168, 170, 179, 185, 213—215, 225, 227, 244, 249—250, 256, 265—266, 269, 271, 273, 275, 300, 302, 306, 309, 321

LEVI Paul (1883—1930) — německý sociální demokrat, povoláním advokát. V roce 1915 se účastnil zimmerwaldské konference, byl členem švýcarské skupiny zimmerwaldské levice a Spartakova svazu. Na ustavujícím sjezdu Komunistické strany Německa byl zvolen do jejího ústředního výboru. Jako delegát se účastnil II. kongresu Komunistické internacionály. V roce 1920 byl zvolen za KSN do Říšského sněmu. Ve straně zaujímal krajně pravicové stanovisko. V únoru 1921 odešel z ÚV KSN a v dubnu byl za hrubé porušení stranické disciplíny a vydání protistranické brožury ze strany vyloučen. Později se do sociálně demokratické strany vrátil. — 270

LIBER M. I. (vl. jm. Goldman) (1880—1937) — jeden z vůdců Bundu. V letech reakce a nového revolučního rozmachu vystupoval jako likvidátor; v roce 1912 patřil k aktivním činitelům trockistického srpnového bloku. Za první světové války byl sociálšovinistou. Po únorové revoluci 1917 se stal členem výkonného výboru petrohrad-

ského sovětu dělnických a vojenských zástupců a předsednictva ústředního výkonného výboru; zaujímal menševické stanovisko, byl přívržencem koaliční vlády. K Říjnové revoluci se stavěl negativně. Později pracoval v hospodářských institucích. — 456

LIEBKNECHT Karl (1871—1919) — významný činitel německého a mezinárodního dělnického hnutí; syn Wilhelma Liebknechta, advokát. Do socialistického hnutí se zapojil už jako student, aktivně bojoval proti oportunistu a militarismu. V roce 1912 byl zvolen poslancem Říšského sněmu. Na začátku první světové války rozhodně vystoupil proti podpoře »vlastní« vlády v loupeživé válce a jediný v celém Říšském sněmu hlasoval proti válečným úvěrům (2. prosince 1914). Byl jedním z organizátorů a vedoucích představitelů Spartakova svazu. V roce 1916 byl odsouzen k nuceným pracím. Za listopadové revoluce 1918 v Německu stál spolu s R. Luxemburgovou v čele avantgardy německých dělníků, redigoval list Die Rote Fahne, byl jedním ze zakladatelů Komunistické strany Německa a jedním z vůdců povstání berlínských dělníků v lednu 1919. Po potlačení povstání byl bestiálně zavražděn bandami Noskeho. — 126, 150, 165, 181, 184, 201, 203, 238, 449—450

LITVINOV M. M. (1876—1951) — stranický a státní činitel, významný sovětský diplomat. Člen SDDSR od roku 1898. Byl zmocněncem Jiskry, účastnil se první ruské revoluce v letech 1905 až 1907. Zastupoval ÚV SDDSR v mezinárodním socialistickém byru a byl členem bolševické sekce v Londýně. Po Říjnové revoluci pracoval v diplomatických službách. Od roku 1921 byl náměstkem lidového komisaře zahraničních věcí. V letech 1930—1939 pracoval ve funkci lidového komisaře zahraničních věcí, v letech 1941—1943 znovu jako náměstek lidového komisaře zahraničních věcí a zároveň jako velvyslanec SSSR v USA. Po návratu z USA byl až do roku 1946 náměstkem lidového komisaře zahraničních věcí. Na XVII. sjezdu strany byl zvolen členem ÚV VKS(b). Byl rovněž členem ÚVV SSSR a poslancem Nejvyššího sovětu SSSR. — 378, 424

LLOYD GEORGE David (1863—1945) — britský státník a diplomat, vůdce liberální strany. Od roku 1890 byl členem parlamentu, v letech 1905—1908 ministrem obchodu a v letech 1908—1915 ministrem financí. Značně ovlivnil politickou linii britské vlády při přípravě první světové války. Vystupoval proti revolučnímu hnutí proletariátu a všemi prostředky se snažil znemožnit nebo alespoň oddálit vytvoření revoluční dělnické strany v Británii. V letech 1916—1922 se snažil jako předseda vlády posílit pozice britského imperialismu

na Blízkém a Středním východě a na Balkáně a tvrdě potlačoval národně osvobozenecké hnutí v koloniích a závislých zemích. Po Říjnové revoluci byl jedním z inspirátorů a organizátorů vojenské intervence a blokády sovětského státu. Po řadě politických neúspěchů podal v roce 1922 demisi. — 110, 147—148, 411, 432

LONGUET Jean Laurent Frederick (1876—1938) — vnuk Karla Marxe, syn Jenny Marxové a Charlese Longueta. Studoval v Paříži. Aktivně spolupracoval s francouzským a mezinárodním socialistickým tiskem. Za první světové války stál v čele centristické pacifistické menšiny ve Francouzské socialistické straně. Roku 1914 a 1924 byl zvolen do francouzské poslanecké sněmovny. Byl jedním ze zakladatelů a redaktorů francouzského listu *Le Populaire*. Odsuzoval cizí vojenskou intervenci proti Sovětskému Rusku. Stavěl se proti vstupu Francouzské socialistické strany do Komunistické internacionály a vytvoření Francouzské komunistické strany. Od roku 1921 byl členem exekutivy Dvaapůlté internacionály, od roku 1923 jedním z vůdců tzv. Socialistické dělnické internacionály. V 30. letech vystupoval za akční jednotu socialistů a komunistů v boji proti fašismu, byl členem mezinárodních organizací pro boj proti fašismu. — 203, 206, 268, 291

LORiot Ferdinand (1870—1930) — francouzský socialista. Za první světové války se projevoval jako internacionalista, na kientalské konferenci v roce 1916 se připojil k zimmerwaldské levici. V letech 1920—1927 byl členem Francouzské komunistické strany. Jako delegát se účastnil III. kongresu Komunistické internacionály. V roce 1925 vystoupil na IV. sjezdu FKS proti usnesením V. kongresu Kominterny. V roce 1927 byl jako pravicový oportunista z komunistické strany vyloučen. — 120, 268

LUDENDORFF Erich (1865—1937) — německý generál a vojenský teoretik. Za první světové války byl šéfem Hindenburgova generálního štábu, od roku 1916 stál spolu s ním v čele armády. Účastnil se organizování cizí intervence proti Sovětskému Rusku. V letech 1919—1923 vedl kontrarevoluční síly, jejichž úkolem bylo obnovit v Německu monarchii. Roku 1923 podporoval Hitlerův puč; byl stoupencem teorie totální války. — 237

LUXEMBURGOVÁ Rosa (1871—1919) — významná pracovnice mezinárodního dělnického hnutí, představitelka levého křídla II. internacionály. V revolučním hnutí začala pracovat v druhé polovině 80. let. Patřila k zakladatelům polské sociální demokracie a bojovala proti

nacionalismu v polském dělnickém hnutí. Od roku 1897 byla činná v německém sociálně demokratickém hnutí, vystupovala proti bernsteinismu a millerandismu; účastnila se první ruské revoluce (ve Varšavě). Jako delegátka V. (londýnského) sjezdu SDDSR v roce 1907 podporovala bolševiky.

Od počátku první světové války stála na pozicích internacionalismu. V Německu patřila k zakladatelům skupiny Internacionála (později zvané Spartakus a pak Spartakův svaz). Po listopadové revoluci 1918 sehrála významnou úlohu na ustavujícím sjezdu Komunistické strany Německa. V lednu 1919 byla uvězněna a na příkaz Scheidemannovy vlády zavražděna. — 126, 150, 165, 181, 201, 203, 238, 449

Lvov G. J. (1861—1925) — kníže, velkostatkář, kadet. Za první světové války řídil Celoruský svaz zemstev, později byl jedním z předsedů spojeného Svazu zemstev a měst. Po únorové revoluci 1917 zastával od března do července funkci ministerského předsedy a ministra vnitra v prozatímní vládě; patřil k iniciátorům krvavého zúčtování s petrohradskými dělníky a vojáky v červencových dnech roku 1917. Po Říjnové revoluci emigroval; pomáhal organizovat vojenskou intervenci proti Sovětskému Rusku. — 131

MACDONALD James Ramsey (1866—1937) — britský politik, spoluzakladatel a vedoucí představitel Nezávislé labouristické strany a Labouristické strany. Ve straně i v II. internacionále prosazoval krajně oportunistickou politiku. Hlásal teorii třídní spolupráce a postupné přeměny kapitalismu v socialismus. Na začátku první světové války zaujal pacifistické stanovisko, později otevřeně podporoval imperialistickou buržoazii. V letech 1918—1920 se pokoušel zabránit anglickým dělníkům bojovat proti intervenci západních států v Sovětském Rusku. V letech 1924, 1929—1931 byl ministerským předsedou. MacDonaldova vláda krutě potlačovala národně osvobozené hnutí v britských koloniích a prováděla protidělnickou politiku. V letech 1931—1935 stál MacDonald v čele takzvané národní vlády, jejíž politiku určovali konzervativci. — 110, 113—118, 120—121, 124—125, 127—128, 203, 209, 291, 449—450

MAJSKIJ I. M. (1884—1975) — člen SDDSR od roku 1903, do roku 1918 menševik. V letech 1908—1917 žil v emigraci. Za první světové války zastával centristické stanovisko. V roce 1918 byl členem kontrarevoluční sibiřské vlády. S menševiky se rozešel a v únoru 1921 vstoupil do KSR(b). Od roku 1922 pracoval v diplomatických

službách. V letech 1943—1946 byl náměstkem lidového komisaře zahraničních věcí. Napsal několik historických prací a paměti. V roce 1946 byl jmenován akademikem. — 62, 76, 148, 196

MAKLAKOV V. A. (1870—1957) — politik, kadet, statkář, povoláním advokát. Od roku 1895 se jako právní zástupce zúčastnil mnoha politických procesů. Za Moskvu byl poslancem II., III. a IV. státní dumy. Byl členem ústředního výboru Konstitučně demokratické strany. Po únorové revoluci 1917 se stal vyslancem prozatímní vlády v Paříži, později zůstal v emigraci. — 146, 156

MAMONTOV K. K. (1869—1920) — plukovník carské armády, bělogvardějský generál, velitel jízdního sboru v armádě Krasnova a Děnikina. V srpnu 1919 byl Mamontovův sbor vyslán Děnikinem do týlu sovětských vojsk na jižní frontě. Nájezdy tohoto sboru byly doprovázeny loupežemi a násilím. V říjnu až listopadu 1919 byl Mamontovův sbor rozdrčen. — 191—192, 369

MANNERHEIM Carl Gustav (1867—1951) — baron, finský maršál. V roce 1918 velel bělogvardějské finské armádě, která společně s německými interventy potlačila dělnickou revoluci ve Finsku. Byl stoupencem politiky ozbrojené intervence proti Sovětskému Rusku. Byl vrchním velitelem finské armády ve válkách proti SSSR v letech 1939—1940 a 1941—1944. V letech 1944—1946 byl prezidentem, pod tlakem demokratických sil však musel odstoupit. — 135—136, 204—206

MANUILSKIJ D. Z. (1883—1959) — významný činitel komunistické strany a sovětského státu. Člen SDDSR od roku 1903. Stranicky pracoval v Petrohradu, Dvinsku, Kronštadu a v Moskvě. Účastník revoluce 1905—1907. V roce 1906 byl za účast v kronštadtském povstání uvězněn a vypovězen do Jakutska. Cestou do vyhnanství uprchl. Koncem roku 1907 emigroval. V letech reakce a nového revolučního rozmachu vstoupil do protistranické skupiny Vperjod. Za první světové války zaujímal internacionalistické stanovisko. V květnu 1917 se vrátil do Ruska a do srpna se přikláněl k skupině mezirajonců. Po Říjnové revoluci zastával odpovědné stranické a státní funkce a pracoval v diplomatických službách. — 380, 383

MARTOV L. (vl. jm. Cederbaum J. O.) (1873—1923) — jeden z čelných představitelů menševismu. V sociálně demokratickém hnutí pracoval od první poloviny 90. let. V roce 1895 se podílel na založení petrohradského Svazu boje za osvobození dělnické třídy. V letech

reakce a nového revolučního rozmachu patřil k likvidátorům, redigoval list *Golos social-demokrata* a zúčastnil se protistranické srpnové konference v roce 1912. Za první světové války byl centristou. Po únorové revoluci 1917 stál v čele skupiny menševiků-internationalistů. Po Říjnové revoluci vystupoval proti sovětské moci. V roce 1920 emigroval do Německa a v Berlíně vydával kontrarevoluční menševický časopis *Socialističeskij věstnik*. — 38, 81—82, 120, 159, 162—164, 205—206, 208, 296—297, 425, 427—428, 432, 454—456, 477

MARX Karel (1818—1883) — zakladatel vědeckého komunismu, geniální myslitel, vůdce a učitel mezinárodního proletariátu; viz Leninovu stať *Karel Marx (Stručný životopis a výklad marxismu)*, Sebrané spisy 26, Praha 1986, s. 67—115. — 44, 85, 117—118, 152, 181, 209, 231, 279, 281, 285, 370, 454, 468

MERRHEIM Alphonse (1881—1925) — francouzský odborový funkcionář, syndikalista; od roku 1905 patřil k předákům federace kovodělníků a Všeobecné konfederace práce ve Francii. Na začátku první světové války stál v čele levého křídla syndikalistického hnutí, které bojovalo proti sociálšovinismu a imperialistické válce. Zúčastnil se zimmerwaldské konference a připojil se k zimmerwaldské pravici. Koncem roku 1916 přešel na centristické pacifistické pozice; počátkem roku 1918 se stal zjevným sociálšovinistou a reformistou. — 119, 268

MIKULÁŠ II. (ROMANOV) (1869—1918) — poslední ruský car (1894—1917). Z rozhodnutí uralského oblastního sovětu dělnických a vojenských zástupců v Jekatěrinburgu [Sverdlovsk] byl 17. července 1918 zastřelen. — 194, 196, 202

MILJUKOV P. N. (1859—1943) — vůdce Konstitučně demokratické strany, významný ideolog ruské imperialistické buržoazie, historik a publicista. V říjnu 1905 se zúčastnil zakládání Konstitučně demokratické strany, později byl předsedou jejího ústředního výboru a redaktorem ústředního orgánu *Reč*. Byl poslancem III. a IV. státní dумы. Po únorové revoluci 1917 se stal ministrem zahraničních věcí první prozatímní vlády. Po Říjnové revoluci byl jedním z organizátorů cizí vojenské intervence proti Sovětskému Rusku a aktivním činitelem bělogvardějské emigrace. — 360

MILJUTIN V. P. (1884—1938) — do sociálně demokratického hnutí se zapojil roku 1903; zpočátku menševik, od roku 1910 bolševik. Byl

stranickým funkcionářem v Kursku, Moskvě, Orlu, Petrohradu a Tule, často byl pronásledován. Po Říjnové revoluci byl jmenován lidovým komisařem zemědělství. V listopadu 1917 byl pro vytvoření koaliční vlády s účastí menševiků a eserů a po vyjádření svého nesouhlasu s politikou strany z ústředního výboru i z vlády odešel. V letech 1918—1921 se stal místopředsedou Nejvyšší národohospodářské rady, později zastával různé odpovědné funkce ve státních a hospodářských orgánech. Byl kandidátem ústředního výboru strany a členem ústřední kontrolní komise. Napsal několik prací o ekonomické problematice. — 458

MJAKOTIN V. A. (1867—1937) — jeden z vůdců maloburžoazní strany lidových socialistů, historik a publicista. V letech 1905—1906 patřil k vedoucím činitelům Svazu svazů, organizace buržoazní inteligence, která se pokoušela odvést proletariát od revolučního boje. Po Říjnové revoluci se podílel na založení Svazu obrození Ruska; později emigroval. — 159

MUHAMMAD Valí chán — mimořádný vyslanec Afgánistánu v Sovětské republice v roce 1919. — 244

MURAVJOV M. A. (1880—1918) — důstojník carské armády. Po Říjnové revoluci patřil k levým eserům. Za útoku vojsk Kerenského na Petrohrad byl jmenován vrchním velitelem obrany města. Počátkem roku 1918 velel vojskům bojujícím proti ukrajinské Centrální radě a proti Kaledinovi. V červenci 1918, když byl velitelem vojsk Východního frontu, zradil sovětskou moc a pokusil se vyprovokovat vzpouru. Tato provokace byla odhalena a zlikvidována. Při zatýkání kladl ozbrojený odpor a byl zabit. — 52, 81, 106

NANSEN Fridtjov (1891—1930) — norský polárník; jako první přešel v roce 1888 vnitrozemí Grónska, v letech 1893—1896 podnikl na lodi Fram plavbu Severním ledovým oceánem. Od roku 1918 se věnoval mezinárodním pomocným akcím. Byl vrchním komisařem Ligy národů pro záležitosti válečných zajatců. Sympatizoval se Sovětským svazem. V roce 1921 v době hladu v Sovětském Rusku zorganizoval mezinárodní komisi pro pomoc hladovějícím. Byl zvolen čestným členem moskevského sovětu. V roce 1922 mu byla udělena Nobelova cena za mír. V roce 1927 zastupoval Norsko v komisi pro odzbrojení v Lize národů. — 136, 378, 424

NIKOLAJEVSKIJ B. I. (Golosov) (1887—1967) — menševik, od roku 1905 pracoval v Samaře, později v Ufě a na Sibiři, přispíval do menševic-

kých listů. Po Říjnové revoluci uveřejňoval v emigrantském menševickém tisku články proti sovětské moci. Později žil v USA.
— 59

N. L. — viz Lenin V. I.

NOSKE Gustav (1868—1946) — jeden z oportunistických vůdců Sociálně demokratické strany Německa. Za listopadové revoluce 1918 v Německu se podílel na potlačení povstání námořníků v Kielu. V letech 1919—1920 byl ministrem obrany; použil represálií vůči berlínským dělníkům a zorganizoval zavraždění K. Liebknechta a R. Luxemburgové. Za fašistické diktatury pobíral od hitlerovské vlády státní penzi. — 165, 201, 230—231

NOULENS Joseph (1864—1939) — francouzský státník a diplomat. V letech 1913—1914 byl ministrem vojenství, v letech 1914—1915 ministrem financí. V letech 1917—1918 byl vyslancem v Rusku. Po Říjnové revoluci byl jedním z organizátorů intervence zemí Dohody a kontrarevolučních projevů uvnitř země: vzpoury čsl. sboru v roce 1918, eserské vzpoury v Jaroslavi aj. Po návratu ze Sovětského Ruska aktivně pracoval v různých protisovětských spolicích v zahraničí. — 52

N. R. — 30

ORLOV N. A. — v letech 1918—1919 byl tajemníkem časopisu *Izvestija Narkomproda*, v letech 1920—1921 zástupcem redaktora a později redaktorem vydavatelského oddělení časopisu. — 395

PANKHURSTOVÁ Sylvia (1882—1960) — činitelka britského dělnického hnutí. Za první světové války zaujímal pacifistické stanovisko. Po Říjnové revoluci vystupovala proti vojenské intervenci proti Sovětskému Rusku. Byla členkou a představitelkou krajní levice Dělnické socialistické federace a redigovala její orgán *The Workers' Dreadnought*. Účastnila se II. kongresu Kominterny. V roce 1921 vstoupila do Komunistické strany Velké Británie, ale brzy byla vyloučena, protože odmítla podřídit se stranické disciplíně. Napadala KS Velké Británie a rovněž Sovětský svaz. — 180

PÉRICAT Raymond (1873—1958) — tajemník federace francouzských stavebních dělníků, člen Francouzské komunistické strany. Za první světové války zaujímal internacionalistické stanovisko. Měl pozitivní vztah k Říjnové revoluci a sovětské moci. V roce 1919 založil

a redigoval list l'Internationale. Byl členem výboru III. internacionály ve Francii. — 210, 229

PEŠECHONOV A. V. (1867—1933) — buržoazní veřejný činitel a publicista. V 90. letech patřil k liberálním narodníkům; spolupracoval s časopisem Russkoje bogatstvo a v roce 1904 se stal členem jeho redakce; přispíval do liberálně buržoazního časopisu Osvobožděníje a do eserského listu Revoljucionnaja Rossija. Od roku 1906 byl jedním z vedoucích představitelů maloburžoazní strany lidových socialistů (enesů). Po únorové revoluci 1917 se stal ministrem zásobování v prozatímní vládě. Po Říjnové revoluci bojoval proti sovětské moci a v roce 1922 emigroval. — 159

PETERSON K. A. (1877—1926) — člen SDDSR od roku 1898, bolševik. V revolučním hnutí působil v Libavě [Lijepaja], Rize, Petrohradu a jiných městech. Často byl pronásledován carskou vládou. Po únorové revoluci 1917 vstoupil do bolševické frakce CÚVV. Za Říjnové revoluce byl členem vojenského revolučního výboru; členem prezidia CÚVV a revolučního tribunálu při CÚVV, byl vojenským revolučním komisařem lotyšské střelecké divize. Od prosince 1918 zastával různé vedoucí funkce v armádě. — 265

PETROVSKIJ G. I. (1878—1958) — účastník revolučního dělnického hnutí, bolševik, významný stranický a státní činitel. Do SDDSR vstoupil v roce 1897. Za první revoluce v Rusku byl jedním z vůdců dělnického hnutí v Jekatěrinoslavi [Dněpropetrovsk]. Jako poslanec IV. státní dumy za dělníky Jekatěrinoslavské gubernie byl členem bolševické frakce. V listopadu 1914 byl spolu s dalšími bolševickými poslanci zatčen a v roce 1915 vypovězen do Turuchanského kraje. Ve vyhnanství pokračoval v revoluční činnosti. Aktivně se účastnil Říjnové revoluce. V letech 1917—1919 byl lidovým komisařem vnitra RSFSR, v letech 1919—1938 stál v čele Celoukrajinského ústředního výkonného výboru, po vytvoření SSSR zastával několik let funkci předsedy Ústředního výkonného výboru SSSR a v letech 1938—1940 funkci místopředsedy prezidia Nejvyššího sovětu SSSR. V letech 1926—1939 byl kandidátem politického byra ÚV VKS(b). Od roku 1940 pracoval jako zástupce ředitele Muzea revoluce SSSR. — 432

POOLE Dewit Clinton (1885—1952) — americký diplomat. V letech 1911—1914 byl vicekonzulem v Berlíně, v letech 1914—1916 v Paříži. Od července 1917 byl konzulem v Moskvě, od listopadu 1918 do června 1919 americkým chargé d'affaires při bělogvarděj-

ské prozatímní vládě Severní oblasti. Jeden z organizátorů intervence zemí Dohody proti Sovětskému Rusku a kontrarevolučních projevů uvnitř země. — 378, 424

PORTUGEJS S. I. (Ivanovič St., Novič St.) (1880—1944) — menševik, publicista. Byl delegátem V. (londýnského) sjezdu SDDSR za oděskou organizaci. V letech reakce a nového revolučního rozmachu zastával likvidátorské stanovisko, přispíval do listu Golos social-demokrata, časopisu Naša zarja a dalších orgánů menševiků-likvidátorů. Za první světové války zastával obranářské stanovisko. Po Říjnové revoluci bojoval proti sovětské moci, později emigroval. — 159

POTRESOV A. N. (1869—1934) — jeden z vůdců menševického hnutí. V letech reakce a nového revolučního rozmachu byl ideologem likvidátorství, významně ovlivnil menševické orgány *Vozrožděnije* a *Naša zarja*. Za první světové války patřil k sociálšovinistům. Po Říjnové revoluci emigroval. Přispíval do Kerenského týdeníku *Dni* a svými články útočil proti Sovětskému Rusku. — 159, 454

QUELCH Harry (1858—1913) — významný činitel britského a mezinárodního dělnického hnutí. Quelch stál v čele revolučních sil Sociálně demokratické federace, propagoval marxistické myšlenky, od roku 1886 redigoval ústřední orgán britských sociálních demokratů, list *Justice* a měsíčník *Social-democrat*, byl delegátem řady mezinárodních kongresů II. internacionály a členem mezinárodního socialistického byra. Aktivně pracoval v britských odborech. V letech 1902—1903, kdy leninská Jiskra vycházela v Londýně, aktivně pomáhal organizovat její vydávání. — 126

RADEK K. B. (1885—1939) — účastník sociálně demokratického hnutí v Haliči, Polsku a Německu. Za první světové války byl internacionálistou, avšak přikláněl se k centrismu. Zastával nesprávné stanovisko k otázce práva národů na sebeurčení. V roce 1917 se stal členem bolševické strany. Po Říjnové revoluci pracoval v lidovém komisariátu zahraničních věcí, byl tajemníkem exekutivy Kominterny. Na VIII.—XII. sjezdu KSR(b) byl zvolen členem ústředního výboru. Opakovaně vystupoval proti leninské politice strany. Při diskusi o brestlitevském míru patřil k »levým komunistům«. Od roku 1923 byl aktivním členem trockistické opozice; v roce 1927 byl na XV. sjezdu VKS(b) za frakční činnost ze strany vyloučen. V roce 1929 prohlásil, že uznává své chyby, a byl do strany znovu přijat. V roce 1936 byl však za protistranickou činnost z VKS(b) opět vyloučen. — 360

RAKOVSKIJ Ch. G. (1873—1941) — účastník sociálně demokratického hnutí v Bulharsku, Rumunsku, Švýcarsku a ve Francii. Za první světové války byl centristou. Do SDDSR vstoupil v roce 1917. Po Říjnové revoluci vykonával různé funkce ve stranických a státních orgánech. Od roku 1918 byl předsedou rady lidových komisařů Ukrajiny, od roku 1923 pracoval jako diplomat ve Velké Británii a ve Francii. Na VIII.—XIV. sjezdu strany byl zvolen do ústředního výboru. Patřil k členům trockistické opozice, byl proto v roce 1927 na XV. sjezdu VKS(b) ze strany vyloučen. V roce 1935 byl do strany znovu přijat, avšak za protistranickou činnost byl v roce 1938 opět vyloučen. — 380

RASTOPČIN N. P. (nar. 1884) — člen SDDSR od roku 1903. Stranicky pracoval v Nižním Novgorodu, Moskvě, Petrohradu; Saratově. Často byl pronásledován carskou vládou. V letech 1917—1918 byl členem výkonného výboru kostromského guberniálního sovětu dělnických zástupců, předsedou městského stranického výboru a redaktorem guberniálního stranického orgánu, listu Severnyj rabočij; v letech 1919—1920 byl předsedou jaroslavského guberniálního výboru KSR(b). V posledních letech vykonával vedoucí stranické, státní a vojenské funkce. — 373

RENAUDEL Pierre (1871—1935) — jeden z reformistických vůdců Francouzské socialistické strany. V letech 1902—1914 redigoval list Le Peuple a 1914—1920 L'Humanité; v letech 1914 až 1919 a 1924 byl členem poslanecké sněmovny. Za první světové války zaujímal sociálšovinistické stanovisko. V roce 1927 se vzdal vedení socialistické strany a v roce 1933 z ní byl vyloučen. Později založil neo-socialistickou skupinu. — 209

RENNENKAMPF P. K. (1854—1918) — carský generál. V letech 1900 až 1901 krutě potlačil boxerské povstání v Číně. V roce 1906 velel spolu s generálem Meller-Zakomelským trestné výpravě na Sibiři. Za první světové války velel 1. ruské armádě, která operovala ve Východním Prusku. Jeho nerozhodnost a neiniciativní postup byl jednou z příčin porážky ruských vojsk. V roce 1915 byl zbaven funkce a penzionován. V roce 1918 byl zastřelen za kontrarevoluční činnost. — 120

RENNER Karl (1870—1950) — rakouský politik, vedoucí představitel a teoretik rakouských pravicových sociálních demokratů. Byl jedním z ideologů tzv. austromarxismu a autorů buržoazně nacionalistické teorie kulturně národnostní autonomie. Za první světové

války zaujal sociálšovinistické stanovisko. V letech 1919—1920 byl rakouským kancléřem, v letech 1945 až 1950 rakouským prezidentem. — 230

ROBESPIERRE Maximilien Marie Isidore de (1758—1794) — ústřední postava Velké francouzské revoluce. Stál v čele jakobínské diktatury a zasloužil se o porážku girondistů. Byl mezi lidem velice populární; dostalo se mu přezdívky »nepodplatitelný«. Po svržení jakobínů reakcí 27. července 1794 (9. thermidoru podle republikánského kalendáře) byli Robespierre a jeho stoupenci zatčeni a bez soudu popraveni. — 26, 29

ROZANOV V. N. (Enzis) (1876—1939) — sociální demokrat, menševik. Po únorové revoluci 1917 se stal členem menševické frakce petrohradského sovětu dělnických a vojenských zástupců; patřil k obránářům. K Říjnové revoluci se stavěl negativně, aktivně pracoval v několika kontrarevolučních organizacích; v procesu s Taktickým centrem byl odsouzen. Po amnestii zanechal politické činnosti a pracoval ve zdravotnictví. — 427

RUDNĚV V. A. — viz Bazarov V.

SAPRONOV T. V. (1887—1939) — člen SDDSR od roku 1912. Po Říjnové revoluci byl předsedou moskevského guberniálního výkonného výboru, v letech 1918—1920 zastával vysoké stranické funkce. Na XI. sjezdu strany byl zvolen do ÚV KSR(b). Často vystupoval proti politice strany. V roce 1918 byl »levým komunistou«. V období diskusí o odborech v letech 1920—1921 stál v čele protistranické skupiny »demokratického centralismu«. V roce 1923 podepsal trockistické prohlášení šestačtyřiceti. V letech 1925—1927 byl jedním z aktivních účastníků »nové opozice« a trockisticko-zinovjevovského bloku, vůdcem protistranické skupiny patnácti (decisté). V roce 1927 byl na XV. sjezdu VKS(b) za protistranickou činnost ze strany vyloučen. — 376—377, 458

SAVINKOV B. V. (1879—1925) — spisovatel a publicista, významný činitel eserské strany. Po únorové revoluci 1917 se stal náměstkem ministra vojenství a později vojenským generálním gubernátorem Petrohradu. Po Říjnové revoluci zorganizoval četné kontrarevoluční vzpoury a pomáhal připravovat vojenskou intervenci proti sovětské republice. Později emigroval. V roce 1924 byl zatčen při pokusu o nelegální návrat do SSSR. Vojenské kolegium Nejvyššího soudu SSSR ho odsoudilo k trestu smrti zastřelením, ale ústřední vý-

konný výbor SSSR mu změnil trest na deset let vězení. V roce 1925 spáchal ve vězení sebevraždu. — 52, 146

SAZONOV S. D. (1861—1927) — významný diplomat carského Ruska, vyjadřoval zájmy velkostatkářů a kapitalistů. Od roku 1904 působil v Evropě jako diplomat. V roce 1909 byl jmenován náměstkem ministra zahraničních věcí a roku 1916 velvyslancem v Londýně. Po únorové revoluci 1917 podporoval kontrarevoluční politiku prozatímní vlády. Po Říjnové revoluci reprezentoval Kolčaka a později Děnikina v Paříži, kde zůstal v emigraci. — 156

SEMAŠKO N. A. (Alexandrov) (1874—1949) — profesionální revolucionář, bolševik, významný činitel sovětského státu. Člen SDDSR od roku 1893. V roce 1905 se zúčastnil ozbrojeného povstání v Nižním Novgorodě, byl zatčen a po propuštění emigroval. Zastával funkci tajemníka a pokladníka zahraničního byra ÚV SDDSR. Na počátku první světové války byl internován v Bulharsku. Do Ruska se vrátil v září 1917. Aktivně se zúčastnil ozbrojeného povstání v Moskvě v říjnu 1917. Po Říjnové revoluci se stal vedoucím zdravotnického oddělení moskevského sovětu. V letech 1918—1930 byl lidovým komisařem zdravotnictví RSFSR. V roce 1931 přešel do Celoruského ústředního výkonného výboru a stal se členem jeho prezidia. Byl řádným členem Akademie lékařských věd SSSR a Akademie pedagogických věd RSFSR. V letech 1947—1949 pracoval jako ředitel Institutu organizace zdravotnictví a dějin lékařství Akademie lékařských věd SSSR. Je autorem řady vědeckých prací z oblasti sociální hygieny a organizace zdravotnictví. — 421

SEREDA S. P. (1871—1933) — významný sovětský státní činitel, člen SDDSR od roku 1903. Stranicky pracoval ve Smolensku, Kyjevě a Kaluze. Po únorové revoluci 1917 se stal členem výkonného výboru rjazaňského sovětu dělnických, vojenských a rolnických zástupců. Po Říjnové revoluci zastával odpovědné funkce ve státních a hospodářských orgánech: v letech 1918 až 1921 byl lidovým komisařem zemědělství RSFSR, od roku 1921 členem předsednictva Nejvyšší národohospodářské rady a Státní plánovací komise, náměstkem ředitele a poté ředitelem Ústřední statistické správy RSFSR a od roku 1930 místopředsedou Státní plánovací komise. — 389, 458

SERRATI Giacinto Menotti (1872—1926) — významný činitel italského dělnického hnutí, jeden z vedoucích představitelů Italské socialistické strany. Za první světové války se hlásil k internacionalistům;

v letech 1915—1923 stál v čele ústředního orgánu socialistické strany listu *Avanti!*. Účastnil se zimmerwaldské a kientalské konference. Prosazoval, aby Italská socialistická strana vstoupila do Komunistické internacionály. Na II. kongresu Kominterny vedl italskou delegaci; vystupoval proti bezpodmínečnému rozchodu s reformisty. Později své centristické chyby překonal a v roce 1924 vstoupil v čele frakce zvané Skupina III. internacionály do Komunistické strany Itálie (dnes Italská komunistická strana), v níž aktivně pracoval až do konce života. — 170

SCHEIDEMANN Philipp (1865—1939) — jeden z vedoucích představitelů krajně pravicového oportunistického křídla německé sociální demokracie. Od roku 1903 byl členem sociálně demokratické frakce v Říšském sněmu, od roku 1911 členem představenstva Sociálně demokratické strany Německa. Za první světové války vystupoval jako sociálšovinista. V listopadové revoluci 1918 byl členem kontrarevoluční rady lidových zmocněnců a inspirátorem štvavé agitace proti spartakovcům. V únoru až červnu 1919 stál v čele koaliční vlády Výmarské republiky, v letech 1918—1921 patřil k organizátorům krvavého potlačení německého dělnického hnutí. Později aktivní politické činnosti zanechal. — 113, 126, 165, 181, 201—202, 207, 209—210, 229—231, 233—234, 237

SOLC A. A. (1872—1945) — člen SDDSR od roku 1898, bolševik. Revoluční práci vykonával ve Vilně [Vilnius], Petrohradu a jiných městech. Často byl pronásledován carskou vládou. Po Říjnové revoluci 1917 byl členem redakce moskevského listu *Social-demokrat a Pravda*. Po Říjnové revoluci zastával odpovědné funkce ve státních a stranických orgánech. Od roku 1920 byl členem Ústřední kontrolní komise strany, od roku 1921 členem jejího předsednictva, později se stal členem Nejvyššího soudu SSSR a zastával odpovědné funkce na prokuratuře SSSR. — 228

SORGE Friedrich Adolph (1828—1906) — německý socialista, významný představitel mezinárodního dělnického a socialistického hnutí, přítel a spolupracovník K. Marxe a B. Engelse. Zúčastnil se revoluce v letech 1848—1849 v Německu. Po její porážce emigroval do Švýcarska a později (1852) do Ameriky, kde organizoval sekci I. internacionály. Byl tajemníkem generální rady I. internacionály (1872—1874). Pomáhal zakládat Socialistickou dělnickou stranu USA a Mezinárodní dělnický svaz. Napsal mnoho článků uveřejňovaných hlavně v časopisu německé sociální demokracie *Die Neue Zeit*. Sorge připravil k tisku svou korespondenci s K. Marxem, B.

Engelsem a dalšími osobnostmi, která vyšla v roce 1907 v ruštině s Leninovou předmluvou. — 118

SOSNOVSKIJ L. S. (1886—1937) — člen SDDSR od roku 1904, bolševik. V letech 1918—1924 redigoval (s přestávkami) list Bědnota. Za diskuse o odborech v letech 1920—1921 podporoval platformu Trockého. Na XV. sjezdu VKS(b) v roce 1927 byl za aktivní trockistickou činnost vyloučen ze strany. V roce 1935 mu bylo členství ve straně obnoveno, ale v roce 1936 byl za protistranickou činnost z VKS(b) znovu vyloučen. — 395, 425

SPARTACUS (zemř. 71 př. n. l.) — vůdce největší vzpoury otroků ve starověku. Pocházel z Trácie. Byl prodán do gladiátorské školy v Capui, kde v roce 73 př. n. l. zorganizoval povstání. Po prvních úspěších vytvořil velkou armádu otroků a bezzemků, byl však poražen. Jeho jméno se stalo symbolem odvahy, ušlechtilosti a nelítostného boje utlačovaných proti utlačovatelům. — 96

STALIN J. V. (vl. jm. Džugašvili) (1879—1953) — významný činitel ruského a mezinárodního revolučního dělnického hnutí, KSSS a sovětského státu. Do SDDSR vstoupil v roce 1898. Stranicky pracoval v Tiflisu [Tbilisi], Baku, Batumi a v Petrohradu. V lednu 1912 byl kooptován do ÚV zvoleného na VI. (pražské) konferenci SDDSR; podílel se na redigování bolševického listu Pravda. Za Říjnové revoluce se stal členem vojenského revolučního ústředí pro řízení povstání. Na II. celoruském sjezdu sovětů byl zvolen lidovým komisařem pro národnostní záležitosti. V době cizí vojenské intervence a občanské války byl členem Revoluční vojenské rady republiky a odpovídal za stranickou činnost na několika frontech. V roce 1922 byl zvolen generálním tajemníkem ÚV KSR(b).

Stalin sehrál významnou úlohu při realizaci Leninova plánu industrializace SSSR a kolektivizace zemědělství, v boji za nezávislost sovětského státu a v úsilí o mír. Stál v čele boje strany proti trockistům, pravicovým oportunistům a buržoazním nacionalistům. Od roku 1941 byl předsedou rady lidových komisařů, později rady ministrů SSSR. Za velké vlastenecké války byl předsedou Státního výboru obrany, lidovým komisařem obrany a vrchním velitelem sovětských ozbrojených sil.

Ve Stalinově činnosti se projeví i negativní rysy. V odpovědných stranických a státních funkcích se dopustil hrubého porušování leninských zásad kolektivního vedení, norem stranického života a porušování socialistické zákonnosti.

Hlavní díla: Marksizm i nacionalnyj vopros (1912—1913) [Mar-

xismus a národnostní otázka], Ob osnovach leninizma (1924) [O základech leninizmu], K voprosam leninizma (1926) [K otázkám leninizmu], Ekonomičeskije problemy socializma SSSR (1952) [Ekonomické problémy socialismu v SSSR] (viz J. V. Stalin, Spisy 1—13, Praha 1949—1953). — 265

STAMPFER Friedrich (1874—1957) — jeden z vedoucích představitelů pravého křídla německé sociální demokracie, novinář. V letech 1900—1902 redigoval sociálně demokratický list Leipziger Volkszeitung. Za první světové války zaujímal sociálšovinistické stanovisko. V letech 1916—1933 byl šéfredaktorem ústředního orgánu sociálně demokratické strany, listu Vorwärts, a členem představenstva strany. V letech 1920 až 1933 byl členem Říšského sněmu. Po nástupu fašistů k moci v Německu se stal členem představenstva sociálně demokratické strany v Praze. V roce 1938 emigroval do Francie, potom do USA. V roce 1948 se vrátil do Německa. — 201—202, 204, 207, 209, 212, 237

STOLYPIN P. A. (1862—1911) — státník carského Ruska, velkostatkář. V letech 1906—1911 byl předsedou rady ministrů a ministrem vnitra. Po porážce revoluce prováděl krvavé represálie (stolypinská reakce v letech 1907—1910). Byl autorem agrární reformy, jejímž cílem bylo získat na vesnici oporu carskému absolutismu. Jeho pokus upevnit samoděržaví shora, v zájmu buržoazie a statkářů, však ztroskotal. V roce 1911 zavraždil Stolypina v Kyjevě agent tajné policie, eser Bogrov. — 154

SVIDĚRSKIJ A. I. (1878—1933) — význačný sovětský státník. Člen SDDSR od roku 1899, bolševik. Stranicky pracoval v Petrohradu, Samaře a Ufě. Často byl vězněn a poslán do vyhnanství. V roce 1917 byl redaktorem bolševického listu Vperjod, který vycházel v Ufě, později byl předsedou ufského sovětu dělnických a vojenských zástupců. Po Říjnové revoluci byl členem kolegia lidového komisariátu zásobování, člen kolegia dělnicko-rolnické inspekce. V letech 1923—1928 byl náměstkem lidového komisaře zemědělství RSFSR. Od roku 1929 působil jako zplnomocněný diplomatický zástupce SSSR v Litvě. — 216

STRUVE P. B. (1870—1944) — buržoazní ekonom a publicista, jeden z vůdců Konstitučně demokratické strany. V 90. letech byl čelným představitelem legálního marxismu, »doplňoval« a »kritizoval« ekonomické a filozofické učení K. Marxe, snažil se přizpůsobit marxismus a dělnické hnutí zájmům buržoazie. Patřil k teoretikům a za-

kladatelům liberálně monarchistické organizace Svaz osvobození (1903—1905) a byl redaktorem jejího ilegálního orgánu, časopisu Osvobožděníje (1902 až 1905). Když v roce 1905 vznikla Konstitučně demokratická strana, stal se členem jejího ústředního výboru. Patřil k ideologům ruského imperialismu. Po Říjnové revoluci byl členem kontrarevoluční Vrangelovy vlády; později emigroval. — 286

ŠER V. V. (1884—1940) — sociální demokrat menševik. Do revolučního hnutí se zapojil v roce 1902, členem SDDSR se stal v roce 1905. Po únorové revoluci 1917 byl tajemníkem sovětu vojenských zástupců v Moskvě, po červencových událostech zástupcem velitele vojsk moskevského vojenského okruhu, později náčelníkem politického oddělení ministerstva vojenství. Za sovětské vlády pracoval v Ústředním svazu spotřebních družstev, Nejvyšší národohospodářské radě a Státní bance. V roce 1925 byl zatčen a v roce 1931 odsouzen Nejvyšším soudem SSSR za nepřátelskou činnost proti sovětskému státu. — 50

ŠKURO A. G. (1886—1947) — vojenský staršina kubánského kozáckého vojska, později generál bělogvardějské armády. Od května 1918 stál v čele kulackého oddílu kubánských kozáků, který bojoval proti sovětské moci. V děnikinské dobrovolnické armádě získal hodnost generála, velel kubánské brigádě, později 3. jízdnímu sboru; byl známý svou krutostí a lupičstvím. V roce 1919 emigroval, v cizině pokračoval v protisovětské činnosti. V letech 1941—1945 spolupracoval s hitlerovci. Byly zajat a vojenským kolegiem Nejvyššího soudu SSSR odsouzen k trestu smrti. — 262

ŠMIDT V. V. (1886—1940) — člen SDDSR od roku 1905, bolševik. Stranicky pracoval v Petrohradu a v Jekatěrinoslavi [Dněpropetrovsk]. V letech 1914—1917 byl tajemníkem petrohradského Svazu kovodělníků a petrohradského výboru SDDSR(b). Po únorové revoluci 1917 se stal tajemníkem petrohradské odborové rady. V letech 1918—1928 vykonával funkci tajemníka Celosvazové ústřední rady odborů, později byl lidovým komisařem práce, od roku 1928 rovněž místopředsedou rady lidových komisařů SSSR. Klonil se k pravé opozici ve VKS(b), ale brzy se s ní rozešel. Na VII., XIV. a XV. sjezdu VKS(b) byl zvolen členem jejího ústředního výboru. — 394

THIBAUT François-Anatole — viz France Anatole

TOMSKIJ M. P. (1880—1936) — člen SDDSR od roku 1904. V letech

1905 až 1906 pracoval v revelské [tallinské] organizaci SDDSR; v roce 1907 se stal členem petrohradského výboru SDDSR; byl členem redakce bolševického listu Proletarij; zúčastnil se V. (londýnského) sjezdu SDDSR. V letech reakce a nového revolučního rozmachu zaujímal smířlivecký postoj k likvidátorům, oत्वovistům a trockistům. Po únorové revoluci 1917 pracoval jako člen výkonné komise petrohradského výboru SDDSR(b). Po Říjnové revoluci byl předsedou moskevské odborové rady, od roku 1919 stál v čele předsednictva Celoruské ústřední rady odborů, byl členem předsednictva Nejvyšší národohospodářské rady, členem ústředního výboru VKS(b), členem politického byra ÚV, ředitelem Sdružení státních nakladatelství RSFSR. Několikrát vystoupil proti leninské politice strany. V roce 1928 patřil spolu s Bucharinem a Rykovem k čelným představitelům pravicově oportunistické úchylky ve VKS(b). — 473

TROCKIJ L. D. (vl. jm. Bronštejn) (1879—1940) — člen SDDSR od roku 1897, menševik. V letech reakce a nového revolučního rozmachu byl likvidátorem. V roce 1912 zorganizoval protistranický srpnový blok; za první světové války zaujímal centristickou pozici a bojoval proti Leninovu stanovisku v otázkách války, míru a revoluce. Po únorové revoluci 1917 se vrátil z emigrace, vstoupil do skupiny mezirajonovců a společně s nimi byl na VI. sjezdu SDDSR(b) přijat do bolševické strany. Po Říjnové revoluci zastával řadu státních funkcí; byl lidovým komisařem zahraničních věcí, lidovým komisařem vojenství a vojenského námořnictva, předsedou Revoluční vojenské rady republiky a členem politického byra ÚV a exekutivy Kominterny. V roce 1918 se stavěl proti brestlitevskému míru. V letech 1920—1921 stál v diskusi o odborech v čele opozice. Od roku 1923 vedl frakční boj proti leninskému programu výstavby socialismu a proti generální linii strany. Prohlašoval, že socialismus v SSSR nemůže zvítězit. V roce 1927 byl vyloučen ze strany, v roce 1929 byl za protisovětskou činnost vypovězen z SSSR a v roce 1932 zbaven sovětského občanství. — 55—58, 191—192, 216, 261, 311, 429, 434, 436—439, 441

TROELSTRA Pieter Jelles (1860—1930) — pracovník holandského dělnického hnutí, pravicový socialista. Byl jedním ze zakladatelů a vůdců Sociálně demokratické dělnické strany Nizozemska. Na počátku 20. století přešel z marxistických pozic na pozice krajního oportunismu. Bojoval proti levému křídlu strany, které se v roce 1907 seskupilo kolem listu De Tribune a v roce 1909 založilo Sociálně demokratickou stranu Nizozemska. Za první světové války vystupoval jako sociálšovinista a germanofil. — 211—212

TURATI Filippo (1857—1932) — pracovník italského dělnického hnutí, spoluzakladatel Italské socialistické strany (1892); vedl její pravé, reformistické křídlo. V roce 1896 byl zvolen do parlamentu; stál v čele skupiny socialistů-reformistů. Za první světové války patřil k centristům. K Říjnové revoluci se stavěl negativně. Po rozkolu v Italské socialistické straně (1922) se stal čelným představitelem reformistické Unitární socialistické strany. V roce 1926 emigroval do Francie. — 125, 203

VANDERVELDE Émile (1866—1938) — vedoucí představitel Belgické dělnické strany, předseda mezinárodního socialistického byra II. internacionály, revizionista a oportunist. Za první světové války byl sociálšovinistou, vstoupil do buržoazní vlády, ve které vedl různá ministerstva. Po únorové revoluci 1917 přijel do Ruska, kde agitoval pro pokračování v imperialistické válce. Říjnovou revoluci odmítal a aktivně podporoval ozbrojenou intervenci proti Sovětskému Rusku. Vynaložil velké úsilí, aby byla obnovena II. internacionála. V letech 1925—1927 byl ministrem zahraničních věcí. Vystupoval proti vytvoření jednotné protifašistické fronty komunistů a socialistů. — 113, 119, 125, 128, 209—210

VÍŠŇAK M. V. (nar. 1883) — eser, povoláním právník a novinář. Za první světové války zastával sociálšovinistické stanovisko. Po únorové revoluci 1917 byl členem výkonného výboru sovětu rolnických zástupců, poslancem moskevské městské dumy, členem státní porady v Moskvě, tajemníkem prozatímní rady Ruské republiky (předparlamentu). K Říjnové revoluci se stavěl nepřátelsky. V roce 1918 vstoupil do kontrarevolučního Svazu obrození Ruska a redigoval eserský časopis Vozrožděnije. V létě 1918 odjel na Ukrajinu. V roce 1919 emigroval do Francie, kde se stal jedním ze zakladatelů a redaktorů eserského časopisu Sovremennyje zapisky. Od roku 1940 žil v USA. — 159

VLADIMIRSKIJ M. F. (1874—1951) — sovětský státní a stranický činitel. Člen SDDSR od roku 1895, bolševik. Stranicky pracoval v Moskvě, Arzamasu, Nižním Novgorodu [Gorkij] i v zahraničí. Často byl carskou vládou pronásledován. Aktivně se účastnil ruské revoluce 1905 v Moskvě. V roce 1908 emigroval do Francie, kde pracoval v bolševických organizacích. Po únorové revoluci 1917 se stal členem byra moskevského výboru SDDSR(b). Byl jedním z vůdců říjnového ozbrojeného povstání v Moskvě. Po Říjnové revoluci 1917 zastával četné vysoké státní funkce. — 429, 458

VOLSKIJ V. K. (nar. 1877) — eser, člen Ústavodárného shromáždění, předseda kontrarevolučního výboru členů Ústavodárného shromáždění (Komuč) v Samaře [Kujbyšev], který se chopil moci v létě 1918 za podpory zahraničních interventů v Povolží a Příuralsku. Po Kolčakově vzpouře a zatčení mnoha členů Ústavodárného shromáždění, a poté, co ofenzíva Rudé armády Komuč zcela vytlačila, Volskij s nevelkou skupinou eserů ukončil boj proti sovětské moci. Vstoupil do ústředního organizačního byra menšiny ve straně eserů, které vydávalo časopis Narod. — 81, 426, 477

WILSON Thomas Woodrow (1856—1924) — americký politik a historik. V letech 1910—1912 byl gubernérem státu New Jersey. V roce 1913 byl za Demokratickou stranu zvolen prezidentem USA. Tuto funkci vykonával až do roku 1921. Vystoupil s programem »nové demokracie«, což byl v podstatě systém politických a ekonomických opatření, která měla podpořit rozvoj americké monopolistické ekonomiky a upevnit velmocenské postavení USA ve světě. Za první světové války byl nucen ve shodě s veřejným míněním dodržovat neutralitu USA, avšak z politických a ekonomických důvodů usiloval o vstup USA do války. V roce 1918 vystoupil se 14 body, které měly představovat mírový program poválečného uspořádání světa, ve skutečnosti však směřovaly k nastolení hegemonie USA ve světě a k potlačení revoluční vlny šířící se po vítězství Říjnové revoluce v Rusku. Stál v čele americké delegace na mírové konferenci v Paříži v letech 1919 až 1920. Podporoval protisovětské kontrarevoluční síly. — 147—148, 378, 411, 424, 432

ZETKINOVÁ Clara (1857—1933) — význačná funkcionářka německého a mezinárodního dělnického hnutí, spoluzakladatelka Komunistické strany Německa. V revolučním hnutí pracovala od konce 70. let, v roce 1881 vstoupila do tehdejší ilegální Sociálně demokratické strany Německa. Za první světové války patřila k revolučně smýšlejícím internacionalistům a vystupovala proti sociálšovinismu. V roce 1916 vstoupila do skupiny Internacionála, později nazvané Spartakův svaz. Roku 1919 se stala členkou Komunistické strany Německa a byla zvolena do jejího ústředního výboru. Na III. kongresu Komunistické internacionály byla zvolena do exekutivy Kominterny, řídila mezinárodní sekretariát žen. V roce 1925 se stala předsedkyní Mezinárodní rudé pomoci. — 270

ZINOVJEV G. J. (vl. jm. Radomyslskij) (1883—1936) — člen SDDSR od roku 1901. V letech 1908—1917 žil v emigraci, byl členem redakce ústředního orgánu strany Social-demokrat a bolševického listu Pro-

letarij. V letech reakce a nového revolučního rozmachu se stavěl smířlivecky k likvidátorům, otzovistům a trockistům. V době příprav Říjnové revoluce a v jejím průběhu kolísal, v říjnu 1917 vyslovil spolu s Kameněvem v menševicky zaměřeném listu Novaja žižň svůj nesouhlas s rozhodnutím ústředního výboru o ozbrojeném povstání. Prozatímní vládě tak vyzradil plány strany. Po Říjnové revoluci byl předsedou petrohradského sovětu, členem politického byra ústředního výboru a předsedou exekutivy Kominterny. Několikrát vystoupil proti leninské politice strany; v listopadu 1917 byl pro vytvoření koaliční vlády za účasti menševiků a eserů, v roce 1925 patřil k organizátorům »nové opozice«, v roce 1926 k vůdcům protistranického trockisticko-zinovjevovského bloku. V listopadu 1927 byl za frakční činnost vyloučen ze strany, v roce 1928 mu bylo členství obnoveno, v roce 1932 byl znovu ze strany vyloučen a v roce 1933 opět přijat. V roce 1934 byl za protistranickou činnost vyloučen z VKS(b) potřetí. — 199, 213, 261, 423

ZUBATOV S. V. (1864—1917) — plukovník četnictva; zavedl provokační politiku »policejního socialismu« (takzvanou zubatovštinu). V 90. letech byl jmenován velitelem moskevské tajné policie. V letech 1902—1903 stál v čele zvláštního oddělení policejního departmentu. Zakládal policejní dělnické spolky, např. Podpůrný spolek dělníků ve strojírenské výrobě v Moskvě a Spolek ruských továrních dělníků v Petrohradě. Zubatov v nich horlivě propagoval knihy E. Bernsteina. Protože jeho politika nepřinesla výsledky, byl dán do výslužby. V prvních dnech únorové revoluce 1917 spáchal sebevraždu. — 120

ŽIVOTOPISNÁ DATA

(28. června—15. prosince 1919)

28. června Lenin dopisuje brožuru Velká iniciativa (O hrdinství dělníků v zázemí. O »komunistických subotnicích«).
1. července Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů, na němž se projednává zásobování zemědělství zemědělským nářadím a stroji, snížení nájemného v Moskvě a Petrohradu, poskytnutí úvěru Revoluční vojenské radě republiky mimo rozpočet aj.
V telegramu členům revoluční vojenské rady Východního frontu M. M. Laševičovi a K. K. Jureněvovi blahopřeje sovětským jednotkám k dobytí měst Perm a Kungur.
Účastní se stranické schůze ve škole Celoruského ústředního výkonného výboru svolané z jeho iniciativy; byla na ní založena buňka KSR(b).
2. července Lenin řídí zasedání Rady obrany, na němž se jedná o zavedení vojenského režimu v tiskárnách, převedení všech zbrojních závodů do správy Nejvyšší národohospodářské rady, o praktických opatřeních k zásobování železnic palivem, o odvážení potravin z Ukrajiny, o návrhu usnesení týkajícího se povolávání veterinářů a zdravotníků do armády, o návrhu usnesení o opatřeních k ochraně vojenských skladů, o povolávání železničních dělníků v Saratově na zákopové práce a jiných otázkách. Lenin si dělá poznámky a podepisuje usnesení Rady obrany o zformování dvou střeleckých pluků z Vjateckého praporu patřícího k vojskům Celoruské mimořádné komise a z 8. vjateckého zásobovacího pluku.
3. července Lenin podepisuje dekret rady lidových komisařů o znárodnění telefonní sítě v Ruské republice.

- 3.—4. července Lenin se účastní plenárního zasedání ÚV KSR(b), na němž se projednávají důležité otázky spojené se zahájením nového tažení imperialistů.
4. července Lenin referuje o současné situaci a nejbližších úkolech sovětské vlády na společném zasedání CÚVV, moskevského sovětu dělnických a rudoarmějských zástupců, celoruské rady odborů a zástupců moskevských závodních výborů.
- Mezi 4. a 8. červencem Lenin píše Všichni do boje proti Děnikinovi! [Dopis ÚV KSR(bolševiků) organizacím strany].
8. července Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů, na němž se jedná o poskytnutí přídělů chleba obyvatelstvu Moskvy, o jmenování S. S. Kameněva vrchním velitelem všech ozbrojených sil RSFSR, o složení Revoluční vojenské rady republiky aj.
V telegramu předsedovi saratovského guberniálního výkonného výboru sovětu V. A. Radusovi-Zeňkovičovi píše o opatřeních k boji s kulaky, dezertéry a zeleňými kádry ve frontovém pásmu.
9. července Lenin řídí zasedání Rady obrany, na němž se projednává situace v zásobování dělníků na rašeliništích, průběh mobilizace odborářů, návrh usnesení o zavedení vojenského režimu na železnicích aj.
10. července Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů, na němž se projednává usnesení o plukovních soudech, návrh dočasně platného usnesení o revolučním výboru pro správu Kirgizského kraje, otázka sjezdu všech Kalmyků, svolání k nim aj.
Hovoří s A. M. Gorkým, který přijel na jeho žádost z Petrohradu, o zřízení a náplni činnosti Ústřední komise pro pomoc vědcům a slibuje mu svou pomoc a podporu; dává příkaz V. D. Bončovi-Brujevičovi, aby oznámil petrohradskému sovětu a lidovému komisariátu zásobování, že je třeba všemožně pomáhat Gorkému při poskytování pomoci spisovatelům a vědcům.
11. července Lenin řídí zasedání Rady obrany; navrhuje usnesení

o opatřeních k boji s kontrarevolučními živly v armádě. Na zasedání se rovněž jedná o průběhu mobilizace, zásobování železnic palivem, o mimořádných opatřeních k ochraně dělostřeleckých skladů, o převedení pohraničních jednotek pod vojenskou správu, o návrhu dekretu týkajícího se převzetí jízdních kol a motocyklů vojenskou správou aj.

Lenin přednáší na Komunistické univerzitě J. M. Sverdlova o státu a odpovídá na dotazy posluchačů.

12. července Lenin referuje o vnitřní situaci a zahraničním postavení republiky na moskevské městské konferenci KSR(b).

14. července Lenin píše článek O úkolech III. internacionály (Ramsay MacDonald o III. internacionále). Navštívil posluchače moskevského dělostřeleckého kursu.

15. července Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů, na němž se jedná o hospodaření s koňskými potahy, o zásobovací situaci v Moskvě a schvaluje kolegium pro správu Lidové banky.

Hovoří s tajemníkem moskevského výboru strany V. M. Zagorským a s A. F. Mjasnikovem o náladách dělníků a o moskevské organizaci strany.

Referuje o vnitřní situaci a zahraničním postavení republiky na konferenci politicky neorganizovaných ru-doarmějců chodynské posádky.

16. července Lenin řídí zasedání Rady obrany, na němž se jedná o Hlavním výboru pro textilní průmysl, o opatřeních ke sklizni obilí ve frontovém pásmu, o poskytnutí nafty lidovému komisariátu dopravy k přepravě nejdůležitějších vojenských a potravinových nákladů z Astrachaně; na zasedání se také schvaluje návrh dekretu o povolení dělníkům vracejícím se z dovolené přivést si dva pudy potravin na příděl nebo mimo příděl aj.

17. července V telegramu členům revoluční vojenské rady Východního frontu M. M. Laševičovi a K. K. Jureněvovi Lenin blahopřeje vojenským jednotkám k dobytí měst Zlatoust a Jekatěrinburk.

Řídí zasedání rady lidových komisařů, na němž se jedná o uvolnění finančních prostředků pro Ústřední kolegium pro záležitosti zajatců a uprchlíků k poskytnutí pomoci zajatcům a uprchlíkům, o financování spotřebních družstev, o zásobovací situaci v Moskvě aj.

18. července Lenin píše dopis A. M. Gorkému do Petrohradu, v němž ho zve do Moskvy.
Řídí zasedání Rady obrany, na němž se jedná o nahrazení mužů pracujících v sovětských státních orgánech ženami, o využití dělníků z uzavíraných závodů při polních pracích, o mobilizaci dělníků z Iževského závodu, o opatřeních ke sklizni obilí ve frontovém pásmu, o poskytnutí vojenského přidělu civilním dělníkům pracujícím na stavbě opevnění v prostoru Jižního frontu a v Penze aj.
19. července Lenin píše příkaz sekretariátu rady lidových komisařů v souvislosti s průtahy při schvalování směrnice o zásilkách potravin z armády.
20. července Lenin píše Odpověď na otázku amerického novináře.
22. července Lenin předsedá zasedání rady lidových komisařů, na němž se jedná o zvýšení služného rudoarmějcům, o ohroženém zásobování Petrohradu v souvislosti s opravami mlýnů aj.
Podepisuje svolání rady lidových komisařů ke kalmuckému lidu.
23. července Lenin řídí zasedání Rady obrany; referuje o zásobovací armádě. Na zasedání se rovněž projednává návrh směrnice o zásilkách potravin z armády, přeprava dělníků z uzavíraných závodů na polní práce a přeprava dělníků jedoucích na dovolenou, výhody v zásobování dělníků ze závodů pracujících pro obranu, opatření k mobilizaci podle profesí aj.
Podepisuje usnesení Rady obrany, v němž se vyslovuje dík rudoarmějcům a velitelskému sboru 4. armády, kteří se udrželi v dvouměsíčním obklíčení města Uralsk, a stanoví vyplatit jim odměnu ve výši tříměsíčního služného za každý měsíc obklíčení.

24. července Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů, na němž se projednává složení vojenského revolučního výboru pro správu Kirgizského kraje, otázka hutního průmyslu na Uralu, usnesení o soupisu osevnicích ploch, dobytka, inventáře a obyvatelstva v rolnických hospodářstvích a sovchozech, dekret o novém uspořádání pozemkových poměrů Kalmyků aj.
25. července Lenin řídí zasedání Rady obrany, na němž se projednává referát komise pro vyšetřování příčin kapitulace Vilna [Vilnius], výroba nábojů z vystřílených nábojnic, vyslání vojenských jednotek na jižní frontu, opatření k doplnění zásobovací armády, přísun paliva na železnice aj.
29. července Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů, na němž se jedná o omezení automobilové dopravy, o hospodářské a politické situaci v Moskvě a Moskevské gubernii aj.
Řídí zasedání Rady obrany, na němž se jedná o sklizni úrody, o návrhu usnesení týkajícího se přísunu paliva pro železnice aj.
30. července Lenin referuje o zásobovací a vojenské situaci na moskevské konferenci závodních výborů, zástupců vedení odborů, zmocněnců Moskevského ústředního dělnického družstva a rady spolku Družstevnictví.
Řídí zasedání Rady obrany, na němž se projednává průběh prací na rašeliníštích, přísun paliva pro železnice, zásobování železničářů petrohradského uzlu chlebem, převzetí sanitních automobilů vojenskou správou, zřízení silné radiostanice v Moskvě, činnost zásobovací armády, návrh usnesení o doplnění hospodářských kádrů ve vojenských útvech aj.
31. července Lenin referuje na I. celoruském sjezdu pracovníků školství a osvěty a socialistické kultury.
Odpovídá A. M. Gorkému na jeho dopis o situaci v Petrohradu.
Řídí zasedání rady lidových komisařů, na němž se jedná o zřízení ústředního Státního muzejního fondu, o prodloužení úvěrů ústředí i místním oddělením pro

zásobování armády, o komisi pro posouzení práce na Sibiři, o pevných cenách aj.

Koncem července Lenin píše dopis Bélovi Kunovi o vztahu Sovětského Ruska k Maďarsku.

V červenci Lenin hovoří o úkolech komunistického hnutí mládeže a o programu Komunistické internacionály mládeže s německým komunistou A. Kurellou, vedoucím činitelem organizací komunistické mládeže v Mnichově, a s představiteli maďarského Svazu mládeže. Píše článek nazvaný *V táboře lokajů*.

1. srpna Lenin řídí zasedání Rady obrany; referuje o získávání dělníků pro muniční továrny. Na zasedání se též jedná o evakuaci Caricynu, o odeslání vojenských jednotek na jižní frontu, o důstojnících z vojenských úřadů, kteří mohou být odveleni k jednotkám, o mobilizaci saratovských železničářů na zákopové práce, o odvozu kovů z Uralu, o opatření k okamžitému získání co největšího počtu dělníků pro sklizeň úrody, o návrhu dekretu týkajícího se převzetí jízdních kol vojenskou správou aj.

Lenin podepisuje telegram revoluční vojenské radě 7. armády s pokynem stůj co stůj udržet Petrohrad.

5. srpna Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů; provádí změny a doplňky v návrhu směrnice lidovému komisiátu zemědělství O zřizování a činnosti guberniálních a okresních správ sovchozů. Na zasedání se projednává rovněž návrh svolání k dělníkům, rolníkům, neruskému obyvatelstvu a pracujícím kozákům na Sibiři, návrh dekretu o povinné směně zboží, návrh usnesení o jednotném zásobování Rudé armády aj.

Lenin se účastní zasedání byra exekutivy Kominterny, na němž se jedná o stanovisku k parlamentarismu a o jiných otázkách.

6. srpna Lenin má projev na konferenci politicky neorganizovaných dělníků a rudoarmějců z Presněnského, Suščevsko-marjinského, Chamovnického a Butyrského obvodu Moskvy.

Řídí zasedání Rady obrany, na němž se jedná o plavení dřeva, o vyslání dělníků do muničních závodů v Simbirsku, Kovrovu a Podolsku, o zapojení dělníků do sklizně úrody aj.

7. srpna Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů, na němž se projednává zřízení komise pro distribuci bankovek při Hlavní správě Lidové banky, zavedení kontroly nad odborníky pracujícími v Hlavním výboru pro textilní průmysl a návrh dekretu o životním pojištění; na tomto zasedání se také schvaluje dekret o povinné směně zboží aj.

8. srpna Lenin podepisuje telegram revoluční vojenské radě 5. armády k prvnímu výročí jejího založení, zdraví rudoarmějce i velitele a děkuje jim za všechnu námahu a strádání, které armáda podstoupila při obraně socialistické revoluce.

Píše dopis organizačnímu byru ÚV KSR(b) o hmotném zabezpečení členů kolegií a jejich rodin.

Řídí zasedání Rady obrany, na němž se jedná o zásobování železničářů petrohradského uzlu chlebem, o zavedení pořádku v mobilizaci, o tom, že nelze zrušit Nejvyšší vojenskou inspekci, a o jiných otázkách.

9. srpna Jménem politického byra ÚV KSR(b) dává Lenin Revoluční vojenské radě republiky a radě lidových komisařů Ukrajiny směrnice všemožně bránit Oděsu a Kyjev.

10. srpna Lenin píše dopis místopředsedovi Revoluční vojenské rady republiky E. M. Skljanskému v souvislosti se zdržením ofenzívy ve směru na Voroněž a žádá o vysvětlení jeho příčin a o sdělení termínu, kdy se s ofenzívou začne.

13. srpna Lenin řídí zasedání Rady obrany, na němž se projednává realizování dekretu o zásilkách potravin z armády, dodatečné uvolnění 1000 pudů obilí pro rudoarmějce pracující na vykládce v nižněnovgorodském přístavu, plán na zatarasení plavebních drah a přístupů do Kronštadu a Petrohradu, zproštění povinnosti

kopat zákopy pro všechny, kdo pracují na nakládce paliva, aj.

Podepisuje telegram revoluční vojenské radě Jižního frontu do Kozlova o přípravách k ofenzívě proti Děnikinovi.

Jménem politického byra ÚV KSR(b) podepisuje telegram radě lidových komisařů Ukrajiny o zastavení činnosti všech komisariátů kromě komisariátu vojenství, dopravy a zásobování, o mobilizaci na práci pro armádu a o nutnosti sloučit v jednu instituci radu lidových komisařů, Radu obrany, Ústřední výkonný výbor sovětu a ÚV KSU(b).

Účastní se společného zasedání politického a organizačního byra ÚV KSR(b) a podává zprávu o svolání ke kozákům.

- 14. srpna* Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů, na němž se projednává svolání k dělníkům, rolníkům, neruskému obyvatelstvu a pracujícím kozákům na Sibiři, svolání ke kozákům donského, kubáňského, těšského, astrachaňského, uralského, orenburského, sibiřského, semirečenského, zabajkalského, amurského, irkutského a usurijského kozáckého pluku, situace s palivem v Moskvě, státní výkup brambor aj.
- 15. srpna* Lenin řídí zasedání Rady obrany, na němž se projednává navázání spojení mezi orgány zajišťujícími zásobování Rudé armády potravinami a revolučními vojenskými radami, boj proti dezertérství, zřízení správy Moskevské uhelné pánve, návrh usnesení o praktických opatřeních k vykládce v Saratovu a jiných přístavech na Volze a k urychlenému odvážení obilí a jiných nákladů atd.
- 16. srpna* Lenin se účastní společného zasedání politického byra a organizačního byra ÚV KSR(b).
- 19. srpna* Lenin píše dopis italským socialistům G. Serratimu a C. Lazzarimu.
- 20. srpna* Lenin předsedá zasedání Rady obrany, na němž se projednává návrh dekretu o zvýšeném zásobování rodin rudoarmějců potravinami, převedení zaměst-

nanců mlýnů v Moskvě pod vojenskou správou aj. Poskytuje interview anglickému profesorovi W. Goodovi o Bullittových návrzích pařížské konferenci a o vztahu Sovětské republiky k malým národům, které vyhlásily svou nezávislost. Při loučení dává Lenin Goodovi svou fotografii s věnováním v angličtině a ruštině.

21. srpna Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů, na němž se jedná o stavbě kasáren, o subvencích na mimořádné výdaje zmocněnci Rady obrany pro zásobování Rudé armády a loďstva a o jiných otázkách.
22. srpna Lenin řídí zasedání Rady obrany, na němž se jedná o zahájení vyšetřování příčin kapitulace Tambova, o vyslání důstojníků z vojenských úřadů na frontu aj. Lenin přijímá delegaci moskevského guberniálního sjezdu sovětů. Píše L. B. Kameněvovi pokyn, aby navrhl politickému byru ÚV KSR(b) schválit ústavu Turkestánské sovětské socialistické republiky.
24. srpna Lenin píše Dopis dělníkům a rolníkům k vítězství nad Kolčakem.
26. srpna Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů, na němž se projednává mimořádné odměňování zásobovacích oddílů, evidence zaměstnanců sovětských orgánů, návrh dekretu o sjednocení divadelnictví aj.
27. srpna Lenin řídí zasedání Rady obrany; podává zprávu o baškirské divizi v Belebeji a o evakuaci Petrohradu. Na zasedání se také jedná o reorganizaci Hlavní správy uhelného průmyslu, o výrobě nábojů z vystřílených nábojnic, o poskytnutí vojenských přidělů dělníkům Iževského závodu, o nedostatku nákladních vozů; na tomto zasedání se také projednává návrh usnesení o vyhlášení válečného stavu v Rjazaňské, Tulské, Orelské, Voroněžské, Tambovské a Penzské gubernii, návrh usnesení o evidenci osob podléhajících branné povinnosti, návrh usnesení o mobilizaci řidičů obsluhujících vozidla převzatá vojenskou správou aj.

- 28. srpna* Lenin píše Dopis Sylvii Pankhurstové. Lenin podepisuje směrnici rady lidových komisařů o řízení sovchozů. Řídí zasedání rady lidových komisařů, na němž se projednává realizování dekretu o bezplatném stravování dětí v Moskvě a Petrohradu, těžba dřeva pro Moskvu, odměňování pracovníků výkupních oddílů za úspěšnou práci při odvádění přebytků obilí, zpráva komise o vztazích mezi sovchozy a guberniálními zemědělskými odděleními, návrh usnesení o využití vojenských organizací pro výkup potravin aj.
- 29. srpna* Lenin řídí zasedání Rady obrany, na němž se projednává vyslání bývalých důstojníků na frontu, rozšíření platnosti usnesení Rady obrany o převedení dělníků a zaměstnanců v kamenouhelném průmyslu na Uralu, na Sibiři a v jiných kamenouhelných revírech pod vojenskou správu aj. Lenin podruhé přednáší o státu na Komunistické univerzitě J. M. Sverdlova.
- 30. srpna* Lenin píše telegram veliteli Turkestánského frontu M. V. Frunzemu o nutnosti zmocnit se v Gurjevu ropy a učinit veškerá opatření, aby ji kozáci nezapálili.
- Koncem srpna* Lenin píše návrhy usnesení politického byra ÚV KSR(b) o opatřeních k boji proti Mamontovovi.
- V srpnu* Lenin diskutuje se Š. Agurským o komunistickém a dělnickém hnutí v Americe. Píše článek O volném obchodu obilím.
- V létě* Lenin doporučuje E. M. Skljanskému a I. T. Smilgovi v Revoluční vojenské radě republiky známého revolucionáře Kama (S. A. Těra-Petrosjana).
- Nejpozději 1. září* Lenin žádá N. N. Krestinského a J. S. Haneckého, aby se spojili s D. B. Vigilevem, žijícím v Haliči, a společně se postarali o jeho knihovnu, která tam po Leninově odjezdu zůstala, a zařídili její přestěhování do Sovětského Ruska.
- 2. září* Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů, na němž

se jedná o uvolnění prostředků lidovému komisariátu zemědělství na pomoc hospodářstvím rudoarmějců, o zvýšení přidělů rudoarmějcům, o odměňování pracovníků výkupních oddílů aj.

3. září

Lenin referuje o současné situaci na konferenci politicky neorganizovaných dělníků a rudoarmějců z Bas-manského, Lefortovského, Alexejevského a Sokolnic-kého obvodu Moskvy.

4. září

Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů; píše návrh usnesení rady lidových komisařů o nahrazení kolektivního řízení Hlavního výboru pro textilní průmysl řízením jednou osobou. Na zasedání se jedná i o výsledcích revize ve vědeckých knihovnách, o zásobování Moskvy chlebem aj.

Lenin píše E. M. Skljanskému o významu letadel v boji s jezdeckem.

Dává pokyn lidovému komisariátu zahraničních věcí, aby bylo zahájeno jednání o míru s Estonskem.

Podepisuje dekret rady lidových komisařů o předání knih z bývalých soukromých knihoven Rumjancevo-vu muzeu.

Písemně pověřuje E. M. Skljanského, aby byly využity a uveřejněny v tisku informace o tom, že se Angličané chystají ustoupit z Kavkazu a předat svůj vojenský materiál Děnikinově armádě.

5. září

Lenin řídí zasedání Rady obrany; píše návrh usnesení o evakuaci Petrohradu. Na zasedání se jedná také o likvidaci nepřátelského průlomu u Tambova, o opatřeních k zavedení pořádku v lodní dopravě po Volze, o zásobování Moskvy krmivem, o odvážení dřeva a soli z Kamy, o produktivitě tulských závodů aj.

Telegrafuje baškirskému revolučnímu výboru o nutnosti okamžitě přesunout baškirské jednotky na obranu Petrohradu a posílá pozdrav baškirským rudoarmějcům.

6. září

Lenin se účastní zasedání politického byra ÚV KSR(b), na němž se jedná o jeho dovolené na jeden až dva týdny.

Z pověření politického byra ÚV KSR(b) podepisuje

telegram L. D. Trockému a členům revoluční vojenské rady Jižního frontu L. P. Serebrjakovovi a M. M. Laševičovi o přeskupení sil na Jižním frontu. Píše dopis Všem členům kolegií a lidovým komisařům všech komisariátů, v němž upozorňuje na to, že v rozesílané brožuře A. G. Gojchbarga Dodržujte zákony Sovětské republiky! je otištěno usnesení VI. mimořádného celoruského sjezdu sovětů z 8. listopadu 1918 o dodržování zákonů.

10. září Lenin vyslechl referát N. D. Vinogradova o zřizování pomníků a posílá A. V. Lunačarskému telegram, v němž ho kárá za nedbalý postoj k této věci.
11. září Lenin se účastní zasedání politického byra ÚV KSR(b) a hlasuje pro to, aby byl finské, litevské a lotyšské vládě okamžitě nabídnut mír; vyslovuje se k otázce, kdy je vhodné mírový návrh předložit. Řídí zasedání rady lidových komisařů, na němž se jedná o poskytování úvěru na stravování školáků, o snížení naturální daně zemědělským hospodářstvím, o zvýšení platů odborníkům aj.
12. září Lenin řídí zasedání Rady obrany, na němž se jedná o výsledcích prací v Moskevském kamenouhelném revíru, o vydávání potravin dělníkům v Petrohradu a Kronštadu, kteří vykonávají zvlášť důležité práce pro obranu, aj. Posílá J. V. Stalinovi prohlášení výboru dělníků a zaměstnanců Smolného o tom, že do aparátu petrohradského sovětu proniklo mnoho cizích lidí, a žádá ho, aby přezkoumal fakta uvedená v prohlášení.
15. září Lenin informuje dopisem A. M. Gorkého o opatřeních ÚV KSR(b) k přezkoumání případů zatčení buržoazních intelektuálů.
16. září Lenin píše dopis členu Revoluční vojenské rady republiky S. I. Gusevovi, v němž ostře kritizuje Revoluční vojenskou radu republiky za způsob řízení vojenských operací.
- 18.—20. září Lenin píše článek Jak buržoazie využívá renegáty.

21. září Ve 210. čísle Pravdy vychází Leninova předmluva k článku G. J. Zinovjeva O početním stavu naší strany. Lenin se účastní plenárního zasedání ÚV KSR(b) a navrhuje přesunout Lotyšskou divizi a jezdeckou brigádu rudých kozáků ze západní fronty na jižní.
22. září Lenin podepisuje usnesení rady lidových komisařů o vybavení fyzicky pracujících dělníků pracovními oděvy.
23. září Lenin píše dopis Americkým dělníkům. Má projev o úkolech hnutí pracujících žen v Sovětské republice na IV. moskevské městské konferenci politicky neorganizovaných pracujících žen. Řídí zasedání rady lidových komisařů; navrhuje projednat jmenování V. A. Avaněsova náměstkem lidového komisaře státní kontroly a předkládá svůj návrh usnesení k této otázce. Na zasedání se také projednává zřízení a činnost komise pro záležitosti Turkestánu, otázka tekutých paliv, návrh dekretu o rozšíření práv a výhod pro rudoarmějce a jejich rodiny i pro velitelský sbor Rudé armády aj.
- Mezi 23. a 30. zářím Lenin pročítá zprávu A. S. Solovjova o uchtské ropě a vepisuje do zprávy poznámky.
24. září Lenin řídí zasedání Rady obrany, na němž se projednávají opatření k urychlenému přesunu baškirské divize z Belebeje a vyslání N. V. Krylenka do baškirského revolučního výboru, dále organizování všeobecné vojenské přípravy, převedení závodu Russkaja mašina pod vojenskou správu, poskytnutí vojenských přidělů dělníkům z muničního závodu a z továrny na optické přístroje v Podolsku; návrh usnesení o povolání dělníků a zaměstnanců Výboru pro státní výstavbu do armády aj. Podepisuje usnesení Rady obrany o organizování všeobecné vojenské přípravy pracujících, usnesení o přípravách k obraně v prostoru Moskva—Vitebsk—Černigov—Voroněž—Tambov—Šack—Moskva a vyhlášení válečného stavu v tomto prostoru. Podepisuje dekret rady lidových komisařů o organizování stravování dětí.

- Po 25. září* V rozhovoru s M. S. Olminským Lenin zdůrazňuje nutnost bojovat proti papírování a byrokratismu v sovětském aparátu.
- 26. září* Lenin se účastní plenárního zasedání ÚV KSR(b), na němž se projednávají otázky teroru, strategický plán vrchního velitele, opatření k posílení jižní fronty, ustavení Výboru pro obranu Moskvy; jedná se o III. internacionále, o stranickém týdnu, o VII. sjezdu sovětů, o VIII. celoruské konferenci strany a jiných otázkách.
- 27.—28. září* Lenin tráví dva dny v zotavovně moskevského guberniálního výkonného výboru sovětu, v bývalém statku Vasiljevskoje v Ruzském újezdu.
- 30. září* Lenin písemně žádá Nejvyšší národohospodářskou radu, aby poslala příslušnému oddělení zprávu o uchtské ropě a aby mu odpověděla, co se konkrétně v té věci udělalo.
Řídí zasedání rady lidových komisařů; navrhuje projednat jmenování komise pro posouzení kritické palivové situace a situace v dopravě. Rada lidových komisařů schvaluje Leninův návrh usnesení o zrušení právních oddělení Nejvyšší národohospodářské rady.
- Koncem září* Lenin přijímá dopisovatele amerického listu Christian Science Monitor MacBrighta a odpovídá na jeho otázky.
- Nejpozději v září* Lenin píše E. M. Skljanskému o pomoci francouzským zajatcům a o stížnosti francouzského socialisty, novináře H. Guilbeauxe v této věci.
- V září až říjnu* Lenin pracuje na osnově a konceptech brožury O diktatuře proletariátu.
- V září až prosinci* Lenin si dělá poznámky na dopisu G. V. Čičerina o uzavření mírové smlouvy s pobaltskými státy.
- Po září* Během rozhovoru s členem vedení Hlavního výboru pro textilní průmysl A. A. Běljakovem si dělá Lenin poznámky o činnosti výboru.

1. října Lenin řídí zasedání Rady obrany, na němž se projednává návrh usnesení o udělení vyznamenání 1. armády za osvobození Orska, Aktubinska a Těmiru, návrh směrnice o převzetí koní, jimiž disponují sovětské instituce a veřejné i soukromé podniky, vojenskou správou, zásobování sormovských dělníků potravinami aj. Podepisuje usnesení Rady obrany o vyznamenání 45. a 58. divize čestnými revolučními prapory za hrdinský postup k jejich spojení s útvary 12. armády a o udělení celé skupině I. E. Jakira peněžité odměny ve výši měsíčního služného.
2. října Lenin řídí poradu komunistických frakcí v Ústředním svazu spotřebních družstev a lidovém komisariátu zásobování; píše návrh usnesení porady o výsledcích výkupu potravin. Posílá telegram petrohradským dělníkům, v němž jim vyslovuje uznání za energický postup při mobilizaci a vyslání nejlepších pracovníků na jižní frontu.
3. října Lenin píše článek Příklad petrohradských dělníků.
4. října Lenin píše členovi revoluční vojenské rady Jihovýchodního frontu I. T. Smilgovi, že je nutné podniknout okamžitě opatření na pomoc Jižnímu frontu.
5. října Lenin píše odpověď na otázky I. Levina, dopisovatele amerického listu The Chicago Daily News.
6. října Lenin posílá pozdrav II. celoruskému sjezdu Komso-molu.
7. října Lenin se účastní zasedání politického byra ÚV KSR(b), na němž se projednává referát M. M. Litvina o nutnosti doplnit delegaci na mírová jednání s Estonskem aj. Řídí zasedání rady lidových komisařů a má na něm dva projevy. Na zasedání se jedná i o vytvoření výboru pro železniční přepravu, o boji proti spekulaci, o těžbě dřeva pro zásobení Moskvy; projednává se také návrh dekretu o ochraně a obnovení kalmyckého dobytkařství, návrh dekretu o poskytnutí úlev rolníkům při odvádění naturální daně aj.

8. října Lenin podepisuje usnesení CÚVV a rady lidových komisařů RSFSR o zřízení komise pro záležitosti Turkestánu.
Jedná s V. V. Kujbyševem o zřízení komise pro záležitosti Turkestánu.
Jménem Rady obrany podepisuje telegram orenburskému guberniálnímu výboru KSR(b) a guberniálnímu výkonnému výboru sovětu, který obsahuje příkaz pomoci Jižnímu frontu lidmi a vojenskou výstrojí.
9. října Lenin řídí druhou poradu komunistických frakcí v Ústředním svazu spotřebních družstev a v lidovém komisariátu zásobování, na níž se jedná o výkupu potravin; během jednání si dělá poznámky; píše Požadavky týkající se družstevnictví.
10. října Lenin řídí zasedání Rady obrany; píše doplňky a změny k usnesení O zvýšení produktivity práce v podnicích pracujících pro obranu. Na zasedání se také projednávají opatření k ochraně dělostřeleckých skladů, otázka polního spojení při Revoluční vojenské radě republiky, boj proti dezertérství, návrh dekretu o zabavení veškerého telefonního zařízení civilním a týlovým orgánům vojenské správy a o jejich předání frontě aj.
Píše článek Pozdrav italským, francouzským a německým komunistům.
11. října Lenin se účastní zasedání politického byra ÚV KSR(b), na němž se jedná o organizaci zásobování armády, o složení lidového komisariátu pro národnostní záležitosti, o přijetí strany borořbistů do III. internacionály aj.
Píše článek Dělnický stát a stranický týden.
- Před 13. říjnem Lenin hovoří s A. V. Lunačarským, který se vrátil z tulského opevněného prostoru, o napjaté situaci v tomto prostoru a o situaci v tamní posádce; doporučuje Lunačarskému, aby se vrátil do Tuly a dále pracoval mezi vojáky a obyvatelstvem.
13. října Lenin telegrafuje revoluční vojenské radě 5. armády, I. N. Smirnovovi a veliteli Turkestánského frontu

M. V. Frunzemu o směrnicí ÚV KSR(b) mobilizovat místní dělníky a rolníky, aby vystřídali jednotky 5. armády, které by se mohly poslat na jižní frontu.

14. října

Lenin přijímá zvláštní afghánskou delegaci a má rozhovor s vyslancem Muhammadem Valím chánem.

Řídí zasedání rady lidových komisařů, na němž se projednává mimo jiné zpráva N. A. Semaška o opatřeních ke zlepšení hygienického stavu kasáren, v nichž jsou umístěny oddíly vnitřní ochrany a otázka boje proti spekulaci aj.

V telegramu výkonnému výboru petrohradského sovětu dává pokyn odrazit útok Juděniče, dále pomáhat Jižnímu frontu a zmobilizovat zaměstnance sovětských institucí a poslat je na frontu.

Píše německy dopis skupině zahraničních komunistů o těžké situaci Sovětského Ruska, o růstu komunistického hnutí a o nevyhnutelném vítězství světové revoluce.

15. října

Lenin píše E. M. Skljanskému, aby byly okamžitě odeslány na jižní frontu radiostanice.

Ústřední výbor KSR(b) ustavuje komisi vedenou Leninem, která má vypracovat návrh dekretu o pátrání po veškerém materiálu vhodném k vojenským účelům.

Lenin píše pokyn E. M. Skljanskému, N. A. Semaškovu a L. B. Kameněvovi, aby vypracovali návrh dekretu o ustavení výboru pro pomoc raněným při CÚVV. Účastní se zasedání politického byra ÚV KSR(b), na němž se jedná o situaci na frontách. Je zvolen do komise pro vypracování dekretu o zjednodušení civilního aparátu za účelem uvolnění osob schopných pracovat v armádě.

16. října

Lenin pronáší z balkónu moskevského sovětu projev ke zmobilizovaným dělníkům komunistům z Jaroslavské a Vladimírské gubernie.

17. října

Lenin píše provolání Petrohradským dělníkům a ru-doarmějcům.

Reaguje na rozhodnutí Trockého a Zinovjeva vydat Petrohrad bělogvardějcům a posílá petrohradskému

výboru KSR(b) přímou linkou příkaz udržet Petrohrad stůj co stůj a bránit ho do poslední kapky krve. Řídí zasedání Rady obrany; píše doplňky k návrhu usnesení o přesčasové práci v podnicích pracujících pro obranu republiky. Na schůzi se jedná také o úlevách pro pracovníky mobilizované na opevňovací práce, o mobilizaci rybářů ze Severní oblasti, o pátrání po veškerém materiálu vhodném k vojenským účelům a k vybavení armády, o vybavení železničářů pracovními oděvy aj.

Na telegram sibiřského revolučního výboru píše rozhodnutí vydat vojákům bojujícím proti Kolčakovi výstroj a okamžitě přesunout 5. armádu na jižní frontu.

17. — 18. října Lenin žádá lidový komisariát zásobování o informaci ohledně potravin poslaných do Petrohradu a posílá tyto informace telegraficky petrohradskému sovětu.

18. října Lenin posílá petrohradskému výboru KSR(b) telegram, v němž navrhuje rychle zaútočit na Juděniče a obklíčit jeho armádu.

V telegramu veliteli Turkestánského frontu M. V. Frunzemu žádá na základě rozhodnutí politického byra ÚV KSR(b) soustředit veškerou pozornost na likvidaci uralských bělogvardějských kozáků a všemožně urychlit pomoc Jižnímu frontu.

19. října Lenin píše svolání Soudruhům rudoarmějcům. Telegraficky se dotazuje velitele záložní armády B. I. Goldberga, zda má dost lidí na zformování útvarů, zda práce probíhá úspěšně a jak jim pomáhají místní pracovníci; žádá, aby byli seznámeni s obsahem telegramu a aby mu byla zaslána odpověď.

20. října Lenin podepisuje telegram do Saratova a Tambova guberniálním a újezdním výborům pro lesní hospodářství, železničním výborům, guberniálním výkonným výborům sovětů aj. o bezodkladných opatřeních k těžbě dřeva.

Dává členům tulského revolučního výboru G. N. Kaminskému, V. I. Mežlaukovi a D. P. Oskinovi pokyn soustředit veškerou pozornost na práci v armádě a její zásobování.

Nejdříve
20. října

Lenin studuje statistické tabulky Ústředního statistického úřadu o produkci a spotřebě obilí a masa ve 26 guberniích Sovětského Ruska v letech 1918—1919, podtrhuje některá slova a vpisuje do tabulek vlastní poznámky; tento materiál částečně využívá ve své práci *Ekonomika a politika za diktatury proletariátu*.

21. října

Lenin píše článek *Výsledky stranického týdne v Moskvě a naše úkoly*.

V telegramu I. N. Smirnovovi do revoluční vojenské rady 5. armády žádá, aby sdělil, jaký má názor na udržení východní fronty a kolik jednotek lze poslat na jižní frontu.

V telegramu revoluční vojenské radě Západního frontu žádá V. M. Gittise a A. I. Poťajeva, aby ověřili zprávu o sbratřování polských vojáků s rudoarmějci a sdělili, jaká je nálada mezi polskými vojáky.

Řídí zasedání rady lidových komisařů a několikrát zasahuje do diskuse; při projednávání návrhu dekretu o zjednodušení civilního aparátu sovětské moci navrhuje složení komise pro posouzení návrhu se zástupci zainteresovaných komisariátů. Na zasedání se také projednává návrh dekretu o boji proti spekulaci, rozkrádání, podvodům a jiným zlořádům, návrh dekretu o vydání nových státovek a úvěrových poukázek aj.

22. října

Lenin odpovídá L. D. Trockému na jeho návrh, aby útvary sovětské armády vstoupily na území Estonska, námitkami proti tomuto záměru.

V dalším sdělení L. D. Trockému zdůrazňuje nutnost skoncovat s Juděničem, považuje proto za účelné zmobilizovat dalších 20 000 petrohradských dělníků a upozorňuje, že je nebezpečné odsunovat vojenské jednotky z jižní fronty.

Souhlasí s předloženou zprávou vrchního velitele S. S. Kameněva, v níž žádal, aby mu byly předkládány k předběžnému posouzení návrhy operačních směrnic vlády.

23. října

Lenin se účastní zasedání politického byra ÚV KSR(b), na němž se jedná o zřízení Hlavní zdravotnické správy, o jmenování velitele moskevského opevněného prostoru aj.

24. října Lenin má projev k posluchačům Sverdlovovy univerzity odjíždějícím na frontu. Má projev ke zmobilizovaným ivanovsko-vozněsenským dělníkům komunistům. Přikazuje náměstkovi lidového komisaře vojenství E. M. Skljanskému, aby učinil okamžitá opatření k přesunu vojenských útvarů na jižní frontu a jmenoval osoby odpovědné za zajištění těchto opatření. Řediteli Státního nakladatelství V. V. Vorovskému vyslovuje písemně přísnou důtku za nedbalé vydání brožury III. internacionála 6.—7. března 1919. Lenin řídí zasedání Rady obrany, na němž se jedná o hygienických opatřeních proti skvrnitému tyfu v armádě, o výsledcích prací v Moskevském uhelném revíru, o zlepšení zásobování Rudé armády, dopravy a řady podniků palivem aj.
25. října Lenin se setkává s M. I. Kalininem před jeho odjezdem agitačním vlakem z Moskvy do frontového pásma. Píše dopis revoluční vojenské radě Jižního frontu se žádostí, aby byli správně a pečlivě rozmístěni zmobilizovaní dělníci z Ivanova-Vozněnska.
- Po 25. říjnu V dopise G. J. Zinovjevovi Lenin vyzývá zvýšit těžbu hořlavých břidlic a nastiňuje k tomu konkrétní opatření.
26. října Lenin podepisuje telegram pugačovovské újezdní zásobovací radě, v němž se žádá o okamžité sdělení, které vesnice či volosti splnily povinné dodávky zemědělských přebytků. Účastní se zasedání politického byra ÚV KSR(b).
28. října Lenin píše dopisy zahraničním komunistům: Soudruhu Lorientovi a všem francouzským přátelům, kteří se připojili k III. internacionále, Dopis ústřednímu výboru Komunistické strany Německa k rozštěpení ve straně, Soudruhům komunistům, bývalým členům společné Komunistické strany Německa, kteří nyní vytvořili novou stranu a Soudruhu Serratimu a všem italským komunistům. Řídí zasedání rady lidových komisařů a dvanáctkrát

na něm zasahuje do diskuse. Projednává se na něm mimo jiné návrh usnesení o boji proti spekulaci, žádost revoluční vojenské rady Jihovýchodního frontu, aby saratovský guberniální zásobovací výbor směl ponechat rolníkům část potravin a krmiv pro plnění naléhavých příkazů při odvozu dřeva aj.

Má projev k posluchačům kursů mimoškolního vzdělávání odjíždějícím na frontu.

29. října

Lenin píše veliteli Kremlu: »Dnes mají přijít doklady od rudoarmějce (je tady v Kremlu na školení) Grigorije Ivanoviče Nikolského z Rjazaňské gubernie. Převzmete je a ještě dnes mně osobně doručte. Předseda RLK V. Uljanov (Lenin).«

30. října

Lenin píše článek Ekonomika a politika za diktatury proletariátu.

31. října

Lenin se účastní zasedání politického byra ÚV KSR(b), na němž se jedná o účasti zástupců Ukrajiny na nadcházejícím celoruském sjezdu sovětů, o výkupu brambor, o způsobu projednávání zásadních otázek předkládaných lidovými komisariáty a jinými sovětskými institucemi, o sloučení lidového komisariátu práce s lidovým komisariátem sociálního zabezpečení aj.

Lenin řídí zasedání Rady obrany, na němž se projednává mobilizace studentů, plnění usnesení Rady obrany o odvozu obilí z kustanajského a troického okresu, opatření k rozvoji kamenouhelného průmyslu na Uralu aj.

V říjnu

Lenin hovoří s M. V. Frunzem o jeho vyslání do Turkestánu jako člena komise GÚVV a rady lidových komisařů.

Přijímá profesora V. N. Tonkova a hovoří s ním o sociálním postavení vědeckých pracovníků.

1. listopadu

Lenin telegraficky zasílá do Petrohradu směrnici soustředit maximální síly k likvidaci Juděniče.

Telegraficky se dotazuje revoluční vojenské rady 5. armády, kolik a jakých divizí je možno přesunout z 5. armády na jižní frontu a kdy.

4. listopadu Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů, na němž se projednává návrh dekretu o amnestii, návrh dekretu o zjednodušení civilního aparátu sovětské moci, formy sloučení lidového komisariátu práce s lidovým komisariátem sociálního zabezpečení aj.
5. listopadu Lenin řídí zasedání Rady obrany, na němž se jedná o povolání zdravotníků do vojenské služby, o opatřeních proti skvrnitému tyfu na turkestánské frontě aj. Podepisuje usnesení Rady obrany o opatřeních k boji proti skvrnitému tyfu na východní a turkestánské frontě.
K druhému výročí vlády sovětů píše článek Pozdrav petrohradským dělníkům.
6. listopadu Ve 249. čísle Pravdy vychází Leninův článek Sovětská moc a postavení ženy.
Účastní se zasedání politického byra ÚV KSR(b), kde referuje o mírovém návrhu předloženém prostřednictvím Loriota. Na zasedání se také jedná o svolání VIII. celoruské konference strany a VII. celoruského sjezdu sovětů.
7. listopadu Ve 478. čísle listu Bědnota vychází Leninův článek Dva roky sovětské moci.
Lenin má projev na společném zasedání CÚVV, moskevského sovětu dělnických a rolnických zástupců, CÚRO a závodních výborů u příležitosti druhého výročí Říjnové revoluce.
- 7.—10. listopadu Leninův dopis Soudruhům komunistům v Turkestánu je uveřejněn ve společném jubilejním čísle listů Turkestanskij kommunist, Izvěstija CIK Turkestan-skoj respubliky a Krasnyj front.
8. listopadu Lenin řídí zasedání Rady obrany, na němž se jedná o nezbytném přísunu paliva do Moskvy, o mobilizaci pěti nejstarších ročníků na těžbu dřeva, o zřízení Celoruské komise pro zlepšení hygienické situace v republice aj.
Lenin podepisuje usnesení Rady obrany, jímž se všichni zaměstnanci na šatarské a kaširské stavbě pokládají za osoby vykonávající vojenskou službu.

- 10. listopadu* Lenin řídí zasedání Rady obrany, na němž se projednává návrh usnesení o zavedení vojenského režimu v petrohradském závodu Něftěgaz, výstavba úzkokolejných železničních tratí aj.
- 11. listopadu* Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů, na němž se jedná o vytvoření ústředního orgánu lesního hospodářství, o mobilizaci zaměstnanců sovětů na těžbu dřeva, o zajištění paliva pro Treťjakovskou galerii, knihovny a jiné kulturně osvětové instituce, o soudružských disciplinárních soudech aj.
V dopisu Hlavní správě rašelinářského průmyslu žádá, aby mu poslali zprávu o těžbě rašeliny v roce 1919.
- 12. listopadu* Lenin řídí zasedání Rady obrany, na němž se jedná o opatřeních proti skvrnitému tyfu v armádě, o zásobování Moskvy rašelinou z okolí Moskvy, o výkupu brambor; na tomto zasedání se projednává také návrh usnesení o převedení orgánů pro zásobování palem pod vojenskou správu a zapojení dopravního a hospodářského oddělení Celoruské mimořádné komise do kontroly práce těchto orgánů aj.
- 13. listopadu* Ve 254. čísle Pravdy vychází oběžník ÚV KSR(b) stranickým organizacím pod názvem Do boje proti palivové krizi, který napsal Lenin.
- 15. listopadu* Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů, na němž se projednává návrh dekretu o omezení spotřeby elektrické energie ve státních organizacích, výkup brambor, zásobování dělníků potravinami aj.
Přijímá předsedu politického oddělení Syzraňsko-vjazemské dráhy V. J. Kadzjulise, kterého ÚV KSR(b) pověřil provedením mimořádných opatření k zásobování železnic palem.
- 17. listopadu* Lenin řídí zasedání Rady obrany, na němž se projednává sabotáž v souvislosti se zásobováním Moskevského státního trastu paliv a lesního hospodářství kolejnicemi, návrh usnesení o povolání zubních lékařů do aktivní vojenské služby, zpráva Nejvyšší národohospodářské rady a lidového komisariátu zásobování

o výsledcích revize poukázek na vojenský materiál, zpráva Hlavního výboru pro lesní hospodářství o těžbě dřeva, zpráva Hlavního výboru pro paliva o nkládce paliva aj.

18. listopadu Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů; píše návrh usnesení o výkupu brambor. Na zasedání se jedná také o opatřeních ke zlepšení dopravy, o kritické situaci v polygrafickém průmyslu aj.
Má projev na I. celoruské poradě o práci strany na vesnici; po projevu hovoří s účastníky porady a fotografuje se s nimi.
19. listopadu Lenin přijímá člena Socialistické dělnické strany Číny a předsedu ústředního výkonného výboru Svazu čínských dělníků v Rusku Liou Ce-žunga (Lao Siou-čaa) a hovoří s ním o revoluci v Číně a o práci Svazu.
20. listopadu Lenin řídí zasedání Rady obrany, na němž se jedná o pracovní povinnosti při odstraňování sněhových závějích, o zásobování telegrafních a telefonních úřadů palivem, o neodkladných opatřeních ke zvýšení počtu vagonů pro přepravu dřeva, o poklesu pracovní výkonnosti na Rjazaňsko-uralské dráze, o návrhu usnesení o vytvoření ústředního orgánu pro řízení výstavby úzkokolejných tratí na přepravu dřeva po celé republice aj.
21. listopadu Lenin žádá písemně A. S. Jenukidzeho o mimořádný přiděl potravin pro osoby, které přijely ze zahraničí pomáhat Sovětské republice.
Řídí zasedání rady lidových komisařů, na němž se projednává návrh dekretu o zjednodušení civilního aparátu sovětské moci, návrh usnesení o využití lesních odborníků, návrh usnesení o zřízení nejvyššího kolegia pro řízení výstavby úzkokolejných a širokorozchodných tratí na přepravu dřeva po celé republice aj.
Lenin pořádá předběžnou poradou členů ÚV KSR(b) se skupinou delegátů, kteří přijeli na II. celoruský sjezd komunistických organizací národů Východu; během porady si píše poznámky.
Účastní se zasedání politického byra ÚV KSR(b), na

němž se projednávají a schvalují jeho teze o sovětské moci na Ukrajině.

22. listopadu Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů, na němž se projednává návrh dekretu o výkupu brambor aj. Přednáší zprávu na II. celoruském sjezdu komunistických organizací národů Východu.
25. listopadu Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů, na němž se projednává zásobování Moskvy a Petrohradu chlebem, návrh dekretu o zjednodušení civilního aparátu sovětské moci aj.
Přímou linkou posílá telegram doktoru B. S. Vejsbrodovi o opatřeních proti skvrnitému tyfu na východní frontě.
- Před
26. listopadem Na dopis I. Zalamajeva, rolníka z kaspljanské volosti ve Smolenské gubernii, Lenin píše pokyn, aby tomuto rolníkovi byla okamžitě vrácena neoprávněně zabavená kráva.
26. listopadu Lenin řídí zasedání Rady obrany, na němž se projednává činnost Mimořádného výboru pro zavedení válečného stavu na železnicích, opatření k maximálnímu urychlení nakládky uhlí v moskevském revíru, opatření potravin pro dělníky a zaměstnance První elektrárny, mimořádný potravinový přiděl pro rodiny rudoarmějců, návrh usnesení o urychleném ukončení studia mediků 5. ročníku a jejich povolání do vojenské služby aj.
27. listopadu Lenin dává předsednictvu Nejvyšší národohospodářské rady pokyn projednat otázku periodického uveřejňování bilancí rozvoje hlavních odvětví národního hospodářství v listu *Ekonomičeskaja žizň*.
28. listopadu Lenin řídí zasedání Rady obrany, na němž se projednává návrh dekretu o pracovní povinnosti při odstraňování sněhových závějů, návrh předpisů o boji proti černému obchodu v souvislosti s přerušением osobní dopravy na východ, návrh usnesení o evidenci zásob kabelů pro telegrafní a telefonní ústředny a o opatřeních ke zvýšení výroby těchto kabelů aj.

29. listopadu Lenin řídí plenární zasedání ÚV KSR(b); píše návrh usnesení plenárního zasedání pověřit G. V. Čičerina vypracováním tezí o míru a mírových jednáních ke stručné zprávě pro VII. sjezd sovětů. Plenární zasedání schvaluje návrh rezoluce o sovětské moci na Ukrajině doplněný o 2. bod, navržený Leninem; pověřuje Lenina, aby přednesl politickou zprávu ÚV KSR(b) na VIII. celoruské konferenci strany, a zmocňuje ho, aby přednesl zprávu o činnosti CÚVV a rady lidových komisařů na sjezdu sovětů.
- Na podzim* Lenin přijímá P. I. Travina, který odevzdal v USA jeho Dopis americkým dělníkům, napsaný 20. srpna 1918. Společně s N. K. Krupskou a N. A. Semaškem navštívil 151. vojenskou nemocnici a hovoří s raněnými rudoarmějci o jejich zdraví, stravě a léčení; informuje je o situaci na frontách, o porážce Juděniče a o úspěších v boji proti Děnikinovi. Navštívil experimentální vzorovou školu Hlavní správy odborného vzdělávání při lidovém komisariátu školství a osvěty, hovoří s vedením školy a s posluchači a zajímá se o jejich život a studium.
1. prosince Lenin přijímá lidového komisaře zemědělství S. P. Seredu a D. P. Karpunkova, delegáta z Kalužské gubernie, který přijel do Moskvy na I. sjezd zemědělských komun a artělů. Lenin hovoří přímou linkou s A. I. Rykovem o vojenské situaci v Astrachani a o nutnosti učinit veškerá opatření k udržení Astrachaně a k vyvezení tamějších zásob ryb, látek, kovů, tuků a soli.
2. prosince Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů; doplňuje návrh dekretu O zlepšení železniční dopravy v souvislosti s přepravou nákladů pro armádu. Zahajuje VIII. celoruskou konferenci KSR(b), je zvolen do předsednictva a řídí dopolední zasedání konference. Na odpoledním zasedání přednáší politickou zprávu ústředního výboru a závěrečné slovo k této zprávě; píše návrh rezoluce o mezinárodní politice.
3. prosince Lenin pronáší na dopoledním zasedání konference

- projev o sovětské moci na Ukrajině a na odpoledním zasedání závěrečný projev k této otázce.
Píše dopis organizačnímu byru ÚV KSR(b) o vydání návrhu stanov KSR(b).
4. prosince Lenin má projev na I. sjezdu zemědělských komun a zemědělských artělů.
- V prosinci, nejdříve 4. Lenin píše poznámky k návrhu usnesení o byru frakce KSR(b) v Celoruské ústřední radě odborů.
5. prosince Na prvním zasedání VII. celoruského sjezdu sovětů je Lenin zvolen do předsednictva, přednáší zprávu o činnosti CÚVV a rady lidových komisařů a čte návrh rezoluce o mezinárodní politice, který sjezd jednomyslně schvaluje.
6. prosince Na druhém zasedání VII. celoruského sjezdu sovětů přednáší Lenin závěrečné slovo ke zprávě CÚVV a rady lidových komisařů.
Řídí zasedání rady lidových komisařů; píše návrh usnesení rady lidových komisařů o zásobování Moskvy potravinami.
7. prosince Lenin podepisuje usnesení rady lidových komisařů o poskytnutí pomoci uralským kozáckým rodinám, které bělogvardějské velitelství evakovalo do kazáckých stepí, a o jejich návratu do rodných vesnic.
8. prosince Lenin má na druhém zasedání organizační sekce VII. celoruského sjezdu sovětů diskusní příspěvek ke zprávě o výstavbě sovětů.
9. prosince Lenin je na pátém zasedání VII. celoruského sjezdu sovětů zvolen za člena CÚVV; pronáší závěrečný projev při ukončení sjezdu.
Lenin řídí zasedání Rady obrany, na němž se jedná o zásobování uralských horníků a hutníků potravinami.
- Po 9. prosinci Lenin řídí poradou delegátů VII. celoruského sjezdu sovětů o národnostní otázce.

10. prosince Lenin řídí zasedání Rady obrany, na němž se jedná o zřízení zvláštního poradního orgánu při revoluční vojenské radě Západního frontu pro zintenzívnění těžby dřeva, o vyplacení mimořádného měsíčního služného vojákům 3. a 5. armády; na zasedání se také projednává návrh usnesení o přepravě potravin ze Sibíře a Uralu aj.
V souvislosti se žádostí M. V. Frunzeho o vyslání odpovědných politických pracovníků na turkestánskou frontu Lenin píše organizačnímu byru ÚV KSR(b): »Nejdříve musíme dobýt celou Ukrajinu, Turkestán počká, nějaký čas to strádání vydrží.«
11. prosince Lenin řídí zasedání Rady obrany, na němž se jedná o poskytnutí práva guberniálním komisím pro boj proti dezertérství soudně stíhat nenapravitelné dezertéry, o opatrování potravin pro dělníky pracující na těžbě dřeva, o zásobování moskevských dělníků potravinami, o opatřeních k lepšímu zásobování armády, o opatřeních mimořádného zmocněnce Rady práce a obrany pro zásobování armády k vybavení armády výstrojí a výzbrojí aj.
Řídí poradu o úkolech delegace na mírových jednáních s Estonskem.
12. prosince Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů, na němž se jedná o změně repertoáru divadel, schvaluje se dekret o zlepšení přepravy vojenských nákladů po železnici aj.
15. prosince Lenin řídí zasedání rady lidových komisařů, na němž se jedná o zásobování moskevských dělníků potravinami, o kolegiu lidového komisariátu zdravotnictví, o zásobování uralských závodů, rudných dolů a organizací pro těžbu dřeva a rašeliny aj.
Posílá do Omska telegram I. N. Smirnovovi, v němž blahopřeje vojákům Východního frontu k osvobození Novonikolajevska a dává příkaz obsadit Kuzněckou oblast.

OBSAH

Předmluva 7—22

1919

VELKÁ INICIATIVA (O hrdinství dělníků v zázemí.
O »komunistických subotnicích«) 23—50

O SOUČASNÉ SITUACI A NEJBLIŽŠÍCH ÚKOLECH SOVĚTSKÉ VLÁDY. Referát na společném zasedání C.ÚVV, moskevského sovětu dělnických a rudoarmějských zástupců, Celoruské rady odborů a zástupců moskevských závodních výborů 4. července 1919 51—64

VŠICHNI DO BOJE PROTI DĚNIKINOVÍ! [Dopis ÚV KSR(bolševiků) organizacím strany] 65—84

Hlavní úkol dne	66
Říkat lidem pravdu o Kolčakovi a Děnikinovi	67
Práce mezi mobilizovanými	68
Práce mezi dezertéry	69
Přímá pomoc armádě	70
Omezení nevojenské práce	72
Práce ve frontovém pásmu	74
Vztah k vojenským odborníkům	77
Boj proti kontrarevoluci v zázemí	80
Všobecná mobilizace obyvatelstva pro potřeby války	82
»Revoluční přístup k práci«	84

* O STÁTU. Přednáška na Sverdlovově univerzitě 11. července 1919 85—104

* Hvězdičkou jsou označeny titulky Institutu marxismu-leninismu při ÚV KSSS.

REFERÁT O VNITŘNÍ SITUACI A ZAHRANIČNÍM POSTAVENÍ REPUBLIKY PŘEDNESENÝ NA MOSKEVSKÉ KONFERENCI KSR(b) 12. ČERVENCE 1919. *Novinová zpráva* 105—109

O ÚKOLECH III. INTERNACIONÁLY (<i>Ramsay MacDonald o III. internacionále</i>)	110—129
I	114
II	115
III	117
IV	120
V	123
VI	127

PROJEV O ZAHRANIČNÍM POSTAVENÍ A VNITŘNÍ SITUACI PŘEDNESENÝ NA KONFERENCI POLITICKY NEORGANIZOVANÝCH RUDOARMĚJCŮ CHODYNSKÉ POSÁDKY 15. ČERVENCE 1919. *Stručná novinová zpráva* 130—132

* PŘÍKAZ SEKRETARIÁTU RADY LIDOVÝCH KOMISAŘŮ 133

ODPOVĚĎ NA OTÁZKY AMERICKÉHO NOVINÁŘE 134—138

PROJEV O SITUACI V ZÁSOBOVÁNÍ POTRAVINAMI A O VOJENSKÉ SITUACI PŘEDNESENÝ NA MOSKEVSKÉ KONFERENCI ZÁVODNÍCH VÝBORŮ, ZÁSTUPCŮ VEDENÍ ODBORŮ, ZMOCNĚNCŮ MOSKEVSKÉHO ÚSTŘEDNÍHO DÉLNICKÉHO DRUŽSTVA A RADY SPOLKU DRUŽSTEVNICTVÍ 30. ČERVENCE 1919 139—150

PROJEV NA I. CELORUSKÉM SJEZDU PRACOVNÍKŮ ŠKOLSTVÍ A OSVĚTY A SOCIALISTICKÉ KULTURY 31. ČERVENCE 1919 151—158

V TÁBOŘE LOKAJŮ 159—165

I	159
II	161

PROJEV NA KONFERENCI POLITICKY NEORGANIZOVANÝCH DĚLNÍKŮ A RUDOARMĚJCŮ 6. SRPNA 1919. <i>Novinová zpráva</i>	166—169
První varianta	166
Druhá varianta	168
SODRUHŮM SERRATIMU A LAZZARIMU	170
DOPIS DĚLNÍKŮM A ROLNÍKŮM K VÍTĚZSTVÍ NAD KOLČAKEM	171—179
* DOPIS SYLVII PANKHURSTOVÉ	180—186
* O VOLNÉM OBCHODU OBILÍM	187—190
Hlavní podmínka vítězství	187
Spolehlivá cesta k vítězství	188
Co je to volný obchod obilím?	190
* NÁVRHY USNESENÍ POLITICKÉHO BYRA ÚV O OPATŘENÍCH K BOJI PROTI MAMONTOVOVI	191—192
1	191
2	192
3	192
PROJEV NA KONFERENCI POLITICKY NEORGANIZOVANÝCH DĚLNÍKŮ A RUDOARMĚJCŮ Z BASMANSKÉHO, LEFORTOVSKÉHO, ALEXEJEVSKÉHO A SOKOLNICKÉHO OBVOUDU 3. ZÁŘÍ 1919	193—199
* O NAHRAZENÍ KOLEKTIVNÍHO ŘÍZENÍ CENTROTEXTILU ŘÍZENÍM JEDNOU OSOBOU. <i>Návrh usnesení rady lidových komisařů</i>	200
JAK BURŽOAZIE VYUŽÍVÁ RENEGÁTY	201—212
* PŘEDMLUVA K ČLÁNKU G. ZINOVJEVA O POČETNÍM STAVU NAŠÍ STRANY	213
AMERICKÝM DĚLNÍKŮM	214—215
* O ÚKOLECH Hnutí PRACUJÍCÍCH ŽEN	

V SOVĚTSKÉ REPUBLICĚ. <i>Projev na IV. moskevské městské konferenci politicky neorganizovaných pracujících žen 23. září 1919</i>	216—222
PŘÍKLAD PETROHRADSKÝCH DĚLNÍKŮ	223—225
* ODPOVĚĎ NA OTÁZKY DOPISOVATELE AMERICKÉHO LISTU THE CHICAGO DAILY NEWS	226—227
* POŽADAVKY TÝKAJÍCÍ SE DRUŽSTEVNICTVÍ	228
POZDRAV ITALSKÝM, FRANCOUZSKÝM A NĚMECKÝM KOMUNISTŮM	229—240
DĚLNICKÝ STÁT A STRANICKÝ TÝDEN	241—243
* ROZHOVOR S AFGHÁNSKÝM MIMOŘÁDNÝM VYSLANCEM MUHAMMADEM VALÍM CHÁNEM 14. ŘÍJNA 1919. <i>Novinová zpráva</i>	244—245
* PROJEV KE ZMOBILIZOVANÝM DĚLNÍKŮM KOMUNISTŮM PŘEDNESENÝ Z BALKÓNU MOSKEVSKÉHO SOVĚTU DĚLNICKÝCH A ROLNICKÝCH ZÁSTUPCŮ 16. ŘÍJNA 1919. <i>Novinová zpráva</i>	246—247
PETROHRADSKÝM DĚLNÍKŮM A RUDOARMĚJCŮM	248
SOUDRUHŮM RUDOARMĚJCŮM	250
VÝSLEDKY STRANICKÉHO TÝDNE V MOSKVĚ A NAŠE ÚKOLY	251—255
* PROJEV K IVANOVSKO-VOZNĚSENSKÝM DĚLNÍKŮM KOMUNISTŮM ODJÍŽDĚJÍCÍM NA FRONTU 24. ŘÍJNA 1919. <i>Novinová zpráva</i>	256
* PROJEV K POSLUCHAČŮM SVERDLOVOVY UNIVERZITY ODJÍŽDĚJÍCÍM NA FRONTU 24. ŘÍJNA 1919	257—264

* PŘÍKAZ NÁMĚSTKOVÍ LIDOVÉHO KOMISAŘE VOJENSTVÍ	265
* PROJEV K POSLUCHAČŮM KURSŮ MIMOŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ ODJÍŽDĚJÍCÍM NA FRONTU 28. ŘÍJNA 1919	266—267
SOUDRUHU LORIOTOVI A VŠEM FRANCOUZSKÝM PŘÁTELŮM, KTEŘÍ SE PŘIPOJILI K III. INTERNACIONÁLE	268—269
* DOPIS ÚSTŘEDNÍMU VÝBORU KOMUNISTICKÉ STRANY NĚMECKA K ROZŠTĚPENÍ VE STRANĚ	270—271
SOUDRUHŮM KOMUNISTŮM, BÝVALÝM ČLENŮM SPOLEČNÉ KOMUNISTICKÉ STRANY NĚMECKA, KTEŘÍ NYNÍ VYTVOŘILI NOVOU STRANU	272—273
SOUDRUHU SERRATIMU A VŠEM ITALSKÝM KOMUNISTŮM	274—275
O DIKTATUŘE PROLETARIÁTU	277—287
I (A) Diktatura proletariátu jako nová forma třídního boje proletariátu	279
II (B) Diktatura proletariátu jako rozbití buržoazní a vytvoření proletářské demokracie	282
III (C) Diktatura proletariátu a specifické rysy imperialismu	285
IV (D) Diktatura proletariátu a moc sovětů	286
EKONOMIKA A POLITIKA ZA DIKTATURY PROLETARIÁTU	288—300
1	288
2	291
3	293
4	295
5	298
POZDRAV PETROHRADSKÝM DĚLNÍKŮM	301—302

SOVĚTSKÁ MOC A POSTAVENÍ ŽENY	303—306
DVA ROKY SOVĚTSKÉ MOCI	307—309
* PROJEV NA SPOLEČNÉM ZASEDÁNÍ CÚVV, MOSKEVSKÉHO SOVĚTU DĚLNICKÝCH A ROLNICKÝCH ZÁSTUPCŮ, CÚRO A ZÁVODNÍCH VÝBORŮ U PŘÍLEŽITOSTI DRUHÉHO VÝROČÍ ŘÍJNOVÉ REVOLUCE 7. LISTOPADU 1919	310—320
SOUDRUHŮM KOMUNISTŮM V TURKESTÁNU	321—322
DO BOJE PROTI PALIVOVÉ KRIZI. <i>Oběžník stranickým organizacím</i>	323—326
PROJEV NA I. CELORUSKÉ PORADĚ O PRÁCI STRANY NA VESNICI 18. LISTOPADU 1919	327—334
* REFERÁT NA II. CELORUSKÉM SJEZDU KOMUNISTICKÝCH ORGANIZACÍ NÁRODŮ VÝCHODU 22. LISTOPADU 1919	335—346
* NÁVRH USNESENÍ PLENÁRNÍHO ZASEDÁNÍ ÚV KSR(b)	347
* K NÁVRHU USNESENÍ PLENÁRNÍHO ZASEDÁNÍ ÚV KSR(b) O KÁDROVÉM SLOŽENÍ CÚVV	348
REZOLUCE ÚV KSR(b) O SOVĚTSKÉ MOCI NA UKRAJINĚ	349—351
* O ZLEPŠENÍ ŘÍZENÍ ŽELEZNIČNÍ DOPRAVY. <i>Návrh usnesení rady lidových komisařů</i>	352
* VIII. CELORUSKÁ KONFERENCE KSR(b) 2.—4. prosince 1919	353—383
* 1. PROJEV PŘI ZAHÁJENÍ KONFERENCE 2. PROSINCE	355
* 2. POLITICKÁ ZPRÁVA ÚSTŘEDNÍHO VÝBORU 2. PROSINCE	356

*3. ZÁVĚREČNÉ SLOVO K POLITICKÉ ZPRÁVĚ ÚSTŘEDNÍHO VÝBORU 2. PROSINCE	376
*4. NÁVRH REZOLUCE K OTÁZKÁM MEZINÁRODNÍ POLITIKY	378
*5. ZÁVĚREČNÉ SLOVO K OTÁZCE SOVĚTSKÉ MOCI NA UKRAJINĚ 3. PROSINCE	380
* PROJEV NA I. SJEZDU ZEMĚDĚLSKÝCH KOMUN A ZEMĚDĚLSKÝCH ARTĚLŮ 4. PROSINCE 1919	384—393
* O ČINNOSTI APARÁTU ZÁSOBOVACÍCH ORGÁNŮ. <i>Návrh rezoluce</i>	394—395
* VII. CELORUSKÝ SJEZD SOVĚTŮ 5.—9. prosince 1919	397—445
*1. ZPRÁVA CELORUSKÉHO ÚSTŘEDNÍHO VÝKONNÉHO VÝBORU A RADY LIDOVÝCH KOMISAŘŮ 5. PROSINCE	399
*2. ZÁVĚREČNÉ SLOVO KE ZPRÁVĚ CUVV A RADY LIDOVÝCH KOMISAŘŮ 6. PROSINCE	425
*3. PROJEV V ORGANIZAČNÍ SEKCI 8. PROSINCE	436
*4. ZÁVĚREČNÝ PROJEV PŘI UKONČENÍ SJEZDU 9. PROSINCE	442
PŘÍPRAVNÉ MATERIÁLY	447—477
*Osnovy článku o úkolech III. internacionály	449—451
1	449
2	450
*Osnova Projevu na I. celoruském sjezdu pracovníků školství a osvěty a socialistické kultury	452—453
*Osnova článku V táboře lokajů	454—456
1	454
2	454
3	455

* Pokyny lidovému komisariátu zemědělství ke změně směrnice	457—458
* Osnovy článku O volném obchodu obilím	459—461
1	459
2	460
3	461
* Osnova článku Příklad petrohradských dělníků	462
* Koncepty a osnova brožury O diktatuře proletariátu	463—471
1. (Některé aspekty otázky diktatury proletariátu.) Otázka diktatury proletariátu	463
2. Některé teoretické aspekty otázky diktatury proletariátu	464
3. Témata související s diktaturou proletariátu	466
4. Osnova brožury O diktatuře proletariátu	471
* Poznámky na poradě delegátů II. celoruského sjezdu komunistických organizací národů Východu	472
* Poznámky k návrhu usnesení o byru frakce KSR(b) v Celoruské ústřední radě odborů	473
* Osnova zprávy Celoruského ústředního výkonného výboru a rady lidových komisařů a závěrečného slova na VII. celoruském sjezdu sovětů	474—477
* Osnova závěrečného slova	477
Seznam dosud nenalezených Leninových prací (28. června až 15. prosince 1919)	481
Seznam dokumentů, na jejichž redigování se V. I. Lenin podílel	482—486
Poznámky	487—536
Seznam literatury, kterou V. I. Lenin cituje nebo o níž se zmiňuje	537—559
Jmenný rejstřík	560—598
Životopisná data	599—626

V. I. L E N I N
S E B R A N Ě S P I S Y

3 9

Podle 5. ruského vydání V. I. Lenin, Polnoje sobranije sočiněnij, tom 39, Politizdat, Moskva 1977, připraveného Institutem marxismu-leninismu při ÚV KSSS, přeložil kolektiv překladatelů. Kontrolní redaktorka Naděžda Stupková a Helena Uličná. Odpovědný redaktor Jaroslav Smetáček. Obálka, vazba a grafická úprava Milan Hegar. Výtvarný redaktor František Kraus. Technická redaktorka M. Jarokovská. Vydání II. Praha 1988. Vydalo Nakladatelství Svoboda jako svou 5892. (7005.) publikaci. Vytisklo Rudé právo, tiskařské závody, Praha. Náklad 1-30 000. AA 32,92 (text 32,61, ilustrace 0,31), VA 33,85. Tematická skupina 00/3. Cena brož. výt. 9,90 Kčs, váz. výt. 15,— Kčs.

73/202—21—8.5

25—068—88   Kčs 15,—